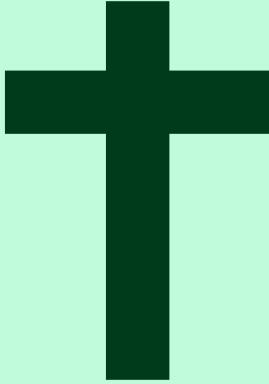

Mattup ki Taasuwa
ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

Mattup ki Taasuwa ere Aware
Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New
Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23

Contents

Matiye	1
Markus	79
Lik	127
Zaŋ	207
Naabo	263
Romeŋ	336
1 Korent	371
2 Korent	406
Galat	428
Epez	440
Pilip	452
Kolos	461
1 Tessaloni	470
2 Tessaloni	478
1 Timote	482
2 Timote	492
Tit	499
Pilemon	503
Eber	505
Zak	532
1 Piyer	541
2 Piyer	551
1 Zaŋ	557
2 Zaŋ	565
3 Zaŋ	567
Ziid	569
Apokalipse	572

Rabila Majjaanawa k'Isa Matiye yi riine

*Enj urzi k'ono donj kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Matiye yi riine. Matiye geŋ yonj wede sedfu jibaaye, Isa yi y' wiike kono y'a t'ise sanallusizi.

Adda mattupadi ette Matiye yi kaza t'urzi mumino an ehe Isa me, naabadi ere y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo wo urzi k'untadi ti baldiyadi pay. Isa y'an di gizite urzi Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yilommitte siitandani wo yi d'isiyo suldi baadan donj iceeriyo ekki duwo.

Matiye yi riine Rabila Majjaanawa ette a zembadi Yawudiyagi, kono y'an di kize ki kotto Isa yonj Wede k'Uttiyo wede nebiyagi an ruutite ti kaaga adda mattup ki Raa. Geŋ yonj Almasi Raa yi biire, wo mozigo goole wede a etto.

Wo de ti poone Isa y'an ti'n gize a donj k'Izirayel suldi donj ki Moziko Raa me, injkino tonj kane donj dokkiyadanj batum an di y' giigira. Kane an d'ele urzi Isa an di y'iide, wo yonj y'a bilde ti diine donj unto, y'a injgile k'awwa ki kandaane.

Ita mongidagi k'Isa Almasi

(Lik 3.23-38)

¹ Kun ollo, enj sumbiyagi k'ita mongidagi k'Isa Almasi, yonj ti biza bumbu mozigo Dawut, wo yode Dawut batum ti biza bumbu k'Ibirayim.

² Ibirayim y'a t'ehe Isaaka, Isaaka y'a t'ehe Yakup, Yakup y'a t'ehe Ziida kane ti zembadi. ³ Ziida y'a t'ehe Pares ti Zara, kane geŋ meedanj Tamar. Pares y'a t'ehe Ezironj, Ezironj y'a t'ehe Aranj. ⁴ Aranj y'a t'ehe Aminadap, Aminadap y'a t'ehe Nasonj, Nasonj y'a t'ehe Salmo. ⁵ Salmo y'a t'ehe Booz, Booz meedi Raahap. Booz y'a t'ehe Ibet, Ibet meedi Riit. Ibet y'a t'ehe Zeese, ⁶ wo Zeese y'a t'ehe mozigo Dawut.

Mozigo Dawut y'a t'ehe Salamonj, Salamonj meedi ere ki Iri. ⁷ Salamonj y'a t'ehe Robowan, Robowan y'a t'ehe Abbiya, Abbiya y'a t'ehe Aza. ⁸ Aza y'a t'ehe Zozapat, Zozapat y'a t'ehe Zoram, Zoram y'a t'ehe Oziyas. ⁹ Oziyas y'a t'ehe Yotam, Yotam y'a t'ehe Akaz, Akaz y'a t'ehe Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas y'a t'ehe Manase, Manase y'a t'ehe Amonj, Amonj y'a t'ehe Zoziyas. ¹¹ Zoziyas y'a t'ehe Yekoniyas ti zembadi, a ozzine geŋ donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon.

¹² Aame donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki

siido Babiloon maŋ, Yekoniyas y'a t'ehe Salatiyel, Salatiyel y'a t'ehe Zorobabel. ¹³ Zorobabel y'a t'ehe Abbiyut, Abbiyut y'a t'ehe Eliyakim, Eliyakim y'a t'ehe Azor. ¹⁴ Azor y'a t'ehe Sadok, Sadok y'a t'ehe Asim, Asim y'a t'ehe Eliyut. ¹⁵ Eliyut y'a t'ehe Eliyazar, Eliyazar y'a t'ehe Matan, Matan y'a t'ehe Yakup. ¹⁶ Yakup y'a t'ehe Yusup kule ki Mariyam, tode ere t'a ehe Isa, yoŋ an di y' waaku Almasi Raa yi biire.

¹⁷ Injino maŋ an di gize ita moŋgidagi koomat makumu pide, iise ti Ibirayim bini Dawut. Saŋ ita moŋgidagi koomat makumu pide, iise ti Dawut bini sokiyo doŋ k'Izirayel ki siido Babiloon. Saŋ ita moŋgidagi koomat makumu pide, iise ti sokiyadaŋ ki siido Babiloon bini ehiyo k'Almasi Raa yi biire.

Ehiyo k'Isa Almasi

¹⁸ Kun ollo t'urzi tuuku an d'ehe Isa Almasi me. Mariyam ere t'a yi t'eha gette tod' t'ibire Yusup. Wo ki poone an di koono boy botto geŋ, ti-ti ziida mahuwe ti toogo k'Unde Kamileŋ ki Raa. ¹⁹ Yoŋ Yusup kule k'ebiratú geŋ yoŋ wede ki diine, yi ki dehu y'a ki ti waare ye, injino maŋ y'a dihe y'a t'arga ti tuddutú kaŋ mookiko. ²⁰ Aame y'ilke injino maŋ, maaleeka ki

Galmeega Raa y'a y'uuna kaŋ suniye wo yi di ruute, y'ede: «K'ollo, Yusup kee wede ti biza bumbu Dawut, kee k'orgide ye, ki ti soodo ere k'ebirayá Mariyam te, kono ulo wede ti t'eha geŋ yoŋ y'ettiyo t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ. ²¹ Tod' t'a t'eha ulo wo k'a yi waaka sundí Isa*, kono yoŋ geŋ y'a utta doŋzi ti oldikadaŋ.»

²² Suldí pay geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede:

²³ «Kun ollo, uto koŋso t'a seeda mahuwe wo t'a t'eha ulo, an di y' waaka sundí Emanuwel†.»

Suma gette i-kaza «Raa ti kine».

²⁴ Aame Yusup yi t'inne maŋ, y'a t'ize munda wede maaleeka ki Galmeega Raa yi-ruute y'aase, y'a ti ziida eddí Mariyam te. ²⁵ Wo yi k'iide tuddutú ye bini t'a t'eha ulo wede Yusup y'a yi wiike sundí Isa.

2

Doŋ suuniyo moldali

¹ Isa an y'ehe a Betilehem geeger ki siido Ziide, aame geŋ Erod yoŋ mozigo. Isa an ti y'ehe maŋ, doŋ suuniyo moldali an d'iido ti kese peedo ge-koliyo, an d'iiney a geeger Zeruzalem ² wo an tunde d'uwu, an'de: «A too me mozigo Yawudiyagi wede an ehe me? Kaye

* **1:21** 1.21 Isa ti ono Yawudiyagi, Zozuwe, i-kaza «Raa y'elo uttiyo.» † **1:23** 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 7.14.

ay wullo moolayí ti kese peedo ge-koliyo wo ay iido ay i d'ottile.»³ Aame mozigo Erod y'illiga rabila gettiyo maṅ, y'a iddira ti d'oj geeger Zeruzalem pay a itadí.⁴ Inḱino maṅ y'a-tusse kane deero d'oj sedefe ti d'oj suuniyo k'oogoro d'oj adda siido gette pay, wo y'anni tunde, y'ede: «A too me Almasi Raa yi biire, an di y' t'ehey me?»⁵ Kane an i di ruute, an'de: «A Betilehem siido Ziide, kono enno ono d'oj nebi yi riine ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede:

⁶ “Wo kune d'oj ki geeger Betilehem siido Ziide, derec geegirgun tod'te neṅko a ki jiire ye ti diine geegiryagi ki Ziide me”,

kono ti tode i d'adfa mozigo y'a dokka d'ojzó Izirayel*.»

⁷ Inḱino maṅ mozigo Erod y'anni wiike d'oj suuniyo moldali geṅ kaṅ ombide, kono y'a sedfe mekk'ono, y'ede: «T'ume muno moole y'udfo, kun yi wulle me?»

⁸ Maṅ y'an di'n igibe ki Betilehem, y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, ulo'ṅ kun yi dehiti ki koduwo, wo aame kun y'uuno maṅ, kun o d'agibi kono nuṅ toṅ maṅ n'a etta ni d'ottiley kay.»

⁹ Aame mozigo Erod y'an ti ruutite inḱino maṅ, d'oj suuniyo moldali an d'ingile, wo geṅ an di y' wulle sey moole wede an wullo ti

kese peedo ge-koliyo geṅ me. Yoṅ ki dfaanadan yi d'ettiyo d'ettiyo bini y'iiney t'ekki boy wede ulo adda maṅ, y'a t'ihira.¹⁰ A wolliso ki moole wede an wullo geṅ, addan a ûune t'unṅsuwo baadan.¹¹ Kane an iiney maṅ, an t'iide k'adda boy an d'uuney ulo ti meedí Mariyam wo an di dikke an t'uttile a dfaana k'ulo. Saṅ maṅ sandupiyagan an t'ihinte, an t'udfo suldí d'oj an ziko, aakede: dap, suldí koddiyo eediyadan unse wo dunnu sundí mirr zooyayí ooṅe geṅ, an i d'ele a ulo.¹² Saṅ maṅ Raa y'an di tuuke kuudan kaṅ suniye, y'ede: «Kun kima ye ki tukk' Erod me.» Inḱino maṅ kane an digime siidadan t'urzi doolo.

Okko ki siido Misir

¹³ Aame d'oj suuniyo moldali an ingile maṅ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kaṅ suniye wo yi di ruute, y'ede: «Yusup kesiko ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedí, kun t'ombo ki siido Misir. Kun di lekki bini onniyo ere n'a di roota, kono mozigo Erod yi y' deha ulo ki t'owwadí.»¹⁴ Inḱino maṅ a didfo gettiyo batum Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedí, an t'umbe ki siido Misir.¹⁵ A siido Misir gette an di likko bini unto ki mozigo Erod, geṅ a iina kono a-t'ette a ono d'oj Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede: «Uló'ṅ n'a ti

* 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Mise 5.1.

y' wiiko y'a t'udfo ti siido Misir me†.»

Tôwwo k'in̄ni a geeger Betilehem

¹⁶ Aame Erod yi zuune doŋ suuniyo moldali an ti y' mibilde maŋ, y'a gulkuwe baadaŋ. Maŋ y'an di ruute a asigiryagi an di-t'ide a Betilehem ti illiyagi doŋ i ti duule geŋ, in̄ni kuuli pay doŋ k'ozzine sire a d̄iigo. Ozzinagi sire geŋ a-t'ide t'ume wede doŋ suuniyo moldali an i ruute moole y'udfe. ¹⁷ Geŋ in̄kino a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede:

¹⁸ «Duwo an d'illiga tarkuuse ki dollite môolo baadaŋ a geeger ki Rama‡.

To Raseŋ§ ti môolo k'in̄nitú, wo an ti selliyi toŋ ti k'ooyiso ye, kono in̄nitú an t'inda*.»

Kama ki siido k'Izirayel

¹⁹ Saŋ mozigo Erod y'inda maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kaŋ suniye a siido Misir, yi di ruute, ²⁰ y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedí, kun di kama ki siido k'Izirayel kono doŋ i dehu tôwwo k'ulo geŋ an t'inda.» ²¹ In̄kino maŋ Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedí, an

di-gime ki siido k'Izirayel. ²² Aame Yusup y'iiney a siido k'Izirayel maŋ, y'a il-liga rabila ki mozigo wede i gili a siido Ziide geŋ, yoŋ ulo ki Erod sundí Arkeleyus. Aame geŋ orgiso t'a yi ziida k'ettiyo k'adda siido Ziide me. Maŋ Raa yi di tuuke kuudí kaŋ suniye, t'ume geŋ y'a ingile ki siido Galile. ²³ Y'iide'ŋ y'a-guune a geeger sundutú Nazaret. Geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi, y'ede: «Yoŋ an di y' waaka wede ti geeger Nazaret.»

3

Kazita ki Zaŋ Batis

(Markus 1.2-6; Lik 3.1-6; Zaŋ 1.19-23)

¹ Saŋ ozzinagi k'ita maŋ, Zaŋ Batis geŋ y'a t'iide k'adda balda ki siido Ziide wo y'a iise kazita, yi d'eesiyo: ² «Kun ti kama lekkiyagun kono Moziko Raa t'iina goppon.» ³ Zaŋ geŋ yoŋ wede nebi Ezayi y'a ruute taayadí ti kaaga, y'ede: «Doŋ an d'ollige golla ki wedusu yi dollite adda balda, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkon urzi Galmeega, erkiyagí kun i ti'n okkon ki diine delele*.»

† 2:15 2.15 Kun wollo adda mattup ki Oze 11.1. ‡ 2:18 2.18 Rama, tod'te geeger ki doŋ biza bumbu k'Epirayim yoŋ ulo Yusup mogadí Raseŋ ere Yakup, tod'te t'awwa Zeruzalem suma kubbaara koomat makumu sire goppon ti Betilehem. § 2:18 2.18 Raseŋ, gette tod'te moga k'Epirayim, wo aa meede ki doŋ k'Izirayel pay. Wo in̄kino a onniyo ere doŋ pay an môolo k'in̄nizaŋ i t'inda geŋ aa i môolo tode Raseŋ batum. * 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.15. * 3:3 3.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

⁴ Zaŋ geŋ kallayí y'ossiyo an indigo k'ilali zinjzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadí gannoori ti madde. ⁵ Injkinoman ŋon baadan ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide gette pay, wo ti siido ere a biza k'ooye Zurden gette pay an d'ettiyo tukki Zaŋ. ⁶ An t'oodibe addan a urzi k'oldikadan a daana duwo pay, wo yoŋ yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁷ Aame Zaŋ yi wulle kane Pariziyen ti Saduseyen baadan an'tiyo tuddi kono y'a ti'n suyye batem man, y'an di ruute, y'ede: «Kune ŋon ulpi aakede manjikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo goppon te? ⁸ Injkinoman kun iso naabo ere beehiye, geŋ a kize kun ti gime lekkiyagun. ⁹ Wo kun roote ye adda k'addugun: "Kaye mugiyey Ibirayim me", kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo kun ollo n'un di rooto: Ti monjali en min, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inni k'Ibirayim me. ¹⁰ Ankenno booro Raa i guute goppon, tod'te aa wede yi t'umbe ulpaasi y'adokkida inda ti sondayan pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inni beehiye ye man, an di-dekka an di sedda adda k'uwwu mendi. ¹¹ Nun n'unni suyyiso batem t'ahu kono a kize kun ti gime lekkiyagun, wo de wede ettiyo k'itadon geŋ yoŋ

toogo yi jire nun, wo nun ni k'iide n'a ki t'oddipe tobiyagi ye. Yoŋ y'unni suyya batem t'Unde Kamilen wo ti uwwu†. ¹² Wo yoŋ y'a dekka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a beezi, y'a silda koduwo, inni yi-t'oba giye, wo odfo y'a t'ogga mentu adda k'uwwu ere i k'unto ye.»

Suyyiso batem k'Isa

(Markus 1.9-11; Lik 3.21-22; Zaŋ 1.29-34)

¹³ Injkinoman ti siido Galile Isa y'a iide ki tukki Zaŋ a biza k'ooye Zurden kono Zaŋ y'a ti y' suyye batem. ¹⁴ Aame geŋ Zaŋ y'a dihe y'a-tooge, wo yi di ruute, y'ede: «Nun min a ni suyye batem kee, de mumino kee ki d'ettiyo ki tukki nun n'a ki suyye batem me?» ¹⁵ Wo de Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Ankenno kee k'oyyo ki ti'n suyyi batem, kono t'urzi enno kine in d'ise suldi ŋon pay ki dine a-t'ette a naabo ere aa Raa yi dehu.» Injkinoman Zaŋ y'a iyye y'a ti y' suyye batem. ¹⁶ Aame Isa yi ti y' zuyye batem wo y'adfiya t'adda k'ahu man, a kaamiki kandaane a t'ihina wo y'a wulle Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddi. ¹⁷ Wo duwo an d'illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «En Ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbon unse ti yode me.»

† 3:11 3.11 Uwwu: I-kaza ise yi'n di'n ise kamilen, ise booro Raa.

4

*Naamiya daggiya k'Isa**(Markus 1.12-13; Lik 4.1-13)*

¹ Saŋ maŋ Unde Raa t'a-di t'iide Isa k'adda balɗa kono Meeda siitandani t'a yi naame daggiya. ² Y'a likke didɗo ada pife onnu ada pife daa k'ombo, maŋ mosogo t'a yi ziida. ³ Meeda siitandani t'a d'iide sirpadí kono t'a yi naame daggiya, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, k'elo urzi a moŋgali eŋ a-kime ombó.» ⁴ Wo Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Koŋ te m'ollo, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo wesusu tod'te t'urzi k'ombo bizi ɗaŋŋal ye, wo t'urzi k'ono ɗoŋ pay adɗiya ti bize Raa*."»

⁵ Tin geŋ Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem geeger ere kamileŋ, t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, ⁶ wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, t'awwa geŋ k'oldi k'a zabba siido, kono ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Raa y'an di roota
maaleekiyagí kono
kee,

wo an gi di seeda beezan
kono k'a t'alɗa zoŋɗá a ki
t'oggo ekki mukkolo
ye†.”»

⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono eŋ an riije sey ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye‡.”»

⁸ Saŋ maŋ Meeda siitandani t'a-di t'iide sey k'ekki mukkolo sohoro a jiire, wo ti di gizite moziko duniya pay ti laalatú, ⁹ wo ti di ruute, t'ede: «Sulɗi eŋ n'a di t'ela pay a kee, aame ki-dikka wo k'o uttila maŋ.» ¹⁰ Injino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Meeda siitandani, mi leɗɗo ti tuddó me! M'ollo, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo geŋ a yode ɗaŋŋal ki naabo me§.”» ¹¹ Aame geŋ Meeda siitandani t'a y'iili. Saŋ maŋ maaleekiyagi an a d'iide sirpadí wo an i di naabiya.

*Eesiyo naabo k'Isa a siido Galile**(Markus 1.14-15; Lik 4.14-15)*

¹² Isa y'illiga Zaŋ Batis an ti y' ziida dangay maŋ, aame geŋ y'a t'iide ki siido Galile. ¹³ Y'iiney maŋ y'a ki likke ye a Nazaret me, y'a ingile y'a likke a Kaper-nayim, geeger ere a biza bar ki Galile adda siido Zabilon ti Nepitali. ¹⁴ Geŋ a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede:

¹⁵ «Kune ɗoŋ siido Zabilon ti Nepitali,

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. ‡ 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom

6.16. § 4:10 4.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.

gopponj ti biza bar ki Galile, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo k'ooriyo,

siido Galile gette, i lekkiyo kane donj Yawudiyagi ye.

¹⁶ Kane donj i lekkiyo adda zimolo genj

an wulle toore Raa.

Kane donj i lekkiyo adda k'undiso k'unto genj

toore Raa y'an da t'an gili*.»

¹⁷ T'ume genj Isa y'a iise kazita k'ono, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagunj kono Moziko Raa t'iina gopponj.»

Sanalliyagi donj ki poone

(Markus 1.16-20; Lik 5.1-11)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, manj yi d'uune zemba sire, Simo wede an yi waaku sundi soo te Piyer, ti leemadi Andire. An kakkiya lebedo k'adda bar kono kane naabadañ sawwiya puuni. ¹⁹ Manj Isa y'an di ruute, y'ede:

«Kun ni daani, wo nun n'un di'n isa donj dehutu duwo kono an d'etto k'urzizo.»

²⁰ A kaamiki lembidaganj an d'iili, an di y' diine. ²¹ Tinj genj Isa y'a iide ki daana manj, yi d'uuney zemba sire ti doolo, Zak ti leemadi Zan inni Zebede, kane adda tooko ti meeganj Zebede an okkime lembidaganj. Manj Isa y'a ti'n wiike. ²² A kaamiki, tooko ti meeganj an d'iili wo kane an di y' diine.

Isa ti donj duuru

(Markus 1.39; Lik 4.44; 6.17-18)

²³ Sanj manj Isa yi soorutu adda siido Galile gette pay, yi dooyisito duwo adda boydi donj Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo y'an d'eliyo beeko a donj pay eeni wo a donj pay an d'ede ita k'eeni tuuku tonj manj. ²⁴ A naabadi

gette, Isa sundi t'a iile adda siido Siiri gette pay, injkino manj duwo an i-d'ettiyo ti kane donj pay an d'ede ita k'eeni tuuku tonj manj wo ti donj eeni yi ti'n dabirsa baadañ, aakede: donj an d'ede siitandani a eedañ, ti donj an d'ede amputput wo donj runguyunj. Genj Isa y'an d'eliyo beeko. ²⁵ Donj duuru baadañ an di y' daaniya, wo kane genj an iido ti siido Galile, ti siido sundutu Geegiryagi Koomat, ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide wo ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo.

5

Unsuwo ere ki kotto

(Markus 3.13; Lik 6.12-13,20)

¹ Aame Isa yi wulle donj duuru baadañ genno manj, y'a di gili eego kesse y'aguune. Kane sanalliyagi an a-t'iide k'ume yode, ² manj y'a t'ihina bizi, y'an di'n iise dooyiso, y'ede:

³ «Unsuwo a kane donj i ki t'iide an ki t'ambe

* 4:16 4.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.23; 9.1.

- eedan a daana Raa ye, kono Moziko Raa tod'te ki kane.
- 4 Unsuwo a kane don i molo, kono kane gen Raa y'a ti'n sella.
- 5 Unsuwo a kane don biza k'ulban tasse, kono kane gen an t'ooney siido ere Raa yi ruute y'an t'eley.
- 6 Unsuwo a kane don mosogo wo orme a urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, kono kane gen mosigadan ti ormayan Raa y'an ti'n t'ida.
- 7 Unsuwo a kane don an isiyo adde koduwo a duwo, kono kane gen Raa y'an d'isa adde koduwo kay.
- 8 Unsuwo a kane don ele tuddan pay a Raa, kono kane gen Raa an di y' wolley.
- 9 Unsuwo a kane don i dehu urzi toose y'a koone a diine duwo, kono kane gen Raa y'anni waaka inñizi.
- 10 Unsuwo a kane don an i dabirsa kono an isiyo munda wede ki diine aa Raa yi dehu, kono Moziko Raa tod'te ki kane.
- 11 Unsuwo a kune aame duwo an unni kaldita, an unni dabirsa wo an lohito ita k'ono don pay ulpi a eggun, kono kun ziipe addugun a nun. ¹² Kune ulbugun un iso unse, kun

lekko t'unsowo kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley gen, yon baadan y'unni delliyo a kandaane. Gen inkino kay an'ni dibire nebiyagi don ti kaaga i t'ingile ti kune me.»

Sumade wo toore

(Markus 9.50; 4.21; Lik 14.34-35; 8.16; 11.33)

¹³ «Kune aakede sumade ki duniya, wo de aame sumade gen unsowan i t'ize umbo man, kan mumino k'an ise unse sey me? Kane gen unse ye, ki sebbiyo mendan a disse, duwo an donyilse.

¹⁴ Kune aakede toore ki don duniya. Aame an iiziga geeger eego kesse man, i ki t'ombida ye. ¹⁵ Wo aame k'a t'uuye pitila man, k'a ki t'ossibe bogoro ye. Ki too man k'a ti dodde t'awwa, kono tod' t'a toore a kane don pay adda boy. ¹⁶ Gen inkino kay, kune ton kun di toore a daana duwo me, kono aame an wulla naabagun ere beehiye kun isiyo gettiyo man, an di t'imma Meegugun Raa a kandaane.»

Dooyiso a urzi k'oogoro

¹⁷ «Kun elkiyo min nun n'iido kono oogoro Muusa ti dooyiso nebiyagi, n'a ti'n t'ide ko? Aha! Nun n'iido kono n'a ki ti'n t'ide ye, wo n'iido n'a-t'ise itadan a t'adde kereñ. ¹⁸ Derec inkino wo n'un di rooto: Ki poone kandaane ti siido an

t'engila geŋ, t'adda k'oogoro ette ise arku raaniya soo wede neŋku a jiire, ise guttiye soo toŋ i ki dagga ye, geŋ inŋino bini suldi pay geŋ an t'engila. ¹⁹ Kono kamo, wede tuuku urzi k'oogoro wede neŋku a jiire geŋ yi ti y' diipida wo yi duuya duwo an d'ise inŋino maŋ, yode geŋ Raa y'a ti y' deega neŋku a ceera a Mozikadi me. Wo de wede tuuku urziyagi k'oogoro geŋ yi ti'n sooru eego wo yi dooyiso duwo an d'ise inŋino kay maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa goole a Mozikadi me ²⁰ Kono kun ollo, n'un di rooto: Aame lekkiyagun ere ki diine gette, ti ki jiira ere ki doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen ye maŋ, ki kotto Moziko Raa kun ki t'etta ye.»

Dooyiso a urzi kulkuwo

(Markus 11.25; Lik 12.57-59)

²¹ «Kune kun illiga an ruute a moŋgidagin ti kaaga, an'de: "Ki towwo wedusu mirsi ulu*", soŋ an'de: "Wede y'iida bakadi mirsi maŋ, yoŋ geŋ an di-t'etta k'ume booro†." ²² Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Wede tuuku yi ti kulkuwa ti leemadi maŋ, yoŋ geŋ an di-t'etta k'ume booro. Wede yi gilda leemadi: "Ulsu!" maŋ, yoŋ geŋ booradi a daana deero doŋ booradin. Wede yi gilda leemadi: "Maade!" maŋ, yoŋ geŋ an ti y' sedfa

adda k'uwwo ere ki dabar. ²³ Aame de kee k'ette eliyo sedeke k'adda Boy Raa, wo a ume sedeke geŋ k'ilke leemada i-d'ede kulkuwo ti kee maŋ, ²⁴ sedikada ki oolo a ume genno, k'okko ki y'oonoy leemada me, kun t'okkiyi doo miŋ, saŋ k'akami k'a t'ela sedikada a Raa kollo.

²⁵ Aame ti leemada un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto geŋ, ti yode ono kun ti'n oodo. Para maŋ leemada geŋ y'a-da t'iida k'ume wede booro maŋ, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley dangay. ²⁶ Derec inŋino wo n'a di rooto: T'ume geŋ ki ki t'adfa ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye maŋ, tammiyagi doŋ sunni sunni toŋ an a-k'oola ye.»

Dooyiso a urzi moone t'ere bakada ise ti kule bakatu

(Matiye 18.8-9; Markus 9.43,47-48)

²⁷ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu‡." ²⁸ Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Wede tuuku yi wulla ere bakadi wo addi i ifa a tode maŋ, yoŋ geŋ adda k'addi aa yi-t'udige baa. ²⁹ Aame de ersada k'ammade t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko maŋ, k'a t'oodo mentu k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i

* 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13. † 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.8. ‡ 5:27 5.27 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14 wo Deeterenom 5.18.

jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge bee miñ, tuddá pecek an ki ti sefdey adda k'uwwo. ³⁰ Wo aame ðe beezá wede k'ammade y'ada t'ettiyo k'adda k'oldfiko mañ, k'a-ðekko mendí k'a sefdo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge bee miñ, tuddá pecek ti-t'ettye k'adda k'uwwo.»

Dooyiso a urzi peeriyo

(Matiye 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Lik 16.18)

³¹ «Soñ an ruute ti kaaga, an'de: "Aame wede yi-peere eddí mañ, yi di ðekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú i-kaza tod'te peeriyoŝ." ³² Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddí geñ, aame ti moone ti kule bakatú ðañjal! Para mañ yi ti peeriyo geñ, yi ti t'eliyo a moone ti kule bakatú, aame tod' ti ziida mañ. Wo wede i seeda erewo ere peeriyo gette, Raa yi yi wollyo yoñ wede i moone t'ere bakadí.»

Dooyiso a urzi nâamiya tudde

³³ «Kune kun illiga sey an ruute a moñgidagiñ ti kaaga, an'de: "Munda wede k'a ti nîime tuddá geñ, ki t'oodiba eedá ye, k'a ti y' ðaño munda wede k'a ti nîime tuddá a ðaana Galmeega Raa geñ me*." ³⁴ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Kun nâama tuddugun ye tak: Ti

kandaane kun nâama tud-dugun ye, kono yoñ geñ kaakido moziko Raa. ³⁵ Ti siido kun nâama tuddugun ye, kono tod'te ume yi d'obe zoñdí. Ti Zeruzalem kun nâama tuddugun ye, kono tod'te geeger ki Raa mozigo goole. ³⁶ Ti eggun toñ kun nâama tuddugun ye, kono wedusu geñ ililso k'eedí soo toñ yi k'aane yi ki t'ise tuwarwa ye gammilawa ye. ³⁷ Aame munda kun isa mañ, kun'de "Eyye, ay isa" ðañjal, wo munda kun k'isa ye mañ, kun'de "Aha, ay k'isa ye" ðañjal. Ono ðoñ kun rootiyo ti doolo geñ ettiyo t'urzi Mohita k'oldfiko.»

Dooyiso a urzi kama k'oldfiko ere an a ize
(Lik 6.29-30)

³⁸ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Wede yi tuuka ersa bakadí mañ, ki yode an i di tooka kay, wede yi t'iira sinta bakadí mañ, ki yode an i di t'ooraa kay†." ³⁹ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: A wede y'a ize ulsu geñ, kee ki-ti dooze ye. Aame wede yi ki diiñe a tobbisadá k'ammade ki bita mañ, ki kama tobbisadá ere ki geelo toñ y'a ki ti daaña. ⁴⁰ A wede i dehu y'a-di t'ette k'ume wede ðekkiyo booro kono y'a t'amba kallayá wede ñenku t'adda mañ, ki-oolo kallayá wede goole toñ y'a t'ambo pây. ⁴¹ Aame

ŝ 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. * 5:33 5.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.12 wo Nombire 30.3. † 5:38 5.38 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.19-20.

wede yi-k'isiyo ki toogo i-d'ede attidi yi dehu k'a di y' t'igibo suma kubbaara soo mañ, k'a y'agiba kubbaara sire. ⁴² Wede yi tondiyo munda ti beezá mañ, ki eelo, wo wede yi tondiyo see ti beezá mañ, ki-tooge ye.»

Kun geyyo don k'adugun
(Lík 6.27-28,32-36)

⁴³ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: “Ki geyyo bakadá[‡] wo aduzá ki koogor.” ⁴⁴ Wo de kun ollo, nuñ n'un di rooto: Kun geyyo kane don ti kune adu, wo kun tondo Raa ki don unni dabirsa. ⁴⁵ Aame kun isiyo inkinno mañ, kun t'isa inñi ki Meegugun Raa a kandaane. Derec, yoñ yi koliyo peedadí a tukki don bundidi wo a tukki don beehiye pây, yi koppiyo mizzi a don ki diine wo a don ki diine ye pây. ⁴⁶ Aame kun geyyiso don unni geyyiso danjal mañ, munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geñ kun di y' t'ooney dey ko? Derec, don seddu jibaaye kane batum toñ an isiyo inkinno kay. ⁴⁷ Aame kun eesiyo zembagun danjal mañ, geñ munda wede ki kune i t'ihina siidi too me ti don ongo me? Derec, kane don Yawudiyagi ye batum toñ an isiyo inkinno kay. ⁴⁸ Inkinno mañ kun t'iso don derec ki diine baa, aakede Meegugun Raa a kandaane toñ yoñ derec ki diine.»

6

Dooyiso a urzi k'eliyo a don an k'ede munda ye

¹ «Kun koono mentikagi kono a urzi daaniya Raagun geñ, kun ise bitin bitin a daana duwo an un gi di'n wolle ye. Para mañ munda wede Meegugun Raa a kandaane yi dehu y'un t'eley geñ, kun ki y' t'oone ye. ² Inkinno aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye geñ, ki koppe darru ye, aakede don bizañ sire sire ge d'isiyo a urziyagi geeger wo adda boydi don in di dooyiso. An isiyo inkinno kono duwo an di'n t'imme. Derec inkinno wo n'un di rooto: Kane geñ munda wede an dehu an t'oona a naabadañ, an y'uune baa. ³ Wo ki kee, aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye ti beezá wede k'ammade mañ, beezá wede ki geelo batum y'a ki suune ye. ⁴ Inkinno mañ munda wede k'ele geñ y'a lekke ombide, wo Meegá Raa yi woliyo munda wede k'isiyo kañ ombide geñ me. Inkinno munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geñ, k'a yi t'ooney.»

Dooyiso a urzi tondiyo Raa

⁵ «A urzi tondiyo Raa geñ, kun ise aakede don bizañ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an geyyiso tondiyo Raa kañ ohire adda boydi don in di dooyiso wo a urziyagi

‡ 5:43 5.43 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

k'okkime, kono d'uwu an di'n wolle. Derec in'kino wo n'un di rooto: Kane geŋ munda wede an dehu an t'ooná, an y'uune baa. ⁶ Wo ki kee, aame ki dehu k'a tonde Raa maŋ, ki t'odo adda biino moonizá, biza k'a-t'appa wo k'a tondo Meegá Raa yoŋ ede a ume ombide geŋ me. Wo Meegá Raa yi wolliyo munda wede k'isiyo kaŋ ombide me. In'kino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.

⁷ Aame kun tonديو Raa maŋ, ono kun'ni d'oolite ye, aakede kane d'ofŋ Yawudiyagi ye ge d'isiyo me, kono an elkiyo an bobbiso baadaŋ geŋ Raa y'an olliga. ⁸ In'kino kun dooze kane ye, kono Meegugun Raa yi suune munda wede kun dehu a urzi lekkiyagun, ki poone kun di y' tonda geŋ me. ⁹ In'kino maŋ kun tondo Raa kino:

Meegey wede a kandaane,
kee k'iso d'uwu pay an di su-
une kee Raa kamilen,

¹⁰ Mozikadá k'a-di t'edi.
Munda wede addá i dehu
k'aase a siido ette, ki
y'iso aakede ki d'isiyo
a kandaane.

¹¹ An'ki kee k'ay eeli
ombadey ere ay di
t'ide.

¹² K'ay t'isi tambobino a
munda wede ulsu ay
ize a kee,
aakede kaye toŋ ay an t'ize
tambobino a kane d'ofŋ
ay ize munda ulsu
kay.

¹³ K'ayn'ooli adda naamiya
daggiya i ceera eedey
ay t'etta adda k'oldiko
ye,

wo de k'ay ti'n ad'fi ti bey
Mohita k'oldiko.

[Geŋ moziko, toogo wo
tamma, kane pay ki
kee ki daayum. Eyye.]

¹⁴ In'kino maŋ, aame a d'ofŋ
a ti doopide a onamgun geŋ
tambobino kun an t'isiyo
maŋ, Meegugun Raa a kan-
daane toŋ, y'un t'isa tam-
bobino kay a munda wede
kun a ti doopide me. ¹⁵ Wo
de aame a d'ofŋ a ti doopide
a onamgun geŋ tambobino
kun an k'isiyo ye maŋ,
Meegugun Raa toŋ y'un k'isa
ye kay tambobino a munda
wede kun a ti doopide me.»

*Dooyiso a urzi lekkiyo daa
k'ombo*

¹⁶ «A lekkiyagun onniyo
muno kun lekkiyo daa
k'ombo geŋ, kun ti y'ise
ume k'edagun zimolo aa d'ofŋ
bizaŋ sire sire ge d'isiyo
ye. Kane an ti'n neeriyo
edayan kono d'uwu an di'n
wolle kane onniyo muno
an lekkiyo daa k'ombo.
Derec in'kino wo n'un di
rooto: Kane geŋ munda
wede an dehu an t'ooná, an
y'uune baa. ¹⁷ Wo kee aame
onniyo muno ki lekkiyo
daa k'ombo maŋ, edayá ki
t'opilo wo eedá k'a t'assigo
egey, ¹⁸ kono d'uwu an ki di
suune ye kee onniyo muno
ki lekkiyo daa k'ombo me.
A suune Meegá Raa d'anjal
yoŋ ede a ume ombide geŋ
me, wo yoŋ Meegá Raa yi

wolliyo munda wede k'isiyo ombide me. Injino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele genj, k'a yi t'ooney.»

Laale wede a kandaane
(Lik 12.33-34)

¹⁹ «Kun t'okume ye laale a siido ette, kono a enj amma ti dibe an t'ooma pay, a enj donj k'oogire an di tooka ti boy wo an di sika. ²⁰ Ki too manj kun okumo laale a kandaane, a ummey amma ti dibe umbo, a ummey donj k'oogire umbo a-tooka boy wo an di sika me. ²¹ Derec, a ume wede laalayá yi lekkiyo genj, addá'nj tonj anjengno.»

Toore ki tudde
(Lik 11.34-36)

²² «Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edayá kane bee manj, tuddá pay gette adda toore. ²³ Wo aame edayá genj kane bee ye manj, tuddá pay gette adda zimolo. Injino aame toore wede a-d'ede genj i t'ize zimolo manj, genj kee adda zimolo ere dil baa.»

Naabo a galmaawi sire umbo
(Lik 16.13)

²⁴ «Wenda soo tonj umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise manj sonj y'a y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise manj y'a di kette ti wede soo me wo sonj y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi sonjko sirwanj pay me.»

Zaapu k'adde a Raa
(Lik 12.22-31)

²⁵ «Genj kono k'injino n'un di rooto: Kune a lekkiyagunj ulbugunj un t'oodde ye a urzi k'ombo wo a urzi sobo me, ise a urzi k'ossiyo ere ki tuddugunj tonj manj. Ki kotto lekkiyagunj ere kun lekkiyo ette ti jiire ombi, wo tuddugunj ti jiire ossiyo. ²⁶ Kun wollo embi, an ki korso ye, an k'aydu ye wo an k'okimso mudu adda giyagi ye, wo Meegugunj Raa a kandaane yi di'n moddiyo. Wo kune ki kotto kun i jiire kane genj tanj baadanj! ²⁷ Wee wee ti diinagunj, ti ulbe k'oodiyo wede i-d'ede genj, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi donj ki lekkiyadi a duniya enj me?

²⁸ Wo de ki moo me ulbugunj un d'oodiyo a ossiyo me? Kun wollo bobbo soole adda balda gette, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. ²⁹ Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamonj tonj ti laale wede pay i-d'ede genj, yi k'usse ye kalle wede majaanee aakede bobbo soole soo tonj manj. ³⁰ Injino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anjki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwu mendí. Genj tanj miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugunj a Raa baata. ³¹ Injino manj kune ulbugunj un t'oodde ye, adda k'addugunj kun roote ye: "Ay d'ooma moo me?", "Ay siba moo me?" wo

“Ay d’ossa moo me?” me. ³² Suldfi pay geŋ, daayum i’ni dehu tu kane d’oŋ pay i ki suune Raa soo d’añjal ye geŋno. Wo Meegugun Raa a kandaane geŋ, yoŋ yi suune suldfi geŋ kun’ni dehu a urzi lekkiyagun me. ³³ Ki too maŋ kun deho ki poone Moziko Raa wo urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, wo saŋ suldfi pay geŋ y’un di’n t’ela kay. ³⁴ Injino maŋ kune ulbugun un t’oode ye a munda wede ki soggo me, kono onniyo ere ki soggo gette tod’te t’onniyatú. Onniyo ere soo dabaratú i-t’owwo k’ettú k’ettú.»

7

Ki d’ekke booro a tukki bakadáy

(Lik 6.37-38,41-42)

¹ «Kun d’ekke booro a tukki wede tuuku toŋ maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki d’ekka booro eggun ye. ² Derec, t’urzi wede kun d’ekkiyo booro a tukki d’oŋ oŋgo geŋ, Raa toŋ y’a d’ekka booro eggun, wo dooziyo ere kun dooziyo a d’uwo gette, Raa toŋ y’un ti dooza a kune injino kay. ³ Ki moo me ki wolliyu unumu wede adda k’ersa leemadáy, wo undumu wede adda k’ersadáy ki gi di y’owwiyo ye me? ⁴ De mummino k’a aane ki di roote a leemadáy, k’a t’eesee: “K’oolo n’a di t’ambo unumu wede adda k’ersadáy enno”, wo kacinj kee a-d’ede undumu adda k’ersadáy me? ⁵ Kee wede biza sire sire, ki t’ambo undumu wede adda

k’ersadáy d’oo, injino k’a wolla kereŋ, saŋ k’a t’amba unumu wede adda k’ersa leemadáy kollo.

⁶ Munda wede kamileŋ a daana Raa geŋ a gede ki-t’ele ye, para maŋ y’aa kima ki tuddáy y’a ki ti k’ahita. Dogoro ere zooyatú ooŋe gette kun sedda a daana kinzir ye, para maŋ tode gette y’a-t’onyilsa mentú.»

Kun tondo ti bey Raa kun t’oona

(Lik 11.9-13)

⁷ «Kun tondo wo munda an un t’eela, kun dehu to kun t’oona, kun koppo biza wo an un di-t’ihina. ⁸ Wede tuuku yi tonduyo maŋ, munda an i-d’eliyo, wede yi dehu to maŋ, yi d’ooniyo, wo wede yi koppiyo biza maŋ, an i di t’ohine. ⁹ Wee wee ti diinagun aame ulí yi tunde ombo maŋ, yi di t’ele moko me? ¹⁰ Koo yi tunde puuniso maŋ, yi di t’ele miipo me? Aha umbo! ¹¹ Injino maŋ kune d’oŋ addugun ulpi toŋ, kun suune eliyo suldfi d’oŋ majjandani a injinun. Wo geŋ taŋ miibi a ceere Meegugun Raa a kandaane y’aane y’an t’ele suldfi d’oŋ majjandani a d’oŋ i yi tonduyo me!

¹² Suldfi d’oŋ pay kun dehu d’uwo an un d’ise geŋ, a kane toŋ kun an iso injino kay. Geŋ injino ita k’ono d’oŋ pay an riine ti kaaga adda mattup k’oogoro Muusa ti d’oŋ ki nebiyagi me.»

Urzi sire
(Lik 13.23-24)

¹³ «Kun t'odo ti biza peryeye. Derec, biza goole geŋ yon urzi wede sooruzi i k'oone ye, y'ada t'ette k'ume daggiya, wo don baadan an adfiya t'urzi geŋno. ¹⁴ Ki kotto biza peryeye geŋ, yon urzi sooruzi oone, y'ada t'ette k'ume lekkiyo ere ki daayum, wo don baata adfiya t'urzi geŋ me.»

Undumu ti inñizi
(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

¹⁵ «Kun koona mentikagi ti duwo don an ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi. An'tiyo tuddugun kane tasse aa dambami, wo kacin t'adda k'addan kane bundifi aa sullibagi. ¹⁶ Geŋ kane kun di'n suune a urzi sooruzan. Inñi k'inda biŋ ekk'undumu k'ahimagi ki ki rakke ye, ise inñi tormo ton ekki woskani ki ki rakke ye. ¹⁷ Inñi undumu tuuku beehiye y'a t'ehe inñizi ton beehiye, wo undumu wede ulsu y'a t'ehe inñizi ton ulpi. ¹⁸ Undumu wede beehiye yi k'aane yi ki t'ehe inñi ulpi ye, wo undumu wede ulsu yi k'aane yi ki t'ehe inñi beehiye ye. ¹⁹ Undumu tuuku yi k'ehiyo inñi beehiye ye man, yon geŋ an di dekka an di sedfa adda k'uwo mendí. ²⁰ Geŋ inñi duwo don an ti t'isiyo tuddan kane nebiyagi kacin nebiyagi ye geŋ, kun di'n suune a urzi sooruzan.»

Don etta daana Raa
(Lik 6.46; 13.27)

²¹ «Kane don an ni waaku: "Galmegey, Galmegey" geŋ, pay an ki t'etta ye k'adda Moziko Raa te. Wo etta kane don isiyo munda wede Meego Raa a kandaane yi dehu danjalan. ²² A onniyo booro gette don baadan an o di roota, an t'eesa: "Galmegey, Galmegey, ki kotto ti sundá ay ruutito ono don Raa y'igibo, ti sundá ay d'ilmito siitandani, ti sundá ay d'izito suldi k'armika baadan de me!" ²³ Inñi man n'an di roota kereŋ, n'a t'eesa: "Kune toc an wenda n'un ki'n zuune ye. Kun ti ledfo dokki ti tuddo me, kune don isiyo suldi don ulpi!"»

Boydí sire
(Lik 6.47-49)

²⁴ «Inñi wede tuuku y'ollige ono don ni rootiyo enno wo yi sooru eego man, yon geŋ yi deeyiso aa wede i-d'ede elkiso y'a t'iiziga boozí eego pangiragi. ²⁵ Mizzi y'a guppe ti maaye baadan, oydayi an d'úunite i paldita waawiye. Maaye ti bormo geŋ an di njiya boy geŋno wo y'a k'iire ye, kono yon itadi an ziipe ekki pangiragi. ²⁶ Wo de wede tuuku y'ollige ono don ni rootiyo enno wo yi ki sooru eego ye man, yon geŋ yi deeyiso aa wede elkisadi umbo y'a t'iiziga boozí a dolso. ²⁷ Mizzi y'a guppe ti maaye baadan, oydayi an

d'ûunite i paldita waawiye. Maaye ti bormo geŋ an di ŋiiya boy geŋno wo a ruuge pay.»

Isa yi dooyiso t'urzi k'aaye?

(Markus 1.22; Lik 4.32)

²⁸ Isa y'a ti diŋge dooyiso gettiyo maŋ, kane doŋ duuru dooyisadí gette t'an di'n ziiɗa, ²⁹ kono yoŋ yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki doŋ suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

8

Eliyo beeko a wede bitide

(Markus 1.40-44; Lik 5.12-14)

¹ Isa yi ti diiŋge t'ekki kesse maŋ, doŋ duuru baadaŋ an di y' diine. ² Injino maŋ i d'ede wede bitide y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanaɗi wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ki dehu maŋ, k'o eli beeko n'a t'ise kamileŋ a daana Raa.»

³ Maŋ Isa y'a igibe beezí y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu, ki t'iso kamileŋ!» A kaamiki bitidayí a nukkiɗe, y'a t'ize kamileŋ. ⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize eŋ a wenda soo toŋ ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tuddá a wede sefeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sefeke aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in

d'ise*, kono doŋ pay an di wolle kee k'uune bee.»

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi

(Lik 7.1-10; Zaŋ 4.46-54)

⁵ Isa y'ette k'adda geeger Kapernayim geŋ, i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi-d'obe bey, y'ede:

⁶ «Galmee'ki nuŋ, wede naabadó eeni, tuddí i t'inda moone a boy, yi dabirsa baadaŋ.» ⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'a etta ni-t'eley beeko te.»

⁸ Wo goole k'asigiryagi yi di'n gime onami, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, nuŋ ni k'iide ye k'a ette ki boozó me. Wo t'eŋ miŋ ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oone bee.

⁹ Injino nuŋ batum n'ottilso a doŋ deero t'eedó wo i d'ede asigiryagi doŋ nuŋ goole t'eedaŋ. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!"

maŋ, geŋ yi d'eŋgilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: "K'edi!" maŋ, geŋ yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: "Naabo ette ki-t'iso!"

maŋ, geŋ yi-ti t'isiyo.» ¹⁰ Aame Isa y'illiga ono geŋno maŋ, y'a ziiɗa giggiri wo y'an di ruute a doŋ duuru doŋ i yi daaniya geŋ, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Adda siido k'Izirayel ette wenda soo toŋ ni k'uune ye, wede a zaape addí a Raa aa yode kino eŋ me.

¹¹ Wo kun ollo, n'un

* 8:4 8.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

di rooto sey: Doŋ baadan an d'etto ti kese peedo ge-koliyo wo ti kese peedo k'ooriyo, an di kooney an d'oomey kaŋ soo adda Moziko Raa ti Ibirayim, Isaaka wo Yakup. ¹² Wo de kane Yawudiyagi doŋ toc ooma Moziko Raa geŋ, doŋ oŋgo an ti'n sebbey ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite mōolo wo k'aadumu sina.»

¹³ Maŋ Isa yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki-kama ki boozá. Kono ki ziipe addá a nuŋ geŋ, wede naabadá y'oono bee.» A peedo gettiyo batum wede naabo ki goole k'asigiryagi geŋ y'a uune bee.

Eliyo beeko a doŋ k'eeni baadan

(Markus 1.29-31; Lik 4.38-39)

¹⁴ Saŋ maŋ Isa y'a t'iide dan Piyer. Aame y'iiney maŋ yi-t'uuney ande Piyer ekk'oŋgali i-ti d'iire. ¹⁵ Maŋ Isa yi ziidá beytú, wo a kaamiki ooriyo t'a t'iili, t'a t'iiziga wo ti di naabiya.

¹⁶ A peedo t'a t'iire maŋ, tiŋ geŋ d'uwu an i di ziko doŋ baadan an d'ede siitandani a eedan. T'urzi toogo k'onamí Isa y'an ilmiti siitandani me, wo doŋ k'eeni pay geŋ y'an d'ele beeko. ¹⁷ Y'ize suldi inkiŋo kono a-t'ette a ono doŋ nebi Ezayi yi riine ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede: «Yode batum y'a iyye y'a t'umbe dabaradiŋ ti endanziŋ a eedí.†»

Doŋ i dehu daaniya k'Isa (Lik 9.57-60)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi wulle doŋ duuru baadan an i di-t'ugiye maŋ, y'an di ruute a sanalliyagi an di doopida ti yode ti dar bar ki Galile ti nee. ¹⁹ Aame geŋ wede suuniyo k'oogoro y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, n'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta geŋ me.» ²⁰ Wo Isa yi-ti'n gime onamí, y'ede: «Boo ti boydutú wo embi toŋ ti boydizaŋ, wo de nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a ki puuke ye.»

²¹ I d'ede wede doolo ti diine sanalliyagi yi di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó do.» ²² Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani, wo ki'n oolo kane doŋ aa unto an d'ottiba tuddaŋ.»

Isa toogo i jüre maaye baadan

(Markus 4.31-41; Lik 8.23-25)

²³ Maŋ Isa yi ti gili adda tooko, wo kane sanalliyagi an a di gili ti yode. ²⁴ An a iide maŋ, a kaamiki i d'iiziga maaye baadan adda bar. Ahu geŋ i-kolzite kolzite i d'obite k'adda tooko, wo yo Isa geŋ y'a udige kuy. ²⁵ Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadí an di y'inne kaŋ dollite, an'de: «Galmeegey k'in utti, para'ŋ in ti t'inda!»

²⁶ Maŋ Isa y'an di ruute,

† 8:17 8.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4.

y'ede: «Kun orgiso injino moo me? Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata!» Injino man Isa y'a t'iiziga, y'an id'dise maaye ti ahu bar gen me, wo a kaamiki an d'inniga d'eddek. ²⁷ Kane don pay ti yode gen an ziida giggiran wo an di rootiyo, an'de: «Yode en moo wede me, kono an maaye ti ahu bar ton an d'ollige onami me!»

Isa toogo i jiire siitandani
(Markus 5.1-20; Lik 8.26-39)

²⁸ Aame Isa y'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee man, i d'iide don sire t'ume muuziyagi, an iide'n an a y'ikkima. Kane don gen an d'ede siitandani a eedan, kane bundidi wenda soo ton yi k'aane yi k'adde t'urzi genno ye. ²⁹ Wo a kaamiki an d'iise dollite, an'de: «Kee Isa Ulo Raa no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido kenno k'ay di'n dabire ki poone onniyo booro t'a aana ko?»

³⁰ Goppon tin gen i d'ede torfo meeda ki kinzir an elso. ³¹ Kane siitandani gen an i d'obe bey a Isa, an'de: «Kee k'ay ti'n lomme man, k'ay ti'n agibi ay t'ette adda torfo kinzir ettiyo.» ³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun t'adfo!» Injino t'ekki don sire gen an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. A kaamiki t'awwa t'ekki kesse gen, torfo pay t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu. ³³ Kane don k'elso

gen an d'ukke k'adda geeger, an an t'iide taaya a suldi pay don ize wo a munda wede ize a tukki don sire an d'ede siitandani a eedan gen me. ³⁴ Injino man don pay t'adda geeger an t'udfo, an t'ette k'ume k'Isa. Aame an iiney a sirpadi man, an i d'obe bey kono ti siidadan y'a engile.

9

Eliyo beeko a wede runguyun

(Markus 2.1-12; Lik 5.17-25)

¹ San man Isa yi ti gili adda tooko, y'a diipida bar sey wo y'a t'iide k'adda geeger ere yi-lekkiyo. ² Don miibi an i d'umbo wede runguyun kan moone a zaade. Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode man, aame gen yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ulo ki nun ki t'oobo adda, oldikada n'a y' t'ize tambobino.» ³ Injino man i d'ede don suuniyo k'oogoro miibi an di rootiyo t'adda k'addan, an'de: «Wede en yi kalda suma Raa!» ⁴ Isa elkisadan y'a ti zuune wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me un d'ede elkiso ere oldo adda k'addugun me? ⁵ Ise laylay a jiire min too me a nun n'a roote: "Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino" kunun, n'a roote: "Ki t'oozo wo k'a oziro" me? ⁶ Wo ni dehu kun di suune, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Man yi

di ruute a wede runḡuyun, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a aaho boozá!»⁷ Wede geḡ y'a t'iiziga wo y'a aahe boozí. ⁸ Aame doḡ duuru an wulle munda wede ize geḡno maḡ, orgiso t'anni ziida wo an di tamma Raa wede ele toogo inḡkino a duwo.

Waaku Matiye

(Markus 2.13-17; Lik 5.27-32)

⁹ Tiḡ geḡ Isa y'a iide daana maḡ, a urzi yi wulle wedusu sundí Matiye yi guune a ume naabadí yi sedfu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Maḡ yoḡ y'a t'iiziga wo y'a yi diine. ¹⁰ Isa y'iide'ḡ y'a guune ombo ti sanalliyagí adda boy ki Matiye. Aame an di-guune maḡ, doḡ sedfu jibaaye baadaḡ ti doḡ k'oldiko onḡo pây an di guune ti kane kaḡ soo. ¹¹ Kane Pariziyen an wulle inḡkino maḡ, an an di ruute a sanalliyagí, an'de: «Ki moo me wede dooyis-agun yi d'ombo ti doḡ sedfu jibaaye wo ti doḡ k'oldiko onḡo me?» ¹² Isa yi'n il-liga maḡ, y'a ruute, y'ede: «Kane doḡ waaliḡ an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i y' dehe doḡ k'eeni. ¹³ Kun'do, kun ti dooyi ono doḡ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: "Ni dehu kun d'ise adde koduwo ti duwo, geḡ i jiire sedefe ere kun isiyo ki seydi*." Derec, nuḡ ni k'iido'ḡ waaku kane doḡ

ki diine ye, wo de n'iido'ḡ waaku kane doḡ k'oldiko.»

Ono ombide a urzi lekkiyo daa k'ombo
(Markus 2.18-22; Lik 5.33-39)

¹⁴ Inḡkino maḡ kane sanalliyagi ki Zaḡ Batis an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyagá onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombo ye, wo kacin kaye ti kane Pariziyen onniyo muno ay di lekkiyo daa k'ombo me?» ¹⁵ Isa y'an di'n gime onamaḡ, y'ede: «Kun elkiyo miḡ doḡ an'ni wiiko a tarnaape sedfu, an di lekke sommagi dondoḡ koo, aame kule k'ere yoḡ a diinayan maḡ? Aha, inḡkino ye! Wo saḡ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba maḡ. Aame geḡ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo.

¹⁶ Beehiye ye wenda yi d'ambe buude kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maḡ buude geḡ y'a t'aadi kalle geḡno, a di sittite a ceere sey. ¹⁷ Wo soḡ beehiye ye wenda yi-t'eepe toote k'inḡni biḡ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maḡ riitile a batte, toote geḡ a t'ofi siido wo riitile a latte pây. Ki too maḡ yi-t'eepe toote wede oozige botto adda riitile wede aware, wo geḡ a lekke beehiye.»

* 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

Eliyo beeko a erewo wo baldfiya k'uto ki wede i-d'ede gooliko

(Markus 5.21-43; Lik 8.40-56)

¹⁸ Aame Isa y'an ti rootiyto injino geŋ, i d'iina wede injino i-d'ede gooliko. Y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanadí wo yi di ruute, y'ede: «Ankenno eŋ miŋ uto nuŋ t'a t'ihe. Wo de k'a ette maŋ, ki zaapey beezá a tuddutú wo t'a baldfey.»

¹⁹ Maŋ Isa y'a t'iiziga, wo ti sanalliyagí an di diine wede geŋno.

²⁰ Aame an engile geŋ i d'ede erewo soo injino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. Injino ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí,
²¹ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta a kallayí danŋal toŋ maŋ, n'a utta t'eenizó me.» ²² Maŋ Isa y'a gilde, yi di wolliyto wo y'a ruute, y'ede: «Uto ki nuŋ, mi t'oobo addí! Kono koŋ mi ziipe addí a nuuno geŋ, m'utte.» A kaamiki, erewo t'a uune bee.

²³ Aame Isa y'iiney a boy ki wede i-d'ede gooliko geŋno maŋ, yi'n uuney duwo an isiyo unto ti siriryagi. ²⁴ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun t'adfo t'adda boy me, kono uto ti k'inda ye, ti moone moone.» Wo kane duwo geŋ an di y'okko maade. ²⁵ Aame don duuru geŋ an ti'n udfe maŋ, Isa yi-t'iide k'adda biino,

yi ziiɗa bey k'uto wo t'a t'iiziga. ²⁶ Rabila gette i di tiipe adda siido gette pay.

Eliyo beeko a koŋzayi sire

²⁷ Tin geŋ Isa y'engile maŋ, i d'ede koŋzayi sire injino an di y' daaniya, an di d'ollite an d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo, k'iso adde koduwo!»

²⁸ Isa y'iiney boy wo yi t'iide adda maŋ, kane koŋzayi geŋno toŋ an a-t'iide, wo an a d'iide sirpadí. Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kun ziipe addugun ko, nuŋ n'aane n'un t'ele beeko me?» Maŋ kane an i ti'n gime onamí, an'de: «Eyye Galmeegey, ay ziipe addey.»

²⁹ Injino maŋ y'an buttite a edayan wo y'a ruute, y'ede: «Munɗa geŋ Raa y'un ti y'iso kono kun ziipe addugun a nuuno geŋ me.»

³⁰ Wo edayan a t'ihina an di wolliyto. Maŋ Isa y'an di ruute ti golla zakidí, y'ede: «Kun ollo koduwo, a wenda soo toŋ kun roota ye a munɗa wede ize eŋ me.»

³¹ Wo kane aame an t'udfe maŋ, an d'iise rootiyto sundí adda siido gette pay.

Isa ti wede i k'orbe ye

(Lik 11.14-15)

³² Aame kane an engile geŋ, duwo an i d'irkido wede soo injino bizí i t'ippe yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedí. ³³ Isa y'a-t'ilmi siitan gette, wo aame ti t'udfe maŋ, wede bizí i t'ippe geŋ y'a iise ono. Maŋ

kane don duuru gen an ziida giggeran, wo an di ruute, an'de: «A siido k'Izirayel ette, munda kino'n kan soo ton ay ki wulle ye.»³⁴ Wo min kane Pariziyen an di ruute, an'de: «Gen Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommitte siitandani me!»

Isa yi wolliyi sommagi don duuru

(Markus 6.6,34; Lik 10.2)

³⁵ Adda siido gette Isa yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi dooyisito duwo adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, y'an d'eliyo beeko a don pay eeni wo don pay an d'ede ita k'eeni tuuku ton man.³⁶ A don duuru pay a daanadi gen i di t'ize sommagi, kono kane gen an urme wo eedan ti digge aakede dambami daa wede k'elsadan.³⁷ Inkinon man y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kane don duuru en aa doome goole y'ize k'aydu, wo don naabo baata.³⁸ Inkinon kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo don naabo k'aydu.»

10

Naabo sanalliyagi kane koomat makumu sire

(Markus 3.16-19; Lik 6.14-16)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo ki lommitte siitandani don an t'ooney a daanadan, an di t'eley beeko a don an d'ede ita

k'eeni tuuku ton man wo a aadumutu tudde pay.² Kun ollo en sumbiyagi don zina k'Isa kane koomat makumu sire: ki poone Simo wede sundi soo te Piyer, wo leemadi Andire; Zak ti leemadi Zan, kane sirwan pay inni Zebede;³ Pilip ti Bartelemi; Toma wo Matiye wede seddu jibaaye; Taade wo Zak ulo k'Alpe;⁴ Simo wede addi wehini kono siidadi me, wo Ziidas Iskariyot wede san y'an di y' t'ela Isa a bey don k'olmidayi.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire

(Markus 6.7-11; Lik 9.2-5; Lik 10.3-12)

⁵ Kane don koomat makumu sire gen, Isa y'an agisa k'isiyo naabadi wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Kun ettey ye ki tukki kane don Yawudiyagi ye me, wo k'adda geeger ki siido Samari soo ton kun ettey ye.⁶ Ki too kun d'ettey ki tukki don k'Izirayel kane aa dambami i digge.⁷ A urzi kun di kazitoy, kun d'eesoy: "Moziko Raa t'iina goppon."⁸ Don k'eeni kun an d'eloy beeko, don unto kun ti'n baldoy, don bitide kun an d'eloy beeko an t'isoy kamilen, siitandani kun di'n olmitoy. Kune suldi pay kun uune ki waawiye, wo kun an eloy ton ki waawiye.⁹ Ki torguwagun dap kun amba ye, ise sonko, ise tammiyagi sunni sunni adda poosagun

me, ¹⁰ ise eese, ise kalle ki sirwe, ise tobiyagi zoŋ ki sirwe, ise dalka toŋ maŋ. Derec, wede yi naabiya'ŋ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey doŋ y'an naabiya.

¹¹ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku ise adda k'ille tuuku toŋ, kun di ton-ditoy wede beehiye ede wo y'unni seeda bey sire maŋ, kun di deegoy di yode bini engilsagun. ¹² A ettiyagun ki boy wede kun ettey geŋ, kun d'eesoy: "Toose Raa ti koonaa eggun." ¹³ Aame doŋ boy geŋ an unni ziidfey maŋ, toose kune t'a koonoy eedaŋ, wo aame an un ki'n ziidfey ye maŋ, toose kune t'a-kamoy ki tuddugun. ¹⁴ Aame an un ki'n ziidfey ye wo on-amgun an k'illigey ye maŋ, a engilsagun ti boy genno ise ti geeger gettiyo geŋ, odde zoŋgun toŋ kun an ti y' tottigoy, geŋ i-kaza Raa ulbí unse ye ti kane me. ¹⁵ Derec inokino wo n'un di rooto: On-niyo ere Raa yi defka booro gette, kane doŋ siido Sodom ti Gomor ti kaaga Raa y'an igge pay* geŋ, booradaŋ t'a koonaa soodo ti doŋ ki geeger gettiyo.»

Dabar ere etto a doŋ k'Almasi

(Markus 13.9-13; Lik 12.11-12; 21.12-19)

¹⁶ «Kun ollo, nun n'un agisa en aakede dambami k'adda diine sullibagi. Inokino maŋ kun koonoy mentikagi aakede mimbayi,

wo tasse aakede deere. ¹⁷ Kun koonoy mentikagi, kono duwo an un ti'n sedfey, an un di'n t'ettey k'ume doŋ booro wo an un di'n gorpipay ti marpa adda boydi doŋ an di dooyiso. ¹⁸ Kono kune doŋzó geŋ, an un di'n t'ettey daana doŋ deero siido wo daana mozagi. Aame geŋ, a daanadaŋ wo a daana kane doŋ Yawudiyagi ye, kun t'ooney urzi kun di rootey a suldi doŋ kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno geŋ me. ¹⁹ Aame an un di'n t'iidey k'ume doŋ booro maŋ, ulbugun un t'oodey ye a maana k'ono doŋ kun di rootey, ise a munda wede kun di rootey me. A ume geŋ miŋ Raa y'un t'eley ono doŋ kun di rootey. ²⁰ Inokino maŋ aame kun rootey geŋ, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo unni dokkey Unde ki Meegugun Raa.

²¹ Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey duwo ki towwadi, wo meege toŋ inokino kay a innizi me. Inni an di-kima adu ki maawaŋ, an deha urzi, duwo an di sedfa maawaŋ ki towwadaŋ. ²² Kune doŋ duniya pay an un di'n olmida kono kun umbe a sundo, wo de wede y'a zidfa zakidi a urzizo bini dangun maŋ, yode geŋ Raa y'a y'utta. ²³ Aame adda geeger tuuku an unni dabirsa maŋ, kun t'omboy ki geeger ti doolo. Derec inokino

* 10:15 10.15 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.16-19.29.

wo n'un di rooto: Kune geegiryagi ki siido k'Izirayel geŋ kun ki ti'n ozira pay ye, ki poone nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a kimo me.

²⁴ Sanallusu geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede naabo toŋ yoŋ t'ekki galmeeŋí ye. ²⁵ Sanallusu geŋ, i dehu y'a t'ise aa wede dooyisadí danŋal, wo wede naabo toŋ inŋino y'a t'ise aa galmeeŋí. Aame nuŋ wede boy d'uwu an ni kalda an'de nuŋ Belzebul maŋ, kune doŋ boozó an un di'n kildita a ceera sey.»

*Wedusu wede kun i-
d'orgide*

(Markus 8.38; Lik 9.26; 12.2-9)

²⁶ «Kune a d'uwu kun an orgide ye. Suldi doŋ pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodfiba ita, wo ono doŋ i ki dehu d'uwu an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo doŋ pay an di'n olliga. ²⁷ Munda wede n'un rootiyo a zimolo geŋ, kun ti y' rooto kereŋ, wo munda wede an un melinso a kuudugun geŋ, kun yi rooto aa kun a ti gili t'ekki biino kun d'olle.

²⁸ Kun an orgide ye a doŋ i t'owwo tudde wo an k'aane t'owwo k'unde ye me. Ki too maŋ kun d'orgide a Raa, yode wede aane i t'ide tudde ti unde pây adda k'uwwo.

²⁹ Kun suune ooyo sire doo miŋ in t'owile ti soŋko soo kollo, wo ti diinayan soo toŋ a siido i k'oore ye, daa ki Galmeeŋun Raa yi ki

suune ye me. ³⁰ Wo ki kune, ilali k'eggun geŋno toŋ Raa yi ti'n kaza pay. ³¹ Inŋino kun orgide ye, kono kune zooyagun yi jiire ooyo baadan!»

Rootiyo a d'aana d'uwu ki daaniya k'Isa

³² «Wede tuuku yi ruuta a daana d'uwu yoŋ ki nuuno maŋ, nuŋ toŋ n'a rootey kay yoŋ ki nuuno, a d'aana Meegó Raa a kandaane me. ³³ Wo de wede tuuku yi ruuta a d'aana d'uwu yi ki n' suune ye maŋ, nuŋ toŋ n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a d'aana Meegó Raa a kandaane me.»

Isa y'iido ki moo me?

(Lik 12.51-53)

³⁴ «Kun elke ye, nuŋ n'iido n'un t'ela toose adda duniya me. N'a k'iido ti toose ye, wo de n'a iido ti deyyiso. ³⁵ Eyye, nuŋ n'iido ulo ti meegi n'an ahinte, uto ti mettú n'an ahinte, erewo ti andutú n'an ahinte. ³⁶ Wede tuuku toŋ i di t'isa doŋ k'aduzi miŋ, doŋ adda boozí geŋno.

³⁷ Wede yi geyyiso meegi ise meedi a jiire nuuno maŋ, yoŋ geŋ yi k'iide ki daaniyadó ye. Wede yi geyyiso uli ise uti a jire nuuno maŋ, yoŋ geŋ yi k'iide ki daaniyadó ye. ³⁸ Wede yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye maŋ, yoŋ geŋ yi k'iide ki daaniyadó ye. ³⁹ Wede yi diha boohiyo tuddi k'aggadi maŋ, y'a ti

dagga, wo wede y'iila tuddi kono nuuno man, y'a t'utta.»

Wede eliyu gen, aggadí y'a ti t'ooney

(Markus 9.37,41; Lik 9.48; 10.16; Zan 13.20)

⁴⁰ «Wede unni seedu bey sire man, gen aa yi seedu nun batum, wo wede yi ni seedu bey sire man, gen aa yi seedu wede i n'igibo. ⁴¹ Wede i seedu nebi ki Raa kono yon nebi man, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a nebi gen, y'a yi t'ooney kay, wo wede yi seedu wede ki diine kono yon ki diine man, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a wede ki diine gen, y'a yi t'ooney kay. ⁴² Derec inkinu wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu njoyoyo a kulso danjal, a wede soo duwo an yi woliyo yon nenku kono yon ti diine sanalliyagó man, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley gen, y'a yi t'ooney.»

11

Don zina ki Zan Batis ti Isa

¹ Aame Isa y'a ti dinge ti rootiyo a munda wede kane sanalliyagi koomat makumu sire an d'isey man, tin gen y'a ingile dooyiso duwo wo yi kazita adda geegiryagi ki siido gettiyo.

² Wo Zan Batis yi lekkiyo dangay gen, y'a illiga don an towwo taaya a naabo k'Almasi Raa yi biire. Inkinu

man yi d'igibe don mi-ibi ti diine sanalliyagi ki tukk'Isa. ³ An iide'n an di y' tunde, an'de: «Kee min Almasi Raa yi biire, san a etto ko? Kunun ay di dello wede doolo ko?» ⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun'do a Zan, kun i-t'odoy taaya a munda wede kun ollige wo kun woliyo en me: ⁵ Konzayi an di woliyo kere, don jekese an sooru beehiye, don bitide an t'ize kamilen, dungiya an d'ollige, don unto an di bilde wo Rabila Majjaanawa an an gizite a don an k'ede munda ye. ⁶ Wo unsuwo a wede y'a ziida zakidi kono nuuno bini dangu!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zan Batis

⁷ Sanalliyagi ki Zan Batis an t'ingile man, aame gen Isa y'a iise rootiyo a don duuru a tukki Zan, y'ede: «Kun iide k'adda balda woliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha. ⁸ De inkinu kun iide woliyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane don ossiyo kallagi majjandani gen, an lekkiyo adda boydi mozagi. ⁹ De kun iide woliyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yon gen yi jire nebi sey. ¹⁰ Yon gen wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun ollo, nun n'a t'igiba wede

* 11:10 11.10 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1.

zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá*."»¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Ti diine d'uwó d'ón pay erayi an ehe geñ, wede aase goole a ceere Zañ Batis umbo. Wo injino toñ mañ, wede yoñ ñeñku a jiiire adda Moziko Raa geñ, yoñ goole yi jiiire Zañ.¹² T'ume Zañ Batis y'iise naabo Raa bini ankenño geñ, d'uwó an d'eliyo gotono kono an t'ette adda Moziko Raa, wo kane d'ón i ñaayu ki toogo geñ, an dehu an di-t'oobe.¹³ Raa y'an di ruute a d'uwó a tukki Mozikadí ere a etto, t'urzi k'ono d'ón an riije ti kaaga adda mat-tup k'oogoro Muusa ti d'ón pay ki nebiyagi, bini aaniya Zañ Batis.¹⁴ Aame kun dehu kun ambe mañ, geñño Zañ yode wede nebiyagi an ruute, an'de: "Sañ Eli y'a etto me†." ¹⁵ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige mañ, y'ollo koduwo!

¹⁶ D'ón ankenño eñ n'a t'eese kane aa wee wee? Kane an deeyiso aa inñi an ti guune a bere d'ón d'uuru, an di waakutu eebañ, an d'eesiyo:

¹⁷ "Kaye ay un di biiha sir-aro toñ mañ, kun ki d'immira ye!

Ay un d'ûure ôoro k'unto toñ mañ, kun ki d'iile ye!"

¹⁸ Injino Zañ y'iina geñ, onniyo muno yi lekkiyo daa k'ombo, toote k'inñi biñ yi

k'iibe ye, wo d'uwó an di rootiyo, an'de: "Yoñ i-d'ede siitan a eedi!"¹⁹ Wo nun wede an n'ehe aa uló wede eñ, n'iina mañ ni d'ombo ni sobo, wo an di rootiyo, an'de: "Kun wollo, wede eñ y'elkiyo miñ a ombo ti sobo toote k'inñi biñ danjal, yoñ lanze ki d'ón sefdu jibaaye wo ti d'ón k'oldfiko ongo." Wo Raa'ñ, suuniyo k'ono ere i d'ede, d'uwó an ti zuune tod'te ki diine t'urzi naabatú.»

Geegiryagi d'ón i-tuuge k'ambu a Isa
(Matiye 10.15; Lik 10.12-15)

²⁰ Adda geegiryagi d'ón Isa y'a ize suldi k'armika d'ón a ise baadañ geñ, d'onzañ an ki ti gime lekkiyadañ ye. Injino mañ y'an di'n iise aapuđu, y'ede: ²¹ «Dabar a kune d'ón geeger Korazen! Dabar a kune d'ón geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika d'ón Raa y'ize di kune geñ anki y'aase a geeger Tir ti Sidon mañ, anki ti kaagine d'onzañ an t'ossite kallagi m'oolo wo tuddañ an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadañ.

²² Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane d'ón geeger Tir ti Sidon geñ booradañ t'a kooná soodo ti ere ki kune. ²³ Wo kune d'ón geeger Kapernayim, kun elkiyo miñ Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha, Raa y'un ti'n deega

† 11:14 11.14 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23.

adda diine don unto. Derec, aame suldi k'armika don ize di kune gen, anki aase a geeger ki Sodom man, geeger gette ankenno ton t'a lekke sey. ²⁴ Kono kamo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane don siido Sodom gen booradan t'a koonaa soodo ti ere ki kune.»

Meega Raa ti Ulo
(Lik 10.21-22)

²⁵ Aame gen Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nun, kee Galmee'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono suldi en k'an di'n umbida a don suuniyo k'ono wo a don eedan soodo a elkiso gen me, wo k'an t'iidiba ita a don aa inni sunni. ²⁶ Eyye Mee'ki nun, gen ki dihe suldi a t'ise inkino.

²⁷ Suldi pay Meegó Raa y'o n'ele a beezó, wenda soo ton a suune Ulo umbo, i y' suune Meega danjal. Wo wenda soo ton a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane don Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadi danjal.»

Isa ume puukiyo k'undiyagun

²⁸ «Kune don pay i sarkiya attidi wede ki don dooyiso k'oogoro an zaapu eggun wo kun urme gen, kun'di k'ume nuuno, wo nun n'un ti'n puuka. ²⁹ Kun t'ambo talgayó‡ wo kun d'oziro a urzi dooyisadó, kono nun addó tasse ni ki koliyo tuddó ye,

wo kune kun t'oona puukiyo k'undiyagun. ³⁰ Derec, talgayó yon i k'oone ye k'ambu me, wo attidizó wede n'un t'ela yon soodo ki sarkiya me.»

12

Isa ti onniyo ere ki puukiyo

(Markus 2.23-28; Lik 6.1-5)

¹ San man a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa yi doopide t'adda dombi don ki geme ti sanalliyagi. Aame gen kane sanalliyagi mosogo, man an d'iise sat-tita geme an di doydiso.

² Kane Pariziyen an wulle inkino man, an i di ruute Isa, an'de: «Ki wollo sanalliyagá an d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadin te!»

³ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti don a itadi, aame mosogo ti'ni zida gen me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedefe a Raa, wo yode ti don a itadi an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too man kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradin t'ele urzi a don sedefe danjal. ⁵ Ki kotto kun gire adda mattup k'oogoro Muusa me a onniyo ere ki puukiyadin ton, don sedefe i naabiya adda

‡ 11:29 11.29 Ambo talgayó: I-kaza dooyiso k'Isa kun d'ozire eego.

Boy Raa gen, an ki daaniya urzi k'oogoro k'onniyo gettiyo ye, an di naabiya, toŋ maŋ booro t'an ki'n seedu ye. ⁶ Wo kun ollo, n'un di rooto: a enno i d'ede wede ede i jiire Boy Raa! ⁷ Kune'ŋ duwo eŋ munda ulsu an k'ize ye toŋ, kun'de booro ti'ni ziida. Injino maŋ kun ki'n zuune ye ita k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Ni dehu kun d'ise adde koduwo ti duwo, gen i jire sedefe ere kun isiyo ki seydi*." ⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulu wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addo i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiŋ te.»

Wedusu beezi unto
(Markus 3.1-6; Lik 6.6-11)

⁹ Tiŋ gen Isa y'a ingile yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹⁰ Adda boy gen i d'ede wedusu soo injino beezi unto. Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di y' tunde, an'de: «Oogiradiŋ urzi t'ele ko, k'eliyo beeko a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?» ¹¹ Wo yo Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ti diinagun eŋ wee wee, aame i-d'ede damsadi soo danjal ti t'iire adda k'olde sohuru a onniyo ere ki puukiyadiŋ maŋ, y'a k'ette, t'adda k'olde y'a ki t'adde ye me? Eyye, y'a-t'adde!

¹² Wo wedusu gen yi jiire damsaa taŋ baadaŋ! Gen injino oogiradiŋ urzi t'ele a wedusu ki-d'ise beehiye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te.» ¹³ Injino maŋ Isa yi di ruute a wede gen, y'ede: «Beeza ki y'ondo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezi a t'ikkima aakede bakadi soo me. ¹⁴ Saŋ kane Pariziyen tiŋ gen an t'udde, an iide'ŋ an t'ugiyee, an t'iide onaman kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki towwadi.

Wede naabo wede Raa yi biire

¹⁵ Isa y'a ti zuune elkiso Pariziyen te, injino maŋ tiŋ gen y'a t'irga, wo doŋ baadaŋ an di y' diine. Ti diinayan doŋ pay eeni y'an d'ele beeko. ¹⁶ Wo y'an di ruute ti golla zakidi a duwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me. ¹⁷ Gen injino a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Ezayi, y'ede:

¹⁸ «Enno wede naabadó wede ni biire me, nuŋ ni y' giyye baadaŋ, wo ulbo pay unse ti yode me.

Undó t'a koonaa eedi, wo a ita duwo pay y'an kizita urzi wede ki diine ki Raa.

¹⁹ Yi ki deha niikiyto k'ono ulpi ti wenda ye, yi ki fillita dollite ye, wo an k'olliga golladi a bere doŋ duuru ye.

²⁰ Yoŋ y'a koonaa tasse ti kane doŋ toogadaŋ umbo

* 12:7 12.7 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

me, geŋ aakede alala
ere i-guudite gette yi
ki ti damba ye,
wo rippinso k'uwwo ti kod-
diyo botto gette, yi ki
ti t'îda ye.
Y'aasa inŋino bini munda
wede ki diine geŋ y'a
ceera oldiko.
21 Wo ita d'uwu pay an zaapa
elkiyadaŋ a sundi†.»

Isa ti Belzebul
(Markus 3.22-30; Lik
11.14-23; 12.10)

22 Saŋ maŋ Isa an i
d'irkido wede soo inŋino
koosiyo wo yi k'orbe ye,
kono i-d'ede siitan a eedi.
Wede geŋ Isa yi-d'ele beeko,
bizi a t'ihina y'a iise ono wo
yi wolliyu kereŋ. 23 Kane
doŋ duuru geŋ an ziiŋa
giggiraŋ wo pay an di ruute,
an'de: «Yode eŋ wede an yi
waaku Wede ti biza bumbu
Dawut ye ko?» 24 Wo kane
Pariziyen an illiga inŋino
maŋ, an di ruute, an'de:
«Wede eŋ, tode Belzebul
Meeda siitandani i eliyu
toogo ki lommite siitandani
me!» 25 Wo Isa y'a zuune
elkisadaŋ, inŋino maŋ y'an
di ruute, y'ede: «Moziko
ere tuuku doŋtú an deyyiso
ti tuddaŋ maŋ, mozikadaŋ
a latte. Geeger ere tuuku
doŋtú an deyyiso ti tuddaŋ,
wo adda boy wede tuuku
doŋzi an deyyiso ti tuddaŋ
maŋ, kane geŋ an k'aane
an ki ti lekke kaŋ soo ye.
26 Geŋ inŋino kay, aame
Meeda siitandani ti lommite
siitandani eebutú maŋ, geŋ

an deyyiso ti tuddaŋ batum.
Wo de geŋ ki kotto mozikatú
ti k'aane ti ki lekke ye!
27 Kune kun'de ni lommite
siitandani o eliyu toogo
Belzebul. De inŋino maŋ,
doŋ a itagaŋ an lommite
siitandani ti toogo k'aaye?
Geŋ kane batum an un kaza
munda wede kun rootiyo a
tukki nuuno geŋ derec ye.
28 Wo de geŋ, nuŋ o eliyu
toogo Unde Raa ni lommite
siitandani me maŋ, geŋ i-
kaza Moziko Raa tod' t'iina
di kune baa.

29 Aame wede yi dehu yi-
t'ette adda boy ki wede i-
d'ede toogo wo y'a sikiti
suldzí maŋ, wede geŋ ki
poone y'a-kettite wede toogo
doo miŋ, y'a aane y'a sik-
iti suldi t'adda boy kollo.
30 Wede yoŋ ki nuuno ye'ŋ,
yoŋ aduzó. Wo wede y'a ki
n' noogiyo ki tussiyo ye'ŋ,
yoŋ yi teepiyo ki teepiyo.
31 Geŋ kono k'inŋino, n'un
di rooto, d'uwu Raa y'an
t'isa tambobino a oldiko ere
pay an isiyo, ti kaldita ere
pay an kaldita suma Raa
gette. Wo de wede i kaldita
Unde Raa maŋ, a oldikadi
gette Raa yi-k'isa tambobino
ye. 32 Wede tuuku yi ru-
uta munda ulsu a tukki nuŋ
wede an n'ehe aa ulu wede
eŋno maŋ, a oldikadi gette
Raa yi-t'isa tambobino. Wo
de wede tuuku i ruutita
munda ulsu a tukki Unde
Kamileŋ maŋ, a oldikadi
gette Raa yi-k'isa tambobino
ye, ise adda duniya ere

† 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 42.1-4.

an̄ken̄no, ise adda duniya ere ki d̄aana toŋ maŋ.»

Undumu ti in̄nizi

(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

³³ «Aame undumu beehiye maŋ, in̄nizi toŋ beehiye p̄ây. W̄o aame undumu ulsu maŋ, in̄nizi toŋ ulpi kay. In̄kino maŋ undumu in̄ yi suuniyo t'urzi k'in̄nizi.

³⁴ Kune d̄oŋ ulpi aakede maŋkikagi de! Mummino kun d'aane kun di roote ono d̄oŋ beehiye me? Derec, munda wede d̄uwo an okumso adda k'addaŋ geŋno ad̄diya ti bizaŋ me.

³⁵ Wedusu wede beehiye'ŋ, beehiyo t'ettiyo ti suldi d̄oŋ beehiye y'ukume adda k'addi, wo wedusu wede ulsu'ŋ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi d̄oŋ ulpi y'ukume adda k'addi.

³⁶ Kun ollo, n'un di rooto: A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, d̄uwo a ono d̄oŋ pay an ruutite daa k'urzizaŋ geŋ an d'oopey eedaŋ.

³⁷ Derec, t'urzi k'ono d̄oŋ ad̄diya ti bizá, Raa y'a di roota kee ki diine a d̄aanadi, wo t'urzi k'ono d̄oŋ ad̄diya ti bizá, Raa y'a di roota kee booro ti ki ziida me.»

Tondiyo ki munda k'armika

(Matiye 16.1-4; Markus 8.11-12; Lik 11.16,29-32)

³⁸ In̄kino maŋ d̄oŋ suuniyo k'oogoro miibi ti Pariziyen̄ miibi an di tunde Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay dehu k'ay d'ise munda k'armika ay di wolle a kize kee Raa

yi-k'igibo.» ³⁹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ita d̄uwo d̄oŋ an̄ken̄no en̄, kane d̄oŋ ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye maŋ.

⁴⁰ Kun suune Zonas geŋ y'a likke on̄nu ad̄o wo did̄o ad̄o adda k'adde puuniso ere meeda. In̄kino kay nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en̄, an di n'ottiba wo n'a lekka on̄nu ad̄o wo did̄o ad̄o adda muuzo.

⁴¹ A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, d̄oŋ geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki d̄uwo d̄oŋ an̄ken̄no, wo an di roota: «Kune'ŋ booro t'unni ziida.»

An roota in̄kino kono aame d̄oŋ geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa maŋ, an di gime lekkiyadaŋ. Wo a en̄no i d'ede wede ede y'a jiiire Zonas sey.

⁴² A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, mohita ere ti siido ki kese d̄and̄i t'a ooziga ki tukki d̄uwo d̄oŋ an̄ken̄no, wo t'an di roota: «Kune'ŋ booro t'unni ziida.»

Ti roota in̄kino kono tod' t'iizigo ti siidiyagi d̄oŋ dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamaŋ, wo a en̄no i d'ede wede ede y'a jiiire Salamaŋ sey.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu

(Lik 11.24-26)

43 «Aame siitan gette ti tukki wedusu ti t'adfiya maŋ, ti d'enŋilso k'adda balɗa dehu tu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. 44 Inŋino ti rootiyo adda k'addutú, ti d'eesiyo: "Ni-kime k'adda bindó ere an di n'ilmo." Wo a kamatú gette, t'iide'ŋ ti-t'uuney biino guguba, rookiyo kamileŋ wo sulɗutú okkime beehiye. 45 Inŋino maŋ ti di kama k'adda balɗa, t'a waaku siitanɗani ti doolo sarat bundidi a jiiire tode sey. An di-kama kaŋ soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo i-t'isiyo boozan. Inŋino yo wede geŋ, lekkiyadi ere k'ita i-t'isiyo ooŋe i ceeriyo ere ki poone. Wo geŋ aasa inŋino kay ki duwo doŋ ankeŋno ulpi geŋ me.»

Mekk'Isa ti zembadi
(Markus 3.31-35; Lik 8.19-21)

46 Isa adda boy, a doŋ duuru y'an ti rootiyo botto, aame geŋ meedí ti zembadi an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an dehu an i di roote. 47 Maŋ wede soo inŋino yi di ruute a Isa, y'ede: «K'ollo, meedá ti zembadá an t'ihira ti paate, an dehu an a-di roote.» 48 Wo de a wede geŋ Isa yi di'n gime on-amí, y'ede: «Ki kotto maŋ, meedó ti zembadó an wee wee?» 49 Maŋ y'a d'uuye beezí ki tukki sanalliyagí wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno an meedó ti zembadó me. 50 Inŋino maŋ wede tuuku y'isiyo sulɗi

doŋ pay Meegó Raa a kandaane yi dehu geŋ, yode geŋno leemadó, teemadó wo meedó me.»

13

Ono ombide a tukki wede korso

(Markus 4.1; Lik 8.4)

1 A onniyo gettiyo batum, t'adda boy Isa y'a t'udde y'a inŋile, y'iide'ŋ y'a-guune a biza bar. 2 Doŋ duuru baadan an di-t'ugiye, inŋino yi di gili adda tooko, y'a-guune wo kane doŋ duuru pay an t'ihira a biza bar. 3 Yoŋ y'an di ruutite sulɗi baadan t'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu soo inŋino yi t'iide korso buzu k'adda doome. 4 Aame yi sakkisa geŋ, buzu ongoŋ a-zilditi a urzi, embi an iido'ŋ an di-tiɓbe pay. 5 Buzu ongoŋ soŋ a-zilditi a ume wede t'adda'ŋ pangiragi, siidadí baata. Kane geŋ a t'udde kesiko kono siidadan soodo. 6 Aame peefo tigilo wo t'ihina maŋ, kane geŋ a t'igge, a-biiha kono sondayzan i ki ti diige ye. 7 Doŋ soŋ a-zilditi adda k'ahimagi, kane geŋ a t'udde wo ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe. 8 Doŋ ongoŋ soŋ a-zilditi a siido ere beehiye, kane geŋ a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inŋni meeda, soŋ ada zoot wo soŋ ada g'ado. 9 Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyto t'ono ombide me
(Markus 4.10-12; Lik 8.9-10)

¹⁰ Injino mañ kane sanal-liyagi an aa d'iide ki sirpa k'Isa wo an di y' tunde, an'de: «De ki moo me k'an rootiyto a ñoñ duuru t'ono ombide me?» ¹¹ Yoñ y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Ni rootiyto injino kono a kune'ñ Raa y'un ele suuniyo ki suldi ñoñ ombide ki Moziko Raa te, wo a kane geñ suuniyo gette Raa y'an k'ele ye. ¹² Derec, a wede i-d'ede suuniyo geñ, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadañ a ceera, wo ñe a wede i-k'ede suuniyo ye geñ, ere boolon i-d'ede toñ an i-t'amba. ¹³ Kun ollo, nuñ n'an orbe t'ono ombide me kono kane an aane an wolle toñ, ki kotto munda an ki y' wolle ye, wo an aane an olliga toñ, ki kotto munda an ki y'olliga ye wo itadi an ki ti suune ye. ¹⁴ Geñ a kane geñño a-t'iide a ono ñoñ Raa y'igibo ti kaaga t'urzi nebi Ezayi, y'a ruute, y'ede:

“Kune kun d'olliga kereñ,
wo ono itadañ kun ki ti suuna ye,
kun di wolla kereñ, wo munda kun ki y' wolla ye.

¹⁵ Derec, ñuwo eñ kuwwagañ an a-ti ñiyye ñaŋkila kono a k'olliga ye,
edayañ an a-t'ippe kono a ki wolle ye,

wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadañ an gi di'n suune ye.

An ize injino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuñ Raa, n'an t'ele beeko me*.”

¹⁶ Wo nuñ n'a roote, uñsuwo a kune kono edagun i woliyo wo kuwwagun ollige. ¹⁷ Derec injino wo n'un di rooto: Nebiyagi baadañ ti ñoñ ki diine baadañ an dihe an di wolle munda wede kun woliyo eñño, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige eñño, wo an gi di y'illiga ye.»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso
(Markus 4.13-20; Lik 8.11-15)

¹⁸ «Injino kun ollo, ette ita k'ono ombide a tukki wede korso. ¹⁹ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geñ, i-kaza ñuwo ñoñ ollige ono ki Moziko Raa wo an gi di'n seedu addañ ye. Aame geñ Mohita k'oldfiko t'ettiyo, ono ñoñ an illiga ti t'oddiipe t'adda k'addañ me. ²⁰ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geñ, i-kaza ñuwo ñoñ ollige ono Raa, kesiko ulbañ uñse an d'ambu. ²¹ Wo ñe ono sottadañ ti ki ti ñeegu adda k'addañ, an aa ki seedu zakidi ye. Aame i ettiyo dabar ise ñuwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa mañ, kesiko an t'argu. ²² Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geñ, i-kaza ñuwo

* 13:15 13.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

ɔɔŋ ollige ono Raa, wo de saŋ elkisito a suldi duniya ti dehuu k'urzi maala an di'n appiya ono geŋ me, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²³ Ki ɔaŋgu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye'ŋ, i-kaza duwo ɔɔŋ ollige ono Raa wo an di suuniyo itadaŋ, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe inŋi meeda, soŋ ada zoot, wo soŋ ada g'ado.»

Ono ombide a tukk'iizi buŋgari

²⁴ A ɔɔŋ duuru geŋ, Isa y'an d'iise rootiyo k'ono ombide ti doolo sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wedusu yi giira buzu wede beehiye adda doomizi. ²⁵ Wo a diddo duwo pay an udige maŋ, aduzi y'a t'iide k'adda doome geŋno y'a di giira iizi buŋgari adda kay, wo tuddi yoŋ y'a aahe. ²⁶ Aame mudu geŋ an t'udde wo an iise paŋita maŋ, iizi buŋgari geŋno toŋ an di biŋe kay. ²⁷ Inŋino kane ɔɔŋ naabo ki wede boy geŋ, an iido'ŋ an i di ruute, an'de: "Galmeegey, para maŋ ki giira buzu wede beehiye adda doome me, de iizi buŋgari geŋ an iido ti too me?" ²⁸ Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: "Geŋ ize aduzo." Inŋino maŋ kane ɔɔŋ naabo an di y' tunde, an'de: "Ki dehu ay t'odo iizi buŋgari ay di'n oɔɔpoy ko?" ²⁹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: "Aha, kun'te ye, kono kun oɔɔpoy iizi buŋgari

geŋ, kun a t'ooɔpoy ti mudu paŋ. ³⁰ Kun oolo an d'ohira ti mudu kaŋ soo bini onniyo k'aydu, aame geŋ n'an di roota ɔɔŋ k'aydu, ki poone an di kirba iizi buŋgari an di-kettita k'oggiyadaŋ doo miŋ, saŋ mudu an di'n t'aaha k'adda giiyayo kollo."»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard
(Markus 4.30-32; Lik 13.18-19)

³¹ Isa y'an rootiyo ono ombide ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard wedusu y'a t'umbe, y'a-giira adda doomizi. ³² Wo de ulo k'undumu geŋ yoŋ neŋku a jiiere ti diine k'inŋi k'inda pay. Aame yi t'adfiya maŋ, yi d'isiyo goole i ceeriyo inda ɔɔŋ pay adda jineene geŋno, geŋ embi toŋ an d'appiyta boydi ekki laydayi.»

Ono ombide a tukk'orme
(Lik 13.20-21)

³³ Isa y'an rootiyo ono ombide sey ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo boolon, t'a-t'obe a moono baadaŋ lootiyo, wo saŋ orme geŋ moono yi-ti t'oozige pay.»

Ki moo me Isa yi naabiya t'ono ombide me
(Markus 4.33-34)

³⁴ A onniyo gette, Isa a dooyisadi ere pay gette yi'ni duuye ɔɔŋ duuru t'ono ombide, wo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo

ye. ³⁵ Yoŋ y'ize injkino kono a-t'ette a ono d'ofŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ ni t'ihina bizó n'an rootita t'ono ombife, wo n'an di kizita sulfi d'ofŋ Raa yi ti'n umbifa t'ume y'ikkima duniya†.»

Oodibe k'ita k'ono ombife a tukki'iizi buŋgari

³⁶ Injkinu maŋ d'ofŋ duuru Isa yi'n iili wo y'a aahe boy. Maŋ kane sanalliyagi an aa d'iide sirpadí an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodibi ita k'ono ombife a tukki'iizi buŋgari d'ofŋ adda doome geŋŋo.» ³⁷ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wede i koro buzu beehiye geŋ, nuuno wede an n'ehe aa ulu wede. ³⁸ Doome geŋ, duniya. Buzu wede beehiye geŋ, kane d'ofŋ ki Moziko Raa. Iizi buŋgari geŋ, kane d'ofŋ ki Mohita k'oldfiko. ³⁹ Adu wede i giira iizi buŋgari geŋ, tode Meeda siitandani. Onniyo k'aydu gette, onniyo ere ki d'angu duniya. Wo d'ofŋ k'aydu geŋ, maaleekiyagi. ⁴⁰ Geŋ aakede iizi buŋgari duwo an t'odfipe an di zebbiyo adda k'uwwu k'oggiyo geŋ, aasa injkino kay a onniyo ere ki d'angu duniya te. ⁴¹ Nuŋ wede an n'ehe aa ulu wede en, n'a t'igiba maaleekiyagó an di sika t'adda diine d'ofŋ ki Mozikadó, kane d'ofŋ pay i t'eliyo eebaŋ adda k'oldfiko wo d'ofŋ pay isiyo sulfi d'ofŋ ulpi geŋ me, ⁴² wo an ti'n sebbey adda baala

k'uwwu t'oggiyo d'ala d'ala, ume wede ki d'ollite m'olo wo k'aadumu sina. ⁴³ Wo kane d'ofŋ ki diine a d'aana Raa geŋ, an di rilitay aakede peedo adda Moziko ki Mee-gaŋ Raa. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

Ono ombife a tukki laale wede an t'umbifa

⁴⁴ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa laale an t'umbifa adda doome, wo wedusu y'iide'ŋ y'a y'uune. Yoŋ wede geŋ laale yi di y'umbifa sey, wo a unsuwo ere i-d'ede baadaŋ gette y'a ingile, y'iide'ŋ sulfizí pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŋ y'a t'iwila doome geŋŋo.»

Ono ombife a tukki dogoro zooyatú oone

⁴⁵ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso sey, aakede wede suuk yi dehuu dogoro majjaanawa tuwarwa kar. ⁴⁶ Aame dogoro zooyatú oone baadaŋ gette yi t'uune maŋ, y'a ingile, y'iide'ŋ sulfizí pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŋ y'aa t'iwila dogoro gettiyo.»

Ono ombife a tukki lebifo

⁴⁷ «Kun ollo sey, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa lebifo an ti sedfiyo adda bar, ita puuni d'ofŋ tuuku toŋ pay, ti t'in sokiyo. ⁴⁸ Aame ôniyo maŋ d'ofŋ sawwiya an t'argu a zeŋge, maŋ an di konso, an di beeriyo puuni d'ofŋ k'ombo k'adda

† 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 78.2.

k'eesayan, wo don k'ombo ye ki sebbiyo mendañ. ⁴⁹ Geñ a onniyo ere ki danju duniya toñ aasa inkin, maaleekiyagi an d'etta an di'n ooyey duwo don ulpi t'adda diine don ki diine me, ⁵⁰ kono an ti'n sebbey adda baala k'uwwo t'oggiyo dala dala, ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina.»

Dooyiso aware ti ere mazzini

⁵¹ Isa y'a tunde sanal-liyagi, y'ede: «Ono ombide pay geñ itadan kun'ni zuune ko?» Kane an i-di'n gime onami, an'de: «Eyye, itadan ay ti zuune.» ⁵² Mañ yon y'an di ruute, y'ede: «Geñ inkin wede suuniyo k'oogoro tuuku toñ yi daaniya urzi ki Moziko Raa mañ, yon geñ yi deeyiso aa wede boy, t'adda laalayí wede y'ukume geñ, yi d'ambu suldi don aware wo suldi don mazzini yi naabiya eego.»

Don Nazaret an koogire Isa

(Markus 6.1-6; Lik 4.16-24)

⁵³ Aame Isa dooyisadi ere t'ono ombide gette y'a ti dinge mañ, tin geñ y'a t'iiziga. ⁵⁴ Wo y'a ingile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. Aame y'iiney mañ, y'a iise dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo kane don pay adda boy geñ an ziida giggerañ. Kane an di ruute, an'de: «Yon y'uuno suuniyo k'ono ette ti too me, wo

mummino yi d'isiyo suldi k'armika kino me? ⁵⁵ Yo en ulo ki wede k'ahuntu sarpanje de me! Tode meedi tin sundutu Mariyam de te! Kane zembadi kuuli'n sumbiyagan Zak, Yusup, Simo wo Ziid de me! ⁵⁶ Wo zembadi erayi toñ kane an lekkiyo pay ti kine de me! Toogo ti suuniyo k'ono kino en, y'a uuno ti too me?» ⁵⁷ Kono k'inkin an di-tuuge k'ambu onami me. Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geñ aame tuuku toñ onami an d'ollige, wo de don a geeger ere y'a ihira ti don adda boozí danjal, onami an k'olliga ye me.» ⁵⁸ Wo a ume geñ suldi k'armika Isa yi k'ize baadan ye, kono kane an ki ziipe addan a yode ye.

14

Taaya k'unto ki Zan Batis
(Markus 6.14-29; Lik 9.7-9; 3.19-20)

¹ Aame geñ Erod yon wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga suma k'Isa ti moolo. ² Mañ y'an di ruute don naabadi, y'ede: «Wede geñ yon Zan Batis! Yi bildo ti diine don unto, geñ kono k'inkin i-d'ede toogo yi d'isiyo suldi k'armika me.»

³⁻⁴ Erod y'ilke inkin kono yi-ziida ere lemadí Pilip sundutu Erodiyas, wo Zan Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda erewo gette.» Inkin mañ Erod y'an di ruute a

asigiryagi an ti y' ziidfo Zan me, an ti y' gittite wo an ti y' zidde adda dangay. ⁵ Erod yi dehu Zan asigiryagi an di y' t'ide, wo de y'an d'orgiso a Yawudiyagi kono kane pay an zuune adda k'addan Zan gen yon nebi. ⁶ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya man, an d'isiyo tarnaape. Inkiino onniyo gette t'iina man, uto konso k'Erodiyas t'a immira a daana ki don an'ni wiiko, wo a tode gette Erod addi i-d'ibi. ⁷ Inkiino man y'a-ti nime tuddi, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehuŋ mi rooto, wo ni di t'ela.» ⁸ Mettu Erodiyas ti di t'elite ono, man uto konso ti di ruute Erod, t'ede: «Ankenno k'o ti dekki eego Zan Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi kenno!» ⁹ Aame gen mozigo y'a t'ize sommagi dondon, wo de kono y'a ti nime tuddi a daana don an'ni wiiko gen, y'a iyye y'an di ruute a asigiryagi an di-dekko eego Zan, an i t'ela. ¹⁰ Inkiino man y'an igibe k'adda dangay an di dikko eego Zan te. ¹¹ Eego an t'umbo adda supira, an i d'ele a uto konso wo tod' ti d'iide a mettú. ¹² Wo kane sanalliyagi Zan an d'iido, nuune an t'umbe an t'ittiba. San an d'ingile k'ume k'Isa, an iide'ŋ an i t'iide taaya a munda wede ize.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Markus 6.30-44; Lik 9.10-17; Zan 6.1-15)

¹³ Aame Isa y'illiga taaya gettiyo man, tin gen yi di gili adda tooko y'a diipida bar kono y'a t'arga siidi k'adda balda. Wo kane don duuru gen umayi an di y'illiga, an t'uddito t'adda geegiryagi don go-goppon gen me, wo an di y' diine ti zondan. ¹⁴ Isa yi ti diige ti tooko man, yi woliyo don duuru baadan, wo i di t'ize sommagi a duwo gen me, y'an d'iise eliyo beeko a don k'eeni a diinayan.

¹⁵ A peedo ti t'aahe k'ooriyo man, sanalliyagi k'Isa an a d'iide sirpadi wo an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume en balda wo peedo ton t'ingile, inkiino man duwo pay en k'an eezo an t'ette k'adda k'illiyagi an d'owiltey munda k'ombo.»

¹⁶ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «I k'ise ye an d'engile me, ombó an eelo kune batum.» ¹⁷ Man kane an di ruute, an'de: «A enno kaye ay d'ede min mappa paat wo puuni sire danjal.» ¹⁸ Yo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane gen, kun o d'edi kenno.»

¹⁹ Man y'an di ruute a don duuru an di-koone adda soole, san y'a-ziki mappa paat ti puuni sire genno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Man mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi wo kane an an di dikkiida a don duuru genno.

²⁰ Kane pay gen an d'iimi wo an d'isse. Wo ombó ere uupite sanalliyagi an ti-

tusse, a ûune dappa koomat makumu sire. ²¹ Kane ðon iimi geŋ, an t'îde kuuli suma dupu paat, daa kaza k'erayi wo inŋi.

Sooru k'Isa ti Piyer ekk'ahu
(Markus 6.45-52; Zan 6.16-21)

²² Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di-kili adda tooko kono an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, koore yoŋ ðon duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me. ²³ Aame ðon duuru yi ti'n igibe maŋ, yoŋ y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa siidí. Wo siidí y'a tunde Raa a ume geŋŋo, bini ume a-t'ize didfo. ²⁴ Aame geŋ tooko tod'te dokki botto ti zeŋge me. Wo maaye a giggeraŋ, inŋino ahu i-kolzite baadaŋ i d'obe dubusuk dubusuk ekki tooko. ²⁵ A didfo biza soohe maŋ Isa yi-t'udfo, yi sooru t'ekk'ahu yi d'ettiyo tukki sanalliyagi. ²⁶ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu maŋ, orgiso t'anni ziida baadaŋ wo an di ruute, an'de: «Eŋ beyye!» Wo a orgisadaŋ gette an d'iise ðollite. ²⁷ Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun omboŋ! Kun orgide ye, eŋ nuuno!» ²⁸ Maŋ Piyer y'a t'ihina bizí yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, eŋ ki kotto kee maŋ, k'o eli urzi n'a ozire t'ekk'ahu, n'a ette k'ume kee.» ²⁹ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki t'edi!»

Maŋ Piyer t'adda tooko yi-ti ðiige, y'a iise sooru

t'ekk'ahu, yi d'ettiyo tukk'Isa. ³⁰ Wo aame y'uwwwe maaye yi tûuke baadaŋ maŋ, orgiso t'a yi ziida, y'a iise sooyiso k'adda k'ahu wo yi ðollite, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuŋ, ki n'utti, ki n'utti!» ³¹ A kaamiki Isa y'a igibe beezí, y'a yi ziida Piyer me, wo yi di ruute, y'ede: «Kee zaapu k'addá a nuuno baata, ki moo me ki niiku me?» ³² Wo aame kane sirwaŋ an ti gili adda tooko maŋ, maaye y'a ziida. ³³ Inŋino maŋ kane pay adda tooko geŋ an di dikke a ðaana k'Isa, wo an i di ruute, an'de: «Ki kotto kee'ŋ Ulo Raa!»

Eliyo beeko a ðon k'eeni a siido Zenezaret
(Markus 6.53-56)

³⁴ An ti diipida bar maŋ, an d'iiney a siido Zenezaret. ³⁵ Kane ðon siido gette Isa an di y' zuune, maŋ rabiladí an ti-tiipe adda siido pay, wo ðon k'eeni pay an i di ziko. ³⁶ Kane ðuwo geŋ, an i d'obe bey kono ðon k'eeni an a-botte a bize kallayí ðaŋŋal toŋ maŋ, wo kane ðon pay a bottiyo geŋ an d'uttiyo.

15

Dooyiso ere ki moŋidagi
(Markus 7.1-13)

¹ Saŋ maŋ ðon miibi ti diine Pariziyeŋ ti ðon suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem, an d'iide k'ume k'Isa wo an di y' tunde, an'de: ² «Ki moo me sanalliyagá an a-ti doopide a dooyiso

ere ki mongidagin an du-
 uye te? K'ollo, ki poone an
 t'eesa ombo gen, beydan an
 k'opilso ye aa mongidagin
 an ruute me.» ³ Isa y'an di'n
 gime onaman, y'ede: «Wo
 kune'η, ki moo me kun a-
 ti doopide a urzi k'oogoro
 ere ki Raa, wo kun di
 sooru a urzi dooyisagun me?
⁴ Derec, Raa yi ruute ti
 kaaga, y'ede: «Ki elo suma
 a meegá ti meedá*.» Wo
 son y'ede: «Wede yi duudiyoo
 meegí ise meedí koo man,
 yon gen ki tōwwo†.» ⁵ Wo de
 kune'η, kun dooyiso duwo,
 kun'de: «Wede tuuku yi
 rootiyo a meegí ise a meedí,
 y'ede: Munda wede n'a-di
 t'ele a gi di nooge, yon ni
 ele sedefe a Raa. ⁶ Man
 yode gen yi ki t'ize ye munda
 wede i-t'ele suma a meegí
 me.» Kun isiyo inkinno gen,
 kun ti tōwwo ono don Raa yi
 ruute kun d'ise me, wo kun
 di sooru a urzi dooyisagun.
⁷ Kune don bizigun sire sire,
 nebi Ezayi yi ruute ono don
 Raa y'igibo a tukki kune
 gen derec, aame yi ruute ti
 kaaga, y'ede:

⁸ «Duwo en an o eliyoo suma
 t'ono bizañ,

wo de ki kotto adda k'addan
 kane dokki ti nun Raa
 me.

⁹ Kane suldi don an isiyo
 kono an o ottilso gen
 ki bita,

kono urziyagi k'oogoro
 don an dooyiso gen

ettiyo t'urzi duwo
 danjal‡.»

*Suldi don a ki ti k'ise
 ganigi a daana Raa
 (Markus 7.14-23)*

¹⁰ San Isa y'a wiike don
 duuru an t'iide k'ume yode,
 wo y'an di ruute, y'ede:
 «Kun ollo, wo ono en itadan
 kun di'n suuno: ¹¹ Suldi
 don pay wedusu y'oomi
 gen, i ki y'ise ganigi ye
 a daana Raa me, ki too
 man i y'ise ganigi a daana
 Raa munda wede addiya ti
 bizi genno.» ¹² Inkinno man
 kane sanalliyagi an a d'iide
 sirpa k'Isa wo an i di ruute,
 an'de: «Kee ki suune dey
 ko, kane Pariziyen a onama
 don an illiga gen, kane i'n
 uune me?» ¹³ Y'an di'n
 gime onaman, y'ede: «Kane
 Pariziyen gen aakede inda
 don Meegó Raa a kandaane
 yi k'iite ye, wo kane pay
 gen y'an odfipa. ¹⁴ Kane
 gen kun oolo, kane aakede
 konzayi, an dokkiyo konzayi
 eeban! Wo de aame wede
 koosiyo y'arkudu koosiyo
 bakadi man, sirwan pay
 an di silditi adda k'oldfe.»
¹⁵ Man Piye y'a t'ihina bizi
 wo yi di ruute, y'ede: «K'ay
 t'oodibi ita a ono ombide en
 me.» ¹⁶ Isa y'a ruute, y'ede:
 «Ki kotto, kune ton onamó
 eggun ti k'aane ti ki'n seeda
 ye pi me! ¹⁷ Kun ki suune
 ye ko, suldi don pay we-
 dusu y'oomi gen i-ti deegu
 adda k'addi, wo san yi-ti'n

* **15:4** 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † **15:4** 15.4 Kun wollo
 adda mattup ki Egzod 21.17. ‡ **15:9** 15.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi
 29.13.

naamiya me? ¹⁸ Wo ono don addiya ti bize gen ettiyo ti biza k'ulbe, wo kane genno i-ti y'isiyo wede'n ganigi a daana Raa me. ¹⁹ Derec, ti biza k'ulbe genno ettiyo elkiso ere oldo i-ti y'eliyo wede'n a suldi don ulpi aakede: towwo duwo mirsi, moone t'ere bakadi ise ti kule bakatu, boliyo, oogire, rootiyo k'ono butte a tukki bakada a daana booro, wo kaldita tudde. ²⁰ Kane suldi genno don i-ti y'isiyo wede'n ganigi a daana Raa me! Wo de urzi k'ombo daa k'opilso bey aa mongidagi an ruute gen, wede'n i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me.»

*Zaapu k'adde k'erewo
Yawudowo ye
(Markus 7.24-30)*

²¹ San man tin gen Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki siido ere i duule geeger Tir kane ti Sidon. ²² Wo aame gen i d'ede erewo tod'te ti siido Kanahan ti lekkiyo adda siido gettiyo, t'a iido tukk'Isa t'a iise dollite, t'ede: «Galmeega, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo! Uto nun i-d'ede siitan a ettú wo ti dabirsa baadan.» ²³ Wo yon onamtú yi-ki'n gime ye. Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi wo an di y' tunde, an'de: «Erewo gette ki ti-kama, kono t'inni daaniya ti dollite wo ti k'annugu ye.» ²⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nun Raa yi n'igibo ki tukki

don k'Izirayel fanjal, kane aa dambami don i digge.»

²⁵ Wo erewo gette t'iide'n, t'a dikke a daanadi wo ti di ruute, t'ede: «Galmeega, k'edi k'a ni noogi!» ²⁶ Yon yi di'n gime onamtú, y'ede: «Beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inni, k'an di t'ele a gahiti me.» ²⁷ Man tod' ti di ruute, t'ede: «Galmeega onama gen derec, wo ki kotto kane gahiti genno ton ombo ere i soldite ti bey galmaawan aame an ombo gen, an di pettiyo.» ²⁸ Inkinon man Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Erewo no, kon zaapu k'addi a nuuno baadan gen, Raa yi elo munda wede addi i dehu.» Wo a kaamiki ututu t'a uune bee.

*Eliyo beeko a don k'eeni
baadan
(Markus 7.31)*

²⁹ San man t'ume gen, Isa y'a t'iiziga wo y'a ingile ki biza bar ki Galile. Y'a-ti gili ekki kesse wo y'anguune. ³⁰ Don duuru baadan an d'ettiyo ki tuddi, an di ziko ti kane don jekese, don konzayi, don kesiyagan soo soo, don bizan a t'ippe an k'orbe ye, wo don k'eeni baadan ti doolo ton ede. Kane gen, don duuru an ti'n zippe a daana k'Isa wo yon y'an d'ele beeko. ³¹ Kane duwo gen an ziida giggiran aame an wulle don bizan a t'ippe an orbe, don kesiyagan soo soo an t'ikkima, don jekese an di sooru beehiye,

wo dɔŋ koŋzayi an di wolliyo. Wo kane pay geŋ an d'iise tamma Raa wede ki dɔŋ k'Izirayel.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu pide

(Markus 8.1-10; Matiye 14.13-21)

³² Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ duwo eŋ o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuŋ iide onniyo ado, wo ankenno munda k'ombo an k'ede ye. Ni ki dehu n'an ki ti'n t'igibe addaŋ guguba ye, para maŋ an d'oopey a urzi.» ³³ Kane sanalliyagi an di tunde, an'de: «De adda balda ette, ti too me in t'oono mappa baadaŋ a dɔŋ duuru kino eŋ an d'ooma an t'assa me?»

³⁴ Maŋ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat, ti puuni sunni miibi.» ³⁵ Inkiŋo y'an di ruute a dɔŋ duuru geŋ, y'ede: «Kun ti koona siido!»

³⁶ Maŋ y'a ziki mappa sarat ti puuni geŋ a beezi, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagi an an di-dikkida a dɔŋ duuru geŋno. ³⁷ Wede tuuku toŋ y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a ûne dambayi deero sarat.

³⁸ Kane dɔŋ iimi geŋ kuuli

dupu pide, daa kaza k'erayi t'inni. ³⁹ Aame dɔŋ duuru Isa yi ti'n igibe maŋ, yoŋ yi-ti gili adda tooko, wo y'a ingile ki siido Magadaŋ.

16

Tondiyo ki munda k'armika

(Markus 8.11-13; Matiye 12.38-39; Lik 11.16,29; 12.54-56)

¹ Dɔŋ miibi ti diine kane Pariziyen ti Saduseyen geŋ, an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onami. Inkiŋo maŋ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika wede a kize yoŋ Raa yi y'igibo.

² Wo Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Aame peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze maŋ, kun d'eesiyo: "Ume y'isa tasse beehiye." ³ Wo ti soohe walak kun d'eesiyo: "Anki mizzi yi koppa, kono kandaane teezikadi ki zimolo*." Inkiŋo maŋ kun d'aaniya kun di suuniyo ita suldi dɔŋ kun wolliyo t'edagaŋ isiyo a kandaane, wo de ki moo me kun ki d'aaniya kun gi di y' suuniyo ye munda wede i-kaza ita suldi dɔŋ Raa y'isiyo ankenno eŋ me! ⁴ Ita duwo dɔŋ ankenno eŋ, kane dɔŋ ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo. Wo armika ti

* **16:3** 16.3 Di kane Yawudiyagi aame an wolliyo peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze maŋ, an d'eesiyo ume y'isa tasse beehiye. Wo ti soohe walak aame an wolliyo kandaane teezikadi ki zimolo maŋ, an d'eesiyo anki mizzi yi koppa, geŋ a di kine inkiŋo ye.

doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye maɗ.» Injino kane geɗ Isa yi'n iili, y'a inɗile.

Tookiyo kuude a urzi dooyiso ki Pariziyen ti Saduseyen

(Markus 8.14-21; Lik 12.1-6)

⁵ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee geɗ, an dundo an d'ambo mappa me. ⁶ Aame geɗ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun koono mentikagi a orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen me.» ⁷ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyo ti tuddaɗ, an'de: «Yi rootiyo injino kono in k'umbo mappa ye.» ⁸ Wo yo Isa rootiyadaɗ gette y'a ti zuune, injino maɗ y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyo ti tuddugaɗ, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune zaapu k'addugaɗ a Raa baata!» ⁹ Ki kotto kune suldi doɗ ize geɗ, itadaɗ kun ki ti zuune ye botto! Kune un dunde baa a mappa paat wede an an di-dikkida a kuuli dupu paat, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dambayi miibi kun zikiti me? ¹⁰ Wo kune un dunde baa a mappa sarat wede an an di-dikkida a kuuli dupu pide, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dambayi deero miibi kun zikiti me? ¹¹ De mummino kune'ɗ ita k'onamó kun gi di'n suuniyo ye me? Aame n'un

ruute, n'ede: «Kun koono mentikagi ti orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen» geɗ, n'un rootiyo ti mappa ye.»

¹² Injino maɗ kane sanalliyagi ita k'onamí an di'n zuune, yoɗ y'an ki rootiyo an di koono mentikagi ti orme wede an ki d'oodibe mappa ye, kaciɗ y'an rootiyo ti dooyiso ere ki Pariziyen ti Saduseyen.

Isa miɗ yoɗ wee wee?

(Markus 8.27-30; Lik 9.18-21)

¹³ Isa y'inɗile ki geeger Sezare siido Pilip, aame y'iiney maɗ sanalliyagi y'anni tunde, y'ede: «A tukki nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede eɗ, duwo an rootiyo nuɗ wee wee?» ¹⁴ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Doɗ soɗ an'de kee Zaɗ Batis, doɗ oɗgo an'de kee nebi Eli, wo doɗ oɗgo soɗ an'de kee nebi Zeremi koo ise nebi ti diine nebiyagi doɗ ti kaaga koo maɗ.» ¹⁵ Wo yoɗ y'an di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nuɗ wee wee?» ¹⁶ Simo wede an yi waaku sundi soo te Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa zeere.» ¹⁷ Injino maɗ Isa yi di ruute, y'ede: «Simo ulo Zonas, unsuwo a kee kono derec gette a-t'iidiba ita'ɗ wede tudde ye, a iidiba ita Meegó Raa a kandaane. ¹⁸ Wo ankeɗ n'a di rooto kereɗ, kee sundá Piyer, suma i-kaza "mokkolo", wo

geŋ ekki mukkolo gettiyo n'a ti'n koono kane doŋ ogiyo ti sundó me, kono an t'ise aakede boy wede nuŋ n'oozige. A kane doŋ ogiyo geŋ, ume ki doŋ i t'inda batum i-k'ede toogo y'a ki'n ceera ye. ¹⁹ N'a di t'ela kerle wede ki Moziko Raa a beezá: Munda wede tuuku a siido k'a ti gitta maŋ, a kandaane Raa y'a di ketey, wo munda wede tuuku a siido ki t'iiza maŋ, a kandaane Raa y'a t'eezey.» ²⁰ Maŋ Isa a sanalliyagi y'an d'undirde kono a wenda soo toŋ an i roota ye, yoŋ Almasi Raa yi biire me.

Rootiyo k'Isa a urzi k'untadí ti baldiyadí
(Markus 8.31-33; Lik 9.22)

²¹ Tin geŋ Isa y'an d'iise rootiyo kereŋ a sanalliyagi, y'ede: «I dehu nuŋ n'a t'ette ki Zeruzalem, wo a ummey geŋ kane doŋ i dokkiyo doŋziŋ, deero doŋ sedefe ki doŋ suuniyo k'oogoro, an t'eley urzi a duwo an di n' seefey, an di n' dabirey baadan, an a di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' baldyey.» ²² Maŋ Piyer y'a y'irga siidi, y'a y'iise aapudu, y'ede: «Aha Galmeega, kee Raa yi ki boho! Munda geŋ a aana ye!» ²³ Wo de yo Isa y'a-gime ki tukki Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kee Meeda siitandani t'a-t'úune adda k'addá, ki ledfo dokki ti tuddó me! Kee a nuŋ mukkolo morkiye a munda

wede n'aase me kono elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki doŋ tudde.»

Urzi daaniya k'Isa
(Markus 8.34-9.1; Lik 9.23-27)

²⁴ Saŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddí batum y'a ti kiigira, ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ²⁵ Injino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno maŋ, y'a t'utta. ²⁶ A wede koduwatú moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti dagge me? Wo ki kotto wede geŋ tuddí zooyatú ooŋe, geŋ yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddí ye! ²⁷ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'aa kimo ti maaleekiyagó adda daryika ere ki Meegó Raa, wo aame geŋ wede tuuku toŋ y'a t'oona munda wede ni dehu ni-t'ela a naabadí ere y'ize gette. ²⁸ Derec injino wo n'un di rooto: Doŋ ongoŋ ti diine kane doŋ ankenno eŋ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'etto adda mozikadó me.»

17

Ume k'eda k'Isa a-gime
(Markus 9.2-9; Lik 9.28-36)

¹ Íide onniyo zoot k'ita maŋ, Isa y'a-wiike ti yode

Piyer, Zak wo leemadí Zaṅ, y'an d'an d'ingile siidan k'ekki mokkolo sohoro. ² An iiney maṅ, a ḍaanadaṅ geṅ miṅ tuddi a-gime sittu, inḱino ume k'edayi a iise ralita aa peedo wo kallagi a t'ize tuwardi kar aa toore. ³ A kaamiki, kane sanalliyagi ado geṅ an wolleiyo bibiraw Muusa ti nebi Eli* an rootiyo t'Isa. ⁴ Inḱino maṅ Piyer y'a t'ihina bizi, yi di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nuṅ, beehiye'ṅ kine in di lekke a enṅo! Ki dehu maṅ, a eṅ n'un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» ⁵ Aame onami y'a ki ti'n denge ye botto geṅ, i d'iido dondirso ti-tooriyo ti di'n ippe kane geṅ me. Wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «Eṅ Ulo nuuno ni y' giyye baadaṅ, ulbo unse ti yode me. Kun y'ollo!» ⁶ Aame sanalliyagi an illiga golla gettiyo maṅ, orgiso t'anni ziida baadaṅ an di zilditi kaṅ ossiso. ⁷ Isa y'a d'iide sirpadaṅ, y'an d'an buttite wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'oozon, kun orgide ye!» ⁸ Maṅ kane an d'umbe edayaṅ, wo an wolleiyo Isa siidi, wenda ti doolo umbo. ⁹ A deeguzan t'ekki mokkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede iido kun wulle geṅ, a wenda soo ton kun rootey ye, bini baldiya ki nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ ti diine

don unto.»

¹⁰ Maṅ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Ki moo me don suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: “Ki poone i kimo Eli doo miṅ, saṅ Almasi Raa yi biire kollo” me?» ¹¹ Isa y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Derec, Eli geṅ y'a etto, wo suldi pay y'an okkima a urzizaṅ. ¹² Wo kun ollo, n'un di rooto, Eli geṅ yon yi t'iido baa, duwo an gi di y' zuune ye, yon wede a etto me, wo an i-d'ize ulsu aa addaṅ i dehu. Geṅ inḱino kay nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede enṅo ton, an di n' dabira.» ¹³ Inḱino maṅ kane sanalliyagi an di zuune, yon y'an rootiyo a tukki Zaṅ Batis, a tukk'Elie ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedi

(Markus 9.14-29; Lik 9.37-43)

¹⁴ Isa ti sanalliyagi ado an iiney a ume don duuru maṅ, a ume geṅ i d'ede wede y'a d'iide sirpa k'Isa, y'adikke a ḍaanadi ¹⁵ wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuṅ, k'iso adde koduwo a ulo nuṅ, yon i-d'ede amputput, yi dabirsa baadaṅ, onniyo ti y'ambu maṅ, titi y' sedfiyo adda k'uwwu ise adda k'ahu ton maṅ. ¹⁶ N'an di y'umbo a sanalliyaga, wo de kane an k'iine an i k'ele beeko ye.» ¹⁷ Maṅ Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune don ulpi wo kun ki ziipe addugun a Raa

* **17:3** 17.3 Muusa ti Eli geṅ kane nebiyagi, an likke ti kaaga, ki poone Isa y'a aana duniya.

ye. Nun ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nun kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombiŋa ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi kenŋo.»¹⁸ Isa y'a t'idfise siitan gette, maŋ tod' t'a t'udfe ti tukk'ulo me. Wo a kaamiki yoŋ y'a uune bee.¹⁹ Inŋino maŋ sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di y' tunde siidan, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatú ye me?»²⁰ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun k'iine lommatú ye kono kune'ŋ zaapu k'addugun a Raa baata. Derec inŋino wo n'un di rooto: Ise zaapu k'addugun a Raa gette t'aase ŋeŋko aa ulo k'undumu sundi mutard toŋ maŋ, kun aane kun i di roote a tokomo ette, kun t'eese: "T'umayi eŋ middeeto k'ummey", toŋ maŋ tod' t'a-deete. Munda wede kun k'aane ye umbo.²¹ Wo geŋ ita siitan ere kino ette, addiyatú t'urzi tondiyo Raa wo ti lekkiyo ere onniyo muno daa k'ombó danŋal.»

Rootiyo k'Isa ere ki sirwe a urzi k'untadi ti baldiyadi
(Markus 9.30-32; Lik 9.43-45)

²² Onniyo soo kane sanalliyagi an t'ugiyey pay a siido Galile, maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nun wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n'

t'eley a bey duwo.²³ Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' baldyey.» Inŋino kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondonŋ.

Eliyo jibaaye ki Boy Raa

²⁴ Isa ti sanalliyagi an iiney geeger Kapernayim. Aame geŋ kane doŋ sedfu jibaaye ki Boy Raa† an a d'iide sirpa Piyer wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisagun jibaaye y'eliyo ko ki Boy Raa te?»²⁵ Yo Piyer y'a ruute, y'ede: «Eyye, y'eliyo.» Saŋ Piyer yi-t'iide k'adda boy, wo ki poone y'a t'ihina bizi geŋ, Isa y'a ruute, y'ede: «Simo kee elkisada moo me? Wee wee a t'ele jibaaye wo patanti a mozagi doŋ a duniya ette? Doŋ siido kunun, torgagi ko?»²⁶ Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Torgagi a t'ele me‡.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Inŋino maŋ doŋ siido an ki t'ele ye.²⁷ Wo miŋ kane doŋ sedfu jibaaye in ki ti'n kulkuwa ye geŋ, k'odo ki biza bar, k'a sedfoy tiwili k'adda k'ahu, wo puniso ere k'ambey ki poone gette k'a t'ohinoy bittú, ki t'ooney tamma soo§ ere a t'idey ki jibaaye, k'a t'amboy wo ti tode gette k'a eloy jibaaye ki nuuno wo ki kee.»

† 17:24 17.24 Jibaaye ki Boy Raa: Tode gette eliyo Yawudiyagi doŋ kuuli wo ki daayum aame an t'owwo ozzine ada sire doo. Tamma ere ki t'ele ki jibaaye gette, tod'te zooyatú ki naabo k'onniyo sire ki wede. Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.13-14. ‡ 17:26 17.26 A ozzinagi geŋ, eliyo jibaaye ti patanti torgagi,

doŋ siido ye. § 17:27 17.27 Tamma soo: I-t'owwo eliyo jibaaye ki doŋ sire.

18

Wedede goole a jiiire a Moziko Raa

(Markus 9.33-37; Lik 9.46-48)

¹ Aame geŋ kane sanal-liyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di tunde, an'de: «Wee wee goole a jiiire a Moziko Raa te?» ² Maŋ Isa yi wi-ike ulo neŋku, y'a y'ihira a diinayan, ³ wo y'a ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Aame kun ki ti gima lekkiyagan wo kun ki t'iza aa inŋi sunŋi ye maŋ, Moziko Raa kun ki t'etta ye. ⁴ Inŋkino maŋ wede yi-t'iza tuddi neŋku aa ulo eŋno maŋ, yode geŋno goole a jiiire a Moziko Raa te. ⁵ Wede tuuku yi seedu ulo aa yode eŋ bey sire a sundó maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum.»

Suldi doŋ i-t'eliyo wedusu adda k'oldiko

(Markus 9.42-48; Lik 17.1-2)

⁶ «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno maŋ, a wede inŋkino geŋ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y' sedfe adda moyta bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te. ⁷ Dabar a doŋ duniya, kono i d'ede suldi baadan an t'eliyo duwo adda k'oldiko. Derec, kane suldi daayum ede doŋ i t'eliyo duwo adda k'oldiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadí adda k'oldiko. ⁸ Aame beezá ise zindá koo a-da t'ettiyo

k'adda k'oldiko maŋ, k'adde k'a sedfo dokki ti kee. Beehiye i jiiire a kee zindá soo ise beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k'a lekke beydan sirwan ise zondan sirwan wo an ki ti sedfey adda k'uwwu ere t'oggiyo ki daayum. ⁹ Wo aame ersadá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko maŋ, k'a t'oodo k'a sedfo dokki ti kee me. Beehiye i jiiire a kee t'ersadá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k'a lekke edayá sire wo an ki ti sedfey adda k'uwwu ere ki dabar.»

Ono ombide a tukki damsá i digge

(Lik 15.1-7)

¹⁰ «Kun kooná mentikagi, wenda yi kiigira wede soo ye ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a Raa me. Kun ollo, n'un di rooto, kane geŋ maaleekiyagan an lekkiyo jep a daana Meegó Raa a kandaane me. [¹¹ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ n'an t'ele uttiyo a doŋ i digge adda k'oldikadan.]

¹² Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. Aakede wede'ŋ i-d'ede dambami meeda wo ere soo ti diinayan t'a digge. Inŋkino wede geŋ y'aase mummino me? Ki kotto doŋ ada gessat makumu gessat geŋ yi d'ooli a ita tokomo, y'a t'ette dehutu ki ere i digge. ¹³ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Aame wede geŋ yi t'uuno maŋ, unswadí

ere a tukki damsa gette t'aase baadan a ceere ki don ada gessat makumu gessat i ki digge ye genno. ¹⁴ Gen inkinu Meegugun Raa a kandaane yi dehu wenda soo ton i ki dagge ye ti diine kane don tasse a urzi zaapu k'adde a yode me.»

Aapufu tudde

¹⁵ «Aame leemada wede i ziipe addi a Raa gen yi t'ize oldiko ti kee man, k'odo ki y'oonoy wo ki rootoy munda gen siggun. Aame yik'illigey man, leemada ki ti y' gimo k'urzi wede beehiye. ¹⁶ Aame yi ki k'illigey ye man, k'a waako wede soo ise don sire ton man, kun di y'oonoy sey, kono suldi pay gen kun ti'n t'ide a daana don sire t'ado i wulle wo il-liga doo*. ¹⁷ Aame kane gen y'an ki'n illigey ye man, k'an t'odo taaya a don ogiyo ti sundo. Wo ki dangu, aame kane gen yi ki'n illigey ye sey man, ki y' wollo yon gen aakede wede i ki suune Raa soo dangal ye, wo aakede wede sedfu jibaaye.

¹⁸ Derec inkinu wo n'un di rooto: Munda wede tuuku a siido kun a ti gitta man, a kandaane Raa y'a di ketey, wo munda wede tuuku a siido kun tiiza man, a kandaane ton Raa y'a t'eezey.

¹⁹ Kun ollo, n'un di rooto sey: Aame a siido gen don sire ti diinagun an ti gitte onaman kan soo an di tonde Raa a munda tuuku

ton man, gen Meego Raa a kandaane y'an di y' t'ela. ²⁰ Derec, a ume tuuku don sire t'ado wo a gili gen an t'ugiyi ti sundo man, nun a diinayan.»

Ono ombide a urzi tambobino (Lik 17.4)

²¹ Inkinu man Piyer y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmeeki nun, aame leemado y'o t'ize oldiko man, tan miibi ni-d'ise tambobino me? Bini tan sarat ko?» ²² Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Aha, n'a-ki roote bini tan sarat ye, wo n'a di roote bini ada sarat sarat, tan sarat. ²³ Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo yi dehu y'a wolle sonko ere don naabadi an i di t'ele. ²⁴ Inkinu man yit'iise, ki poone an i di wiiko wede i di t'ele sonko baadan baadan ki k'aane ki ti kize ye. ²⁵ Wede gen, i-k'ede munda ye yi di t'ele sonko ki galmeegi me. Inkinu man galmeegi y'an di ruute a donzi, y'ede: "Wede en kun ti y'owol, eddi, innizi wo suldizi pay kono a-ti t'ide a sonkadu." ²⁶ Man wede naabo gen y'a iire a zon galmeegi, wo yi di ruute, y'ede: "K'ambo ombine a nuuno me, sonkadu nun n'a-ti kima pay." ²⁷ Galmeeki wede naabo gen i di t'ize sommagi, sonko ere yi di t'ele yi-d'iili mentu, man

* 18:16 18.16 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

wede naabo y'a ingile. ²⁸ Aame wede naabo geŋ ti di mozigo yi t'udfe maŋ, an a-t'ikkima ti wede ume naabadaŋ soo, yoŋ geŋ i-d'ede see ki soŋko miibi daŋŋal. Y'iide'ŋ yi di ziida golladí biŋ wo yi di ruute, y'ede: "Seezá k'o y'eli." ²⁹ Maŋ yo wede ume naabadaŋ soo geŋ, y'a iire a zoŋdí wo yi-d'obe bey, y'ede: "K'ambo ombiŋe ti nuuno, seezó n'a yi t'ela." ³⁰ Wo de yo wede geŋ y'a-tuuge, wo ulsu a jiire sey yi-ti y' zidfe daŋgay koore seezi yi di y' t'ela geŋ me. ³¹ Aame kane doŋ ume naabadaŋ soo geŋ an wulle inŋino maŋ, an t'ize sommagi dondoŋ, an iide'ŋ a galmeegaŋ an i di t'iide taaya a sulfi doŋ pay ize geŋ me. ³² Inŋino maŋ galmeega geŋ wede naabo y'a yi wiike, wo yi di ruute, y'ede: "K'o ibi bey moŋ seezá pay n'a-di y'iide miŋ, kacin kee wede naabo ulsu kino too! ³³ Ki too maŋ kee k'a dehe k'aase adde koduwo a wede naabo aa kee, aakede nuŋ batum n'ize adde koduwo a kee." ³⁴ Wo galmeegi adda kulkuwadi ere baadaŋ gette y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an di y' dabire adda daŋgay koore soŋkadí yi di t'ela pay geŋ me.»

³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Geŋ inŋino kay Meegó Raa a kandaane y'un isa me, aame wede tuuku

ti diinaguŋ yi k'iza tam-bobino a leemadí t'adde soo ye maŋ.»

19

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo

(Markus 10.1-12; Lik 16.18)

¹ Aame Isa ti dooyiso duwo y'a ti dinge maŋ, ti siido Galile y'a t'iiziga y'a-diipida ti siido Ziide ere ti dar k'ooye Zurden ti nee. ² Doŋ duuru baadaŋ an di y' diine wo a ume geŋ y'an d'ele beeko a doŋ k'eeni ti diinayaŋ. ³ Doŋ miibi ti diine Pariziyen an a d'iide sirpadi kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Maŋ kane an di y' tunde, an'de: «Oogiradin t'ele ko urzi ki peeriyo k'erewo, aame kule yi uune munda tuuku eddi t'ize wo ulbi i-k'ize unse ye maŋ?» ⁴ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe sulfi pay geŋ, y'ikkima aŋ kule t'ere*." ⁵ Wo Raa y'a ruute sey, y'ede: "Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta biŋ ti eddi. Wo kane sire geŋ an t'isa tudde soo†." ⁶ Inŋino maŋ kane geŋ sire ye baa, an t'ize tudde soo. Geŋ inŋino munda wede Raa y'a ti gitte geŋ, wede tudde yi ki t'eeze ye.» ⁷ Kane Pariziyen an di y' tunde,

* **19:4** 19.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.1,27. † **19:5** 19.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

an'de: «De ki moo me ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddí maŋ, yi di ðekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú me?»⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un ele urzi ki peeriyo k'eraygun kono a eego zakidí ere un d'ede gettiyo, para maŋ t'ume k'eesiyo inŋkino ye. ⁹ Wo kono k'inŋkino toŋ n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddí geŋ, aame ti moone ti kule bakatú ðaŋŋal! Para maŋ yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo maŋ, Raa yi yi wolliyo yoŋ wede i moone t'ere bakadí.»

¹⁰ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Aame wede yi peere eddí t'urzi soo ðaŋŋal geŋŋo maŋ, geŋ ki ki ziida ye toŋ bee.» ¹¹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Doŋ pay an k'aane an k'ambe ye a dooyiso ette, aane ambe kane ðoŋ soo Raa y'an ele urzi ðaŋŋal. ¹² I d'ede urziyagi miibi ðoŋ i-t'eegirso kuuli an k'aane an ki seðde erayi ye me. Ki ðoŋ oŋgo moytaŋ umbo t'ume k'ehiyadaŋ too, ðoŋ oŋgo kokkiso t'urzi ðuwo wo ðoŋ soŋ kane batum an ti seefu tuddaŋ aa moytaŋ umbo kono Moziko Raa. Geŋ wede y'aane suuniyo k'ita k'ono eŋŋo maŋ, yi ni suuno.»

Isa ti inŋi sunŋi
(Markus 10.13-16; Lik 18.15-17)

¹³ Saŋ maŋ ðuwo an i di ziko inŋi sunŋi a Isa kono y'an di zaape beezí a eedaŋ wo y'a tonde Raa kono kane, miŋ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eðdisito ðuwo geŋ me. ¹⁴ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inŋi eŋ an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki ðoŋ i deeyiso aa kane kino.» ¹⁵ Aame geŋ y'an di ziipe beezí a eedaŋ, maŋ t'ume geŋ y'a inŋile ki ðaana.

Isa ti obulsu ki laale
(Markus 10.17-31; Lik 18.18-30; 13.30)

¹⁶ Saŋ i d'ede wede soo y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, munda wede beehiye n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki di n' tondiyo a munda wede beehiye me? Beehiye Raa soo ðaŋŋal. Aame ki dehu k'a t'oona lekkiyo ere ki daayum maŋ, ki soofo urziyagi k'oogoro Raa.» ¹⁸ Wede geŋ yi di ruute, y'ede: «Kane miŋ ðoŋ tuuku me?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Kane eŋŋo: Ki tówwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ðaana booro ulu, ¹⁹ ki elo

‡ 19:7 19.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. § 19:19 19.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16; Deeterenom 5.16-20 wo Lebitik 19.18.

suma a meegá ti meedá, wo ki d̄an̄gu ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum̄S.»

²⁰ Obulsu yi di ruute, y'ede: «Kane geñ pay ni'ni seedu, wo o biite moo sey me?»

²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame ki dehu k'a-t'ette a munda wede aa Raa yi dehu mañ, k'odo, suldi d̄on̄ a-d'ede'ñ ki t'owiltoy pay wo sonko k'an d'eloy a d̄on̄ an k'ede munda ye, in̄kino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Sañ k'a t'edi wo k'a ni daana.»

²² Aame obulsu geñ y'illiga ono geñño mañ, y'a t'ize sommagi dondon̄ kono yoñ maaladi baadan̄, sañ y'a ingile.

²³ Mañ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Derec in̄kino wo n'un di rooto: Ooñe baadan̄ a wede laale yi t'ettey adda Moziko Raa te.

²⁴ Kun ollo, n'un di rooto sey: Ooñe a zinzo ti-t'adde ti buld̄o rippile me, wo geñ ooñe baadan̄ a ceere sey a wede laale yi-t'ettey a Moziko Raa te.»

²⁵ Aame kane sanalliyagi an illiga ono geñño mañ, an di ziida giggerañ wo an di ruute, an'de: «In̄kino mañ, geñ a utta wee wee?»

²⁶ Isa yi di'n wolliyoy yerere adda k'edayan̄ wo y'an di ruute, y'ede: «Munda eñ duwo an k'aane ye, wo de a Raa suldi pay i-k'oone ye, y'aane.»

²⁷ In̄kino mañ Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «Anken̄ k'ollo, kaye'ñ suldizey pay ay d'iilo wo ay

di daaniya kee. De geñ ki kaye aasa mummino me?»

²⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec in̄kino wo n'un di rooto: A onniyo ere suldi pay i t'isa awirdi geñ, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñ n'a di kooney a kaakido moziko adda daryikadó. Wo aame geñ kune d̄on̄ kun ni daaniya, kune toñ kun di konditey ekki kaakidagi koomat makumu sire d̄on̄ ki moziko, kun dekkey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki d̄on̄ k'Izirayel. ²⁹ Wo wede tuuku yi iila boydizi, ise zembadi kuuli erayi, meegi ti meedi, innizi wo dombizi kono sundo mañ, kane geñ y'anni t'ona tañ baadan̄ a ceera wo y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum. ³⁰ Don̄ baadan̄ ankenno kane ki biza, sañ an t'isa d̄on̄ k'ita, wo d̄on̄ baadan̄ ankenno kane k'ita, sañ an t'isa d̄on̄ ki biza.»

20

Ono ombide a tukki d̄on̄ naabo doome

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo wede boy y'a t'udde ti soohe walak, kono yi-deho d̄on̄ naabo y'a ti'n t'igiba k'adda doomizi k'inda sundan̄ biñ. ² Aame d̄on̄ naabo yi uune mañ, an di ruute ti kane geñ, y'an t'ela ranadan̄, a wede son̄ a naabo k'onniyo soo soo, wo y'an igibe k'adda doomizi. ³ A peedo t'ize k'aadumu mesuwe mañ, y'a

udde sey, yi woliyo don doolo an ti guune a bere don duuru, naabo an k'uune ye an delliyo. ⁴ Man yon y'an di ruute, y'ede: "Kune ton man kun t'odo naabo k'adda doomizo, wo n'un t'ela munda wede derec a ranngan." ⁵ Man kane an d'ingile. Wede boy gen, a peedo t'ize diine wo a peedo t'ibbira ton inkino, y'a udde sey don naabo yi d'uune, wo y'an di'n igibe k'adda doomizi. ⁶ A lohe man y'a udde sey, yi d'uuney don doolo an ti guune a bere don duuru. Wo y'an di ruute, y'ede: "Ki moo me onngun kun di y'engilso a enno daa naabo me?" ⁷ Man kane an i di ruute, an'de: "Wenda y'ay ki ti'n ziki naabo ye." Yon y'an di ruute, y'ede: "Aa de gen, kune ton kun engilo naabo k'adda doomizo."

⁸ A peedo t'a t'iire man, wede boy yi di ruute a wede yeeriyadi, y'ede: "K'odo, don naabo ki'n oozigi wo wede tuuku ton ki-d'elo rannadi te, ki-t'eeso ti don a t'iide k'ita, k'a ti denge ti don iide ki biza." ⁹ Inkino man kane don iise naabo a lohe gen an d'iido, wo wede yeeriyo gen y'an d'ele rannadan a wede son a naabo k'onniyo soo soo. ¹⁰ Aame iina kaaba ki kane don iise naabo ti soohe walak man, an elkiyo an t'oon baadan baaki, kacin kane ton an d'uune rannadan tin wede son a naabo k'onniyo soo soo pay.

¹¹ Aame wede yeeriyo gen y'an ele rannadan man, an d'iise gurgirso a tukki wede boy, ¹² an'de: "Kane don a t'iido k'ita wo an niibe peedo soo ton, kee k'an d'ele rannadan aa ki kaye don iido ti soohe, ay niibe kee kee adda malla, ay d'urme bini peedo k'ooriyo." ¹³ Wo wede boy gen, a wede soo ti diinayan yi di'n gime onami, y'ede: "Lanze ki nun, n'a-k'isiyo ulsu ye, ki kotto kee in ti ruute ti nun, n'a-t'ela ranna ki naabadá k'onniyo soo. ¹⁴ Inkino ki t'ambo gettin rannada k'engilo. Don iido k'ita ton ni dehu rannadan n'an t'ele aa ki kee. ¹⁵ Derec, nun ti maalado ette o ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu kunun, a beehiyko ere n'isiyo gette kee ki kolbiso ko?" ¹⁶ Wo Isa y'a ruute sey, y'ede: «Inkino man don ankenno kane k'ita, san an t'isa don ki biza, wo don ankenno kane ki biza, san an t'isa don k'ita.»

Ono k'Isa don k'aduwe a urzi k'untadi ti baldiyadi
(Markus 10.32-34; Lik 18.31-34)

¹⁷ Isa yi-kili ki Zeruzalem man, y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an irga siidan, a urzi y'an di ruute, y'ede: ¹⁸ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nun wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eley a bey deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro. Kane gen

t'urzi k'onamanɔ nuɔ booro t'a ni seedey ki t'owwo, ¹⁹ wo an di n' t'eley a bey doɔ kane Yawudiyagi ye, kono an di n' t'okkey maade, an di n' gorpipay ti marpa wo an ti n' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaɔ tontilko. Wo onniyo sire k'aduwe maɔ, Raa y'a ti n' bald'ey.»

Tondiyo ki mekk'inɔi
Zebede
(Markus 10.35-45; Lik 22.25-27)

²⁰ Inkinno maɔ mekk'inɔi kuuli ki Zebede, t'inɔit'ú geɔ t'a d'iide sirpa k'Isa, wo t'a dikke daanadi kono t'a yi tonde. ²¹ Maɔ Isa y'a ti tunde, y'ede: «De koɔ mi dehu moo me?» Tod' ti di ruute, t'ede: «Ni dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida mozikada maɔ, inɔizó sire eɔ k'a ti'n zappey soɔ a ammidadá, soɔ a geeladá.» ²² Isa y'an di'n gime onamaɔ, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nuɔ ni siba me?» Maɔ kane an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» ²³ Yoɔ y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede ni siba geɔ kun siba. Wo de ki ume konso wede a ammidadó soɔ a geeladó geɔ, urzi yoɔ a bey nuuno ye, ume geɔ yoɔ ki kane doɔ Meegó Raa y'an ikkima.»

²⁴ Aame kane sanalliyagi doɔ koomat geɔ an illiga maɔ, an di-gulkuwe ti kane zamba sire geɔ. ²⁵ Maɔ

Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geɔ pay ki daanadi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki doɔzaɔ ti toogo, wo kane doɔ deero an d'ombo t'ekki doɔzaɔ t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ²⁶ Wo geɔ a diinagun i dehu inkinno a k'ise ye. Ki too maɔ, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinagun maɔ, yoɔ geɔ yi t'iso wede naabagun, ²⁷ wo wede tuuku ti diinagun yi dehu y'a t'ise ki biza maɔ, yoɔ geɔ yi t'iso bulagun. ²⁸ Geɔ inkinno, nuɔ wede an n'ehe aa ulo wede eɔ, n'iido'ɔ kono duwo on o-ki naabe ye, wo de n'iido'ɔ n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde doɔ baadaɔ t'adda k'oldfikadaɔ.»

Ohine k'eda koɔzayi sire a
Zeriko
(Markus 10.46-52; Lik 18.35-43)

²⁹ Isa ti sanalliyagi t'adda Zeriko an a t'adde maɔ, doɔ duuru baadaɔ an di'n daaniya. ³⁰ Maɔ i d'ede koɔzayi sire an ti guune a biza k'urzi. Aame an illiga engilso geɔ Isa maɔ, an d'iise doɔlilite, an'de: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a kaye!» ³¹ Kane doɔ duuru an di'n eddisito kono an d'anniga, wo kane koɔzayi an a doɔle baadaɔ i ceeriyo, an d'eesiyo: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a kaye,

k'iso adde koduwo a kaye!»
³² Mañ Isa y'a t'ihira, y'anni wiike wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?»
³³ Kane an di ruute, an'de: «Galmeegey, ay dehu edayey a-t'ihina.»
³⁴ Isa i di t'ize sommagi, y'an di buttite a edayan. A kaamiki, edayan a t'ihina an di wolloyo, mañ an di y'diine.

21

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem
 (Markus 11.1-11; Lik 19.28-40; Zan 12.12-16)

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppon ki Zeruzalem, a sirpa k'ille sundutu Betpaze, wo a sirpa mukkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geñ yi d'igibe sanalliyagi sire,
² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanagun gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney buuru kettiyo, t'ulutú a sirpa. Kun t'eezi, kun o di'n arkidi.»
³ Aame wenda y'un ruutey munda mañ, kun d'eesoy: «Burdari eñ i dehu Galmeega.» Mañ kesiko wede geñ burdari y'un d'oolo, kun d'enjilo.»

⁴ Geñ a iina kono a-t'ette a ono don nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: ⁵ «Kun an rooto a don geeger Siyon geñ: Enno mozigagun me, y'ettiyo ki tuddugun ti buuru, yon addi tasse y'a ti

gilo ekk'ulo buuru, seysu ki sarkiya k'attidi*.»

⁶ Injino mañ kane sanalliyagi sire geñ an d'ingile, wo an t'izo munda wede Isa y'an ruute an d'iso me.
⁷ An t'irkido buuru t'ulutú an d'iido, an a-ti gikkite kallagan don deero a dar burdari wo Isa y'a-ti gili eego.
⁸ Kane don duuru geñ, don baadan ti diinayan an di gikkite kallagan don deero a urzi, don ongon an dimbo puutagi k'inda an di gikkite a urzi kay†.
⁹ Kane duwo don i sooru daanadi ti don i yi daaniya geñ, pay kan soo an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut! Beeko Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa‡! Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹⁰ Aame Isa yi t'iide adda Zeruzalem mañ, kane don geeger pay an d'iise okkito kenno kenno, an di tondiso ti tuddan, an'de: «De yo en wee wee?»
¹¹ Mañ kane don duuru an an di ti'n gime onaman, an'de: «En nebi Isa, ti geeger Nazaret ki siido Galile.»

Lomme don suuk t'adda booro Boy Raa

(Markus 11.15-19; Lik 19.45-48; Zan 2.13-16)

¹² Sañ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'an ilmiti kane don isiyo suuk ti don k'owilte pay a ume genno.

* 21:5 21.5 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 62.11 wo Zakari 9.9. † 21:8 21.8 Kakkisa kallagi ti dambu puutagi k'inda a urzi geñ, i-kaza an i eliyi suma a Isa.

‡ 21:9 21.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

Y'an di gippirde taabulyagi ki don pelkiyto sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo, wo ti kaakidagi don k'owilte deere. ¹³ Man y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó en an di y' waaka boy wede ki tondiyo RaaŒ." Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide don k'oogire*!»

¹⁴ Aame gen i d'ede don konzayi ti don jekese, an a d'iide k'ume k'Isa a booro Boy Raa, wo y'an d'ele beeko. ¹⁵ Kane deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro an wulle suldi k'armika don Isa y'ize me. Wo son an wulle inni an dollite a booro Boy Raa, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut!» Injino man, an di gulkuwe, ¹⁶ wo an i di ruute, an'de: «K'ollige dey ko, munda wede an rootiyo me?» Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Eyye n'ollige, wo kune ki kotto kun gire munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'aaze kono ti bize k'inni sunni ti don odiyo udu ton, ki d'udde tamma+?"» ¹⁷ Man y'i'n iili, wo ti geeger yi t'udde, y'a ingile ki ille Betani y'a onno.

Duudiyoy k'undumu sundi pigiye
(Markus 11.12-14,20-25)

¹⁸ Soggo ti soohe Isa yi kama ki Zeruzalem man, aame gen mosogo t'a yi ziida. ¹⁹ Man yi wulle undumu sundi pigiye a biza k'urzi, y'aa d'iide wo de y'iide'n inni umbo, yi d'uuney puutagi danjal. Injino y'a ruute a undumu gen, y'ede: «Ti anki, inni ki ki t'eha ye baa!» A kaamiki pigiye gen a-biiha. ²⁰ Kane sanalliyagi an wulle injino man, an ziida giggiran wo an di ruute, an'de: «De mummino a kaamiki en min, pigiye en a-biiha kino me?» ²¹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Aame un d'ede zaapu k'adde a Raa wo adda k'addugun kun ki niikiyo ye man, kun aane kun d'ise munda wede aa ni ize a pigiye enno. Wo kun aane sey kun i di roote a tokomo ette, "T'umayi en mi t'oozo mi t'ooro adda bar" ton, gen a t'ise. ²² Suldi don pay kun tonda Raa t'urzi zaapu k'adde a yode gen, kun di'n t'oona.»

Isa yi naabiya t'urzi k'aaye?

(Markus 11.27-33; Lik 20.1-8)

²³ Man Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, aame gen y'a iise dooyiso duwo. Injino man kane deero don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddi wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyo

Œ 21:13 21.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. * 21:13 21.13 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. † 21:16 21.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.3.

suldi enj t'urzi k'aaye? Wo urzi enj a ele wee wee?»
 24 Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nun toj n'un di'n tondo a munda soo danjal. Aame onamo kun o ti'n gima man, nun toj n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyto suldi enj me.
 25 Aame Zan duwo y'anni zuyye batem gen, urzi iido ti Raa kunun ti duwo ko?» Man an d'iise rootiyo ti tudan, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ng t'urzi Raa" man, yon y'in di roota: "Inkino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zan ye me?"
 26 Wo aame kine in ruuta: "Iido'ng t'urzi duwo" man, kine in d'ede orgiso a don duuru kono kane pay gen an elkiyo'ng Zan yon nebi.»
 27 Inkino man Isa onami an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Wo yode Isa toj y'an di ruute, y'ede: «Nun toj man n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldi enj me.»

Ono ombide a tukk'inni sire

28 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. I d'ede wede soo inkino innizi kuli sire. Yon y'iide'ng a uli ki kabba yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nun, anki k'odo k'in ti wollu doome k'inda bin.»
 29 Yo ulo gen yi-ti'n gime onami, y'ede: "Aha, ni k'ette ye", wo tan boolon man i di t'ize attidi, y'a t'iide ki doome me. 30 Man meega

y'a iide tukk'uli wede soo me, wo yi di ruute inkino kay. Man yo ulo gen yi-ti'n gime onami, y'ede: "Eyye mee'ki nun, k'oolo n'a t'ette ki doome me." Wo kacinj y'a guune, doome y'a k'iide ye.» 31 Man Isa y'a ruute, y'ede: «Ti diine kane sire gen, wee wee i t'ize munda wede meegi yi dihe me?» Kane deero Yawudiyagi an i di'n gime onami, an'de: «Wede ki kabba.» Inkino man Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Kane don sedfu jibaaye ti erayi don ooniyo ombo bizan t'itadan gen, an un uugume ki Moziko Raa te. 32 Ni rootiyo inkino kono Zan Batis y'iido k'ume kune, y'un di gize urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu toj, kun ki d'umbe ye a onami me, wo de kane don sedfu jibaaye ti erayi don ooniyo ombo bizan t'itadan gen, an d'umbe a onami me. Wo kune, kun wulle duwo gen an umbe me, wo toj lekkiyagun kun ki ti gime ye kono kun d'ambe a onami me.»

Ono ombide a tukki don naabo doome don ulpi

(Markus 12.1-12; Lik 20.9-19)

33 «Kun ollo ono ombide ti doolo enno: I d'ede wede doome inkino yi d'iite doome k'inda sundan bin. Doome gen y'a ti y' duule ti waaya mongali, y'a d'ittiba soole ki nayyu k'inni k'inda bin genno, y'a d'ippe boy

sohuru ki bodɗiyo. Maɗ doome geɗ y'an d'ele ɗuwo an di naabe saɗ yonɗ aggadí y'a t'amba, wo yonɗ tuddí y'a inɗile torɗuwo. ³⁴ Aame onniyo ki rakku k'inɗi k'inda biɗ t'iina maɗ, y'a igibe ɗonɗ naabadí ki tukki ɗonɗ naabo doome geɗɗo, kono an i di t'elo aggadí ere k'inɗi k'inda biɗ an rikke te. ³⁵ An iiney maɗ, kane ɗonɗ naabo doome'ɗ an ti'n zidɗe ɗonɗ naabadí me: soɗ an di y' gusse baadaɗ, soɗ an di y'iide, wo wede k'aduwe an ti y' gikkite ti monɗali y'a inda. ³⁶ Wede doome'ɗ yi d'igibe ɗonɗ naabadí baadaɗ ti doolo a jiire ɗonɗ ti poone, wo kane geɗɗo toɗ ɗonɗ naabo doome an an d'ize inɗino kay. ³⁷ K'ita maɗ y'an t'igibe ulí wo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Yonɗ enɗ ulo k'addó, an i d'ottiley." ³⁸ Wo ɗe aame kane ɗonɗ naabo doome'ɗ ulo an yi wulle maɗ, an d'iise rootiyo ti tuddaɗ, an'ede: "Enɗo ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome enɗ y'in d'oopa." ³⁹ Maɗ ulo geɗ an di y' ziidfa, t'adda doome an di y'irkidɗe ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

⁴⁰ Maɗ Isa y'a tunde, y'ede: «Inɗino geɗ aame wede doome k'inda biɗ y'iina maɗ, y'an d'isa mummino a ɗonɗ naabo doome geɗ me?» ⁴¹ Wo kane deero ɗonɗ seɗeɗe ti ɗonɗ i dokkiyo Yawudiyagi geɗ an

i di'n gime onamí, an'ede: «Kane ɗonɗ ulpi geɗ wede doome y'iido maɗ, yi ki wolla sommagaɗ ye, y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biɗ geɗ, y'an t'ela a ɗonɗ doolo an di naaba, wo kane geɗ aggadí an i t'ela aame iina ume rakku k'inɗi k'inda biɗ maɗ.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono ɗonɗ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'ede:

“Mokkolo ere ɗonɗ k'oozige boy an di zidɗe mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy te.

Munɗa geɗ iido ti Galmeega Raa,

wo a kine in di wolliyonɗ munɗa geɗ i jiire eego‡.”

⁴³ Kono kamo kun ollo, n'un di rooto: Raa Mozikadí ti beezanɗ y'a-t'amba wo y'an t'ela a ɗonɗ doolo, ɗonɗ aana isa naabo beehiye ere yonɗ yi dehu. ⁴⁴ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maɗ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maɗ, t'a ti y' noɗuma.»

⁴⁵ Kane deero ɗonɗ seɗeɗe ti Pariziyen an illiga ono ombidɗe Isa yi rootiyo geɗɗo maɗ, an di zuune kereɗ yi rootiyo ti kane me. ⁴⁶ Inɗino maɗ an di dihe urzi an di y' seɗfa, wo ɗe an d'urgidɗe a ɗonɗ duuru kono kane ɗuwo geɗ an elkiyo'ɗ Isa yonɗ nebi.

‡ 21:42 21.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.

22

Ono ombide a tukki tar-naape seedu

(Lik 14.15-24)

¹ Maṅ Isa y'an di ruute sey t'ono ombide, y'ede: ² «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo y'ize tar-naape a seedu k'ere k'ulí. ³ Yi d'igibe doṅ naabadí an di waako doṅ yi'ni wiike a tar-naape seedu k'ere k'ulí, wo kane an di-tuugo k'ettiyo me. ⁴ Injino maṅ yi d'igibe doṅ naabadí ti doolo, y'an di ruute, y'ede: "Kun'do kun an rooti a doṅ ni'ni wiike geṅ, kun'de: Galmeegey y'ede: Ombo ettú t'iide baa, kun t'edi tar-naape seedu. Buṅgarzó ti inñi buṅgarí doṅ bokkidagi iide k'aadumu mozagi ni-wildite." ⁵ Wo kane doṅ yi'ni wiike geṅ seezaṅ ye, an di tiipe wede tuuku toṅ k'ume naabadí naabadí, soṅ k'adda doomizí, soṅ k'ume suukadí ⁶ wo doṅ soṅ an di zidde doṅ naabo mozigo, an an d'ize ulsu wo an a di'n iide. ⁷ Injino mozigo y'a gulkuwe, y'a igibe asigiryagi an t'iido kane doṅ i t'iide doṅ naabadí, wo geegirzaṅ an a-t'uyyo. ⁸ Maṅ y'an di ruute doṅ naabadí, y'ede: "Ombo tar-naape seedu ettú t'iide, wo de kane doṅ ni'ni waaku geṅ an ki t'iide ye k'ombo me. ⁹ Injino maṅ kun'do k'urziyagi k'okkime, wo doṅ pay kun t'ooney a daanagaṅ geṅ kun ti'n waaki an d'isa tar-naape seedu." ¹⁰ Doṅ naabo

geṅ an d'ingile k'urziyagi k'okkime, wo doṅ an uune pay a daanadaṅ geṅ an ti'n wiiko, doṅ beehiye ise doṅ ulpi toṅ maṅ. Geṅ injino biino ki tar-naape seedu duwo an d'ũune boo. ¹¹ Saṅ maṅ mozigo yi-t'iide adda biino y'a-t'eese doṅ yi'ni wiiko, aame geṅ yi wolliyo maṅ wede soo yi ki t'usso'ṅ kalle ki tar-naape seedu ye. ¹² Mozigo yi di ruute, y'ede: "Lanze ki nuṅ, kee ki-t'iido daa kalle ki tar-naape seedu mummino me?" Wo yo wede geṅ y'a k'ihina bizí ye. ¹³ Injino maṅ mozigo y'an di ruute doṅ naabo, y'ede: "Wede eṅ kun yi soodo, kun ti kettito beydí ti zoṅdí wo kun di seddí ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite môolo wo k'aadumu sina."» ¹⁴ Maṅ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto doṅ Raa yi'ni waaku kane baadaṅ, wo de doṅ yi biire i-t'etta Mozikadí kane baata.»

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romenj

(Markus 12.13-17; Lik 20.20-26)

¹⁵ Injino maṅ kane Pariziyen an a d'irga siidaṅ, an di ruute a tukk'Isa kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onamí. ¹⁶ Saṅ maṅ an d'igibe doṅ miibi ti diine sanalliyagaṅ ti kane doṅ a ita k'Erod. An iide'ṅ an i di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono doṅ derec, ki dooyiso urzi Raa t'ono doṅ derec, ki k'orgiso eda duwo

ye, wo ki'ni wolliyi dūwo geŋ pay kaŋ soo. ¹⁷ Injino k'ay ki ti rooti dfoo, elkiyadá moo a ono eŋ me: A urzi k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romen geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko?» ¹⁸ Wo Isa metiŋkadan y'a ti zuune, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune doŋ biziguŋ sire sire, de ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? ¹⁹ Kun o k'eeli soŋko tamma ere k'eliyo jibaaye n'a ki wolle dfo?» Maŋ an i-d'eele tamma soo. ²⁰ Wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» ²¹ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romen.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Injino maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romen yoŋ ki yode, kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoŋ ki yode, kun i y'elo.» ²² Aame an illiga ono geŋno maŋ, an di ziida giggiraŋ. Maŋ kane an di y'iili a umayí, an d'ingile.

Tondiyo a urzi baldiya

(Markus 12.18-27; Lik 20.27-38)

²³ A onniyo gettiyo batum doŋ miibi ti diine doŋ an'ni waaku sudaŋ Saduseyeŋ geŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyeŋ an rootiyo doŋ i t'inda geŋ an ki ti balda ye. Injino Isa an di y' tunde, an'de:

²⁴ «Wede dooyisadey, Muusa yi riije ti kaaga adda mat-tup k'oogoro, y'ede: "Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe maŋ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeda kono an t'ehe inŋi a suma ki wede inda geŋno*."»

²⁵ Injino aakede di kaye i d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone geŋ y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe, injino leemadí wede ki sirwe y'a ti ziida mandaayawa gette. ²⁶ Wo leema geŋno toŋ y'a inda daa magiŋe kay, wede k'aduwe toŋ injino, maŋ kane zemba sarat geŋ an ti duude wo an t'inda pay. ²⁷ Aame kane sarat geŋ pay an t'inda maŋ, tode erewo gettiyo toŋ t'aa d'inda. ²⁸ Injino maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, ti diine kane doŋ sarat geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane pay geŋ miŋ kulutú me?» ²⁹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyaguŋ, kono kun ki'n suune ye ita k'ono doŋ an riije ti kaaga adda mat-tup ki Raa, ise toogo Raa toŋ maŋ. ³⁰ Derec, a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, kuuli ti erayi an ki sedfa tuddaŋ ye baa, wo de an di lekkey daa sedfu aa maaleekiyagi a kandaane. ³¹ Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda geŋ,

* **22:24** 22.24 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. Di Yawudiyagi leema yi ziida erewo wo y'inda daa magiŋe maŋ, leemadí y'a ti seeda, wo ulo wede an t'eha ki kabba geŋ, an i di zaape sundi a suma ki leema wede inda geŋno, wo korbitayi toŋ a yode.

ki kotto kun gire ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: ³² "Nuñ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup†."» Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geñ yon Raa ki don unto ye, yon Raa ki don zeere‡.» ³³ Kane don duuru illiga dooyisadi gette, an i ziida an di biyiso biyiso baa.

Urzi k'oogoro wede goole a jiire
(Markus 12.28-34; Lik 10.25-28)

³⁴ Aame Pariziyen geñ an illiga Saduseyen Isa y'an iide, bizañ an ki ti y'ohine ye mañ, kane an iide'ñ an t'ugiyen kañ soo. ³⁵ Wo wede soo ti diinayan, yon wede suuniyo k'oogoro, y'a d'iide sirpa k'Isa, yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono, wo y'a yi tunde, y'ede: ³⁶ «Wede dooyisadey, adda mattup k'oogoro Muusa, urzi k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

³⁷ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «"Ki geyyo Galmeega Raaza ti adda pay, ti unda pay wo ti elkiyada pay§."» ³⁸ Geñ urzi k'oogoro wede goole a di jiire pay. ³⁹ Wo enno wede ki sirwe ton, yon goole aa bakadi kay, "Ki geyyo bakada aa ki geyyiso

tudda batum*." ⁴⁰ Ono don pay an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, ti don ki nebiyagi geñ, toogadan tin urzi k'oogoro sire enno.»

Almasi ti Dawut
(Markus 12.35-37; Lik 20.41-44)

⁴¹ Koore kane Pariziyen an lekkiyo ogiyo geñ, Isa y'an di'n tunde, y'ede: ⁴² «Elkiyagun moo me a tukki Almasi Raa yi biire me? Yon y'addo ti biza bumbu k'aaye?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Yon y'addo ti biza bumbu Dawut.» ⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «De geñ mummino Dawut t'urzi k'Unde Raa y'a yi wiike Almasi "Galmeegi" me? Ni rootiyo injino kono Dawut y'a ruute ti kaaga, y'ede:

⁴⁴ "Galmeega Raa yi di ruute a Galmeego, y'ede: K'edi ki-koonaa a ammidado kino, bini don k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandi zonda†."»

⁴⁵ Injino mañ Dawut yi yi waaku Almasi "Galmeega." De geñ mummino Almasi y'a addo ti biza bumbu Dawut danjal me‡?» ⁴⁶ Ti diine kane Pariziyen, wenda

† 22:32 22.32 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. ‡ 22:32 22.32 Isa yi rootiyo, Raa geñ yon Raa ki don unto ye, yon Raa ki don zeere: i-kaza kane don ado Ibirayim, Isaaka wo Yakup geñ an t'inda ti kaagine ozzinagi baadan ki poone Raa yi di roota a Muusa fotto. Aame yi rootiyo kane zeere mañ, geñ i-kaza baldiya ede. § 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5.

* 22:39 22.39 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † 22:44 22.44 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ 22:45 22.45 Mummino Almasi y'a addo ti biza bumbu Dawut danjal me: Geñ i-kaza Almasi y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut danjal ye.

soo toŋ i di kime onamí umbo. Wo ti onniyo gettiyo an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

23

Tookiyo kuude doŋ duuru ekki Pariziyen

(Markus 12.38-40; Lik 20.45-47; 11.39-52)

¹ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute doŋ duuru ti sanal-liyagí, y'ede: ² «Doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'ede urzi ki dooyiso k'oogoro Muusa. ³ Injino maŋ kun ollo onamaŋ wo munda wede an un ruute geŋ kun t'iso. Wo de a urzi naabadaŋ kun ozire ye, kono munda wede an dooyiso geŋ an ki sooru eego ye. ⁴ Kane geŋ an di'n isiyo duwo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro doŋ ti doolo kane batum an a zaapu t'eedaŋ t'ekki doŋ ki Raa, sarkiyatú ooŋe aakede an kettiso attidi an a di zaapu a dar duwo. Wo de a attidi geŋ, kane batum ti yilsadaŋ soo toŋ an ki dehu an a ki botte ye ki noogiyo duwo geŋ me. ⁵ Kane geŋ naabadaŋ pay gette an isiyo kono duwo an di'n wolle. Injino an d'isiyo munda aakede laaya a ise goole ti doŋ ongo an t'eliyto mattup k'oogoro adda an a

di kettiso a zumbamaŋ wo a maydayzaŋ*, wo a boha kallagaŋ toŋ an a d'isiyo gozubo soŋhirti i ceeriyo†. ⁶ Adda tarnaapagi a ume k'ombo, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda boydi doŋ in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma pây. ⁷ A bere doŋ duuru toŋ, an dehu duwo an di'n t'eesite ti ottilso, wo an di'n waake “Wede dooyiso, wede dooyiso.” ⁸ Wo kune ti diinaguŋ wenda y'ooya ye an di y' waake “Wede dooyiso” me, kono kune pay miŋ zemba kaŋ soo, wo wede dooyis-aguŋ miŋ yoŋ soo daŋŋal. ⁹ A siido ette wenda soo toŋ kun di y' waake “Meegey” umbo, kono kune un d'ede Meega soo daŋŋal, yoŋ a kandaane. ¹⁰ Wo kune ti diinaguŋ wenda y'ooya ye an di y' waake “Mozigo” me, kono kune un d'ede Mozigo soo daŋŋal, yoŋ Almasi Raa yi biire. ¹¹ Wede goole a jiire ti diinaguŋ geŋ miŋ yi koonna wede naabo ki kune. ¹² Wede tuuku tuddí yi ti koliyo maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa neŋku, wo wede tuuku tuddí yi ti t'isiyo neŋko maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa goole.»

Dabar a kane doŋ suuniyo

* **23:5** 23.5 Munda aakede laaya an t'eliyto mattup k'oogoro adda: I-kaza munda wede kane Yawudiyagi doŋ i seeđu urzi Raa zakidi geŋ an okkime ki baace an t'eliyo mattup k'oogoro ere ki Raa adda, an di kettiso a maydayzaŋ wo ti zumbamaŋ, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro gette. Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.1-16 wo Deeterenom 6.4-9; 11.13-21. † **23:5** 23.5 Kane Yawudiyagi doŋ i seeđu urzi Raa zakidi geŋ, a booha kallagaŋ an a d'isiyo gozubo soŋhirti ki kuube wede bicici, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro ere ki Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.37-41.

k'oogoro ti Pariziyen

¹³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kune'n a duwo kun an t'appiya a biza k'ettiyo ki Moziko Raa te. Kune batum min kun ki t'ettiyo ye, wo a don i dehu i-t'ette gen kun an t'ee girso.

[¹⁴ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kune'n bey mandaydayi kun t'ombo pay, wo kun eesiyo tondiyo Raa man ki noko nokot, kono duwo an un di'n wolle. Kono kamo booragun t'a kooney wehini a ceerey.]

¹⁵ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kune'n k'ume tuuku ton kun d'engilso torguwo, a siido wo t'ekk'ahu pay, k'ooniyo wede soo danjal yon Yawudusu ye wo kun d'isiyo y'a t'ise Yawudusu. Wo aame yi t'isiyo Yawudusu man, kun di y'isiyo wede i t'iide k'ettiyo k'adda k'uwwo i dooliyo tan sire a jire ti ere ki kune batum.

¹⁶ Dabar a kune don aa konzayi i dokkiyo duwo, kun di rootiyo, kun'de: "Aame wedusu y'alzu ti Boy Raa man, yon gen onami yi ki'n ziida zakidi ye ton i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti dap ere adda Boy Raa man, yon gen i dehu onami y'anni seeda zakidi."

¹⁷ Kune don elkisagun umbo wo aa konzayi, a jire min

dap kunun Boy Raa wede i-ti t'isiyo dap gette kamilen a daana Raa ko? ¹⁸ Wo kun di rootiyo sey, kun'de: "Aame wede y'alzu ti ume sedefe man, yon gen onami yi ki'n ziida zakidi ye ton i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti munda sedefe zaapu ekk'ume sedefe genno man, yon gen i dehu onami y'anni seeda zakidi." ¹⁹ Kune don aakede konzayi no, a jire min munda sedefe kunun, ume sedefe wede i-ti t'isiyo sedefe kamilen a daana Raa ko? ²⁰ Gen in kino wede y'alzu t'ume sedefe man, gen y'alzu t'ume sedefe genno wo ti suldi pay don eego. ²¹ Wede y'alzu ti Boy Raa man, gen y'alzu ti Boy genno, wo ti Raa wede i lekkiyo adda pay. ²² Wo wede y'alzu ti kandaane man, gen y'alzu ti kaakido moziko Raa wo ti Raa wede i lekkiyo eego batum.

²³ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kune'n a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi don sunni sunni i d'eliyo unsuwo a zaami, ise puutagi don ki zaami ton man. Wo de suldi don a jire adda k'oogoro ki Raa, aakede munda wede kun d'ise ki diine a duwo, isiyo k'adde koduwo a duwo, ti seedu daayum zakidi a urzi Raa, kane gen kun d'ooliyo a kese. Ki too man ki poone kane genno don kun d'ozire eego me, wo suldi don sunni

sunni ton kun ki'n ooli ye.
 24 Kune don aa konzayi i dokkiyo duwo, kune aame kun sobo ahu gen, tuude yi tooriro ton kun di y'ambu, wo kaciñ zinjzo ton kun ti soho.

25 Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kune'n kulso ti bogoro kun t'opilso daaran beehiye, wo adda'n onniyo boo ti tama wo ti suldi don ulpi tuddugun ti dehu. 26 Kune Pariziyen don aakede konzayi no, ki poone kulso kun t'opilo addutu kamilen doo min, injkino man dartu ton a-t'isa kamilen pay.

27 Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kun deeyiso aa muuziyagi don an an t'eliyo buuye tuware‡ k'a wolle beehiye, kaciñ t'adda'n onniyo boo t'ossagi ki don i t'inda, ti ita suldi don pay ruumiyo. 28 Wo kune ton injkino, a eda duwo kun ti t'isiyo tuddugun kune ki diine a daana Raa, kaciñ bizigun sire sire wo addugun onniyo boo ti suldi don ulpi.

29 Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kun aabudu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, wo a kane don ki diine muuziyagan kun ti'n

raaniya murkic ti buuye,
 30 wo kun d'eesiyo: "Aame ti eda mongidagey gen kaye ede man, ay a ki ti kette kan soo ye ti don towwo nebiyagi me." 31 A onamgun ti suldi don kun isiyo gen, i-kaza kune itagun soo ti don iide nebiyagi me. 32 De injkino man, kun d'odo t'injkinoo aakede ki maawugun g'aaze! 33 Kune aa mimbayi wo don ulpi aakede mankikagi, ki kotto kun ki t'alfa ye, booro t'un di'n seeda k'adda k'uwwu. 34 Kono kamo kun ollo, n'un t'igibo nebiyagi ti don suuniyo k'oogoro, wo duwo don un di'n dooya urzi Raa. Don son kun ti'n t'ida, don ongo kun ti'n taakita ekk'inda don zappu ekk'eeban kan tontilko, don ongo son kun di'n gorpipa ti marpa adda boydi don kun di dooyiso, wo kun di'n limmita geeger ti geeger. 35 T'ume k'eesiyo duniya bini anki, kune Yawudiyagi kun iide don ki diine baadan, wo kono ki puuzadan gette kune Raa y'un ti'n t'ela dangay. Ki poone kun iide Abel wede ki diine, san don ti doolo bini Zakari ulo Barasi wede kun y'iide adda booro Boy Raa, a diine Boy Raa ti ume sedeke. 36 Derec injkino wo n'un di rooto: Kane don ankenno en Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzo kane pay gette.»

‡ 23:27 23.27 Muuziyagi ki Yawudiyagi gen an an t'eliyo buuye tuware, kono a diddo ton k'a ti wolle keren, k'a ki ti kili t'eego ye. Wo son a urzi k'oogoro aame muuzo ki ti butte man, a ki ti k'ise kee wede ganigi a daana Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 19.16.

Môolo k'Isa kono Zeruzalem

(*Lik 13.34-35*)

³⁷ «Wayya kune don Zeruzalem no! Wayya kune don Zeruzalem no! Kune don i tôwwito nebiyagi, wo don Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti mongali kun ti'n tôwwo. Nun taŋ baadaŋ baadaŋ n'a dihe n'un ti'n tusse aa ôsso ti tussiyo inñitú adda kambartú, wo de kun ki dihe ye! ³⁸ Injino maŋ boygun Raa y'un di y'oola§. ³⁹ Wo kun ollo n'un di rooto, ti anki nun kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di roota: "Beeko Raa ti koon a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*."»

24

Ono a urzi ruugiyo Boy Raa

(*Markus 13.1-4; Lik 21.5-7*)

¹ Isa yi t'udde t'adda booro Boy Raa wo yi dehu y'engile maŋ, kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi kono an i di kize majjaanika k'oozige Boy Raa. ² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Pay en kun woliyo de'ŋ? Wo derec n'un di rooto, makkolo soo toŋ t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadaŋ

³ Isa y'iiney ekki makkolo k'Inda k'Olibiye, maŋ y'aguune siidi. Aame geŋ

sanalliyagi an a d'iide sirpadi wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti doo, suldi geŋ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza urzi kamada ti onniyo ere duniya ti daŋga me?» ⁴ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun koon mentikagi, wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye. ⁵ Derec, i d'etto don baadaŋ an t'ambo sundó, wede tuuku toŋ y'a t'eesa: "Nun Almasi Raa yi biire!", wo kane geŋ an di dagga duwo baadaŋ. ⁶ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame geŋ kun koon mentikagi, kun addira ye. I dehu suldi geŋ an d'aane, wo aame geŋ a ki t'isa daŋgiya duniya ye botto. ⁷ Don siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddaŋ, don mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddaŋ kay. I d'isa mosogo ti nonjirso siido adda siidiyagi baadaŋ. ⁸ Wo kane suldi pay geŋ, aakede kakkisa ere ki poone k'erewo addutú i t'umbe k'ehiyo. ⁹ Injino maŋ duwo an un di'n t'ela bey don k'adugun kono an un di'n dabira wo an un ti'n t'ida. Wo kane don siidiyagi pay an un di'n olmidá kono kun umbe a sundó. ¹⁰ Aame geŋ don baadaŋ urzi zaapu k'addaŋ a nun an d'oola, kane geŋ an d'odfipa ita tuddaŋ ki sedduzan, wo

§ 23:38 23.38 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 22.5. * 23:39 23.39 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

an d'olmidfa tuddan. ¹¹ I d'adfa don baadan an ti t'isa tuddan aa nebiyagi, wo kane geɗ an dagga don baadan. ¹² A ume tuuku ton suldi don ulpi geɗ an d'aagila k'aagulu, inkinno geyyiso tudde ton t'a t'isa baata. ¹³ Wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini dangu man, yode geɗ Raa y'a y'utta. ¹⁴ I dehu Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa gette an di kizite adda siidiyagi pay, wo kane ita duwo pay ton an di t'olliga ti kuudan doo min, san duniya t'a danga kollo.»

Onniytagi don etto ki dabar baadan

(Markus 13.14-23; Lik 21.20-24)

¹⁵ «Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, geɗ a-t'etta a ono don ti kaaga nebi Daniyel yi ruute, munda geɗ an ti y' zaapa adda Boy Raa a ume wede kamilen. Wede i gariya ono en eedi ti'ni soodo beehiye. ¹⁶ Aame geɗ kane don adda siido Ziide an t'ombo k'ekki mongali. ¹⁷ Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadi* man, yon geɗ yi-deega ambu munda adda dangay ye, yi t'ombo. ¹⁸ Wo wede yon adda doome man, yi t'ombo, yi kima boy ambu kallayi wede goole ye. ¹⁹ A onniytagi geɗ aasa dabar baadan a kane erayi don mahuwagi ti don

innizan an oodiyo! ²⁰ Kun tondo Raa kono okkagun t'a k'isa a ume reele, ise a onniyo ere ki puukiyadin ye. ²¹ Inkinno man dabar gette t'aasa onne baadan. T'ume k'eesiyo duniya bini ankenno, dabar inkinno i k'ize ye, wo ki daana ton i k'isa ye. ²² Aame onniytagi don ki dabar geɗ Raa y'a ki'n ihira goppon ye man, wede tudde soo ton umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geɗ y'an ohira goppon kono don yi biire ki yode. ²³ Inkinno man aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yon a enno!" ise "Yon a ummey!" man, kune onami kun amba ye. ²⁴ Ni rootiyo inkinno kono i d'adfa duwo an ti t'isa tuddan aa Almasi Raa yi biire, wo ti duwo an ti t'isa tuddan aa nebiyagi. Kane geɗ an d'isa suldi k'armika ti suldi don i ceeriyo eego, aame urzi ede man kane an di dagga duwo don Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye. ²⁵ Kun ollo, suldi en n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.

²⁶ Inkinno man, aame an un ruuta, an iisa: "Kun ollo, Almasi Raa yi biire, yon adda balda!" man, kun'ta ye, ise wenda y'un ruuta, y'iisa: "Kun ollo, yon yi t'umbida a enno!" ton man, kun amba ye a onami me. ²⁷ Derec, aa kun wolliyo mizzi y'omile i ti tooriyo kandaane ti kese

* **24:17** 24.17 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel geɗ duwo dangaydayzan awhizan patal, kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan.

peedo ge-koliyo bini peedo k'ooriyo geŋ, aaniya ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno toŋ, t'aasa inŋino kay. ²⁸ A ume wede nuune yi t'udiga geŋ, zumbi toŋ ti t'ogiya anŋenno.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede

(Markus 13.24-31; Lik 17.23-24; 21.25-31)

²⁹ «Onniytagi doŋ ki dabar geŋ an t'ingila lewwet maŋ, peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, moldfali an sildita ti kandaane, wo suldi doŋ an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga. ³⁰ Aame geŋ a kandaane i d'isa munda a kiza kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno. Inŋino ita d'uwu pay adda duniya an dillita molo wo an di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, ni kama ti kandaane ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede. ³¹ Maaleeka y'a baaha parre ti kandaane, n'a t'igiba maaleekiyagó k'adda siidiyagi doŋ a duniya itatú pide, an di t'ogiya doŋ ni biire.»

Ono ombide a tukki tormo
(Markus 13.28-31; Lik 21.29-33)

³² «Kun wollo wo kun elko a ono ombide doŋ a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oddize wo puutagutú eesiyo roobiyo maŋ, geŋ kune kun suune adda k'addugun kizini yon

goppon. ³³ Geŋ inŋino kay, kune toŋ kun wulla suldi pay geŋ an iina maŋ, kun suuno kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ tod'te goppon, aakede nuŋ a biza bumbugun. ³⁴ Derec inŋino wo n'un di rooto: Doŋ ankenno eŋ an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay geŋ an d'aana me. ³⁵ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamó an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidi i ti suune onniyo te

(Markus 13.32.35; Lik 17.26-27,34-35; 12.39-40)

³⁶ «Wo suldi geŋ an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo maŋ, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa toŋ maŋ. ³⁷ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi doŋ ki Nowe geŋ, a kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno toŋ, aasa inŋino kay. ³⁸ Adda k'onniytagi doŋ ti kaaga ki poone mizzi goole y'a koppa, ahu an t'ooma siido geŋ, d'uwu an d'ombo, an sobo, an seddu ti tuddan bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiiire. ³⁹ Kane ulbaŋ an k'oofiyo a munda ye bini mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, inŋino d'uwu geŋ pay an t'inda adda k'ahu†. Geŋ aasa inŋino

† 24:39 24.39 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24.

kay a kama ki nuɲ wede an n'ehe aa ulo wede eɲ me. ⁴⁰ Injino maɲ kuuli sire kane adda doome soo, wede soo geɲ an di y'amba wo wede soɲ an di y'oola. ⁴¹ Erayi sire an massu kaɲ soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ⁴² Injino kun lekko zeere, kono kun ki suune ye onniyo ere tuuku nuɲ Galmeegugun ni kimo te. ⁴³ Ono eɲ kun ollo koduwo: Aame wede boy geɲ yi suune peedo ere tuuku a didfo wede k'oogire y'etto maɲ, y'a lekke zeere, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye. ⁴⁴ Geɲ injino kune toɲ maɲ kun koonaa mentikagi, kono nuɲ wede an n'ehe aa ulo wede eɲ, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidí a naabadí
(Lik 12.42-46)

⁴⁵ «Injino maɲ wede naabo wede i seedu zakidí a naabadí wo i-d'ede elkiyo geɲ, a yode geɲɲo galmeegí yi oola attidí pay ki doɲ naabadí ongoɲ me, kono y'an t'ela ombadaɲ aame peedo t'iida maɲ. ⁴⁶ Unsuwo a wede naabo geɲ me, aame galmeegí a kamadí yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo maɲ. ⁴⁷ Derec injino wo n'un di rooto: Wede injino geɲ galmeegí yi di t'ela attidí ki sulfizí pay a beezí. ⁴⁸ Wo de aakede wede naabo ulsu geɲ y'ilka adda k'addí, y'iisa: "Galmeegó eɲ yi t'ússo",

⁴⁹ wo yi t'iida taazu doɲ an naabiya kaɲ soo, wo yi t'ussa a ombo ti sobito t'eebí doɲ i sobo i ceeriyo eego. ⁵⁰ Maɲ galmeegí y'a aana a onniyo ere wede naabo geɲ yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. ⁵¹ Galmeegí yi di t'ela dangay ere zakidí wo yi-t'ela aggadí aa ki doɲ bizaɲ sire sire, a ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina.»

25

Ono ombide a tukki konazi koomat

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Injino maɲ Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo konazi kane koomat an di zikiti lampiyagaɲ an t'iide okkime ki kule yi seedu erewo. ² Ti diine kane konazi geɲ, doɲ paat soɲ elkiyadaɲ umbo wo doɲ paat soɲ an d'ede elkiyo. ³ Kane konazi doɲ elkiyadaɲ umbo geɲ lampiyagaɲ an t'úunite t'egey wo ti doolo an a ki d'umbe ye a beezaɲ me. ⁴ Wo kane konazi doɲ an d'ede elkiyo geɲ, lampiyagaɲ an t'úunite wo an a d'iipe egey adda kungilagaɲ. ⁵ Wo yo wede i seedu erewo geɲ yi-t'ússo y'a k'iina kesiko ye, injino maɲ kane konazi geɲ moone t'an di'n ziidá pay, an d'udige kuy. ⁶ A didfo meeda maɲ an d'illiga d'olle, an'de: "Kun ollo, kule wede i seedu erewo y'ettiyo! Kun t'ad'dí okkimayí!" ⁷ Injino maɲ kane konazi pay geɲ

an t'innite wo lampiyagan an di'n ikkima. ⁸ Kane don elkiyadan umbo gen, an tunde a bey don an d'ede elkiyo, an'de: "Kun ay eeli egaygun kono lampiyagey i t'unto." ⁹ Wo kane don an d'ede elkiyo gen an an di'n gime onaman, an'de: "Aha, in ki t'ida ye! Kun'do k'ume k'owilte, kun owili a kune me." ¹⁰ Kane an d'ingile an d'owilo egey me, koore gen yo kule wede i seedu erewo, y'a iina. Man kane konazi don paat i t'ikkima tuddan gen, an t'iide k'adda boy tarnaape seedu ti yode kan soo, wo biza y'an t'ippe ti kerle. ¹¹ San man kane konazi don elkiyadan umbo gen an d'iina, an d'iise dollite, an'de: "Galmeegey, Galmeegey, k'ay t'ohon!" ¹² Wo de yon y'an di'n gime onaman, y'ede: "Derec inkinno wo n'un di rooto: Kune an wenda n'un ki'n suune ye."» ¹³ Man Isa y'a ruute, y'ede: «Inkinno man kun lekko zeere, kono onniyo tuuku ise peedo tuuku ere n'etto kun ki ti suune ye.»

Ono ombide a tukki don naabo ado
(Lik 19.12-27)

¹⁴ «Wo son Moziko Raa gette tod' ti deeyiso aa naabo wede boy inkinno, yi dehu y'engile torguwo. Ki poone y'a engila gen, y'a wiike don naabadi y'an

d'ooli laalayí a beezan. ¹⁵ A wede son yi d'ele tammiyagi ki dap dupu paat, a wede soo yi d'ele tammiyagi ki dap dupu sire wo a wede son yi d'ele tammiyagi ki dap dupu soo*, a wede tuuku ton yi-d'eele a toogadi toogadi, man yon tuddi y'a ingile. ¹⁶ Wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu paat gen, kesiko y'a ingile yi naabiya eego t'aa d'aagulu wo y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu paat sey. ¹⁷ Wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu sire ton inkinno, y'a ti niibe y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu sire. ¹⁸ Wo wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu soo gen, y'a ingile y'iide'n yi d'ittiba olde a siido wo sonko galmeegi yi-t'umbida adda.

¹⁹ Galmeeki don naabo gen yi likko bini man, san y'a aaho wo y'a dihe y'a wolle sonko ere don naabadi an i di t'ele. ²⁰ Wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu paat gen, y'a d'iide sirpadi, yi-d'ele tammiyagi dupu paat don y'uune t'eego genno, wo yi di ruute, y'ede: "Galmeeki nun, kee k'o iili tammiyagi dupu paat n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu paat ti doolo, anken enno ki wollo." ²¹ Man galmeegi yi di ruute, y'ede: "Gen koduwo kee wede naabo beehiye ki

* 25:15 25.15 Tammiyagi ki dap dupu soo: I-kaza gurus baadan suma wedusu y'a naabe k'ozzine koomat.

seedu zakidí a naabadá, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziida zakidí, anken n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadan. K'edi, k'isa unsuwo ti nun galmeegá." ²² San man wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu sire gen, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galmeeki nun, kee k'o iili tammiyagi dupu sire n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu sire ti doolo, anken enno ki wollo." ²³ Man galmeegi yi di ruute, y'ede: "Gen koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidí a naabadá, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziida zakidí, anken n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadan. K'edi, k'isa unsuwo ti nun galmeegá." ²⁴ Man wede galmeegi yi ele tammiyagi dupu soo gen, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galmeeki nun, ni suune kee wehini a naabo me, ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye, wo ki sokiyo a ume wede ki ki zire ye ton man." ²⁵ Inkinon n'a urgide, n'iide'n ni d'ittiba olde a siido, tammiyagi dupu soo gen ni t'umbida adda, anken laalayá enno ki wollo." ²⁶ Wo galmeegi yi di'n gime onami, y'ede: "Kee wede naabo ulsu wo golge, ki suune ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye, wo ni sokiyo a ume wede ni ki zire ye." ²⁷ Inkinon ki moo me sonkadó k'o gi di ziipe adda banki ye me, t'o d'aagila, a kamadó gen

n'iido n'a-t'ambe ti jugulu." ²⁸ Inkinon y'an di ruute a kane don a sirpadí gen, y'ede: "Tammiyagi dupu soo gen kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tammiyagi dupu koomat." ²⁹ Derec, a wede i-d'ede gen, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadan a ceera, wo de a wede i-k'ede ye gen, mundazi wede boolon y'elkiyo yi t'oona ton an i-t'amba." ³⁰ Wo ki yo wede a naabo kontilme gen, kun di sedfi ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina."»

Booro ere a onniyo k'ita

³¹ «A onniyo k'ita nun wede an n'ehe aa ulu wede en, n'a-kimo adda mozikadó ti maaleekiyagi pay gen, n'a di koonaa a kaakido moziko adda daryikadó." ³² Ita duwo pay an di t'ogiya a daanadó, wo duwo n'a ti'n dokkida sire aakede wede k'elso y'ahuntu moode ti dambami." ³³ N'an ooya kane don aa dambami a beezó k'ammade, wo kane don aa moode a beezó ki geelo." ³⁴ Inkinon man nun mozigo n'an di roota a kane don a ammidadó, n'a t'eesa: "Kun'di kune don Meegó Raa y'un ti ziipe beeko, kun t'odo a Moziko Raa, tod'te yon y'un t'ikkima a kune, t'ume k'eesiyo duniya too." ³⁵ N'un rootiyo inkinon kono aame nun mosogo, ombo kun o d'eele, aame nun orme, ahu kun o d'eele, aame nun torgusu, kun di n' ziida bey sire." ³⁶ Aame

nuɲ bontiliɲ, kun di n' usse, aame nuɲ tuddó eeni kun t'iide tondiyadó, wo aame nuɲ adda dangay toɲ kun t'iide wolliyadó." ³⁷ Injino maɲ kane dɔɲ ki diine an o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmeegay, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo wo ay a d'eele ombó me, ay gi di wulle kee ôrme wo ay a d'ele ahu me, ³⁸ ay gi di wulle kee torgusu wo ay gi di ziida bey sire me, ay gi di wulle kee bontiliɲ wo ay ki ti k'usse me? ³⁹ Woogo me kaye ay d'illiga kee tuddá eeni wo ay d'iide tondiyadá me, ay d'illiga kee adda dangay wo ay d'iide wolliyadá me?"

⁴⁰ Wo nuɲ mozigo n'an di'n kima onamaɲ, n'a t'eesa: "Derec injino wo n'un di rooto: Aame tuuku kun ize munda soo a wede soo ti diine zembadó dɔwo an i k'eliyo suma ye geɲ, geɲ kun ize a nuuno."

⁴¹ Saɲ maɲ nuɲ mozigo n'an di roota a kane dɔɲ a geeladó, n'a t'eesa: "Kune dɔɲ eggun duudiyo, kun ti ledfo ti tuddó me, kun engilo k'adda k'uwwó ere t'oggiyo ki daayum, Raa yi mudde a Meeda siitandani ti maaleekiyagutú. ⁴² Dabar gette kun uune kono aame nuɲ mosogo, ombó kun o k'eele ye, aame nuɲ ôrme, ahu kun o k'eele ye. ⁴³ Aame nuɲ torgusu geɲ kun ki n' ziida bey sire ye, aame nuɲ bontiliɲ geɲ kun gi di n'usse ye, aame nuɲ tuddó eeni wo adda dangay geɲ wolliyadó kun k'iide ye."

⁴⁴ Injino maɲ kane toɲ an o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmeegay, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo ise ôrme, torgusu ise bontiliɲ, ise ay d'illiga kee tuddá eeni ise adda dangay wo ay gi di nuuge ye me?" ⁴⁵ Maɲ nuɲ mozigo n'an di'n kima onamaɲ, n'a t'eesa: "Derec injino wo n'un di rooto: Aame tuuku munda soo kun k'ize ye a wede soo ti diine kane dɔɲ dɔwo an i-k'eliyo suma ye geɲ, kune kun k'ize ye a nuuno." ⁴⁶ Wo kane geɲ an t'etta k'adda dabar ere ki daayum, wo kane dɔɲ ki diine an t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

26

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa

(Markus 14.1-2; Lik 22.1-2; Zan 11.47-49,53)

¹ Isa dooyisadí pay gette y'a ti dɪnge maɲ, y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: ² «Kune kun suune tarnaapayin ki Pak geɲ a guute onniyo sire maɲ y'a adda, aame geɲ nuɲ wede an n'ehe aa uló wede eɲ an di n' seeda, an di n' t'ela a bey dɔɲ k'olmidayó, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaɲ ton-tilko.»

³ A onniyo gettiyo batum deero dɔɲ sefeke ti kane dɔɲ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiye adda boy ki mozigo goole dɔɲ sefeke sundí Kayip. ⁴ Kane geɲ an t'iide onamaɲ pay kaɲ soo, Isa an di y' seeda ti metinjo ki

tôwwadí. ⁵ Wo kane an di ruute, an'de: «Yon in ki y' seeda adda tarnaape kino ye, para man don duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey don eediyadan unse ekk'Isa

(Markus 14.3-9; Zan 12.1-8)

⁶ Isa yon a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yon ki bitide, ⁷ an di guune ombó. Aame an ti guune geñ, i d'ede erewo t'a d'iide sirpa k'Isa, a beytú ulo dingile an ikkima ki mukkolo sundutú albaatir, adda egey don eediyadan unse zooyayan ooñe baadan, ti-t'ibi ekk'Isa.

⁸ Kane sanalliyagi an wulle in'kino man, ulban an ki t'ize unse ye, an di rootiyto diinayan, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey me? ⁹ Egey geñ in aane in t'owila ti zooye wede ooñe baadan, wo in an t'ele sonko gette a don an k'ede munda ye.»

¹⁰ Isa y'a zuune munda wede an rootiyto me, man y'a ruute, y'ede: «Erewo kun i-t'oodfe ulbutú ye, kono munda wede t'o ize geñ a nuñ unse. ¹¹ Kane don an k'ede munda ye geñ an lekka daayum ti kune, wo de nuñ ni ki lekka daayum ti kune ye. ¹² Tod' t'ibi egey don eediyadan unse a tuddó en, aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ¹³ Derec in'kino wo

n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa geñ, erewo ette duwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

Ziidas ti deero don sedeke
(Markus 14.10-11; Lik 22.3-6)

¹⁴ I d'ede wede soo ti dine sanalliyagi kane koomat makumu sire yon sundí Ziidas Iskariyot. Yon y'iide y'a uuney kane deero don sedeke, ¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun o-t'ela moo me, aame Isa n'un y'ela a beygun man?» Man kane geñ an i di ruute an i di t'ela tamma ada g'ado*. ¹⁶ T'ume geñ Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kan mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me.

Isiyo k'ombó tarnaape ki Pak

(Markus 14.12-16; Lik 22.7-13)

¹⁷ Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombó mappa daa k'orme gette t'iina man, kane sanalliyagi an aa d'iide k'ume k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombó tarnaapayin ki Pak te?» ¹⁸ Yon y'a ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger di wede kino, kun t'odoy di yode wo kun i di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey y'ede, yon onniyadi goppon, wo di kee ay isa tarnaapayin

* 26:15 26.15 Tamma ada g'ado: Di kane in'ni k'Izirayel geñ a t'ide suma ranña ki wede naabo ki tere pide. Kun wollo adda mattup ki Zakari 11.12.

ki Pak ti sanalliyagi me.”»
 19 Kane sanalliyagi an t'ize munda wede Isa y'an ruute me, in'kino ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

20 A peedo t'a t'iire maŋ, Isa ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ an di guune ombo. 21 Aame an ombo geŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagun y'a ni t'ela bey doŋ k'olmidayó.» 22 Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondoŋ, wo wede tuuku toŋ yi di y' tondiyo, yi d'eesiyo: «Galme'e'ki nuŋ, nuuno ko, nuuno ko?» 23 Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wede ay igibe beezey kaŋ soo adda k'ooko eŋ, yode i ni t'ela bey doŋ k'olmidayó me. 24 Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ n'a t'inda, geŋ a-t'etta a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey doŋ k'olmidayó, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ me! Yode geŋ, an ki y'ehe adda duniya ye toŋ bee!» 25 Ziidas wede i t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadó, nuuno ko?» Isa yi ti'n gime onamí, y'ede: «Geŋ aa ki ruute.»

Ombo ti sobo i-kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(Markus 14.22-25; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

26 Aame an ombo geŋ, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, maŋ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, kun t'oomo, ette tuddó.» 27 Saŋ y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, maŋ y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, wede soŋ yi d'oobo d'oobo. 28 Ette puuzadó, puuzo ki taasawa ere Raa y'a ketta ti duwo, to t'oba ki doŋ baadan kono an t'oona tambobino k'oldikadan. 29 Wo kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti aŋki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inŋi biŋ me, bini onniyo ere ni siba ti kune sey geŋ toote wede aware k'inŋi biŋ a moziko Meegó Raa.» 30 Aame an t'iimi an aa t'iibe maŋ, an d'ũure ôrdari tarnaape ki Pak†, saŋ an t'udde an d'ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí

(Markus 14.26-31; Lik 22.33-34,39; Zaŋ 13.37-38)

31 Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «A diddo ettiyo batum, kune pay kun di n'kiigira a munda wede o aana geŋ me, kono ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Wede k'elso n'a yi t'ida, wo tordo dambami a-teepa.”»

† 26:30 26.30 Ôrdari tarnaape ki Pak: Kane geŋ k'anni t'oone adda mattup ki Soom 113-118. ‡ 26:31 26.31 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

³² Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de sanj Raa yi ti n' bilda man, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.»
³³ Manj Piyer y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Aame donj pay an ki giigira a munda wede a aana tonj, nunj ti kee tak ni ki kiigira ye.»
³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec injkino wo n'a di rooto: A diddo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola genj, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tanj ado.»
³⁵ Manj Piyer yi di ruute, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto tonj n'a t'inda ti kee!»
 Wo kane sanalliyagi donj soo tonj an a-ti ruute injkino kay.

Isa yonj a Zesimaane
 (Markus 14.32-42; Lik 22.40-46)

³⁶ Sanj Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundi Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'a-ledde n'a tondey Raa genj me.»
³⁷ Manj ti yode y'a-wiike Piyer t'inñi kuuli sire ki Zebede. Aame genj y'a t'ize sommagi dondonj wo ulbi i-d'oodyo baadanj.
³⁸ Injkino yo y'an di ruute, y'ede: «Nunj enj sommagi dondonj aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere ti nuuno.»
³⁹ Wo yo y'a-lidde dokki boolonj ti kane me, manj y'a t'uttile zumayi a siido, y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nunj, aame i t'ise manj kop ki dabar enj k'o ti y' ledde ti tuddo me, wo tonj manj pay genj a ki t'ise aa nunj

ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»
⁴⁰ Sanj y'a-gime ki tukki sanalliyagi donj ado genno, wo yi'n uuna an udige. Manj Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kune'ñ ki peedo soo tonj kun k'iine kun ki likke zeere ti nunj ye!»
⁴¹ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye. Wede tudde genj a elkiyadi yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddi toogatu baata.»

⁴² Ki sirwe Isa y'a-lidde siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nunj, aame kop ki dabar enj k'o ti y' ledde ti tuddo i ki t'ise ye n'a dabire do manj, i t'iso aa kee ki dehu.»
⁴³ Manj y'a-gime k'ume sanalliyagi sey, yi'n uuna an urme, edayanj an ziida moone.
⁴⁴ K'aduwe Isa yi'n iili y'a-lidde siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa injkino sey.
⁴⁵ Manj y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Ankenj peedo i guute gopponj, wo nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, an n'ele a bey donj k'oldfiko.»
⁴⁶ Kun t'oozo, in engile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey donj k'olmidayó yi t'uddo.»

Seedu k'Isa
 (Markus 14.43-52; Lik 22.47-53; Zanj 18.2-11)

⁴⁷ Isa onami y'a ki ti'n dinge ye botto, aame genj Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire genj, yi t'uddo

ti don duuru a itadí, a beydan kasigara ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi. ⁴⁸ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey don k'olmidayí geŋ, y'an di ruuto don duuru a munda wede y'aasey kono an di suoney eŋ Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadí maŋ, geŋ yode kun di y' soodoy.» ⁴⁹ Kesiko Ziidas y'a y' zikke Isa kabban wo yi di ruute, y'ede: «Toosadá wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize puuc a tobbisadí. ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Lanze ki nuŋ, munda wede k'iido k'aase, ki y'iso.» Injino maŋ kane don duuru an d'iiziga tuddí, an di y' ziida. ⁵¹ Maŋ wede soo ti diine don i daaniya Isa, y'a t'iidiba kasigaradí, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole don sedefe, kuudí a dikke. ⁵² Injino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú, kono don pay i deyyiso ti kasigara geŋ untadan toŋ ti kasigara. ⁵³ Kee ki k'elkiyo ye, para'ŋ ni dehu ni deyye maŋ, n'a tonde Meegó Raa wo a kaamiki y'o-t'igibo maaleekiyagi dupiyagi baadan? ⁵⁴ Wo de n'aase injino maŋ, geŋ ono don don riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno a ki t'ette ye. Geŋ i t'iso aa an rootiyo.»

⁵⁵ Aame geŋ Isa y'an di ruute a don duuru, y'ede:

«De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me? Para maŋ nuŋ miŋ daayum ni ti konso ni dooyiso a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. ⁵⁶ Wo de suldí pay geŋ a iina kono a-t'ette a ono don nebiyagi an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa.» Maŋ kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi

(Markus 14.53-65; Lik 22.54-55,63-71; Zan 18.12-18)

⁵⁷ Kane don i ziida Isa geŋ an di-t'iide di Kayip mozigo goole don sedefe, a ume wede don suuniyo k'oogoro ti don i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiye. ⁵⁸ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole don sedefe, maŋ yi-t'iide y'a-guune a booro ti don naabo kono y'a wolle mummino a ti danja me.

⁵⁹ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero don sedefe, an di dehu duwo an di rootite ono butte a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki tôwwadí.

⁶⁰ Don baadan an iide'ŋ an di rootite ono butte a tukki yode, wo toŋ munda an ki d'uune ye wede i di t'ide k'unto me. K'ita maŋ i d'iido don sire ⁶¹ an di ruute, an'de: «Ay y'illiga wede eŋ yi ruute, Boy Raa eŋ y'aane y'a kossite, wo adda k'onniyo ado y'a y'ooziga

sey.» ⁶² Maṅ mozigo goole ḏoṅ sedefe y'a t'iiziga, yi di ruute a Isa, y'ede: «Ono ḏuwo an rootiyo a tukki kee eṅ, kee ki ki roote munda ye ko?» ⁶³ Wo yo Isa yi d'annugu ḏeḏḏek. Maṅ mozigo goole ḏoṅ sedefe yi di ruute, y'ede: «Nuṅ ni dehu k'a di nâame tuddá ti suma Raa zeere, k'ay ki ti rooti ḏo, kee Ulo Raa, wo Almasi Raa yi biire ko?» ⁶⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Geṅ aa ki ruute. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti aṅki kun di n' wolla nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, n'a-kooney a ammade Raa toogadí t'a jiire pay wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondirso a kandaane.» ⁶⁵ Inḱino maṅ mozigo goole ḏoṅ sedefe yi-ti gulkuwe, kallagí y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «Yoṅ geṅ yi gilde suma Raa. In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kun illiga ti kuudugun yi gilde suma Raa me. ⁶⁶ Kune elkiyagun moo me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Munda wede yoṅ y'ize eṅ i-iide ki tówwo.» ⁶⁷ Inḱino maṅ an d'iise paddita lee a edayí wo an di gohiso kutuba. Doṅ oṅgo an di y' battisa, ⁶⁸ an d'eesiyo: «Kee Almasi Raa yi biire, kee nebi maṅ, ki y'unto wede i ki diiṅe me!»

⁶⁹ Aame geṅ Piyer yi-guune ti paate a booro boy, maṅ i d'ede ere naabo t'a d'iide sirpadí ti di ruute, t'ede: «Kee toṅ ti Isa wede ti siido Galile, kune soo.» ⁷⁰ Wo ḏe Piyer y'a yi gi-gigira a ḏaana ḏuwo pay, y'a ruute, y'ede: «Koṅ munda wede mi rootiyo geṅ ti nu-uno ye!» ⁷¹ Saṅ maṅ y'a t'iiziga y'a t'adde, y'a t'ette ki biza bumbu, aame geṅ ere naabo ti doolo t'a yi wulle wo t'an di ruute a kane ḏoṅ a sirpatú, t'ede: «Yode eṅ ti Isa wede ti geeger Nazaret, kane soo.» ⁷² Piyer y'a yi giigira sey wo y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Wede eṅ ni ki y' suune ye!»

⁷³ Taṅ boolon maṅ ḏoṅ a ume geṅ an aa d'iide sirpa Piyer, an i di ruute, an'de: «Ki kotto, kee toṅ wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, ay ki zuune t'urzi golladá.» ⁷⁴ Inḱino maṅ Piyer y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Wede eṅ ni ki y' suune ye! Para maṅ ono ḏoṅ ni rootiyo eṅ derec ye maṅ, a golladó!» Wo a kaamiki uzu y'a îile. ⁷⁵ Aame geṅ Piyer y'a ilke a ono ḏoṅ Isa yi ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ôola geṅ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taṅ aḏo.» Maṅ t'adda boy Piyer yi-t'udde ti paate wo y'a iise môolo baadaṅ.

27

Piyer y'a kiigira Isa
(Markus 14.66-72; Lik
22.56-62; Zaṅ 18.17,25-27)

Isa an di-t'ette k'ume Pilat
(Markus 15.1-2; Lik 22.66;

23.1; Zaŋ 18.28)

¹ A biza soohe maŋ kane deero doŋ sedefe pay ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an t'ugiyi an di ruute a tukk'Isa, a urzi wede booro t'a yi seeda ki t'ôwwadí. ² Maŋ an ti y' gittite, tiŋ geŋ an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yoŋ Romenŋ goole siido.

Unto Ziidas

³ Ziidas wede y'an d'ele Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ, yi wolliyoy'ŋ Isa booro ti y' ziidfa ki t'ôwwo, maŋ i di t'ize attidi. Y'a ziki tamma ada g'ado gette, y'an d'iide deero doŋ sedefe ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, ⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni t'ize oldfiko, n'un di y'ele wede i k'ize oldfiko ye a beyguŋ.» Wo de kane an di ruute, an'de: «Kaye seezey ye, a wollo kee baa.» ⁵ Injino maŋ Ziidas soŋko y'a zibbe adda Boy Raa, wo y'a ingile, y'iide'ŋ y'a zuuye. ⁶ Soŋko gette kane deero doŋ sedefe an ti ziki wo an di ruute, an'de: «Soŋko ette, oogiradiŋ ti k'ele urzi ye in a-t'obi a korbite Boy Raa me, kono tod'te zooye ki puuzo.» ⁷ Injino an t'iide onamaŋ kaŋ soo, maŋ soŋko gette an t'iwila doome ki wede k'aabufu, kono k'ottibe torgagi anŋenno. ⁸ Geŋ kono k'injino bini aŋki toŋ, doome geŋ an di y' waaku sundi «doome puuzo.» ⁹ Geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ Raa y'a ruute ti kaaga ti

bize nebi Zeremi, y'ede: «An t'umb'e soŋko ere tamma ada g'ado te, geŋ zooye wede doŋ k'Izirayel an ti wulle maŋ, an d'iyye eego wede eŋ zooyayi i t'iide ki soŋko ettiyo danŋal. ¹⁰ Wo ti soŋko gette an t'iwila doome ki wede k'aabufu, geŋ a-t'ette a munda wede Galmeega Raa y'o ruute n'aase*.»

Isa a daana Pilat
(Markus 15.2-15; Lik 23.2-5,13-25; Zaŋ 18.28-19.16)

¹¹ Isa an di-t'iide ki daana goole siido. Aame geŋ goole siido y'a y'iise tondiso, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Geŋ aa ki rootiyo.» ¹² Wo de a ono doŋ deero doŋ sedefe ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi an rootiyo a eedi geŋ, yoŋ yi k'ohine bizi ye. ¹³ Injino maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Ki k'ollige ye ko, ono doŋ pay an rootiyo a tukki kee eŋ me?» ¹⁴ A ono doŋ an rootiyo pay geŋ, a ono soo toŋ Isa yi k'ihina bizi ye, injino maŋ goole siido y'a ziidfa giggiri baadanŋ.

¹⁵ Aa daayum goole siido yi d'isiyo a tarnaape ki Pak maŋ, y'an d'adfiya t'adda dangay wedusu soo wede doŋ duuru an dehu. ¹⁶ Wo aame geŋ adda dangay i d'ede wede soo sundi Barabas, sundi ti m'oolo. ¹⁷ Injino Pilat y'a tunde doŋ duuru i t'ugiyi, y'ede: «Kun dehu miŋ n'un t'adfo

* 27:10 27.10 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 32.6-15, wo Zakari 11.12-13.

Barabas kunuŋ, ni-d'eezo Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire ko?»¹⁸ Pilat yi rootiyo injkino kono yi suune, kane deero doŋ seŋeke Isa an i y'ele beezí kono an kolbiso ti yode.¹⁹ Koore yoŋ konso ekki kaakido booro geŋ, eddí ti-d'igibe ti di ruute, t'ede: «A ono ki wede ki diine eŋ, ki t'ela eedá ye, kono nuŋ te a diddo ni dibire baadaŋ a urzi suniye a tukki yode.»

²⁰ Kane deero doŋ seŋeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi geŋ, an an t'elite ono a doŋ duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'adde Barabas wo Isa ki tôwwadí.²¹ Yo goole siido y'a tunde doŋ duuru, y'ede: «Ti diine kane sire eŋ, kun dehu n'un t'addo wee wee?» Maŋ kane an i di'n gime onamí, an'de: «K'ay t'adfi Barabas!»²² Pilat y'anni tunde, y'ede: «De Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire geŋ, kun dehu ni-d'ise mummino me?» Maŋ kane pay an i ti'n gime onamí, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton-tilko!»²³ Pilat y'anni tunde sey, y'ede: «De munda ulsu miŋ y'ize moo me?» Wo kane an di dollite baadaŋ ki baadaŋ, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton-tilko!»²⁴ Aame Pilat yi

wulle onamí an k'ollige ye wo i t'ooziga deyyiso maŋ, yi d'eezi ahu y'a t'upile beezí a daana doŋ duuru, wo y'a ruute, y'ede: «Wede i k'ize munda ye eŋ n'un di y'elo, wo puuzadí ti k'ooopa eedó ye.»²⁵ Kane doŋ duuru pay an i ti'n gime onamí, an'de: «Eyye, kaye t'inŋizey pay puuzadí t'oopo edey.»²⁶ Injkino maŋ Pilat y'an di y'udde Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa, saŋ y'an di y'ele an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton-tilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade

(Markus 15.16-20; Lik 23.11; Zaŋ 19.2-3)

²⁷ Injkino maŋ kane asigiryagi ki goole siido, an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eebaŋ asigiryagi ti doolo toŋ baadaŋ an a-ti'n wiiko pay, an di ti d'uule.²⁸ Kallagi an t'id'dipe wo an d'umbe kalle wede goole teeze†, an i di t'usse.²⁹ An di gini kadumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedí, wo a beezí k'ammade an i d'ele koyile§. Maŋ an di dikkite a daanadí, an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!»³⁰ An di padfita lee a tuddí, wo koyile wede a beezí an di ziida an di y'oggiso eedí.

† 27:28 27.28 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko. ‡ 27:29 27.29

Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko. § 27:29 27.29 Koyile: I-kaza dalka moziko.

³¹ Aame an ti y'ukke maade maŋ, kalle wede goole an t'iidfiba wo an i di t'usse kallagí. Maŋ Isa kane an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Markus 15.21-32; Lik 23.26-43; Zaŋ 19.16-24)

³² A adfdiyadan ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo inokino yon ti geeger Sireŋ, sundí Simo. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ³³ Maŋ an d'iiney a ume wede sundí Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ³⁴ A ume geŋ, a Isa an i d'eele toote k'inŋi biŋ kalsiya ti munda kadigi y'a sibe. Yi y'uwwa maŋ, y'a-tuuge ki sobo me. ³⁵ Kane asigiryagi an ti y' ti-ike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, saŋ kallagí an di dikkiɗa t'urzi k'arbu tel tel muntelliyo [kono a-t'ette a ono doŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Kallagó an di dikkiɗa, wo kallayó wede goole an t'irbe tel tel muntelliyo*]. ³⁶ Maŋ an di guune anŋeŋno, an di y' boohiyo.» ³⁷ T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riine, an'de: «Yode eŋ Isa, mozigo Yawudiyagi.» Geŋ munda wede i-d'iide untadí. ³⁸ Wo a sirpadí an a-tiike doŋ k'oogire sire, wede soŋ t'undumzí a kese

k'ammidadí, wo wede soŋ t'undumzí a kese geeladí.

³⁹ Doŋ adfdiya tiŋ geŋno, an di y' kaldíta wo an deŋilso eedan, ⁴⁰ wo an d'eesiyo: «Kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo aɗo k'a y'ooziga geŋ, kee Ulo Raa kotto maŋ, k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, ki ti deegi!»

⁴¹ Kane deero doŋ sedefe, doŋ suuniyo k'oogoro ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi toŋ, an di y'okko maade kay, an d'eesiyo: ⁴² «Yon doŋ doolo y'an di'n utte miŋ, yi k'aane tuddí batum yi ki t'utte ye! Yon mozigo ki doŋ k'Izirayel kotto maŋ, ankenno t'ekk'undumu geŋ yi ti deegi, inokino ay zaapa addey a yode. ⁴³ Yon yi ziipe addí a Raa wo Raa yi y' giyye kotto maŋ, ankeŋ yi y'utto baa, kono yi ruute, yon Ulo Raa!» ⁴⁴ Kane doŋ k'oogire doŋ an tiike a sirpadí toŋ, an di y' kaldíta inokino kay.

Unto k'Isa
(Markus 15.33-39; Lik 23.44-48; Zaŋ 19.28-30)

⁴⁵ T'ume peedo t'ize diine geŋ, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. ⁴⁶ A eesiyo peedo lohe maŋ, Isa y'a idíli ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Geŋ i-kaza: «Raa ki nuŋ, Raa ki nuŋ, moo me ki ni giigira me†?» ⁴⁷ Doŋ ongo ti

* 27:35 27.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19. † 27:46 27.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

diine donj i lekkiyo angenno genj, an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.»⁴⁸ Kesiko wede soo ti diinayan y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inni k'inda bin, man yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye.⁴⁹ Wo kane donj ongo an di ruute, an'de: «K'a dello, in gi di wolla do Elizi wenda y'etto yi y'utta man.»

⁵⁰ Isa y'a idili sey ti golla awwa, man y'a iili undi t'a t'udde, y'a-t'ihe.⁵¹ Aame genj alboy wede i dikke adde Boy Raa sonj k'adda sonj ki paate genj, a t'ihina tar t'awwa a ti diige les. Siido t'a nunjire, zombali a t'ihinte,⁵² muuziyagi a t'ihinte, wo donj ki Raa baadan donj i t'inda genj an di bilde.⁵³ Kane donj i t'inda tonj ti muuziyaganj an t'uddite wo aame Isa yi bilde man, an t'iide ki Zeruzalem geeger ere kamilenj wo donj baadan an di'n wulle.⁵⁴ Goole k'asigiryagi meeda ki Romenj ti donj a itadi i boohiyo Isa, an wulle nonjirso siido ti suldi donj ize genno man, orgiso t'anni ziida baadan wo an di ruute, an'de: «Wede en Ulo Raa ki kotto!»⁵⁵ A ume genj i d'ede erayi baadan donj i diino Isa ti siido Galilee kono an i di naabiya, kane an t'ihirte ti dokki

an di woliyo munda wede isiyo.⁵⁶ Ti diinayan i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak ti Yusup, wo soo te mekk'inni kuuli ki Zebede.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

⁵⁷ A peedo t'ette k'ooriyo man, wede sundi Yusup ti geeger k'Arimate genj y'a iina, yonj genj wede bey wo sanallusu k'Isa Almasi pay.⁵⁸ Yode genj y'iide'n, y'a uuney goole siido Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. Injino man Pilat y'a iyye, y'an di ruute a asigiryagi nuune an i-d'ele.⁵⁹ Yusup y'iide'n, nuune'n y'a t'umbe, y'a nilpe ti sotor aware tuwarwa kar.⁶⁰ Yi-t'ele adda muuzo aware ere ki yode batum, tod'te aa urmi an ittiba mukkolo. Man y'a-ti dunjile a biza muuzo zumbulu yeepiyo wo y'a injile.⁶¹ Aame genj Mariyam ere ti siido Magdalla wo ti bakatu Mariyam kay, an di-guune angenno, edayanj ki biza muuzo.

Boohiyo muuzo k'Isa

⁶² Suldi genj ize a onniyo jima duwo an okkime tuddan kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A onniyo ere ki puukiyo man, kane deero donj sedeke ti Pariziyen genj an d'ingile kanj soo di Pilat. An iide'n⁶³ an di ruute, an'de: «Galmeegey, kaye

‡ 27:62 27.62 Di Yawudiyagi onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo, wo onniyo ere ki puukiyo tonj injino kay.

ay ilke yo wede daggiya duwo en, yi ruute aame yo zeere, y'ede san yi d'isa onniyo sire k'aduwe y'a balda. ⁶⁴ Inkinno man k'an rooto a asigiryagi an di boohey muuzo bini onniyo k'aduwe, koo sanalliyagi nuune an t'oodiba wo a duwo an t'eesa: "Isa yi bilde ti diine don unto me." Man daggiya duwo ere k'ita ette t'a ceera ere ki poone.» ⁶⁵ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Asigiryagi enno, kun'do muuzo kun boohoy aa kun ollige.» ⁶⁶ Inkinno man an d'ingile wo biza muuzo an a-ti linnye wo an di zippe asigiryagi an di boohiyo.

28

Baldiya k'Isa Almasi

(Markus 16.1-8; Lik 24.1-11; Zan 20.1,11-18)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. A onniyo dumas ti soohe man, Mariyam ere ti siido Magdalla ti bakatu Mariyam an t'iide an di wollo muuzo. ² A kaamiki, siido t'a nunjire baadan, maaleeka ki Galmeega Raa y'a d'igo ti kandaane, y'iide'n zumbulu ti biza muuzo y'a ti y' dunjile kese wo y'a-ti guune t'eego. ³ Yon tuddi i ralita aa omile mizzi, wo kallayi tuware kar aa kuube. ⁴ Man kane asigiryagi i boohiyo muuzo, orgiso t'anni ziida baadan, an d'iise nonjirso wo a t'ibi a siido aa an t'inda. ⁵ Maaleeka y'a t'ihina bizi wo y'an di ruute

erayi, y'ede: «Kune'n, kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede an yi tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko me. ⁶ Yon a enno ye, Raa yi ti y' bilde ti diine don unto me, aakede y'a ruute. Kun'di, kun wolla ume an ziipe nuunayi ton enno. ⁷ Anken kun'do kesiko, kun an ti kazoy sanalliyagi, kun d'eesoy: "Yon ti diine don unto Raa yi ti y' bilde, wo anken y'unni delliyo a siido Galile, a ume gen kun di y' wolley." Gen inkinno ono don o d'ede n'un di ruute.»

⁸ Man erayi ti biza muuzo kesiko an di-gime, addan i-t'utune t'orgiso wo t'unjuwo baadan, an d'ukke kono an an d'ette ti rabila a sanalliyagi k'Isa. ⁹ A kaamiki Isa y'iide'n, y'an ikkima wo y'an di ruute, y'ede: «Toosagan.» Kane erayi an a d'iide sirpadi, an di dikke, an a-ti ziide zond'i wo an i d'uttile. ¹⁰ Inkinno man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kun'do kun an ti rootoy a zembado gen an t'odoy ki siido Galile, an di n' wolley a ummey.»

Taaya ki don i boohiyo muuzo

¹¹ Koore kane erayi a urzi botto gen, asigiryagi miibi ti diine don a buuhe muuzo gen an t'iide k'adda geeger, an an t'iide taaya a deero don sedefe a suldi don pay ize gen me. ¹² Man kane deero don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi an

t'ugiye an t'iide onaman kan soo, san an an d'ele sonko baadan a asigiryagi, ¹³ wo an an di ruute, an'de: «Kun rooto a duwo'ŋ: "Sanalliyagi wede eŋ an iido a diddo, nuune an t'uugira aame kaye ay moone geŋ me." ¹⁴ Aame ono geŋ goole siido y'illiga toŋ maŋ, kaye ay d'isa t'urzi tuuku toŋ addi a yi-ti'n t'assa kono munda un ki d'aana ye.» ¹⁵ Kane asigiryagi geŋ sonko an di ziida, wo an di diine ono doŋ an an ruute. Injino maŋ, rabila gette a-tiipe a diine Yawudiyagi bini anki.

Isa yi kaza tuddi a sanalliyagi

¹⁶ Maŋ kane sanalliyagi k'Isa doŋ koomat makumu soo geŋ, an d'ingile siido Galile k'ekki makkolo ere Isa y'an ruute an d'ette. ¹⁷ A ume geŋ Isa an di y'wulle, maŋ an t'uttile wo doŋ ongo ti diinayan an d'ede niiku adda k'addan. ¹⁸ Isa y'a d'iide sirpandan wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo pay Raa y'o ele a kandaane wo a siido toŋ maŋ. ¹⁹ Injino maŋ kun'do ki tukk'ita duwo pay kun di'n isoy sanalliyagó, kun ti'n suyyoy batem ti suma Meega, ti suma k'Ulo wo ti suma k'Unde Kamilen. ²⁰ Wo kun di'n dooyoy an seeda suldi doŋ pay n'un ruute kun d'ise, wo nuŋ n'a lekka daayum ti kune, bini onniyo ere duniya ti danga.»

Rabila Majjaanawa k'Isa Markus yi riije

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Markus yi riije. Markus geŋ yoŋ ti diine donj zina k'Isa ye, wo de yoŋ yi turguyte ti Pool wo soŋ yi niibe ti Piyer pây. Yoŋ yi riije a kane donj Yawudiyagi ye, kono y'an di kize Isa yoŋ Ulo Raa ki kotto.

Adda mattup ette Markus yi ruute suldi donj Isa y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo ti baldiyadi pây. Isa yi kazita ono Raa ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi lom-mite siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadanj.

Adda mattup ki Taasuwa ere ti Kaaga, Raa y'a ruute y'a t'igibo wedusu y'a utta donj k'Izirayel. Aame Isa y'iina siido geŋ, siido k'Izirayel kane donj Romenj an t'umbe to, an di'n ize ki toogo an d'uttile a kane. Kane donj k'Izirayel an elkiyo wede Raa y'a t'igibo geŋ, y'an di'n adfa ti bey donj Romenj. Wo de Isa yi k'iido'ŋ k'uttiyo ere gettiyo ye. Y'iido'ŋ y'a utta kane donj oola urzi Meeda siitandani wo oldikadanj

pay, kono an d'olliga onami wo an d'ozire eego.

*Zaŋ Batis yi kazita rabila k'Almasi
(Matiye 3.1-6,11-12; Lik 3.1-6,15-18)*

¹ Kun ollo ette eesiyo Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi Ulo Raa. ² Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki nebi Ezayi, an'de: «Kun ollo, n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá. ³ Injino maŋ donj an d'ollige golla ki wedusu yi dollite adda balda, yi d'eesiyo: Kun i t'okkonj urzi Galmeega, erkiyagi kun i ti'n okkonj ki diine dfelele*.»

⁴ Geŋ aa Ezayi y'a ruute, Zaŋ Batis y'a iina yi lekkiyo adda balda. Donj an d'ettiyo tuddi, y'an di kazita, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagunj, an un ti'n suyjo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikagunj te.» ⁵ Donj baadanj ti siido Ziide wo ti geeger Zeruzalem an d'ettiyo tukki Zaŋ. An t'oodibe addan a urzi k'oldikadanj a daana duwo pay, wo yoŋ yi-ti'n suyjo batem adda k'ooye Zurden.

⁶ Zaŋ geŋ kallayi y'ossiyo an indigo k'ilali zinjzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadi gannoori ti madde†. ⁷ Y'an di kazita duwo, yi

* **1:3** 1.3 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1 wo Ezayi 40.3. † **1:6** 1.6 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 1.8.

d'eesiyo: «I d'ede wede ettiyo k'itadó yon toogo yi jire nun, wo ni k'iide n'a ki t'otile n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. ⁸ Nun n'unni suyyiso batem t'ahu, wo yon y'unni suyya batem t'Unde Kamilen.»

Suyyiso batem wo naamiya daggiya k'Isa

(*Matiye 3.13-17; Lik 3.21-22*)

⁹ Aame gen Isa y'a iide ti geeger Nazaret siido Galile, wo Zan y'a ti y' zuyye batem adda k'ooye Zurden. ¹⁰ Aame Isa y'adfiya t'adda k'ahu, yi wulle kandaane a t'ihina, wo Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddi. ¹¹ Wo y'a illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «Kee Ulo nuuno, ni ki giyye baadan, ulbo unse ti kee me.» ¹² Yi t'udde t'ahu man, a kaamiki Unde Raa t'a-di t'iide k'adda balda. ¹³ A ume gen y'a likke onniyo ada pide ti seydi. Aame yi lekkiyo gen, Meeda sitandani t'a yi niime daggiya, wo kane maaleekiyagi Raa ti yode, an i di naabiya.

Sanalliyagi don ki poone

(*Matiye 4.12-17; Lik 4.14-15*)

¹⁴ Onniyo soo Zan an ti y' ziida dangay, man Isa y'a ingile siido Galile yi kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, ¹⁵ y'ede: «Onniyo t'iide, wo Moziko Raa t'iina goppon. Kun ti kama lekkiyagun, kun

ambo a Rabila Majjaanawa ettiyo.»

¹⁶ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, man yi d'uuney zemba sire, Simo ti leemadi Andire. An kakkiya lembidagan k'adda bar kono kane naabadan sawwiya puuni. ¹⁷ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nun n'un di'n isa don dehuu duwo kono an d'etto k'urzizo.» ¹⁸ A kaamiki lembidagan an d'iili, an di y' diine.

¹⁹ Tin gen Isa y'a iide ki daana boolon man, yi d'uuney Zak ti leemadi Zan inni Zebede, kane adda tooko an okkime lembidagan. ²⁰ Aame gen y'a ti'n wiike, man kesiko meegan Zebede an di y'iili adda tooko ti don naabo me, wo kane an di y' diine.

Wede i-d'ede siitan a eedi
(*Lik 4.31-37*)

²¹ San man an d'ingile ki geeger Kapernayim. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo. ²² Dooyisadi gette t'an di'n ziida, kono yon yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki don suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

²³ Adda boy gen i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedi, y'a idili, y'ede: ²⁴ «Isa wede ti geeger Nazaret, ki dehu

moo me a tukki kaye me? Kee k'iido daggiyadey ko? Nun ni ki suune, kee Wede Kamilen Raa y'igibo.»

²⁵ Injino man Isa y'a t'id'dise siitan gette, y'ede: «M'a t'appa bizi, wo mi t'ad'do ti tukki wede me!»
²⁶ Siitan gette t'a-ti yi zihite wede me, wo t'a-t'ud'de ti d'ollite. ²⁷ Don pay an ziida giggeran, an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Enj moo me? Dooyiso ette aware aa ki wede adda toogo kino me! Siitandani ton y'an di rootiyo an t'ad'de, wo an d'ollige onami!»

²⁸ A kaamiki gen rabila k'Isa a-tiipe adda siido Galile pay.

Eliyo beeko a don k'eeni baadan
(Matiye 8.14-15; Lik 4.38-39)

²⁹ San man an Isa an t'ud'de t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me, an t'iide dan Simo kane ti Andire, wo Zak ti Zan ton ti kane. ³⁰ An iiney man an t'uuney ande Simo ekk'ongali i-ti d'iire, aame gen an i di ruute Isa kono tode. ³¹ Y'a d'iide goppon ki tuddutu, yi ziida beytu y'a-t'iiziga. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, wo t'an d'iise naabiya. ³² A peedo t'a t'iire man, tin gen duwo an i di ziko don k'eeni ti don an d'ede siitandani a eedan. ³³ Don geeger pay gen an t'ugiye a biza bumbu boy wede Isa adda.

³⁴ Y'an d'ele beeko a don k'eeni baadan i dabirsa wede tuuku ton t'ita k'eenizi k'eenizi, wo siitandani baadan y'an ilmiti. Yon y'an k'ooliyo urzi a siitandani an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yon Isa wee wee me. ³⁵ Soggo man, y'a ziiha ti did'do k'adda balda kono y'a tondey Raa. ³⁶ Ume i wiywe man, Simo ti don a itadi an t'iide dehuzi. ³⁷ Aame an y'uune man, an i di ruute, an'de: «Don pay an ki dehu.» ³⁸ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «In t'odo k'illiyagi goppon genno, rabila gette a kane ton n'an di ti kizey kay, kono nun n'iido min injino.»

³⁹ Man Isa y'a-t'izire siido Galile gette pay, yi kazita ono Raa a boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, wo siitandani yi-ti'n lommitte.

Eliyo beeko a wede bitide
(Matiye 8.1-4; Lik 5.12-16)

⁴⁰ I d'ede wede bitide y'a iide k'ume k'Isa, y'a-dikke a daanadi wo yi-d'obe bey, y'ede: «Ki dehu man, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a daana Raa.» ⁴¹ Isa yi y'wulle man, i di t'ize sommagi, y'a igibe beezi y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nun ni dehu, ki t'iso kamilen!»
⁴² A kaamiki bitidayi an nukkiide, y'a t'ize kamilen.
⁴³ Aame gen kesiko Isa y'a y'igibe, wo y'a di y'iipide,
⁴⁴ y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize enj a wenda soo ton ki rootey ye! Wo

de k'odo deddet ki-ti kazoy tuddá a wede sedefe y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sedefe a kize ki t'ize kamilen aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise, kono don pay an di wolle kee k'uune bee.»⁴⁵ Min wede gen yi t'udde man, y'a iise kazita a don pay a beeko ere y'uune gette. Inkinno man rabila gette a-tiipe a omagi pay, urzi Isa y'a ette k'adda k'ille umbo. Y'a uupe balda wo don an d'ettiyo ki tuddi t'ume tuuku ton man.

2

Isa yi ele beeko a wede runguyun

(Matiye 9.1-8; Lik 5.17-26)

¹ Onniyo miibi k'ita man Isa y'a-gime Kapernayim. Don an illiga man Isa yigimo, yon adda boy. ² Duwo an d'uune boy wede Isa adda gen boo a-t'udde biza bumbu. Wo y'an di kazita ono Raa. ³ Aame gen i d'iido duwo an d'umbo wede runguyun ti zaade, don pide ge sarkiya. ⁴ Wo urzi an i-di t'ette k'ume k'Isa umbo kono duwo baadan. Inkinno man an a-ti gili t'ekki boy, an d'ihina buldo t'eego a ume Isa yi t'ihira. Wede runguyun gen an ti y' zuyye ti zaafayi pay a gulbayi.

⁵ Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode man, aame gen yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ulo ki nun, oldikada n'a y' t'ize tambobino.»

⁶ A ume gen i d'ede don suuniyo k'oogoro miibi, an ti guune. Kane an d'elkiso adda k'addan, an'de: ⁷ «Ki moo me wede en yi rootiyo inkinno me? Yi kalda suma Raa! Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidi ye man?»

⁸ A kaamiki, elkisadan Isa y'a ti zuune adda k'addi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugun inkinno me?»

⁹ Ise laylay a jiiire min too me a nun n'a roote a wede runguyun: «Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino» kunun, n'a roote: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaafaya wo k'a oziro me?» ¹⁰ Wo ni dehu kun di suune, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Man yi di ruute a wede runguyun, y'ede: ¹¹ «Nun n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaafaya, k'a aaho boozá.»

¹² A kaamiki wede y'a t'iiziga, y'a t'umbe zaafayi a daana don pay, y'a t'udde y'a ingile. Kane don pay gen an ziida giggeran, an tamma Raa, an'de: «Munda kino en kan soo ton ay ki wulle ye.»

Isa yi waaku Lebi

(Matiye 9.9-13; Lik 5.27-32)

¹³ Onniyo soo Isa y'a-gime biza bar Galile. Don baadan an d'ettiyo tuddi wo yi di'n dooyiso. ¹⁴ Tin gen y'a iide, a urzi yi wulle Lebi ulo k'Alpe, yi-guune a ume naabadí yi

sedfu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Man yon y'a t'iiziga wo y'a yi diine.

¹⁵ Isa y'iide'η y'a-guune ombo ti sanalliyagi di Lebi. Aame an ti guune man, don sedfu jibaaye baadan ti don k'oldfiko ongo pay an di-guune ti kane kan soo, kono don baadan i yi diine me. ¹⁶ Kane don suuniyo k'oogoro ti diine Pariziyen an woliyo Isa y'ombo ti don sedfu jibaaye wo ti don k'oldfiko ongo inkino man, an an di ruute a sanalliyagi, an'de: «Ki moo me yi d'ombo ti don sedfu jibaaye wo ti don k'oldfiko ongo me?» ¹⁷ Isa yi'n illiga man, y'an di ruute, y'ede: «Kane don waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe don k'eeni. Nun ni k'iido'η waaku kane don ki diine ye, wo de n'iido'η waaku kane don k'oldfiko.»

Dooyiso k'Almasi ti ere ki Pariziyen a ki t'ettiyo soo ye (Matiye 9.14-17; Lik 5.33-39)

¹⁸ Onniyo soo sanalliyagi ki Zan Batis ti Pariziyen, an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombo. Don miibi an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyaga onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombo ye, wo kacin sanalliyagi ki Zan ti don ki Pariziyen, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombo me?»

¹⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun elkiyo min don an'ni wiiko a tarnaape seedu, onniyo muno an di lekke daa k'ombo ko aame kule k'ere yon a diinayan man? Aha, inkino ye! Ise onniyo miibi ton kule k'ere a sirpadan man, onniyo muno an k'aane an ki lekke daa k'ombo ye. ²⁰ Wo san onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba man. A onniytagi gen kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo. ²¹ Beehiye ye wenda yi d'ambe buude kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para man buude wede aware gen y'a t'aadi kalle wede mazzini genno, a di sittite a ceere sey.

²² Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inni bin wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para man toote gen y'a-batte riitile, wo toote ti riitile pay ilitte. Ki too man toote wede oozige botto gen eepiyadi adda riitile wede aware.»

Isa yi rootiyo a urzi k'onniyo ere ki puukiyo (Matiye 12.1-8; Lik 6.1-5)

²³ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa yi doopide t'adda dombi don ki geme ti sanalliyagi. Aame gen kane sanalliyagi an d'iise sattita geme an di doydiso*. ²⁴ Kane Pariziyen an i di ruute Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyaga

* 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 23.25.

an d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadin te?»

²⁵ Mañ Isa y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti don a itadi, aame an t'ize oone wo mosogo ti'ni ziida geñ me. ²⁶ Aame mozigo goole don sedefe Abiyatar geñ, Dawut yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedefe a Raa, wo yode ti don a itadi ton an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too mañ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradin t'ele urzi a don sedefe danjal.»

²⁷ Wo Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniyo ere ki puukiyo gette Raa yi ti ziipe a wede, wo wede geñ Raa yi y'ikkima kono k'onniyo ere ki puukiyo ye. ²⁸ Injino mañ nun wede an n'ehe aa ulo wede en, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addo i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadin ton mañ.»

3

Isa yi ele beeko a wede beezi unto

(Matiye 12.9-14; Lik 6.6-11)

¹ Sañ mañ Isa y'a t'iide sey k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

Adda boy geñ i d'ede wedusu soo injino beezi unto. ² Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolleyo koomadi, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi, a wede geñ yi-t'ela beeko ko. ³ Injino mañ Isa yi di ruute a wede beezi unto geñ, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ohor a diine duwo kino.» ⁴ Mañ Isa y'a tunde don i yi wolleyo, y'ede: «Oogiradin t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadin te? A wedusu ki d'ise beehiye kunun, ki d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunun, k'a yi t'ide ko?» Wo de kane an d'annugu deddek. ⁵ Aame geñ kane Isa yi di'n wolleyo adda k'edayan ti kulkuwo, wo addi a litte kono kane addan zakidi. Injino mañ yi di ruute a wede geñ, y'ede: «Beeza ki y'onfo.» Mañ y'a y'unde, wo beezi a t'ikkima. ⁶ Sañ kane Pariziyen tin geñ an t'udde, a kaamiki an t'ugiye ti don a ita k'Erod, an t'iide onamañ kan soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki towwadi.

Don baadan an daaniya Isa

(Matiye 4.25; 12.15-16; Lik 6.17-19)

⁷ Isa ti sanalliyagi an t'irga biza bar ki Galile, wo don duuru baadan an di y' di-ine. Kane duwo geñ an'tiyo ti siido Galile, ti siido Zi-ide, ⁸ ti geeger Zeruzalem, ti

† 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.21. ‡ 2:26 2.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.

siido k'Idume, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo gekoliyo, wo ti siido ere i d'uule geeger Tir ti Sidon. Kane don duuru pay gen an d'iide k'ume k'Isa kono an illiga suldi don pay y'isiyo gen me. ⁹ In'kino man Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun'do, kun o wolli tooko, kun o-t'argi goppon kono don duuru an ki ti'n niida ye.» ¹⁰ Yi ruute in'kino kono yon y'eliyo beeko a don baadan gen, wede k'eeni tuuku ton yi nyaayu, y'ette, y'a bottey tuddi. ¹¹ Wo kane don an d'ede siitan eedan gen, wede tuuku yi wolliyo Isa man yi-t'ottilso, yi d'eesiyo dollite: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» ¹² Wo de y'an di ruute ti golla zakidi a duwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me.

Beeriyo don zina k'Isa

(Matiye 10.1-4; Lik 6.12-16)

¹³ San man Isa yi wiike don aa addi i dehu, an d'ingile ti yode k'ekki mukkolo. ¹⁴ Man yi d'iidiba ti diinayan don koomat makumu sire y'anni wiike sundan don zina. Yon yi'ni biire a yode, kono y'anni t'ikkipa kazita k'ono Raa. ¹⁵ Wo y'an d'ele toogo ki lommite siitandani don an t'ooney a daanadan. ¹⁶ Enno sumbiyagi don koomat makumu sire Isa yi biire me: Simo wede Isa y'a yi wiike sundi soo te Piyer*¹⁷ Zak

ti leemadi Zan in'ni Zebede, Isa yi di'n waaku sundan Bonarzez, i-kaza kane gen aa edfiso mizzi; ¹⁸ Andire, Pilip, Bartelemi, Matiye, Toma, Zak ulo k'Alpe, Taade, Simo wede addi wehini kono siidadi me, ¹⁹ wo Ziidas Iskariyot wede san y'an di y' t'ela Isa a bey don k'olmidayi.

Isa maawi an yi dehu

(Matiye 12.24-32; Lik 11.15-23; 12.10)

²⁰ San man Isa ti sanalliyagi an di-gimo boy, wo don baadan an di t'ugiye sey, urzi an d'oomi munda ton umbo. ²¹ Aame maawi an illiga in'kino man, an t'iide waakuzi, kono an elkiyo eedi ti digge.

Toogo k'Isa t'ettiyo ti too me?

²² Don suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem an di rootiyo, an'de: «Meeda siitandani sundutu Belzebul ti yode. Gen Meeda siitandani i eliyto toogo ki lommite siitandani me!»

²³ In'kino man Isa y'anni wiike, y'an di ruute t'ono ombide, y'ede: «Mummino me Meeda siitandani t'a limmi tuddutu me? ²⁴ Aame moziko ere tuuku don'tu an deyyiso ti tuddan man, kane gen an k'aane an ki ti lekke kan soo ye. ²⁵ Wo aame adda boy don'zi an deyyiso ti tuddan man, kane gen an k'aane an ki ti lekke kan soo ye. ²⁶ Gen in'kino kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso

* 3:16 3.16 Suma Piyer i-kaza mukkolo.

ti siitandfani eebutú maṅ, geṅ an deyyiso ti tuddaṅ batum. Wo de geṅ ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye, t'a daṅga! ²⁷ Aame wede yi dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti sulfizí maṅ, wede geṅ ki poone y'a-kettite wede toogo d'oo miṅ, y'a aane y'a sikiti sulfi t'adda boy kollo.

²⁸ Derec inḱino wo n'un di rooto: Duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldfiko ere pay an isiyo, ti kaldíta ere pay an kaldíta suma Raa gette. ²⁹ Wo de wede tuuku i kaldíta Unde Kamileṅ maṅ, yoṅ geṅ toc Raa yi-k'isa tambobino ye, oldfikadí t'a lekka ki daayum.» ³⁰ Isa y'an orbe inḱino kono d'uwu an'de yoṅ i-d'ede siitan a eedí.

Mekk'Isa ti zembadí
(*Matiye 12.46-50; Lik 8.19-21*)

³¹ Isa adda boy, aame geṅ meedí ti zembadí an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an d'igibe wedusu y'an di y' waako. ³² Doṅ baadaṅ an diguune, Isa an ti y' d'uwu, yoṅ a diine. Maṅ an i di ruute, an'de: «K'ollo, meedá ti zembadá an t'ihira ti paate, an ki dehu.»

³³ Isa yi di'n gime on-amí, y'ede: «Ki kotto maṅ, meedó ti zembadó an wee wee?» ³⁴ Maṅ doṅ i-guune i ti y' d'uwu geṅ yi di'n wolliyo adda k'edayaṅ, wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno an meedó ti zembadó me.» ³⁵ Inḱino maṅ wede tuuku y'isiyo sulfi doṅ

pay Raa yi dehu geṅ, yode geṅno leemadó, teemadó wo meedó me.»

4

Ono ombide a tukki wede korso

(*Matiye 13.1-9; Lik 8.4-8*)

¹ Isa yo a biza bar Galile, aame geṅ y'a iise dooyiso d'uwu sey. Doṅ duuru

baadaṅ baadaṅ an di-t'ugiye, inḱino yi di gili adda tooko ekk'ahu, y'aguune wo kane doṅ duuru pay an t'ihira a biza bar.

² A dooyisadí gette y'an di'n duuye a sulfi baadaṅ t'ono ombide, y'ede: ³ «Kun ollo! I d'ede wedusu soo inḱino yi t'iide korso buzu k'adda doome.» ⁴ Aame yi sakkisa geṅ, buzu onḱon a-zilditi a urzi, embi an iido'ṅ an di-tiḱbe pay. ⁵ Buzu onḱon soṅ a-zilditi a ume

wede t'adda'ṅ pangiragi, siidadí baata. Kane geṅ a t'udde kesiko kono siidadaṅ soodo. ⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina maṅ, kane geṅ a t'igge, a-biiha kono sondayzaṅ i ki ti d'igge ye.

⁷ Doṅ soṅ a-zilditi adda k'ahimagi, kane geṅ a t'udde wo ahimagi an iiziga maṅ, an di'n ippe an ki d'ehe ye. ⁸ Doṅ onḱon soṅ a-zilditi a siido ere beehiye, kane geṅ a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inḱni ada g'ado, soṅ ada zoot wo soṅ meeda.»

⁹ Maṅ Isa y'a ruute, y'ede: «Wede i-d'ede

kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyto t'ono ombide me
(Matiye 13.10-15; Lik 8.9-10)

¹⁰ Saŋ Isa y'a t'irga ti tukki doŋ duuru. Aame geŋ doŋ i ti y' d'uule ti kane sanalliyagi koomat makumu sire geŋ an di y' tunde, ki moo me y'an rootiyto a doŋ duuru t'ono ombide me? ¹¹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «A kune'ŋ Raa y'un ele suuniyo ki suldi doŋ ombide ki Moziko Raa te, wo de a doŋ ongoŋ suldi pay geŋ an an rootiyto'ŋ t'ono ombide, ¹² inkinno:

“Kane geŋ an di woliyo kereŋ, wo munda an ki y' woliyo ye,
an d'ollige kereŋ, wo ono itadaŋ an ki ti suuniyo ye,
para man an di-kime ki tukki Raa, y'an t'ise tambobino a oldfikadaŋ te*!”»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso
(Matiye 13.18-23; Lik 8.11-15)

¹³ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Ono ombide eŋ itadaŋ kun ki'n suuniyo ye! De mummino kun di'n suuna ita k'ono ombide pay geŋ me? ¹⁴ Wede korso geŋ yi korso ono Raa. ¹⁵ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geŋ, i-kaza d'uwo doŋ ollige ono Raa, wo de an t'ollige man a kaamiki Meeda sitandani t'ettiyo, ti-t'oddiŋe

ono geŋ t'adda k'addan me. ¹⁶ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geŋ, i-kaza d'uwo doŋ ollige ono Raa, kesiko ulban unŋse an d'ambu. ¹⁷ Wo de ono sottadaŋ ti ki ti deegu adda k'addan, an aa ki seedu zakidi ye, aame i ettiyo dabar ise d'uwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa man, kesiko an t'argu. ¹⁸ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geŋ, i-kaza d'uwo doŋ ollige ono Raa, ¹⁹ wo de saŋ elkisito a suldi duniya, dehutu k'urzi maala wo zaapu k'adde a suldi doŋ ulpi tuddaŋ ti dehu ti doolo toŋ ede. Kane pay geŋ ono an di'n appiya, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²⁰ Ki danggu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye gette, i-kaza d'uwo doŋ ollige ono Raa wo an di'n seedu adda k'addan, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe inŋi ada g'ado, soŋ ada zoot, wo soŋ meeda.»

Ono ombide a tukki pitila
(Matiye 5.15; 10.26; Lik 8.16-18; 11.33; 6.38)

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame wede y'a t'uuye pitila man, y'a-t'ossibe bogoro kunuŋ, yi-ti t'ele a ita k'ongali ko? Aha, ki too man y'a ti zaape t'awwa. ²² Suldi doŋ pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono doŋ

* 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

i ki dehu duwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo a t'adfa a toore. ²³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun koona mentikagi a ono doŋ kun ollige. Derec, dooziyo ere kun dooziyo a duwo gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune inokino kay, wo y'a d'oŋa ti jugulu a kune me. ²⁵ Derec, a wede i-d'ede suuniyo'ŋ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye, ere boolon i-d'ede toŋ an i-t'amba.»

Ono ombide a tukki buzu wede adfiya siidi

²⁶ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wede yi sakkisa buzu adda doomizi. ²⁷ Wo ki yode diddo t'ettiyo yi-ti moone, wo ume i t'ompilso maŋ yi-t'oozige, yi ki suune ye ume buzu y'adfiya wo yi d'ohire mummino toŋ maŋ. ²⁸ Naabo gette i ti suuniyo tode siido sittú. I-t'adfiya ki poone soole, saŋ i-t'isiyo koyile, saŋ mahuwe i-ti paŋa, saŋ i-ti tana. ²⁹ Aame i ti tana maŋ, wede yi d'ambu suwwo ki aydu baa, kono peedo t'iide k'aydu†.»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard

(Matiye 13.31-32; Lik 13.18-19)

³⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa in t'eese tod'te aa moo me? In di roote

tod'te ti ono ombide doŋ tuuku me? ³¹ Tode gette ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard. Aame ki kiira geŋ, ulo k'undumu miŋ yoŋ neŋku a jiiire ti diine k'inŋi k'inda pay doŋ adda duniya. ³² Wo de ki-giira kotto maŋ, yi-t'adfiya yi d'isiyo goole i ceeriyo inda doŋ pay adda jineene geŋŋo, yi d'ahuntu laydayi deero embi an d'appiyta boydizan eego.»

³³ Geŋ Isa a dooyisadi gette, yi'ni duuye duwo t'ono ombide baadan inokino, aa ere an aane an y'olliga. ³⁴ A duwo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo ye, wo de aame yoŋ siidi ti sanalliyagi maŋ, y'an t'oodibe ita k'ono ombide pay geŋ me.

Isa toogo i jiiire maaye baadan

(Matiye 8.18,23-27; Lik 8.22-25)

³⁵ A onniyo gettiyo batum a peedo t'a t'iire maŋ, Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «In ti doopo'ŋ ti dar bar ti nee.» ³⁶ Inokino maŋ doŋ duuru an di'n iili zenje t'inno, kane sanalliyagi an a di gili ti yode adda tooko, wo tookiyagi doolo toŋ ede a sirpadan an d'inigile.

³⁷ A kaamiki, i d'iiziga maaye baadan adda bar. Ahu geŋ i-kolzite kolzite i d'obite k'adda tooko, tod'te i t'ooniyo t'ahu. ³⁸ Isa geŋ yoŋ a ume k'ita, y'a

† 4:29 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zowel 4.13.

udige kuy y'a ti zidde eedí a wasaade. Sanalliyagi an t'iide an di y'inne, wo an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kine in t'unto min, kee ki moone tandan?»³⁹ Injino man Isa y'a t'iiziga, y'a y'idfise maaye me, wo ahu bar y'an di ruute, y'ede: «Kun ôhor! Kun t'asso!» Man maaye y'a ziida, wo ahu ton an t'udige defdefek.

⁴⁰ San Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun orgiso injino moo me? Kun ki ziipe addugun a nuuno ye botto ko?»⁴¹ Wo kane orgiso t'anni ziida baadan, an di rootiyto tuudan, an'de: «Yode en moo wede me, kono an maaye ti ahu bar ton an d'ollige onami me!†!»

5

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitan a eedí

(Matiye 8.28-34; Lik 8.26-39)

¹ San Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee. ² Isa yi ti diige t'ekki tooko man, a kaamiki i d'iide wedusu t'ume muuziyagi yon i-d'ede siitan a eedí, y'iide'ŋ y'a y'ikkima. ³ Lekkiyadi adda diine muuziyagi, wo wenda soo ton yi k'aane yi ki ti kettite ye, ise ti zinziri ton man. ⁴ Tan baadan beydi an di kettiso ti zinziri wo zondí adda poole, wo

ton zinziri yi-ti defkiso wo maala poole yi-ti dambu. Wo wenda soo ton a aane a ti boohé umbo. ⁵ Daayum, diddo onnu, lekkiyadi a ume muuziyagi wo ekki kessagi, yi d'ollite, tuddí yi-t'ahuntu ti mongali, kundayi jerem.

⁶ Aame yi y' wulle Isa ti dokki man, y'a ukke k'ume yode, y'a-dikke a daanadi, ⁷ wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo me a tukki nun me, Isa Ulo ki Raa goole a jiiire pay? Ni dehu k'a di n'ame ti suma Raa, ki ni dabire ye.» ⁸ Yi rootiyto injino kono Isa yi-ruute, y'ede: «Siitan no, mi t'adfo ti tukki wede me!» ⁹ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede gen yi di'n gime onami, y'ede: «Nun sundó Don Duuru, kono kaye baadan.» ¹⁰ Wo yi-d'obe bey a Isa, yi kodfime kono siitandani gen y'a ki ti'n limmi dokki ti siido gettiyo ye.

¹¹ A ume gen i d'ede torfo meeda ki kinzir* an elso ekki kesse. ¹² Kane siitandani gen an i d'obe bey a Isa, an'de: «K'ay ti'n agibi ay t'ette adda kinzirdari genno.» ¹³ Man Isa y'an d'iyye. Injino siitandani t'ekki wede gen an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. Wo torfo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda

† 4:41 4.41 Kun wollo adda mattup ki Soom 65.8 wo 89.10. * 5:11 5.11 Kinzir: Yon gen Yawudiyagi an yi wollyo ganigi a daana Raa me, k'aadumu ulu. Gen i-kaza taaya ki kinzir gette ize a siido di don kane Yawudiyagi ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 11.7 wo Deeterenom 14.8.

k'ahu. Kane suma dupu sire.

¹⁴ Kane ñonj k'elso geñ an d'ukke, an an t'iide taaya a ñonj adda geeger wo a ñonj i lekkiyto a dombi pây. Duwo geñ an t'uddfîto woliso ki munda wede ize. ¹⁵ An iina a sirpa k'Isa mañ, an wulle wede i ede siitandani baadañ a eedí wo an t'uddfe geñ, yonj yiguune, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. Injino kane geñ orgiso t'anni ziidfa. ¹⁶ Kane ñonj i wulle munda wede ize geñ an an t'iide taaya, kañ mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a uune bee, wo soñ a munda wede ize a kinzirdari. ¹⁷ Injino mañ kane ñonj pay an i d'iise obe bey a Isa, kono ti siidadañ y'a engile.

¹⁸ Mañ Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile. Aame geñ wede i ede siitandani a eedí wo an t'uddfe geñ, yi ton-diyo Isa kono y'a lekke ti yode. ¹⁹ Isa yi-ki d'iyye ye, wo ñe yi di ruute, y'ede: «Kikama di kee wo k'an t'òodoy taaya a ñonzá a suldí ñonj pay Galmeega y'a ize, a isiyo k'adde koduwo y'ize a kee.» ²⁰ Mañ wede y'agime, wo y'a iise kazita adda siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat†» suldí ñonj pay Isa yi ize a yode geñ me. Wo kane ñonj pay illiga geñ an ziidfa giggirañ.

baldfiya k'uto Zayiris

(*Matiye 9.18-26; Lik 8.40-56*)

²¹ Isa y'a-gimo ti tooko yi-ti diipido ti dar bar t'inno, mañ y'a t'ihira a biza bar wo ñonj duuru baadañ an di-t'ugiyé. ²² Aame geñ i d'iina wedusu sundí Zayiris, yonj goole ti diine deero boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Yi wulle Isa mañ y'a iido, y'a iire a zonjdí ²³ wo yi-d'obe bey ti kodfime, y'ede: «Uto nuñ tuddutú eeni t'unto. K'a ette mañ, ki zaapey beezá t'a uttey wo t'a lekkey.»

²⁴ Injino mañ Isa y'a iyye, an d'ingile soo. Wo ñonj duuru baadañ an di y' diine, an di y' ñayyu t'enño t'enño. ²⁵ Ti diine ñonj duuru i d'ede erewo soo injino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. ²⁶ T'a dibire baadañ a bey ñonj daawiya baadañ wo beytú t'a zikkuwe pay kono t'a t'oone beeko, wo umbo beeko ti k'uune ye, ki too mañ ti dabirsa i-ceeriyo ki ceeriyo. ²⁷ Tod' t'illiga rabila k'Isa, injino ti-t'iide diine ñonj duuru ti dar k'Isa, t'a-butte kallayí, ²⁸ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta kallayí ñañjal tonj mañ, n'a utta.» ²⁹ T'a butte kallayí mañ, a kaamiki obite puuzo a ihira yip, t'a uwwe a tuddutú t'uune bee.

³⁰ Aame geñ Isa y'a uwwe

Eliyo beeko a erewo wo

† 5:20 5.20 Siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat» gette, tod'te ki ñandí bar Galile ki kese peeño ge-koliyo.

toogo a udfde ti tuddí me. Mañ y'a-tuuye tukki don duuru wo y'a tunde, y'ede: «Wee wee i butte kallayó me?»³¹ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Kee k'owwiyo don an ki nayyu t'enno t'enno, wo ki-tondiyo wee wee i butte kallayá sey me?»³² Wo de Isa yi wolliyo don i ti y' duule kono yi dehu y'a suune wede i y' butte.³³ Mañ to ere gette t'a urgide, ti nonnirso kono ti zuune munda wede i-iide me. T'a d'iide, t'a iire zondí wo d'erec ti di ruute pay.³⁴ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nun, kono kon mi ziipe addi a nuuno gen, m'utte. T'eenizi gen m'uune bee, m'aaho ti toose.»

³⁵ Aame Isa y'a ti rootiyto injkino gen, don zina an okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an i di ruute a Zayiris, an'de: «Utá t'a t'ihe, ki moo me wede dooyiso ki y' naatiya sey me?»³⁶ Wo de ono gen Isa y'illiga ton seezi ye, wo yi di ruute a goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo adda a nuuno danjal.»³⁷ Wo a wenda soo ton urzi yi k'ele ye a ette ti yode me, iide ti yode Piyer, Zak ti leemadi Zan danjal.

³⁸ An iiney di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso man, a ume gen Isa yi wolliyo don baadan an dollite moolo danjar.³⁹ Isa yi-t'iide k'adda boy, wo y'an

di ruute, y'ede: «Moo me kun dollite moolo me? Uto ti k'inda ye, ti moone moone.»⁴⁰ Kane duwo gen an di y'okko maade. Wo de yon y'an udfde duwo t'adda boy me, a uupe ti yode meek'uto ti mekk'uto wo sanalliyagi don ado genno, san Isa yi-t'iide k'adda biino ere uto adda.⁴¹ Mañ yi ziida beytu wo yi di ruute, y'ede: «Talita kum!» Gen i-kaza: «Uto ki nun, mi t'onno ni-rootiyto me!»⁴² A kaamiki, uto t'a t'iiziga ti sooru. Tod'te ozzinatú koomat makumu sire. Kane duwo gen an wulle injkino man, an ziida giggeran kono i jiiire eedan.⁴³ Mañ Isa y'an d'undirde, y'ede: «A wenda soo ton kun i roota ye a munda wede ize en me.» San y'an di ruute, y'ede: «Uto kun i eelo ombo.»

6

Don Nazaret an koogire Isa
(Matiye 13.54-58; Lik 4.16,22,24)

¹ T'ume gen Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ti sanalliyagi ki Nazaret geeger ere y'a ihira.² A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, y'a iise dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Don baadan i y'ollige gen an ziida giggeran, wo an di ruute, an'de: «De ono pay en y'uuno ti too me? Suuniyo k'ono ette i elo wee wee? Wo mummino yi d'isiyto suldi

k'armika kino me? ³ Yo eɲ weɔe k'âhuntu sarpanje ɔe me! Yoɲ miɲ ulo Mariyam ɔe me! Kane zembadi kuuli'ɲ sumbiyagan Zak, Zoz, Ziid wo Simo ɔe me! Wo zembadi erayi toɲ kane an lekkiyo ti kine ɔe me!» Kono k'in'kino an di-tuuge k'ambu k'onami me.

⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geɲ aame tuuku toɲ onami an d'ollige, wo ɔe ɔoɲ a geeger ere y'a ihira, ɔoɲ a biza bumbizi ti ɔoɲ adda boozí ɔaɲɲal, onami an k'olliga ye me.» ⁵ A ume geɲ munda k'armika soo toɲ yi k'iine yi k'ize ye, wo y'an di ziipe miɲ beezí a ɔoɲ k'eeni miibi ɔaɲɲal, an d'uune bee. ⁶ Wo Isa yi nuukiso eedí kono kane an ki ziipe addaɲ a yode ye.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Matiye 9.35; 10.1,5-14; Lik 9.1-6)

San maɲ Isa y'an izire pay illiyagi ɔoɲ i-ɔuule Nazaret geɲ me. ⁷ Maɲ y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an ikkipe sire sire, wo y'an d'ele toogo ki lommite siitandani ɔoɲ an t'ooney a ɔaanadaɲ, ⁸ wo y'an di ruute munda weɔe an d'isey, y'ede: «Ki torguwaguɲ munda a beyguɲ kun amba ye, ise munda k'omɓo, ise eese, ise tammiyagi sunni sunni adda poosaguɲ toɲ maɲ. Kun ambo dalka ɔaɲɲal, ⁹ tobiyagi a zoɲguɲ wo

kun osso kalle toɲ soo a tudduguɲ.»

¹⁰ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Aame kun t'iidey adda ɓoy tuuku wo an unni ziidey maɲ, kun di lekkoy aɲgeɲɲo bini engilsaguɲ t'ume geɲɲo. ¹¹ Wo aame kun t'iidey ille wo ɔoɲtú an un ki'n ziidey ye wo on-amguɲ an k'illigey ye maɲ, a engilsaguɲ t'ume geɲɲo odde zoɲguɲ toɲ kun a ti tottigoy, geɲ i-kaza Raa ulbí unse ye ti kane me.»

¹² Kane sanalliyagi geɲ an d'ingile, an an kazita a ɔuwo kono an di-kime lekkiyadaɲ. ¹³ Siitandani ɓaadaɲ an ti'n lommite, wo ɔoɲ k'eeni ɓaadaɲ an an di yergutu egey an d'ooniyo bee.

Taaya k'unto Zan Batis
(Matiye 14.1-2; Lik 9.7-9)

¹⁴ Mozigo Erod geɲ y'a il-liga rabila k'Isa te, kono yoɲ sundí ti moolo. ɔoɲ oɲgoɲ an ruute, an'de: «Geɲ Zan Batis yi bilɔo ti diine ɔoɲ unto! Geɲ kono k'in'kino i-d'ede toogo yi d'isiyto sulɔi k'armika me.» ¹⁵ ɔoɲ oɲgoɲ an'de: «Geɲ nebi Eli.» Wo ɔoɲ soɲ an'de: «Geɲ nebi soo aa weɔe ti diine nebiyagi ɔoɲ ti kaaga.» ¹⁶ Wo ɔe aame Erod y'illiga in'kino maɲ, y'a ruute, y'ede: «Geɲ Zan Batis weɔe n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke eedí, geɲ yode i-bilɔe me.»

¹⁷⁻¹⁸ Erod y'ilke in'kino kono yi-ziid'a ere leemadi Pilip sundutú Erodiyas, wo

Zaŋ Batis yi di ruute, y'ede: «Ogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda ere leemadá te.» Injino maŋ Erod batum y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziido Zaŋ me, an ti y' gittite wo an ti y' zidde adda dangay. ¹⁹ A rootiyo Zaŋ gette Erodiyas ti di gulkuwe t'a ti y' ziida addutú. Ti dehu t'a yi t'ide, wo de urzi ti k'ooniyo ye, ²⁰ kono Erod geŋ yi orgiso a Zaŋ me, yi suune yoŋ wede ki diinekamileŋ, injino yi di y' boohiyo. Aame Zaŋ yi eesiyo kazita k'ono Raa maŋ, Erod yi y'ollige t'unŋsuwo wo munda y'a roote yi ki suune ye.

²¹ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya maŋ, an d'isiyo tarnaape. Injino onniyo gette t'iina maŋ, Erodiyas ti d'uune urzi. Erod y'an d'ize ombo a doŋ deero siido, a deero k'asigiryagi wo a doŋ suma ki siido Galile. ²² Aame geŋ uto koŋso k'Erodiyas ti-t'iide adda boy t'a immira, wo a tode gette Erod addi i-d'ifi ti doŋ an'ni wiiko pây. Injino maŋ mozigo yi di ruute a uto koŋso, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, wo ni di t'ela.» ²³ Wo y'a-ti nîime tuddi, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, ni di t'ela, ise kese mozikadó toŋ maŋ.» ²⁴ Maŋ uto koŋso t'a t'udde ti di ruute mettú, t'ede: «De n'a tonde moo me?» Mettú ti di'n gime onamtú, t'ede: «Mi tondo eego Zaŋ Batis.»

²⁵ Kesiko uto koŋso t'a-gime ki tukki mozigo, t'iide'ŋ ti di ruute, t'ede: «Ni dehu ankenno k'o ti dekki eego Zaŋ Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi kenno!» ²⁶ Aame geŋ mozigo y'a t'ize sommagi dondoŋ, wo de kono y'a ti nîime tuddi a daana doŋ an'ni wiiko geŋ, y'a iyeye yi gi di tuuge ye. ²⁷ A kaamiki, yi d'igibe asugursu soo ti diine doŋ boohiyadi, yi di ruute, y'ede: «K'odo, k'o ti dekki eego Zaŋ te, wo k'o d'edi.» Maŋ asugursu geŋ y'a t'iide k'adda dangay, y'a-dikko eego Zaŋ te. ²⁸ Eego y'a t'umbo adda supira, yi-d'ele a uto koŋso wo tod' ti d'iide a mettú. ²⁹ Sanalliyagi Zaŋ an illiga rabila gettiyo maŋ, aame geŋ an d'iido, nuune an t'umbe, an d'ingile an t'ele adda muuzo.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Matiye 14.13-21; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15)

³⁰ Doŋ zina k'Isa an digimo ki sirpadi, an i di t'iide taaya a naabo ere pay an izo wo a dooyiso ere pay an duuyo duwo. ³¹ A ume geŋ i d'ede duwo baadan, doŋ ongoŋ an engile, doŋ ongoŋ an ette ettiyo, wo Isa ti sanalliyagi geŋ an t'oone peedo booloŋ an di-koone an d'oomi toŋ umbo. Injino maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun t'edi ti nuuno, in t'arga siidin ki balda kun a-puukey booloŋ.»

32 Maŋ an di gili adda tooko, an di diipida bar kono an t'arga siidanŋ k'adda balɗa. 33 A enjilsadanŋ geŋ doŋ baadanŋ an di'n wulle wo an di'n zuune. Injino maŋ doŋ t'adda geegiryagi pay geŋ an d'iise okkito ti zoŋdanŋ, an t'iide geere sey k'ume Isa ti sanalliyagi an'te geŋ me. 34 Isa yi ti d'iige ti tooko maŋ, yi wolliyo doŋ duuru baadanŋ, wo i di t'ize sommagi kono kane geŋ aakede dambami daa wede k'elsadanŋ. Injino maŋ y'an di'n iise dooyiso a sulɗi baadanŋ.

35 Kane sanalliyagi an wolliyo peefo t'ingile, maŋ an a d'iide sirpa k'Isa, an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume eŋ balɗa wo peefo toŋ t'ingile. 36 Injino maŋ duwo eŋ k'an eezo an t'ette ki boyɗi doŋ doome wo k'adda k'illiyagi doŋ gopponŋ, an d'owiltey munda k'ombo.»

37 Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Kane an di ruute, an'de: «Kee ki dehu ay t'oono tamma meeda sire*, ay t'owilo mappa pay ay an t'ela a doŋ duuru an d'ooma ko?» 38 Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Un d'ede mappa mi-ibi me, k'un ki ti wolli do a eesagun me?» An ti wullo maŋ, an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede miŋ mappa paat wo puuni sire.»

39 Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo kun ti'n koono kaŋ ogiysito adda soole.» 40 Maŋ duwo an di gundite, oŋgoŋ meeda, oŋgoŋ ada paat. 41 Aame geŋ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geŋno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Maŋ mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a doŋ duuru geŋno. Puuni toŋ injino kay y'an di-dikkida a duwo pay. 42 Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. 43 Wo mappa ti puuni doŋ uupite, sanalliyagi an ti-tusse, a iide dappa koomat makumu sire. 44 Kane doŋ iimi mappa geŋ, an t'iide kuuli dupu paat.

*Sooru k'Isa ekk'ahu
(Matiye 14.22-33; Zan
6.16-21)*

45 Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di kili adda tooko an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, ki kese geeger Betsayda, koore yode batum doŋ duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me. 46 Aame doŋ duuru yi ti'n igibe maŋ, yoŋ y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa.

47 Ume y'ize didɗo geŋ, tooko tod'te a diine k'ahu dokki botto ti biza bar me, wo Isa siidi ti zenje t'inno me. 48 Isa yi wolliyo kane sanalliyagi an t'ize ooŋe ki korre k'ahu me, kono maaye a giggiraŋ. Injino

* 6:37 6.37 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza raŋna naabo k'oŋnu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada pife.

a diddo biza soohe maŋ yi t'uddo yi d'ettiyo tuddaŋ, yi sooru t'ekk'ahu aa y'an di'n engile. ⁴⁹ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu geŋ, an elkiyo beyye daŋ, wo an d'iise dollite ⁵⁰ kono kane pay geŋ an yi wulle wo orgiso t'anni ziida baadaŋ. Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun omboŋ! Kun orgide ye, eŋ nuuno!»

⁵¹ Maŋ y'a di gili ti kane adda tooko, aame geŋ maaye y'a ziida. Inkiŋo maŋ kane sanalliyagi undaŋ a t'uddo. ⁵² Derec, armika ere y'ize t'urzi mappa gette itatú an ki ti zuune ye, eedaŋ ti k'aane ti ki'n seeda ye suldi geŋ me.

Eliyo beeko a doŋ k'eeni a siido Zenezaret
(Matiye 14.34-36)

⁵³ An ti diipida bar maŋ, an d'iiney a siido Zenezaret, tooko an di gitte a zenje wo an di diggite. ⁵⁴ Aame an deggutu geŋ, a kaamiki Isa duwo an di y' zuune. ⁵⁵ Maŋ an d'iise okkito t'adda siido gette pay. Aame an y'ollige yoŋ k'ume tuuku maŋ, doŋ k'eeni an di sokiyo ti zaadagi, an i-d'ettiyo kingenno genno. ⁵⁶ A ume wede tuuku Isa y'ettiyo k'adda k'illiyagi, ki geegiryagi, ise ki boydi doŋ doome geŋ, doŋ k'eeni an an d'an t'ettiyo a bere doŋ duuru. Maŋ kane duwo geŋ an i d'obe bey kono doŋ k'eeni an a-botte a bize kallayí daŋŋal toŋ maŋ, wo

kane doŋ pay a bottiyo geŋ an d'uttiyo.

7

Dooyiso ere ki mongidagi
(Matiye 15.1-20)

¹ Kane Pariziyen ti doŋ miibi ti diine doŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem geŋ, an di-t'ugiyi a Isa. ² An wolliyo maŋ kane sanalliyagi ongo an ombo beezan ganigi a daana Raa me, geŋ i-kaza ki poone an t'eese ombo, beydaŋ an ki t'opilso ye aa mongidagaŋ an ruute me.

³ Derec, kane Pariziyen ti Yawudiyagi pay geŋ an k'ombo ye beydaŋ daa k'opilso koduwo ye maŋ, kono an aa seedu zakidi a dooyiso ere ki mongidagaŋ an duuye te. ⁴ Aame an aahiya suuk toŋ, an k'ombo ye daa k'opilso tuddaŋ me. Wo an aa seedu a dooyiso baadaŋ ti doolo toŋ ede ere mongidagaŋ an duuye te, aakede: opilsito kunjali, dingilagi wo keyyagi maala. ⁵ Inkiŋo maŋ kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro an di tunde Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagá an d'ombo beydaŋ ganigi a daana Raa, wo de an ki daaniya ye dooyiso ere ki mongidagin an duuye te?»

⁶ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kune doŋ biziguŋ sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono doŋ Raa y'igibo a tukki kune geŋ derec, aa an riije ti kaaga adda mat-tup ki Raa, an'de:

“Duwo enj an o eliyo suma
t’ono bizaŋ,

wo de ki kotto adda k’addaŋ
kane dokki ti nuŋ Raa
me.

7 Kane suldi doŋ an isiyo
kono an o ottilso geŋ
ki bita,

kono urziyagi k’oogoro
doŋ an dooyiso geŋ
ettiyo t’urzi duwo
daŋŋal*.”»

8 Maŋ Isa y’an di ruute,
y’ede: «Oogoro Raa kun
d’ooliyo kese, wo kun
t’ambu dooyiso duwo.»

9 Wo y’an di ruute sey,
y’ede: «Kune koŋaguŋ
k’ooliyo k’urziyagi k’oogoro
Raa ki kese, wo kun di sooru
a urzi dooyisaguŋ. 10 Derec,
Muusa yi ruute ti kaaga,
y’ede: “Ki elo suma a meegá
ti meedá†.” Wo soŋ y’ede:
“Wede yi duudiyo meegí ise
meedí koo maŋ, yoŋ geŋ ki
tôwwo‡.” 11 Wo de kune’ŋ,
kun dooyiso duwo, kun’de:
“Aame wede yi rootiyo a
meegí ise a meedí, y’ede:
Munda wede n’a-di t’ele a
gi di nooge yoŋ korbaŋ, i-
kaza yoŋ ni ele sedeke a
Raa” maŋ, 12 geŋ kun eliyo
urzi a wedusu yi ki t’ele
munda a meegí ise meedí
ye. 13 Kun isiyo inŋkino geŋ,
kun ti tôwwo ono doŋ Raa yi
ruute kun d’ise me, wo kun
di sooru a urzi dooyisaguŋ.
Wo suldi baadaŋ ti doolo toŋ
ede kun isiyo inŋkino me.»

*Suldi doŋ a ki ti k’ise
ganigi a daana Raa*

14 Saŋ Isa y’a wiike doŋ
duuru sey an t’iide k’ume
yode, wo y’an di ruute,
y’ede: «Kune pay kun
ollo, wo ono enj itadaŋ
kun di’n suuno: 15 Suldi
doŋ pay wedusu y’oomi
geŋ, i ki y’ise ganigi ye a
daana Raa me, ki too maŋ
i y’ise ganigi a daana Raa
munda wede adfiya ti bizi
geŋŋo. [16 Wede i-d’ede
kuwwa k’ollige maŋ, y’ollo
koduwo.]»

17 Aame doŋ duuru Isa
yi’n iili y’aahe boy maŋ,
kane sanalliyagi an di yi
tunde, an’de: «Kee k’ay
t’oodfibi ita a ono ombide enj
me.» 18 Yoŋ y’an di ruute,
y’ede: «Inŋkino maŋ ki kotto,
kune toŋ onamó egguŋ ti
k’aane ti ki’n seeda ye pi me!
Kun ki suune ye ko, suldi
doŋ pay wedusu y’oomi geŋ
i ki y’ise ganigi ye a daana
Raa me? 19 Kono suldi
doŋ wede y’oomi geŋ, i-ki ti
deegu adda biza k’ulbí ye,
wo de i-ti deegu adda k’addí,
wo saŋ yi-ti’n naamiya.» A
onamí geŋ, Isa yi rootiyo
ombo pay kamileŋ a daana
Raa me.

20 Yoŋ y’a ruute sey,
y’ede: «I ti y’isiyo wedusu
ganigi a daana Raa munda
wede adfiya t’adda biza
k’ulbe. 21 Derec, t’adda
k’adde wede geŋ, ti biza
k’ulbí i d’adfiya elkiso ere
oldo i-ti y’eliyo a suldi

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13. † 7:10 7.10 Kun wollo adda
mattup ki Egzod 20.12. ‡ 7:10 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17.

ɔŋ ulpi aakede: boliyo, oogire, tōwwo ɔuwo mirsi, ²² moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú, okkiso a sulɔi pay, bundiko, daggiya ɔuwo ti metiŋko, eliyo tudde k'isiyo sulɔi ɔŋ ulpi, zaapu k'adde a munda wede, kaldita tudde, koliyo tudde wo isiyo munda daa k'elkiso. ²³ Sulɔi ɔŋ ulpi pay geŋ addiya t'adda k'adde, wo an di y'isiyo wedusu ganigi a ɔaana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye

²⁴ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a iŋgile ki siido ere i ɔuule geeger Tir. Yi-t'iide adda ɔoy soo iŋkino, kono yi dehu wenda y'a ki su-une umayí ye, miŋ umbo y'a k'iine ombide ye. ²⁵⁻²⁶ A ume geŋ, i d'ede erewo ti Pinisi siido Siiri. Tod'te Yawudowo ye, t'orbe ono Girek, ututú i-d'ede siitan a ettú. T'illiga rabila k'Isa maŋ, kesiko t'a ukke k'ume yode. T'iide'ŋ t'a dikke a ɔaanadí, wo t'a yi tunde, t'ede: «Galmeega, ni ki tonɔiyo ki-t'olmu siitan ti tukk'uto nuŋ.» ²⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «M'oolo iŋŋi an t'oomo an asso ɔo, kono iŋkino beehiye ye k'a t'ambe ombo k'iŋŋi k'an di t'ele a gahitiŋ me.»

²⁸ Maŋ to ere gette ti di'n gime onamí, t'ede: «Galmeega onamá geŋ ɔerec, wo ki kotto gahiti geŋŋo toŋ an di delliyo a ume k'ombo, ombo ere i

soldite ti bey k'iŋŋi aame an ombo geŋ, an di pettiyo.» ²⁹ Yoŋ yi di ruute, y'ede: «A tukk'onamí geŋ, mi-kama ɔoozú, siitan ti t'udde ti tukk'uti te.» ³⁰ Saŋ erewo gette t'aahe, maŋ ti-t'uuney uto ekk'onɔgali ti moone, siitan ti t'udde ti tuddutú me.

Eliyo beeko a wede dugiya

³¹ Saŋ maŋ ti siido ere i ɔuule geeger Tir gette Isa y'a iŋgile, yi-t'udde ti siido ere i ɔuule geeger Sidon, y'a t'uukey siido sundutú Geegiryagi Koomat, y'a-gime biza bar ki Galile. ³² Aame geŋ ɔuwo an di wiiko wede dugiya wo ilzú toŋ attidi ki rootiyo me. Maŋ an i-d'obe bey a Isa, an'de: «Ki ti zaapo beezá a wede eŋŋo, y'a t'ooone bee.» ³³ Isa y'a y'irga siidi ti diine ɔŋ du-uru me, maŋ yi-t'ele yelagí adda kuwwa wede geŋŋo, wo yi d'unke leezí yi t'eele ilzú. ³⁴ Saŋ y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane, wo y'a zuupe suup, maŋ yi di ruute wede dugiya geŋ, y'ede: «Eppata!» Geŋ i-kaza a-t'ohon kereŋ.

³⁵ A kaamiki wede kuwwagí a t'ihina, yi d'ollige kereŋ wo ilzú toŋ a t'ikkima, yi d'orbe koɔuwo. ³⁶ A ɔuwo geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koɔuwo, a munda wede ize eŋ a wenda soo toŋ kun i roota ye!» Wo ɔe eŋ y'an aapudú a wenda kun i

§ 7:27 7.27 Suma «iŋŋi» i-kaza ɔŋ Yawudiyagi, wo suma «gahiti» i-kaza ɔŋ Yawudiyagi ye.

roota ye, wo a kane aa y'an eliyo olno ki rootiyo.

³⁷ Kane duwo geŋ an di ziida giggeraŋ, wo an di ruute, an'de: «Naabadí pay y'isiyo ette beehiye baadaŋ! Dunġiyagi kuwwagaŋ y'an di'n ohinte, wo doŋ bizaŋ a t'ippe ki rootiyo umbo toŋ an d'orbe.»

8

Isa y'an ele ombó a doŋ dupu pide

(Matiye 15.32-39; Markus 6.30-44)

¹ Aame geŋ doŋ duuru baadaŋ an t'ugiye sey wo munda an d'oomi umbo, inġino maŋ Isa y'a wiike sanalliyagí wo y'an di ruute, y'ede: ² «Nuŋ duwo eŋ o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuŋ iide onniyo ado, wo ankeŋno munda k'ombó an k'ede ye. ³ Wo ni'n igiba addaŋ guguba maŋ, an d'oopey a urzi kono doŋ baadaŋ ti diinayaŋ an iido ti dokki.»

⁴ Kane sanalliyagí an i di ruute, an'de: «De adda balda ette, ti too me in t'ooná mappá baadaŋ a duwo eŋ an d'ooma an t'assa me?» ⁵ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappá miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappá sarat.»

⁶ Inġino y'an di ruute a doŋ duuru geŋ, y'ede: «Kun ti kooná siido!» Maŋ y'a ziki mappá sarat geŋ a beezí, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a

sanalliyagí kono an an di-dokkida a doŋ duuru geŋno.

⁷ Wo soŋ an d'ede puuni miibi sunni sunni inġino. Isa y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombó gette wo a sanalliyagí, y'ede: «Puuni kun an ti dokko páy!» ⁸ Wede tuuku toŋ y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombó ere uupite gette, an ti tussite a dambayi deero sarat. ⁹ Kane doŋ iimi geŋ i t'ide suma dupu pide. Saŋ Isa y'an igibe. ¹⁰ Wo yoŋ kesiko yi-ti gili adda tooko ti sanalliyagí, an d'inġile ki siido Dalmanuta.

Tondiyo ki munda k'armika

(Matiye 12.38-39; 16.1-4; Lik 11.16-29; 12.54-56)

¹¹ Kane Pariziyen an d'iide k'ume k'Isa, an d'iise ni-ikiyto kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onamí. Inġino maŋ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika a kize yoŋ Raa yi y'igibo. ¹² Isa y'a zuupe suup, wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kane doŋ ankeŋno eŋ an tondiyo munda k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo? Derec inġino wo n'un di rooto: Munda k'armika soo toŋ Raa y'an k'isa ye a kane doŋ ankeŋno eŋ me.» ¹³ Saŋ kane Pariziyen Isa yi'n iili, yi-ti gili adda tooko, y'a-doopida ti dar bar Galile ti nee.

Ita k'ono k'Isa sanalliyagi an ki'n suune ye

(Matiye 16.5-12; Lik 12.1)

14 Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee geŋ, an dundo an d'ambo mappa me, wo adda tooko i d'ede mappa soo danjal a beezan. 15 Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyen wo a orme wede ki Erod.»

16 Maŋ kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddan kono an k'umbo mappa ye. 17 Wo yo Isa rootiyadan gette y'a ti zuune, inkinno maŋ y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyto ti tuddugun, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune suldi don ize geŋ itadan kun ki ti ziida wo kun ki'n zuune ye botto. Kune'n eggun a t'ippe ko? 18 Ki kotto kune un d'ede eda, wo kun ki woliyo ye! Kune un d'ede kuwwa, wo kun k'ollige ye! Kune un dunde baa 19 a mappa paat wede n'a-dimbe don dupu paat ga iimi geŋ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ũune dambayi miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Dambayi koomat makumu sire.» 20 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de un dunde baa a mappa sarat wede n'a burkite a kuuli dupu pide ga iimi geŋ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ũune dambayi deero miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Dambayi deero sarat.» 21 Inkinno maŋ y'an di

ruute, y'ede: «Ki kotto suldi don n'ize geŋ itadan kun ki ti zuune ye botto!»

Isa yi ele beeko a wede koosiyo

22 Isa ti sanalliyagi an iiney Betsayda maŋ, duwo an d'irkido wede koosiyo an i-d'iido a Isa, an i-d'obe bey, an'de: «Galmeega wede en ki zaapo beezá, y'a t'oone bee.» 23 Isa yi ziida bey wede genno, y'a y'irkide dokki t'ille. Y'iide'n yi d'unkite lee a edayi, wo y'a-ti ziipe beezá a tuddi, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Munda ki woliyo ko?»

24 Wede y'a ihina edayi wo y'a ruute, y'ede: «Eyye, duwo ni'ni woliyo, wo ni'ni woliyo aa inda i sooru.»

25 Isa y'a butte beezá a edayi sey. Maŋ wede edayi a t'ihina yi woliyo kereŋ. 26 Inkinno maŋ Isa y'a y'igibe wede ki boozá, wo yi di ruute, y'ede: «K'aaho boozá, k'adda k'ille k'adfeŋ ye.»

Isa miŋ yoŋ wee wee?

(*Matiye 16.13-20; Lik 9.18-21*)

27 Isa ti sanalliyagi an d'ingile k'illiyagi goppon ti geeger Sezare siido Pilip. A urzi maŋ sanalliyagi y'anni tunde, y'ede: «Duwo an rootiyo nun wee wee?»

28 Kane an i di'n gime onami, an'de: «Don soŋ an'de kee Zan Batis, don ongo an'de kee nebi Eli, wo don ongo soŋ an'de kee nebi ti diine nebiyagi don ti kaaga.»

29 Maŋ Isa y'anni tunde,

y'ede: «De kune me, kun'de nuḡ wee wee?» Piyer y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»³⁰ Inḡkino maḡ Isa y'an di'n iipife, kono a wenda soo toḡ an i roota munda ye a tukki yode me.

Ono k'Isa a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Matiye 16.21-23; Lik 9.22)

³¹ Saḡ maḡ, Isa y'a iise dooyiso sanalliyagi, y'ede: «Nuḡ wede an n'ehe aa ulo wede eḡ, n'a dabirey baadaḡ. Kane doḡ i dokkiyo doḡziḡ, deero doḡ sedefe ti doḡ suuniyo k'oogoro pây an di n' kiigirey. Duwo an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maḡ Raa y'a ti n' bald'ey.»³² Isa y'an di ruute patan, maḡ Piyer y'a y'irga siidi, y'a y'iise aapuḡ. ³³ Aame geḡ Isa y'a-gime, edayi yi wolliyo sanalliyagi, wo y'a iise aapuḡ Piyer, y'ede: «Kee Meeda siitandani t'a-t'ûune adda k'addá, ki ledfo dokki ti tuddó me! Elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki doḡ tudde.»

Mummino daaniya k'Isa te

(Matiye 16.24-28; Lik 9.23-27)

³⁴ Saḡ maḡ Isa y'a wiike doḡ duuru ti sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maḡ, tuddí batum y'a ti kiigira, ki unto toḡ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane.»³⁵ Inḡkino wede

tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí maḡ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa maḡ, y'a t'utta. ³⁶ A wede koduwatú moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti dagge me?³⁷ Wo ki kotto wede geḡ tuddí zooyatú oone, geḡ yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddí ye!³⁸ Aame wede y'isiyo sukiyagi a nuḡ wo a onamó a daana doḡ anḡkenḡo, kane doḡ k'oldiko wo an ki seedu urzi Raa ye maḡ, nuḡ wede an n'ehe aa ulo wede eḡ, aame n'etto ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi doḡ kamileḡ geḡ, nuḡ toḡ ni-d'isa sukiyagi kay a yoḡ me.»

9

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec inḡkino wo n'un di rooto: Doḡ onḡoḡ ti diine kane doḡ anḡkenḡo eḡ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa t'etto ti toogo baadaḡ gette.»

Ume k'eda k'Isa a-gime

(Matiye 17.1-9; Lik 9.28-36; 2 Piyer 1.17-18)

² Îide onniyo zoot k'ita maḡ, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo Zaḡ, y'an d'an d'ingile siidaḡ k'ekki mukkolo sohero. An iiney maḡ, a daanadaḡ geḡ miḡ tuddí a-gime sittú,³ inḡkino kallagi a t'ize tuwardi kar i ralita, adda siido pay ette wede a aane a-t'opile

kallayí a t'ise tuware aa ki yode umbo. ⁴ A kaamiki, kane sanalliyagi afo geŋ an wolleiyo bibiraw nebi Eli ti Muusa an rootiyto t'Isa. ⁵ Injino maŋ Piyer y'a t'ihina bizí, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye'ŋ kine in di lekke a eŋŋo! Ay un d'okkima daabagi afo, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.»

⁶ Piyer munda y'a roote yi ki suune ye, kono kane aduwan pay geŋ orgiso ti'ni ziida baadan. ⁷ Maŋ i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geŋ me, wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «Eŋ ulo nuuno ni y' giyye baadan. Kun y'ollo!» ⁸ A kaamiki an di geldiso, wo de an wolleiyo Isa siidí a sirpadaan me, wenda ti doolo umbo.

⁹ A deeguzan t'ekki mukkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede kun wulle geŋ, a wenda soo toŋ kun rootey ye, bini baldiya ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ ti diine doŋ unto.» ¹⁰ Onamí an d'umbe, wo de an tondiso tuddan, an'de: «Onamí geŋ miŋ i-kaza moo me: baldiya ti diine doŋ unto me?»

¹¹ Saŋ maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde sey, an'de: «Ki moo me doŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli doo miŋ, saŋ Almasi Raa yi

biire kollo" me*?» ¹² Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Derec, Eli geŋ y'a etto ki poone, wo suldí pay y'an okkima a urzizan. Wo de kun suune ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a dabira baadan, wo duwo an di n' kiigira†. ¹³ Wo kun ollo, n'un di rooto: Eli geŋ yon y'iina wo duwo an i-d'ize ulsu aa addan i dehu, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode.»

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí

(Matiye 17.14-21; Lik 9.37-43)

¹⁴ Aame Isa ti sanalliyagi afo an ti gime k'ume sanalliyagi doŋ an iili maŋ, an wolleiyo doŋ duuru baadan an d'an t'ugiye. Ti diinayan i d'ede doŋ suuniyo k'oogoro an niikiyto ti kane. ¹⁵ Kane doŋ duuru an wulle Isa maŋ, aame geŋ an d'iddira, an d'ukke tuddí an i t'isey toose. ¹⁶ Injino maŋ Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «A tukk'amo kun niikiyto ti kane me?»

¹⁷ Maŋ ti diine doŋ duuru i d'ede wedusu, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadó, nuŋ n'a-d'iido ti ulo nuŋ i-d'ede siitan a eedí, bizí ti-t'ippe ki rootiyo umbo. ¹⁸ A ume tuuku siitan ti y'ambu maŋ, ti di-seedfiyo a siido, bizí i-d'adfiyta

* **9:11** 9.11 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23. † **9:12** 9.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.3 wo Soom 22.1-18.

goopiyagi, yi d'aadumu sinani, wo y'a d'unto seṅ. Nuṅ n'a tunde sanalliyagá kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.»

¹⁹ Maṅ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kune doṅ kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuṅ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuṅ kun ki d'umbe ye! Geṅ n'a ombiṅa ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi.»

²⁰ Maṅ ulo an i-d'iido. Aame siitan gette ti wulle Isa maṅ, ulo geṅ t'a zidde siido yi tunkulso bizí goopiyagi.

²¹ Isa y'a tunde meek'ulo, y'ede: «Ulo t'ume muno i y'iise injino me?» Meega y'a ruute, y'ede: «I y'iise t'ume yoṅ ñeṅku. ²² Onniyo muno siitan gette ti-ti y' seddiyo adda k'uwwó ise adda k'ahu ki tówwadí. Wo de aame kee k'aane maṅ, ki wollo sommagey, k'okki a dolladey!» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo, k'ede: "Kee k'aane maṅ" me? A wede i zaapu addí geṅ, suldí pay a Raa i-k'oone ye, y'aane.» ²⁴ A kaamiki meek'ulo y'a idili, y'ede: «Nuṅ ni ziipe addó a kee, wo de k'a ni noogi kono nuṅ zaapu k'addó baata.»

²⁵ Isa yi wollíyo doṅ duuru i-dihimo tuddaṅ, injino maṅ yi di ruute a siitan gette ti golla zakidí, y'ede: «Koṅ siitan no, mi-ti'n isiyto duwo dunjiyagi wo m'an t'appiyta a bohanaṅ geṅ, m'ollo ni-di rooto, mi t'adfo ti tukk'ulo me, wo mi kima

ye baa!» ²⁶ Siitan t'a iise dollite, ulo t'a zidde siido yi-zehiso bar bar, wo t'a t'udde. Ulo geṅ lokiyok aa y'inda, injino doṅ baadaṅ a sirpa an di ruute, an'de: «Yoṅ y'inda.» ²⁷ Wo de Isa yi zidfa beezí, y'a y'iiziga, maṅ ulo y'a t'ihira.

²⁸ Saṅ Isa y'aahe boy maṅ, kane sanalliyagí an di y' tunde siidaṅ, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatú ye me?» ²⁹ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ita siitan ere kino ette, addiyatú t'urzi ton-diyo Raa danṅal.»

Ono k'Isa ki sirwe a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Matiye 17.22-23; Lik 9.43-45)

³⁰ T'ume geṅ an d'ingile, an di doopidfa ti siido Galile. Isa yi ki dehu duwo an ki suune umayí ye, ³¹ kono yi dehu y'a dooye sanalliyagí. Injino y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, an di n' t'eley a bey duwo. Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maṅ Raa y'a ti n' baldey ti diine doṅ unto me.» ³² Wo de kane sanalliyagi ita k'ono geṅ an ki'n zuune ye, wo ki ton-diyaḍi an d'orgiso.

Wee wee goole a jiire me?
(Matiye 18.1-5; Lik 9.46-48)

³³ Isa ti sanalliyagi an d'iiney Kapernayim. Aame geṅ an t'iide adda boy, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «De

a urzi kun niikiyto a tukk'a moo?»³⁴ Wo de kane an d'inda kuy, kono a urzi an niikito ti tuddan an dehu an di suune, ti diinayan minj wee wee goole a jiire me.³⁵ Injino manj Isa y'aguune, y'anni wiike sanal-liyagi kane koomat makumu sire wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi dehu y'a t'ise ki biza manj, yonj genj yi t'iso wede k'ita ti donj pay, wo wede naabo a donj pay.»

³⁶ Manj Isa yi wiike ulo nenku, y'a y'ihira a diinayan, y'a ti y' ziida beezi wo y'an di ruute, y'ede:³⁷ «Wede tuuku yi seedu ulo aa yode enj bey sire a sundo manj, genj aa yi seedu nunj batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno manj, genj yi seedu nuuno danjal ye, wo de aa yi seedu wede i n'igibo pay.»

Wee wee yonj ki kine me?
(*Lik 9.49-50*)

³⁸ Manj Zanj yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, kaye ay di wullo wede yi lommitte siitandani ti sundá, wo ay di dihe urzi k'ohirayí kono yonj ti kine ye.»³⁹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun y'ohira ye, kono wede y'aase suldi k'armika ti sundó, wo a kaamiki y'a-kime rootiyo ulsu a tukki nunj sey, i k'ise ye.⁴⁰ Wede aduzinj ye genj, yonj ki kine.⁴¹ Derec injino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu noyoyo a kulso danjal, a wede soo ti diinaganj a suma ki nunj Almasi Raa yi biire manj,

munda wede Raa yi dehu yit'eley genj, y'a yi t'ooney.»

Suldi donj i-t'eliyo wedusu adda k'oldiko
(*Matiye 18.6-11; Lik 17.1-2*)

⁴² «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane donj tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno manj, a wede injino genj, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y' sefde adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te.

⁴³ Aame de beezá y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko manj, k'a-dikko mendí. Beehiye i jiire a kee, beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum bee minj, k'a lekke beydanj sirwanj wo k'a t'ettey k'adda k'uwwo ere i k'unto ye. [⁴⁴ A ume genj duwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i ki dangiya ye, wo uwwo t'oggiyo ki daayum.]

⁴⁵ Aame zindá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko manj, k'a t'oodo k'a sefdo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zindá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee minj k'a lekke zondá sirwanj wo an ki ti sefdey adda k'uwwo. [⁴⁶ A ume genj duwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i ki dangiya ye, wo uwwo t'oggiyo ki daayum.] ⁴⁷ Wo aame de ersadá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko manj, k'a t'oodo mentú. Beehiye i jiire a kee t'ersadá soo wo ki t'ettey Moziko Raa, bee minj

k'a lekke edayá sire wo an ki ti seddey adda k'uwwo. ⁴⁸ A ume geñ d'uwu ge ruumiyo, ondirfagi ge d'ombo ki daayum i ki d'angiya ye, wo uwwo t'oggiyo ki daayum[‡].

⁴⁹ Wede tuuku toñ y'a t'oona dabar, wo tod' dabar gette aa uwwo t'a ki ti k'oodiba kamileñ aa sumade. ⁵⁰ Kane sumade'ñ munda wede beehiye, wo de aame sumade geñ unswadan i t'ize umbo mañ, kañ mummino k'an ise unse sey me? Injino mañ kune toñ kun lekko daayum unse aakede sumade, wo kun di lekko ti toose ti tuddugun me.»

10

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo

(Matiye 19.1-9; Lik 16.18)

¹ Ti Kapernayim Isa y'a t'iiziga, y'a t'iide siido Zide. Sañ mañ yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ti nee. Don baadan an di-t'ugiyey, wo y'an iise dooyiso aakede naabadí ere daayum yi d'isiyo.

² Aame geñ i d'ede Pariziyen miibi an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Injino an di y' tunde, an'de: «Oogiradin t'ele ko urzi a kule y'a-peere eddí te?» ³ Isa onamañ y'an ti'n gime ti ton-diyo, y'ede: «Oogoro ere Muusa y'un ele wee

te?» ⁴ Kane an di ruute, an'de: «Ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddí mañ, yi di dekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú wo y'a ti t'igibe*.» ⁵ Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un riñe urzi k'oogoro geñ kono a eego zakidí ere un d'ede gettiyo. ⁶ Wo de ono en an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldí pay geñ, y'ikkima an kule t'ere. ⁷ Kono kamo kule yi d'oola meegí ti meedí, y'a di ketta biñ ti eddí. ⁸ Wo kane sire geñ an t'isa tudde soo†." Injino mañ kane geñ sire ye baa, an t'ize tudde soo. ⁹ Geñ injino munda wede Raa y'a ti gitte geñ, wede tudde yi ki t'eeze ye.»

¹⁰ Isa ti sanalliyagi an aahe boy. An iide'ñ sanalliyagi an di y' tunde sey a urzi peeriyo geñ me. ¹¹ Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki peeriyo k'erewo ulu, wo eddí yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo mañ, yoñ geñ yi t'ize oldiko a daana k'eddí ere ki poone, kono Raa yi yi wolleyo yoñ wede i moone t'ere bakadí. ¹² Wo erewo toñ injino, aame kulatú ti y'iila wo ti ziida kule ti doolo mañ, tode gette Raa yi ti wolleyo ere ti moone ti kule bakatú.»

Isa ti inñi sunñi

(Matiye 19.13-15; Lik

‡ 9:48 9.48 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.24. * 10:4 10.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. † 10:8 10.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27; 2.24; 5.2.

18.15-17)

¹³ Duwo an i di ziko inñi sunñi a Isa kono y'an di zaape beezí a eedan, miñ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eddisito duwo geñ me. ¹⁴ Isa yi wulle inñino mañ yi-ti gulkuwe, y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kun oolo inñi en an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki don i deeyiso aa kane kino. ¹⁵ Derec inñino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulo ñenku ye mañ, yi ki t'etta ye.» ¹⁶ Inñino mañ ulo soñ yi di y'ambu, yi di zaapu beezí ki beeko a eedí eedí.

Wede laale ti Isa
(Matiye 19.16-30; Lik 18.18-30)

¹⁷ Isa yi t'iiziga y'engile mañ, i d'ede wedusu y'a ukko ki tuddí, y'a dikke a ñaanadí wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuñ wede beehiye me? Beehiye Raa soo ñaññal, wenda ti doolo umbo. ¹⁹ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune don an'de: Ki tôwwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ñaana booro ulu, ombo bize ti suma duwo ulu, wo ki elo suma a meegá ti meedá‡.»

²⁰ Mañ wede geñ yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, kane geñ pay ni'ni seedu t'ume nuñ obulso to.» ²¹ Wede geñ Isa yi di woliyo teben wo y'a yi giyye, mañ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo: k'odo, suldi don a-d'edeñ ki t'owilttoy pay wo soñko k'an d'eloy a don an k'ede munda ye, inñino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Sañ k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²² Aame wede geñ y'illiga ono genno mañ, ume k'edayí a t'ize zimolo wo y'a t'ize sommagi dondon, kono yoñ maaladí baadan, sañ y'a ingile.

²³ Isa y'a wulle sanalliyagi don i ti y' duule, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto oone baadan a don maala an t'ettey adda Moziko Raa te!» ²⁴ A onamí geñ kane sanalliyagi an ziidá giggirañ. Wo ñe Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Inñi ki nuñ, ki kotto oone baadan k'ettiyo k'adda Moziko Raa te! ²⁵ Oone a zinzo ti-t'adde ti buldo ripple me, wo geñ oone baadan a ceere sey a wede laale yi-t'ettey a Moziko Raa te.»

²⁶ Mañ kane sanalliyagi an ziidá giggirañ a jüre sey, an di rootiyo tuddañ, an'de: «Inñino mañ, geñ a utta wee wee?» ²⁷ Isa yi di'n woliyo yerere adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «Munda en duwo an k'aane

‡ 10:19 10.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16 wo Deeterenom 5.16-20.

ye, wo de Raa y'aane, kono a Raa suldi pay i-k'oone ye.»

²⁸ Maṅ Piyer yi di ruute Isa, y'ede: «Ankenṅ k'ollo, kaye'ṅ suldzey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.» ²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inṅkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise zembadí kuuli erayi, meegí ti meedí, inṅzízí wo dombízí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa maṅ, ³⁰ a lekkiyo ere ankenṅo ette kane geṅ y'anni t'oono taṅ baadaṅ a ceera boydí, ise zemba kuuli erayi, maawi erayi, inṅni, dombi, wo ti dabar ere t'urzi doṅ k'olmidayí. Wo saṅ maṅ adda duniya ere ki daana, y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum. ³¹ Doṅ baadaṅ ankenṅo kane ki biza, saṅ an t'isa doṅ k'ita, wo doṅ ankenṅo kane k'ita, saṅ an t'isa doṅ ki biza.»

Ono k'Isa doṅ k'aduwe a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Matiye 20.17-19; Lik 18.31-34)

³² Isa ti sanalliyagi an ti kili Zeruzalem, yo Isa y'an t'uugume. Kane sanalliyagi undaṅ a t'udde, wo doṅ i'ni daaniya toṅ orgiso t'anni ziida. Maṅ Isa sanalliyagi koomat makumu sire geṅ y'an irga sey ki sirpadí, wo y'an d'iise rootiyo a munda wede saṅ i aaney, y'ede: ³³ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, an di n' t'eley a bey deero

doṅ sedefe ti doṅ suuniyo k'oogoro. Kane geṅ t'urzi k'onamaṅ nuṅ booro t'a ni seedey ki t'owwo, wo an di n' t'eley a bey doṅ Yawudiyagi ye. ³⁴ Kane geṅ an di n' t'okkey maade, an pidfitey lee a tuddó, an di n' gorpipay ti marpa wo an aa di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe maṅ, Raa y'a ti n' baldey.»

Tondiyo ki Zak ti Zaṅ

(Matiye 20.20-28; Lik 22.25-27)

³⁵ Saṅ maṅ Zak ti Zaṅ, inṅni Zebede, an a d'iide k'ume k'Isa wo an di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kaye ay dehu k'ay t'ise munda wede ay ki tonda.» ³⁶ Maṅ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» ³⁷ Kane an i di ruute an'de: «Ay dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida daryikadá maṅ, kaye'ṅ k'ay ti'n zappey soṅ a ammidadá, soṅ a geeladá.» ³⁸ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nuṅ ni sobo me? Wo kun aana kun suyya batem ki dabar ere nuṅ ni suyviso ko?» ³⁹ Maṅ an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede nuṅ ni sobo geṅ kun siba, wo suyviso batem ki dabar ere ni suyviso gette kun suyya. ⁴⁰ Wo de ki ume konso wede a ammidadó soṅ

a geeladó geŋ, urzi yoŋ a bey nuuno ye, ume geŋ yoŋ ki kane doŋ Raa y'an ikkima.»

⁴¹ Aame kane sanalliyagi doŋ koomat geŋ an illiga maŋ, an d'iise kulkuwo ti Zak wo Zaŋ. ⁴² Maŋ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geŋ pay ki daanadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun su-une, kane duwo an'ni wolliyo mozagi siidfiyagi pay geŋ an d'ombo t'ekki doŋzaŋ ti toogo, wo kane doŋ deero an d'ombo t'ekki doŋzaŋ t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ⁴³ Wo geŋ a diinaguŋ i dehu inokino a k'ise ye. Ki too maŋ, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinaguŋ maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso wede naabaguŋ, ⁴⁴ wo wede tuuku ti diinaguŋ yi dehu y'a t'ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso bule ki kune pay. ⁴⁵ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ kono duwo an o-ki naabe ye, wo de n'iido'ŋ n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde doŋ baadaŋ t'adda k'oldfikadaŋ.»

*Eliyo beeko ki wede
koosiyo sundí Bartime
(Matiye 20.29-34; Lik
18.35-43)*

⁴⁶ Saŋ maŋ Isa ti sanalliyagí an d'iiney geeger Zeriko. A adfiyadaŋ ti geeger gettiyo geŋ doŋ duuru baadaŋ an di'n daaniya, an d'uuney wede koosiyo konso a biza k'urzi, yi d'ahultu. Wede geŋ sundí Bartime, ulo Time. ⁴⁷ Aame

y'illiga engilso geŋ Isa wede ti geeger Nazaret maŋ, y'a iise dollite, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ!» ⁴⁸ Doŋ baadaŋ an di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yoŋ y'a dolle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ, k'iso adde koduwo a nuŋ!»

⁴⁹ Isa y'a t'ihira, wo y'a ruute, y'ede: «Kun o yi waaki.» Maŋ koosiyo an di y' wiiko, an'de: «K'omboŋ, ki t'oozigí. Isa yi ki waaku!» ⁵⁰ Inokino maŋ kallayí y'a zidde, perek y'a t'iiziga, y'a iide k'ume k'Isa. ⁵¹ Maŋ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Yo koosiyo geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, ni dehu edayó a-t'ihina.» ⁵² Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kono kee ki ziipe addá a nuuno geŋ, k'utte k'aaho.» A kaamiki, edayí a t'ihina yi wolliyo, wo y'a diine Isa, an di sooru soo.

11

*Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem
(Matiye 21.1-11; Lik 19.28-40; Zaŋ 12.12-16)*

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppon ki Zeruzalem, a sirpa k'illiyagi sundaŋ Betpaze wo Betani, wo a sirpa mukkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geŋ yi d'igibe doŋ sire ti diine sanalliyagí, ² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanaguŋ gettiyo. Kun iiney, kesiko

kun t'ooney ulo buuru ket-tiyo, wenda kanj soo tonj yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi. ³ Aame wenda y'un ruutey, y'iisey: "Kun isiyo injkino'ŋ moo me?" manj, kun d'eesoy: "Buuru enj i dehu Galmeega, wo sanj y'un di y' kimo kaamiki."»

⁴ Injkinoo manj an d'ingile. An iide'ŋ an d'uuney ulo buuru kettiyo ti paate a biza k'urzi, a biza bumbu soo injkino, manj an t'iize. ⁵ Doŋ miibi i lekkiyo a ume geŋ an di'n wulle, manj an di'n tunde, an'de: «Kun isiyo moo me? De ki moo me kun t'eeziyo ulo buuru enj me?» ⁶ Manj kane sanalliyagi an an di'n gime onamanj aa doŋ Isa y'an ruuto. Injkinoo manj an di'n iili, an d'ingile.

⁷ Ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallaganj doŋ deero a dar k'ulo buuru wo Isa y'a-ti gili eego*.

⁸ Doŋ baadanj kallaganj doŋ deero an di gikkite a urzi, doŋ ongoŋ an dimbo puutagi k'inda ti balda, an di gikkite a urzi† kay. ⁹ Kane duwo doŋ i sooru ki daana ti doŋ i daaniya geŋ, pay kanj soo an di d'ollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa! ¹⁰ Beeko Raa ti koonaa a moziko ere ettiyo, moziko ere i t'eesa ti meegiŋ Dawut ette. Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹¹ Manj Isa y'a iiney

Zeruzalem, yi-t'iide booro Boy Raa. Y'a wullite suldi doŋ adda pay, wo ume y'ize baa peedo t'ette k'ooriyo, kesiko ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, an d'ingile ki Betani.

Duud'iyo k'undumu sundi pigiye

(Matiye 21.18-19)

¹² Soggo Isa ti sanalliyagi an t'udde ti Betani manj, aame geŋ mosogo t'a yi ziida. ¹³ Ti dokki geŋ yi wulle undumu sundi pigiye i-d'ede puutagi dogibok, manj y'a zikke kabbanj y'elkiyo yi-t'ooney inŋi, wo de y'iide'ŋ inŋi umbo, yi d'uuney puutagi danŋal kono umayi ki ehiyo i k'iina ye botto. ¹⁴ Injkinoo manj Isa yi di ruute a undumu geŋ, y'ede: «Ti anki, wenda soo tonj yi ki deŋka ula y'a ki t'ooma ye baa!» Wo kane sanalliyagi an d'illiga.

Lomme doŋ suuk t'adda booro Boy Raa

(Matiye 21.10-17; Lik 19.45-48; Zanj 2.13-16)

¹⁵ Sanj an di gimo sey ki Zeruzalem, manj Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, y'a iise lommite kane doŋ isiyo suuk ti doŋ k'owilte pay a ume geŋŋo. Y'an di gippirde taabulyagi ki doŋ pelkiyto sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo wo ti kaakidagi doŋ k'owilte deere. ¹⁶ Wo a doŋ pay y'an di tuuge ki sokiyo

* **11:7** 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9. † **11:8** 11.8 An di dambu puutagi k'inda ti balda, an di kakkisa a urzi kono buuru t'a ozire t'eego.

suldi k'adda booro Boy Raa me. ¹⁷ Mañ y'an iise dooyiso, y'ede: «Kun ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó en an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa ki ita ñuwo pay[‡]." Wo ñe kune, kun di y'ize urmi k'ombide ñon k'oogire[§]!»

¹⁸ Kane deero ñon sefeke ti ñon suuniyo k'oogoro an illiga injino mañ, an dehutu urzi ki tówwadí. Wo an isiyo injino kono an orgiso, kono ñon duuru dooyisadí ti'ni ziida. ¹⁹ A lohe peedo t'a t'iire mañ, Isa ti sanalliyagi an t'udde t'adda geeger me.

Ono k'Isa a tukk'undumu sundi pigiyé i biiha
(Matiye 21.20-22)

²⁰ Soggo ti soohe an Isa an addiya tin genno, mañ an wolliyo pigiyé wede Isa yi duude gen i biiha ti sondayzi pay. ²¹ Piyer gen y'a ilke a munda wede ize, mañ yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo pigiyé wede ki duude i biiha.» ²² Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun zaapo addugun a Raa. ²³ Derec injino wo n'un di rooto: Wede'ñ y'aane yi di ruute a tokomo ette, y'a t'eese: "T'umayi en mi t'oozo, mi t'ooro adda bar", daa niikiyo addi, wo ñe yi zaapu addi munda wede yi ruute gen i t'isa mañ, gen Raa yi di t'ela. ²⁴ Kono

kamo n'un di rooto: Suldi ñon pay kun tondiyo Raa gen, kun zaapu addugun a yode kun uune baa, wo kane gen y'un di'n t'ela. ²⁵ Wo aame kun t'ihira tondiyo Raa* wo un d'ede ono ti wenda mañ, kun i t'iso tambobino, kono Meegugun Raa a kandaane ton y'un t'isa tambobino kay a munda wede kun a ti doopide me. [²⁶ Wo ñe aame a ñon a ti doopide a onamgun gen tambobino kun an k'isiyo ye mañ, Meegugun Raa a kandaane ton y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.]]

T'urzi k'aaye Isa yi naabiya me?
(Matiye 21.23-27; Lik 20.1-8)

²⁷ Sañ mañ an di-gimo ki Zeruzalem. Koore Isa yi t'iide yi sooru adda booro Boy Raa gen, kane deero ñon sefeke, ñon suuniyo k'oogoro wo ti ñon i dokkiyo Yawudiyagi an d'iido k'ume yode. ²⁸ Injino mañ an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyto suldi en t'urzi k'aaye? Wo a ele wee wee urzi k'isiyto suldi en me?» ²⁹ Mañ Isa y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Nuñ n'un di'n tondo a munda soo ñanjal. Onamó kun o-ti'n kami, wo nuñ ton n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyto suldi en me. ³⁰ Aame Zañ ñuwo y'anni

‡ 11:17 11.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. § 11:17 11.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. * 11:25 11.25 Kun t'ihira tondiyo Raa: Di kane Yawudiyagi gen an tondiyo Raa daayum kan òhire.

zuyye batem geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ, ti d'uwu ko? Onamó kun o ti'n kami.»³¹ Maŋ an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa" maŋ, yoŋ y'a roota: "Injino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?"»³² Wo aame in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi d'uwu ..." maŋ? An rootiyo injino kono an d'ede orgiso a doŋ duuru, kono kane pay geŋ an elkiyo'ŋ ki kotto Zaŋ yoŋ nebi.»³³ Injino maŋ Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldi eŋ me.»

12

Ono ombide a tukki doŋ naabo doome doŋ ulpi
(Matiye 21.33-46; Lik 20.9-19)

¹ Saŋ maŋ Isa y'an d'iise rootiyto t'ono ombide a deero Yawudiyagi, y'ede: «I d'ede wedusu injino yi d'iite doome k'inda sudaŋ biŋ. Doome geŋ y'a ti y' d'uule ti waaya moŋgali, y'a d'ittiba sôole ki ŋayyu k'inŋi k'inda biŋ geŋŋo, y'a d'ippe boy sohuru ki boŋdiyo*». Maŋ doome geŋ y'an d'ele d'uwu an di naabe saŋ yoŋ aggađi y'a t'amba, wo yoŋ tuddi y'a iŋgile torguwo. ² Aame onniyo ki rakku t'iina maŋ, y'a igibe wede naabađi soo ki tukki doŋ naabo doome

geŋŋo, kono an i di t'elo aggađi ere k'inŋi k'inda biŋ an rikke te. ³ Aame y'iiney maŋ, kane an di y' ziidfa, an di y' gusse wo an aa di y'igibe beezi guguba. ⁴ Wede doome'ŋ y'an d'igibe wede naabađi ti doolo, wo yode geŋŋo toŋ an di y' tiiza a eedi, an a-ti y' gildite. ⁵ Yi d'igibe k'aduwe sey, yode geŋ an di y'iide. Saŋ wede doome doŋ naabađi baadaŋ y'ikkipe k'ita toŋ doŋ naabo doome an di'n gussite, wo doŋ oŋgoŋ an di'n iidite. ⁶ K'ita maŋ i guute miŋ ulu geyyisadi, y'an ti y'igibe wo y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "Yoŋ eŋ ulu k'addo, an i d'ottiley." ⁷ Wo de kane doŋ naabo doome an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: "Enŋo ulu wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome eŋ in d'ooopa a kine." ⁸ Maŋ ulu geŋ an di y' ziidfa, an di y'iide wo nuune an t'umbe an di zidfo dokki ti doome me.» ⁹ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo aŋkeŋ wede doome y'aasa mummino? Yoŋ y'a etto, doŋ naabo doome y'a ti'n t'ida, wo doome k'inda biŋ y'an t'ela a doŋ naabo doolo, saŋ aggađi y'a t'amba. ¹⁰ Ki kotto kune kun gire ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Mokkolo ere doŋ k'oozige boy an di zidfe mentú gefte, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiire

* 12:1 12.1 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 5.1-2.

k'oozige boy te.

11 Munda geŋ iido ti
Galmeega Raa,
wo a kine in di wल्लीyo'ŋ
munda geŋ i jiire
eego†.»»

12 Kane deero Yawudiyagi
an di zuune kereŋ, Isa yi
rootiyo ono ombide geŋ ti
kane me. Injkinno maŋ an di
dihe urzi an di y' seeda, wo
de an d'urgide a doŋ duuru.
Maŋ an di y'iili, an d'injgile.

*Eliyo jibaaye a mozigo
goole ki Romeŋ*
(Matiye 22.15-22; Lik
20.20-26)

13 Saŋ maŋ deero
Yawudiyagi an d'igibe doŋ
miibi ti diine Pariziyen ti
doŋ a ita k'Erod k'ume k'Isa,
kono an i t'ekka ikka t'urzi
k'onami. 14 An iido maŋ,
an i di ruute, an'de: «Wede
dooyisadey, ay suune kee ki
rootiyo ono doŋ derec, ki
k'orgiso eda duwo ye, ki'ni
wल्लीyo duwo geŋ pay kaŋ
soo, wo ki dooyiso urzi Raa
t'ono doŋ derec. Ankeŋ a
urzi k'oogiradin miŋ jibaaye
a mozigo goole ki Romeŋ
geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye
ko? In t'ele kunuŋ, ulu ko?»
15 Wo Isa y'a zuune kane
bizaŋ sire sire, injkinno maŋ
y'an di ruute, y'ede: «De
ki moo me kun o d'ekkiyo
ikka me? Kun o k'eeli
tamma soo, n'a ki wolle do.»

16 Maŋ an i-d'eele tamma
soo, wo Isa y'anni tunde,
y'ede: «Undiso ti suma ekki

tamma ette k'aaye?» Kane
an i di'n gime onami, an'de:
«Ki mozigo goole ki Romeŋ.»
17 Maŋ Isa y'an di ruute,
y'ede: «Injkinno maŋ munda
wede ki mozigo goole ki
Romeŋ yoŋ ki yode kun i
y'elo, wo munda wede ki
Raa yoŋ ki yode, kun i y'elo.»
Aame an illiga ono geŋno
maŋ, an ziida giggiraŋ kono
yode geŋ me.

Tondiyo a urzi baldiya
(Matiye 22.23-33; Lik
20.27-38)

18 Doŋ miibi ti diine
doŋ an'ni waaku sundaŋ
Saduseyen geŋ, an d'iide
sirpa k'Isa. Kun suune kane
Saduseyen an rootiyo, doŋ
i t'inda an ki ti balda ye.
Injkinno Isa an di y' tunde,
an'de: 19 «Wede dooyisadey,
Muusa yi riije ti kaaga adda
mattup k'oogoro munda
wede in d'ise me, y'ede:
“Aame wede y'inda wo yi
iili erewo daa magiŋe maŋ,
mandaayawa gette leemadi
y'a ti seeda kono an t'ehe
inŋni a suma ki wede inda
geŋno‡.” 20 Injkinno aakede
i-d'ede zemba kane sarat.
Wede ki poone geŋ y'a ziida
erewo wo y'a inda daa
magiŋe. 21 Mandaayawa
gette leema wede ki sirwe
y'a ti ziida, wo yode toŋ y'a
inda daa magiŋe kay, wede
k'aduwe toŋ injkinno. 22 Kane
zemba sarat geŋ an ti duude
pay, wo wede tuuku yi-
t'oone magiŋe umbo. Aame

† 12:11 12.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23. ‡ 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6.

kane sarat geŋ pay an t'inda maŋ, tode erewo gettiyo toŋ t'aa d'inda. ²³ Injino maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balɗa geŋ, ti diine kane zamba geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay geŋ miŋ kulutú me?»

²⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyaguŋ, kono ki kotto kun ki'n suune ye ita k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa toŋ maŋ. ²⁵ Derec, a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balɗa geŋ, kuuli ti erayi an ki sedɗa tuddaŋ ye baa, wo de an di lekkey daa sedɗu aa maaleekiyagi a kandaane. ²⁶ Wo a urzi balɗiya ki doŋ i t'inda geŋ, ki kotto kun gire adda mattup ki Muusa ono doŋ Raa yi-ruute t'adda beyga k'undumu oggiyo uwo ɗala ɗala geŋ, y'ede: "Nuŋ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki YakupŦ."» ²⁷ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere. Geŋ ki kotto kun ti digge a elkiyaguŋ gette.»

Urzi k'oogoro wede goole a jiire

(Matiye 22.34-40; Lik 10.25-28; 20.39-40)

²⁸ I d'ede wede suuniyo k'oogoro soo injino, yi'n ollige Isa an niikiyto ti

Saduseyeŋ me. Wo y'illiga Isa y'anni gime onamaŋ derec maŋ, y'a d'iide sirpaɗi wo y'a yi tunde, y'ede: «T'adda diine k'urziyagi k'oogoro pay ki Muusa geŋ, urzi k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

²⁹ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Urzi k'oogoro wede a jiire enno: "Kun ollo doŋ k'Izirayel no, Galmeega Raaziŋ, yoŋ Galmeega soo ɗaŋŋal. ³⁰ Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá pay, ti undá pay, ti elkiyadá pay wo ti toogadá pay*."»

³¹ Wo wede ki sirwe enno: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.» Urzi k'oogoro wede a ceera kane sire eŋ umbo ti doolo me.»

³² Wede suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Geŋ beehiye wede dooyisadey, onamá ki ruute geŋ derec. Galmeega Raa yoŋ soo ɗaŋŋal, Raa ti doolo umbo daa yode me‡. ³³ Wede geŋ y'a geyye Raa ti addí pay, ti elkiyadí pay wo ti toogadí pay, wo y'a geyye bakadí aa yi geyyiso tuddí batum. Wede iza injino maŋ, geŋ i jiire sedefe ere an oggiyo a ume sedefe, wo i jiire sedefe ere an isiyo ki seyɗi payŦ.»

³⁴ Isa y'illiga ono wedusu yi'ni ruute geŋ derec maŋ, yi di ruute, y'ede: «Kee dokki

§ 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.2,6. * 12:30 12.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4-5. † 12:31 12.31 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ 12:32 12.32 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.35.

§ 12:33 12.33 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

ye ti Moziko Raa te.» Wo t'ume geŋ an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi ti Dawut
(*Matiye 22.41-46; Lik 20.41-44*)

³⁵ Isa yi dooyiso ɗuwo adda booro Boy Raa, aame geŋ y'an di ruute, y'ede: «De mummino kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'adɗo ti biza bumbu Dawut me? ³⁶ Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga t'urzi k'Unde Kamileŋ, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:
K'edi ki-koonaa a ammidadó kino,
bini ɗoŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti ɗandi zoŋɗá*.”

³⁷ Kun ollige, yode Dawut batum yi yi waaku Almasi “Galmeega”. De geŋ mummino Almasi y'a adɗo ti biza bumbu Dawut ɗaŋŋal me?» Aame geŋ ɗoŋ duuru baadaŋ an di y'ollige ti ulbe uŋse.

Ondirso a ɗuwo a tukki ɗoŋ suuniyo k'oogoro
(*Matiye 23.1-12; Lik 20.45-47*)

³⁸ Isa a dooyisadí gette y'an di ruute a ɗuwo, y'ede: «Kun koonaa mentikagi ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere ɗoŋ duuru an dehu ɗuwo an an di'n t'eesite ti ottilso. ³⁹ Adda boyɗi ɗoŋ

in di dooyiso, an dehu an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo toŋ, an dehu an koone a ume wede suma pây. ⁴⁰ Kane geŋ bey mandayɗayi an t'ombo pay, wo soŋ an eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko nokot kono ɗuwo an di'n wolle. Kono k'injino geŋ booradaŋ t'a kooney wehini a ceerey.»

Mandaayawa i-k'ede munda ye
(*Lik 21.1-4*)

⁴¹ Saŋ maŋ Isa y'a-guune edayí k'ume sandup ere ɗuwo an d'eliyo soŋko adda booro Boy Raa, yi wolliyoo mummino ɗuwo an obe soŋko me. ɗoŋ bey geŋ an d'obe soŋko baadaŋ. ⁴² Wo i d'ede mandaayawa t'a iina, k'umbatú ti d'ibi soŋko sunŋi sunŋi sire. ⁴³ Injino maŋ Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiire ti kane ɗoŋ pay oŋgo eliyo soŋko adda sandup gettiyo. ⁴⁴ Derec, kane ɗoŋ doolo pay geŋ an ele t'adda soŋko ere an uupe oopiyo, wo ɗe tod'te k'umbatú'ŋ t'a d'ele pay soŋko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

13

Ono a urzi ruugiyo Boy Raa
(*Matiye 24.1-3; Lik 21.5-7*)

* 12:36 12.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

¹ Saŋ maŋ Isa yi t'udde t'adda booro Boy Raa, aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagí yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo majjaanika moŋgali ti oozige boy enno do!» ² Isa yi di ruute, y'ede: «Derec, ki wolloyo boy an t'iiziga majjaane eŋ, mukkolo soo toŋ t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadan

³ Isa y'a ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye, y'a guune edayí k'ume Boy Raa. Aame geŋ sanalliyagí Piye, Zak, Zaŋ wo Andire, kane siidan ti yode danjal an di y' tunde, an'de: ⁴ «Kee k'ay ki ti rooti doo, suldi geŋ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino suldi pay geŋ an aana me?»

⁵ Injino maŋ Isa y'an d'iise rootiyto, y'ede: «Kun koono mentikagi, wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye. ⁶ I d'etto doŋ baadan an t'ambo sundó, wede tuuku toŋ y'a t'eesa: "Nuŋ Almasi Raa yi biire!", wo kane geŋ an di dagga duwo baadan. ⁷ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame geŋ kun addira ye. I dehu suldi geŋ an d'aane, wo aame geŋ a ki t'isa dangiya duniya ye botto. ⁸ Doŋ siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddan, doŋ mozigo soo ti mozigo

soo me an deyya ti tuddan kay. I d'isa nonjirso siido adda siidiyagi baadan, wo i d'isa mosogo pay. Wo kane suldi geŋ aakede kakkisa ere ki poone k'erewo addutú i t'umbe k'ehiyo.

⁹ Kun koono mentikagi a urzi lekkiyagun, kono duwo an un ti'n sedfa an un di'n t'etta k'ume doŋ booro, wo an un di'n gorpipa ti marpa adda boydi doŋ in di dooyiso. An un di'n t'etta daana doŋ deero siido wo daana mozagi, kono kune doŋzó. Aame geŋ a daanadan kun t'oona urzi kun di roota a suldi doŋ kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno geŋ me.

¹⁰ Ki poone onniyo gette t'a aana geŋ, i dehu Rabila Majjaanawa an an ti kizite a ita duwo pay. ¹¹ Wo aame an un ti'n zidfa kono an un di'n t'ette k'ume doŋ booro maŋ, ulbugun un t'ooda ki poone ye a munda wede kun di rootey me. A ume geŋ miŋ Raa y'un t'eley ono doŋ kun di rootey. Injino maŋ aame kun rootey geŋ, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo de ettey t'Unde Kamilen.

¹² Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey duwo ki towwadi, wo meege toŋ injino kay a innizi me. Inni an di kima adu ki maawan, an deha urzi duwo an di sedfa maawan ki towwadan*.

¹³ Kune doŋ duniya pay an un di'n olmidfa kono kun umbe a sundó, wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini

* 13:12 13.12 Kun wollo adda mattup ki Mise 7.6.

ɗanɗu maɗ, yode geɗ Raa y'a y'utta.

Onniytagi ɗoɗ etto ki dabar baadan

(*Matiye 24.15-25; Lik 21.20-24; 17.23; 21.8*)

¹⁴ Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, yode geɗ an ti y' zaapa adda Boy Raa a ume i ki dehu k'ettiyo ye†. Wede i gariya ono eɗ eedí ti'ni soodo beehiye. Aame geɗ kane ɗoɗ adda siido Ziide an t'ombo k'ekki moɗgali. ¹⁵ Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki ɗanɗayadi‡ maɗ, yoɗ geɗ yi-deega, y'etta ambu munda adda ɗanɗay ye, yi t'ombo. ¹⁶ Wo wede yoɗ adda doome maɗ, yi t'ombo, yi kima boy ambo kallayi wede goole ye. ¹⁷ A onniytagi geɗ aasa dabar baadan a kane erayi ɗoɗ mahuwagi ti ɗoɗ inɗizan an oodiyo! ¹⁸ Kun tondo Raa kono sulɗi geɗ a k'aana a ume reele ye. ¹⁹ Derec, a onniytagi geɗ dabar t'aasa ooɗe baadan. T'ume Raa y'ikkima duniya bini ankenno, dabar inɗino i k'ize ye, wo ki ɗaana toɗ i k'isa ye§. ²⁰ Aame onniytagi ɗoɗ ki dabar geɗ Galmeega Raa y'a ki'n ihira goppon ye maɗ, wede tudde soo toɗ umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geɗ y'an

ohira goppon kono ɗoɗ yi biire ki yode.

²¹ Inɗino maɗ aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yoɗ a enno!" ise "Yoɗ a ummey!" maɗ, kune onami kun amba ye. ²² Ni rootiyo inɗino kono i d'adɗa ɗoɗ an ti t'isa tuddan aa Almasi Raa yi biire, wo ti ɗoɗ an ti t'isa tuddan aa nebiyagi. Kane geɗ an d'isa sulɗi k'armika ti sulɗi ɗoɗ i ceeriyo eego, aame urzi ede maɗ kane an di dagga ɗuwo ɗoɗ Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye. ²³ Kun koono mentikagi, sulɗi pay eɗ n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede

(*Matiye 24.29-31; Lik 21.25-28*)

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniytagi ɗoɗ ki dabar geɗ an t'ingila lewwet maɗ, i d'aana onniytagi ɗoɗ peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, ²⁵ moldali an sildita ti kandaane, wo sulɗi ɗoɗ an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga*. ²⁶ Aame geɗ ɗuwo an di n' wolla nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede eɗ, ni kama ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika†. ²⁷ Wo n'a t'igiba maaleekiyagi k'adda

† **13:14** 13.14 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. ‡ **13:15** 13.15 Yi-guune t'ekki ɗanɗay: I-kaza a siido k'Iziryel geɗ ɗuwo ɗanɗayɗayan geɗ awhizan patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan. § **13:19** 13.19 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.1.

* **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 13.10; 34.4; Ezekiyel 32.7 wo Zowel 2.10; 3.4. † **13:26** 13.26 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 7.13.

siidiyagi dɔŋ a duniya itatú pife, an di t'ogiya dɔŋ ni biire‡.»

Ono ombide a tukki tormo (Matiye 24.32-36; Lik 21.29-33)

²⁸ «Kun wollo wo kun elko a ono ombide dɔŋ a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oddize wo puutagutú eesiyo roobiyo maŋ, geŋ kune kun suune adda k'addugun kizini yon goppon. ²⁹ Geŋ injkino kay, kune toŋ kun wulla suldi geŋ an iina maŋ, kun suuno kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ tod'te goppon, aakede nuŋ a biza bumbugun. ³⁰ Derec injkino wo n'un di rooto: Doŋ ankenno eŋ an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay geŋ an d'aana me. ³¹ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamó an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidi i ti suune onniyo te

³² «Wo suldi geŋ an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo maŋ, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa toŋ maŋ. ³³ Kun koono mentikagi, kun lekko zeere, kono onniyo gette kun ki ti suune ye.

³⁴ Suldi geŋ i deeyiso aa wede yi t'ette torguwo. Attidi boozí y'an d'iili a bey

dɔŋ naabadí, a wede tuuku toŋ yi d'eele naabo sittú sittú, wo a wede boohiyo biza bumbu yi ruute, y'ede: «K'ollo, ki lekko zeere!» ³⁵ Injkino kun lekko zeere, kono wede boy yi kimo a peedo ere tuuku kun ki suuna ye: y'aana a lohe koo, diddo koo, uzu y'odola koo, ti soohe koo maŋ. ³⁶ Aame yi kimo a onniyo ere kun ki ti suune ye maŋ, y'un gi di'n t'oono kun udige ye. ³⁷ Ono dɔŋ n'un rootiyo eŋ, ni rootiyo a dɔwo pay: Kun lekko zeere!»

14

Dehutu k'urzi ki tówwo k'Isa

(Matiye 26.1-5; Lik 22.1-2; Zaŋ 11.47,49,53)

¹ A guute onniyo sire maŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi wo tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme* geŋ, an d'adda. Maŋ kane deero dɔŋ sefeke ti dɔŋ suuniyo k'oogoro, an dehutu urzi Isa an di y' seeda ti metinjo ki tówwadi. ² Wo kane an di ruute, an'de: «Yon in ki y' seeda adda tarnaape kino ye, para maŋ dɔŋ duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey dɔŋ eediyadan unse ekk'Isa

(Matiye 26.6-13; Zaŋ 12.1-8; Lik 7.36-38)

³ Isa yon a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti

‡ 13:27 13.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 30.4; Zakari 2.10 wo Nehemi 1.9. * 14:1 14.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.1-27.

poone yon ki bitide, an di guune ombo. Aame an ti guune geŋ i d'ede erewo ti t'udfo, a beytú ulo dingile an ikkima ki mokkolo sundutú albaatir, adda egey doŋ eediyadan unse. Egey geŋ sundan nardo, wo zooyayan ooŋe baadan kono an a ki gilse ti munda ye. T'iide'ŋ, ulo dingile golladí t'a dihima, wo egey geŋ ti-t'ibi ekk'Isa. ⁴ Maŋ doŋ ongo ti diine kane doŋ enno geŋ ulban an ki t'ize unse ye, an di rootiyto diinayan, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey doŋ eediyadan unse geŋ me? ⁵ Egey geŋ in aane in t'owila in t'oone tamma meeda adfo ti uto†, wo in an t'ele soŋko gette a doŋ an k'ede munda ye.» Wo an i-d'orbite baadan a erewo gette.

⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Erewo kun t'oolo, kun i-t'oodfo ulbutú ye, kono munda wede t'o ize geŋ a nuŋ unse. ⁷ Kane doŋ an k'ede munda ye geŋ an lekka daayum ti kune‡, wo kun aane kun an d'ise beehiye aame kun dehu maŋ. Wo de nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye. ⁸ Tod' t'ize munda wede a toogatú, tod' t'o di yirge egey doŋ eediyadan unse a tuddó en aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁹ Derec inkinno wo n'un di rooto: A omagi pay adda

duniya an kizita Rabila Majjaanawa geŋ, erewo ette duwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

Ziidas ti deero doŋ sedefe
(Matiye 26.14-16; Lik 22.3-6)

¹⁰ Ziidas Iskariyot wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, y'iide'ŋ y'a uuney kane deero doŋ sedefe kono yi dehu Isa y'an di y' t'ela beezan. ¹¹ Aame an illiga inkinno maŋ, kane ulban a t'ize unse wo an i di ruute an i-t'eela soŋko. T'ume geŋ Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kaŋ mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me.

Isiyo k'ombo ki tarnaape
Pak
(Matiye 26.17-19; Lik 22.7-13)

¹² Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'a iina, tod'te onniyo ere an di waldfutu inŋni dambami an d'isiyo ombo ki tarnaape Pak ki Yawudiyagi§. Aame geŋ sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombo tarnaapayin ki Pak te?» ¹³ Maŋ Isa yi d'igibe doŋ sire ti diine sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger, aame geŋ kun t'ikkimey ti wedusu yi

† 14:5 14.5 Anki tamma meeda adfo i-kaza gurus suma naabo wede ki ozzine soo. ‡ 14:7 14.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11. § 14:12 14.12 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.3-5.

t'eezo ahu ti dingile, kun di y' daanoy ¹⁴ bini adda boy wede y'a t'ettye. Wo kun t'iidey mañ, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombo tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi te?" ¹⁵ Wo yoñ biino y'un dikizey, tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime beehiye. Geñ a ume geñño kun in d'isoy ombo te.» ¹⁶ Mañ kane sanalliyagi an d'ingile, an iide'ñ adda geeger, suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, inkiño ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

¹⁷ A peedo t'a t'iire mañ, Isa y'a iina ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geñ me. ¹⁸ Kane an di guune ombo, wo aame an ombo geñ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inkiño wo n'un di rooto: Wede soo ti diinaguñ ay ombo kañ soo eñ, y'a ni t'ela bey doñ k'olmidayó*.» ¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondoñ, wo an di y'iise tondiso, wede soñ yi d'eesiyo: «Nuuno ko, nuuno ko?» ²⁰ Yoñ y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Yoñ wede soo ti diine kune doñ koomat makumu sire eñño, wede ay agisa beezey kañ soo adda k'ooko. ²¹ Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñ n'a t'inda, geñ a-t'etta a ono doñ an riije ti kaaga adda mat-

tup ki Raa a tukki nuuno†. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey doñ k'olmidayó, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñ me! Yode geñ, an ki y'ehe adda duniya ye toñ bee!»

Ombo ti sobo i kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(Matiye 26.26-29; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

²² Aame an ombo geñ, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, mañ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, ette tuddó.» ²³ Sañ y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, mañ y'an d'ele, wede soñ yi guume guume, ²⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Ette puuzadó, puuzo ki taasawa ere Raa y'a ketta ti duwo‡, to t'oba ki doñ baadañ. ²⁵ Derec inkiño wo n'un di rooto: N'a t'iibe ti anki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inñi biñ, bini onniyo ere ni siba sey geñ toote wede aware k'inñi biñ a Moziko Raa.» ²⁶ Aame an t'iimi an aa t'iibe mañ, an d'ũure ôrdari tarnaape ki Pak, sañ an t'udde an d'ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí

(Matiye 26.30-35; Lik 22.33-34; Zañ 13.37-38)

* **14:18** 14.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † **14:21** 14.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2-19 wo Ezayi 53. ‡ **14:24** 14.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.8 wo Zeremi 31.31-34.

27 Maṅ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kune pay kun di n' kiigira a munda wede aana geṅ me, kono ono eṅ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede k'elso n'a yi t'ida, wo tordō dambami a-teepaṢ."»

28 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de saṅ Raa yi ti n' bilda maṅ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.» 29 Maṅ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aame doṅ pay an ki giigira a munda wede aana toṅ, nuṅ ni ki kiigira ye.» 30 Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inṅkino wo n'a di rooto: Anṅki a diddo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola bizi sire geṅ, kee k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taṅ afo.» 31 Wo de Piyer yi kodfime, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toṅ n'a t'inda ti kee!» Wo kane doṅ soo toṅ an a-ti ruute inṅkino kay.

Isa yoṅ a Zesimaane
(Matiye 26.36-46; Lik 22.40-46)

32 Saṅ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundi Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'ette n'a tondey Raa geṅ me.» 33 Maṅ ti yode y'a-wiike Piyer, Zak wo Zaṅ. Aame geṅ orgiso t'a yi ziida wo ulbi i-d'oodfiyo baadaṅ. 34 Yo y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ eṅ sommagi dondoṅ

aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere.»

35 Wo yo y'a-lidde dokki booloṅ ti kane me, maṅ y'a t'uttile zumayi a siido, y'a iise tonduyo Raa kono ise kotto maṅ dabar gette yi di ti ledde ti tuddi me. 36 Adda tonduyadi y'ede: «Abba, ikaza Meego, suldi pay a kee ik'oone ye, ise maṅ kop ki dabar ette k'o ti ledde ti tuddo me. Wo too maṅ pay geṅ a ki t'ise aa nuṅ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»

37 Saṅ y'a-gime ki tukki sanalliyagi doṅ afo geṅṅo, wo yi'n uuna an udige. Maṅ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Simo, kee k'udige! Ki peedo soo toṅ ki k'iine ki ki likke zeere ye! 38 Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye. Wede tudde geṅ a elkiyadi yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddi toogatu baata.»

39 Saṅ Isa y'a-lidde siidi sey, wo y'a iise tonduyo Raa inṅkino sey. 40 Maṅ y'a-gime k'ume sanalliyagi, yi'n uuna an urme, edayan an ziida moone. Wo munda an i-di roote toṅ an ki suune ye.

41 Maṅ k'aduwe Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Anṅkeṅ peedo t'iide, suldi pay i t'ize, wo nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, an n'ele a bey doṅ

k'oldfiko. ⁴² Kun t'oozo, in engile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey dɔŋ k'olmidayó yi t'udɔɔ.»

Seedu k'Isa

(*Matiye 26.47-56; Lik 22.47-53; Zan 18.2-11*)

⁴³ Isa onamí y'a ki ti'n dɔŋge ye botto, a kaamiki Zidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yi-t'udɔɔ ti dɔŋ duuru a itadí, a beydɔŋ kasi-gara ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero dɔŋ sedefe, dɔŋ suuniyo k'oogoro ti dɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi. ⁴⁴ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey dɔŋ k'olmidayí geŋ, y'an di ruuto dɔŋ duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney eŋ Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadí maŋ, geŋ yode kun di y' soodoy, kun di d'engiloy, kun di boohoy koduwo.» ⁴⁵ Ziidas y'iina maŋ, kesiko y'a y' zikke Isa kabbaŋ wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize puuc a tobbisadí. ⁴⁶ Inkiyo maŋ kane dɔŋ duuru an d'iiziga tuddí, an di y' ziida.

⁴⁷ Aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagi y'a t'iidiba kasigaradí, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole dɔŋ sedefe, kuudí a dɔkke. ⁴⁸ Wo Isa y'a t'ihina bizí, y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tudugun kun t'ikkimo ti kasi-garyagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me?» ⁴⁹ Para maŋ nuŋ miŋ daayum ti

kune, ni dooyiso a booro Boy Raa wo kun gi di n' ziida ye. Wo de suldi geŋ a iina kono a-t'ette a ono dɔŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa.»

⁵⁰ Maŋ kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe.

⁵¹ Wo i d'ede obulso yidaaniya Isa, y'a diibo miŋ parde danjalan a tuddí me. Duwo an dehu an di y' seeda, ⁵² wo de y'an di bu-uye pardayí a beezan, y'a t'umbe bontilin.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi

(*Matiye 26.57-68; Lik 22.54-55,63-71; Zan 18.12-18*)

⁵³ Isa an di t'iide k'adda boy mozigo goole dɔŋ sedefe, a ume wede kane deero dɔŋ sedefe, dɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi ti dɔŋ suuniyo k'oogoro an t'ugiye pay. ⁵⁴ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole dɔŋ sedefe, maŋ yi-t'iide y'a-guune a booro ti dɔŋ naabo, an di kookiyo uwwo.

⁵⁵ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero dɔŋ sedefe, an di dehutu wede a roote ono a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki tōwwadí, miŋ umbo an k'ooniyo ye. ⁵⁶ Dɔŋ baadan an iide'ŋ an di ruutite ono butte a tukki yode, wo de onamaŋ aa ki t'ettiyo kan soo ye. ⁵⁷ Maŋ dɔŋ miibi an t'iiziga an di ruute ono butte a tukki yode, an'de: ⁵⁸ «Ay y'illiga yi ruute, Boy Raa wede duwo an iiziga eŋ y'a kossita, wo adda k'onniyo

ado y'a y'ooziga a k'isa boy wede i k'iiziga duwo ye.»
 59 Wo t'urzi k'ono genno ton onaman aa ki t'ettiyo kan soo ye.

60 Injino man mozigo goole don sedefe y'a t'iiziga a daana don i t'ugiye, wo y'a tunde Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee en, kee ki ki roote munda ye ko?» 61 Wo yo Isa yi d'annugu deddek, y'an ki rootiyo munda ye. Man mozigo goole don sedefe y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo ki Raa wede duwo an di tamma ko?» 62 Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye nuuno, wo kun di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jiiire pay, wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondari a kandaane*.»

63 Injino man mozigo goole don sedefe yi-ti gulkuwe, kallagi y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa!» 64 Kun illiga ti kuudugun yi gilde suma Raa te. Kune elkiyagun moo me?» Man kane pay gen an di ruute, an'de: «Booro ti y' ziida, munda wede yon y'ize en i-iide ki towwo.» 65 Don ongo ti diinayan an d'iise padfita lee a tuddi. Edayi an i-t'ippe, an di gohiso kutuba wo an d'eesiyo: «Kee nebi man, ki y'unto wede i k'ize me!»

Man kane asigiryagi an di y' battisa.

Piyer y'a kiigira Isa
 (Matiye 26.69-75; Lik 22.56-62; Zan 18.17,25-27)

66 Aame Piyer yon ti dandi a booro ki paate gen, ere soo ti diine don naabo mozigo goole don sedefe ti-t'uddo. 67 Tode gette Piyer t'a yi wulle yi kookiyo uwo, ti ti y' wulle ti ti y' dinge man, ti di ruute, t'ede: «Kee ton ti Isa wede ti geeger Nazaret, kune soo.» 68 Wo Piyer y'a yi giigira, y'a ruute, y'ede: «Kon munda wede mi rootiyo gen ni ki y' suune ye, wo itadi ton ni ki ti suune ye!» Man ti booro boy y'a t'iiziga, y'a t'iide biza bumbu. Aame gen uzu y'a iise moolo. 69 Wo to ere naabo gette t'a yi wulle sey, t'an d'iise rootiyo a kane don a sirpatu, t'ede: «Yon wedusu en ti diine kane sanalliyagi k'Isa.» 70 Wo Piyer y'a yi giigira sey. Tan boolon man kane don a sirpadi gen an i di ruute sey, an'de: «Ki kotto kee wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, kono kee ton ti siido Galile.» 71 Injino man Piyer y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Wede kun rootiyo en ni ki y' suune ye! Para man ono don ni rootiyo en derec ye man, a gollado!»

72 Wo a kaamiki uzu y'a iile ki sirwe. Aame gen Piyer y'a ilke a ono don Isa yi-ruute, y'ede: «Ki poone

* 14:62 14.62 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1 wo Daniyel 7.13.

uzu y'a ôola bizí sire geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.» Injino maŋ y'a iise môolo.

15

Isa a d'aana Pilat

(*Matiye 27.1-2,11-26; Lik 23.1-5,13-25; Zaŋ 18.28-19.16*)

¹ A biza soohe maŋ, kane deero booro Yawudiyagi pay, deero doŋ sedefe, doŋ i dokkiyo Yawudiyagi ti doŋ suuniyo k'oogoro, an t'ugiye an di ruute onamaŋ kaŋ soo. Maŋ Isa an ti y' gittite, tiŋ geŋ an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yoŋ Romen goole siido. ² Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Geŋ aa ki rootiyo.»

³ Kane deero doŋ sedefe geŋ, wede tuuku toŋ yi rootiyo ono a eedí eedí. ⁴ Maŋ Pilat y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee ki ki roote munda ye ko? Ki k'ollige ko ono doŋ pay an rootiyo a tukki kee eŋ me?» ⁵ Wo de Isa yi d'annugu deddek. Pilat yi wulle injino maŋ, y'a ziida giggiri.

Booro k'Isa ki tôwwadí

⁶ Aa daayum Pilat yi d'isiyo a tarnaape Pak maŋ, y'an d'adfiya t'adda daŋgay wedusu soo wede doŋ duuru an dehu. ⁷ Wo aame geŋ adda daŋgay, i d'ede wede soo sundi Barabas ti doŋ

doolo kaŋ soo an an t'elite ono a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romen. Kane an'ni zidde kono aame an iiziga deyyiso geŋ an t'iide wedusu. ⁸ Injino doŋ duuru an t'iide di Pilat wo an di y' tunde, y'an d'ise munda wede aa daayum yi d'isiyo. ⁹ Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu miŋ n'un t'addo mozigo Yawudiyagi ko?»

¹⁰ Pilat yi rootiyo injino kono yi suune, kane deero doŋ sedefe Isa an i y'ele beezí kono an kolbiso ti yode. ¹¹ Wo de kane deero doŋ sedefe an an t'elite ono a doŋ duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'adde Barabas. ¹² Injino maŋ Pilat y'a tunde doŋ duuru sey, y'ede: «De wede kun yi waaku mozigo Yawudiyagi geŋ, kun dehu ni-d'ise mummino me?» ¹³ Wo kane an d'iise dollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko!» ¹⁴ Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «De munda ulsu miŋ y'ize moo me?» Wo de kane an di dollite baadaŋ ki baadaŋ, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko!» ¹⁵ Kono adde doŋ duuru a t'asse geŋ, Pilat y'an di y'udde Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa*. Saŋ y'an di y'ele an ti y' taakey ekk'undumu

* 15:15 15.15 Marpa: Marpa guzuzu ki doŋ Romen, an ikkimo ki golmodo buru, an a-t'elito maldali a booha.

wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade

(*Matiye 27.27-31; Zanj 19.2-3*)

¹⁶ Injino manj kane asigiryagi an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siifo, wo eebanj asigiryagi ti doolo tonj baadan an a-ti'n wiiko pay.

¹⁷ An d'umbe kalle wede goole teeze[†] an i di t'usse, wo an di gini kadumul k'ahimagi[‡] an i-t'usse eedi.

¹⁸ Manj an i d'iise isiyo toose, an tettiso beezanj, an d'eesiyo: «Toosada mozigo Yawudiyagi no! Toosada mozigo Yawudiyagi no!»

¹⁹ An di y'oggiso a eedi ti koyile, an di padfita lee a tuddi, wo an di dikkiyto, an d'ottilso a daanadi.

²⁰ Aame an ti y'ukke maade manj, kalle wede goole teeze an t'iidiba wo an i di t'usse kallagi. Manj Isa an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu
(*Matiye 27.33-44; Lik 23.36-43; Zanj 19.16-24*)

²¹ A adfiyadanj ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo injino y'aahiya doome, yonj ti geeger Sirej, sundi Simo. Yonj genj meek' Alegzandire ti Ripis. Asigiryagi an di

y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ²² Wo an di t'iide Isa k'ume wede sundi Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ²³ A ume genj, a Isa an i d'eele toote k'inni binj kalsiya ti dunnu sundi mirr, minj y'a-tuuge ki sobo me. ²⁴ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, wo kallagi an di dikkiida t'urzi k'arbu teltel muntelliyo, a wede tuuku i t'ooriyo yi t'ambu t'ambu[§].

²⁵ Isa an ti y' tiike ekk'undumu genj, a peefo t'ize k'aadumu mesuwe. ²⁶ Ekk'undumu an tiike pakirte eego wo an a-ti riije, an'de: «Yonj mozigo Yawudiyagi.» Genj munda wede i-d'iide untadi. ²⁷ Wo a sirpadi an a-tiike donj k'oogire sire, sonj t'undumzi a kese k'ammidadi, wo wede sonj t'undumzi a kese geeladi. [²⁸ Genj a-t'iide a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Yonj an ti yi gize ti donj k'oldiko*.»]

²⁹ Donj adfiya tinj genno, an di y' kaldita wo an denilso eedan, wo an d'eesiyo: «Eeyu, kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo ado k'a y'ooziga genj, ³⁰ k'utto tudda batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko, ki ti d'eegi!»

³¹ Kane deero donj sedefe

[†] 15:17 15.17 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko. [‡] 15:17 15.17

Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko. [§] 15:24 15.24 Kun wollo adda

mattup ki Soom 22.19. * 15:28 15.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

ti donj suuniyo k'oogoro tonj an di y'okko maade kay, wo an di rootiyto ti tuddan, an'de: «Yonj donj doolo y'an di'n utte minj, yi k'aane tuddi batum yi ki t'utte ye! ³² Yonj Almasi Raa yi biire, wo mozigo ki donj k'Izirayel kotto manj, ankenno t'ekk'undumu genj yi ti deegi! Ay wulla yi ti diiga manj, kaye ay zaapa addey a yode.» Kane donj an tiike a sirpadí tonj, an di y' kaldíta injkino kay.

Unto k'Isa

(Matiye 27.45-56; Lik 23.44-49; Zanj 19.28-30)

³³ T'ume peedo t'ize diine genj, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. ³⁴ A

eesiyo peedo lohe manj, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Genj i-kaza: «Raa ki nunj, Raa ki nunj, moo me ki ni giigira me†?» ³⁵ Donj onjo ti diine donj i lekkiyo angenno genj an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.»

³⁶ Wede soo ti diinayanj y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inñi k'inda binj, manj yit'ele a biza koyile, yit'usse bize k'Isa y'a suuye, wo y'a ruute, y'ede: «Kun dello, in

gi di wolla do Elizi wenda yi etto, yi ti y' deega manj.»

³⁷ Wo de Isa y'a idili ti golla awwa, manj y'a-t'ihe. ³⁸ Aame genj alboy wede i

dikke adde Boy Raa sonj k'adda sonj ki paate genj, a t'ihina tar t'awwa a ti dñige les. ³⁹ Goole k'asigiryagi meeda ki Romenj yi t'ihira daana k'Isa, yi wulle untadi te, manj y'a ruute, y'ede: «Wede enj Ulo Raa ki kotto!»

⁴⁰ A ume genj i d'ede erayi tonj ede, kane an t'ihirte ti dokki an di wolliyo munda wede isiyo. Ti diinayanj i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak wede nenku ti Zoz, wo soo te Salome. ⁴¹ Kane erayi genj an daaniya Isa wo an i di naabiya aame yonj a siido Galile. An di gili ti yode ki Zeruzalem, wo erayi ti doolo tonj baadanj an iido ti kane me.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

(Matiye 27.57-61; Lik 23.50-56; Zanj 19.38-42)

⁴² Suldi genj ize onniyo jima, duwo an okkime tuddanj kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A peedo t'ette k'ooriyo manj, ⁴³ wede soo ti geeger k'Arimate sundi Yusup y'a iina. Yode tonj manj wede goole ti diine donj deero booro Yawudiyagi, wo

yi zaapu elkisadi a ettiyo Moziko Raa kay. Y'a iibe edayi, y'a uuney Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. ⁴⁴ Aame Pilat y'illiga Isa y'inda baa manj, y'a ziida giggiri. Injino y'a wiike

goole k'asigiryagi meeda, y'a

† 15:34 15.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

yi tunde, y'ede: «Isa y'inda ti kaagine ko?»⁴⁵ Aame goole k'asigiryagi meeda yi-ti ruute mañ, yi d'iili urzi a Yusup y'a t'ambe nuune k'Isa me.⁴⁶ Yusup yi d'iwila sotor tuwarwa, nuune'ñ y'a ti y' d'iige t'ekki undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko me. Wo y'a ñilpe ti sotor gettiyo, yi-t'ele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mukkolo. Mañ y'a-ti d'fonkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo.

⁴⁷ Aame geñ Mariyam ere ti siido Magdalla wo Mariyam mekki Zoz, kane geñ an di woliyo ume an ele nuune k'Isa me.

16

Baldiya k'Isa

(*Matiye 28.1-8; Lik 24.1-11; Zan 20.1*)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. Aame geñ Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak, wo soo te Salome an t'iide, an d'iwilo egey don eediyadan unse kono an i-t'assigey tukk'Isa.² Ti soohe a onniyo dumas, peedo ti-gilo mañ, an d'ingile ki biza muuzo.³ Wo a urzi an di rootiyto ti tuddan, an'de: «De zumbulu a biza muuzo geñ in ti y' donkiley wee?»⁴ Wo an iiney mañ, an woliyo zumbulu goole an a t'ippe a biza muuzo geñ donkilso a kese.

⁵ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo an woliyo

obulso ti kalle tuware yi-guune a kese k'ammade. Aame geñ kane orgiso t'anni ziida baadan.⁶ Wo de wede geñ y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede ti geeger Nazaret, wede an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko me. Yoñ geñ Raa yi ti y' bilde, yoñ a enno ye. Enno kun wollo ume an ziipe nuunayi me.⁷ Anken kun'do, kun an ti kazoy a sanalliyagi wo a Piyer pay, kun d'eesoy: “Yoñ y'unni delliyo a siido Galile. A ume geñ kun di y' wolley, aakede y'un di ruute.”»

⁸ Injino mañ t'adda muuzo an t'udde, an di nonjirso burbur eedan a digge, an t'umbe dokki. Wo munda a wenda soo ton an i-ki ruute ye kono orgiso t'anni ziida.

Isa yi kaza tuddi a Mariyam ere ti siido Magdalla

[⁹ Onniyo dumas ti soohe walak Isa yi bilde mañ, ki poone y'a gize tuddi a Mariyam ti siido Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitandani sarat t'ettu.¹⁰ Tode gette t'an d'iide rabila a don i likke ti yode, kane an t'ize sommagi dondon an isiyo molo.¹¹ Wo aame an illiga t'an ruute Isa yoñ zeere ti yi wullo ton, onamtú an ki d'umbe ye.

Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi sire

¹² Saŋ maŋ Isa y'an ti gize tuddi t'urzi doolo, aame geŋ an d'ikkima ti sanalliyagi kane sire an ambe k'adda k'ille ti paate. ¹³ Kane sanalliyagi sire geŋ an di-gime ki Zeruzalem, an an t'iide taaya a doŋ oŋgo, wo toŋ maŋ onamaŋ an ki d'umbe ye pây.

Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi kane koomat makumu soo

¹⁴ Saŋ maŋ Isa y'an di gize tuddi a sanalliyagi kane koomat makumu soo, an ti guune ombó. Aame geŋ y'an di'n iise aapudu, y'ede: «Zaapu k'addugun a nuŋ umbo, biza k'ulbugun zakidi, kono doŋ an ni wulle ni bilde an un kaza toŋ, kun k'ambu onamaŋ ye!»

¹⁵ Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda duniya pay, kun an kazitoy Rabila Majjaanawa a duwo pay. ¹⁶ Wede yi ziipa addi a Isa wo an ti y' zuyya batem maŋ, Raa y'a y'utta. Wo de wede yi ki ziipa addi a Isa ye maŋ, booro Raa t'a yi seeda. ¹⁷ Doŋ i zaapa addaŋ a nuŋ geŋ, eŋno suldi k'armika an d'isa a kiza toogo Raa ti kane me: an di limmita siitandani ti sundó, an d'orba t'ono doŋ doolo. ¹⁸ An sedfa mimbayi ti beydaŋ, an siba inda k'unto toŋ, munda soo toŋ i ki'n isa ye. An di zaapa beezaŋ a tukki doŋ k'eeni, wo kane geŋ an t'oona bee.»

¹⁹ Aame Galmeega Isa y'an ti ruute inokino maŋ, Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammade Raa. ²⁰ Wo kane sanalliyagi an di tiipe k'adda duniya pay kazita Rabila Majjaanawa. Wo Galmeega ti kane, y'an di'n noogiyo ti suldi k'armika, i-kaza onamaŋ geŋ d'erec.]

Engilso k'Isa k'awwa ki kandaane

Rabila Majjaanawa k'Isa Lik yi riije

*En urzi k'ono don kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Lik yi riije. Lik geɗ yon wede daawiya. Yon ti diine don zina k'Isa ye, wo yi turguwe taɗ baadan ti Pool wede zina k'Isa me. Yon yi likke ti kane don izire a ita k'Isa kono y'anni tondite mummino Isa yi likke a siido me. Mattup ette yi riije a wede soo sundi Teyopil. Ti diine kane don pay i riijite mattupiyagi k'ono Raa geɗ, Lik siidi Yawudusu ye me.

Adda mattup ette Lik yi ruute mummino Isa an y'ehe wo ti naabo ere y'ize a siido, aakede: dooyiso ere yi duye duwo, urzi k'untadi wo baldiyadi ti diine don unto. Isa yi kazita ono Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a don k'eeni, yi lommite sitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Kane Yawudiyagi an deliyo mozigo wede etto y'an di'n utta. Yon geɗ Wede k'Uttiyo Raa y'a t'igibo, aa nebiyagi an ruute ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa geɗ yi suune Wede k'Uttiyo umbo maɗ, kine duwo pay en in digge. Inkiyo y'a t'igibo Ulí soo danɗal, kono

y'a utta don i ziipe addan a yode adda siidiyagi pay. Ulo geɗ, yon Isa Almasi.

Toose ki Lik

¹⁻² Teyopil mee'ki nun, don ongo an wulle t'edayan suldi don Raa y'ize t'ume k'eesiyo a diinayin me. Saɗ kane an t'ize don kazita k'ono wo an in t'iide taaya a suldi geɗ me, maɗ don baadan ti diinayin an d'iise raaniya ki taaya gettiyo. ³ Wo aame ni zidde ita mekk'ono a suldi don pay ize t'ume k'eesiyo genno maɗ, Teyopil nun ton o d'ize unse n'a di raane a kee ita ki suldi geɗ, son k'ita bakadi bakadi. ⁴ Nun n'a raaniya kono k'a suune beehiye, dooyiso ere an ki duye gette tod'te d'erec.

Urzi wede an di t'eha Zan Batis

⁵ A ozzinagi don Erod yon mozigo ki siido Ziide, i d'ede wede sedefeke sundi Zakari, yon geɗ ti diine don sedefeke don k'Abbiya*. Wo to eddi sundutu Elizabet, ti ita k'inni k'Aron mozigo goole don sedefeke. ⁶ Kane geɗ sirwan pay ki diine a daana Raa, an ollige onami wo an sooru a urzi wede pay k'oogoro ki Galmeega Raa, duwo an an ki zaapu ono a eedan ye. ⁷ Wo kane ulo an k'ede ye kono Elizabet tod'te karta, kane sirwan pay an ti guulike.

* 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki 1 Koronik 24.7.

8 Onniyo soo Zakari y'a t'iide k'adda Boy Raa isiyo naabo ki sedefe, kono iina a kaabadan an d'ise. 9 A urzi k'oogoro, kane don sedefe an t'ize teltel muntelliyo man, i-t'iire a yode a ogge suldi koddiyo eefiyadan unse† adda Boy Galmeega Raa wede k'adda me. 10 A peedo ere an d'oggiyo suldi koddiyo eefiyadan unse, kane don duuru pay ti paate an tondiyo Raa. 11 A kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a iide tukki Zakari, wo y'a t'ihira a kese k'ammade ki munda aa sandup an d'oggiyo suldi koddiyo eefiyadan unse. 12 Aame Zakari yi y' wulle man, eedi t'a digge wo orgiso t'a yi ziida. 13 Wo de maaleeka yi di ruute, y'ede: «Zakari kee k'orgide ye, kono tondiyada a Raa gette, yon y'illiga. Edda Elizabet t'a t'eha ulo, wo ki di-zaapa sundi Zan. 14 Kee adda a onna t'unjuwo kono yode, wo don baadan ulban an d'isa unse a ehiyadi te. 15 Yon y'a t'isa wede goole a daana Galmeega Raa, toote k'inni bin yi ki siba ye, ise toote ti doolo wede i-d'ede orme ton man‡. Yon t'adda k'adde meedi gen min, addi onniyo t'Unde Kamilen. 16 Don k'Izirayel baadan y'a ti'n kimo ki tukki Galmeega Raazan§. 17 Ettiyadi y'etto yon wede

zina Raa, ti toogo k'Unde Kamilen ere i-dokkiyo nebi Eli. Injino man maawi ti innizan y'a ti'n sella an di t'okkiya, wo don i k'ollige ono ye ton y'a ti'n kimo a suuniyo k'ono ere ki don ki diine, kono y'an isa don i t'ikkima tuddan a Galmeega*.» 18 Zakari yi di ruute a maaleeka, y'ede: «De kan mummino n'a suuna ono gen derec me? Derec, nun ni t'ize goole wo eddo ton ozzinagutu ide, ti ki t'eha ye.» 19 Man maaleeka yi di'n gime onami, y'ede: «En nun maaleeka Gabiriyel wede ohire a daana Raa ni di naabiya, yi n'igibo n'a-d'iido ti rabila majjaanawa kono n'a-di kize. 20 Wo kee onamo ki k'umbe ye, injino man biza a di t'ippa ki rootiyo umbo bini onniyo ere suldi pay gen a-t'etta. Eyye, ono don ni ruute gen a t'isa aame onniyo t'iida man.»

21 Aame gen kane don duuru an delliyo Zakari, wo an ziida giggeran kono t'adda Boy Raa wede k'adda gen yi ki t'adfiya kesiko ye. 22 Aame yi t'udfo kotto man, yi k'aaniya rootiyo ye a don duuru gen me. Wo kane an di zuune yon i-iido munda aa suniye adda Boy Raa wede k'adda gen me, y'an ooyisito dugiyko danjal wo bizi ki rootiyo umbo.

† 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.7-8. ‡ 1:15 1.15 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.3. § 1:16 1.16 Kun wollo adda mattup ki Malasi 2.6.

* 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23-24.

²³ Aame Zakari y'a ti dɛnge onniytagi dɔŋ ki naabadi adda Boy Raa maŋ, y'a aaha boozí. ²⁴ Bini maŋ eddi Elizabet ti t'umbe adde, tere paat geŋ t'ombide tuddutú. Wo tod' t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: ²⁵ «Enno munda wede Galmeega Raa y'ize a tukki nuŋ te: Nuŋ te sukuyagi a daana dɔŋzɔ me, kono o k'ede ulo ye. Wo ankeŋ y'a dihe y'o di booye sukuyagó a daana duwo pay.»

Urzi wede an di t'eha Isa

²⁶ Elizabet mahiwatú iide tere zoot maŋ, Raa y'a igibe maaleeka Gabiriyel k'adda geeger soo ki siido Galile sundutú Nazaret. ²⁷ Yi y'igibe ki tukk'uto koŋso, tod' t'ibire ulo obulsu sundí Yusup, yoŋ geŋ ti biza bumbú Dawut. Wo to uto koŋso gette sundutú Mariyam. ²⁸ Maaleeka yi-t'iide di tode, y'a t'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Koŋ ulbí i iso unse, koŋ ere Raa yi ize beeko, Galmeega Raa yoŋ ti koŋ.» ²⁹ A onamí geŋ ettú a digge, ti d'elkiso t'adda k'addutú wo t'ede: «Toose kino ettin i-kaza moo me?» ³⁰ Injino maŋ maaleeka yi di ruute, y'ede: «Mariyam koŋ m'orgide ye, kono koŋ m'uune beeko ti Raa. ³¹ Koŋ m'ollo koduwo, m'a seeda mahuwe, m'a t'eha ulo wo mi di zaapa sundí Isa. ³² Yoŋ geŋ y'a t'isa wede goole, an di y' waaka Ulo ki Raa goole a jiiere pay. Galmeega Raa yi di t'ela kaakido moziko ere

ki mugiyí Dawut, ³³ wo y'a lekka a moziko ki daayum a tukki dɔŋ k'Izirayel, wo mozikadi ti ki dɛnga ye.» ³⁴ Mariyam ti di ruute maaleeka, t'ede: «Geŋ aasa mummino, kono nuŋ ti kule kaŋ soo toŋ ay k'ikkima ye me?» ³⁵ Maaleeka yi di'n gime onamtú, y'ede: «Unde Kamilen t'a d'eega eedí, wo toogo ki Raa goole a jiiere pay ti-ki ti'n diiba aa lukkise. Kono kamo ulo wede mi t'eha geŋ yoŋ kamilen, wo soŋ an di y' waaka Ulo Raa. ³⁶ Wo m'ollo, Elizabet taasadi toŋ ti uune adde ki tere zoot, t'a t'eha ulo a goolikatú geŋ me, tode ere an'de karta toŋ maŋ. ³⁷ Derec, munda wede Raa yi k'aane ye umbo.» ³⁸ Injino maŋ Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nuŋ te ere naabo Galmeega Raa, pay geŋ o t'iso aa kee k'o ruute.» Saŋ maaleeka yi-t'iili, y'a ingile.

Mariyam tod' daŋ Elizabet

³⁹ Onniyto miibi k'ita maŋ, Mariyam t'a t'iiziga, t'a ingile ti naariya k'adda geeger ki siido Ziide ere adda diine mongali. ⁴⁰ T'iide'ŋ ti t'iide adda boy Zakari wo t'a ruute, t'ede: «Elizabet toosadi.» ⁴¹ Aame Elizabet t'illiga toose ki Mariyam kotto maŋ, ulo adda k'addutú y'a iise arbu wo tod' Elizabet addutú a úune t'Unde Kamilen. ⁴² Tod' t'a idili ti golla awwa, t'ede: «Koŋ te Raa yi ti ziipe

beeko a jiire erayi pay, wo ulo wede adda k'addí ton beeko Raa a eedí. ⁴³ Nuñ te wee te f̄oo miñ mekki Galmeegó t'a iido wollyadó me? ⁴⁴ Ki kotto m'ollo, aame n'illiga toose ki koñ geñ, ulo adda k'addó ton i-d'ize unse, y'a iise arbu. ⁴⁵ Unsuwo a tode ere umbe a ono ðoñ iido t'urzi Galmeega Raa, kane geñ a-t'etta.»

Ôoro ki Mariyam

⁴⁶ Injino mañ Mariyam t'a ruute, t'ede:
«Nuñ t'addó pay n'a t'imme Galmeega.

⁴⁷ Raa yoñ Wede k'Uttiyadó, kono k'injino addó a ûune t'un̄suwo,

⁴⁸ kono y'a dihe y'a zibbe edayí a tukki nuñ ere naabadí ere umbadó ettiyo.

Eyye, ti anki wo ki daayum ðuwo pay an di roota kereñ, nuñ te ere ulbutú unse,

⁴⁹ kono Raa toogo a jiire pay, a nuñ te y'o ize suldí ðoñ beehiye a jiire, yoñ sundí kamilen̄.

⁵⁰ Y'isiyo adde koduwo k'eda k'in̄ñi a tukki ðoñ i ottilso me.

⁵¹ Ti toogo ere pay ki beezí, y'aaze suldí ðoñ a jire, aakede:

Y'a ti'n tiipe kane ðoñ an ede elkiso ere ki koliyo tuddaṅ gette,

⁵² kane mozagi yi ti'n gip-pirde t'ekki kaakida-ṅaṅ me,

wo ðoñ i ki koliyo tuddaṅ ye, yi-ti'n gili t'awwa.

⁵³ Kane ðoñ mosogo yi di'n ûune ti suldí ðoñ ma-jjandani,

wo ðoñ bey y'an ilmi daa munda beeaṅ.

⁵⁴ Yo y'a iide noogiyo ðoñ k'Izirayel ðoñ naabadí,

wo y'aaze adde koduwo a kane i-ki dunde ye.

⁵⁵ Gen̄no munda wede Raa y'an ruute y'aasa a maawin̄,

a Ibirayim wo a ita k'in̄ñzi ki daayum me.»

⁵⁶ Mariyam t'a likke ti Elizabet suma tere ado, sañ t'a aahe boytú.

Ehiyo Zaṅ Batis

⁵⁷ Aame Elizabet onniyatú iide k'ehiyo mañ, t'a t'ehe ulo. ⁵⁸ Kane ðoñ k'ita waayatú ti taasiyagutú an di zu-une Galmeega Raa yi ize adde koduwo a tod'te, wo kane ton an d'isiyo un̄suwo ti tode. ⁵⁹ T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire† mañ, kane an t'iide ulo an i di walda ponde wo an i di zaape sundí Zakari aa suma meegí. ⁶⁰ Wo mañ meedí t'an di ruute kereñ, t'ede: «Aha, ulo an di y' waaka sundí Zaṅ.» ⁶¹ Mañ kane an i di ruute, an'de: «A biza bumbugaṅ wede sundí injino umbo.» ⁶² Mañ an i di ruute a meegí kañ dugiyko, kono an di suune ulo'ñ yi dehu an di y' waake wee wee? ⁶³ Yoñ y'a tunde

† 1:59 1.59 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.

pakirte, maɲ an i d'ele wo y'a riine: «Sundí te Zaɲ.» Kane pay geɲ an ziiɗa gíg-giraɲ. ⁶⁴ A kaamiki bizí a t'ihina, y'a iise ono wo yi tamma Raa. ⁶⁵ Injino maɲ kane ɗoɲ pay a ita waaya geɲ orgiso t'anni ziiɗa, wo adda siido Ziide ere pay adda diine moɲgali gette, an t'owwo taaya a sulɗi ɗoɲ pay ize geɲ me. ⁶⁶ Kane ɗoɲ pay illiga sulɗi ɗoɲ ize geɲ, an d'elkiso eego wo an di tondiso tuddaɲ, an'de: «Saɲ maɲ yo ulo eɲ y'a t'isa moo me?» Injino maɲ ki kotto toogo Galmeega Raa gette ti yode.

Ono ɗoɲ Raa y'igibo t'urzi Zakari

⁶⁷ Zakari meek'ulo geɲ addí a ûune ti Unde Kamileɲ, wo y'a iise rootiyto ki ono ɗoɲ Raa y'igibo, y'ede: ⁶⁸ «Tamma a Galmeega, yoɲ Raa ki ɗoɲ k'Izirayel,

kono ɗoɲzí geɲ y'a ukko noogiyadaɲ, yoɲ y'an uɗɗe.

⁶⁹ Wo a kine y'in d'udɗo Wede k'Uttiyo i-d'ede toogo,

ti biza bumbu ki mozigo Dawut wede naabo Raa.

⁷⁰ Eɲ onamí ɗoɲ y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyaɲi ɗoɲ kamileɲ:

⁷¹ Yi ruute y'in di'n utta ti bey ɗoɲ k'aduziɲ wo ti bey kane ɗoɲ pay in olmife.

⁷² Y'aaze adde koduwo a moɲgidagiɲ,

wo i ki dunde ye a taasuwadi ere kamileɲ yi gitte ti kane gette.

⁷³ Gette nâamiya ere Raa y'a-ti nîime tuddí ti mugiyaɲ Ibirayim,

⁷⁴ y'in di'n adɗe ti bey ɗoɲ k'adu.

Injino maɲ in d'oola urzi in i di naaba daa k'orgiso,

⁷⁵ kono in t'ise ɗoɲ kamileɲ wo ki diine a ɗaanaɗi me

adda k'onniytagi ɗoɲ pay ki lekkiyadiɲ gette.

⁷⁶ Wo ulo ki nuɲ, kee k'a ozira a ɗaana Galmeega kono ki-d'okkima urzizí,

geɲ injino k'a t'isa nebi ki Raa goole a jiire pay,

⁷⁷ wo k'an di kiza a ɗoɲzí an di suuna yoɲ y'an utta t'urzi tambobino k'oldikadaɲ.

⁷⁸ Eyye, Raaziɲ yoɲ ôoniyo t'isiyo k'adde koduwo.

Y'in ti'n tuure ti toore wede iido t'awwa, aakede toore peedo ti koliyo.

⁷⁹ Yo y'a toora a tukki kane ɗoɲ i lekkiyo adda zimolo wo ɗoɲ i lekkiyo a biza k'oldɗe,

kono y'a dokka zoɲɗiɲ a urzi wede ki toose.»

⁸⁰ T'ume geɲ miɲ ulo yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa. Yi lekkiyo adda balɗa bini a iide onniyo ere tuddí y'an ti gize kereɲ a ɗaana ɗoɲ k'Izirayel.

2

Ehiyo k'Isa

¹ Aame geŋ mozigo goole ki Romeŋ Ogust* yi d'ize oogoro ki kaza duwo adda siidiyagi pay doŋ Romeŋ gedokkiyo. ² Ette kaza ere ki poone, tod' t'iise aame Kiriniyus yoŋ goole ki siido Siiri.

³ Doŋ pay an t'ette an di-kizo tuddaŋ, wede tuuku toŋ yi d'aahiya ki siido k'ehiyadi k'ehiyadi. ⁴ Wo yode Yusup toŋ y'a t'iiziga ti geeger Nazaret siido Galile, y'a ingile ki geeger Betilehem siido Ziide, ume wede an d'ehe mozigo Dawut, kono yode Yusup toŋ y'udfo t'adda boy wede k'ita k'inŋi Dawut. ⁵ Y'a t'iide, an di-kizo kaŋ soo ti Mariyam ere k'ebirayi te, aame geŋ tod'te t'adde. ⁶ Koore kane a Betilehem geŋ onniyatú k'ehiyo a iide, ⁷ t'a t'ehe ulo ki kabbatú me. Ti di mulpite sotor, t'a ti y' duwwe a kulaaye kono ume adda biino torgagi umbo.

Maaleeka ti doŋ k'elso

⁸ Adda siido gettiyo batum, i d'ede doŋ k'elso an lekkiyo a balda an boohiyo maaladaŋ. ⁹ Onniyo soo a didfo maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a d'iide tuddaŋ wo toore Galmeega Raa yi-tooriyo eedaŋ. Injino maŋ orgiso t'an di'n ziida baadaŋ. ¹⁰ Wo maaleeka y'an di ruute, y'ede: «Kun

orgide ye, kono kun ollo, n'un d'iido n'un di kize rabila majjaanawa aasa unŋsuwo baadaŋ a doŋ pay, tod'te ettiyo: ¹¹ Anki adda didfo ette adda geeger Dawut, an un ehe Wede k'Uttiyo, yoŋ Almasi Raa yi biire, yoŋ Galmeega. ¹² Enno munda wede un kizey kun di y' suuney me: kun t'ooney ulo neŋku mulpiyo ti sotor, duwwiyo adda kulaaye†.» ¹³ A kaamiki a sirpa maaleeka geŋ, i d'udfo maaleekiyagi baadaŋ ti kandaane an tamma Raa, an'de: ¹⁴ «Tamma a Raa t'awwa a kandaane, wo a siido toose t'a koone a doŋ yi giyye.»

Ettiyo doŋ k'elso ki Betilehem

¹⁵ Aame maaleekiyagi an iili an ti gime ki kandaane maŋ, kane doŋ k'elso an d'iise rootiyto tuddaŋ, an'de: «Injino in t'ette Betilehem, in di wollo munda wede iido, wede Galmeega Raa y'in gize.» ¹⁶ Maŋ an d'ingile an di naariya. An iiney maŋ, an di dihite wo an di'n uune Mariyam ti Yusup, wo ulo neŋku duwwiyo adda kulaaye me. ¹⁷ Aame ulo an ti y' wulle maŋ, an d'iise tôwwo taaya ere maaleeka y'an ruuto kono k'ulo geŋ me. ¹⁸ Wo doŋ pay illiga

* **2:1** 2.1 Ogust y'iise mozikadi ti ozzine ada sire makumu gessat ki poone an t'eha Isa botto, bini ozzine koomat makumu pide, saŋ Isa an di y'ehe. † **2:12** 2.12 Kulaaye: Di Yawudiyagi an okkime k'inda, wo di kine kulaaye geŋ yoŋ ume lawiya ti garbe k'obe seemi a maala.

geŋ an di ziidfa giggeran a rabila ere ki doŋ k'elso gette. ¹⁹ Wo ki tode Mariyam maŋ, suldi pay geŋ t'a ti'n buuhe adda k'addutú, wo ti d'elkiso baadaŋ eego. ²⁰ Saŋ maŋ doŋ k'elso an di-gime, an di tamma Raa wo an di ruute kofuwo a yode a suldi doŋ pay an illiga wo an wulle, kono suldi pay geŋ a-t'iide aakede maaleeka y'an ruute.

Zaapu suma a Isa

²¹ T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire maŋ, ulo an i-di wilda ponde, wo yoŋ an i-di ziipe sundi Isa aa maaleeka y'a ruute, ti poone meedi t'a seeda mahuwe botto.

Isa ti maawí adda booro Boy Raa

²² Saŋ maŋ onniyo t'a iide ere aŋ Yusup ti eddi Mariyam an ti t'ise tuddaŋ kamileŋ a daana Raa, aakede oogoro Muusa ti rootiyo. Inkiŋo maŋ ulo an t'umbe k'adda booro Boy Galmeega Raa a geeger Zeruzalem, kono an i-ti y' zaapey a daanadi. ²³ An ize inkiŋo a-t'iide a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Galmeega Raa, an'de: «Inni kuuli doŋ pay ki kaŋba geŋ, kane kun i di'n ooye kese a Galmeega Raaŋ.» ²⁴ Wo soŋ kane maawí an d'ise seŋeke ere tode oogoro gettiyo batum ti rootiyo, t'ede: «An di seŋe

deere sire ere ki balda umbo ere ki moddiyo toŋ sire wo inni*.»

²⁵ A Zeruzalem geŋ i d'ede wede inkiŋo sundi Simeyoŋ, yoŋ wede ki diine wo y'orgiso a Raazi, yi delliyo wede y'a utta doŋ k'Izirayel. Unde Kamileŋ ti yode ²⁶ wo tod' ti di t'iidiba ita ki poone, t'ede: «Kee ki ki t'inda ye, daa ki ki wulla Almasi Galmeega Raa yi biire geŋno ye maŋ.» ²⁷ Inkiŋo maŋ t'urzi k'Unde Raa, Simeyoŋ y'a t'iide k'adda booro Boy Raa aame Isa maawí an ti y'umbo, kono an d'ise munda wede aa oogoro ti rootiyo. ²⁸ Maŋ Simeyoŋ y'a t'umbe ulo a bezi wo yi tamma Raa, y'ede:

²⁹ «Ankeŋno eŋ Galmeega Raa, kee onamá doŋ ki ruute a t'iide,

nun wede naabadá ki n'oolo n'a t'inda ti toose.

³⁰ Ki kotto ni y' wulle t'edayó wede k'igibo a utta duwo me,

³¹ yode wede k'igibo duwo pay an di y' wolla.

³² Yoŋ geŋ toore, wede a kiza a doŋ Yawudiyagi ye an di suuna kee Raa, wo t'urzi yode geŋ duwo an di t'imma doŋ k'Izirayel.»

Ono doŋ Raa y'igibo t'urzi Simeyoŋ

³³ A ono doŋ Simeyoŋ yi rootiyo a tukk'ulo geŋ,

‡ **2:22** 2.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3,6. § **2:23** 2.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.2. * **2:24** 2.24 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.8.

kane maawí an ziiɗa gig-giraŋ. ³⁴ Simeyoŋ y'an di ziipe beeko, wo yi di ruute a Mariyam meek'ulo, y'ede: «Koŋ m'ollo, ulo eŋ Raa yi zi-ipo y'a koonaa urzi wede ɗoŋ baadaŋ adda siidɔ k'Izirayel an di dagga, wo ɗoŋ oŋgoŋ an t'oona uttiyo. Wo yoŋ y'a koonaa munda wede a kiza Raa a ɗuwo, wo kane an di y' kiigira. ³⁵ Injino maŋ elk-iso ere ombide adda k'adde ɗoŋ baadaŋ gette y'a-t'ooraa kereŋ, wo koŋ Mariyam dabar t'a ki'n seeda baadaŋ aa an ki'n giira ti kasigara.»

Nebi erewo sundutú An

³⁶ I d'ede soŋ nebi erewo sundutú An uto ki Peenuwel, tode gette ti biza bumbu k'Aser. Tod' ti gûulike baa. Ti kule wede ti ziiɗa ki koŋsuwatú geŋ, an di likke ozzine sarat ɗaŋŋal, maŋ y'a inda. ³⁷ T'ume geŋ t'a likke mandaayawa bini ozzinagutú a iide ada gessire makumu pife. Ti booro Boy Raa ti ki ɗekkiyo ye, ti naabiya didɗo oŋnu a Raa me, onniyo muno ti lekkiyo daa k'ombo wo ti tondiyo Raa. ³⁸ Aame Simeyoŋ yi rootiyto geŋ, tode toŋ maŋ t'a d'iiney wo t'a iise tamma Raa. Wo ti tôwwa taaya k'ulo a ɗoŋ Zeruzalem pay, ɗoŋ i delliyo Raa y'an adɗa ti dabaradaŋ.

Kama ki Nazaret

³⁹ Aame kane maawi k'Isa an t'ize pay sulɗi ɗoŋ oogoro

Galmeega Raa ti dehu an d'ise me maŋ, an di-gime ti ulan ki Nazaret geeger ere an di lekkiyo adda siidɔ Galile. ⁴⁰ Wo ulo geŋ yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa, eedí ôoniyo boo ti suuniyo k'ono, wo beeko Raa a eedí.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem ti maawí

⁴¹ Ozzine ti ozzine maawi k'Isa an di-koliyo ki Zeruzalem kono an d'isiyo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ⁴² Wo aame Isa i iide ozzine koomat makumu sire† maŋ, maawí an ti y' wiike ti kane ki Zeruzalem, aa oogoro ki tarnaape ti rootiyo. ⁴³ Aame onniyo tarnaape i t'ingile maŋ, kane an di-gime, wo yo ulo Isa y'a uupe a Zeruzalem, maawí an ki suune ye. ⁴⁴ Kane an elkiyo ulo'ŋ ti ɗoŋ an ziiɗo urzizaŋ soo. Injino aame an izire bini peedo t'ette k'ooriyo maŋ, an d'iise dehuzí adda diine taasiyagaŋ ti lanziyagaŋ. ⁴⁵ Umbo an ki y'uune ye, maŋ an di dehuu an di-gime ki Zeruzalem. ⁴⁶ Onniyo sire k'aduwe maŋ, an di y'uuno adda booro Boy Raa, yiguune adda diine ɗoŋ suuniyo k'oogoro, yi'n ollige wo yi di'n tondiyo. ⁴⁷ Wo kane ɗoŋ pay i y'ollige an ziiɗa giggiraŋ a eedí soodo a elkiso ere i-d'ede, ti kama k'ono ɗoŋ y'anni kama geŋ me. ⁴⁸ Kane maawí an yi wulle maŋ, an ziiɗa giggiraŋ wo

† **2:42** 2.42 Ozzine koomat makumu sire: I-kaza ki kane Yawudiyagi wede i iide ozzine injino maŋ, y'aane y'a naabe ki Raa.

meedí ti di ruute, t'ede: «Ulo ki nuŋ, k'isiyo kino moo me a kaye maawá me? Ki wollo, nuŋ ti meegá ay ki dehutu en undey i t'udde.» ⁴⁹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «De kun ni dehutu injino moo me? Kun ki suune ye ko, i dehu nuŋ n'a lekke adda Boy Meegó me?» ⁵⁰ Wo kane eedaŋ ti ki seedu ye onamí doŋ y'an rootiyo geŋ me.

⁵¹ Saŋ maŋ y'a t'iiziga, an di-diiŋe ki Nazaret ti maawí soo. Yo yi d'ollige onamaŋ, wo meedí gette suldí doŋ pay ize geŋ ti di'n boohiyo addutú. ⁵² Isa geŋ yi d'ohire a urzi tudde, a urzi suuniyo k'ono, ti beeko a daana Raa wo a daana duwo pay.

3

*Zaŋ Batis wede zina Raa
(Matiye 3.1-6; Markus 1.1-*

6)

¹ Kun ollo, t'ume Tiber yoŋ mozigo goole ki Romen, wo iide ozzine koomat makumu paat maŋ, goole ki siido Ziide sundí Pons Pilat. Goole ki siido Galile sundí Erod Antipas, leemadí Pilip yoŋ goole yi dokkiyo siido k'Iture ti siido Tirakoni. Goole ki siido k'Abilen sundí Lizaniya, ² wo mozagi deero doŋ sedefe sumbiyagan Anne ti Kayip. A ozzine geŋ Raa yi-d'ele onamí a Zaŋ ulo Zakari, aame yi lekkiyo adda balda. ³ Wo yo Zaŋ geŋ yi soorutu adda siidiyagi doŋ pay a biza k'ooye Zurden, yi kazita yi d'eesiyo: «Kun ti

kama lekkiyagun, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldfikagun te.»

⁴ Geŋ a-t'iide a ono doŋ nebi Ezayi yi riije ti kaaga adda mattupadí, y'ede:

«Doŋ an d'ollige golla ki wedusu yi dollite adda balda, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkoŋ urzi Galmeega, erkiyagi kun i ti'n okkoŋ ki diine delele.

⁵ Poldagi kun ti'n ôono pay, mongali ti kessagi pay kun di bursidito,

urzi guudiyto kun ti y'ahan delele,

wo urzi wede mongali toŋ kun ti y'iso patal.

⁶ Injino duwo pay an di y' suuna urzi k'uttiyo wede Raa y'an ele me*.»

⁷ A doŋ duuru i dihimo ki tukki Zaŋ y'a ti'n suyye batem geŋ, y'an di rootiyo, y'ede: «Kune doŋ ulpi aakede maŋkikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo goppon te? ⁸ Injino maŋ kun iso naabo ere beehiye, geŋ a kize kun ti gime lekkiyagun. Wo kun roote ye adda k'addugun: “Kaye mugiyey Ibirayim me”, kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti mongali en miŋ, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inŋi k'Ibirayim me.

⁹ Ankeŋŋo booro Raa i guute goppon, tod'te aa wede yi

* 3:6 3.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3-5.

t'umbe ulpaasi y'a-dokkida inda ti sondayzan pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inñi beehiye ye man, an di-d'ekka an di sefda adda k'uwwu mendí.»

¹⁰ Injino man kane don duuru Zan an di y' tunde, an'de: «De ay d'ise mummino me?» ¹¹ Man y'an di ruute, y'ede: «Aame wede i-d'ede kallagi sire man, son yi elo a wede i-k'ede ye. Aame wede i-d'ede ombo man, y'an ti dooko ti wede i-k'ede ye.»

¹² A ume gen i d'ede don sefdu jibaaye ton an iido y'a ti'n suyye batem, wo Zan an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay d'ise mummino me?» ¹³ Man yon y'an di ruute, y'ede: «Kune a munda wede an un dikke gen, ti doolo kun a amba ye.»

¹⁴ Injino asigiryagi ton an di y' tunde, an'de: «Wo de kaye me, ay d'ise mummino?» Yon y'an di ruute, y'ede: «Munda wedusu kun ambe ki toogo ye, ise ombo bize ti suma duwo ton ulu, ulbugun iso unje a ranngun.»

Kaza ki wede ettiyo k'ita
(Matiye 3.11-12; Markus 1.7-8)

¹⁵ Kane don duuru gen an di delliso wo an di zaapu elkisadan ekki yode, wede tuuku ton yi rootiyo adda k'addi a urzi Zan gen me, an'de: «Kunun en min aasa Almasi Raa yi biire ko?» ¹⁶ Injino man Zan y'an di ruute a kane pay, y'ede:

«Nun n'unni suyyiso batem t'ahu, wo de wede ettiyo k'ita gen yon toogo yi jiire nun, ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. Yon y'unni suyya batem t'Unde Kamilen wo ti uwwu. ¹⁷ Wo yon y'a d'ekka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a beezi, y'a silda koduwo, inñi yi-t'oba giyyayi, wo odfo y'a t'ogga mentu adda k'uwwu ere i k'unto ye.»

¹⁸ A don duuru Zan y'an d'eele kooke ti doolo ton baadan. Gen injino y'an di kazita urzi Rabila Majjaanawa me. ¹⁹ Wo aame gen Erod wede i dokkiyo siido Galile, Zan y'a y'iipide kono yi ziida ere leemadi sundutu Erodiyas, wo kono son y'ize suldi don ulpi baadan ti doolo. ²⁰ Wo t'ekki suldi don pay ulpi Erod y'ize gen, Zan y'a-ti y' ziida danggay.

Suyyiso batem k'Isa
(Matiye 3.13-17; Markus 1.9-11)

²¹ Don pay Zan yi ti'n zuyye batem man, Isa ton y'a-ti y' zuyye batem. Wo aame Isa yi tondiyo Raa gen, kandaane a t'ihina, ²² wo Unde Kamilen t'a diigo a tuddi, ti tudde ere aa deere. Wo golla t'a ruute ti kandaane, t'ede: «Kee ulu nuuno, ni ki giyye baadan, ulbo unje ti kee me.»

Ita mongidagi k'Isa
(Matiye 1.1-16)

²³ Aame Isa i iide suma k'ozzine ada g'adfo man,

y'a iise kazita Rabila Maj-
jaanawa. Aa in di rootiyo
yoŋ ulo ki Yusup, geŋ ita
moŋgidagi ettiyo: Yusup
yoŋ ulo k'Elī, ²⁴ Elī ulo ki
Matat, Matat ulo ki Lebi,
Lebi ulo ki Melki, Melki
ulo ki Yanay, Yanay ulo
ki Yusup, ²⁵ Yusup ulo ki
Matatiyas, Matatiyas ulo ki
Amos, Amos ulo ki Nahum,
Nahum ulo ki Esili, Esili ulo
ki Nagay, ²⁶ Nagay ulo ki
Maat, Maat ulo ki Matatiyas,
Matatiyas ulo ki Simeyin,
Simeyin ulo ki Yosek, Yosek
ulo ki Yoda, ²⁷ Yoda ulo ki
Yohanan, Yohanan ulo ki
Resa, Resa ulo ki Zorobabel,
Zorobabel ulo ki Salatiyel,
Salatiyel ulo ki Neri, ²⁸ Neri
ulo ki Melki, Melki ulo ki
Addi, Addi ulo ki Kosam,
Kosam ulo ki Elmudam,
Elmudam ulo ki Er, ²⁹ Er
ulo ki Zozuwe, Zozuwe ulo
ki Eliyezer, Eliyezer ulo ki
Yorim, Yorim ulo ki Matat,
Matat ulo ki Lebi, ³⁰ Lebi
ulo ki Simeyoŋ, Simeyoŋ
ulo ki Ziida, Ziida ulo ki
Yusup, Yusup ulo ki Yonam,
Yonam ulo ki Eliyakim,
³¹ Eliyakim ulo ki Meleya,
Meleya ulo ki Menna, Menna
ulo ki Matata, Matata ulo ki
Natan, Natan ulo ki Dawut,
³² Dawut ulo ki Zeese, Zeese
ulo ki Ibet, Ibet ulo ki Booz,
Booz ulo ki Sala, Sala ulo
ki Nason, ³³ Nason ulo ki
Aminadap, Aminadap ulo ki
Adimin, Adimin ulo ki Arini,
Arini ulo ki Eziron, Eziron
ulo ki Pares, Pares ulo ki
Ziida, ³⁴ Ziida ulo ki Yakup,

Yakup ulo k'Isaaka, Isaaka
ulo k'Ibirayim, Ibirayim ulo
ki Tera, Tera ulo ki Nahor,
³⁵ Nahor ulo ki Serug, Serug
ulo ki Regu, Regu ulo ki
Pelek, Pelek ulo ki Eber,
Eber ulo ki Sala, ³⁶ Sala
ulo ki Kenan, Kenan ulo
ki Arpazad, Arpazad ulo ki
Sem, Sem ulo ki Nowe, Nowe
ulo ki Lemek, ³⁷ Lemek ulo ki
Matusalem, Matusalem ulo
ki Enok, Enok ulo ki Yered,
Yered ulo ki Malaleyel,
Malaleyel ulo ki Kenan,
³⁸ Kenan ulo ki Enos, Enos
ulo ki Set, Set ulo ki Adum,
Adum ulo ki Raa.

4

Naamiya daggiya k'Isa
(*Matiye 4.1-11; Markus*
1.12-13)

¹ Isa yi kama ti biza k'ooye
Zurden ōoniyo t'Unde
Kamileŋ, maŋ Unde Raa
gette t'a-di t'iide k'adda
balda. ² A ume geŋ Meeda si-
itandani t'a yi niime daggiya
adda k'onniyo ada pife geŋ
me. Adda k'onniytagi geŋ
yoŋ y'a likke daa k'ombo,
wo aame onniytagi geŋ an
t'ingile maŋ, mosogo t'a yi
ziida. ³ Injino maŋ Meeda
siitandani ti di ruute, t'ede:
«Aame kee Ulo Raa kotto
maŋ, k'elo urzi a mukkolo
ette t'a-kime ombō.» ⁴ Isa
yi di'n gime onamtú, y'ede:
«Koŋ te m'ollo, ono eŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de: "Lekkiyo
wedusu, tod'te t'urzi k'ombo
bizi danŋal ye*."»

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3.

5 Mañ Meeda siitandfani t'a-di t'iide k'ekki mukkolo sohoro, wo a kaamiki ita moziko pay ki duniya ti di gizite, ⁶⁻⁷ wo ti di ruute, t'ede: «Aame ki-dikka wo k'o uttila mañ, n'a di t'ela a kee toogo ti laale wede ki moziko pay ette, kono kane pay en an oo n'ele a nuñ, wo ni-t'ele a wede aa ni dehu.» ⁸ Mañ Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo geñ a yode danñal ki naabo me†."»

9 Sañ mañ Meeda siitandfani t'a-di t'iide Zeruzalem t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto mañ, t'awwa geñ k'oldi k'a zabba siido, ¹⁰ kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee, an gi di booha.”

¹¹ Wo soñ an riije, an'de: “an gi di seeda beezan, kono k'a t'alda zonñá a ki t'oggo ekki mukkolo ye‡.”»

¹² Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye§.”» ¹³ Injino aame Meeda siitandfani ita naamiya daggiya ere tuuku ton pay ti ti diñge mañ, t'a

t'irga ti tuddi bini onniyo ere ti t'oona ti doolo.

Naabo k'Isa a siido Galile (Matiye 4.12-17; Markus 1.14-15)

¹⁴ Isa geñ ôoniyo ti toogo k'Unde Kamilen y'a-gime ki siido Galile, wo sundi t'a iile adda siido pay gette. ¹⁵ A ume geñ yi dooyisito adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, wo don pay an di y' tamma.

Don Nazaret an koogire Isa (Matiye 13.54-58; Markus 6.1-6)

¹⁶ Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi mañ, aa daayum yi d'isiyo yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, mañ y'a t'iiziga y'an di gare mattup ki Raa ere ti kaaga. ¹⁷ An i d'ele mattup lobiñe ki nebi Ezayi. Aame yi t'ihina mañ, yi d'uune ume wede an riije, an'de:

¹⁸ «Unde Galmeega Raa ti konso a eedó, yon yi ni biire kono n'a kizite Rabila Majjaanawa a don an k'ede munda ye.

Y'a n'igibe kono n'a kizite a don an zidfo bulagi an t'adde,

a don konzayi edayan a-t'ihina an di wolle kereñ,

† 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13. ‡ 4:11 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. § 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.

wo a don an an oofibe
yeebaadan an t'adde ti
dabaradan te,

¹⁹ kono n'an di kize ozzine
wede an di wolle
beeko Galmeega
Raa*.»

²⁰ Aame yi dinge gariya
man, mattup y'a-t'ilbida
umatu, yi-di t'ele a wede
i naabiya adda boy genno,
yon y'a-guune. Wo don
pay adda boy gen edayan ki
tukki yode. ²¹ Injino man
y'an d'iise rootiyo, y'ede:
«Anki batum ono don an
riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa don kun illiga en, a
t'iide a kune.» ²² Don pay an
di y'imme, an ziida giggiran
a ono don majjandani udde
ti bizi gen me, wo an di
rootiyo, an'de: «Yo en ulo
Yusup de me!» ²³ Man Isa
y'an di ruute, y'ede: «Ki
kotto n'elkiyo kune kun o
roota ono ombide enno, kun
t'eesa: "Wede daawiya no,
ki daawo tudda do." Wo
kun o di roota son: "Kaye
ay y'illiga suldi don pay kee
k'izo a geeger Kapernayim
me, wo a enno adda siidada
ton k'iso suldi don injino
kay."» ²⁴ Wo y'a ruute sey,
y'ede: «Derec injino wo
n'un di rooto: Nebi gen
don a geeger ere y'a ihira
danjal, onami an k'olliga ye
me. ²⁵ Derec injino wo n'un
di rooto: Ti kaaga a ozzinagi
ki nebi Eli gen, ozzine ado
ti gootiyo mizzi yi ki guppe

ye, i d'ize mosogo baadan
adda siido pay. A ozzine
gen mandaydayi baadan a
siido k'Izirayel me, ²⁶ wo
ton nebi Eli Raa yi ki y'igibe
ye, y'a nooge ere soo ti
diine kane gen me. Y'a
y'igibe k'ume mandaayawa
ere soo Yawudowo ye ti
lekkiyo a Sarepita adda siido
ki Sidon†. ²⁷ Son a ozzinagi
ki nebi Elize gen, i d'ede
don bintidagi baadan a siido
k'Izirayel me, wo ti diinayan
wenda soo ton i k'ize ye
kamilen me, a t'ize kamilen
Naama danjal yon ti siido
Siiri‡.»

²⁸ Aame an illiga onami
injino man, kane don pay
i t'ugiye adda boy wede
Yawudiyagi ge dooyiso gen,
an di gulkuwe baadan.
²⁹ Man kane an t'iiziga, Isa
t'adda geeger an di y'udde,
an di-t'iide neere tokomo ere
geegirzan eego, kono Isa an
ti y' kibiro k'ekki zire. ³⁰ Wo
yon yi t'udde ti diinayan, y'a
ziida urzizi y'a ingile.

Isa yo a Kapernayim

*(Matiye 7.28-29; Markus
1.21-28)*

³¹ Injino man Isa y'a-
diige ki Kapernayim geeger
ki siido Galile. A onniyo ere
ki puukiyo Yawudiyagi man,
duwo yi di'n dooyiso, ³² wo
kane dooyisadi gette t'an
di'n ziida, kono yi dooyiso
ti toogo suuniyo ere ki yode
batim. ³³ Adda boy wede
Yawudiyagi ge dooyiso gen i

* **4:19** 4.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 61.1-2. † **4:26** 4.26 Kun wollo
adda mattup ki 1 Mozagi 17.1,8-16. ‡ **4:27** 4.27 Kun wollo adda mattup ki 2
Mozagi 5.1-14.

d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedí, y'a idíli ti golla awwa, y'ede: ³⁴ «Wayya Isa wede ti geeger Nazaret no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Ay suune kee k'iido kono k'ay di'n dagge. Kee nun ni ki suune, kee Wede Kamilen Raa y'igibo.» ³⁵ Man Isa yi di ruute ti golla zakidí, y'ede: «Kon m'a t'appa bizi wo mi t'adfo ti tukki wede me.» Wede geñ siitan t'aa diine siido a diinayan wo t'a t'udde ti tuddí, ti-k'ize munda ulsu ye. ³⁶ Kane don pay orgiso t'anni ziida wo an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Urzi k'ono don kino en min mummino me! Wede en t'urzi wede an i ele wo ti toogo ere i-d'ede gette, siitandani y'an di rootiyo an t'adde, wo an t'adfiya.» ³⁷ Wo Isa sundí ti moolo adda siido gette pay.

Eliyo beeko a don k'eeni baadan

(Matiye 8.14-17; Markus 1.29-34)

³⁸ Isa geñ t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi-t'udde, y'a t'iide dan Simo. Aame y'iiney man yi-t'uuney ande Simo i-ti d'iire gir-gir, wo an tunde Isa, an'de: «Erewo ette mummino ki iso!» ³⁹ Man Isa y'aa d'uttile ki tuddutú, wo y'a ruute ti golla zakidí a ooriyo t'a t'ooli. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, tod' t'a t'iiziga wo t'an d'iise naabiya.

⁴⁰ A peedo t'a t'iire man, kane don pay an d'ede donzan eeni wede tuuku ton

t'ita k'eenizi k'eenizi geñ, an i di ziko a Isa. Yon a wede tuuku ton yi di zapu beezí beezí, wo kane an d'ooniyo bee. ⁴¹ Inkinno kane siitandani ton an t'adfiya kay ti tukki don baadan kan dollite, an d'eesiyo: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» Wo yo Isa y'an di rootiyo ti golla zakidí wo y'an k'ooliyo urzi an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yon Almasi Raa yi biire me.

Engilso k'Isa ki siido Ziide

(Matiye 4.23; Markus 1.35-39)

⁴² Aame ume i t'umpile man, ti Kapernayim Isa y'a t'udde y'a ingile k'adda balda. Kane don duuru an di y' dehutu. Aame an y'uune man, kane an dehu y'a lekke a sirpadan wo an di y'eegire yi ki'n ooli ye. ⁴³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A geegiryagi don ti doolo ton, i dehu n'an kizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa t'iina, kono yi n'igibo min k'inkinno.» ⁴⁴ Man adda siido Ziide yi kazita adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso.

5

Sanalliyagi k'Isa don ki poone

(Matiye 4.18-22; Markus 1.16-20; Zan 21.1-11)

¹ Onniyo soo Isa yon a biza bar ki Zenezaret, wo kane don duuru an di-t'ugiye, an di nyaayu ti tuddan kono an dehu an d'olliga ono Raa. ² Man a biza geñ yi wulle

tookiyagi sire, don sawwiya an ti diggite an opilsito lembidagan. ³ Isa gen yi di gili adda tooko ere soo, tod'te ki Simo, wo yi di ruute a yon, y'ede: «Ti zenje k'in odo k'adda k'ahu boolon.» Aame an a iide k'adda man, Isa y'a-guune ekki tooko wo y'a iise dooyiso don duuru.

⁴ Aame y'a ti dinge dooyisadi man, yi di ruute a Simo, y'ede: «Kun a odo k'adda mohita gettiyo, wo kun ti kakko lembidagan, kun sawwoy puuni.» ⁵ Man Simo yi di'n gime onami, y'ede: «Wede dooyiso, diddo ette kaye ay niite bini bini ton, munda ay k'uune ye, wo a onama gen kaye ay di-kakke lembidagey me.» ⁶ Aame an ti gikke man, an di ziki puuni lembidagan bokbok aa a sittite. ⁷ Injino man kane an d'umbe beezan, ikaza lanziyagan don adda tooko ere ti doolo an t'okko noogyadan. Kane an iido man, ti kane pay an t'uhunite bokbok ti puuni tookiyagi sire gen aa i di sooyite. ⁸ Aame Simo Piyer yi wulle injino man, y'a-dikke a daana k'Isa wo y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nun, k'a ledfo ti tuddo me, kono nun wede k'oldiko.» ⁹ Yi rootiyo injino kono yode ti don a itadi pay orgiso t'anni ziida baadan, a baadika puuni don an ziki gen me. ¹⁰ Wo Zak ti Zan inji Zebede, kane don naabadan kan soo ti

Simo me, ton injino kay orgiso t'anni ziida. Wo de Isa yi di ruute a Simo, y'ede: «Kee k'orgide ye, ti anki en k'a t'isa wede dehutu duwo an d'etto k'urzizo.» ¹¹ Injino aame ti tookiyagan an iiney biza zenje man, suldzan pay an d'iili genno, an di diine Isa.

Eliyo beeko a wede bitide
(Matiye 8.1-14; Markus 1.40-45)

¹² Onniyo soo Isa yi t'iide k'adda geeger soo ki siido Galile, a ume gen i d'iido wede bitide tuddi risimik. Aame yi wulle Isa man, y'a t'uttile zumayi a siido, wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nun, ki dehu man, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a daana Raa.» ¹³ Man Isa y'a igibe beezi, y'a yi butte wo y'a ruute, y'ede: «Nun ni dehu, ki t'iso kamilen!» A kaamiki bitidayi a nukwide. ¹⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize en, a wenda soo ton ki rootey ye! Wo de k'odo deddet, ki-ti kazoy tudda a wede sedeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sedeke a kize ki t'ize kamilen aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono don pay an di wolle kee k'uune bee.» ¹⁵ Aame gen rabila k'Isa ti-teepiyo ki teepiyo, wo don baadan an d'ettiyo ki tuddi kono an d'ollige onami wo an

* 5:14 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

d'ooniyo beeko k'endanzaŋ.
 16 Wo yo Isa yi t'argu k'adda balɗa kono yi-tondiyo Raa.

Eliyo beeko a wede runɗuyun

(*Matiye 9.1-8; Markus 2.1-12*)

17 Onniyo soo Isa yi dooyiso ɗuwo. Kane Pariziyen ti ɗon suuniyo k'oogoro, an iido ti illiyagi ɗon pay ki siido Galile, ki siido Ziide, wo ki Zeruzalem, an diguune a sirpadí. Wo toogo Galmeege Raa ti yode, ti d'eliyo urzi y'an d'eliyo beeko a ɗon k'eeni. 18 Aame geŋ i d'iido ɗuwo an d'umbo wede runɗuyun ti zaade, an dehu an ti y' t'ele k'adda boy an ti y' zaape a ɗaana k'Isa. 19 Wo kono ɗuwo baadaŋ geŋ urzi an ti y' t'ele k'adda boy umbo, inkiino maŋ an a-ti gili t'ekki boy geŋŋo, an d'ihina bulɗo, runɗuyun an ti y' zuuye ti zaadayi pây a diine ɗon duuru a ɗaana k'Isa. 20 Isa yi wulle kane an ziipe addaŋ a yode maŋ, aame geŋ y'a ruute, y'ede: «Oldikadá n'a y' t'ize tambobino.» 21 Maŋ kane ɗon suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'elkiso adda k'addaŋ, an'de: «Yo wede eŋ miŋ wee wee yi kaldíta suma Raa inkiino me? Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidí ye maŋ?» 22 Isa elkisadaŋ y'a ti zuune wo y'an di ruute, y'ede: «Ki

moo me kun d'elkiso adda k'addugun inkiino me? 23 Ise laylay a jiire miŋ too me a nuŋ n'a roote: "Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino†" kunun, n'a roote: "Ki t'oozo wo k'a oziro‡" me? 24 Wo ni dehu kun di suune, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Maŋ yi di ruute a wede runɗuyun, y'ede: «Nuŋ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a aaho boozá.» 25 A kaamiki geŋ wede y'a t'iiziga a ɗaana ɗuwo pay, y'a t'umbe zaadayi wede yi moone eego, wo y'a aaxe boozí yi tamma Raa. 26 Kane ɗon pay geŋ an ziiɗa giggiraŋ wo an tamma Raa. Ti orgiso baadaŋ adda k'addaŋ an di rootiyo, an'de: «Anki kaye ay wulle sulɗi ɗon ki k'aane ki ki ti'n roote ye!»

Waaku Lebi
 (*Matiye 9.9-13; Markus 2.13-17*)

27 Saŋ maŋ tin geŋ Isa y'a t'udɗe wo yi wulle wede seɗɗu jibaaye sundí Lebi, yi-guune a ume naabaɗi yi seɗɗu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.» 28 Maŋ yon y'a t'iiziga, sulɗizí pay yi d'iili, wo y'a yi diine. 29 Lebi yi d'ize ombo baadaŋ a boozí a suma k'Isa, i d'ede ɗon seɗɗu jibaaye baadaŋ wo ɗon ti doolo ton eɗe, an

† 5:23 5.23 Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino: I-kaza munda wede ɗon duuru t'ersadaŋ an ki y' wolle ye. ‡ 5:23 5.23 Ki t'oozo wo k'a oziro: I-kaza munda wede ɗon duuru an di wolle t'ersadaŋ.

di-guune ombó ti kane kan soo. ³⁰ Kane Pariziyen ti don suuniyo k'oogoro a diinayan an d'orbe sunni sunni, an an di ruute a sanalliyagi k'Isa, an'de: «Ki moo me kun d'ombó wo kun di sobo ti don sedfu jibaaye wo ti don k'oldfiko ongo me?» ³¹ Man Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kane don waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe don k'eeni. ³² Nun ni k'iido'ng waaku kane don ki diine ye, wo de n'iido'ng waaku kane don k'oldfiko kono an di-kime lekkiyadan.»

Tondiyo a urzi lekkiyo onniyo muno daa k'ombó
(Matiye 9.14-15; Markus 2.18-20)

³³ Kane Pariziyen an i di ruute a Isa, an'de: «Sanalliyagi ki Zan ti don ki kaye, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombó wo an tondiyo Raa, wo kacin kane sanalliyagá an d'ombó wo an di sobo me.» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun elkiyo min duwo don an'ni wiiko a tarnaape ki seedu, kun di'n ise ki toogo an di lekke daa k'ombó ko, aame kule k'ere yon a sirpadan gen me? Aha, inkino ye! ³⁵ Wo san onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba man. A onniytagi gen kane onniyo muno an di lekka daa k'ombó kollo.»

Suldi don mazzini ti don aware
(Matiye 9.16-17; Markus 2.21-22)

³⁶ Isa y'an di ruute ono ombide enno sey, y'ede: «Beehiye ye wenda yi sitte buude kalle aware kono y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para man kalle wede aware ki ti y' zitto wo buude kalle wede aware ki zitto'ng gen, ti kalle mazzini an ki t'okkiya ye. ³⁷ Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inni bin wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para man toote wede oozige botto gen y'a-batte ritile, toote a t'obi siido wo ritile a latte pay. ³⁸ Ki too man i dehu toote wede oozige botto gen eepiyadi adda ritile wede aware. ³⁹ Gen wede tuuku yi t'iibe toote wede iine man, toote wede oozige botto gen yi ki y' dehe ye kono y'a t'eeese: "Wede iine unse a jiiire."»

6

Isa ti onniyo ere ki puukiyo

(Matiye 12.1-8; Markus 2.23-28)

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa yi doopide t'adda dombi don ki geme ti sanalliyagi. Aame gen kane sanalliyagi an sattita geme, an t'adufuzo an t'aydu. ² Kane Pariziyen ongo an di ruute, an'de: «Ki moo me kun d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye, a onniyo ere ki puukiyaadin te?» ³ Man Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede

ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti d'of a itadí, aame mosogo ti'ni ziiɗa geŋ me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele seɗeɗe a Raa, wo yode ti d'of a itadí an d'iimi*. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a d'of seɗeɗe d'aŋŋal†.» ⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiŋ te.»

Wedusu beezí unto
(*Matiye 12.9-14; Markus 3.1-6*)

⁶ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti doolo maŋ, Isa yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso d'uwu. Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo iŋkino beezí wede k'ammade unto. ⁷ Kane d'of suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolliyo koomadí, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a wede yi-t'ela beeko ko? ⁸ Wo yo Isa yi suune elkisadaŋ te, iŋkino maŋ yi di ruute a wede beezí unto geŋ, y'ede: «Kee ki t'oozo, ki t'ôhor a daana d'uwu pay kino.» Maŋ wede y'a t'iiziga, y'a t'ihira a

umayí geŋno. ⁹ Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «N'un di'n tondo d'of, oogiradiŋ t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadiŋ te? A wedusu ki-d'ise beehiye kunuŋ, ki-d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'iide ko?» ¹⁰ Aame geŋ kane d'of pay Isa yi di'n wolliyo adda k'edayaŋ, wo saŋ yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onɗo.» Maŋ y'a y'unɗe, wo beezí a t'ikkima. ¹¹ Wo kane d'of suuniyo k'oogoro ti Pariziyen geŋ addaŋ a ûune ti kulkuwo, an di rootiyo ti tuddaŋ a munda wede an aane an i d'ise a tukk'Isa geŋ me.

Beeriyu d'of zina k'Isa
(*Matiye 5.1; 10.1-4; Markus 3.13-19*)

¹² Aame geŋ saŋ Isa y'a-gili k'ekki kesse kono y'a tonde Raa, wo didɗo y'a-t'umpile pay ti tonɗiyo Raa. ¹³ Aame ume i t'umpile maŋ, Isa y'a wiike sanalliyagí, wo yi bi-ire ti diinayaŋ d'of koomat makumu sire y'anni wiike sundaŋ d'of zina. ¹⁴ Kane sumbiyagaŋ: Simo wede Isa y'a yi wiike sundí soo te Piyer, wo leemadí Andire; Zak, Zaŋ, Pilip, Bartelemi, ¹⁵ Matiye, Toma wo Zak ulo k'Alpe; Simo wede an yi waaku wede addí wehini kono siidadí me; ¹⁶ Ziidas ulo ki Zak, wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'a t'owila Isa.

* **6:4** 6.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7. † **6:4** 6.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.9.

17 Saɗ maɗ t'ekki kesse Isa ti kane don yi biire an di d'figo ki bere wede ekki kesse geɗɗo batum, a ume wede sanalliyagi don baadan an t'ugiyee. A ume geɗɗo ton i d'ede don duuru baadan an iido ti siido Zi-ide pay, ti geeger Zeruzalem, wo ti geeger Tir ti Sidon don a biza bar. 18 Kane an iido kono an dehu an di y'olliga wo y'an t'ele beeko a endanzaɗ. Wo kane don siitandani an'ni dabirsa geɗ, y'an d'ele beeko. 19 Kane don duuru pay an dehu an di botte tudde k'Isa, kono toogo i d'adfiya ti tuddi, an d'ooniyo beeko pay.

*Uɗsuwo wo dabar
(Matiye 5.1-12)*

20 Inkiɗo maɗ Isa y'a zibbe edayi k'ume sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede:

«Uɗsuwo a kune don un k'ede munda ye, kono Moziko Raa tod'te ki kune.

21 Uɗsuwo a kune don ankenno mosogo t'unni towwo, kono saɗ maɗ ombo t'un di'n pildfey.

Uɗsuwo a kune don ankenno kun moolo, kono saɗ maɗ kun di koobitey.

22 Uɗsuwo a kune aame duwo an un olmife, an unni koogire, an unni kaldita wo an un rootiyo ono don ulpi a eggun, kono kun ziipe addugun a nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede enno.

23 Aame suldi geɗ an iina

maɗ, kune ulbugun un iso unse wo kun oldito unsuwo k'awwa, kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geɗ, yon baadan y'unni delliyo a kandaane. Geɗ inkiɗo kay kane maawan an'ni dibire nebiyagi don ti kaaga me.

24 Wo de dabar a kune don bey,

kono unsuwagun kun t'uune baa.

25 Dabar a kune don ankenno ombo t'unni palda,

kono saɗ maɗ mosogo t'un di'n t'idey.

Dabar a kune don ankenno i koobiyto,

kono saɗ maɗ kun di lekkey adda moolo wo kun d'oolay ti zumari a edagun.

26 Dabar a kune aame duwo pay an unni tamma maɗ, kono geɗ inkiɗo kay kane maawan an ize ti don an ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi.»

*Geyyiso don k'adugun
(Matiye 5.39-47)*

27 «Wo n'un di rooto a kune don i n'ollige: Kun geyyo kane don ti kune adu, kun an iso beehiye a don un'olmife me. 28 Kun zaapo beeko a don unni duufiyo, wo kun tondo Raa kono don i rootiyo ono ulpi a tukki kune. 29 Aame wede yi ki diine a tobbisada ki bita maɗ, ki kama tobbisada ere soo ton maɗ y'a ki ti daana. Aame wede yi t'umbe kallaya wede goole maɗ, ki-oolo kallaya wede

neŋku t'adda toŋ y'a t'ambo pây. ³⁰ Wede tuuku yi tondiyo munda ti beezá maŋ, ki eelo, wo aame wede yi t'umbe mundazá maŋ, ki y' tonda ye. ³¹ Munda wede kun dehu d'uwu an un d'ise geŋ, a kane toŋ kun an iso inŋkino kay.

³² Aame kun geyyiso doŋ unni geyyiso danŋal maŋ, sundugun ede deŋ ko? Derec, doŋ k'oldiko toŋ kane an geyyiso doŋ an'ni geyyiso kay. ³³ Wo aame kun isiyo beehiye a doŋ unn'isiyo beehiye danŋal maŋ, sundugun ede deŋ ko? Derec, kane doŋ k'oldiko batum toŋ an isiyo inŋkino kay. ³⁴ Aame kun eliyo see a wede kun elkiyo y'un yi kima danŋalaŋ maŋ, geŋ sundugun ede deŋ ko? Derec, doŋ k'oldiko toŋ kane an eliyo see a doŋ k'oldiko doŋ aana an yi kima. ³⁵ Wo ki too maŋ kun geyyo kane doŋ ti kune adu, kun an iso beehiye, kun an elo see me wo kun zaape addugun eego ye aame an un ki y' gime ye toŋ maŋ. Inŋkino maŋ munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ yoŋ baadaŋ, wo kun t'isey inŋi ki Raa goole a jiiire pay. Derec, yoŋ wede beehiye a doŋ i ki rootiyo koduwo a yode ye, wo a doŋ bundidi pây. ³⁶ Kun t'iso doŋ i woliyo sommagi d'uwu, aakede Meegugun Raa toŋ yi woliyo sommagi d'uwu.»

bakadá ye

(*Matiye 5.48; 7.1-12; 15.14; 10.24-25; 7.3-5*)

³⁷ «Kun dekke booro a tukki wede tuuku toŋ maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki dekke booro eggun ye. Kune doŋ onŋon kun i seeda ti booro ye, geŋ booro Raa toŋ t'un ki'n seeda ye. Kun oyyo isiyo tambobino a wede tuuku toŋ maŋ, geŋ Raa toŋ y'un t'isa tambobino. ³⁸ Kune a wede tuuku toŋ kun i elo, geŋ Raa toŋ y'un t'eela. Y'un t'eela baadaŋ adda mundagun boo, sokkiyo wo a pildita. Derec, dooziyo ere kun dooziyo a d'uwu gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune inŋkino kay.»

³⁹ Isa y'an di ruute ono ombide sey, y'ede: «Kun ollo, wede koosiyo'ŋ bakadi koosiyo yi y'arkide ko? Para maŋ sirwan pay an di silditi adda k'olde. ⁴⁰ Sanallusu geŋ, yoŋ t'ekki wede dooyisadi ye, wo de wede tuuku yi-duuye beehiye maŋ, y'a t'ise aa wede dooyisadi. ⁴¹ Ki moo me ki woliyo unumu wede adda k'ersa leemada, wo undumu wede adda k'ersa kee, ki gi di y'owwiyo ye me? ⁴² De mummino k'a aane ki di roote a leemada, k'a t'eese: "Leema ki nuŋ, k'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersada enno", wo undumu wede adda k'ersada, kee batum ki ki y' woliyo ye me? Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersada doo, inŋkino k'a

Ki dekke booro a tukki

wolla keren, saŋ k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemadá kollo.»

Undumu ti inñizí

(Matiye 12.33-37; 7.16-21)

⁴³ «Undumu wede beehiye'ŋ, inñi ulpi yi ki t'ehe ye, wo undumu wede ulsu toŋ, inñi beehiye yi ki t'ehe ye. ⁴⁴ Undumu tuuku toŋ ki y' suune t'urzi k'inñizí. Geŋ inñino inñi tormo ki ki rakke ye ekk'undumu k'ahimagi me, wo inñi k'inda biŋ ki ki rakke ye ekki woskani me. ⁴⁵ Wedusu wede beehiye'ŋ, beehiyko t'ettiyo ti suldi doŋ beehiye y'ukume adda k'addí, wo wedusu wede ulsu'ŋ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi doŋ ulpi y'ukume adda k'addí. Derec, munda wede wedusu y'okumso adda k'addí geŋno adđiya ti bizí me.»

Boydí sire

(Matiye 7.24-27)

⁴⁶ «Ki moo me kune kun di n' waaku "Galmeegey, Galmeegey", wo kun ki t'isiyo ye munda wede n'un rootiyo me? ⁴⁷ Wede tuuku y'ettiyo ki tuddó, y'ollige onamó wo yi sooru eego maŋ, nuŋ n'un di roote yoŋ geŋ yi deeyiso aa wee wee. ⁴⁸ Yode geŋ yi deeyiso aa wede y'oozige boy. Yoŋ geŋ yi d'ittiba olde sohuru wo ita boy y'a di ziipe eego paŋgiragi. Kuyyo ti gilo wo ooye y'a ûune i paldita waawiye. Bormo gette t'a ñiiya boy geŋno wo toŋ maŋ y'a k'iddira ye, kono boy geŋ oozigayí koduwo. ⁴⁹ Wo

de wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede y'a t'iiziga boy a siido daa ki zaapu k'ita boy. Ooye y'a ûune i paldita waawiye. Bormo gette t'a ñiiya boy geŋno, wo a kaamiki boy a ruuge, a ñulile pay.»

7

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi

(Matiye 8.5-13; Zaŋ 4.46-54)

¹ Aame Isa onamí a doŋ duuru y'a ti'n diŋge pay maŋ, y'a t'iiziga y'a ingile geeger Kapernayim. ² A ume geŋ i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yoŋ i d'ede wede naabo yi y' giyye baadaŋ wo yi-t'iire eeni y'unto. ³ Aame goole k'asigiryagi geŋ y'illiga taaya k'Isa maŋ, yi d'igibe doŋ i dokkiyo Yawudiyagi miibi ki tukki yode, an i d'obo bey kono y'a ette y'a uttey wede naabadí. ⁴ Kane deero geŋ an iiney a sirpa k'Isa maŋ, an i-d'iise obe bey an kod'dime, an'de: «Wede eŋ, y'iide kee k'a ette k'a di y' noogey, ⁵ kono yoŋ geŋ siidadey yi ti giyye, wo boy wede in di dooyiso toŋ ay iiziga yode.» ⁶ Inñino maŋ Isa an di giyye ti kane kaŋ soo, an d'ingile. Aame yoŋ y'iiney goppon ti boy maŋ, goole k'asigiryagi meeda yi d'igibe lanziyagi, an i-di ruute, an'de: «Goolayey y'ede: Galmeeki nuŋ, kee

ki naate ye, kono nuŋ ni k'îide ye k'a ette ki boozó me. ⁷ Geŋ kono k'injino ni wulle tuddó maŋ, nuŋ batum o k'ede urzi n'a k'ette ki tuddá ye. Wo tiŋ geŋ miŋ ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oone bee. ⁸ Injino nuŋ batum n'ottilso a doŋ deero t'eedó, wo i d'ede asigiryagi doŋ nuŋ goole t'eedaŋ. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!" maŋ, geŋ yi d'enjilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: "K'edi!" maŋ, geŋ yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: "Naabo ette ki-t'iso!" maŋ, geŋ yi-ti t'isiyo.» ⁹ Aame Isa y'illiga ono geŋno maŋ, y'a ziidá gaggiri kono yode geŋ me, wo y'a-gime ki tukki doŋ duuru doŋ i yi daaniya, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto: Adda siido k'Izirayel batum toŋ, ni k'uune ye wede a zaape addi a Raa aa yode kino eŋ me.» ¹⁰ Wo kane doŋ zina an di-gime ki boy, an iide maŋ an y'uuney wede naabo y'uune bee.

Baldíya k'ulo obulso ki mandaayawa

¹¹ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a ingile ki geeger sundutú Nayin, sanalliyagi ti doŋ duuru baadaŋ an di y' daaniya. ¹² Aame y'iiney goppon ki biza bumbu ki geeger gettiyo maŋ, an a-t'ikkima ti d'uwó an t'ette ottibe nuune k'ulo obulso ki mandaayawa yoŋ soo d'anjal

y'inda. Wo doŋ baadaŋ ti geeger gette a itatú. ¹³ Aame Galmeega yi wulle erewo gettiyo maŋ, i di t'ize sommagi, wo yi di ruute, y'ede: «Koŋ m'anna, m'óole ye.» ¹⁴ Saŋ y'a d'iide goppon ki sirpa sangali y'a-butte, maŋ doŋ i sarkiya an t'ihira, wo Isa y'a ruute, y'ede: «Ulo ki nuŋ n'a di rooto, ki t'onno!» ¹⁵ Maŋ wede inda y'a t'iizi, y'a-guune, y'a iise rootiyo, wo Isa yi di y'ele a meedí. ¹⁶ Kane doŋ pay orgiso t'anni ziidá, wo an tamma Raa, an'de: «I ucdó nebi goole a diinayin, wo Raa y'ukko noogiyo doŋzi!» ¹⁷ Wo a munda wede Isa y'ize geŋ, rabiladi a-tiipe adda siido Ziide pay, wo ti siidiyagi pay doŋ i ti d'uule.

Doŋ zina ki Zaŋ Batis (Matiye 11.2-6)

¹⁸ A suldi doŋ pay ize geŋ, a goolayaŋ Zaŋ Batis sanalliyagi an i-di t'îide taaya. Maŋ yoŋ yi wiike doŋ sire ti diinayaŋ, ¹⁹ wo y'an igibe ki tukki Galmeega kono an ti y' tondo: «Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saŋ a etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?» ²⁰ Aame an iiney a sirpa k'Isa maŋ, an i-di ruute, an'de: «Kaye Zaŋ Batis y'ayn'igibo kono ay ki ti tonde: "Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saŋ a etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?"» ²¹ A ume geŋ miŋ Isa y'an d'ele beeko a doŋ k'eeni baadaŋ, doŋ kesiyagaŋ soo soo, wo doŋ

an d'ede siitandani a eedan, wo konzayi baadan edayan y'an di'n ihinte. ²² Saŋ y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun'do a Zaŋ, kun i-t'oodoy taaya a munda wede kun wulle wo kun illiga eŋ me: Konzayi an di wolleyo kereŋ, doŋ jekese an sooru beehiye, doŋ bitide an t'ize kamileŋ, dunŋiyagi an d'ollige, doŋ unto an di bilde, wo Rabila Majjaanawa an an gizite a doŋ an k'ede munda ye*.
²³ Wo unŋuwo a wede y'a ziida zakidfi kono nuuno bini danŋu!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zaŋ Batis
(Matiye 11.7-11)

²⁴ Doŋ zina ki Zaŋ Batis an t'ingile maŋ, saŋ Isa y'a iise rootiyo a doŋ duuru a tukki Zaŋ, y'ede: «Kun iide k'adda balda wolleyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha! ²⁵ De inŋkino kun iide wolleyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane doŋ ossiyo kallagi majjandani wo an lekkiyo togos geŋ, an lekkiyo adda boydfi mozagi. ²⁶ De kun iide wolleyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yoŋ geŋ yi jiire nebi sey. ²⁷ Derec, ono eŋ an riinŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki Zaŋ, an'de:

«Kun ollo, nuŋ n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee,

y'a di t'okkimey urzizá†.»

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, ti diine d'uwó doŋ pay erayi an ehe geŋ, wede aase goole a ceere Zaŋ umbo. Wo inŋkino toŋ maŋ, wede yoŋ neŋku a jiire adda Moziko Raa geŋ, yoŋ goole yi jiire Zaŋ. ²⁹ Kane doŋ pay ti doŋ sedfu jibaaye batum toŋ an di y'illiga, an di zune Raa yoŋ ki diine, maŋ an d'iyye Zaŋ y'a ti'n zuyye batem. ³⁰ Wo kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro, an di giigira munda wede Raa yi dehu y'aase a kane me, maŋ an di-tuuge Zaŋ y'a ti'n suyye batem me.»

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Doŋ ankenŋno eŋ n'a t'eesee kane aa wee wee? An deeyiso aa wee wee? ³² Kane an deeyiso aa inŋni an ti guune a bere doŋ duuru, an di waakutu eebaŋ, an d'eesiyo: «Kaye ay un di biha siraro toŋ maŋ, kun ki d'immira ye! Ay un d'ûure ôoro k'unto toŋ maŋ, kun ki d'île ye!»

³³ Inŋkino Zaŋ Batis y'iina geŋ, yi k'ombo mappa ye, toote k'inŋni biŋ yi k'iibe ye, wo kun di rootiyo, kun'de: «Yoŋ i-d'ede siitan a eedí.»

³⁴ Wo nuŋ wede an n'ehe aa uló wede eŋ, n'iina maŋ ni d'ombo ni sofo, wo kun

* **7:22** 7.22 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 35.5-6 wo 61.1. † **7:27** 7.27 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1.

di rootiyo, kun'de: "Kun wollo, wede en y'elkiyo min a ombo ti sobo toote k'inñi bin ñañjal, yoñ lanze ki ñoñ sedfu jibaaye wo ti ñoñ k'oldiko ongo." ³⁵ Wo Raa'ñ suuniyo k'ono ere i d'ede, ñuwo an ti zuune tod'te ki diine t'urzi k'inñizi pay.»

Isa ti erewo t'isiyo oldiko

³⁶ I d'ede wede soo in kino yoñ Pariziyen, y'a wiike Isa y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide di wede geñno wo an di-guune an d'oomi. ³⁷ I d'ede adda geeger gette, erewo sundutú ti m'olo k'isiyo k'oldiko. Aame t'illiga Isa an ti guune ombo di wede Pariziyen geñno man, ti d'umbo ulo ñingile an ikkima ki m'okolo sundutú albaatir, adda egey ñoñ eediyadan unse. ³⁸ Ti-t'iide dar k'Isa a ume zoñdí wo t'a iise m'olo, zoñdí t'a ti'n zuyye ti zumartú, t'a ti'n zippite t'ilaltú, ti-d'ize puuc a zoñdí i-kaza ottilsatú baadan a yoñ me, wo ti di yirgite egey geñ a zoñdí. ³⁹ Aame yo Pariziyen wede i wiike Isa yi wulle in kino man, y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: «Aame wede en yoñ nebi ki kotto man, y'a ti suune erewo ere i y'butte gettin wee te, tod'te ere an ambu sundutú k'isiyo k'oldiko.» ⁴⁰ In kino Isa y'a t'ihina bizí, yi di ruute a Pariziyen, y'ede: «Simo, nuñ oo ede ono n'a di roote.» Man yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyiso, ki

rooto.» ⁴¹ Isa y'a ruute, y'ede: «I d'ede ñoñ sire, an i di kime soñko ki wede y'an ele see. Wede soñ yi di-kime tamma meeda paat, wo soñ tamma ada paat. ⁴² Aakede kane an k'iine kamatú ye geñ, wede y'an d'ize beeko, sirwan pay seezan y'an di y'iide. Kane ñoñ sire geñ, wede a yi geyye a di ceere tuuku me?» ⁴³ Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «A elkiyadó man, yi ize beeko a wede seezi baadan a jiire wo yi-di y'iide geñno.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ono geñ ki ti'n ñikke ñerec.»

⁴⁴ Man Isa y'a-gime ki tukkerewo gettiyo, wo yi di ruute a Simo, y'ede: «Erewo ette ki ti wolliyó ñe'ñ? Nuñ ni-t'iido adda boozá wo ahu toñ k'o k'eele ye k'opilso zoñdó me, wo ñe tod' t'o t'upile zoñdó ti zumartú wo t'a zippite t'ilaltú. ⁴⁵ Kee ki ki n' ziida yop k'o k'ize puuc a tobbisadó ye, wo ñe tod'te t'ume n'iina geñ min, ti k'iili ye k'isiyo puuc a zoñdó me. ⁴⁶ Kee egey k'inñi k'olibiyé a eedó k'o ki yirge ye, wo tod' t'o di yirgite egey ñoñ eediyadan unse a zoñdó. ⁴⁷ Kono kamo n'a di rooto: geyyiso ere baadan t'ize gette i-kaza t'oldikatú ere baadan, tod' t'uune tambobino. Wo a wede ooniyo tambobino k'oldikadí baata geñ, yi geyyiso toñ baata kay.» ⁴⁸ In kino man Isa yi di ruute a erewo, y'ede: «Oldikadí ni t'ize tambobino.» ⁴⁹ Kane

ɗon i-guune ombo ti yode'ŋ, wede son yi d'elkiyo adda k'addi k'addi, an'de: «Ita ɗon kino en miŋ ti too me, isiyo tambobino k'oldfiko ton yi d'aaniya me?»⁵⁰ Wo Isa yi di ruute a erewo, y'ede: «Kono kon mi ziipe addi a nun gen, m'utte m'aaho ti toose.»

8

Erayi ɗon i daaniya Isa

¹ San man tin gen Isa y'a t'iiziga, yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa. Kane sanalliyagidon koomat makumu sire gen a itadi,² ti erayi miibi ɗon y'an ilmo siitandani wo y'an d'elo beeko a endanzaŋ. Kane erayi gen Mariyam ere an ti waaku Mariyam ti siido Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitandani sarat t'ettu,³ Zane ere ki Kuuza wede i yeeriyo boy ki mozigo Erod, Suuzan wo erayi ɗon ti doolo ton ede baadaŋ, kane gen an di noogiyo Isa ti sanalliyagi ti beezaŋ.

Ono ombide t'urzi wede korso

(Matiye 13.1-9; Markus 4.1-9)

⁴ Ti geeger ere tuuku ton, ɗon baadaŋ an d'iide tukk'Isa, an di-t'ugiye. Man y'an di'n duuye t'ono ombide enno, y'ede:⁵ «I d'ede wedusu soo inkino yi t'iide korso buzuni k'adda doomizi. Aame yi sakkisa gen, buzu ongon a-zilditi a

urzi, duwo an aa t'inyilse wo embi an aa di tiffbe.⁶ Buzu ongon son a-zilditi a ume t'adda'ŋ pangiragi. Kane gen i t'udde man, a biiha kono kuyyo umbo.⁷ Don son a-zilditi adda k'ahimagi, kane gen a t'udde wo ahimagi an iiziga man, an di'n ippe.⁸ Don ongon son a-zilditi a siido ere beehiye, kane gen a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inni meeda meeda.» Man Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

Oodibe k'ita a urzi k'ono ombide

(Matiye 13.10-23; Markus 4.10-20)

⁹ Kane sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «Ono ombide gen i-kaza moo me?»¹⁰ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «A kune'ŋ Raa y'un ele suuniyo ki suldi ɗon ombide ki Moziko Raa te, wo a ɗon ongon suldi gen an an rootiyto'ŋ t'ono ombide. Inkino kane'ŋ an di woliyo, wo munda an ki y' woliyo ye, an d'ollige, wo ono itadan an ki ti suuniyo ye.

¹¹ Kun ollo, ette ita k'ono ombide: Buzu gen, i-kaza ono Raa.¹² Buzu wede i zilditi a biza k'urzi gen, i-kaza duwo ɗon ollige ono Raa. San Meeda siitandani t'ettiyo, ono Raa t'adda k'addan ti t'oddipe kono an ki ti zaape addan a Raa

wo an ki t'oone uttiyo ye. ¹³ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda panjiragi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, kesiko an di'n seedu t'ulbe unse. Wo de ono sottadaŋ ti ki ti deegu adda k'addaŋ ye, an di zaapu addaŋ ki peedo booloŋ, wo aame i aaniya naamiya munda maŋ, urzi zaapu k'addaŋ a Raa an d'ooliyo. ¹⁴ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, wo de saŋ elkisito, dehu k'urzi maala wo unsuwo lekkiyo duniya i ceeriyo eedaŋ. Injino an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ¹⁵ Ki danŋu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye'ŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa t'adde tasse wo beehiye. Ono Raa an di'n boohiyo, an seedu zakidi an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti doolo.»

Ono ombide a tukki pitila
(Markus 4.21-25)

¹⁶ «Wenda soo toŋ y'a t'oyye pitila kono y'a-t'ossibe bogoro, ise yi-ti t'ele a ita k'onŋali umbo. Ki too maŋ y'a dodde t'awwa kono doŋ ette k'adda biino an di wolle toore. ¹⁷ Suldi doŋ pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodfiba ita, wo ono doŋ i ki dehu duwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo an di'n olliga, a t'adfa a toore. ¹⁸ Injino maŋ kun koonamentikagi a urzi k'ollige

geŋ me. Derec, a wede i-d'ede'ŋ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye geŋ, mundazi wede booloŋ y'elkiyo yi t'oona toŋ, an i-t'amba.»

Mekk'Isa ti zembadi
(Matiye 12.46-50; Markus 3.31-35)

¹⁹ Mekk'Isa ti zembadi an t'iide an di y' t'ooney, wo kane an k'aane ettiyo k'ume yode ye kono duwo baadaŋ. ²⁰ Duwo an i-di ruute a Isa, an'de: «Meeda ti zembada kane ti paate, an dehu an ki ti wolle.» ²¹ Wo de Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Meedo ti zembado, kane doŋ ollige ono Raa wo an sooru eego.»

Isa toogo i jüre maaye baadaŋ
(Matiye 8.18,23-27; Markus 4.35-41)

²² Onniyo soo Isa ti sanal-liyagi an di gili adda tooko, maŋ y'an di ruute, y'ede: «In ti doopo'ŋ ti dar bar* ti nee.» Wo kane an d'ingile. ²³ Aame an doopide geŋ, Isa y'a udige kuy. A kaamiki, i d'iiziga maaye baadaŋ adda bar, tooko i t'ooniyo t'ahu, an t'ize oone kono t'an di ti'n sooyiso. ²⁴ Kane sanal-liyagi an a d'iide sirpadi, an di y'inne kaŋ follite, an'de: «Wede dooyisadey, wede dooyisadey, kine in t'unto!» Maŋ Isa y'a t'inne, y'an idfise maaye ti ahu doŋ i kolzite baadaŋ geŋ me, wo a kaamiki maaye

* **8:22** 8.22 Bar gette tod'te a Galile, siido ere ti dar bar gette i lekkiyo kane doŋ Yawudiyagi ye.

y'a ziida, ahu an t'udige deddek. ²⁵ Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun ki zaapu addugun a nuuno ye me?» Wo kane orgiso t'anni ziida, an ziida giggiraŋ wo an di rootiyo tuddaŋ, an'de: «Yode eŋ moo wede me, kono yi di rootiyo a maaye ti ahu toŋ an d'ollige onamí me!»

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitandani a eedí

(*Matiye 8.28-34; Markus 5.1-20*)

²⁶ Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siido Gadara, tod'te ti dar bar ti nee a daana siido Galile. ²⁷ Aame Isa yi deegu ti tooko geŋ, i d'iide wedusu inŋkino ti geeger gettiyo, y'iide'ŋ y'a y'ikkima. Yo wede geŋ i-d'ede siitandani a eedí, ti kaagine yi k'ossiyo kallagi ye, wo yi ki lekkiyo a boy ye, lekkiyadi adda diine muuziyagi. ²⁸ Aame yi wulle Isa maŋ, y'a iise dollite, y'a iire zoŋdí wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo a tukki nuŋ me, Isa Ulo ki Raa goole a jiire pay? Ni ki tondiyo, ki ni dabire ye.» ²⁹ Yi ruute inŋkino kono Isa yi ruute siitan: «Mi t'addo ti tukki yode me!» Siitan gette taŋ baadaŋ ti-ti y' seddiyo a siido. Inŋkino maŋ beydí an di kettiso ti zinŋiri wo zoŋdí an t'eliyo adda poole, kono y'a-koone umayí soo, toŋ umbo yi-ti dambu, siitan t'a-di d'engilso k'adda balda. ³⁰ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee

wee?» Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ sundó Doŋ Duuru.» Yi rootiyo inŋkino kono siitandani a eedí baadaŋ. ³¹ Wo kane siitandani an i d'obe bey a Isa, kono y'an gi di roote an ki d'engile k'adda k'oldfe wede aakede buldume ye.

³² A ume geŋ i d'ede torfo meeda ki kinzir an elso ekki kesse. Kane siitandani an i d'obe bey a Isa kono y'an t'ele urzi an t'ette adda kinzirdari geŋŋo, maŋ y'an d'iyye. ³³ Inŋkino siitandani t'ekki wede geŋ an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. Wo torfo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu.

³⁴ Aame kane doŋ k'elso an wulle munda wede ize geŋŋo maŋ, an d'ukke wo an an t'iide taaya a doŋ adda geeger wo a doŋ i lekkiyto a dombi pây. ³⁵ Duwo geŋ an t'uddito wolliso ki munda wede ize. An iina a sirpa k'Isa maŋ, an y'uuna wede i ede siitandani a eedí wo an t'udde geŋ, yoŋ yi-guune a ume zoŋ k'Isa, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. Inŋkino kane geŋ orgiso t'anni ziida. ³⁶ Kane doŋ i wulle munda wede ize, an an t'iide taaya kaŋ mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a y'utte me. ³⁷ Inŋkino maŋ kane doŋ siido pay an i-di ruute a Isa ti siidadaŋ y'a engile, kono orgiso ti'ni ziida baadaŋ. Maŋ Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile.

³⁸ Wede i ede siitandani a eedí wo an t'uddé gen, yi ton-diyo Isa kono y'a lekke ti yode, wo Isa y'a y'igibe, y'ede: ³⁹ «Ki-kama di kee wo k'an t'ôodoy taaya a suldí dón pay Raa y'ize a kee gen me.» Manj wede y'a-gime, y'an di-gizite a dón geeger suldí dón pay Isa yi ize a yode gen me.

Eliyo beeko a erewo wo baldíya k'uto Zayiris

(Matiye 9.18-26; Markus 5.21-43)

⁴⁰ Isa yi-gimo ti dar bar t'inno man, dón duuru an di y' ziida bey sire kono kane pay an yi delliyo. ⁴¹ Aame gen i d'iina wedusu sundí Zayiris, yon goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Y'a iido, y'a iire a zón k'Isa wo yi-d'obe bey y'a ette di yode, ⁴² kono i-d'ede utí tinj soo danjal, ozzinatú ette suma koomat makumu sire, tudutú eeni t'unto.

Aame Isa y'ette di yode gen, dón baadan an di y' nnyu t'enno t'enno. ⁴³ Ti diine dón duuru i d'ede erewo soo injkino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. Beytú t'a zikkuwe pay a dón daawiya, wo umbo wenda soo ton yi ki ti diiwe ye. ⁴⁴ Tod' ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí. A kaamiki yip obite puuzo a ihira. ⁴⁵ Isa y'a tunde, y'ede: «Wee wee i ni butte me?» Kane pay an di ruute, an'de: «Nuuno ye, nuuno ye.» Manj Piyer y'a ruute,

y'ede: «Wede dooyisadey, kee duwo an ki nnyu t'enno t'enno.» ⁴⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Derec, nunj wenda yi ni butte, kono n'a uwwe toogo a uddé ti tuddó.» ⁴⁷ Erewo t'uwwe manj Isa yi ti zuune, injkino to t'a iire zondí ti nonjirso burbur. A faana dón duuru gen ti di t'iide taaya, ki moo me ti y' butte wo mummino a kaamiki t'a uune bee me. ⁴⁸ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nunj, kono konj mi ziipe addí a nuuno gen, m'utte m'aaho ti toose.»

⁴⁹ Aame Isa y'a ti rootiyto injkino gen, wede zina y'okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Utá t'a t'ihe, kee ki y' naate ye baa wede dooyiso me.» ⁵⁰ Wo ono gen Isa yi'n illiga, manj yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo addá a nuuno danjal, utá t'utta.» ⁵¹ Aame an iiney adda boy ki Zayiris manj, a dón duuru pay Isa y'an di-tuuge k'ettiyo k'adda biino me, iide ti yode kane Piyer, Zan, Zak wo meek'uto ti mekk'uto danjal. ⁵² Kane duwo pay an dollite molo danjar kono k'uto. Injkinno manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ôole ye. Tod' ti k'inda ye, ti moone moone.» ⁵³ Wo kane an di y'okko maade kono an zuune tod' t'inda me. ⁵⁴ Wo yo Isa gen yi ziida beytú, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Uto ki nunj, mi t'onno!» ⁵⁵ A

kaamiki undutú t'a gimo wo t'a t'iiziga. Man̄ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun i eelo ombó.»⁵⁶ Kane maawutú an ziida giggirañ, wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A wenda soo toñ kun i roota ye a munda wede ize eñ me.»

9

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Matiye 10.1-9,11-14;
Markus 6.6-13)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo wo urzi ki lommitte siitandani don̄ pay an t'ooney a daanadañ, wo k'eliyo beeko a endani duwo. ² Sañ man̄ y'an igibe kazita k'urzi Moziko Raa wo k'eliyo beeko a don̄ k'eeni, ³ wo y'an di ruute, y'ede: «Ki torguwagun̄ munda a beygun̄ kun amba ye, ise dalka, ise eese, ise munda k'ombo, ise son̄ko, ise wede tuuku toñ kalle ki sirwe y'amba ye. ⁴ Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziidey man̄, kun di lekkoy an̄gen̄no bini engilsagun̄ t'ume gen̄no. ⁵ Aame tuuku duwo an un ki'n ziidey ye man̄, a engilsagun̄ ti geeger gette, odde zongun̄ toñ kun a ti tottigoy, geñ i-kaza Raa ulbí un̄se ye ti kane me.» ⁶ In̄kino kane sanalliyagi an d'ingile, an d'ettiyo ille ti ille, an di kazita Rabila Majjaanawa wo an d'eliyo beeko a don̄ k'eeni a ume tuuku toñ man̄.

Erod ulbí i oodfiyo kono suma k'Isa ti môolo
(Matiye 14.1-2; Markus 6.14-16)

⁷ Erod yon̄ wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a il-liga taaya ki suldi don̄ pay isiyto geñ me. Wo munda y'a roote yi ki suune ye, kono don̄ on̄gon̄ an'de: «Zañ Batis yi bildo ti diine don̄ unto me.» ⁸ On̄go an'de: «I gimo ki siido nebi Eli.» On̄go son̄ an'de: «I bildo nebi soo ti diine nebiyagi don̄ ti kaaga.» ⁹ Wo Erod y'a ruute y'ede: «Zañ miñ nuñ batum n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke t'eedi me. Wo de wede geñ miñ tuuku me, doo miñ ni d'ollige yi d'isiyto suldi pay geñ me?» Wo yi dehu urzi Isa y'a-ti y' wolle.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44)

¹⁰ Kane don̄ zina k'Isa an ti gimo man̄, an i-di t'iide taaya a naabo pay ere an izo. Man̄ y'a ti'n wiike an d'ingile ti yode, an t'irga siidan̄ goppon̄ ti geeger an ti waaku Betsayda. ¹¹ Wo kane don̄ duuru, umayí an di y'illiga wo an di'n diine. Aame duwo an iina man̄, Isa y'anni ziida bey sire, y'an di gizite urzi Moziko Raa, wo a don̄ i dehu beeko tuddan̄ y'an d'ele beeko.

¹² Peedo t'ette k'ooriyo man̄, kane sanalliyagi koomat makumu sire, an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Don̄ duuru eñ

ki'n agiba, an t'ette k'adda k'illiyagi ti boydi don doome go-goppon enno, kono an di t'ooney ume moone ti ombo, kono kine en adda balda.»¹³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Man kane an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede min mappa paat wo puuni sire danjal, koo ki dehu kaye batum ay d'ette ay d'owilo ombo a don duuru pay enno man.»¹⁴ An ruute inkino kono kane don duuru an t'ide kuuli suma dupu paat.

Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo en kun ti'n kondita kan ogiysito ada paat, paat.»¹⁵ Kane sanalliyagi an t'ize aa y'an ruute, an ti'n gundite pay.¹⁶ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire genno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette. Man mappa ti puuni y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a don duuru genno.¹⁷ Kane pay gen an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a ide dappa koomat makumu sire.

Isa min yon wee wee?

(Matiye 16.13-21; Markus 8.27-31)

¹⁸ Onniyo soo Isa y'a t'irga siidi ti sanalliyagi, yi tondiyo Raa. Aame gen y'anni tunde, y'ede: «Don duuru an rootiyo nun wee?»¹⁹ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Don son an'de kee

Zan Batis, don ongo an'de kee nebi Eli, wo don ongo son an'de kee nebi ti diine nebiyagi don ti kaaga i bilfo me.»²⁰ Wo yon y'an di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nun wee wee?» Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»

²¹ Man Isa y'an d'undirde kono ono gen a wenda soo ton an'ni ki roota ye.²² Wo y'a ruute sey, y'ede: «Gen derec, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, i dehu n'a dabirey baadan. Don i dokkiyo donzin, deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro pay an di n' ki-girey, duwo an di n' seedey an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti n' baldfey.»

Urzi daaniya k'Isa

(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²³ San man Isa y'an di ruute a don pay, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno man, tuddi batum y'a ti kiigira, onniyo ti onniyo ki unto ton y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane.²⁴ Inkino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddi k'aggadi man, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddi kono nuuno man, y'a t'utta.²⁵ A wede koduwatu moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddi y'a ti dagge ise y'a t'ettey k'ume daggiya me?»²⁶ Aame wede y'isiyo sukuyagi a nun wo a onamo man, nun wede

an n'ehe aa ulo wede eŋ, aame n'etto ti daryikadó wo ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi dŋŋ kamilenŋ geŋ, nuŋ toŋ ni-d'isa sukuyagi kay a wede geŋ me. ²⁷ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Doŋ oŋŋoŋ ti diine kane dŋŋ aŋkeŋŋo eŋ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa te.»

Ume k'eda k'Isa i-gime tuware kar
(Matiye 17.1-8; Markus 9.2-8)

²⁸ T'ume Isa y'a ti ruutite onamí geŋ iide suma k'onniyo gessire maŋ, y'a-wiike ti yode Piyer, Zaŋ wo Zak, an d'inŋgile k'ekki mukkolo kono an tondey Raa. ²⁹ Aame yi tonduyo Raa geŋ, ume k'edayí a-gime siidí wo kallagí a t'ize tuwardí kar. ³⁰⁻³¹ A ume geŋ a kaamiki, adda toore wede iido ti kandaane'ŋ i d'ede kuuli sire an rootiyto t'Isa, kane geŋ Muusa ti nebi Eli, an rootiso a urzi wede ki d'angu naabadí, y'a-t'indey a Zeruzalem. ³² Piyer ti eebí'ŋ kane an udige kuy. Wo aame an t'inne maŋ, kane an wolliyto toore ad'diya ti tukk'Isa wo kuuli sire an t'ihira a sirpadí. ³³ Kane kuuli sire geŋ Isa an y'iili maŋ, Piyer yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye'ŋ kine in di lekke a eŋŋo! Ay un d'okkima daabagi afo, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» Wo yoŋ yi ki

y' suune ye munda wede yi rootiyto geŋ me. ³⁴ Aame yi rootiyto inŋkino geŋ, i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geŋ me. Aame dondirso ti ti'n ippe maŋ, orgiso t'anni ziida. ³⁵ Wo t'adda dondirso an d'illiga golla, t'ede: «Eŋ Ulo nuuno, yode wede ni y' biire. Kun y'ollo!» ³⁶ Aame golla ti rootiyto geŋ, kane an wolliyto'ŋ uupe Isa siidí danŋal. Kane sanalliyagi a munda wede an wulle an d'inniga d'ed'dek, aame geŋ munda a wenda soo toŋ an i ki ruute ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí
(Matiye 17.14-18; Markus 9.14-27)

³⁷ Soggo ti soohe an ti d'iige t'ekki mukkolo maŋ, aame geŋ dŋŋ duuru an t'iide okkime k'Isa. ³⁸ Maŋ ti diine dŋŋ duuru i d'ede wede, y'a id'ili, y'ede: «Wede dooyisadó, ni ki tonduyo, ki wollo sommagi k'ulo nuŋ, kono yoŋ miŋ soo danŋal. ³⁹ Siitan ti y'ambu maŋ, a kaamiki yi d'eesiyo d'ollite, y'a-ti zehiso bar bar wo bizí i d'ad'diyta goopiyagi. Tod' ti di y' dabirsa baadan wo ti dehu ti ki y'ooli ye. ⁴⁰ Nuŋ n'a tunde sanalliyagá kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.» ⁴¹ Maŋ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kune dŋŋ ulpi wo kun ki ziipe ad'dugun a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuŋ kun ki d'umbe

ye! Geɲ n'a ombiɲa ki da-daayum koo ti kune me? Ulá k'a edi kenno.» ⁴² Aame uló y'ette k'umé k'Isa geɲ, siitan gette t'a ti y' zidde a siido, y'a di zihite bar bar. Wo de Isa y'a t'idde siitan te kono t'a t'adde ti tukk'ulo me, maɲ uló'ɲ y'a uune bee, wo yi di y'ele a meegi. ⁴³ Wo duwo pay an zidfa gaggiraɲ a toogo ere baadaɲ ki Raagette.

Ono k'Isa don ki sirwe k'untadi

(Matiye 17.22-23; Markus 9.30-32)

Aame kane pay an seedu gaggiraɲ botto a munda wede Isa y'ize geɲ, yoɲ y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: ⁴⁴ «Kune'ɲ kun ollo koduwo munda wede n'un roota eɲ me: Nuɲ wede an n'ehe aa uló wede eɲ, an di n' t'eley a bey duwo.» ⁴⁵ Wo kane ono geɲ itadaɲ an ki'n suuniyo ye, i t'ize ombide inkiɲo itadaɲ an gi di'n suuniyo ye, wo Isa an i d'orgiso kono an di y' tonde a ono geɲ me.

Wee wee goole a jire?

(Matiye 18.1-5; Markus 9.33-37)

⁴⁶ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddaɲ kono an dehu an di suune, ti diinayaɲ miɲ wee wee goole a jire me. ⁴⁷ Elkisadaɲ gette Isa y'a ti zuune. Inkiɲo maɲ yi wiike uló neɲku, y'a y'ihira a daanadi, ⁴⁸ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi seedu uló aa yode eɲ bey sire kono y'umbe a

sundó maɲ, geɲ aa yi seedu nuɲ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno maɲ, geɲ aa yi seedu wede i n'igibo pay. Derec, yo wede ti diine kune pay eɲ yoɲ neɲku a jire maɲ, geɲ yode wede goole a jire me.»

Wee wee yoɲ ki kune me?
(Markus 9.38-41)

⁴⁹ Maɲ Zaɲ y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay di wullo wedusu soo inkiɲo yi lom-mite siitanfani ti sundá, wo ay di dihe ohirayi kono yoɲ ti diinayey ye.» ⁵⁰ Wo Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Kun y'ohira ye, kono wede adugun ye geɲ yoɲ ki kune.»

Don k'ille soo ki siido Samari an giigira Isa

⁵¹ Aame onniyo ere Isa y'a-kima ki kandaane aa guute goppon maɲ, y'a zidfa zakidi y'a t'ette ki Zeruzalem. ⁵² Yi d'igibe don zina an d'uugume poone. Kane an d'ingile, maɲ an t'iide adda k'ille soo ki siido Samari kono an i-di t'okkimey ume deeguzi. ⁵³ Wo kane don k'ille gette an di-tuuge an di y' seeda me, kono yoɲ y'ette ki Zeruzalem. ⁵⁴ Aame kane sanalliyagi Zak wo Zaɲ an illiga inkiɲo maɲ, an di ruute, an'de: «Galmeegey, kee ki dehu maɲ, ay tonde uwwó ti kandaane t'a deego t'an uute mendaɲ?» ⁵⁵ Wo de Isa y'an gime, wo y'an di'n iipide. [y'ede: «Kune kun ki suune ye, unde ere tuuku un ede te. ⁵⁶ Derec,

nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ kono n'a ki dagge undiyagi d'wo ye, wo n'an utte.»] Maŋ an d'ingile ki ille ti doolo.

Doŋ i dehu daaniya k'Isa (Matiye 8.19-22)

⁵⁷ Aame kane a urzi geŋ, i d'ede wedusu soo inŋkino yi di ruute a Isa, y'ede: «N'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta geŋ me.» ⁵⁸ Wo Isa yi-ti'n gime onamí, y'ede: «Boo ti boydutu wo embi toŋ ti boydizan, wo de nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a-ki puuke ye.»

⁵⁹ Isa yi di ruute a wede doolo, y'ede: «Ki ni daani.» Wo wede geŋ y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó do.» ⁶⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki'n oolo kane doŋ aa unto an d'ottiba tudan, wo kee k'engilo kazita k'ono ki Moziko Raa.»

⁶¹ Wede doolo sey y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ni ki daana, wo de k'o eeli urzi n'a di t'eeso doŋ boozó do.» ⁶² Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi derku ti bungari wo y'a geld'e ki daarí geŋ, yoŋ beehiykadí umbo ki Moziko Raa te.»

10

Naabo ki sanalliyagi k'Isa kane ada sarat makumu sire (Matiye 9.37-38; 10.7-16; Markus 6.8-11; Lik 9.3-5)

¹ Saŋ maŋ tin geŋ Galmeege yi biire sanalliyagi ti doolo, kane ada

sarat makumu sire, wo y'an ikkipe sire sire, an d'uugume k'adda geegiryagi ti omagi pay doŋ yode batum yi dihe y'etta. ² Y'an di ruute, y'ede: «Kane doŋ duuru eŋ aa doome goole y'ize k'aydu, wo doŋ naabo baata. Inŋkino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo doŋ naabo k'aydu. ³ Anŋeŋ kun engilo! Kun ollo, n'un agisa eŋ aakede inŋni dambami k'adda diine sullibagi. ⁴ A beygun soŋko kun amba ye, ise eese, ise tobiyagi ti doolo toŋ maŋ. A urzi wenda soo toŋ kun t'eesey ye.

⁵ Aame kun t'iidey adda boy tuuku maŋ, ki poone kun d'eesoy: "Toose Raa ti koona adda boy enno."

⁶ Aame wede i dehu toose a ume geŋ ede maŋ, toose kune t'a koonoy eedí. Wo aame wede inŋkino umbo maŋ, toose kune t'a-kamoy ki tuddugun. ⁷ Boy wede unni ziidey maŋ, kun lekkoy anŋenno, kun d'oomoy, kun d'ooboŋ munda wede an un t'eley me, kono wede yi naabiya'ŋ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey doŋ y'an naabiya. Kun dettitey boy ti boy ye.

⁸ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo an unni ziidey maŋ, kun oomoy munda wede an un t'eley me. ⁹ Adda geeger gette, kun an eloy beeko a doŋ k'eeni, wo a doŋtú kun an di rootoy, kun'de: "Moziko Raa t'iina goppon ti kune."

10 Wo aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo donɗu an un ki'n ziidney ye maɗ, kun d'engiloy bere don duuru wo kun an di rootoy a don pay, kun d'eesoy: 11 "Kaye odde siidagun wede a zondney ton ay un ti y' tottigo, geɗ i-kaza Raa ulbi unse ye ti kune me. Wo geɗ ono en kun'ni suuno koduwo: Moziko Raa t'iina goppon ti kune." 12 Kun ollo, n'un di rooto, onniyo ere Raa yi deƙka booro gette, kane don geeger Sodom booradan t'a koonaa soodo ti don ki geeger gettiyo.

13 Dabar a kune don geeger Korazen! Dabar a kune don geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika don Raa y'ize di kune geɗ anki y'aase a geeger Tir ti Sidon maɗ, anki ti kaagine donzan an t'ossite kallagi moolo wo tuddan an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadan. 14 Kono kamo onniyo ere Raa yi deƙka booro gette, kane don geeger Tir ti Sidon booradan t'a koonaa soodo ti ere ki kune. 15 Wo kune don geeger Kapernayim, kun elkiyo min Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha! Raa y'un ti'n deega adda diine don unto.» 16 Isa y'an di ruute sey a sanalliyagi, y'ede: «Wede un ollige maɗ, geɗ aa y'ollige nuuno. Wede unni koogire maɗ, geɗ aa yi koogire nuuno. Wo wede i ni koogire maɗ, geɗ aa yi koogire wede i n'igibo.»

Kama ki sanalliyagi kane ada sarat makumu sire

17 Kane sanalliyagi ada sarat makumu sire geɗ an di-gimo ulban onniyo t'unɗuwo, wo an di ruute, an'de: «Galmeegey, siitandani ton an ayn'ollige aame ay an rootiyo munda ti sundaa maɗ.» 18 Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuɗ ni wolliyo Meeda siitandani, t'a iiro ti kandaane aakede omile mizzi. 19 Kun ollo, n'un ele toogo ere kun d'ozire t'ekki mimbayi, t'ekk'ottiyagi wo t'ekki toogo pay ere ki adu, wo munda un d'isa ulsu a kune umbo. 20 Wo beehiye kune ulbugun un isiyo unse kono siitandani an un ollige, wo ki too maɗ beehiye a ceere ulbugun aase unse kono sumbiyagun raaniyta adda mattup ki Raa a kandaane.»

Isa ulbi unse

(Matiye 11.25-27)

21 Aame geɗno batum, Isa Unde Kamileɗ ti di'n uune addi t'unɗuwo wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuɗ, kee Galmee'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono suldi en k'an di'n umbida a don suuniyo k'ono wo a don eedan soodo a elkiso geɗ me, wo k'an t'iidiba ita a don aa inɗi sunɗi. Eyye Mee'ki nuɗ, geɗ ki dihe suldi a t'ise inkiino. 22 Suldi pay Meego Raa y'o n'ele a beezo. Wenda soo ton a suune Ulo umbo, i y' suune Meega danjal, wo wenda soo ton a suune Meega umbo, i y'

suune Ulo wo ti kane don Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadi danjal.»

23 San man Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute a kane siidan, y'ede: «Unsuwo a kune a munda wede kun woliyo enno. 24 Kun ollo, n'un di rooto, nebiyagi baadan ti mozagi baadan an dihe an di wolle munda wede kun woliyo enno, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun olige enno, wo an gi di y'illiga ye.»

Ono ombide a tukki wede beehiye ti siido Samari

(Matiye 22.34-40; Markus 12.28-31)

25 Onniyo soo, wede suuniyo k'oogoro yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono a Isa. Injino man y'a d'iide sirpadi, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, n'aase moo me kono n'a t'oonalekkiyo ere ki daayum te?»

26 Isa yi di ruute, y'ede: «An riije adda mattup k'oogiradin moo me? Moo me ki gariya adda me?»

27 Wede gen yi di'n gime onami, y'ede: «An riije, an'de: "Ki geyyo Galmeega Raaza ti adda pay, ti unda pay, ti toogada pay wo ti elkisada pay*." Wo son an'de: "Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum†."»

28 Injino man Isa yi di ruute, y'ede: «Onama ki ni ruute

gen derec. K'iso injino wo k'a lekka.»

29 Wo wede suuniyo k'oogoro yi dehu y'a t'okkima bizi, injino y'a tunde Isa, y'ede: «Bakado wee wee?» 30 Isa yi di'n gime onami, y'ede: «I d'ede wedusu soo injino, yi deegu ti Zeruzalem y'ambe ki geeger Zeriko. Yo yi-t'iire bey don dekkiyo k'urzi, suldizi an t'uube pay, an di y' gusse, an di y'iili pulpul a siido wo an d'ingile. 31 San man i d'iido wede sedefe yi deegu t'urzi genno kay. Aame y'iina yi wulle wedusu kan moone man, y'a udde dokki ti yode, y'a ingile.

32 Injino kay i d'iido wedusu yon ti biza bumbu Lebi y'iina a ume genno, wo aame yi wulle wede genno man, y'a udde dokki ti yode, y'a ingile. 33 San i d'iido Samariten yi t'ette torguwo, y'a iina a ume genno kay. Aame yi wulle wede genno man, i di t'ize sommagi baadan. 34 Y'a d'iide goppon ki tuddi wo a kundayi yi d'ibiti egey ti toote k'inni bin, man yi di gittite. Y'a di y'umbe eego buurizi, y'a-di t'iide k'adda k'ille wo y'a ti y' ziipe a ume deegu torgagi, y'a-t'udige dok. 35 Soggo ti sohe man, yi d'iidiba tamma sire, yi-d'ele a wede boy wo yi di ruute, y'ede: «Wede en k'a-t'udigo dok a eedi. Wo sonko ette a biita

* 10:27 10.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. † 10:27 10.27 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

tonj ki y'oola ye, aame ni-gimo manj, munda wede ki dagga kono yode genj, nun batum n'a di y' t'ela."»

³⁶ Manj Isa y'a ruute sey, y'ede: «A elkiyadá manj, ti diine donj torguwo ado genj, wede tuuku baka ki wede donj k'oogire an yi gusse me?» ³⁷ Wede suuniyo k'oogoro yi di'n gime onamí, y'ede: «Bakadí wede i ize adde koduwo a yode genno.» Injkinó manj Isa yi di ruute, y'ede: «Genj k'odo, kee tonj k'aasoy injkinó kay.»

Isa yonj di Mariyam ti Marte

³⁸ Aame Isa kane ti sanalliyagí an sooru a urzi genj, an t'iide adda k'ille soo, a ume genj i d'ede erewo sundutú Marte tod' t'anni ziidfa di tode. ³⁹ To Marte i-d'ede teematú sundutú Mariyam, tod' t'a-guune a sirpa zonj ki Galmeega ti d'ollige ono donj yi dooyiso. ⁴⁰ Marte gette naabo zigile i ti ziidfa, t'a d'iide k'ume k'Isa ti di ruute, t'ede: «Galmeek'í nunj, kee a-ki kaza munda ye koo, kununj teemadó gette naabo pay t'o d'iili a nunj siidó me? Injkinó ki rooto t'a di n' nooge» ⁴¹ Manj Galmeega yi di'n gime onamtú, y'ede: «Marte, Marte, konj ulbí i-d'oodfiyo wo mi d'elkiso ki suldí baadanj, ⁴² wo munda soo danjal wede i dehu m'aase me. To Mariyam ti biire munda wede majjaane a jiiire, wenda yi k'aane yi ki t'oodfiba ye.»

11

Dooyiso k'Isa a urzi tondiyo Raa

(Matiye 6.9-13)

¹ I d'ede onniyo soo, Isa yi tondiyo Raa a ume soo injkinó. Aame y'a ti dinge ti tondiyo manj, wede soo ti diine sanalliyagí y'a yi tunde, y'ede: «Galmeek'í nunj, k'ay ti'n dooyi urzi tondiyo Raa, aakede Zanj Batis y'a duuye sanalliyagí.» ² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kun tonde Raa manj, kun d'eeso: "Meegey,

kee k'iso d'uwó pay an di su-
une kee Raa kamilenj,
Mozikadá k'a-di t'edi.

³ Onniyo ti onniyo k'ay eeli ombadey ere ay di t'íde.

⁴ K'ay t'isi tambobino a oldíko ere ay ize a kee, kono kaye tonj ay isiyo tambobino a wede tuuku ay ize ulsu kay.

Wo k'ayn'ooli ye adda naamiya daggiya i ceera eedey ay t'etta adda k'oldíko ye."»

Ombine a urzi tondiyo Raa

⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo, aakede wede soo ti diinagunj i-d'ede lanze, y'a ette ki boozí a didfo meeda, wo y'a t'eeso: "Lanze ki nunj, kee k'o eeli mappa ado, ⁶ kono wede soo ti diine lanziyagó y'iina ti torguwo di nuuno, wo nunj munda k'ombo ni di t'ele umbo." ⁷ Yo lanziyá ummey t'adda biino y'a t'eeso: "Kee ki n'oolo deddek, kono

t'innizó biza n'ay t'ippe baa, ay moone, ni k'aane ni ki t'ooziga n'a-ki t'ele mappa ye." ⁸ Wo kun ollo, n'un di rooto, lanjayí yi t'ooziga yi-t'ela suldí don pay yon yi dehu, kono yon lanjayí ye, wo kono yon yi kodfime baadan a munda wede yi dehu me. ⁹ Wo nun n'un di rooto: Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehitto wo kun t'ooná, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. ¹⁰ Wede tuuku yi ton-diyo man, munda an i-d'eeliyo, wede yi dehu tu man, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza man, an i di t'ohine. ¹¹ Meege tuuku ti diinagun, aame ulí [yi tunde ombo man, yi di t'ele makkolo me? Koo] yi tunde puuniso man, yi di t'ele miipo me? ¹² Koo yi tunde kumilso man, yi di t'ele otto me? Aha, umbo! ¹³ Injino man kune don ad-dugun ulpi ton, kun suune eliyo suldí don majjandani a innigun. Wo gen tan miibi a ceere Meega Raa a kandaane y'aane y'an t'ele Unde Kamilen a don i yi ton-diyo me!»

Isa ti Belzebul
(Matiye 9.32-34; 12.22-30;
Markus 3.22-27)

¹⁴ Onniyo soo, Isa y'a-t'ilmí siitan ere wede'ñ ti t'ippe bizí yi k'orbe ye gen me. Aame siitan gette ti t'udfe man, wede gen bizí a t'ihina, y'a iise ono, wo kane don duuru an ziidá gígiran. ¹⁵ Aame gen don ongo ti

diinayan an di ruute, an'de: «Tode Belzebul Meeda siitandani i eliyo toogo ki lom-mite siitandani me!» ¹⁶ Don ongon an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onamí. Injino man an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika, a kize yon Raa yi y'igibo. ¹⁷ Wo Isa y'a zuune elkisadan, injino man y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku don tu an deyyiso ti tuddan man, mozikadan a latte, boydzan a di ruugite wede son ekki bakadí bakadí. ¹⁸ Gen injino kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso ti siitandani eebutú man, gen an deyyiso ti tuddan batum. Wo de gen ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye! Ni rootiyo injino kono kun'de, ni lom-mite siitandani o eliyo toogo Belzebul. ¹⁹ De injino man, don a itagun an lom-mite siitandani ti toogo k'aaye? Gen kane batum an un kaza munda wede kun rootiyo a tukki nuuno gen derec ye. ²⁰ Wo de gen, nun o eliyo toogo Raa ni lom-mite siitandani me man, gen i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²¹ Aame wede'ñ toogo ti aryagí gen boozí y'a ti y'boohe, injino man maaladí wenda soo ton y'a ki botte ye. ²² Wo de aame i iido wede toogo ti yode wo yi y'jiire man, aryagi don pay yi zaapu addí gen y'a-t'oobe, wo suldí don pay y'a siki y'an di dokkida a duwo.

²³ Wede yon ki nuuno

ye'ŋ, yoŋ aduzó, wo wede y'a ki n' noogiyo ki tusiyo ye'ŋ, yoŋ yi teepiyo ki teepiyo.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu
(*Matiye 12.43-45*)

²⁴ «Aame siitan ti tukki wedusu ti t'adfiya maŋ, ti d'engilso k'adda balda dehutu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. Inkiŋo ti rootiyo adda k'addutú, ti d'eesiyo: “Nikime k'adda bindó ere an di n'ilmo.” ²⁵ Wo a kamatú gette, t'iide'ŋ ti-t'uuney biino rookiyo kamileŋ wo suldutú okkime beehiye. ²⁶ Inkiŋo maŋ ti di kama k'adda balda, t'a waaku siitandani ti doolo sarat bundidí a jiire tode sey. An di-kama kaŋ soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo, i-t'isiyo boozan. Inkiŋo yo wede geŋ, lekkiyadi ere k'ita i-t'isiyo ooŋe i ceeriyo ere ki poone.»

Uŋsuwo ere a jiire

²⁷ Aame Isa yi rootiyo inkiŋo geŋ, i d'ede erewo soo inkiŋo ti diine doŋ duuru, ti di ruute ti golla awwa, t'ede: «Uŋsuwo a erewo ere t'a ki zirke adda k'addutú wo k'a uude ufutú.» ²⁸ Wo yoŋ yi di ruute, y'ede: «Wo uŋsuwo a jiire a kane doŋ olige ono Raa wo an di sooru eego.»

Tondiyo ki munda k'armika
(*Matiye 12.38-42*)

²⁹ Kane doŋ duuru an d'ettiyo k'ume k'Isa. Aame an t'ugiye maŋ, y'a iise rootiyo, y'ede: «Ita duwo doŋ ankenno eŋ, kane doŋ ulpi, an tondiyo munda k'armika a kize Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye maŋ. ³⁰ Kun suune Zonas y'a guune munda wede Raa y'an di gize a doŋ geeger Ninib*. Geŋ inkiŋo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a koono munda wede Raa y'an kiza a doŋ ankenno kay. ³¹ A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, mohita ere ti siido ki kese dandí† t'a ooziga ki tukki duwo doŋ ankenno, wo t'an di roota: “Kune'ŋ booro t'unni ziida.” Ti roota inkiŋo kono tod' t'iizigo ti siidiyagi doŋ dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamon, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Salamon sey. ³² A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, doŋ geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo doŋ ankenno, wo an di roota: “Kune'ŋ booro t'unni ziida.” An roota inkiŋo kono aame doŋ geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa maŋ, an di-gime

* **11:30** 11.30 Kun wollo adda mattup ki Zonas 3.3-5. † **11:31** 11.31 Mohita ere ti siido ki kese dandí: I-kaza mohita ere ti siido Seba. Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 10.1-13.

lekkiyadan. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Zonas sey.»

Eda kane toore tudde
(Matiye 5.15; Markus 4.21; Lik 8.16)

³³ «Wenda soo ton y'a-t'oyye pitila kono yi-ti t'ombida, ise y'a-t'ossibe bogoro umbo. Ki too man y'a ti doofde t'awwa kono don ette k'adda biino an di wolle toore. ³⁴ Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edaya kane bee man, tudda pay tin adda toore, wo aame edaya kane bee ye man, tudda pay tin adda zimolo. ³⁵ Injino man ki koonaa metike kono toore wede a tudda gen, a ki t'ise zimolo ye. ³⁶ Wo aame tudda pay adda toore daa munda ki zimolo man, tudda pay gettin adda toore, gen aakede pitila ti tooriyo tudda ti tooratú wede kereñ genno.»

Isa ti Pariziyen wo ti don suuniyo k'oogoro

(Matiye 23.4,6-7,13,25-27,29-31,34-36)

³⁷ Aame Isa y'a ti dinge onami man, i d'ede wedusu soo yon Pariziyen y'a ti y'wiike y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide k'adda boy, wo an di-guune ombo. ³⁸ Yo Pariziyen y'a zida gaggiri aame yi wulle Isa ki poone y'a t'ese ombo'n, bezi yi k'upile ye aa mongidagi an ruute me. ³⁹ Injino man yo Galmeega yi di ruute,

y'ede: «Kun ollo, kune Pariziyen! Kune'n kulso ti bogoro kun t'opilso daaran beehiye, wo addugun oniyoo ti bundiko. ⁴⁰ Kune don elkisagun umbo, kun suune kereñ Raa wede ikkima ume ti paate gen, ikkima ume t'adda ton yode me. ⁴¹ Wo ki too man a kane don an k'ede munda ye, kun an elo t'addugun pay, injino kune kun t'isa kamilen.»

⁴² Wo dabar a kune Pariziyen! Kune'n a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi don sunni sunni i d'eliyo unsuwo a zaami, ise puutagi don ki zaami ton man. Wo de munda wede kun d'ise ki diine a duwo, ti geyyiso ki Raa, kane gen kun d'ooliyo a kese. Ki too man ki poone kane genno don kun d'ozire eego me, wo suldi don sunni sunni ton kun ki'n ooli ye.

⁴³ Dabar a kune Pariziyen! Kune'n adda boydi don in di dooyiso, kun geyyiso kun koone a ume wede suma, wo a bere don duuru ton, kun geyyiso duwo an un di'n t'eesite ti ottilso. ⁴⁴ Dabar a kune! Kune'n don aakede muuziyagi daa zappu mongali, don an sooru eego daa suuniyo a urzi k'oogoro an t'isiyo ganigi a daana Raa me.»

⁴⁵ Wede soo ti diine don suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, a onama gen

kee ki kalda kaye ti kane pây.»⁴⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Dabar a kune don suuniyo k'oogoro pây! Kune'ŋ duwo kun di'n isiyo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro don ti doolo kune batum kun a ziipe t'eggun t'ekki don ki Raa, sarkiyatú oone aakede kun zaapu attidi a dar. Wo a attidizanj geŋ, kune ti yilsagun soo ton kun aa ki bottiyo ye ki noogiyadan me.⁴⁷ Dabar a kune! Kun aabuđu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, kane don mongidagun an ti'n iide.⁴⁸ A onamgun ti suldi don kun isiyo geŋ, i-kaza kun iyee a naabo ere ki mongidagun g'ize te, kono kane an ti'n iide nebiyagi me, wo anken kune kun d'aabuđu muuziyagan.⁴⁹ Kono kamo Raa ti suuniyo k'ono ere i d'ede gette y'a ruute, y'ede: "Nun n'an t'igiba nebiyagi ti don zina, don ongon ti diinayan an ti'n t'ida, don ongon an di'n dabira."⁵⁰ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, an iide nebiyagi baadan, wo kono ki puuzadan gette kune duwo don ankenno Raa y'un ti'n t'ela dangay.⁵¹ Ki poone an iide Abel, san don ti doolo bini Zakari wede an y'iide adda booro Boy Raa, a diine k'ume sedefe ti Boy Raa. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, kane don ankenno en Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzadan.

⁵² Dabar a kune don suuniyo k'oogoro! Kune'ŋ kun a-t'ippe a urzi wede i d'eliyo suuniyo ki Raa te. Kune batum kun ki sooru eego ye, wo a don i dehu an d'ozire eego kun an t'igire.»

⁵³ Aame Isa yi t'udde t'adda boy genno man, kane don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen an di gulkuwe baadan ti yode, wo an di y' tundite a urzi k'ono baadan.⁵⁴ Inkiyo geŋ kane an i ekkiyo ikka kono an t'oona munda wede butte adda k'onamí.

12

Kun koona mentikagi ti don bizan sire sire
(Matiye 10.19-20,26-33)

¹ Aame geŋ don duuru baadan baadan an t'ugiye, ume an d'ozire ton umbo, an t'on'yilse dugganan. Isa y'an di ruute ki poone a sanal-liyagi, y'ede: «Kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyen, i-kaza an d'ede bize wede sire sire.² Derec, suldi don pay ombide'ŋ, san onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono don pay i ki dehu duwo an k'olliga ye geŋ, san onniyo soo duwo an di'n olliga.³ Kono kamo suldi don pay kun ruute a zimolo geŋ, san onniyo soo duwo an di'n olliga kereŋ, wo munda wede kun miline a kuude bakagun adda biino appiya geŋ, san onniyo soo an di y' roota aa an a ti gili t'ekki biino an d'olle.»

Wedusu wede kun i-d'orgide

⁴ «Lan ziyagi ki nuṅ kun ollo, n'un di rooto: Kun an orgide ye a don i tōwwo tudde, wo saṅ maṅ an k'aane an aa k'ise munda ti doolo sey ye. ⁵ Nuṅ n'un di y' kaza wedusu wede kun i-d'orgide me: Kun orgido a Raa, yode wede aame kun t'inda maṅ, i-d'ede toogo y'un di'n t'ette k'adda k'uwwo. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, geṅ a yode kun i-d'orgide me.

⁶ Kun suune ooyo paat doo miṅ in t'owile ti sonko sire kollo, wo ti diinayan soo toṅ Raa i ki dandiya ye. ⁷ Wo son ilali k'eggun geṅno toṅ Raa yi ti'n kaza pay. Inkinno kun orgide ye, kono kune zooyagun yi jire ooyo baadan!»

Wede ono uɗɗe ti bizi a daana duwo yon ti Isa

⁸ «Kun ollo, n'un di rooto, wede tuuku yi ruuta a daana duwo yon ki nuuno maṅ, nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede enno toṅ, n'a rootey kay yon ki nuuno a daana maalekiyagi don ki Raa me. ⁹ Wo de wede tuuku yi ruuta a daana duwo yi ki n' suune ye maṅ, nuṅ toṅ n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a daana maalekiyagi don ki Raa me. ¹⁰ Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede enno maṅ, a oldikadi gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo de wede tuuku i kaldita Unde Kamilen maṅ, a oldikadi

gette Raa yi-k'isa tambobino ye.

¹¹ Aame an un di'n t'iidey k'ume don booro adda boydi don in di dooyiso, ise ki daana don deero, ise ki daana mozagi toṅ maṅ, ulbugun un t'oofey ye a maana k'ono don kun d'oofibey eggun, ise a munda wede kun di rootey me. ¹² A ume geṅ miṅ Unde Kamilen t'un di'n dooyey a munda wede kun di rootey me.»

Ono ombide a tukki wede laale elkisadi umbo

¹³ I d'ede wedusu ti dine don duuru yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto a leemado y'ay ti dokkidi laale ki meegey wede y'ay iili me.» ¹⁴ A wede geṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Wee wee i ni zi-ipe wede dekkiyo booro a sulɗugun, ise wede dokkide laalagun me?» ¹⁵ Saṅ maṅ y'an di ruute a don pay, y'ede: «Kun koona mentikagi, kun okkibe a suldi pay ye, kono lekkiyo wedusu ere ki kotto gette t'ettiyo t'urzi suldi don ki laale ye, ise yon laalay baadan toṅ maṅ.»

¹⁶ Inkinno maṅ y'an d'iide taaya t'urzi k'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu ki laale, i-d'ede dombi majjandani yi-darniya. ¹⁷ Yo yi rootiyo t'adda k'addi, y'ede: "Nuṅ geṅ n'aase mummino, n'a obita mudizo a ume too me, ume oo k'ede ye me?" ¹⁸ Saṅ y'a ruute sey, y'ede: "Enno munda

wede n'aasa me, giyyagó en n'a-kossita, n'an aabida ti doolo deero, mudizó pay nit'obita adda wo suldí don ti doolo ton man. ¹⁹ Saŋ ni di roota a tuddó batum: hay nuŋ geŋ me, enno suldí kaca kaca k'ozzinagi baadan, n'a-puuka, n'a ooma, n'a siba wo n'aasa unsuwo." ²⁰ Wo Raa yi di ruute, y'ede: "Kee wede elkisadá umbo, a didfo ettiyo batum nuŋ undá ni t'amba, wo geŋ suldí don pay k'ukume aaye?" ²¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ aasa inkinno ki wede y'okumso laale a yode batum, wo yi k'okumso laale ki suldí Raa ye me.»

*Zaapu k'adde a Raa
(Matiye 6.25-33)*

²² Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Geŋ kono k'inkinno n'un di rooto: Kune a lekkiyaguŋ ulbuguŋ un t'oodde ye a urzi k'ombo, ise a urzi k'ossiyo ere ki tudduguŋ ton man. ²³ Ki kotto lekkiyaguŋ ere kun lekkiyo ette ti jiire ombó, wo tudduguŋ ti jiire ossiyo. ²⁴ Kun wollo gaagagi, an ki korso ye, an k'aydu ye, an k'ede giyyagi ye wo ume ti doolo k'obite k'ombadan ye, wo Raa yi di'n moddiyo. Wo kune'n ki kotto kun i jiire embi taŋ baadan! ²⁵ Wee wee ti diinaguŋ, ti ulbe k'oodfiyo wede i-d'ede geŋ, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi don ki lekkiyadi a duniya ette? ²⁶ Aame a suldí

don bo-boolon danjal ton kun k'aane ye man, de ki moo me kune ulbuguŋ un d'oodiyo a suldí don pay ti doolo a urzi lekkiyaguŋ me? ²⁷ Kun wollo bobbo soole, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamon ton ti laale wede pay i-d'ede geŋ, yi k'usse ye kalle wede majaanee aakede bobbo soole soo ton man. ²⁸ Inkinno Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwó mendí. Geŋ taŋ miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'adduguŋ a Raa baata! ²⁹ Wo kune ulbuguŋ un ki t'oodde daayum a urzi dehuu k'ombo ti sobo ye. ³⁰ Suldí pay geŋ, daayum i'ni dehuu kane don pay adda duniya i ki suune Raa soo danjal ye genno. Wo Meeguguŋ Raa, yon yi suune suldí geŋ kun i dehuu a urzi lekkiyaguŋ me. ³¹ Ki too man kun deho ki poone Moziko Raa, wo saŋ suldí geŋ y'un di'n t'ela kay.»

*Laale wede a kandaane
(Matiye 6.19-21)*

³² «Kune aakede torfo moode ere baata ton man, kun orgide ye! Derec, Meeguguŋ Raa yi wulle man beehiye Mozikadi y'un di-t'ele me. ³³ Suldfuguŋ don un d'ede kun t'owilto, wo sonko kun an di dokko a don an k'ede munda ye. Kun soko zaada ere i ki ruumiyo

ye wo ti laale wede i ki dagga ye a kandaane, a ummey wede k'oogire yi k'aana yi ki botta ye, a ummey amma toŋ ti ki ti y' latta ye. ³⁴ Derec, a ume wede laalagun yi lekkiyo geŋ, ad-dugun toŋ angeŋno.»

Doŋ naabo i lekkiyo zeere (Matiye 24.43-51)

³⁵ «Kun ti ketto toonugun a munda wede kun ise, wo pintilagun oyyisito. ³⁶ Kun lekko aakede doŋ naabo doŋ an delliyo kama ki goolayan ti tarnaape seedu, kono saŋ aame y'iina wo yi guppa biza maŋ, kesiko an i-di t'ihina. ³⁷ Uŋsuwo a doŋ naabo geŋno, doŋ goolayan a kamadí y'i ni t'oona kane zeere. Derec inkiwo wo n'un di rooto: Yoŋ yi-t'ossa suldi naabo, y'a ti'n koono doŋ naabadi me, wo aame geŋ yoŋ y'an t'ela ombo. ³⁸ Aame yi-kimo a diddo meeda ise ki biza soohe toŋ maŋ, y'i'n uuna kane zeere maŋ, geŋ uŋsuwo a kane.

³⁹ Ono eŋ kun ollo koduwo: Aame wede boy geŋ yi suune peedo ere wede k'oogire y'etto maŋ, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye. ⁴⁰ Kune toŋ maŋ kun koono mentikagi, kono nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadi

⁴¹ Inkiwo maŋ Piyer y'a yi tunde, y'ede: «Galmeeki

nuŋ, ono ombide ki'ni rootiyo eŋ a kaye danŋal kunuŋ, a duwo pay ko?»

⁴² Maŋ Galmeega yi di ruute, y'ede: «Inkiwo maŋ wede yeeriyo wede i seedu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo geŋ, a yode geŋno galmeegi yi oola attidi pay ki doŋ naabadi ongoŋ me, kono y'an t'ela ombadan aame peedo t'iida maŋ. ⁴³ Uŋsuwo a wede naabo geŋ me, aame galmeegi a kamadí yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo maŋ. ⁴⁴ Derec inkiwo wo n'un di rooto: Wede inkiwo geŋ galmeegi yi di t'ela attidi ki suldzí pay a beezí. ⁴⁵ Wo de aakede wede naabo geŋ y'ilka adda k'addi, y'iisa: "Galmeego eŋ yi t'usso", wo yi t'iida taazu doŋ naabo ti doolo kuuli wo erayi, yi t'ussa a ombo ti sobito i jiira eedi. ⁴⁶ Aame geŋ galmeegi y'a aana a onniyo ere wede naabo geŋ yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. Galmeegi yi di t'ela dangay ere zakidi wo yi-t'ela aggadí aa ki doŋ i ki zaapu addan a Raa ye.

⁴⁷ Wede naabo wede i suune munda wede galmeegi yi dehu, wo y'a ki t'ikkima tuddi y'a ki t'ize ye naabo ere aa galmeegi yi dehu te maŋ, yoŋ geŋ y'a t'oona kossiyo baadan. ⁴⁸ Wo wede naabo wede yi ki y' suune ye munda wede galmeegi yi dehu me, wo yi t'ize naabo ere y'a t'oone kossiyo maŋ, kossiyadi t'aase baata. A

wede suldi baadan an i ele a beezí geŋ, an tonda baadan kay, wo a wede an ziipe addaŋ baadan geŋ, an tonda baadan sey a ceera.»

Isa y'iido ki moo me?

⁴⁹ «Nuŋ n'iido n'a-t'oyye uwwo a duniya te, wo ankenno eŋ ni dehu t'adde soo, tod' ti ziiɗa baa. ⁵⁰ Nuŋ n'a adɗa t'urzi dabar aakede an ni suyyiso batem, nuŋ biza k'ulbó i zehiso wo a zehita bini dangiya ki suyyiso batem gettiyo. ⁵¹ Kune kun elkiyo nuŋ n'iido n'un t'ela toose adda duniya ko? Aha, wo n'un di rooto, kono nuuno geŋ ɗuwo tuddaŋ an ti-t'ahinta. ⁵² Ti anki eŋ ɗoŋ adda boozan kane paat maŋ, tuddaŋ an ti-t'ahinta, ɗoŋ aɗo ki tukki ɗoŋ sire, wo ɗoŋ sire ki tukki ɗoŋ aɗo. ⁵³ Meege y'a t'ahina ti tukk'ulí wo ulo ti tukki meegí, meede t'a t'ahina ti tukk'ututú wo uto ti tukki mettú, ande t'a t'ahina ti tukk'ere k'ulutú wo ere k'ulutú ti tukk'andutú.»

Suuniyo k'ita suldi ɗoŋ i-kaza munda wede aana (Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Isa y'a ruute sey a ɗoŋ duuru, y'ede: «Aame kun wolleiyo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo maŋ, a kaamiki kun d'eesiyo: "Mizzi yi koppa", wo geŋ ki kotto i-t'isiyo. ⁵⁵ Wo aame

kun owwiyo maaye yi baahu ti kese ki ɗandí maŋ, kun d'eesiyo: "Ume anki y'isa wehini", wo geŋ ki kotto i-t'isiyo*. ⁵⁶ Kune ɗoŋ biziguŋ sire sire, kun d'aaniya kun di suuniyo ita suldi ɗoŋ kun wolleiyo t'edaguŋ isiyo a siido wo a kandaane me, wo ɗe ki moo me ita suldi ɗoŋ Raa y'isiyo ankenno kun ki'n suuniyo ye me?»

Tôwwo k'ono ti aduzá (Matiye 5.25-26)

⁵⁷ «De ki moo me munda wede ki diine kune batum kun d'ise, kun ki y' suuniyo ye me? ⁵⁸ Aame ti leemadá un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto geŋ, ti yode ono kun ti'n ôodo. Para maŋ y'ada t'iida k'ume wede booro maŋ, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley dangay. ⁵⁹ Ki kotto n'a di rooto, t'ume geŋ ki ki t'adɗa ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye maŋ, tam-miyagi ɗoŋ sunni sunni ton an a-k'oola ye.»

13

I dehu kun di-kime lekkiyaguŋ

¹ Aame geŋ i d'iido ɗuwo an i-t'iide taaya a Isa, mum-mino Pilat y'ele urzi ɗoŋ miibi ti siido Galile an di'n iide, aame an isiyo sedefe a Raa geŋ me. ² Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:

* **12:55** 12.55 Di kane Yawudiyagi an wolleiyo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo maŋ, an d'eesiyo mizzi yi koppa. Wo aame an owwiyo maaye yi baahu ti kese ki ɗandí maŋ, an d'eesiyo ume anki y'iisa wehini, geŋ a di kine inkiyo ye.

«Kune kun elkiyo aame kane doŋ ti siido Galile an ti'n iide inŋkino geŋ, i-kaza kane doŋ k'oldiko a jiire doŋ ti siido Galile ti doolo pay ko? ³ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyaguŋ ye maŋ, kune toŋ kun di-t'inda pay aa kane. ⁴ Wo kane doŋ koomat makumu gessire boy wede sohuru ki Silowe y'an di ti'n ruuge an t'inda geŋ, kun elkiyo kane doŋ k'oldiko a jiire doŋ ki geeger Zeruzalem ti doolo pay ko? ⁵ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyaguŋ ye maŋ, kune toŋ kun di-t'inda pay inŋkino kay.»

Ono ombide a tukk'undumu daa k'inŋizi

⁶ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute ono ombide enno, y'ede: «I d'ede wedusu yi d'iite undumu sundi pigiyee adda doome k'inda biŋ. Onniyo soo yo wede geŋ y'a iido yi dehu yi rakke inŋizi, miŋ umbo yi ki d'uune ye. ⁷ Inŋkino maŋ yi di ruute a wede naabadi, y'ede: "Ki wollo, pigiyee eŋ iide ozzine ado ni d'ettiyo d'ettiyo ni rakke inŋizi miŋ ni k'ooniyo ye. Inŋkino ki ti y' deŋko, yi t'ambu ume ki bita." ⁸ Wo wede naabo yi di'n gime onami, y'ede: "Galme'e'ki nuŋ, ki y'oolo y'a-t'ozzine sey k'aŋki me, siido itadi n'a-t'ottiba a t'isa doŋgite, maŋ n'a d'oŋbita iizi. ⁹ Geŋ inŋkino ozzine ki daana eŋ

koo yi t'eha maŋ, umbo pi maŋ k'a ti y' deŋka kollo."»

Eliyo beeko a erewo a onniyo ere ki puukiyo

¹⁰ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹¹ A ume geŋ i d'ede erewo, siitan ti ziida diine dartu i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, ti lekkiyo ottilso ume t'a t'ohira deŋele umbo. ¹² Aame Isa yi ti wulle maŋ, y'a ti wiike wo yi di ruute, y'ede: «Erewo no, koŋ te kettiyo ye baa, m'uune bee ti eenizi me.» ¹³ Yoŋ yi di ziipe beezi a tuddutu, a kaamiki t'a t'ihira deŋele wo t'a iise tamma Raa. ¹⁴ Wo yo goole boy geŋ yi-ti gulkuwe a beeko ere Isa yi ele a erewo a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi gette. Inŋkino y'a t'ihina bizi wo y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede: «Adda suuk i d'ede onniyo zoot ere ki naabo te. Kune kun dehu beeko maŋ, kun d'etto adda k'onniytagi geŋno, a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.» ¹⁵ Maŋ Galmeega yi di'n gime onami, y'ede: «Kune doŋ biziguŋ sire sire, a onniytagi doŋ ki puukiyadiŋ wede tuuku toŋ yi-t'eeziyo ti kuulaye'ŋ burizi koo, ise buurizi koo maŋ, kun an t'eliyo ahu dee me? ¹⁶ Erewo ette tod'te ti biza bumbu k'Ibirayim, Meeda siitandani ti ti-gitte i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, geŋ i k'ise ye ko a

onniyo ere ki puukiyadiŋ kino, ni di t'eeze sibatú me?»¹⁷ A rootiyo k'Isa gette, kane pay doŋ k'olmidayí an ziida sukuyagi, wo kane pay doŋ duuru geŋ ulbaŋ unŋe a suldí doŋ pay y'isiyto i ceeriyo eego geŋ me.

Ono ombiŋde ekk'ulo k'undumu sundí mutard

(Matiye 13.31-32; Markus 4.30-32)

¹⁸ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso toŋ aa moo me? N'a t'eeze tod'te aa moo me?»¹⁹ Tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundí mutard wedusu y'a t'umbe y'a giira adda jineene. Saŋ a t'udŋde, a t'ize undumu wo embi an d'appiyta boydí ekki laydayí.»

Ono ombiŋde a tukk'orme (Matiye 13.33)

²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa n'a t'eeze tod'te aa moo me?»²¹ Tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo boolon, t'a-t'obe a moonno baadaŋ lootiyo, wo saŋ orme geŋ moonno yi-ti t'oozige pay.»

Biza bumbu wede peryeye

²² Aame Isa y'ambe ki Zeruzalem geŋ, yi d'ettiyo geeger ti geeger, ille ti ille, yi dooyiso d'uwu.²³ Maŋ i d'ede wedusu y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, de geŋ Raa yi d'utta d'uwu boolon danŋal ko?» Inkiŋo Isa y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede: ²⁴ «Kun ollo, n'un di rooto, kun elo gotono

kun t'odo ti biza peryeye. Derec, doŋ baadaŋ an deha an t'ette ti biza geŋno wo an ki d'aana ettiyo ye.

²⁵ Saŋ onniyo t'aana ere wede boy y'a t'ooziga wo biza y'a di-t'ippa ti kerle, maŋ kune kun d'ooopa ti paate. Aame geŋ kun t'eesa koppiyo a biza bumbu, wo kun di roota: «Galmeegey, k'ay t'ohon!» Wo yoŋ y'un ti'n kima onamgun, y'a t'eesa: «N'un ki'n suune ye kune ti tunda me.»²⁶ Inkiŋo maŋ kun di roota kun t'eesa: «Kaye ay d'iimito, ay d'iibito ti kee kaŋ soo, k'a duuyite a urziyagi ki geegirzey pây.»²⁷ Wo yoŋ y'un di roota sey: «N'un ki'n suune ye kune ti tunda me. Kun ti ledfo dokki ti tuddó me, kune doŋ pay isiyo suldí doŋ ki diine ye.»²⁸ Wo aame kun wulley Ibirayim, Isaaka wo Yakup ti nebiyagi pay adda Moziko Raa, wo kune an un ti'n zibbey ti paate maŋ, a ume geŋ kun dillitey moolo wo kun d'aadimey sina.²⁹ Wo i d'etto d'uwu sey ti kese peedo ti koliyo, ti kese peedo k'ooriyo, ti kese k'awwa wo ti kese dandí, an di-kooney an d'oomey kaŋ soo adda Moziko Raa.³⁰ Inkiŋo maŋ doŋ ongo ankeŋno kane k'ita, saŋ an t'isa doŋ ki biza, wo doŋ ongo ankeŋno kane ki biza, saŋ an t'isa doŋ k'ita.»

Ono k'Isa a tukki Zeruzalem (Matiye 23.37-39)

³¹ Aame Isa y'a ti dɪŋge ti dooyiso maŋ, i d'ede dɔŋ miibi ti diine Pariziyen, an aa d'iide sirpa k'Isa wo an i-di ruute, an'de: «Kee t'ej ki t'oozo k'engilo k'ume doolo, kono mozigo Erod yi dehu tōwwadá.» ³² Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun i-ti rootoy a yo wede metike aa boo yi ti daggiya dūwo geŋ, kun'de: "Isa y'ede aŋki ti soggo yoŋ y'a limmiti sitandani wo y'a t'ele beeko a dɔŋ k'eeni, wo a onniyo ere k'aduwe maŋ, naabadí y'a-ti dɔŋga." ³³ Wo ni roote eŋ a kune: i dehu aŋki, soggo wo soŋŋo kino geŋ, n'a engila ki dāanadó, ki too maŋ d'erec nebi y'a t'inda a Zeruzalem, a ume doolo ye.

³⁴ Wayya kune dɔŋ Zeruzalem no, wayya kune dɔŋ Zeruzalem no! Kune dɔŋ i tōwwito nebiyagi, wo dɔŋ Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti moŋgali kun ti'n tōwwo. Nuŋ taŋ baadaŋ n'a dihe n'un ti'n tusse aa ōsso ti tussiyo inñitú adda kambartú, wo de kun ki dihe ye. ³⁵ Injino maŋ boyguŋ Raa y'un di y'oola. Wo kun ollo n'un di rooto, nuŋ kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di roota: "Beeko Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*."»

14

Eliyo beeko a wede k'eeni

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa y'a t'iide ombo di wede soo ti diine deero Pariziyen. Kane dɔŋ a sirpa geŋ, er-sadaŋ a tukk'Isa tak. ² Aame geŋ i d'ede wedusu tuddí t'iiziga, y'a t'ihira a dāana yode. ³ Isa y'a t'ihina bizí, y'a tunde kane dɔŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, y'ede: «To oogiradiŋ tiŋ urzi t'ele kunuŋ, ti k'ele ye ko, k'eliyo beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?» ⁴ Wo a onamí geŋ kane an d'inniga d'ed'dek. Injino maŋ wede geŋ Isa y'a yi butte, yid'ele beeko wo y'a-y'igibe ki boozí. ⁵ Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguŋ eŋ wee wee, aame i-d'ede ulo ise buru yi t'iire adda k'osso a onniyo ere ki puukiyadiŋ maŋ, y'a k'ette, t'adda k'osso y'a ki y'adde ye me? Eyye, kesiko y'a-t'adde!» ⁶ Wo a onamí geŋ, kane an di roote munda an ki suune ye.

Beeriyo k'ume konso adda tarnaape

⁷ Isa yi wulle'ŋ dɔŋ an'ni waaku k'ombo'ŋ, an beeriyo omagi konsito dɔŋ majjandani. Injino y'an di ruute a kane pay geŋ t'ono ombide enño, y'ede: ⁸ «Aame wenda yi ki wiike a tarnaape ki seedu maŋ, k'etta ki koonaa ume wede suma a jiire ye. Koo ise an wiiko wede goole i jiire kee y'a-koonaa maŋ, ⁹ wo

* 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

wede unni wiike kee ti yode geŋ, y'a etto y'a di roota, y'a t'eesa: "Ume eŋ ki t'oozo, ki oolo a yode eŋŋo." Injino k'a t'ooziga ti sukuyagi, k'etta k'a-kooney a ume k'ita. ¹⁰ Ki too maŋ an ki wiiko geŋ, k'odo ki-koonoy a ume k'ita, injino aame wede i ki wiiko y'iina maŋ, yoŋ y'a di roota, y'a t'eesa: "Lanze ki nuŋ, kee ki t'oozigi, ki-koono a ume ki daana a ise majjaane kino." Injino maŋ a kee a di t'isa suma a daana kane doŋ pay ooma ti kee kaŋ soo geŋ me. ¹¹ Derec, wede tuuku tuddi yi ti-koliyo maŋ, Raa y'a y'isa neŋku, wo wede tuddi yi ti-t'isiyo neŋko maŋ, Raa y'a y'isa goole.»

Waaku doŋ an k'ede munda ye

¹² Isa yi di ruute sey a wede i y' wiike geŋ, y'ede: «Aame ki dehu ki waake duwo an d'oomi di kee, ise a peedo t'ize diine, ise a peedo t'ette k'ooriyo toŋ maŋ, ki waake lanziyaga ye, zembada ye, taasiyaga ye wo doŋ bey a ita waayada ye, kono kane geŋŋo toŋ saŋ an gi di waaka kay, injino ombada aakede an a-ti gime. ¹³ Wo ki too maŋ, aame ki waake duwo a tarnaape di kee maŋ, ki waako doŋ an k'ede munda ye, doŋ kesiya-gaŋ soo soo, doŋ jekese wo doŋ konzayi. ¹⁴ Geŋ kee ulba aasa unse, kono kane an k'ede munda an a-ki ti y' kima ye. Injino a di ti y' kima Raa, a onniyo ere doŋ

ki diine a daanadi an ti bilfa maŋ.»

Ono ombide a tukki tarnaape goole

(Matiye 22.1-10)

¹⁵ Wede soo ti diine doŋ an ti guune ombo, y'illiga ono doŋ Isa yi ruute geŋŋo maŋ, yi di ruute, y'ede: «Unsuwo a wede i kooney ombo adda Moziko Raa.» ¹⁶ Wo Isa yi di ruute t'ono ombide eŋŋo, y'ede: «Onniyo soo wedusu yi d'ize ombo baadaŋ, maŋ yi wiike doŋ baadaŋ. ¹⁷ Aame ombo ettú t'iide maŋ, wede boy y'a igibe wede naabadi kono y'an di kizo a doŋ yi'ni wiike. Wede geŋ y'iide'ŋ, y'a ruute, y'ede: "Kun'di, ombo ettú t'iide baa." ¹⁸ Injino maŋ kane doŋ pay yi wiike geŋ, wede soŋ yi-t'isiyo tambobino tambobino. Wede ki poone yi di ruute a wede naabo, y'ede: "Nuŋ ni iwila doome, i dehu n'a ette n'a ti y' wollo do. Kee k'o t'isi tambobino." ¹⁹ Wede doolo yi di ruute, y'ede: "Nuŋ ni iwila bungari koomat ki naabo sire sire, wo n'ette n'a ti'n naamey. Kee k'o t'isi tambobino." ²⁰ Wede doolo sey yi di ruute, y'ede: "Nuŋ ankeŋŋo ni ziida erewo ni morbiyo, kono k'injino ni k'aane ettiyo ye me." ²¹ Wede naabo geŋ y'a-gime k'ume galmeegi, y'iide'ŋ yi di t'iide taaya a onamaŋ geŋ me. Aame geŋ wede boy yi di gulkuwe wo yi di ruute a wede naabadi, y'ede:

“K’okko kesiko k’omagi don duwo ge lekkiyo, k’adda k’urziyagi don adda geeger, ki waaki kane don an k’ede munda ye, don kesiyagan soo soo, don konzayi wo don jekese, k’an d’an t’edi kenno.”²² Saɲ maɲ wede naabo geɲ y’a-gimo k’ume galmeeɲi, yi di ruute, y’ede: “Galmee’ki nuɲ, naabo ere k’o ruute n’aase ni-t’izo, wo ume ede sey.”²³ Injino maɲ wede boy yi di ruute a wede naabadí, y’ede: “K’okko sey ki urziyagi dombi, k’adda jinendani, wo don ki t’ooney a daanadá geɲ, t’urzi tuuku ton ki ti’n waaki an t’edi k’adda boy kono boozó a ôone.”²⁴ Geɲ kun ollo, n’un di rooto, kane don ni wiike ki poone geɲ, wenda soo ton i k’ooma ye ombadó te.”

Urzi daaniya k’Isa

(*Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1*)

²⁵ Don duuru baadan an daaniya Isa, maɲ y’a-gime ki tuddan wo y’an di ruute, y’ede: ²⁶ «Aame wede yi ni daane maɲ, i dehu nuɲ y’a ni geyye a ceere meegi, meedí, eddí, inɲizi, zembadí kuuli erayi, wo tuddí batum ton maɲ. Para maɲ yi k’aane yi ki t’ise sanallusizó ye. ²⁷ Wede tuuku yi k’iyya y’a ki t’inda kono nuuno wo y’a ki n’ daane ye maɲ, yon geɲ yi k’aane yi ki t’ise sanallusizó ye. ²⁸ Injino aame wede ti diinagan yi dehu y’a ooziga boy sohuru maɲ, ki poone

y’a-koone y’a-kize sonko ki suldi don pay y’owilta, wo y’a wolle aame sonkadí it’ída tówwo boy maɲ. ²⁹ Wo de aame yi-ziipa ita danɲal wo boy y’a ki ti y’iida ye maɲ, don pay i wolla geɲ an di y’ t’okka maade, ³⁰ an t’eesa: “Wede en yi-t’iise oozige boy miɲ naabadí y’aki ti dinge ye.” ³¹ Injino kay, aame mozigo yi dehu y’ette deyyiso mozigo bakadí wede ettiyo ti asigiryagi dupu ada sire geɲ, ki poone y’a-koone y’a wolle toogadí, aame y’aane deyyiso ti asigiryagi dupu koomat geɲno maɲ. ³² Aame yi k’aane ye maɲ, yi-t’igibe don zina ki tukki mozigo bakadí ki poone yon botto dokki geɲ, y’a ti y’ tondo toose t’a koone diinayan.» ³³ Isa y’a ruute sey, y’ede: «Geɲ injino kay, i dehu wede tuuku ti diinagan suldi don pay i-d’ede’ɲ, y’an ooli. Para maɲ yi k’aane yi ki t’ise sanallusizó ye.»

Sumade don daa k’unɲuwadan

(*Matiye 5.13; Markus 9.50*)

³⁴ «Kane sumade’ɲ munda wede beehiye, wo de aame sumade unɲuwadan i t’ize umbo maɲ, kan mummino k’an ise unɲe sey me? ³⁵ Kane geɲ i k’ise beehiye ki ruumiyo siido ye, ise ki guuru ton i k’ise ye, injino kane geɲ ki sebbiyo mendan a disse. Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maɲ, y’ollo koduwo!»

15

Ono ombide a tukki damu gi digge

(Matiye 18.12-14)

¹ Doŋ seŋdu jibaaye ti doŋ k'oldfiko doolo, kane pay an aa d'iide ki sirpa k'Isa kono an di y'olliga. ² Kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro an d'orbe sunni sunni a tukk'Isa, an'de: «Wede en doŋ k'oldfiko yi di'n seŋdu bey sire wo yi d'ombo ti kane.» ³ Injino maŋ Isa y'an d'iise t'owwo taaya t'ono ombide enno, y'ede: ⁴ «Aame wede soo ti diinagun i-d'ede dambami meeda wo ere soo t'a digge maŋ, ki kotto doŋ ada gessat makumu gessat geŋ yi d'ooli adda balda, y'a-kime dehutu ki ere i digge, bini y'a ti t'oono. ⁵ Wo aame yi t'uuno maŋ, yon ulbi unse baadan, y'a t'ambo a dannayi, ⁶ y'a t'aahe boy, saŋ y'a waake lanziyagi ti doŋ k'ita waayadi, wo y'an di roote, y'a t'eese: "Kun iso unsuwo ti nuuno, kono nuŋ damuzo wede i digge ni y'uuno baa!" ⁷ Kun ollo, n'un di rooto, geŋ injino kay aasa unsuwo baadan a kane doŋ a kandaane, kono wede k'oldfiko soo yi-gime ti lekkiyadi ere oldo gette. Unsuwo ere a tukki wede soo gette, a ceera ere a tukki doŋ ada gessat makumu gessat kane ki diine wo an ti gime lekkiyadan geŋno.»

Ono ombide a tukki tamma i digge

⁸ «Wo kun ollo sey, i d'ede erewo soo injino tam-miyagutu koomat wo soo i di t'iire maŋ, geŋ ki kotto tod' t'a modde pitilatú, binditú t'a rooke, t'a dehite boolo boolon bini t'a ti t'oono. ⁹ Wo aame ti t'uune maŋ, t'a waake lanziyagutu ti doŋ k'ita waayatú, t'an di roote, t'a t'eese: "Kun iso unsuwo ti nuuno, kono nuŋ tam-madó ere i digge ni t'uune baa." ¹⁰ Kun ollo, n'un di rooto, geŋ injino kay aasa unsuwo baadan a diine maaleekiyagi doŋ ki Raa, kono ki wede k'oldfiko soo yi ti kama ti lekkiyadi ere oldo gette.»

Ono ombide a tukki ulo gi digge

¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «I d'ede wede soo injino innizi kuuli sire. ¹² Onniyo soo, ulo wede nenku yi di ruute a meegi, y'ede: "Baaba, kee k'o eli aggado ere saŋ ni t'oono t'adda laalayá geŋno." Injino maŋ meegan y'an di diikida laalayá a innizi sire geŋno. ¹³ Onniyo miibi k'ita maŋ, yo ulo wede nenku geŋ ag-gadi y'a t'iwilte pay wo y'a ziida sonko, y'a ingile ki siido ere dokki. A ummey geŋ yi-t'iide adda lekkiyo ere k'arbutu, injino maal-adi pay y'a t'irbe. ¹⁴ Aame maaladi pay yi ti dinge maŋ, i d'ize mosogo baadan adda siido gette, wo yon munda a beezi umbo. ¹⁵ Aame geŋ y'a t'iide naabo di wede soo

ki d'ofɔŋ siido gettiyo, wo yo wede geɲ y'a y'igibe k'adda doomizí elso kinzir. ¹⁶ Ulo geɲ y'a dihe yi d'aadi inɲi boriyo d'ofɔŋ an sebbiso a kinzir, wo wenda soo toɲ i di t'ele umbo. ¹⁷ Inɲino maɲ a lekkiyadi gette yi d'elkiso adda k'addi, y'ede: "Doɲ naabo meegó baadaɲ, an d'ombo i di'n palɗa! Wo nuɲ a eɲɲo n'unto ki mosogo! ¹⁸ N'a-kima di meegó wo ni di rootey, n'a t'eeseey: Baaba, ni t'ize oldfiko a Raa wo a kee. ¹⁹ Ni k'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa, inɲino ki n'iso aa wede soo ti di-ine d'ofɔŋ naabadá." ²⁰ Maɲ y'a t'iiziga, y'a-gime k'ume meegí.

Aame ulo yo dokki booloɲ ti boy geɲ, meegí y'a yi wulle, wo i di t'ize som-magi baadaɲ. Y'a ukke okki-mayí, y'iide'ɲ y'a yi ziiɗa yop. ²¹ Inɲino maɲ ulo yi di ruute, y'ede: "Baaba, ni t'ize oldfiko a Raa wo a kee. Ni ki t'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa." ²² Wo meegí y'an di ruute a d'ofɔŋ naabadí, y'ede: "Kesiko, kun ambi kalle wede goole majjaane a jiire wo kun i-t'osso a ulo me. Kun i t'eelo kokkide a yelsadí wo zoɲɗi kun i-t'osso tobiyagi. ²³ Kun soodi ulo buru wede bokkide, kun t'ôodo, in d'ooma wo in d'isa tarnaape, ²⁴ kono ulo nuɲ kun wolliyi eɲ, yoɲ aa y'inda wo anken aa yi bilɗe, yoɲ yi digge wo anken ni y'uune." Maɲ an d'iise isiyo tarnaape.

²⁵ Aame geɲ ulo kabɓadí

yoɲ a doome. A kamadí ti doome geɲ, aame y'iina goppon ki boy maɲ, y'ollige tarkuuse k'otoro ti ommire. ²⁶ Maɲ yi wiike wede soo ti diine d'ofɔŋ naabo, y'a yi tunde, y'ede: "De ize moo me?" ²⁷ Wede naabo yi di ruute, y'ede: "Geɲ leemadá aaho me, wo meegá yi d'iide ulo buru wede bokkide, kono ulí yi y'uune yi lekkiyo bee." ²⁸ Inɲino maɲ ulo kabɓa yi di gulkuwe wo yi ki dehu k'adda boy yi k'ette ye. Meegí y'a t'uddo yi di y' selliyi, y'ede: "Ulo ki nuɲ, ki t'edi k'adda boy me." ²⁹ Wo ulo yi di'n gime ono meegí, y'ede: "K'ollo kay baaba, nuɲ ozzi-nagi baadaɲ n'a naabiya me, wo ɲuyyur kaɲ soo toɲ ni k'ize ye a munda wede k'o rootiyo me, wo a nuɲ gogguru soo danɲal toɲ k'o k'eele ye, kono n'a t'ise unɲuwo ti lanziyagó me. ³⁰ Wo a ulá wede eɲɲo kotto maɲ, yode wede maal-adá pay y'a ti diggo y'a t'irbo ti erayi, aame y'iina maɲ a yode ki-d'iide ulo buru wede bokkide!" ³¹ Maɲ meegí yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nuɲ, kee daayum ti nuɲ wo sulɗi pay d'ofɔŋ oo d'ede toɲ kane ki kee. ³² Wo geɲ i dehu kine in d'ise tarnaape wo in d'ise unɲuwo, kono leemadá eɲ yoɲ aa y'inda wo anken aa yi bilɗe, yoɲ yi digge wo anken ni y'uune."»

Ono ombide a tukki wede yeeriyo metike

1 Saŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «I d'ede wede laale soo inkiŋo, yoŋ i-d'ede wedusu yi di yeeriyo laalayí. Wede laale geŋ ɗuwo an i d'iido ti rabila, kono wede yeeriyo yi-ti y' daggiya laalayí me. 2 Maŋ wede laale y'a wiike wede yeeriyo wo yi di ruute, y'ede: "Kee n'illiga naabadá ere k'isiyo te, k'o t'óodi taaya a urzi naabadá, kono ki ki yeera ye baa laalayó me." 3 Inkiŋo maŋ wede yeeriyo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Nuŋ eŋ n'aasa mummino, t'ume naabo yeeriyo galmeegó yi-ti'n adɗiya geŋ me? Ki derku nuŋ toogadó umbo, wo k'ahultu a nuŋ sukuyagi. 4 Geŋ ni suune munda wede n'a isa me. Inkiŋo aame t'ume naabo yeeriyo yi n'udɗa maŋ, ɗoŋ ede an di n' seeda di kane me." 5 Inkiŋo maŋ kane ɗoŋ i zidde seeyagi ki galmeegi, y'a ti'n wiiko soo soo. Yi di ruute a wede ki poone, y'ede: "Kee ginno seezá miibi ki-t'ela a galmeegó me?" 6 Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: "Boŋgali ada sire k'egey k'inŋi k'olibiyé." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, kesiko ki kooná ki raŋa boŋgali koomat." 7 Saŋ yi di ruute a wede doolo, y'ede: "Wo kee me, seezá miibi ki t'ela me?" Yoŋ yi di'n gime onamí,

y'ede: "Suwal meeda pide ki geme." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, ki raŋa suwal meeda aɗo." 8 Wo yo galmeega y'a y'imme wede yeeriyo wede ki diine ye geŋ me, kono y'ize'ŋ metiŋko. Inkiŋo maŋ kane ɗoŋ duniya a urzi lekkiyo ere ti tuddaŋ gette, kane mentikagi an jiire kane ɗoŋ ki Raa toorayí a eedaŋ.»

9 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto, kun soɗɗo lanziyagi ti laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye geŋ me. Inkiŋo onniyo soo yo laale geŋ ti beyguŋ yi ɗikka maŋ, kane lanziyagi an un di'n seedey adda boyɗi ɗoŋ ɗuwo an di lekkey ki daayum. 10 Wede a naabo ere ŋeŋko booloŋ yi ti seedu zakidí geŋ, a naabo ere meeda toŋ ɗuwo an zaape addaŋ a yode kay. Wo wede a naabo ere ŋeŋko booloŋ yi ki ti seedu zakidí ye geŋ, a naabo ere meeda toŋ ɗuwo an ki zaape addaŋ a yode ye kay. 11 Inkiŋo maŋ, aame kune a laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye eŋ, kun ki y' ziidfa zakidí ye maŋ, Raa toŋ yi k'aane y'un ki t'ele a beyguŋ ye laale wede ki kotto me. 12 Wo aame a laale wede ki kune ye kun ki y' ziidfa zakidí ye maŋ, Raa toŋ y'un ki t'eley ye laale wede ki kune me.

13 Wede naabo soo toŋ umbo a aane a naabe ti gal-

maawi sire me, ise maŋ soŋ y'a y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise maŋ y'a di kette ti wede soo me wo soŋ y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi soŋko sirwaŋ pay me.»

Urzi Moziko Raa

¹⁴ Aame kane Pariziyen an illiga ono doŋ pay Isa yi ruutite geŋŋo maŋ, an di y' koobyto kono kane soŋko an ti geyyiso. ¹⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune a daana duwo kun ti t'isiyo tuddugun aa doŋ ki diine, wo Raa addugun yi'ni suune, kono munda wede duwo an yi wollyo goole geŋ, Raa yi y'azzuru a daanadi me.

¹⁶ Ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi geŋ, urzizaŋ a iide bini aaniya Zaŋ Batis. T'ume geŋ an di kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, wo wede tuuku toŋ yi d'eliyo gotono kono yi-t'ette k'adda. ¹⁷ Wo kun ollo koduwo, ooŋe a kandaane ti siido an t'enigile me, wo ooŋe baadan sey a arku raaniya soo wede neŋku a jiire k'oogoro ette y'a dagge me.

¹⁸ Wede tuuku eddi yi ti biira wo y'a ziida erewo ti doolo maŋ, Raa yi y' wollyo yon wede i moone t'ere bakadi. Wo wede yi ziida erewo ere kulatu yi ti-biire maŋ, Raa yi y' wollyo yon wede i moone t'ere bakadi.»

Ono ombide a tukki wede laale kane ti Lazar

¹⁹ Saŋ maŋ Isa y'an d'iide taaya, y'ede: «I d'ede wede laale soo injino kallagi y'ossiyo ki ramica zooyatu ooŋe, daayum yi lekkiyo togos adda k'unŋsuwo wo daayum yi d'isiyo ombo baadan aa ki tarnaape, duwo an d'ombo. ²⁰ I d'ede wedusu i-k'ede munda ye sundi Lazar, tuddi kundayi risimik kaŋ moone a biza bumbu ki wede laale geŋŋo. ²¹ Yon y'a dihe y'a oomi ombo ere i soldite t'ekki taabul ki wede laale geŋŋo toŋ umbo, wo de kane gahiti toŋ an d'ettiyo an di daldufu kundayzi.

²² Wede i-k'ede munda ye y'inda maŋ, maaleekiyagi an t'umbe undi ki sirpa k'Ibirayim. Saŋ wede laale toŋ y'a inda, an t'ittiba. ²³ Wo kaŋ unde y'a t'iide k'adda diine doŋ unto, wo a ume geŋ yi dabirsa baadan. Maŋ y'a umbe edayi k'awwa, y'a wulle ti dokki Ibirayim wo Lazar a sirpadi. ²⁴ Injino y'a ifili, y'ede: "Ibirayim mee'ki nun, k'iso adde koduwo a nun, k'agibi Lazar yi d'onko ahu a biza yilsadi, y'o di zozza a bizo, ilzo a t'orsa kono ni dabirsa baadan adda k'uwo ette." ²⁵ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nun, ki suune aame kee adda duniya lekkiyada ki tuuze tuuziyo, wo Lazar y'uune dabar baadan. Wo anken Raa yi ti y' zille a enno me, wo kee ki-t'iide adda dabar baadi. ²⁶ Wo

soŋ i d'ede olde sohuru wo goole aa buldume a diine kune ti kaye me. Injino maŋ doŋ i dehu ette t'enŋo k'ume kune, an k'aane ye, wo doŋ t'ume kune an dehu an d'etto k'ume kaye, an k'aane ye." ²⁷ Wede laale y'a ruute, y'ede: "Injino maŋ mee'ki nuŋ, ki wollo sommagó k'agiba Lazar ki boy meegó, ²⁸ kono oo d'ede zemba paat, y'a ette y'an di tookey kuudaŋ, kono kane toŋ an ki d'etto k'ume dabar enŋo ye." ²⁹ Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Zembadá an d'ede mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi, onamaŋ an'n olligey." ³⁰ Wede laale yi di ruute, y'ede: "Geŋ i k'iide ye Ibirayim mee'ki nuŋ, wo aame wede ti diine doŋ unto y'iida y'an uuney maŋ, aame geŋ an di-kimey lekkiyadaŋ." ³¹ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Aame mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi, onamaŋ an ki dihe an k'olliga ye maŋ, ki kotto kane an k'ambe ye aame wede ti diine doŋ unto y'a balde y'a ette toŋ maŋ."»

17

Urzi k'oldiko ti tambobino
(Matiye 18.6-7; Markus 9.42)

¹ Isa y'an di ruute a sanal-liyagi, y'ede: «Derec, kane suldi daayum ede doŋ i-t'eliyo d'uwu adda k'oldiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadi adda k'oldiko. ² A wede injino

geŋ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' sedde adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te, aame yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno maŋ. ³ Kun koono mentikagi!

Aame leemada yi t'iza oldiko a kee maŋ, k'odo ki y'oonoy, ki rootoy munda wede y'a ize geŋ ti golla ere tasse, wo aame yi-k'illigey oldikadi yi ti zuuney yigimey lekkiyadi maŋ, k'oyyo ki t'iso tambobino te. ⁴ Wo aame leemada yi t'iza oldiko a kee wo saŋ y'a iido ki tudda, y'a t'eese: "Leema ki nuŋ, nuŋ oldikado ni ti zuune n'a-kime lekkiyado", injino injino adda k'onnu taŋ sarat toŋ maŋ, k'oyyo ki t'iso tambobino te.»

Zaapu k'adde a Isa

⁵ Doŋ zina Galmeega an i di ruute, an'de: «Zaapu k'addey a kee baata, k'ayni noogi t'a t'ihira.»

⁶ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, aame kune zaapu k'addugun a nuŋ t'aase nenko aa ulo k'undumu sundi mutard toŋ maŋ, kun aane kun i di roote a undumu en, kun t'eese: "T'umaya en ki-deeto ki koonoy adda bar", ki kotto y'a olliga onamgun, y'a-deete.»

Naabo ere in d'ise

⁷ «Kun ollo, aakede wede soo ti diinagun i-d'ede wede naabo yi derku ise y'elso moode koo maŋ. Aame yi

wulle wede naabo y'aahiya ti doome man, ki kotto yi-ki roote ye: "Kesiko k'okki ki-koona ombo me." ⁸ Ki too man yi di roote, y'a t'eesee: "K'o isi ombo, wo kallagá k'a booyo ki-t'ossi donj ti doolo, ombo k'o d'eli, k'o d'eeli sobo koore ni t'iima wo n'aa t'iiba man. Sanj a kaabadá kee k'a ooma wo k'a siba kollo." ⁹ Wede genj yi roota fey koduwo a wede naabadí, a naabo ere yi ruute y'aase, yi t'ize gette? Aha, yi-ki roota ye koduwo me. ¹⁰ Genj ki kune tonj injino: Aame naabagunj ere an un ruute kun ti t'ize pay man, kun rooto kun'de: "Kaye donj naabo ay k'ede urzi duwo an ay ki roote koduwo ye, ay ize munda wede an ay ruute ay d'ise danjal."»

Eliyo beeko a donj bitide kane koomat

¹¹ Aame Isa yo a urzi y'ette ki Zeruzalem genj, y'a udde ti diine siido Samari kane ti Galile. ¹² A ettiyadi k'adda k'ille soo injino gette, donj bitide koomat an t'iide an a di y' t'ikkimo. Kane an t'ihirte ti dokki* ¹³ wo an d'iise dollite, an'de: «Isa, kee wede dooyisadey, k'iso adde koduwo a kaye.» ¹⁴ Isa y'anni wulle wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, tudugunj kun an ti kazoy a donj sedeke†.» Aame an'te k'ume

donj sedeke botto genj, a urzi bitidayanj a nukkiđe an t'ize kamilenj. ¹⁵ Wede soo ti diinayanj yi wulle y'uune bee man, y'a-gime k'ume k'Isa, yi-tamma Raa ti golla awwa. ¹⁶ Y'iide'nj y'a dikke a zonj k'Isa, y'a t'uttile zumayí a siido, wo y'a ruute koduwo a Isa. Wo yo wede genj Samariten. ¹⁷ Injino Isa y'a ruute, y'ede: «Kane koomat genj an ki t'ize kamilenj ye ko? Wo kane donj gessat uune bee too me? ¹⁸ Wenda a elke y'a-kimo y'a t'imme Raa umbo daa ki torgusu enno ye man?» ¹⁹ Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'engilo. Kono kee ki ziipe adda a nunj genj, k'utte.»

Aaniya ki Moziko Raa

²⁰ Onniyo soo kane Pariziyen an di tunde Isa, an'de: «Woogo Moziko Raa t'aana me?» Yonj y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Aaniya Moziko Raa, tod'te urzi wede aa munda kun gi di wolla t'ersagunj ye. ²¹ Duwo an ki roota ye: "Kun wollo tod'te a enno!", ise "Tod'te a ummey me!" Derec kun suuno, Moziko Raa tod'te a diinagunj.»

²² Injino manj Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Sanj onniyo t'aana ere kun di deha kun ti n' wolle onniyo soo tonj man, nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj me,

* **17:12** 17.12 An t'ihirte ti dokki: Kane donj bitide genj an t'ihirte ti dokki kono di kane Yawudiyagi, duwo an'ni wolliyoo kane donj bitide genj donj kamilenj ye a daana Raa me. Injino manj an k'ede urzi an ki d'ette ki sirpa duwo ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 13.45-46. † **17:14** 17.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.2-3.

wo umbo kun ki n' wolla ye. ²³ Aame geŋ duwo an un di roota, an t'eesa: "Kun wollo yoŋ a enno!", ise "Yoŋ a ummey!" Wo kune kun'ta ye, kun t'okkita ye. ²⁴ Wo aa kun woliyo mizzi y'omile bididi i-ti tooriyo kandaane pay geŋ, onniyo ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno toŋ, t'aasa inkiyo kay. ²⁵ Wo de ki poone i dehu n'a dabire baadaŋ wo doŋ ankenno en an di n' kiigira.

²⁶ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi doŋ ki Nowe geŋ, a onniytagi doŋ ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno toŋ, aasa inkiyo kay. ²⁷ Duwo an d'ombo, an sobo, an sedfu ti tuddaŋ bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiiere. Maŋ mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, inkiyo duwo geŋ pay an t'inda adda k'ahu. ²⁸ Wo soŋ munda wede ize a ozzinagi Lot geŋ a aana inkiyo kay: duwo geŋ an d'ombo, an sobo, an d'owilte, an t'owilte, an d'aatiya wo an d'ossige boydi. ²⁹ Wo a onniyo ere Lot yi t'udde ti geeger Sodom maŋ, Raa ti kandaane y'a guppe ubali k'uwwu ti moonu ki suupire, an t'iide duwo pay\$. ³⁰ Geŋ aasa inkiyo kay a onniyo ere

nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, ni kiza tuddo geŋ me.

³¹ A onniyo gette, wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadi* wo suldzí yi iili adda maŋ, yi-deego sokiyo ye, yi t'ombo. Inkiyo kay wede yoŋ adda doome maŋ, yi kima ki boozí ye. ³² Kun elko a taaya k'ere Lot. ³³ Wede yi diha boohiyo tuddi k'aggadi maŋ, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddi kono nuuno maŋ, y'a t'utta. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto, a diddo gettiyo batum doŋ sire an moone ongalzaŋ soo, wede soo an di y'amba wo wede soŋ an di y'oola. ³⁵ Erayi sire an massu kaŋ soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ³⁶ Kuuli sire kane adda doome soo, wede soo an di y'amba wo wede soŋ an di y'oola.» ³⁷ Inkiyo maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, a ume too me aasa me?» Wo yoŋ y'an di ruute, y'ede: «A ume wede nuune yi t'udiga geŋ, zumbi toŋ ti t'ogiya angenno.»

18

Ono ombide a tukki mandaayawa ti wede booro

¹ Isa yi dehu y'an di kize a sanalliyagi kono an di tonde Raa daayum an ki t'orme

‡ 17:27 17.27 Taaya ki Nowe k'a ti t'ooone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24.

§ 17:29 17.29 Taaya ki Lot k'a ti t'ooone adda mattup ki Zenez 19.24-25. * 17:31 17.31 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel geŋ duwo dangaydayzaŋ geŋ awhizaŋ patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadaŋ. † 17:32 17.32 Kun wollo adda mattup ki Zenez 19.26.

ye. Injino y'an di rootiyo t'urzi k'ono ombide enno, ² y'ede: «Adda geeger soo i d'ede wede defkiyo booro, yon yi k'orgiso a Raa ye wo yi k'ottilso a wenda ye. ³ Wo adda geeger gette i d'ede mandaayawa soo injino, ti d'ettiyo daayum ki tukki yode gen me, ti d'eesiyo: "Kee k'ay t'isi booradey ti wede k'olmidayó me." ⁴ Injino aaze onniytagi baadan wede gen yi ki dehu yi-k'ise booratú ye. Wo san y'a ruute adda k'addí, y'ede: "Derec, nun a Raa ni-k'orgiso ye, wo a wenda soo ton ni-k'ottilso ye. ⁵ Wo to mandaayawa ette nun ti ti n'ormiyo, injino booratú ni di t'ise, para man ti kodfime baadan t'o ti kossa eedó."» ⁶ San Galmeega y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo koduwo ono ki wede defkiyo booro wede ki diine ye yi rootiyo. ⁷ Wo yo Raa booro ki don yi biire, yi ki ti defke ye ko aame kane an i moolo onnu wo didfo man? Ki noogiyadan y'a-t'osse ko? ⁸ Kun ollo, n'un di rooto, kesiko booradan y'an ti-defke. Wo nun wede an n'ehe aa ulo wede en, aame ni-kimo gen, n'iido duwo nit'oonadey ko don i ziipe addan a nun a siido me?»

Pariziyen ti wede sedfu jibaaye

⁹ I d'ede duwo ongon an elkiyo kane don ki diine a daana Raa, wo an di koogire don ongon pay. Injino man

Isa yi rootiyo ono ombide sey a tukki kane genno, y'ede: ¹⁰ «I d'ede don sire injino an t'iide tonduyo Raa k'adda booro Boy Raa. Kane gen wede son Pariziyen, son wede sedfu jibaaye. ¹¹ Yo Pariziyen gen y'a t'ihira yi tonduyo Raa t'adda k'addí, y'ede: "Eyye Raa ki nun, n'a di roote koduwo kono nun aa don ongo ye, kane don k'oogire, don ki diine ye, don i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban, wo son nun aa wede sedfu jibaaye enno ye. ¹² Adda suuk ni lekkiyo onniyo sire daa k'ombo, ni d'eliyo zalka a Raa ki suldzí don pay n'ooniyo me." ¹³ Yo wede sedfu jibaaye'n y'a t'ihira dokki, edayi k'awwa ki kandaane ton yi ki dehu yi k'ambe ye, wo y'a-t'ibi beydi a giggeri, y'a ruute, y'ede: "Eyye Raa ki nun, ki wollo sommagi ki nun wede k'oldiko enno."» ¹⁴ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, yo wede sedfu jibaaye'n y'a aaha ki boozí, Raa y'a yi wulle yon ki diine, wo ki bakadi Raa y'a yi wulle yon ki diine ye. Derec, wede tuuku tuddi yi ti-koliyo man, Raa y'a y'isa nenku, wo de wede tuddi yi ti-t'isiyo nenko man, Raa y'a y'isa goole.»

Isa ti inni sunni
(*Matiye 19.13-15; Markus 10.13-16*)

¹⁵ Duwo an di ziko inni sunni a Isa kono y'an di

zaape beezí a eedan. Kane sanalliyagi an wulle inĵino maŋ, an ki dehu ye, an di'n edfísito dŵwo geŋ me. ¹⁶ Wo de Isa y'a ele urzi kono inŋi an i-d'ette sirpadí, wo y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inŋi eŋ an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki dŵŋ i deeyiso aa kane kino. ¹⁷ Derec inĵino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulo neŋku ye maŋ, yi ki t'etta ye.»

Isa ti wede laale
(*Matiye 19.16-30; Markus 10.17-31*)

¹⁸ I d'ede wede inĵino i-d'ede gooliko y'a tunde Isa, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oonalekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuŋ wede beehiye me? Beehiye Raa soo danjal, wenda ti doolo umbo. ²⁰ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune dŵŋ an'de: Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, ki tŵwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a daana booro ulu, wo ki elo suma a meegá ti meedá.» ²¹ Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Kane geŋ pay ni'ni seedu t'ume nuŋ obulsu to.» ²² Aame Isa y'illiga inĵino maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo sey: suldi dŵŋ a-d'ede'ŋ ki t'owiltoy pay wo

sonko k'an d'eloy a dŵŋ an k'ede munda ye, inĵino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²³ Aame wede geŋ y'illiga inĵino maŋ, y'a t'ize sommagi dondoŋ kono yoŋ laalayí baadan.

²⁴ Isa yi wulle wede geŋ yi t'ize sommagi dondoŋ maŋ, y'a ruute, y'ede: «Ki kotto ooŋe baadan a dŵŋ maala an t'ettey adda Moziko Raa te!

²⁵ Derec kun suune, ooŋe a zizzo ti-t'adde ti buldo rip-pile me, wo geŋ ooŋe baadan a ceere sey a wede laale yi-t'ettey a Moziko Raa te.» ²⁶ Kane dŵŋ i y'ollige an di ruute, an'de: «Inĵino maŋ, geŋ a utta wee wee?» ²⁷ Yo Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Munda wede dŵwo an k'aane ye geŋ, a Raa i-k'ooŋe ye, y'aane.»

²⁸ Maŋ Piyer y'a ruute, y'ede: «Ankeŋ k'ollo, kaye'ŋ suldzey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.» ²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inĵino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise eddí, zembadí kuuli, maawí wo inŋizí kono Moziko Raa maŋ, ³⁰ a lekkiyo ere ankenno ette kane geŋ y'anni t'oonalekkiyo ere ankenno ette baadan a ceera, wo saŋ maŋ adda duniya ere ki daana y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum.»

Ono k'Isa dŵŋ k'aduwe a urzi k'untadí ti baldiyadí
(*Matiye 20.17-19; Markus 10.32-34*)

³¹ Isa y'a ti'n wiike sanal-liyagi kane koomat makumu sire ki sirpadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo a um-mey suldí pay donj nebiyagi an riije a tukki nunj wede an n'ehe aa ulo wede en, a-t'ettyey baa. ³² Injkinu manj nuj duwo an di n' t'eley a bey donj kane Yawudiyagi ye, an di n' t'okkey maade, an di n' kilditey wo an piditey lee a tuddó. ³³ An di n' gorpipay ti marpa, sanj an aa di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe manj, Raa y'a ti n' baldey.» ³⁴ Wo kane sanal-liyagi munda soo tonj an ki zuune ye, ita k'ono gette an t'ize ombife, wo an ki zuune ye munda wede Isa yi rootiyo me.

*Eliyo beeko a wede
koosiyo a Zeriko*

*(Matiye 20.29-34; Markus
10.46-52)*

³⁵ Onniyo soo Isa y'iiney gopponj ki geeger Zeriko manj, i d'ede wedusu koosiyo yi guune a biza k'urzi wo yi d'ahultu. ³⁶ Wede genj y'illiga tarkuuse ki donj duuru engile genno manj, y'anni tunde, y'ede: «De tarkuuse ki moo me?» ³⁷ Kane an i di ruute, an'de: «Genj Isa wede ti geeger Nazaret engile me.» ³⁸ Manj y'a iise d'olle, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nunj!» ³⁹ Kane donj i sooru ki daana an di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yonj y'a d'olle i ceeriyo ki ceeriyo, yi

d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nunj, k'iso adde koduwo a nunj!» ⁴⁰ Isa y'a t'ihira, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede genj kun oo ti y'arkidi.» Wo aame an i-ti y'irkidfo manj, Isa y'a yi tunde, y'ede: ⁴¹ «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Wede genj yi di'n gime onami, y'ede: «Galmeegey, ni dehu edayó a-t'ihina.» ⁴² Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Edayá a-t'ohon k'a wollo! Kono kee ki ziipe addá a nuuno genj, k'utte.» ⁴³ A kaamiki edayí a t'ihina, manj y'a diine Isa, yi tamma Raa. Kane donj duuru pay an wulle injkinu manj, an tamma Raa kay.

19

Isa ti Zaase

¹ Isa yi t'iide adda geeger Zeriko, wo yi-doopida y'engile ki daana. ² Manj a ume genj i d'iido wedusu sundí Zaase, yonj goole donj seddu jibaaye wo yonj ki laale. ³ Yi dehutu urzi y'a ti y' wolle yo Isa minj wee wee, wo urzi y'a ti y' wolle umbo kono duwo baadanj an i-t'iigire, yonj kupili. ⁴ Injkinu manj y'a ukke ki daana, y'iide'nj y'a di gili ekk'undumu aa moote, kono Isa y'adfa tinj genno, y'a ti y' wolla. ⁵ Aame Isa y'iiney a ume k'undumu genno manj, y'a umbe edayí k'awwa wo yi di ruute, y'ede: «Zaase, kesiko ki-d'eegi, anki enj i dehu n'a-d'eegey a di kee.» ⁶ Kesiko t'ekk'undumu Zaase

yi-ti d̄iigo, an d'aahe boozi wo y'a yi ziida Isa t'ulbe un̄se. ⁷ Aame duwo an wulle in̄kino mañ, kane pay an d'orbite sun̄ni sun̄ni ti tuddañ, an'de: «Kun wollo wede eñ, y'a d̄iige a di wede k'oldfiko!» ⁸ Wo Zaase y'a d'iide k'ume Galmeega, yi di ruute, y'ede: «Kee k'ollo Galmee'ki nuñ, laalayó n'a-dookida omagi sire, ume soo n'an di-dokkida ki waawiye a d̄oñ an k'ede munda ye. Wo aame ni-t'umbe soñko ki wenda daa k'urzutu toñ, ni-di t'ela t'a aagila tañ pide.» ⁹ In̄kino mañ Isa y'a ruute a tukki Zaase, y'ede: «Añki eñ d̄oñ boy Zaase an uune uttiyo ere ki kotto, kono yode Zaase toñ ti biza bumbu k'Ibirayim*». ¹⁰ Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñ, n'iido'ñ dehu tu ki d̄oñ i digge adda k'oldfikadañ wo n'an t'ele uttiyo.»

Ono ombide a tukki d̄oñ naabo ado
(Matiye 25.14-30)

¹¹ A kane d̄oñ illiga ono geñ, Isa y'an di ruute ono ombide sey kono y'iina goppon ti Zeruzalem, wo toñ kane an elkiyo Moziko Raa t'aana an di wolla a kaamiki gen̄no. ¹² In̄kino mañ y'a ruute, y'ede: «I d'ede wedusu in̄kino ti biza bumbu wede goole, y'a in̄gile ki siido dokki ombi moziko, sañ y'a-kimo. ¹³ Ki poone y'a engile geñ, yi wiike d̄oñ

koomat ti diine d̄oñ naabadí, wo y'an d'eele a wede soñ tamma soo soo ki dap ere zooyatú ooñe†, wo y'an di ruute, y'ede: “Kun di naabo eego, t'aa d'aagal bini kamadó.” ¹⁴ Wo kane d̄oñ siidadi an y'olmidfe, in̄kino an d'igibe duwo k'itadi kono an di rootey, an t'eesey: “Kaye wede eñ ay ki dehu y'a k'ise mozigayey ye.”

¹⁵ Wo aame wede geñ yi t'iimo moziko yi-gimo mañ, y'anni wiike kane d̄oñ naabadí d̄oñ y'an dikki soñko gette, kono y'a-wolle naabadañ an aa uune t'eego moo me. ¹⁶ Wede ki poone y'a iina wo y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nuñ, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma koomat ki dap.” ¹⁷ Mozigo yi di ruute, y'ede: “Geñ koduwo kee wede naabo beehiye, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziida zakidi, anken n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi koomat.” ¹⁸ Wede ki sirwe y'a iina wo y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nuñ, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma paat ki dap.” ¹⁹ A yode gen̄no toñ mozigo yi di ruute, y'ede: “Kee n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi paat.” ²⁰ Wede ti doolo y'a iina, y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nuñ, ettiyo tammadá ki dap te, nuñ n'a-gitte a buude, n'a

* **19:9** 19.9 Zaase toñ ti biza bumbu k'Ibirayim: I-kaza yi ziipe addi a Raa aa ki Ibirayim. † **19:13** 19.13 Añken̄no tamma ki dap soo, i-kaza dupu sire.

ziipe a tedfise. ²¹ N'a orgiso kono kee wehini a naabo me, ki-t'ambu munda wede i ki ziipe kee ye, wo ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye toŋ maŋ." ²² Maŋ mozigo yi di ruute, y'ede: "Kee wede naabo ulsu, n'a defke booro a eedá ti ono doŋ udde ti bizá geŋ me. Ki suune nuŋ wehini a naabo me, munda wede i ki ziipe nuuno ye toŋ ni-t'ambu, wo ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye maŋ. ²³ Injino ki moo me soŋkadó k'o gi di ziipe adda baŋki ye me, t'o d'aagila, a kamadó geŋ n'iido n'a-t'ambe ti jugulu." ²⁴ Maŋ y'an di ruute a kane doŋ a sirpadí geŋ, y'ede: "Tammadí ki dap te kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tamma koomat." ²⁵ Maŋ kane an di ruute, an'de: "Galmeegey, yoŋ i-d'ede baa tamma ki dap koomat te." ²⁶ Yoŋ y'a ruute, y'ede: "Kun ollo, n'un di rooto, a wede i-d'ede geŋ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye geŋ, mundazí wede boolon y'elkiyo yi t'oona toŋ an i-t'amba. ²⁷ Wo doŋ kane adu ti nuŋ, an ki dihe n'a k'ise mozigayan ye geŋ, kun ti'n waaki kenno kun ti'n t'ida a daanadó."»

Isa y'aa t'ette ki Zeruzalem
(Matiye 21.1-11,15-17;
Markus 11.1-10; Zaŋ 12.12-16)

²⁸ Aame Isa y'a ti ruute injino maŋ, y'an t'uugume a doŋ duuru kono y'a-kili ki Zeruzalem. ²⁹ Isa y'iiney goppon t'illiyagi sudaŋ Betpaze wo Betani, a sirpa mukkolo ere an ti waaku mukkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geŋ yi d'igibe doŋ sire ti diine sanalliyagi, ³⁰ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanagun gettiyo. Kun iiney, aame geŋ kun t'ooney ulo buuru ket-tiyo, wenda kaŋ soo toŋ yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi. ³¹ Wo aame wenda y'unni tunday, y'iisey: "Kun ti y'eeziyo moo me?" maŋ, kun d'eesoy: "Buuru eŋ i dehu Galmeega."»

³² Kane doŋ y'an agisa'ŋ an d'ingile, an iide'ŋ an di'n uuney suldi'ŋ pay aa Isa y'an ruute. ³³ Aame an iise eeziyo k'ulo buuru maŋ, kane doŋzi an di ruute, an'de: «De kun t'eeziyo ulo buuru eŋ ki moo me?» ³⁴ Kane an an di'n gime onamaŋ, an'de: «Buuru eŋ i dehu Galmeega.» ³⁵ Maŋ ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallagan doŋ deero a dar k'ulo buuru wo Isa an a-ti y' gili eego. ³⁶ A urzi y'ettiyo geŋ, duwo an di gikkite kallagan doŋ deero, yi sooru eego. ³⁷ Aame y'iina goppon ti Zeruzalem a ume deegu ti mukkolo k'Inda k'Olibiye maŋ, kane sanalliyagi baadaŋ geŋ pay ulbaŋ a uune t'unŋsuwo, an

‡ 19:36 19.36 Kakkisa kallagi a urzi kono yi sooru eego geŋ, i-kaza yoŋ wede an'ni ottilso baadaŋ.

d'iise tamma Raa ti golla
awwa a suldi k'armika don
pay an wullite geŋ me.
38 Kane an d'eesiyo:

«Beeko Raa ti koonaa a ekki
mozigo wede ettiyo ti
suma Galmeega Raa!

Toose t'a koone a kandaane
wo tamma a Raa
t'awwa a kandaane!»

39 I d'ede Pariziyen miibi
ti diine don duuru, an i-di
ruute a Isa, an'de: «Wede
dooyisadey, sanalliyagá ki'n
edfiso, an d'anniga!» 40 Wo
Isa y'an ti'n gime onamaŋ,
y'ede: «Kun ollo, n'un di
rooto, aame kane an inniga
maŋ, moŋgali toŋ an di
dillita!»

Môolo k'Isa kono Zeruzalem

41 Aame Isa y'a t'ette
ki geeger Zeruzalem wo
yi ti wulle maŋ, y'a iise
môolo kono tode, 42 y'ede:
«Wayya, wayya! Kune
don ki Zeruzalem, nuŋ ni
dihe baadaŋ kune batum,
onniyo gette aŋki urzi wede
kun di t'oone toose kun yi
zuune maŋ! Wo de umbo,
aŋkenno edaguŋ Raa y'un
t'ippe, urzi toose kun ki y'
wolle ye baa. 43 Injino saŋ
onniytagi an aana eggun,
aame geŋ don k'aduguŋ an
kilita siido a-doola geeger
gette pay ki deyyisaguŋ, an
un ti'n gootika t'ume tuuku
toŋ maŋ. 44 Kane an un

ti'n damba kame kamec ti
boydugun pay, mukkolo soo
toŋ t'ekki bakatú an k'oola
ye, kono kune onniyo ere
Raa y'iido tuddugun, kun ki
dihe kun ki di y' suune ye.»

*Isa ti don suuk a booro
Boy Raa*

(Matiye 21.12-13; Markus
11.15-19; Zaŋ 2.13-16)

45 Saŋ Isa yi-t'iide a booro
Boy Raa, wo y'a iise lommite
don isiyo suuk*. 46 Y'an
di ruute, y'ede: «Kun ollo,
ono eŋ an riine ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de:
"Boozó eŋ y'a koonaa boy
wede ki tondiyo Raa†." Wo
de kune, kun di y'ize urmi
k'ombide don k'oogire‡!»

47 Isa geŋ onniyo ti on-
niyo yi dooyiso duwo a
booro Boy Raa. Kane deero
don sedefe ti don suuniyo
k'oogoro wo ti don deero
Yawudiyagi geŋ, an dehuu
urzi ki tôwwadí, 48 wo de
urzi an ki y'ooniyo ye, kono
kane don pay an ollige
baadaŋ dooyisadí gette.

20

*T'urzi k'aaye Isa yi dooyiso
me?*

(Matiye 21.23-27; Markus
11.27-33)

1 Onniyo soo Isa yi dooyiso
duwo wo y'an kazita Rabila
Majjaanawa a booro Boy
Raa. Maŋ kane deero

§ 19:38 19.38 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26. * 19:45 19.45 Isiyo
suuk adda booro boy Raa, ki suldi don k'eliyo sedefe a Raa ulu ye. Wo kane
an ti diile, an oogire duwo t'urzi koliyo zooye suldi. Injino maŋ Isa y'an iise
lommite. † 19:46 19.46 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. ‡ 19:46 19.46
Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

ɗon sedefe, ɗon suuniyo k'oogoro ti ɗon i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddi² wo an i di ruute, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti doo, k'isiyto sulɗi en t'urzi k'aaye? Wo urzi en a ele wee wee?»³ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nuɗ ton n'un di'n tondo a munda soo. Onamó kun o ti'n kami:»⁴ Aame Zan ɗuwo y'anni zuyye batem geɗ, urzi iido ti Raa kunuɗ ti ɗuwo ko?»⁵ Man an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ɗ t'urzi Raa" man, yon y'a roota: "Inkino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zan ye me?"»⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'ɗ t'urzi ɗuwo" man, ɗon duuru pay an in ti'n kakkita ti monɗali ki tōwwadiɗ, kono kane an zuune adda k'addan Zan yon nebi.»⁷ Inkino man Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye wenda i ele urzi me.»⁸ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuɗ ton man n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto sulɗi en me.»

Ono ombide a tukki ɗon naabo doome ulpi

(Matiye 21.33-46; Markus 12.1-12)

⁹ San man Isa y'a iise rootiyto a ɗon duuru t'ono ombide enno, y'ede: «I d'ede wedusu inkino yi d'iite doome k'inda sundan biɗ, man doome geɗ y'an d'ele ɗuwo an di naabe san yon aggadi y'a t'amba. Wo yon tuddi y'a ingile torguwo, y'a

ki kimo kesiko ye.¹⁰ Aame onniyo rakku t'iina man, y'a igibe wede naabadi soo ki tukki ɗon naabo doome genno, kono an i di t'elo aggadí ere k'inni biɗ an rikke te. Aame y'iiney man, kane ɗon naabo doome'ɗ wede naabadi an di y' ziida, an di y' gusse, an aa di y'igibe beezí guguba.¹¹ Wede doome'ɗ yi d'igibe wede naabadi ti doolo, wo yode genno ton an di y' ziida, an di y' gusse, an a-ti y' gildite, an aa di y'igibe beezí guguba.¹² Wo yi d'igibe wede naabadi k'aduwe sey, yode genno ton an i-t'eelite kundayi, wo t'adda doome an aa di y'ilmi.¹³ Inkino man wede doome k'inda biɗ y'a ruute t'adda k'addi, y'ede: "De n'aase mummino me? N'a t'igiba ulo ki geyyisadó, a yode geɗ koo an i otiley man."¹⁴ Wo de aame kane ɗon naabo doome'ɗ ulo an yi wulle man, an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: "Enno ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome en in d'ooopa a kine."¹⁵ Man ulo geɗ an di y' ziida, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

Man Isa y'a ruute, y'ede: «Wo ankenj wede doome k'inda biɗ y'an d'isa mummino?»¹⁶ Yon y'a etto, ɗon naabo doome geɗ y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biɗ y'an t'ela a ɗon naabo doolo,

saŋ aggadí y'a t'amba.» Aame kane dūwo an illiga ono genno maŋ, an di ruute, an'de: «Aha, inŋino geŋ i k'isa ye!» ¹⁷ Wo Isa yi di'n wolliso adda k'edayaŋ wo y'an di ruute, y'ede: «I-kaza moo me ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Mokkolo ere doŋ k'oozige boy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiiere k'oozige boy*” te?

¹⁸ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maŋ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maŋ, t'a ti y'noguma.» ¹⁹ Kane deero doŋ sedefe ti doŋ suuniyo k'oogoro, an di zuune kereŋ Isa yi rootiyo ono ombide geŋ ti kane me. Inŋino maŋ an di dihe an di y' seefda aame genno batum, wo de an d'urgide a doŋ duuru.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ

(Matiye 22.15-22; Markus 12.13-17)

²⁰ Maŋ kane geŋ Isa an di y'iise gerdiyo. Wo an i d'igibe dūwo an ti t'ize tuddaŋ aa doŋ ki diine, kane an dehu an di y' seefey t'urzi tondiso, kono aame yi ti ruuta butte maŋ, an t'oona urzi an i-di y' t'ela a bey goole siido. ²¹ Kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune ono

doŋ ki rootiyo wo ti dooyisada kane a urzizaŋ, ki'ni wolliyo dūwo pay kaŋ soo wo ki dooyiso urzi Raa t'ono doŋ derec. ²² Ankeŋ, a urzi k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko?» ²³ Wo Isa metiŋkadan y'a ti zuune, wo y'an di ruute, y'ede: ²⁴ «Kun o k'eeli tamma soo n'a ki wolle do. Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romeŋ.»

²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Inŋino maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romeŋ yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoŋ ki yode kun i y'elo.»

²⁶ A onamí doŋ yi rootiyo a daana dūwo geŋ, an ki d'iine seefuzi ye, wo a ono doŋ y'anni gime geŋ kane an ziida giggiraŋ wo an d'inniga deddek.

Baldiya tiŋ ede ko?

(Matiye 22.23-33; Markus 12.18-27)

²⁷ Doŋ miibi ti diine doŋ an'ni waaku sudaŋ Saduseyeŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyeŋ an rootiyo doŋ i t'inda an ki ti balda ye. Inŋino Isa an di y' tunde, an'de: ²⁸ «Wede dooyisadey, Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: “Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe

* **20:17** 20.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.

maŋ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeda kono an t'ehe inŋi a suma ki wede inda genno†." 29 Inŋino aakede i d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe. 30 Wede ki sirwe y'a ti ziida wo y'a inda daa magiŋe, 31 saŋ wede k'aduwe toŋ inŋino. Kane sarat geŋ an di duude pay, wo an t'inda wenda soo toŋ yi k'uune magiŋe ye. 32 K'ita maŋ tode toŋ t'aa d'inda kay. 33 Inŋino maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, ti diine kane zemba geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay geŋ miŋ kulutú me?»

34 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kuuli ti erayi an sedfu tuddaŋ adda duniya ettiyo. 35 Wo de ki kane doŋ Raa yi'ni wulle an iide ki baldiya ti diine doŋ unto wo an di lekka a duniya ere ki daana gette, kane kuuli ti erayi an ki sedfa tuddaŋ ye baa. 36 Kane geŋ an ki t'inda ye baa, kono an t'ize aa maaleekiyagi. Kane inŋi Raa, kono ti unto an ti bildé. 37 Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda geŋ, Muusa yi ruute kereŋ adda taaya ki beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala gette, aame geŋ

y'a yi wiike Galmeega Raa, "Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup‡."» 38 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere, kono a yode kane pay geŋ zeereŋ.» 39 Doŋ suuniyo k'oogoro miibi ti diinayan an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, onamá ki ruute geŋ a urzizaŋ.» 40 An rootiyo inŋino kono an urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi yoŋ ulo k'aaye?

(Matiye 22.41-45; Markus 12.35-37)

41 Isa y'an di ruute, y'ede: «Mummino me duwo an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'adfo ti biza bumbu Dawut me? 42 Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga adda mattup ki Soom*, y'ede:

"Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koonaa a ammidadó kino,

43 bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti d'andi zoŋda."

44 Inŋino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi "Galmeega." De geŋ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut danŋal me†?»

† 20:28 20.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. ‡ 20:37 20.37

Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. § 20:38 20.38 Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere: I-kaza kane doŋ adfo Ibirayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t'inda ti kaagine ozzinagi baadaŋ, ki poone Raa yi di roota a Muusa botto.

Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza baldiya ede. * 20:42 20.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. † 20:44 20.44 Mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut danŋal me: Geŋ i-kaza y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut danŋal ye.

*Ondirso a duwo a tukki
ɗon suuniyo k'oogoro
(Markus 12.37-40)*

⁴⁵ Isa y'an di ruute a sanalliyagi a daana ɗon pay i y'ollige, y'ede: ⁴⁶ «Kun koona mentikagi ti ɗon suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere ɗon duuru an geyyiso duwo an an di'n t'eesite ti ottilso. Adda boyɗi ɗon in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo ton, an geyyiso an koone a ume wede suma pay. ⁴⁷ Kane geɗ bey mandayɗayi an t'ombo pay, wo soɗ an eesiyo tondiyo Raa maɗ ki noko nokot kono duwo an di'n wolle. Kane geɗ booradaɗ t'a kooney wehini a ceerey.»

21

*Mandaayawa i-k'ede
munda ye*

(Markus 12.41-44)

¹ Saɗ Isa y'a umbe edayi, maɗ yi wolliyiyo ɗon laale an eliyo soɗkiyagaɗ a Raa, a ume wede an d'eliyo soɗko a booro Boy Raa. ² Wo yi wulle soɗ mandaayawa i-k'ede munda ye, tod' t'ele soɗko sunni sunni sire. ³ Maɗ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inkiyo wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiiire ki kane ɗon ongo pay. ⁴ Derec, kane ɗon laale pay geɗ an ele t'adda soɗko ere an uupe oopiyo, wo ɗe

tod'te k'umbatú'ɗ t'a d'ele pay soɗko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

*Ono ɗon a urzi ruugiyo
Boy Raa*

*(Matiye 24.1-2; Markus
13.1-2)*

⁵ I d'ede ɗon miibi an di rootiyo a tukki Boy Raa, an'de: «Yo boy eɗ, moɗgali ti oozigayi wo ti sulɗi ɗon duwo an i ele a Raa, kane pay majjandani.» Wo Isa y'a ruute, y'ede: ⁶ «Boy kun yi wolliyiyo eɗ, saɗ onniytagi an d'aana makkolo soo ton t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

*Onniytagi ɗon etto ki
dabar*

*(Matiye 24.3-8; Markus
13.3-8)*

⁷ Inkiyo maɗ kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ɗe sulɗi geɗ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino sulɗi geɗ an aana me?» ⁸ Isa y'an di'n gime onamaɗ, y'ede: «Kun koona mentikagi, kun oola tuddugun a duwo an un ti'n dagga ye. Derec, i d'etto ɗon baadaɗ an t'ambo sundó, wede tuuku ton y'a t'eesa: "Nuɗ Almasi Raa yi biire!", wo soɗ "Peedo t'iide!" Kane geɗ kun'ni daana ye. ⁹ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'oozige ɗeyyiso dokki. Aame geɗ kun addira ye. I dehu sulɗi geɗ an d'aane doo, wo aame geɗ a ki t'isa

kaamiki dangiya duniya ye botto.»

¹⁰ Saɗ y'an di ruute, y'ede: «Doɗ siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddan, doɗ mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddan kay.

¹¹ I d'isa ɗonɗirsito siido ti toogo, wo adda siidiyagi baadan toɗ i d'isa mosogo wo endani dettiso, soɗ i d'isa a kandaane suldi doɗ k'a addira, wo suldi doɗ k'a seeda giggerá i-kaza munda etto. ¹² Wo de ki poone suldi doɗ pay en an d'aana geɗ, kune an un di'n sedfa wo an un di'n dabira. An un di'n t'etta k'ume doɗ booro adda boydi doɗ in di dooyiso, an un ti'n t'ela adda dangay, wo an un di'n t'etta daana mozagi wo daana doɗ deero siido kono kun umbe a sundó. ¹³ Geɗ un t'isa a kune urzi wede kun di roota a suldi doɗ kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno. ¹⁴ Kun zaapo addugun a ono ni roota en me: A munda wede kun d'oodiba eggun geɗ, kun okkima tuddugun ki poone ye. ¹⁵ Aame geɗ nun batum un t'eley ono a ceerey kun di'n rootey ti suuniyo k'ono ere doɗ k'adugun an k'aane an un ki ti'n kidfita ye, an ki rootey ono en butte ye. ¹⁶ Kune maawugun, zembagun, taasiyagun wo lanziyagun geɗ, kane batum unni t'ela bey doɗ deero, wo an ti'n t'ida doɗ baadan ti diinagun me. ¹⁷ Kune doɗ duniya pay an un di'n

olmida kono kun umbe a sundó, ¹⁸ wo ililso k'eggun soo toɗ i ki dagga ye. ¹⁹ Kun soodo zakidi bini dangu, inkiino t'urzi geɗ kun t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

*Booro a tukki Zeruzalem
(Matiye 24.15-21; Markus
13.14-19)*

²⁰ «Aame kun wulla geeger ki Zeruzalem asigiryagi an di ti duula man, kun suuno aame geɗ onniyatú t'iide, tod'te an di damba kame kamec. ²¹ Inkiino man kane doɗ adda siido Ziide an t'ombo k'ekki mongali, kane doɗ adda geeger Zeruzalem an t'addo, wo kane doɗ a dombi i-duule geeger gette an etta ye k'adda geeger te. ²² Derec, onniytagi geɗ an koonna ki booro Raa, aame geɗ a aana kono a-t'etta a ono doɗ pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa. ²³ A onniytagi geɗ aasa dabar baadan a kane erayi doɗ mahuwagi ti doɗ inɗizan an oodiyo! Derec, adda siido gette aasa dabar baadan, wo kulkuwo Raa t'a deega a tukki doɗ siido gettiyo. ²⁴ Doɗ ongo an ti'n t'ida ti kasigara, doɗ ongo an ti'n sedfa bulagi ki siidiyagi pay adda duniya, wo kane doɗ Yawudiyagi ye, Zeruzalem an d'onyilsa zondan bini dangu k'onniytagi doɗ Raa y'an dikke.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulu wede (Matiye 24.29-31; Markus 13.24-27)

²⁵ «Kun ollo, ekki peedo, ekki tere wo ekki moldfali ton, i d'isa suldi don a kiza munda. Adda siidiyagi pay duwo an d'addira, an di-t'ela elkiso baadan a tarkuuse wede ki bar wo ti wede ki ahu i kolzite gen me. ²⁶ Duwo an di-t'inda k'orgiso ti elkiso a munda wede aana adda siido pay, kono suldi don an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga. ²⁷ Injino man an di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulu wede en, n'a aana ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede. ²⁸ Aame suldi gen an iisa ettiyto man, kun t'ohor kan ohire, kun t'ambo eggun awwa, kono addiyagun gopon.»

Ono ombide a tukki tormo (Matiye 24.32-35; Markus 13.28-31)

²⁹ San Isa y'an di ruute ono ombide enno, y'ede: «Kun wollo tormo wo ti inda don ongo pay. ³⁰ Aame kun woliyo inda gen puutagizan eesiyo roobiyo man, kune batum kun suune adda k'addugun kizini yon gopon. ³¹ Gen injino kay, kun wulla suldi gen an iina man, kun suuno Moziko Raa tod'te gopon. ³² Derec injino wo n'un di rooto: Don ankenno en an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay gen an d'aana me. ³³ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo

kane onamo an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Kooke a urzi metinjo

³⁴ «Kun koono mentikagi, peedagun kun ti t'engile a isiyto tarnaapagi, ti sobito wo a elkisito suldi don ki lekkiyo duniya ye. Para man onniyo ere Raa yi dekka booro t'aana aame kun ki ti delliyo ye. ³⁵ Tod' t'etto aakede lebido, kono t'a di t'ippa a tukki don adda duniya gen pay. ³⁶ Kun lekko zeere, kun tondo Raa daa puukiyo. Injino kun t'oona toogo kono kun t'alda ti suldi don pay aana k'ita, wo aame nun wede an n'ehe aa ulu wede en n'iina man, n'un di'n t'oona kune kan ohire a daanado me.»

³⁷ Isa gen a onnu yi-t'ettiyo dooyiso duwo k'adda booro Boy Raa, wo a diddo man yi-t'ettiyo yi d'onniyo ekki mukkolo ere an ti waaku mukkolo k'inda k'Olibiye. ³⁸ Ti soohe walak man, kane don duuru an t'ettiyo an di y'ooniyo a booro Boy Raa kono an di y'olliga.

22

Dehutu k'urzi ki towwo k'Isa (Matiye 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11)

¹ Tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme, an yi waaku Pak ki Yawudiyagi gen, a guute gopon. ² Aame gen kane deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro an dehutu

urzi ki tôwwo k'Isa, wo an d'orgiso a d'of duuru me.

Ziidas ti deero d'of sedefe

³ Injino Meeda siitandani ti-t'iide eedí Ziidas wede an yi waaku sundí soo Iskariyot, yon wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geñ me. ⁴ Yon y'a iide an di ruuto ti deero d'of sedefe wo ti deero d'of boohiyo Boy Raa, a urzi wede mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me. ⁵ Kane ulban a t'ize unse baadan wo an i di ruute an i-t'eela sonko. ⁶ Aame geñ Ziidas y'a iyye, man y'a iise dehutu k'urzi wede kan mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan wo kane d'of duuru an ki suuna ye me.

Dehu k'ume k'isiyo k'ombo ere ki Pak

(Matiye 26.17-19; Markus 14.12-16)

⁷ Adda tarnaape ki Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme geñ, onniyo t'a iina ere an di walduutu inñi dambami an d'isiyo ombo ere ki Pak ki Yawudiyagi te. ⁸ Injino man Isa y'a igibe Piyer kane ti Zan, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun in isoy ombo tarnaapayin ki Pak kono in d'ooma.» ⁹ Man kane an di y' tunde, an'de: «De a too me kee ki dehu ay in d'isey ombe te?» ¹⁰ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun ollo, aame kun aa t'ettey k'adda geeger, kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo

ahu ti dingile, kun di y' daanoy bini adda boy wede y'a t'ettey. ¹¹ Wo kun t'iidey man, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombo tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me?» ¹² Wo yon biino y'un di kizey tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime. Geñ a ume genno kun d'isoy ombo te.» ¹³ Man kane an d'ingile, an iide'n suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, injino ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

Isa y'ombo ombo tarnaape ki Pak ti sanalliyagi

(Matiye 26.26-29; Markus 14.22-25; 1 Korent 11.23-26)

¹⁴ Aame peedo t'iide man, Isa y'a-guune ombo ti d'of zindi ¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Nun ti kaagine ni dihe t'addo pay ombo tarnaapayin ki Pak ette n'a oomi ti kune, ki poone n'a dabira geñ me. ¹⁶ Geñ kun ollo, n'un di rooto, ombo ette ni k'ooma ye baa, bini urzutú a-t'etta kereñ a aaniya Moziko Raa.» ¹⁷ Injino man y'a t'umbe kop, y'a ruute koduwo a Raa, man y'ede: «Kun soodo kop en, kun di dokko wede son yi goomo goomo. ¹⁸ Geñ kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti anki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inñi bin me, bini aaniya Moziko Raa.»

¹⁹ San y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa

kono k'ombo gette, man y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ette tuddó ere ni t'ela kono kune, kun d'iso injkino kono kun d'elka a nuuno.»²⁰ Aame an t'iimi man, ki kop ton injkino, y'a t'umbe y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Kop ti sobo adda ette, tod'te taa-suwa ere aware Raa yi ketta ti duwo t'urzi puuzadó, to t'ofa kono kune.»²¹ Wo kun ollo, wede yi ni t'ela bey don k'olmidayó, yon a enno, y'ombo ti nun kan soo.²² Derec, nun wede an n'ehe aa ulo wede en n'a t'inda, gen a-t'etta a munda wede aa Raa yi dehu, wo de dabar a wede yi ni t'ela bey don k'olmidayó.»²³ Injkinoman an d'iise tondiso ti tuddan, an'de: «De gen ti diinayin wee wee aasa munda injkino me?»

Wee wee goole a jiire me?
(Matiye 18.1; 20.25-28;
Markus 9.34; 10.42-45)

²⁴ San man kane sanalliyagi an d'iise niikiyto baadan ti tuddan kono an dehu an di suune, ti diinayan min wee wee goole a jiire me.²⁵ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki donzan ti toogo, wo kane don an d'ede urzi ki dokkiyo ekki donzan, an dehu duwo an di'n waake "Don k'isiyo beehiyko."»²⁶ Wo ki kune injkino ye. Ki too man wede goole a jiire ti diinagan y'a t'ise aa wede nenku a jiire, wo wede yi

dokkiyo duwo y'a t'ise aa wede naabo a duwo.²⁷ Wo a elkiyagan man, wede goole a jiire wee wee, wede i-guune ombo kunun, wede i naabiya a yode genno ko? Kun suune, goole wede i-guune ombo. Wo kun wollo, ankenno nun a diinagan en aa wede i naabiya a kune.²⁸ Kune kun ziida daayum zakidi a ita nun adda suldi don oone o iido me.²⁹ Wo Meegó y'o ele Moziko a nun, injkino kay nun n'un di-t'ele a kune.³⁰ Injkinoman kun d'oomey kun di sibey ti nun kan soo adda mozikadó, wo kun di konditey ekki kaakidagi moziko, kun dekkey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki don k'Izirayel.»

Tookiyo kuude ki Piyer

³¹ Galmeeega y'a ruute, y'ede: «Simo, Simo, kee k'ollo, Meeda siitandani ti tunde urzi ti Raa wo yid'ele, kune pay t'un tin tongile aakede an tongilso geme.»³² Wo de nun n'a tunde Raa kono kee, kono zaapu k'adda a nun a ki dagge ye. Wo aame ki-gimo a nuuno man, zembada k'an eelo toogo.»³³ Man Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nun, n'iyye n'a t'ette ti kee, ise k'adda dangay, ise n'a t'indey ton man.»³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Piyer k'ollo, n'a di rooto, anki a didfo ki poone uzu y'a kookila gen, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tan ado.»

Okkime tudde ki sanalliyagi k'Isa

³⁵ Mañ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame n'un igibe isiyo naabadó daa soñko, daa k'eese wo daa tobiyagi geñ, munda unni biito ko?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Munda ay ki'n biito ye.» ³⁶ Yoñ y'an di ruute, y'ede: «Wo ankenno enj wede i-d'ede soñko mañ y'a t'ambe, wede i d'ede eese toñ injino kay, wo wede i-k'ede kasigara ye mañ, kallayí wede goole y'a t'owol, wo yi d'owili kasigara te. ³⁷ Geñ kun ollo, n'un di rooto, enj ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Yoñ an aa ti y' gize ti don tôwwo duwo kan soo*." Geñ injino i dehu o d'aane. Mañ ono don an riije a tukki nuñ geñ, a-t'etta.» ³⁸ Kane sanalliyagi an di ruute, an'de: «Galmeegey, kasigara ede, sire ettiyo.» Yoñ y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Geñ iide baa.»

Tondiyo Raa ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye

(Matiye 26.36-41; Markus 14.32-38)

³⁹ Mañ t'adda geeger Isa yi-t'udde, y'a injile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye aa yi d'isiyo daayum, wo kane sanalliyagi an di y' diine. ⁴⁰ Aame y'iiney a ume genno mañ, yoñ y'an di ruute, y'ede: «Kun tondo Raa kono kun ki t'ooraa adda naamiya

daggiya ye.» ⁴¹ Wo yoñ y'aa lidde dokki ti tuddan suma wede y'a sedde mukkolo, mañ y'a-dikke wo yi ton-diyo Raa, y'ede: ⁴² «Meegó, ki dehu mañ dabar ette k'o ti ledde ti tuddo me, wo toñ mañ a ki t'ise aa nuñ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.» ⁴³ Mañ i d'iido maaleeka ti kandaane yi d'eele toogo a Isa me. ⁴⁴ Isa ulbí i-d'oodiyo baadan, mañ yi ton-diyo Raa ti toogo a jiiire sey, wo ranñadí a t'ize aa puuzo i zozziiso a siido.

⁴⁵ Aame yi-tunde Raa mañ, y'a t'iiziga y'a-gime ki tukki sanalliyagi, y'an di'n uuney kane an udige kono an t'ize sommagi dondon. ⁴⁶ Yoñ y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun moone me? Kun t'oozo wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooraa adda naamiya daggiya ye.»

Seedu k'Isa ki tôwwadí (Matiye 26.47-55; Markus 14.43-49)

⁴⁷ Isa onamí y'a ki ti'n dinge ye botto, aame geñ kane don duuru an t'uddo. Yode wede an yi waaku Zidas, yoñ ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geñ, y'an t'uugumo a don duuru me. An iiney mañ, y'a d'iide sirpa k'Isa y'a yi ziida yop kono yi-d'ise puuc a tobbisadí. ⁴⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Zidas, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, k'an di n' t'ele bey don k'olmidayó t'urzi k'isiyo puuc a tobbisadó

* 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

ko?» ⁴⁹ Aame kane donj a ita k'Isa an wulle munda wede isa genno man, an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, ay ti'n dokko ti kasigara ko?» ⁵⁰ Manj wede soo ti diinayan y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole donj sedefe, kuudi a dikke. ⁵¹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo, genj iide baa.» Injino yo y'aa butte a kuudi wede genno wo yi-d'ele bee. ⁵² Injino manj a kane deero donj sedefe, deero donj boohiyo Boy Raa wo ti donj i dokkiyo Yawudiyagi iido seefuzi, Isa y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo tuddo wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nunj wede k'oogire me?» ⁵³ Para manj nunj minj daayum ti kune a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. Wo de ankenno ette peedagun, peedo ere ki donj toogo adda zimolo an d'ise naabadan.»

Piyer y'a kiigira Isa

(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54)

⁵⁴ Manj Isa an di y' ziida, an ti y' dukke, an di t'iide k'adda boy ki mozigo goole donj sedefe. Wo Piyer yi di'n daaniya ti dokki. ⁵⁵ Duwo an di mudde uwwa a diine booro boy, wo Piyer y'a zunke yi kookiyo uwwa ti kane. ⁵⁶ Aame yi zunke yi kookiyo uwwa genj, i d'ede ere naabo t'a yi wulle, wo ti di y' wolliso tebenj adda k'edayi, manj t'a ruute, t'ede:

«Wede enno tonj yonj ti yode kanj soo.» ⁵⁷ Wo Piyer y'a yi giigira, yi di ruute, y'ede: «Erewo no, nunj ni ki y' suune ye.» ⁵⁸ Tanj boolonj manj i d'iido wede ti doolo, y'a yi wulle wo y'a ruute, y'ede: «Derec, kee tonj wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa!» Manj Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Ato, nunj ti diine kane ye.» ⁵⁹ A likke bini manj, i d'iido wede ti doolo yi-kodfime, yi d'eesiyo: «Ki kotto wede enj yonj ti yode kanj soo, kono yonj ti siidfo Galile.» ⁶⁰ Manj Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Aha, munda wede ki rootiyo genj a nuuno ye.» Wo a kaamiki aame y'a ti rootiyo botto genj, uzu y'a iile. ⁶¹ Galmeega y'a gilde ki tukki Piyer wo yi di y' wolleiyo tebenj adda k'edayi. Injino manj Piyer y'a ilke a ono donj Galmeega yi-ruute, y'ede: «Anki enj ki poone uzu y'a ola genj, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tanj ado.» ⁶² Manj t'adda boy Piyer yi-t'udde ti paate wo y'a iise molo baadanj.

Kalfita wo kossiyo k'Isa

(Matiye 26.67-68; Markus 14.65)

⁶³ Duwo donj i boohiyo Isa an di y'okko maade wo an di y' kossiyo. ⁶⁴ Edayi an i-t'ippe wo an di y' tondiso, an'de: «Kee nebi manj, ki y'unto wede i ki diine me!» ⁶⁵ Wo an i-d'irbita ono baadanj ti doolo donj ki kaldita.

Isa a daana deero don booro
(Matiye 26.59,63-65;
Markus 14.55,61-64)

⁶⁶ Aame ume i t'umpile man, kane don i dokkiyo Yawudiyagi, deero don sedefeke ti don suuniyo k'oogoro, an t'ugiye pay an di-t'iide Isa ki daana deero booro Yawudiyagi, ⁶⁷ wo an di y' tunde, an'de: «Almasi Raa yi biire, kee ko? K'ay ki ti rooti do.» Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aame n'un ruuta man, kun k'amba ye onamo me, ⁶⁸ wo aame n'unni tunda ton man, onamo kun ki ti'n kima ye. ⁶⁹ Wo ti anki en, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jiire pay.» ⁷⁰ Kane pay an di ruute, an'de: «Inkino man kee Ulo Raa ko?» Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aa kune batum kun ruute, en min nuuno.» ⁷¹ Inkino man an di ruute, an'de: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kine in illiga bize yode batum i ruute me.»

23

Isa a daana Pilat
(Matiye 27.2,11-14;
Markus 15.1-5)

¹ Man kane don i t'ugiye an t'iiziga pay, an di-t'iide Isa ki daana Pilat, yon Romen goole siido. ² A ume gen kane an d'iise sakiysa k'Isa, an'de: «Wede en kaye ay y'uuney don siidadey yi

ti'n daggiya, y'an rootiyo jibaaye an ti toogo k'eliyo a mozigo goole ki Romen me, wo son yi t'ize yode batum Almasi Raa yi biire, yon mozigo Yawudiyagi.» ³ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Gen aa ki ruute.» ⁴ Inkino man Pilat y'an di ruute a kane deero don sedefeke ti don duuru, y'ede: «Wede en nun munda k'ulsu a eedi ni k'uune ye, wede i di t'iide booro t'a yi seeda me.» ⁵ Wo kane an di kodfime, an'de: «Yon t'urzi dooyisadi don pay y'an t'eliyto ono bini a-t'ooziga deyyiso. Yon y'iiso ti siido Galile, y'a t'uukey siido Ziide pay, wo anken y'aa d'iina a enno.»

Isa a daana mozigo Erod

⁶ Aame Pilat y'illiga ono genno man, y'a tunde, y'ede: «Wede en yon ti siido Galile ko?» ⁷ Wo aame yi zuune Isa yon ti siido ere mozigo Erod Antipas man, Pilat yi di y'igibe a Erod, kono a onniytagi gen yode Erod ton a Zeruzalem. ⁸ Aame Erod yi wulle Isa man, ulbi aaze unse baadan, kono yon y'ollige rabiladi ti kaagine wo yi dehu y'a ti y' wolle. Inkino yi zaapu elkisadi yid'isa munda k'armika y'awolla. ⁹ Erod y'a yi tundite tan baadan, wo yo Isa yik'ohine bizi ye. ¹⁰ Kane deero don sedefeke, ti don suuniyo k'oogoro, kane a sirpa an di rootiyto ono ti golla

zakidí. ¹¹ Erod kane ti asigiryagi an di y'okko maade wo an di y'ambutu saa saac. An i-di t'usse kalle majjaane, maŋ yi di y'igibe a Pilat. ¹² Erod ti Pilat geŋ ti poone kane adu, wo ti onniyo gette an t'ize lanziyagi.

Booro k'Isa ki tōwwadí

¹³ Inŋino maŋ Pilat y'a-tusse kane deero doŋ sefeke, deero Yawudiyagi wo ti doŋ duuru, ¹⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede eŋ kun oo d'iido'ŋ kun'de, duwo pay yi ti'n daggiya. Inŋino ni y' tunde a daanagun a ono doŋ kun rootiyto a tukki yode geŋ me, wo nuŋ munda ulsu a eedí ni k'uune ye a t'ide booro t'a yi seeda me. ¹⁵ Erod geŋŋo toŋ munda ulsu yi k'uune ye a eedí me, inŋino y'ay ti y' gimo. Kono k'inŋino, wede eŋ munda ulsu yi k'ize ye wede a t'ide k'unto me. ¹⁶ Inŋino maŋ n'an t'ela urzi a asigiryagó an ti y' gorpipa ti marpa doo miŋ, saŋ an i-d'eeza kollo.» ¹⁷ Yi ruute inŋino kono aa an d'isiyo daayum a tarnaape Pak ki Yawudiyagi, i dehu Pilat y'an d'adfe wedusu soo t'adda dangay.

¹⁸ Wo pay kaŋ soo an d'iise dollite, an'de: «Wede geŋ ki y'odo! K'ay t'adfi Barabas!» ¹⁹ Yo Barabas geŋ an yi ziida dangay kono yoŋ wede an t'eelite ono a duwo an d'iiziga deyyiso adda geeger ki tukki Romen, wo soŋ y'iide wedusu. ²⁰ Pilat y'an d'iise rootiyto sey a

doŋ duuru kono yi dehu Isa yi-d'eeze. ²¹ Wo kane an di dollite, an d'eesiyo: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» ²² Maŋ Pilat y'an di ruute k'aduwe, y'ede: «Wede eŋ munda ulsu miŋ y'ize moo me? Nuŋ maŋ munda ulsu ni k'uune ye a eedí i di t'ide k'unto me. Inŋino n'an t'ela urzi an ti y' gorpipa ti marpa doo miŋ, saŋ an i-d'eeza kollo.» ²³ Wo kane an di kodfime dollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Isa ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat i-di t'iide a dollitadan gette. ²⁴ Inŋino yoŋ booro y'an ti-dikke a munda wede Yawudiyagi an ton-diyo me. ²⁵ Barabas wede kane an dehu geŋ, Pilat y'a y'udfe, yode wede an ti y'ele adda dangay kono y'an t'eelite ono a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romen, soŋ y'iide wedusu geŋ me. Wo yo Isa y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an d'ise munda wede kane Yawudiyagi an dehu.

Taakiya k'Isa ekk'undumu (Matiye 27.32; Markus 15.21)

²⁶ Maŋ Isa an di-t'ette k'ume taakiyadi. A urzi an a-t'ikkima ti wede soo inŋino yoŋ ti geeger Siren, sundí Simo, y'aahiya doome. Kane asigiryagi an di y' ziida, an

i-d'ele undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, y'a t'umbe a dannayí wo yi daaniya Isa. ²⁷ Doŋ duuru baadaŋ ki siido gette an di y' daaniya, ti diinayaŋ erayi an a-t'ibi beydaŋ a giggiraŋ wo an di d'ollite m'olo kono k'Isa. ²⁸ Maŋ Isa y'a gilde k'ume k'erayi geŋno wo y'an di ruute, y'ede: «Kune erayi Zeruzalem no, kun ôole ye kono nuŋ me, ki too maŋ kun ôolo'ŋ ki kune wo ki inŋiguŋ. ²⁹ Derec, onniytagi saŋ maŋ an d'aana, aame geŋ an di roota: "Uŋsuwo a kane erayi doŋ kartiyagi, a kane doŋ an k'ehe ye wo an k'uude inŋi ye botto." ³⁰ Inŋino maŋ d'wo an di roota, an t'eesa: "Moŋgali an ay di ti'n ruugi!" wo soŋ an t'eesa: "Kessagi an ay ti'n ombidfi!" ³¹ Aame d'wo an o isiyo kino a nuŋ wede aakede undumu zeere eŋ me maŋ, an d'aana moo me a kane doŋ aakede inda doŋ meedfi me*?»

³² An a-dukko a ita k'Isa doŋ sire ti doolo, kane doŋ k'oogire, an ti'n t'ide ti yode kaŋ soo. ³³ An iiney a ume wede sundí «osse k'eego» maŋ, a ume geŋ Isa asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo an a-tiike ti yode doŋ k'oogire sire, wede soŋ t'undumzí a

kese k'ammidadí wo soŋ t'undumzí a kese geeladí. ³⁴ Inŋino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, k'an t'iso tambobino, kono an ki suune ye munda wede an isiyo geŋ me.» Wo asigiryagi an di dikkid'a kallagi k'Isa t'urzi k'arbu teltel muntelliyo. ³⁵ Kane doŋ duuru an t'ihira anŋeŋno, an di wolliiyo. Kane deero Yawudiyagi an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Yoŋ doŋ doolo y'an utte de, anken y'utto tuddí batum, aame yo Almasi Raa yi biire kotto maŋ!» ³⁶ Kane asigiryagi toŋ an di y'okko maade, an a d'ettiyo goppon ki sirpadí, an i-d'eliyo toote suddo k'inŋi k'inda biŋ y'a sibe, ³⁷ wo an d'eesiyo: «Aame kee mozigo Yawudiyagi kotto maŋ, k'utto tuddá batum!» ³⁸ T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riine, an'de: «Yode eŋ mozigo Yawudiyagi.»

³⁹ Ti diine doŋ k'oogire sire an ti'n tiike ekk'inda geŋ, wede soŋ y'a gilde Isa, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire kotto maŋ, k'utto tuddá batum wo kaye pây!» ⁴⁰ Wo yo wede soŋ y'a y'id'dise, yi di ruute, y'ede: «Kee a Raa ki-k'orgiso ye, kee wede booro ti ki ziida k'unto ti yode eŋ kaŋ soo. ⁴¹ Ki kine dabar ette d'erec, kono in

* **23:31** 23.31 Ono k'Isa yi rootiyo a tukki Undumu zeere wo Inda doŋ meedfi: I-kaza undumu zeere yode Almasi batum, wede i-k'ede oldfiko munda ye toŋ an di y' dibire bini unto. Inda meedfi kane Yawudiyagi doŋ k'isiyo k'oldfiko, geŋ taŋ baadaŋ a jiiere dabar ere an t'oonate.

ooniyo munda wede in ize t'urzi naabadiŋ, wo yo wede eŋ munda ulsu yi k'ize ye.»

42 Saŋ y'a ruute sey, y'ede: «Isa, k'a n'elko aame kikiimo ki mozikadá geŋ me.»

43 Maŋ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Derec inŋkino wo n'a di rooto: Anŋki eŋ kee ki-t'etta ti nuŋ adda jenne.»

Unto k'Isa

(*Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41*)

44-45 Aame peedo t'ize diine maŋ, ti ki tooriyo ye, ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. Wo alboy wede i dikke adde Boy Raa soŋ k'adda soŋ ki paate, a t'ihina tar a diinayí. 46 Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, n'a-d'elo undó a beezá†.» Aame y'a ti ruute inŋkino maŋ, y'a-t'ihe.

47 Goole k'asigiryagi meeda ki Romenŋ yi wulle munda wede ize me. Maŋ y'a imme Raa wo y'a ruute, y'ede: «Ki kotto wede eŋ yoŋ ki diine.»

48 Kane doŋ duuru pay iide wolleiyo geŋ, aame an wulle munda wede ize maŋ, kane an di-gime, beydaŋ an a-t'ibi giggeraŋ kono an moolo.

49 Wo kane pay lanziyagi k'Isa ti erayi doŋ i yi diino ti siido Galile, an t'ihirte ti dokki an di wolleiyo munda wede isiyo.

Isa adda muuzo
(*Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47*)

50-51 I d'ede wedusu sundí Yusup yoŋ ti geeger ki Yawudiyagi sundutú Arimate. Wede geŋ yoŋ beehiye wo ki diine, yi zaapu elkisadí a ettiyo Moziko Raa. Yoŋ wede ti diine deero booro Yawudiyagi, wo yi k'iyye ye a munda wede doŋ deero booro ongo an dihe an d'ise a tukk'Isa, wo soŋ a naabadaŋ ere an ize te. 52 Yo y'a iide y'a uuney Pilat, y'a yi tunde a nuune k'Isa. 53 Pilat yi-d'iyye, maŋ Yusup y'a ti y' d'iige nuune t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me. Y'a ŋilpe ti sotor tuwarwa zooyatú ooŋe, yit'ele adda muuzo, tođ'te aa urmi an ittiba mokololo, a ume isire wenda kaŋ soo toŋ an k'eele ye. 54 Suldí geŋ ize onniyo jima, duwo an okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa‡. 55 Kane erayi doŋ i diino Isa ti siido Galile geŋ, Yusup an di y' diine, an di wullo muuzo wo mummino an ziipe nuune k'Isa me. 56 Saŋ maŋ an di-gime k'adda geeger, an iide'ŋ an d'iwilo egey ti puutagi k'inda doŋ eediyadaŋ unse, an aa di gilse ki rorriso a nuune k'Isa. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ,

† 23:46 23.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 31.6. ‡ 23:54 23.54 Di Yawudiyagi, onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anŋki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo. Wo onniyo ere ki puukiyo toŋ inŋkino kay, geŋ inŋkino nuune k'Isa an di dihe an t'ottiba ki poone peedo t'a oora geŋ me.

an di buuke aakede oogoro ti rootiyo.

24

Bald'iya k'Isa

¹ Onniyo dumas ti soohe walak maŋ, erayi an di ziki egey doŋ kalsiya eediyadan unŋse a beydaŋ, an d'ingile ki biza muuzo. ² An iiney maŋ, an wolliyoo zumbulu wede an a-t'ippe a biza muuzo'ŋ doŋkilso a kese. ³ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo nuune Galmeega Isa an ki y'uuney ye. ⁴ Kane erayi an d'uhibe, a kaamiki a daanadaŋ i d'iido kuuli sire ti kallagi i ralita. ⁵ Inkiino kane orgiso t'anni ziida, an di nukkite, wo de kuuli doŋ sire geŋ an an di ruute, an'de: «Ki moo me kun wekku wede zeere a diine doŋ unto me?» ⁶ Yoŋ umbo a enno me, Raa yi ti y' bildē. Kun elko a ono doŋ y'un ruute aame yo botto a siidfo Galile, y'ede: ⁷ «I dehu nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'ela a bey doŋ k'oldfiko, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo onniyo sire k'aduwe maŋ n'a-bald'a.»

⁸ Inkiino maŋ kane erayi geŋ an di'n ilke ono doŋ Isa y'an ruute geŋ me. ⁹ Kane ti biza muuzo an di-gime, wo an iide'ŋ an an t'iide taaya gette pay a kane doŋ koomat makumu soo wo a kane sanalliyagi doŋ ongo pay. ¹⁰ Kane erayi doŋ iide ki biza muuzo geŋ, Mariyam

ere ti siidfo Magdalla, Zane wo Mariyam ere mekki Zak. Wo erayi doŋ ti doolo doŋ iide ti kane geŋ, taaya gette an an t'iide pay a doŋ zina k'Isa me. ¹¹ Wo kane a onamaŋ geŋ an di'n wulle erayi aa doŋ maadagi, onamaŋ an ki d'umbe ye. ¹² Wo toŋ maŋ Piyer y'a t'iiziga y'a ukke ki biza muuzo. Y'iiney maŋ, y'a t'uttile yi nooniyo k'adda, yi wolliyoo'ŋ sarwilagi daŋŋal, maŋ y'a ziida giggiri a munda wede ize geŋ me, wo y'a-gime ki boozí.

A urzi k'Emayus

¹³ A onniyo gettiyo batum i d'ede sanalliyagi sire an ambe k'adda k'ille sundutú Emayus, tod'te suma kubbaara paat ti Zeruzalem me. ¹⁴ Kane an di rootiyo tuddaŋ a suldi doŋ pay ize geŋ me. ¹⁵ Aame kane an rootiyo wo an niikiyo ti tuddaŋ geŋ, yode Isa batum y'a iide, y'a-ti giyye ti kane an di sooru kaŋ soo. ¹⁶ Kane an di y' wolliyoo, wo munda an t'ee girso ki suuniyadi me.

¹⁷ Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun di sooru de, kun di niikiyo a tukk'amme?» Inkiino maŋ kane an t'ihira, sommagi dondoŋ. ¹⁸ Wede soo ti diine kane sire geŋ sundí Kiliyopas, yi di ruute, y'ede: «Kee siidá daŋŋal ko, wede i lekkiyo a Zeruzalem wo i ki suune ye munda wede ize adda k'onniytagi doŋ k'ita eŋ me?» ¹⁹ Yoŋ y'anni tunde,

y'ede: «De ize moo me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Munda wede i-iina a tukk'Isa wede ti geeger Nazaret. Yoŋ geŋ nebi wede toogo, wo y'a ti gize toogadí t'urzi naabadí wo t'urzi k'onamí a daana Raa wo a daana duwo pay. ²⁰ Kane deero doŋ sedikadiŋ ti doŋ dokkiyadiŋ an an di y'ele a bey doŋ k'olmidayí kono booro t'a yi seeda ki tôwwo, wo an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. ²¹ Kaye ay ziipe elkisadey a yode, yoŋ wede soo y'an adɗa doŋ k'Izirayel ti bey doŋ k'aduzan. Wo t'ekki sulɗi pay geŋ, onniyo anki ette k'aduwe t'ume sulɗi geŋ ize me*. ²² Wo toŋ erayi miibi ti diinayey an ayn'iddira. Anki ti soohe walak an d'ingile ki biza muuzo. ²³ An iide'ŋ, nuune k'Isa an ki y'uune ye. Kane an digimo, an ay t'iide taayadan te an'de, maaleekiyagi an'n iido tuddan wo an di ruute, an'de: "Yoŋ zeere." ²⁴ Ti diine kaye ay sooru kaŋ soo geŋ, doŋ miibi an d'ukke ki biza muuzo wo an d'uuney miŋ pay a-t'iide aakede erayi an ruute. Wo yoŋ miŋ umbo, an ki y' wullo ye.»

²⁵ Inkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune doŋ elkisagun attidí, kun k'ambu kesiko ye ono doŋ

pay nebiyagi an ruutite geŋ me. ²⁶ Ki kotto i dehu Almasi Raa yi biire geŋ y'a dabire inkino doo miŋ, saŋ yi t'etta adda daryikadí kollo.» ²⁷ Saŋ y'an di gizite kereŋ sulɗi doŋ pay an riinjite ti kaaga a tukki yode adda mattup ki Raa geŋ me, y'a iise ti mattup k'oogoro Muusa bini y'a-ti dinge ti mattupiyagi doŋ pay ki nebiyagi.

²⁸ Aame kane an iiney goppon ti ille ere an'te maŋ, Isa yi d'isiyo aakede y'ingile ki daana inkino. ²⁹ Wo kane an di koddime, an d'eesiyo: «Kee k'oopo ti kaye kino, peedo t'a t'ooriyo ume y'ize.» Inkino maŋ yi-t'iide adda boy, y'a uupe ti kane. ³⁰ Y'a-guune ombo ti kane, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa, maŋ y'a burkite, y'an d'ele. ³¹ Aame geŋ edayan a t'ihina, kane an di y' zuune Isa me, wo a kaamiki ti daanadan y'a nukkidfe. ³² Kane an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: «Aame kine a urzi wo yoŋ y'in rootiyto a tukk'ono doŋ an riinjite ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ, ki kotto in d'uwwwe munda a biza k'ulbin me.»

³³ Maŋ kesiko kane an t'iiziga, an di-gime ki Zeruzalem. An iide'ŋ an di'n uuney kane sanalliyagi koomat makumu soo geŋ an

* **24:21** 24.21 Onniyo anki ette k'aduwe t'ume sulɗi geŋ ize me: I-kaza di kane Yawudiyagi an elkiyo wedusu y'unto maŋ, undí ti lekkiyo a sirpa nuune onniyo sire k'aduwe geŋ, yi ki bilde ye maŋ geŋ umbo ki daanadí baa.

t'ugiye ti don an sooru soo,
³⁴ wo kane an an di ruute
 a don sire gen, an'de: «Ki
 kotto Galmeega yi bilde, yi
 gize tuddi a Simo!» ³⁵ Wo
 kane batum an an t'iide
 taaya a munda wede ize a
 urzi, wo mummino kane Isa
 an di y' zuune a ume wede
 y'an forkiso mappa gen me.

*Isa yi kaza tuddi a sanal-
 liyagi*

³⁶ Aame kane onaman
 botto an a ki ti'n dinge
 ye gen, a kaamiki yode
 Isa batum y'a gize tuddi a
 diinayan, wo y'an di ruute,
 y'ede: «Toose ti koono ti
 kune.» ³⁷ Kane an d'iddira,
 orgiso t'anni ziida baadan
 kono an elkiyo an wulle'n
 beyye. ³⁸ Wo Isa y'an di
 ruute, y'ede: «Moo me kun
 orgiso me? Moo me un d'ede
 niikiyo adda k'addugun
 me?» ³⁹ Kun wollo beydo
 ti zonfo, en min nun! Kun
 ni botto, wo kun wollo
 beyye'n i-k'ede tukiyo ye
 osse ye, wo nun oo d'ede
 aakede kune kun woliyo.
⁴⁰ Yon y'a ti dinge onami
 man, y'an di gize beydi ti
 zonfi. ⁴¹ Wo kane onami
 an k'ambu ye botto kono
 addan uune t'unsowo wo an
 ziida giggiran. Inkiyo man
 yon y'anni tunde, y'ede: «A
 enno un ede munda k'ombo
 ko?» ⁴² Kane an i di burko
 puuniso gayirsa an i-d'ele.
⁴³ Yon y'a ziida wo y'a t'iimi
 a daanadan.

⁴⁴ San y'an di ruute, y'ede:
 «Aame nun botto ti kune
 gen, enno munda wede n'un

ruute me: I dehu ono don
 an riije a tukki nun adda
 mattup k'oogoro Muusa ti
 ono don ki nebiyagi wo adda
 mattup ki Soom gen, kane
 pay a aane kono a-t'ette
 a ono mattupiyagi enno.»
⁴⁵ Inkiyo man yon y'an
 t'ihina eedan, kono an di
 seeda ita k'ono don an riije
 ti kaaga adda mattup ki
 Raa, ⁴⁶ wo y'an di ruute,
 y'ede: «Enno munda wede
 an riije me, an'de: Almasi
 Raa yi biire, y'a dabira bini
 y'a t'inda, san onniyo sire
 k'aduwe man Raa y'a ti y'
 balda ti diine don unto me.
⁴⁷ Gen i dehu an di kizite
 ti sundi a ita duwo pay, an
 di t'eesa ti Zeruzalem, an an
 di roota a duwo an di-kima
 lekkiyadan wo an t'ona
 tambobino k'oldikadan. ⁴⁸ A
 suldi pay gen kune kun illiga
 wo kun wulle. ⁴⁹ Wo nun ni-
 t'igibo a eggun munda wede
 Meego Raa yi ruute y'un
 t'ela. Wo kune'n, kun lekko
 adda geeger bini toogo ere
 i deego t'awwa ti kandaane
 t'un di'n onna.»

*Engilso k'Isa k'awwa ki
 kandaane*

⁵⁰ San t'adda geeger Isa
 y'an t'udde ti paate, an
 d'ingile k'ume wede gop-
 pon ti ille ki Betani. A
 ume gen y'a ziki beydi
 wo y'an di ziipe beeko.
⁵¹ Aame y'an zaapu beeko
 gen, kane y'an di'n iili, yon
 Raa y'a y'umbe k'awwa ki
 kandaane. ⁵² Aame gen
 kane an di-dikke wo an

t'uttile a daanadí, saŋ an digime ki Zeruzalem t'uŋsuwo baadaŋ. ⁵³ Kane an d'ettiyo daayum k'adda booro Boy Raa, wo an di tamma Raa.

Rabila Majjaanawa k'Isa Zaṅ yi riine

*En urzi k'ono d'ofṅ kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette Rabila Majjaanawa, wede zina Zaṅ yi riine. Adda mattup ette Zaṅ y'a ruute ti suldi d'ofṅ Isa y'ize a siido, ti dooyiso ere yi duuye d'uwu. Wo soṅ y'a ruute a urzi k'untadi wo a urzi baldiyadi ti diine d'ofṅ unto. Isa yi kazita ti toogo a d'uwu, y'an d'eliyo beeko a d'ofṅ k'eeni wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Mattup Zaṅ yi riine ette, onamtú i ki deeyiso pay ye ti ono d'ofṅ adda mattup ki Matiye, Markus wo Lik gi riine me. A eesiyo mattup ette, Zaṅ y'a ruute Isa yoṅ wede an yi waaku Ono geṅ, yoṅ Raa y'a iido ki siido, y'a-gime wedusu (Zaṅ 1.1,14). Isa y'aaze suldi k'armika baadan, kono d'uwu an d'oyye yoṅ Wede k'Uttiyo, Raa yi ruute y'a t'igibo t'ume k'eesiyo duniya too.

Aame Isa yi lekkiyo a siido botto geṅ, d'uwu tuddan an ti-t'ihinte kono yode. D'ofṅ ongo an ziipe addan a Isa kono an zuune adda k'addan yoṅ Ulo Raa, wo d'ofṅ soṅ an di y' giigira. Wo de Zaṅ y'a riine, y'ede: «Ono d'ofṅ soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yoṅ

Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundi man, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.» (Zaṅ 20.31)

*Raa yi kaza tuddi t'urzi
k'Isa Almasi*

¹ Ki poone Raa y'a okkima suldi pay geṅ, wedusu an yi waaku Ono yoṅ ede to. Raa kane ti wede an yi waaku Ono geṅ kane soo, wo wede an yi waaku Ono geṅ yoṅ miṅ Raa batum. ² Ki poone Raa y'a okkima suldi pay geṅ, yode ti wede an yi waaku Ono geṅ kane soo. ³ Suldi d'ofṅ Raa y'ikkima pay geṅ, an ikkima ti wede an yi waaku Ono geṅ soo. Munda wede Raa y'ize siidi umbo, daa wede an yi waaku Ono geṅ me. ⁴ Wede an yi waaku Ono geṅ, yoṅ lekkiyo ere ki daayum, wo tode lekkiyo gette ti d'eliyo toore a d'uwu. ⁵ Toore geṅ yi-tooriyo adda zimolo, wo zimolo t'a ki y' ziiida ye. ⁶ Inṅkino man ti kaaga Raa y'a igibe wede zindi ki tukki d'uwu, wedusu geṅ sundi Zaṅ. ⁷ Zaṅ yoṅ wede illiga rabila toore, y'a iide y'an di kize urzi toore geṅṅo, kono t'urzi yode d'uwu pay an d'olliga, wo an zaape addan a toore geṅṅo. ⁸ Yode Zaṅ geṅ toore yode batum ye, yoṅ y'iide y'an di kize toore a d'uwu. ⁹ Yo Wede an yi waaku Ono geṅ, toore wede ki kotto, y'ettiyo k'adda duniya, y'a toore adda k'adde d'uwu pay.

¹⁰ Yoŋ geŋ y'a iido k'adda duniya, wo duniya ette Raa y'ikkima t'urzi yode batum. Y'a likke, wo doŋ duniya an gi di y' zuune ye. ¹¹ Y'a t'iide k'ume doŋzi Izirayel, wo kane an gi di y' ziida ye. ¹² Wo de a kane doŋ i yi ziida wo i ziipe addaŋ a yode geŋ, y'an d'ele urzi an t'ize inŋi Raa. ¹³ An t'ize inŋi Raa t'urzi k'ehiyo ere a urzi tudde ye, aa duwo an ki-dehu ye, wo an t'ize inŋi Raa t'urzi k'ehiyo ere ti toogo Raa.

¹⁴ Inŋino maŋ wede an yi waaku Ono geŋ y'a-gime wedusu, y'a iido y'a likke diine kaye, addi ôniyo ti beeko wo y'in di kaza urzi wede derec. Ay di wulle goolikadi, goolikadi ere meeda gette i ele Meega Raa a yode Uli soo daŋŋal. ¹⁵ Wo Zaŋ geŋ y'a iise kazita a tukk'Isa ti golla awwa, y'ede: «Enno wedusu wede ni rootiyo onami me, wede n'ede: wede ede ettiyo k'itadô me, wo yoŋ goole y'a jiiire nuŋ, kono nuŋ an di'n t'eha botto geŋ, yoŋ ede to.» ¹⁶ Yoŋ addi'ŋ tasse ti kine me, y'in di ziipe beeko baadaŋ ki daayum a kine pay, wo beekadi daayum a ekki kine. ¹⁷ Oogoro tod'te Raa yi t'elo ti kaaga t'urzi Muusa a duwo. Wo de beeko ti derec an iido t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁸ Wenda soo toŋ i wulle Raa umbo, wo de Ulo yoŋ soo daŋŋal yode batum Raa, yi lekkiyo a sirpa Meega

Raa geŋ, y'in di y' gize.

Zaŋ Batis ti doŋ zina ki Pariziyen

(Matiye 3.1-12; Markus 1.2-8; Lik 3.15-17)

¹⁹ Kun ollo enj ono Zaŋ yi gizite. Onniyo soo deero Yawudiyagi a siido Zeruza-lem an d'igibe doŋ sedefe ti doŋ ti biza bumbu Lebi ki tukki Zaŋ. An d'iide, an d'uuney Zaŋ kono an di y' tonde: «Kee'ŋ wee wee?»

²⁰ Aame an iide an yi tunde maŋ, yoŋ y'an k'umbida ye, wo y'an di ruute kereŋ, y'ede: «Nuŋ Almasi Raa yi biire ye.» ²¹ Inŋino maŋ an di y' tunde sey, an'de: «De kee'ŋ Eli ko?» Maŋ Zaŋ y'ede: «Aha, nuŋ Eli ye.» An di yi tunde sey, an'de: «Kee'ŋ nebi wede ay delliyo ko?» Zaŋ y'ede: «Aha, nuuno ye.» ²² Inŋino an i di ruute, an'de: «Kee'ŋ wee wee? K'ay ti rooti, kono ay an di kizey a doŋ ayn'igibo me. Kee miŋ wee wee?» ²³ Maŋ Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ ti ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ golla ki wedusu yi dollite adda balda, yi d'eesiyo: Urzi Galmeega kun i-ti y'okkoŋ ki diine delele*.»

²⁴ A diine doŋ zina an igibe ki tukki Zaŋ geŋ, Pariziyen toŋ adda. ²⁵ Kane geŋ an di yi tunde Zaŋ sey, an'de: «Kee'ŋ Almasi Raa yi biire ye, Eli ye wo nebi wede ay delliyo ye de, ki moo me

* 1:23 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

ki'ni suyyiso d'uwon ḡ batem me?» ²⁶ Zaṅ y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Nuṅ d'uwon ni'ni suyyiso batem t'ahu, wo de a diinagaṅ geṅ i d'ede wede ede kun ki y' suune ye. ²⁷ Wede geṅ y'ettiyo k'itadó, wo nuṅ ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye.» ²⁸ Suldzan pay an ize geṅ a ille Betani, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo a ume Zaṅ d'uwon y'anni zuyyite batem.

Isa Almasi Ulo Damu Raa

²⁹ Soggo maṅ Isa yi-t'udfo k'ume Zaṅ. Aame Zaṅ yi y' wulle maṅ, y'ede: «Kun wollo enṅo Ulo Damu Raa i booyiso oldfiko don duniya pay me. ³⁰ Ono ni ruute a tukki yode enṅo, n'ede: "Wede ede y'ettiyo k'itadó me, wo yon goole y'a jiiere nuṅ, kono nuṅ an di n' t'eha botto geṅ, yon ede to." ³¹ Ki poone ton nuṅ ni ki y' suune ye yon wenda me, wo n'iido d'uwon ni di'n suyyiso batem t'ahu'ṅ kono n'an di y' kize a don k'Izirayel.»

³² Zaṅ yi kazita a tukk'Isa sey, y'ede: «N'a wulle Unde Raa t'a d'igo ti kandaane aa deere, t'a di-guune a tuddi. ³³ Nuṅ ni ki y' suune ye, wo Raa wede i n'igibe d'uwon ni di'n suyyiso batem t'ahu geṅ y'o di ruute, y'ede: "Unde Raa gette k'a ti wolla t'a deego ti kandaane, t'a di koonaa a tukki wede. Geṅ yode geṅno wede a suyya d'uwon ti Unde Kamileṅ me." ³⁴ Wo munda geṅ n'a yi wulle, wo inḡkino maṅ n'un

di kaza kereṅ, wede en yon Ulo Raa.»

Andire ti Simo Piyer

³⁵ Ti soggatú sey ton, Zaṅ ti sanalliyagi don sire geṅ an lekkiyo a umayaṅ. ³⁶ Zaṅ geṅ yi wulle Isa y' enggile maṅ, y'a ruute y'ede: «Enṅo Ulo Damu Raa me.» ³⁷ Aame kane sanalliyagi sire geṅ an illiga Zaṅ yi ruute inḡkino maṅ, an d'iise daaniya k'Isa. ³⁸ Isa yi gilde maṅ, yi wolliyo'ṅ an yi daaniya, maṅ y'anni tunde, y'ede: «Kun ni daaniya'ṅ kun dehu moo me?» Maṅ kane an i-di'n gime onami, an'de: «Rabbi (i-kaza wede dooyisadey) kee ki lekkiyo a too me?» ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun di-wolley.» Maṅ an d'ingile, an di wullo ume yi-lekkiyo me. Geṅ a peedo lohe, ume'ṅ an a-ti y'ingile ti yode.

⁴⁰ Andire leema Simo Piyer geṅ, yon ti diine don sire illiga ono Zaṅ yi ruute wo an di diine Isa geṅno. ⁴¹ An ti gimo maṅ, Andire y'iide'ṅ y'a uuney ki poone'ṅ leemadi Simo, wo yi di ruute, y'ede: «Almasi Raa yi biire'ṅ, ay yi wullo.» (T'ono Girek geṅ Kiris i-kaza Almasi.) ⁴² Maṅ yi-di t'iide leemadi Simo k'ume k'Isa. An iiney maṅ, Isa yi di y' wolliso yerere adda k'edayi, maṅ yi di ruute, y'ede: «Kee'ṅ Simo ulo ki Zonas, wo ti anḡki en an gi di waaka Piyer.» Suma gette i-kaza mukkolo.

Pilip ti Natanayel

43-44 Onniyo k'ita maŋ Isa y'a ingile ki siido Galile, an d'ikkima ti Pilip wede ti geeger Betsayda, siido k'Andire ti Piyer. Maŋ

Isa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Pilip, ki ni daani.»

45 Saŋ maŋ Pilip y'a uuney Natanayel, wo yi di ruute, y'ede: «Ay yi wullo wede dusu wede Muusa y'a ruute adda mattup k'oogoro, wo nebiyagi toŋ an ruute onami me. Yoŋ Isa wede ti geeger Nazaret, ulo Yusup.»

46 Natanayel yi di ruute, y'ede: «Ti Nazaret ummey, munda beehiye etto dey ko?» Pilip yi di ruute, y'ede: «K'edi, wo k'a wolla.»

47 Aame Isa yi wulle Natanayel y'ette tuddi maŋ, y'a ruute ono a tukki yode, y'ede: «Ulo k'Izirayel toc miŋ yode enno, yo eŋ wede ki diine.»

48 Natanayel yi di ruute, y'ede: «De kaŋ mummino k'a ni zuune me?» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki poone Pilip y'a ki waako'ŋ geŋ, ni ki wulle kee'ŋ a undiso pigiye.»

49 Inkiŋo maŋ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó, kee'ŋ Ulo Raa. Kee'ŋ mozigo doŋ k'Izirayel.»

50 Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe adda a nuŋ kono k'illiga ni ruute ni ki wulle a undiso pigiye, wo k'a wolla suldi baadaŋ a ceera enno sey.»

51 Maŋ Isa yi di ruute sey, y'ede: «Derec inkiŋo

wo n'un di rooto: Kun di wolla kandaane a-t'ihina, wo maaleekiyagi Raa an di deegita wo an di kilita† t'awwa nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno.»

2

Armika k'Isa ere ki poone

1 Onniyo sire k'aduwe maŋ, i d'ize seedu k'erewo a geeger Kana siido Galile. Mekk'Isa t'iide, 2 wo Isa ti sanalliyagi toŋ an'ni wiike.

3 An ize bini maŋ, toote k'inŋi biŋ a biite. Inkiŋo maŋ mekk'Isa ti di ruute a ulutu'ŋ, t'ede: «Toote k'inŋi biŋ an biite.»

4 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, nuŋ n'aase mummino? Peedadó ti k'iide ye botto.»

5 Inkiŋo maŋ tod' t'an di ruute doŋ naabo'ŋ, t'ede: «Y'un ruuta munda maŋ, kun t'iso.»

6 Aame geŋ i d'ede boŋgali zoot an tutte ki moŋgali, Yawudiyagi an d'obite ahu adda, an d'opilsito tuddaŋ, k'a t'ise kamileŋ a daana Raa a urzi k'oogiradaŋ.

Bukkulu soo geŋ y'oomi suma toolo sire ado. 7 Maŋ Isa y'an di ruute doŋ naabo, y'ede: «Boŋgali geŋ kun t'oonito t'ahu.»

Inkiŋo maŋ kane doŋ naabo an iide'ŋ, an t'ũunite boŋgali'ŋ geŋ pepelele. 8 Aame boŋgali'ŋ an ti'n ũunite maŋ, Isa y'ede: «Ankeŋ kun eesu ahu geŋ, kun i-d'odo a wede dokkide.»

Maŋ kane doŋ

† 1:51 1.51 Kun wollo adda mattup ki Zenez 28.12, taaya ki suniye Yakup.

naabo an d'eezi, an i-d'iide. ⁹ Wede dokkide geŋ y'an uwwe ahu doŋ i-gime toote k'inŋi biŋ geŋ me, wo yi ki suune ye toote y'ettiyo ti tunda me, wo doŋ naabo doŋ eeziti ahu geŋ an suune. Wede dokkide y'a wiike kule k'erewo, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Ki pooneŋ duwo an eesiyo dokkide ti toote wede kadigi, saŋ duwo geŋ i ti koliyo eedaŋ maŋ, an d'eesiyo wede uŋse ye k'ita. Wo kee k'a buuhe toote kadigi k'ume k'ita.»

¹¹ Geŋ inŋino munda k'armika wede Isa y'ize ki poone, a Kana siido Galile. Y'an di gize toogadi, wo t'urzi geŋ sanalliyagi an di ziipe addaŋ a yode. ¹² Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, meedi, zembadi ti sanalliyagi pay an di-diiŋe ki geeger Kapernayim. A ume geŋ an di likke onniyo miibi.

Lomme doŋ suuk t'adda booro Boy Raa

(Matiye 21.12-17; Markus 11.15-17; Lik 19.45-46)

¹³ Aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon maŋ, Isa y'a-gili Zeruzalem. ¹⁴ Y'iiney maŋ, yi-t'iide a booro Boy Raa, yi d'uuney doŋ k'owilte buŋgari, ki dambami, ki deere wo doŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo ti siidiyagi doolo pây, an isiyo suuk adda*.

¹⁵ Inŋino maŋ yi d'ize karre, y'an iise lommite. T'adda booro Boy Raa y'a ti'n tiipe pay ti dambanzaŋ wo ti buŋgarzaŋ me. Wo taabulyagi doŋ pelkiyto gurus geŋ y'an di gippirde, ti soŋkiyagaŋ a-zibbite. ¹⁶ Wo a doŋ k'owilte deere y'an di ruute, y'ede: «Suldufuŋ eŋ pay kun ti sokito t'eŋ me. Boy Meego eŋ, kun ti y'ise ume suuk ye.» ¹⁷ Aame geŋ kane sanalliyagi an d'ilke a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geyyiso ere o d'ede kono boy kee Raa gette, nuŋ addo i n'aadumu†.»

¹⁸ Inŋino maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «K'ay isi munda k'armika wede a kize kee a-d'ede urzi k'aase kino.» ¹⁹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Boy Raa eŋ kun dikossito, wo adda k'onniyo ado n'a y'ooziga.» ²⁰ Kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Boy Raa eŋ duwo an iiziga adda k'ozzine ada pide makumu zoot miŋ, kee k'ede adda k'onniyo ado maŋ k'a y'ooziga?» ²¹ Wo Isa yi rootiyo Boy Raa tuddi batum. ²² Bini aame Isa y'inda wo yi-bilde maŋ, sanalliyagi an d'ilke a ono doŋ yi ruute geŋ me. Inŋino an d'umbe a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup

* **2:14** 2.14 Maale ti embi kane geŋ doŋ k'owilte an d'owilte a doŋ i-d'eliyo sedefe a Raa. Wo doŋ pelkiyto gurus an di pelkiyto gurus ki Romen ti gurus ere ki Yawudiyagi, kono gurus ki Romen ti k'ettiyo ye adda Boy Raa me. † **2:17** 2.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10.

ki Raa, wo a ono doŋ Isa yi ruute.

Isa yi suune adde duwo pay

²³ Isa yi lekkiyo a Zeruzalem, a tarnaape Pak ki Yawudiyagi geŋ, y'aaze suldi k'armika baadaŋ duwo an di wulle, wo doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode. ²⁴ Wo Isa yi ki zaapu addi a kane ye, kono kane pay yi'ni suune. ²⁵ Yoŋ geŋ wenda yi gi di kize ye a tukki kane me, kono adde duwo pay yoŋ yi'ni suune.

3

Isa ti Nikodem

¹ Aame geŋ i d'ede wedusu sundi Nikodem. Yode geŋ ti diine doŋ sudaŋ Pariziyen, wo ti diine deero Yawudiyagi pay. ² Onniyo soo a diddo maŋ, y'a iide y'a uuney Isa, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay suune kee'ŋ Raa yik'igibo dooyisadey. Wenda ti doolo yi k'aane yi ki t'ise ye suldi k'armika doŋ aa kee ki d'isiyo enj me, aame Raa ti yode ye maŋ.» ³ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inkiŋo wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki ti wolley ye.» ⁴ Maŋ Nikodem yi di ruute, y'ede: «Mummino me, wede yi t'ize goole wo an ti y' t'ehe sey me? Y'aane yi-t'ette adda k'adde meedi, t'a ti y' t'ehe sey ko?» ⁵ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Derec inkiŋo

wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware t'urzi k'ahu wo t'urzi k'Unde Raa ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki t'ettey ye. ⁶ Munda wede ettiyo t'urzi tudde geŋ yoŋ ki tudde, wo wede ettiyo t'urzi k'Unde Raa geŋ yoŋ unde. ⁷ Kee k'elkite ye a ono doŋ n'a ruute, n'ede: «An un ti'n eho doolo geŋ me.» ⁸ K'elko a maaye wede i baahu geŋŋo. Yi baahu k'ume wede aa addi i dehu, k'a olliga buukayi danŋal wo ume y'ettiyo ti tunda wo y'ambe ki tunda'ŋ ki ki suune ye. Geŋ inkiŋo ki wede y'uune ehiyo t'urzi k'Unde Raa toŋ maŋ.»

⁹ Maŋ Nikodem yi di ruute a Isa, y'ede: «De geŋ inkiŋo mummino me?» ¹⁰ Inkiŋo maŋ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «De kee'ŋ wede dooyiso goole a siido k'Izirayel, miŋ ono geŋ ki gi di'n suuniyo ye ko? ¹¹ Derec inkiŋo wo n'a di rooto: Kaye ay rootiyo munda wede ay suune wo ay kazita munda wede ay wulle, wo kun k'ambu ye a onamey doŋ ay kazita me. ¹² Wo aame n'un rootiyo ti suldi doŋ isiyo a siido toŋ kun k'ambu ye, de mummino kun d'amba me aame n'un ruuta ti suldi doŋ a kandaane maŋ? ¹³ Wenda soo toŋ ti siido a kili kandaane umbo, daa ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enŋo, ni ki diigo t'awwa ye maŋ. ¹⁴ Aakede ti kaaga aŋ Muusa kane adda balda

geŋ yi d'umbe maala, y'a t'ikkima miipo, yi d'ittiba mobbo, y'a-dudɔde t'awwa*. Geŋ inŋino, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno toŋ maŋ, an ti'n doɔɔda t'awwa kay, ¹⁵ kono wede tuuku yi ziipa addi a nuuno maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁶ Raa geŋ y'a giyye kine doŋ duniya pay, y'aa t'igibo Uli yoŋ soo doŋŋal ki duniya, kono wede tuuku yi ziipa addi a yode maŋ, y'a ki t'inda ye, wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ Raa y'igibo Uli ki duniya kono y'a ki deŋka booro ekki doŋ duniya ye. Wo de yi y'igibo kono t'urzi yode doŋ duniya an d'utte. ¹⁸ Wede yi ziipa addi a yode maŋ, booro ti ki y' seefa ye, wo wede yi ki ziipa addi a yode ye maŋ, booro ti y' ziida baa, kono yi ki ziipe addi a suma k'Ulo wede soo doŋŋal ki Raa geŋno ye. ¹⁹ Toore y'a iido adda duniya, wo de toore'ŋ duwo an di y' giigira, an t'umbe zimolo kono kane an isiyo naabo ere oldo. Geŋno urzi wede booro Raa t'a seefa wede me. ²⁰ Inŋino maŋ wede tuuku y'isiyo munda wede ulsu geŋ, toore y'a yi kiigira, wo yi k'ette ye ki toore me, kono y'orgiso

a naabo ere y'isiyo oldo gette, itadi i t'adɔa. ²¹ Wo wede daayum y'isiyo naabo ere derec geŋ, y'a t'adɔe a toore kono duwo an di wolle naabadi ere derec gette, an t'eese yo en wede Raa kotto.»

Isa ti Zaŋ Batis

²² Saŋ maŋ ti Zeruzalem Isa ti sanalliyagi an t'iiziga, an d'ingile ki siido Ziide. An di-guune angeŋno, wo Isa yi di'n suyyiso duwo batem. ²³ Aame geŋ Zaŋ Batis toŋ yi suyyiso pay duwo me a ume sundi Aynoŋ, goppon ti Salim, a ume geŋ ahu baadaŋ. Duwo an d'ettiyo tuddi, yi ti'n suyyiso batem. ²⁴ Aame geŋ yoŋ Zaŋ an ki ti y' ziida daŋgay ye botto.

²⁵ Inŋino maŋ onniyo soo i d'iiziga niikiyo, sanalliyagi Zaŋ ti Yawudusu, a urzi wede mummino wede y'a t'ise kamileŋ a daana Raa me. ²⁶ Maŋ kane an di y'uuney Zaŋ me, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kee ki wollo kay, wede kun di likko ti dar k'ooye Zurden ki kese peɔdo ge-koliyo, k'a ruutite taayadi geŋ, yode toŋ ankeŋno duwo y'anni suyyiso batem kay, wo ankeŋ duwo pay an ti dihima tuddi.» ²⁷ Maŋ Zaŋ y'an di ruute, y'ede: «Wede geŋ ti siidi yi k'aane yi ki

* **3:14** 3.14 Aame ti kaaga doŋ k'Izirayel an t'udɔo ti siido Misir geŋ, an d'iise orbite waawiye a Raa wo a Muusa. Maŋ Raa yi-ti gulkuwe, y'an d'udɔe mimbayi ulpi, an di'n ihite, doŋ baadaŋ an t'inda. Aame an zuune oldikadaŋ maŋ, an tunde Muusa, wo Muusa y'a tunde Raa. Maŋ Raa yi di ruute, y'ede: «Ki okkon miipo maala, k'a-doɔɔdo t'awwa ekki mobbo, kono aame wede miipo ti y'ihida wo y'umba edayi yi wulla miipo gettiyo maŋ, y'a t'oona bee.» Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.4-9.

t'ooone munda ye, daa Raa yi-k'ele ye maṅ. ²⁸ Kune toṅ maṅ kuudugun y'illiga aame ni ruute, n'ede: "Nuṅ Almasi Raa yi biire ye. Nuṅ Raa yi n'igibo, ni-d'uugumo a yode." ²⁹ Kun suune, wede i ziida erewo geṅ kulatú yode geṅno. Wo yo lanze kule k'ere geṅ y'a t'ohira a sirpadí, ulbí unse baadan kono y'a olliga munda wede lanjayí yi roota. Geṅ nuṅ toṅ inṅino, ulb'ṅ aase unse baadan a di ceere. ³⁰ Inṅino maṅ d'erec, yode geṅ sundí t'a óole, wo suma nuuno a kime k'ita te.»

Wede iido ti kandaane

³¹ Wede i dṅigo ti kandaane geṅ, yonṅ yi jüre d'wo pay. Wo wede a siido geṅ, yonṅ a siido, wo onamí y'orbe toṅ ki suldí d'ṅ a siido. Wede yi dṅigo ti kandaane geṅ, yonṅ yi jüre d'wo pay. ³² Yi kazita ti munda wede yi wulle wo y'illiga, wo wede a ambe onamí umbo. ³³ Wo wede y'umbe onamí geṅ, yi suune adda k'addí Raa yi rootiyo ono d'ṅ d'erec. ³⁴ Wede Raa y'igibo eṅ yi rootiyo ono Raa, kono Raa yi elo Unde ere daa dooziyatú. ³⁵ Meega Raa geṅ Ulí yi y' giyye, yi-d'ele suldí pay a beezí. ³⁶ Wo wede y'ela addí a Ulo Raa maṅ, y'a t'oono lekkiyo ere ki daayum. Wo wede yituuga zaapu k'addí a Ulo Raa maṅ, lekkiyo gette yi ki ti t'oono ye, wo kulkuwo Raa t'a koono eedí.

4

Isa ti erewo ti siido Samari

¹ Isa geṅ y'a zuune Pariziyen an illiga d'wo an rootiyo an'de, d'ṅ baadan yi-ti'n isiyo sanalliyagi, wo y'a-ti'n suyyiso batem i ceeriyo d'ṅ ki Zaṅ, ² wo kaciṅ yo Isa geṅ d'wo i'ni suyyiso batem yode ye, i'ni suyyiso batem sanalliyagí. ³ Inṅino maṅ y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-gime ki siido Galile. ⁴ Wo ki Galile geṅ, i dehu y'a adde ti siido Samari. ⁵ Maṅ y'a iiney a Sisar, geeger ki Samari gopponṅ ti doome wede Yakup yi-ele a ulí Yusup ti kaaga*. ⁶ A ume geṅ i d'ede osso Yakup y'ittiba. Isa y'iziro kee, y'iina a ume geṅno maṅ, y'urme y'aguune biza k'osso gettiyo a peedo t'ize diine.

⁷⁻⁸ Aame Isa yi-guune biza k'osso yi puukiyo geṅ, kane sanalliyagí an t'iide k'adda geeger an di deho munda k'ombo, maṅ i d'iido erewo t'adda k'ille eesiyo k'ahu. Erewo gette Samariten. Maṅ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, m'o k'eeli ahu, ni-ki sibe d'o.» ⁹ Inṅino maṅ tod'erewo ti di ruute, t'ede: «Mummino, kee Yawudusu de ki tondiyo ahu sobo a bey nuṅ Samaritenowo me?» Ki too maṅ kane Yawudiyagi an ki dehu an ki t'okkiye ye ti Samariten me. ¹⁰ Isa yi di ruute, y'ede:

* 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 33.19 wo Zozuwe 24.32.

«Aame koŋ mi y' suune munda wede Raa y'eliyo, wo wede i kin tonɗiyo ahu sobo me maŋ, a tonde ahu sobo miŋ koŋ a bey yoŋ me, wo y'aane yi di t'eele ahu ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo.»

¹¹ Inŋkino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, kee a-k'ede dara ye, wo osso soho ro ɗe k'a t'oona ahu ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo ti too me? ¹² Kunuŋ kee k'elkiyo ki ceere mugiyey wede ti kaaga Yakup, wede ay iili osso ettiyo ko? Yode batum y'a iife, inŋizi wo ti maaladi pay me.» ¹³ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede tuuku y'iiba ahu k'osso enno maŋ, ôrme y'a yi seeda sey. ¹⁴ Wo wede y'iiba ahu ɗoŋ nuŋ ni-t'ela maŋ, ôrme yi ki y' seeda ye baa. Ahu ɗoŋ nuŋ ni-t'ela eŋ, a yode i di t'isa aa ersa k'ahu okko i di t'ela lekkiyo ere ki daayum†.» ¹⁵ Inŋkino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, ahu geŋ k'o eeli kono ôrme y'a ki n' seeda ye baa, wo n'a k'etto eesiyo ye.»

¹⁶ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo, mi waaki kulayi, kun t'edi.» ¹⁷ Erewo ti di ruute, t'ede: «Nuŋ daa kulayó.» Isa yi di ruute, y'ede: «Koŋ onami ɗerec, mi rootiyo kulayi umbo me. ¹⁸ Koŋ mi zidde kuuli paat, wo wede kun lekkiyo ankenno eŋ kulayi ye. Mi ruute ɗerec.» ¹⁹ Inŋkino maŋ

erewo ti di ruute, t'ede: «Galmeegó, nuŋ ni woliyo maŋ, kee eŋ nebi. ²⁰ Ti kaaga mongidagey Samariten an uttile a Raa ekki mokkolo ettiyo, wo kune Yawudiyagi kun'de ume k'ottilso a Raa a Zeruzalem.» ²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Erewo no, m'ambo onamó, saŋ onniyo t'aana, aame geŋ kun k'ottila a Meega Raa ekki mokkolo ettiyo ye, wo a Zeruzalem ye. ²² Kune Samariten kun ottilso a Raa wede kun ki y' suune ye, wo kaye Yawudiyagi ay ottilso a Raa wede ay yi suune, kono wede a utta ɗuwo y'ettiyo ti di Yawudiyagi. ²³ Wo onniyo gette saŋ t'aana, wo tod'tiŋ t'iina, ɗoŋ ottilso a Meega t'addaŋ soo geŋ, an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo aa Raa yi dehu, kono Meega yi dehu ɗoŋ ottilso inŋkino. ²⁴ Raa yoŋ unde, wo ɗoŋ ottilso a yode geŋ an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo t'adde soo.» ²⁵ Maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Nuŋ ni suune Almasi Raa yi biire saŋ y'a etto (wede an yi waaku t'ono Girek Kiris) wo aame y'iina maŋ, suldi pay y'ay ti'n kizita.» ²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ wede i rootiyo eŋ miŋ Almasi.»

²⁷ Inŋkino maŋ sanalliyagi k'Isa an aa d'iina, wo an ziida giggiraŋ aame an wulle Isa yi rootiyo t'erewo gettiyo maŋ, wo wenda soo ton ti diinayan yi di roote umbo: «De ki dehu moo me ti bey

† 4:14 4.14 Kun wollo adda mattup i Ezayi 12.3 wo Zeremi 2.13; 17.13.

k'erewo?» kunuṅ, «Kun rootiyto t'erewo moo me?» me. ²⁸ Injino maṅ erewo ti d'iili toolatú a biza k'osso, tod' t'a ukke k'adda geeger, t'iide'ṅ t'an di ruuto duwo, t'ede: ²⁹ «Kun okki, kun wolla wenda enṅo kay, y'o-t'idfiḍipe itadó a suldi doṅ n'ize pay me. Yode eṅ aasa Almasi Raa yi biire koo maṅ!» ³⁰ Maṅ t'adda geeger duwo an di dihimmo k'ume k'Isa.

³¹ Aame erewo t'ingile maṅ kane sanalliyagi an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, k'edi ki ooma do.» ³² Wo yoṅ y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ ombadó ede, wo kune kun ki ti suune ye.» ³³ Maṅ kane sanalliyagi an di rootiso tuddaṅ, an'de: «Kunuṅ ombó wenda yi-t'eeley ko?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombadó te isiyo naabo ki wede i n'igibo yi dehu, wo n'a-ti danṅe naabo ere y'o elo.» ³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Duwo an rootiyo, an'de: "Adda tere pife aasa k'aydu kollo." Wo kun ollo, nuṅ n'un di rooto, kun ambo edaguṅ, kun wollo dombi an iine k'aydu. ³⁶ Wede aydu geṅ raṅṅadí y'a ti t'oone, wo inṅi y'a-t'okume a lekke ki lekkiyo ere ki daayum, kono wede yi giira ti wede iyda geṅ, kane miṅ pay ulbaṅ uṅse. ³⁷ Injino maṅ ono an rootiyo geṅ derec: "Wede soo'ṅ ki koro wo wede soo'ṅ k'aydu me." ³⁸ Nuṅ, n'un igibe aydu

k'adda doome wede kune kun ki niibe ye, i dibire doṅ doolo, wo kun aa di-guune a raṅṅadaṅ.»

³⁹ Injino maṅ kane Samariten doṅ ti geeger gette, doṅ baadaṅ an di ziipe addaṅ a Isa a ono k'erewo t'an ruute, t'ede: «Isa yi-t'iidfiḍiba ita a suldi doṅ pay t'ize geṅ me.» ⁴⁰ Geṅ injino kane Samariten geṅ an iina aame k'Isa maṅ, an di y' tommiyo, an'de y'a lekke ti kane. Maṅ yoṅ yi d'ize onniyo sire ti kane me. ⁴¹ A onniyto gette Isa y'an di'n duuye, wo a dooyisadí gette doṅ baadaṅ a jiiire sey an di ziipe addaṅ a yode, a onamí doṅ y'an gizite me. ⁴² Injino maṅ kane Samariten an i di ruute a erewo, an'de: «Kaye ay ziipe addey a Isa a ono doṅ ay illiga kuudey, a ono doṅ koṅ m'ay ruute danṅal ye. Anṅeṅ ay zuune ki kotto yoṅ Wede k'Uttiyo doṅ duniya pay.»

Eliyo beeko a ulo ki wede goole adda k'akuuma

(Matiye 8.5-13; Lik 7.1-10)

⁴³ Aame Isa yi ize onniyo sire a Samari maṅ, tinṅ geṅ y'a t'iiziga, y'a ingile ki Galile. ⁴⁴ Yode batum y'a ruute, y'ede: «Derec, nebi geṅ doṅ a geeger y'a ihira danṅal, onamí an k'olliga ye me.» ⁴⁵ Wo aame y'iiney Galile maṅ, kaciṅ kane doṅ siidfo geṅ an di y' ziidfa bey sire, kono kane toṅ maṅ an iide tarnaape Pak ki Yawudiyagi a Zeruzalem me,

wo an wullo suldi doṅ pay Isa y'ize a onniyo tarnaape geṅ me.

46 Saṅ maṅ Isa y'a-gime ki Kana geeger ki siido Galile, a ume wede ahu y'a ti'n gime toote k'inṅi biṅ geṅṅo. A geeger Kaper-nayim i d'ede wede goole adda k'akuuma, uli tuddi eeni y'unto. 47 Aame y'illiga Isa ti Ziide y'iina Galile maṅ, y'a t'iiziga, y'a iide, y'a y'uuney, wo yi di tom-miyo, y'ede: «Galmeeki nuṅ, k'edi in ti d'eege Kaper-nayim. Ulo nuṅ tuddi eeni y'unto, ki di t'eley bee.» 48 Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Kune duwo eṅ, aame kun ki wulla suldi k'armika ye maṅ, kun ki zaapa addugun a Raa ye.» 49 Wo yo wede goole geṅ yi-kodfime, yi d'eesiyo: «Galmeeki nuṅ, in ti d'eege kotok, kono ulo nuṅ y'unto.» 50 Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Maṅ wede geṅ y'a umbe a ono doṅ Isa yiruute, wo y'a-gime. 51 Aame yoṅ a urzi geṅ, doṅ naabadí an aa di y'ikkima, an i di ruute, an'de: «Ulá y'uune bee.» 52 Maṅ yoṅ y'anni tunde, y'ede: «A peedo t'ize muno ulo y'uune bee me?» Maṅ kane an di ruute, an'de: «Loho a peedo ti dihima gollatú, ooriyo ti y'iili me.»

53 Maṅ yo meek'ulo geṅ y'a zuune adda k'addi peedo gettiṅ a-t'iide a peedo ere loho Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Inṅino maṅ ti onniyo gettiyo yode ti doṅ boozí pay an di ziipe addaṅ a Isa. 54 Geṅ munda k'armika wede ki sirwe Isa y'ize a kamadí ti Ziide siido Galile.

5

Eliyo beeko a wede runḡuyun

1 Bini maṅ tarnaape ki Yawudiyagi y'a udde a Zeruzalem, wo Isa toṅ y'a gili. 2 Wo a Zeruzalem geṅ, gopponṅ ti biza bumbu* wede dambami an d'adfiya, i d'ede togile k'ahu t'ono doṅ k'Eber an yi waaku Betzata. A biza togile geṅ an d'ize daabagi deero† paat. [3 Adda daabagi geṅ doṅ k'eeni baadaṅ moonite. Onḡonṅ konzayi, doṅ onḡon zonḡaṅ unto, munḡilagi pay an delliyo eesiyo kolzite k'ahu, 4 kono ume muno maṅ maaleeka Galmeega yiti d'eeḡu adda k'ahu yi di'n korre. Maṅ wede k'eeni wede i ti d'eeḡu ki poone geṅ, yi d'ooniyo bee ise ita k'eenizi tuuku toṅ maṅ.] 5 Aame geṅ i d'ede wede k'eeni, t'ume eeni yi yi ziida geṅ i-d'ede ozzine ada g'ado

* 5:2 5.2 Geeger ki Zeruzalem tod'tiṅ dooliyo ti waaya moṅgali awwa sohuru. Adda waaya moṅgali an d'idfdipe biza bumbiyagi baadaṅ k'adfiya wo k'ettiyo.

† 5:2 5.2 Togile Betzata ki tuuliko i t'oomi oldali meeda uto ada gessat, wo yoṅ dookide kaṅ sire. Inṅino maṅ i d'ede daabagi deero paat addi sohuru, pide a kese wo soo a diine. Daabe geṅ toogadi mombayi t'umbey wo t'enṅo i di seedu.

makumu gessire. ⁶ Aame Isa y'iiney aame geŋŋo maŋ, y'a yi wulle wede geŋ kaŋ moone, wo y'a zuune eenizi ti kaagine me. Maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu k'a t'oone bee ko?» ⁷ Maŋ wede k'eeni y'ede: «Galme'e ki nuŋ, ki nuŋ oo d'ede wee wee i-ti'n sedfe adda k'ahu me? Aame ahu an eesiyo kolzite, n'eesiyo moykiso maŋ, wede doolo yi-ti deegu.» ⁸ Injino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a engilo!» ⁹ A kaamiki geŋ wede y'a uune bee, y'a t'umbe zaadayí, yi-sooru y'a ingile. Wo onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁰ Wede geŋ kane deero Yawudiyagi an yi wulle y'uune bee me, maŋ an i-di ruute, an'de: «Aŋki onniyo ere ki puukiyadiŋ. A urzi k'oogiradiŋ a-k'ede urzi ki sarkiya zaade beezá ye.» ¹¹ Maŋ yonŋ y'an di ruute, y'ede: «Wede o ele beeko geŋ y'ede: "Ki t'ambo zaadayá, k'a engilo."» ¹² Maŋ kane an di y' tunde, an'de: «A-ruute injino wee wee: "Ki t'ambo zaadayá, k'a engilo" me?» ¹³ Wo wede uune bee geŋ yi ki y' zuune ye wede i-ele beeko me, kono yo Isa y'a-ti digge adda diine doŋ duuru angeŋŋo.

¹⁴ K'ita maŋ, wede geŋ Isa y'a y'uune adda booro Boy Raa. Maŋ yi di ruute, y'ede: «K'ollo, ankeŋ k'uune bee, wo k'ita k'isa oldiko ye,

para maŋ a-d'aana munda wede ulsu a ceera enno sey.» ¹⁵ Maŋ yo wede geŋ y'iide, y'an di gize deero Yawudiyagi, y'ede: «Kaciŋ o ele beeko Isa.» ¹⁶ Injino maŋ ti onniyo gettiyo kane deero Yawudiyagi an d'iise gerdiyo k'Isa, kono yi ele beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi me. ¹⁷ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ette naabo ere Meegó yi d'isiyo daayum bini ankeŋŋo. Nuŋ toŋ maŋ, n'a naabe.» ¹⁸ Aame deero Yawudiyagi an illiga injino maŋ, an d'iise dehu k'urzi ki tôwwadí, kono y'a ti dipiŋa a oogoro k'onniyo ere ki puukiyo, wo ki sirwe y'a ruute sey, y'ede Raa Meegí, yi-t'ize tuddí aa Raa batum.

Toogo k'Ulo Raa

¹⁹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Nuŋ Ulo eŋ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye. Wo munda wede n'isiyo geŋ ni wolliyi ki Meega y'isiyo. Munda wede Meega y'isiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'isiyo kay. ²⁰ Derec, Meega yi giyye nuŋ Ulo geŋ, y'o-di gizite suldi pay doŋ yonŋ y'isiyo me. Suldi doŋ y'o kizita a ceera doŋ enno sey, wo kune kun seeda gig-girgun. ²¹ Wo aa Meega yi baldiya doŋ i t'inda wo y'an d'eliyo lekkiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'eliyo lekkiyo a duwo doŋ aa addó i dehu. ²² Meega geŋ yi ki dekkiyo

booro a tukki wenda ye, yon y'o elo urzi dekkiyo booro a nuŋ Ulo, ²³ inŋino d'uwu pay an t'imme nuŋ Ulo, aa an tamma Meega. Wo wede yi ki tamma nuŋ Ulo ye maŋ, geŋ aa Meega wede i n'igibo yi ki y' tamma ye.

²⁴ Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede y'illiga onamó wo yi ziipa addi a wede i n'igibo maŋ, yon geŋ y'uune lekkiyo ere ki daayum. Booro ti ki y' seeda ye, yi t'udde t'urzi k'unto me, y'uune lekkiyo. ²⁵ Derec inŋino wo n'un di rooto: Onniyo t'aana wo tod'tin t'iina. Kane doŋ a daana Raa aa an t'inda geŋ, an d'olliga golla nuŋ Ulo Raa, wo doŋ illiga golladó maŋ an di lekka ki daayum. ²⁶ Wo aa Meega i-d'ede toogo k'eliyo lekkiyo a d'uwu geŋ, a nuŋ Ulo toŋ maŋ y'o d'ele toogo k'eliyo lekkiyo a d'uwu kay. ²⁷ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulu wede eŋ, y'o d'ele toogo ki dekkiyo booro. ²⁸ Inŋino maŋ ulbuguŋ i t'oode ye a ono geŋ me, kono onniyo saŋ t'aana, wo doŋ pay adda muuziyagi an d'olliga golladó, wo an di-balda. ²⁹ Aame geŋ doŋ ize beehiye'ŋ an di-balda, an t'oona lekkiyo, wo doŋ ize oldiko an di-balda, booro t'anni seeda. ³⁰ Nuŋ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'aane ni k'ise ye, ni dekkiyo booro n'ollige ti golla Meega Raa. Wo booro ere ni dekkiyo gette ki diine, kono ni ki dehu n'a k'ise munda

wede aa addó i dehu ye, n'aase munda wede aa wede yi n'igibo yi dehu.»

Duwo an rootiyo ono a tukk'Isa

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Aame nuŋ batum n'a kizite ono a tukki nuŋ batum maŋ, onamó d'uwu an k'ambe ye. ³² Wo i kazita a tukki nuŋ wede doolo, wo ni suune onamí doŋ yi kazita a tukki nuŋ geŋ derec. ³³ Kune kun d'igibe doŋ zina ki tukki Zaŋ Batis, wo yon y'un di gizite ono doŋ derec a tukki nuŋ. ³⁴ Wo ki nuŋ, ni ki dehu wedusu ye a kizite ono a tukki nuŋ me, wo ni rootiyo inŋino kono ni dehu kune kun d'utte. ³⁵ Zaŋ geŋ yon aa binŋe oyyiso i tooriyo, wo kune kun d'iyye kun d'ize unŋsuwo ti yode k'onniyo mi-ibi a toorayí. ³⁶ Zaŋ yi gizite ono a tukki nuŋ, wo nuŋ o d'ede suldi baadaŋ ti doolo sey a jiiere doŋ Zaŋ yi gizite. Derec, naabo ere Meega y'o elo, ere ni d'isiyo ettiyo batum, ti kazita a tukki nuŋ, wo i-kaza i n'igibo Meega. ³⁷ Wo Meega wede i n'igibo toŋ, yode batum y'a gizite a tukki nuŋ. Yon wede kun k'illiga golladí ye, kun ki wulle ume k'edayí ye, ³⁸ wo onamí i ki lekkiyo adda k'adduguŋ ye, kono kun ki ziipe adduguŋ a nuŋ wede y'igibo ye. ³⁹ Kun dooyiso baadaŋ ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kono kun elkiyo ti kane geŋ miŋ kun t'oona lekkiyo ere

ki daayum. De kane geŋ miŋ an kazita a tukki nuuno. ⁴⁰ Wo kune kun ki dehu kun ki d'etto tuddó, kun ki t'oone uttiyo ye. ⁴¹ Nuŋ ni ki dehu tamma ere ettiyo t'urzi duwo ye. ⁴² Kune n'unni suune, geyyiso Raa a addugun umbo. ⁴³ Nuŋ n'iido'ŋ ti suma Meegó, wo kun gi di'n ziida ye. Wo wede doolo y'a etto ti suma yode geŋ, kun di y' seeda bey sire. ⁴⁴ Kune kun dehu duwo an un di'n t'imme, wo tamma ere ettiyo ti Raa soo danjal kun ki ti dehu ye. De kun zaape addugun a nuŋ mummino? ⁴⁵ Kun elke ye unni sakiyey a daana Meega nuuno me, unni sakiyey Muusa yode wede kune kun di ziipe elkisagun geŋno. ⁴⁶ Aame kun ziipe addugun a Muusa kotto maŋ, a nuuno toŋ maŋ kun zaape addugun, kono yoŋ yi riinje miŋ a tukki nuuno. ⁴⁷ Wo aame ono doŋ Muusa yi riinje geŋ kun k'umbe ye maŋ, kun d'ambe onamó mummino?»

6

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44; Lik 9.10-17)

¹ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, yi-ti diipida ti dar bar Galile ti nee, sundutú soo bar ki Tiberiyat. ² Wo doŋ baadaŋ an di y' diine kono an wulle sulfi k'armika doŋ y'isiyo a doŋ

k'eeni geŋno. ³ Maŋ Isa ti sanalliyagi an aa di gili eego mokkolo, an di-guune. ⁴ Onniyto gette tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. ⁵ Isa yi zibbe edayi maŋ, yi wolliyo doŋ duuru baadaŋ an'tiyo tuddaŋ. Maŋ yi di ruute Pilip, y'ede: «De a too me in d'owila mappa, in an t'ela doŋ duuru kino ga ooma me?» ⁶ Isa yi-rootiyo a Pilip in'kino yi deediyo addi, yi roota moo me. Wo ki yode Isa maŋ, yi suune munda wede y'aasa me. ⁷ Maŋ Pilip yi di'n gime onami, y'ede: «In t'oone tamma meeda sire*, in t'owila mappa pay toŋ maŋ, a t'ide dey ko wede soŋ yi-t'oone boolo boolon me?» ⁸ Maŋ Andire leema Simo Piyer, yode toŋ ti diine sanalliyagi k'Isa, yi di ruute, y'ede: ⁹ «A sirpa eŋ i d'ede ulo a beezi mappa paat an iidiba ki orz ti puuni sire, de geŋ a t'ide moo a doŋ duuru eŋ me?» ¹⁰ In'kino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Duwo eŋ kun ti'n kondita.» A ume geŋ soole baadaŋ. Maŋ duwo suma dupu paat geŋ an di-gundite adda. ¹¹ Maŋ Isa y'a-ziki mappa, y'a ruute koduwo a Raa, y'an di-dikkida a doŋ duuru geŋno. Wo puuni toŋ y'a-t'ize in'kino kay, an d'iimi, an d'isse a uupite. ¹² Aame duwo pay geŋ an iimi an issite maŋ, Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede:

* 6:7 6.7 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza raŋna naabo k'onnu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada pide.

«Ombo ere uupite kun ti tussi mentú ye.»¹³ Maṅ kane an ti-tusse, an d'ũune dappa koomat makumu sire, ti oopiyo ki mappa paat ki orz wede dũwo an d'iimi geṅ me.¹⁴ Aame d'oṅ geṅ an wulle munda k'armika wede Isa y'ize geṅṅo maṅ, an'de: «Ki kotto wede eṅ nebi wede an ruute ti kaaga y'a etto k'adda duniya.»¹⁵ Aame geṅ Isa y'a zuune, an iido'ṅ ki toogo miṅ an ti'n t'ela mozigo, maṅ y'a t'irga siidí k'ekki mokkolo.

Sooru k'Isa t'ekk'ahu
(Matiye 14.22-27; Markus 6.45-52)

¹⁶ A tukki lohe maṅ, t'ekki mokkolo sanalliyagí an di-dũigo biza bar.¹⁷ An digili adda tooko kono an di-doopida ki geeger Kaper-nayim ti dar bar ti nee. Ume y'ize diddo, wo Isa yi ki'n uuna ye botto.¹⁸ Aame kane adda k'ahu geṅ i d'iiziga maaye baadan, ahu i-kolzite.¹⁹ An ize suma kuḅbaara paat zoot maṅ, an wolliyo'ṅ Isa yi sooru t'ekk'ahu, y'ettiyo tuddaṅ. Maṅ orgiso t'anni ziidfa kono an ki zu-une ye ettiyo geṅ Isa me.²⁰ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, eṅ nuuno!»²¹ Aame geṅ an dehu y'a di kili ti kane adda tooko, wo kaciṅ taṅ booloṅ an iina zeṅge ki siidfo ere an d'ette.

Ombo ere ettiyo ti kandaane

²² Soggo maṅ kane dũwo d'oṅ uupe ti zeṅge bar t'inno

geṅ, an wulle tooko tiṅ soo danjal. Sanalliyagí an digili, wo Isa ti kane yi k'ingile ye, an ingile siidan.²³ Wo saṅ maṅ i d'iina tookiyagi ti Tiberiyat, a ume wede dũwo an d'iimi mappa wede Galmeega y'a ruute koduwo a Raa geṅṅo.²⁴ Aame kane dũwo geṅ, an wulle Isa ti sanalliyagí kane umbo maṅ, an aa di-giliti adda tookiyagi geṅṅo, an d'umbe Kaper-nayim dehu k'Isa.

²⁵ Aame an ti diipida maṅ, an di y'uune ti dar bar ti nee, wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de kee k'iina a eṅ woogo me?»²⁶ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inkinno wo n'un di rooto: Kune kun ni dehu kono kun zuune ita suldí k'armika geṅṅo ye. Kun ni dehu kono n'un d'ele mappa kun d'iimi, kun d'isse geṅṅo.²⁷ Kun naabe ki ombo ere i-ti lattiya gettiyo ye, wo de kun naabo ki ombo ere un t'ela lekkiyo ere ki daayum, ere nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, n'un t'ela. Derec, Meega y'a ti ziipe tampo ki toogadí a nuuno.»²⁸ Maṅ kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ise mummino kono ay di naabe naabo ere Raa yi dehu te?»²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Naabo ere Raa yi delliyo kune kun d'ise te, kun zaape addugun a yo wede yode batum y'igibo.»³⁰ Maṅ kane an di ruute, an'de: «Munda k'armika miṅ tuuku me kee k'isa ay di wolla, wo ay

di zaapa addey a kee me? Naabo tiŋ k'isa tuuku te? ³¹ Ti kaaga toŋ moŋgidagin aame kane adda balɗa geŋ an iimi ombo ere sundutú mann, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Y'an ele ombadaŋ iido ti kandaane†."» ³² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Ombo ere iido ti kandaane gette un ele Muusa ye, wo Meegó y'un eliyi ombo ere ki kotto, ettiyo ti kandaane. ³³ Ombo ere Raa y'eliyo, tod'te ti ɗiigo ti kandaane, ti d'eliyo lekkiyo a ɗoŋ duniya pay.»

³⁴ Inŋkino maŋ an i-di ruute, an'de: «Galmeegey, ombo gette k'ay eeli ki daayum.» ³⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ ombo ere ti d'eliyo lekkiyo. Wede y'iido tuddó maŋ, mosogo ti ki y' seeda ye ki daayum. Wo wede yi ziipa addi a nuŋ maŋ, órme yi ki y' seeda ye ki daayum. ³⁶ Wo ɗe n'un ti y' ruute: kun wulle toŋ, kun ki ziipe addugun a nuŋ ye. ³⁷ Kane ɗoŋ pay Meega y'o eliyi eŋ, an d'etto ki tuddó. Wo wede ettiyo ki tuddó geŋ, ni ki y' kiigira ye. ³⁸ Nuŋ n'iido ti kandaane n'a k'ise naabo ere aa addó i ki dehu ye, n'aase naabo ere aa wede i n'igibo yi dehu. ³⁹ Wo naabo ere ki wede i n'igibo yi dehu ettiyo: kane ɗoŋ y'o elo eŋ, soo toŋ ni ki dagga ye, wo

n'a ti'n balɗa pay a onniyo k'ita maŋ. ⁴⁰ Eyye, ettiyo naabo ere Meegó yi dehu te: kane ɗoŋ pay an ti gima edayan ki tukk'Ulo, an ziipa addaŋ a yode maŋ, an t'oona lekkiyo ere ki daayum, wo nuŋ onniyo k'ita maŋ n'a ti'n balɗa.»

⁴¹ Aame Isa yi ruute, y'ede: «Nuŋ ombo ere i ɗiigo ti kandaane» geŋ, kane Yawudiyagi an illiga maŋ, an d'orbe sunni sunni ti tuddaŋ kono yode, ⁴² wo an di ruute, an'de: «Yode eŋ Isa ulo Yusup ye ko? Meegi ti meedi toŋ in'ni suune enno. De yi rootiyo yi ɗiigo ti kandaane mummino?» ⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orba sunni sunni ti tuddugun ye. ⁴⁴ Wenda soo toŋ y'a etto ki tuddó ti siidi umbo, daa ki Meega wede i n'igibo y'a ki y'irgo ki tuddó ye maŋ. Wo nuŋ onniyo k'ita n'a ti y' balɗa. ⁴⁵ Ono eŋ nebiyagi an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Doŋ pay an t'oona dooyiso ti Raa‡." Inŋkino maŋ wede tuuku y'illiga ono Meega wo y'a ziiɗa a dooyiso gettiyo maŋ, y'a etto ki tuddó. ⁴⁶ Wenda soo toŋ i wulle Meega umbo, daa ki wede iido ti ɗaana Raa ye maŋ. Yode ɗaŋŋal i yi wulle Meega me. ⁴⁷ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addi a nuŋ maŋ, yode geŋ y'uune lekkiyo ere ki

† 6:31 6.31 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.4,15. ‡ 6:45 6.45 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33,34 wo Ezayi 54.13.

daayum. ⁴⁸ Nuṅ miṅ ombo ere i d'eliyo lekkiyo. ⁴⁹ Ti kaaga mongidaguṅ an iimi ombo sundutú mann a balɗa toṅ, an t'inda, ⁵⁰ wo de ombo ere ti dḡigo ti kandaane ette, tod'te wede y'iima maṅ, yi ki t'inda ye. ⁵¹ Nuṅ miṅ ombo ere i d'eliyo lekkiyo, i dḡigo ti kandaane. Aame wede y'iima ombo ettiyo maṅ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo ombo ere n'an t'ela tod'te tukiṅadó, n'an t'ele kono dḡwo pay an t'oona lekkiyo.»

⁵² A onamí geṅ kane Yawudiyagi an d'iise niikiyto ti tuddaṅ, an'de: «Mummino me wede eṅ y'in t'ela tukiṅadí in d'aadima me?» ⁵³ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inḡkino wo n'un di rooto: Aame kune kun k'iidima tukiṅo ki nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅṅo ye, wo kun k'iiba puuzadó ye maṅ, lekkiyo kun ki ti t'oona ye. ⁵⁴ Wede y'iidima tukiṅadó wo y'iiba puuzadó maṅ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo y'inda toṅ maṅ nuṅ onniyo k'ita n'a ti y' balɗa. ⁵⁵ Derec, tukiṅadó tod'te ombo ere ki kotto, wo puuzadó sobo ere ki kotto. ⁵⁶ Wede y'iidima tukiṅadó wo y'iiba puuzadó maṅ, y'a lekka kettiyo ti nuṅ, wo nuṅ n'a lekka kettiyo ti yode. ⁵⁷ Meega wede i n'igibo, yoṅ yi lekkiyo zeere, wo nuṅ toṅ ni lekkiyo zeere t'urzi yode. Geṅ inḡkino wede y'iidima tuddó maṅ,

y'a lekka zeere t'urzi nuuno kay. ⁵⁸ Wo ombo ere i dḡigo ti kandaane ette: Tod'te aa ombo ere sundutú mann, mongidaguṅ doṅ ti kaaga an d'iimi gettiyo ye. Ombo gette an d'iimi toṅ an t'inda. Wo wede y'iima ombo ere nuṅ n'eliyo ettiyo maṅ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.» ⁵⁹ Ono geṅ Isa yi ruute a Kapernayim, aame yi dooyiso dḡwo a boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

Sanalliyagi ongo an t'irga ti tukk'Isa

⁶⁰ Aame kane sanalliyagi an illiga Isa yi ruute inḡkino maṅ, ongoṅ an'de: «Onamí eṅ i jiire eego, inḡkino wee wee a ambe me?» ⁶¹ Yode Isa y'a zuune t'adda k'addi sanalliyagi geṅ an orbe sunṅi sunṅi ti tuddaṅ a ono doṅ yi ruute geṅ me, maṅ y'an di ruute, y'ede: «Onamó eṅ kune un uuṅe de? ⁶² Aame kun wulla nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, ni-gila k'awwa k'umayó ti poone maṅ, kun t'eesa moo me? ⁶³ Eliyo lekkiyo a dḡwo Unde Raa, wo naabo gette wede tudde yi k'aane yi ki-t'ise ye. Ono doṅ n'un ruute geṅ, kane an'tiyo ti Unde Raa wo an d'eliyo lekkiyo. ⁶⁴ Wo de ti diinaguṅ doṅ ongoṅ an ki ziipe addaṅ a nuṅ ye.» Wo geṅ Isa yi'ni suune t'ume k'eesiyo too kane doṅ i ki ziipe addaṅ a yode ye, wo wede a yi t'ela a bey doṅ k'olmidayí me. ⁶⁵ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geṅ inḡkino kono

kamo n'un ruute, wede ti siidí yi k'aane yi k'etto tuddó ye, aame Meega yi-ki t'ihina urzi ye maṅ.»

⁶⁶ Aame yi ruute inḱino maṅ, kane sanalliyagí baadaṅ an di lidde ti tuddí, an d'iili daaniyadi te. ⁶⁷ Inḱino maṅ Isa y'an di ruute sanalliyagi kane koomat makumu sire geṅ, y'ede: «Wo kune toṅ, kunuṅ kun dehu kun ti ledde pay ko?» ⁶⁸ Maṅ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay d'ette k'ita k'aaye? Kee onamá i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum me. ⁶⁹ Kaye ay ziipe addey a kee, wo ay suune kee Wede kamileṅ Raa y'igibo.» ⁷⁰ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune koomat makumu sire geṅ, unni biire nuuno ye ko? Wo de wede soo ti diinaguṅ yoṅ ulo Meeda siitandani.» ⁷¹ Isa yi rootiyo inḱino ti Ziidas ulo Simo Iskariyot, wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire, a y'owila a bey doṅ k'olmidayí.

7

Zemba k'Isa an ki ziipe addaṅ a yode ye

¹ Aame geṅ Isa yoṅ daayum a siido Galile, yi sooru, yi d'ambu keṅṅo keṅṅo. Yi ki dehu y'a k'ozirte adda siido ki Ziide ye, kono deero

Yawudiyagi an yi dehu ki tówwadí. ² Aame geṅ tarnaape Yawudiyagi sundí soo tarnaape ki daabagi* geṅ gopponṅ. ³ Inḱino maṅ zemba k'Isa an i di ruute, an'de: «T'eṅ ki t'oozo, k'engilo ki siido Ziide kono sanalliyagá doṅ a ummey toṅ maṅ, an di wolle naabo ere k'isiyo gette. ⁴ Aame wede yi dehu duwo an di y' suune maṅ, yi k'ombida ye naabo ere yi d'isiyo te. Wo kee k'isiyo suldi k'armika geṅ beehiye'ṅ, doṅ duniya pay an di wolle, wo an gi-di suune.» ⁵ Kaciṅ kane zemba k'Isa toṅ an ki ziipe addaṅ a yode ye. ⁶ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ peedadó ti k'iide ye botto. Kune peedaguṅ tod'te daayum koduwo. ⁷ Kune doṅ duniya an un ki'n kiigira ye. Wo nuṅ an ni koogire kono n'an t'oodibe ita a naabadaṅ ere an isiyo oldo gettiyo. ⁸ Kune tarnaape kun ti kolo. Nuṅ ni ki kili ye kono peedadó ti k'iide ye botto.» ⁹ Aame y'an ti ruute inḱino maṅ, yoṅ y'a uupe a siido Galile.

Dooyiso k'Isa a tarnaape ki daabagi

¹⁰ Aame zembadí an ti gili tarnaape maṅ, saṅ maṅ yode toṅ y'a-gili, wo kaṅ ombide, wenda soo toṅ i ki y' wulle ye. ¹¹ Adda tarnaape geṅ kane deero

* **7:2** 7.2 Tarnaape ki daabagi eṅ tarnaape ki Yawudiyagi an d'isiyo onniyo gessire adda k'ozzine me. An t'addiya paate, an d'isiyo daabagi ki puutagi k'inda, kono an d'elkiyo a ozzinagi doṅ maawaṅ ti kaaga an likkito a balda. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 23.33-43 wo Deeterenom 16.13-15.

Yawudiyagi an di y' dehu, an'de: «De Isa miŋ a too me?»¹² Wo kane doŋ duuru geŋ an di niikutu ti tuddaŋ. Doŋ oŋgoŋ an'de: «Yoŋ wede isiyo beehiye.» Wo doŋ soŋ an'de: «Ato, yoŋ yi ti daggiya dūwo.»¹³ Wo ti di-inayaŋ geŋ wenda y'a roote ti golla awwa umbo, kono an orgiso a deero Yawudiyagi.

¹⁴ I t'innite iina diine tar-naape maŋ, Isa y'a t'iide booro Boy Raa, y'a iise dooyiso dūwo. ¹⁵ A dooyisadí gette kane deero Yawudiyagi an ziiɗa giggeraŋ, an'de: «Mummino me wede eŋ yi ki duuye tunda ye, wo yi suuniyo ono mattup kino me?»

¹⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Dooyiso ere ni dooyiso ette ti suuniyo nuuno k'eedó ye. T'ettiyo ti Raa wede i n'igibo. ¹⁷ Aame wede yi dehu y'aase naabo ere Raa yi dehu maŋ, y'a ti suune dooyisadó te. Dooyisadó ettiŋ t'ettiyo ti Raa kunuŋ, ni rootiyo ti suma nuuno k'eedó ko? ¹⁸ Wede geŋ aame yi rootiyo ti suma yode k'eedí maŋ, geŋ yi dehu dūwo an di y' t'imme. Wo wede yi naabiya a suma wede i y'igibo maŋ, wede geŋ yi rootiyo ono doŋ derec, munda wede di yode ki diine ye umbo. ¹⁹ Ki kotto kune un ele oogoro Muusa, wo kune wenda soo toŋ a seeda aa oogoro ti rootiyo umbo. De ki moo me kun dehu kun di n' t'ide me?»²⁰ Kane doŋ duuru an i-di ruute, an'de: «Kee a-d'ede

siitan a eedá ko? Kunuŋ wee wee i dehu tōwwadá me?»

²¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'ize munda k'armika soo ɗaŋŋal, wo kune pay kun ziiɗa giggeruŋ. ²² Walɗu ponde gette t'iise ti moŋgidagaŋ ti kaaga to, ti k'iise ti Muusa ye. Wo Muusa y'un d'ele urzi ki walɗu k'inŋi kuuli. Maŋ onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ kune kun di walɗu ponde me. ²³ Wo aame ulo'ŋ onniyo walɗu pondayi a t'ooriyo onniyo ere ki puukiyadiŋ, kun di walɗu kono kun aa ki ti doopida oogoro Muusa ye maŋ, ɗe ki moo me kune kun di kulkiso ti nuŋ, kono ni ele beeko pay a wede tudde a onniyo ere ki puukiyadiŋ me? ²⁴ Kun ɗekke booro a munda wede kun woliyo t'edagaŋ ye, wo ɗe kun ɗekko booro ere ki diine.»

²⁵ Doŋ oŋgo ti siido Zeruzalem geŋ an di rootiyo, an'de: «Eŋ miŋ wede an dehu ki tōwwadí ɗey? ²⁶ Kun wollo ɗo yi d'orbe a ɗaana dūwo daa k'ombiɗe, wo wenda i di roote umbo. Kunuŋ doŋ deero an yi zuune eŋ Almasi Raa yi biire ko? ²⁷ Wo ki too maŋ yo Almasi Raa yi biire ettiyadi gette y'etto ti tunda, wenda soo toŋ umbo a suuna itadí me, wo yode eŋ itadí in ti suune.»

²⁸ In'kino maŋ Isa yi dooyiso a booro Boy Raa geŋ, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune dūwo eŋ, kun'de nuŋ kun ni suune, wo kun suune

itadó. Para maŋ ni k'iido ti suma nuuno k'eedó ye, wo yo wede i n'igibo geŋ yoŋ yi rootiyo ono doŋ derec, miŋ kun ki y' suune ye. ²⁹ Wo nuŋ ni yi suune kono i n'igibo yode, wo nuŋ n'iido ti gulbe yode.» ³⁰ Injino maŋ kane an di dehu urzi seeduzí, wo wenda soo toŋ a ette a yi seeda umbo, kono yoŋ onniyadi ti k'iide ye botto. ³¹ Aame geŋ doŋ baadaŋ ti diine doŋ duuru an di ziipe addaŋ a yode, wo kane an di ruute, an'de: «Almasi Raa yi biire y'iido toŋ maŋ, y'aasa suldí k'armika baadaŋ a ceera wede enno deŋ?»

Agisa duwo ki seedu k'Isa

³² Maŋ kane Pariziyen an d'illiga ono doŋ, doŋ duuru an orbe sunni sunni a tukk'Isa geŋ me. Injino maŋ kane Pariziyen ti deero doŋ sefeke an d'igibe doŋ i boohiyo Boy Raa ki seedu k'Isa. ³³ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ti kune onniyadi oo guute baata, saŋ maŋ n'a-kima k'ume wede i n'igibo. ³⁴ Kune kun di n' deha wo kun ki n' t'oona ye, kono ume wede nuŋ n'ette geŋ, kun k'aana ettiyo ye.» ³⁵ Injino maŋ kane Yawudiyagi an di ruute dinayan, an'de: «De y'a amba miŋ, ki too me in gi di y' t'oona ye me? Y'a engila ki tukki Yawudiyagi doŋ i-tiipe an lekkiyo adda diine

doŋ Yawudiyagi ye genno ko? Kunuŋ y'a dooyey doŋ Yawudiyagi ye ko? ³⁶ Ono doŋ yi rootiyo, y'ede: «Kun di n' deha wo kun ki n' t'oona ye» wo «ume wede nuŋ n'ette geŋ, kune kun k'aana ettiyo ye», miŋ i-kaza moo me?»

Ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo

³⁷ Onniyo ere ki dangu tarnaape gette, tod'te onniyo ere meeda. A onniyo gette Isa y'a t'iiziga kaŋ ohire, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede orme yi y' ziiida maŋ, y'edi tuddó yisiba. ³⁸ Wede yi ziiipa addi a nuuno maŋ, aakede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Y'a t'isa aa ersa k'ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo okko baadaŋ t'adda k'addi†.» ³⁹ Isa yi rootiyo injino ti Unde Raa ere Raa y'an t'ela a doŋ i ziipe addaŋ a yode. Aame geŋ Raa y'an k'ele Undi ye botto a duwo me, kono Isa yi ki gili k'awwa ki daryikadi ye botto.

Kono k'Isa duwo tuddaŋ an ti t'ihinte

⁴⁰ Doŋ ongo ti diine doŋ duuru geŋ an illiga ono k'Isa maŋ, an di ruute, an'de: «Wede eŋ ki kotto yoŋ nebi wede an ruute a etto‡.» ⁴¹ Ongo soŋ an'de: «Eŋ Almasi Raa yi biire.» Wo de doŋ ongo an'de: «Almasi Raa yi biire geŋ y'a addo ti Galile, i k'ise ye!

† 7:38 7.38 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 18.4; Ezayi 12.3; 58.11 wo Zowel 3.1. ‡ 7:40 7.40 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.18.

42 Ki kotto an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, Almasi Raa yi biire geŋ y'adfa ti biza bumbu mozigo Dawut, wo an yi t'eha a Betilehem siido ere an d'ehe Dawut.»
 43 Injino maŋ kono k'Isa geŋ, duwo tuddaŋ an ti-t'ihinte. 44 Doŋ ongo ti di-inayaŋ geŋ an dehu seeduzi, wo wenda soo toŋ a t'ooziga a yi seeda umbo.

45 Aame geŋ doŋ i boohiyo Boy Raa, kane an igibe ki seedu k'Isa geŋ, an di-gimo. Maŋ kane deero doŋ sedefe ti Pariziyen an di'n tunde, an'de: «De moo me kun ki y' ziido ye me?» 46 Maŋ kane doŋ i boohiyo Boy Raa an'de: «Wede eŋ me, wede tudde a roote ono aa yode umbo.» 47 Maŋ kane Pariziyen an an di ruute, an'de: «Kune toŋ maŋ y'un ti'n diggo pay ko?» 48 Kunuŋ kun wulle ko? Ti diine deero Yawudiyagi ise Pariziyen wede soo i ziipe addi a yode me! 49 Kun wolliyo kane doŋ ambu ono yode geŋ, kane oogoro an ki ti suune ye, duudiyo Raa a eedaŋ.»

50 Nikodem yon ede, yon wede ti diine Pariziyen, yode wede onniyo soo y'a uuney Isa a diddo geŋ, y'an di ruute, y'ede: 51 «A urzi k'oogiradin, wede daa k'ollige bizi wo daa suuniyo munda wede y'ize geŋ, booro ti y' seeda ko?»
 52 Kane an i di'n gime

onami, an'de: «Kee toŋ ti siido Galile pay ko? Ki wollo mattup k'ono Raa ki koduwo, ki t'oono ko nebi ti siido Galile me?»

Erewo ti t'udige kule bakatu

[⁵³ Injino maŋ an di-tiipe wede tuuku toŋ y'a aahe boozii boozii.

8

1 Wo Isa y'a ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye.
 2 Soggo ti soohe walak maŋ, Isa y'a-gimo ki booro Boy Raa, wo doŋ baadaŋ an d'iido tuddi. Injino maŋ y'a-guune, y'an di'n iise dooyiso. 3 Aame geŋ doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an ziido erewo an aa ti ziido ti moone ti kule bakatu, an di-t'iido k'ume k'Isa, an ti-t'ihira a daana duwo pay
 4 wo an i di ruute a Isa, an'de: «Galmeegey, erewo ette ay aa ti ziido ti moone ti kule bakatu. 5 Adda mattup k'oogoro, Muusa y'in riije ti kaaga y'ede, erayi doŋ isiyo kino eŋ, ki towwo ki kakkisa ti mongali*. Wo ki kee maŋ, k'ede moo me?»

6 An rootiyo injino an i ekkiyo ikka, kono an di y' seeda t'ono. Maŋ Isa y'a t'uttile, yi-reekiso yelagi a siido. 7 Kane an koddime tondisadi, injino Isa y'a t'umbe eedi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguŋ eŋ wede yi k'isiyo oldiko ye maŋ, yi ambo mukkolo, y'a ti seddo ki poone.» 8 Maŋ y'a

* 8:5 8.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 20.10, wo Deeterenom 22.22.

t'uttile sey, yi-reekiso yelagí a siido. ⁹ Aame an illiga Isa yi ruute injkino maŋ, kane doŋ duuru an d'iise engilsito soo me k'ita bakadí bakadí, iise ti gôldfali bini a-t'iide. I d'uupe Isa kane ti erewo gettiyo ti d'ôhire a daanadí. ¹⁰ Injkino maŋ Isa y'a t'umbe eedí, wo y'a tunde erewo, y'ede: «Erewo no, doŋ i ki'n ziidó'ŋ kane too me? Wenda soo toŋ a roote koŋ booro ti ki'n ziidfa umbo ko?» ¹¹ Maŋ ti di'n gime onamí, t'ede: «Wenda soo toŋ umbo, Galmee'ki nuŋ.» Injkino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ ni ki dekke booro eedí ye. Mi t'oozo, m'engilo wo m'isa oldíko ye baa.»]

Isa yoŋ toore a duniya

¹² Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a doŋ duniya pay. Wede yi ni diina maŋ, y'a t'oono toore wede i di t'ela lekkiyo, yi k'ozira zimolo ye.» ¹³ Maŋ kane Pariziyen an i di ruute, an'de: «Kee ki kazita ono a tukki kee batum geŋ, onamá ay k'ambe ye.» ¹⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ ni kazita ono a tukki nuuno batum toŋ maŋ, onamó derec kono ni suune ti too me n'iido me, wo ume n'ambe me. Wo de kune, kun ki suune ye ume wede n'iido, wo n'ambe ki tunda me. ¹⁵ Kune kun dekkiyo booro a suuniyo ere ki kune doŋ

tudde. Nuŋ a tukki wenda soo toŋ ni ki dekkiyo booro ye. ¹⁶ Wo aame ni dekkiyo booro maŋ, ni dekkiyo derec kono nuŋ siidó ye. Ay dekkiyo booro soo ti Meega wede i n'igibo me. ¹⁷ Ono en an riije ti kaaga adda mattup k'oogiraguŋ, an'de: «Doŋ sire an rootiyo onamaŋ i t'iide kaŋ soo maŋ, geŋ onamaŋ derec†.» ¹⁸ Nuŋ ni kazita ono a tukki nuŋ batum, wo Meega wede i n'igibo toŋ, yi kazita ono a tukki nuŋ kay.» ¹⁹ Injkino maŋ kane an i di ruute, an'de: «De Meegá too me?» Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ kun ki n' suune ye, wo Meegó toŋ kun ki y' suune ye. Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y' suune.»

²⁰ Isa yi ruutite ono geŋ aame yo a booro Boy Raa, yi dooyiso goppon ti ume wede duwo an di boohiyo korbite Boy Raa. Wo wenda soo toŋ a yi seedfa umbo kono yoŋ onniyadi ti k'iide ye botto.

Ono k'Isa a engilsadi

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ n'engila, wo kune kun di n' deha, wo de kun aa di t'inda ti oldikaguŋ a eggun. Ume wede n'ette en, kun k'aane ettiyo ye.» ²² Injkino maŋ kane Yawudiyagi an di ruute tuddaŋ, an'de: «Kunuŋ yi rootiyo injkino y'a t'ida tuddí ko, yi rootiyo: «Ume wede n'etta en, kun k'aane ettiyo

† 8:17 8.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.6; 19.15.

ye" me?»²³ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune'ŋ ti dandī a duniya, wo nuŋ ti kandaane t'awwa. Kune ki duniya ettiyo, wo nuŋ ki duniya ettiyo ye.²⁴ Kono k'inŋino n'un di ruute kun di t'inda t'oldikaguŋ a egguŋ me. Aame kun k'ambu "nuŋ miŋ nuŋ" ye maŋ, kune kun di-t'inda ti oldikaguŋ a egguŋ.»²⁵ Maŋ kane Yawudiyagi an di y' tunde, an'de: «De kee miŋ wee wee?» Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ti gize tuddó t'ume k'eesiyo to.²⁶ Nuŋ oo d'ede ono ki rootiyo a ekki kune, ti suldi doŋ n'a defke booro egguŋ toŋ baadaŋ, wo wede i n'igibo'ŋ yoŋ yi rootiyo ono doŋ derec, wo ni kazita a duwo pay munda wede n'ollige ti bize yode Raa.»

²⁷ Wo kane Yawudiyagi an ki zuune ye y'an rootiyo ti Meega me.²⁸ Inŋino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, kun ti n' ziipa t'awwa‡ maŋ, kun di'n suuna eŋ "nuŋ miŋ nuŋ". Wo kun di suuna munda wede ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye, ni rootiyo munda wede Meega yi ni duuye.²⁹ Wo yo wede i n'igibo geŋ, yoŋ ti nuuno. Yi ki n'ooliyo siidó ye, kono nuŋ n'isiyo daayum munda wede ulbí id'ise uŋse.»³⁰ A ono doŋ Isa yi ruute geŋ, doŋ baadaŋ an

di ziipe addaŋ a yode.

Doŋ eedaŋ toore ti doŋ adda buliko

³¹ Maŋ Isa y'an di ruute a Yawudiyagi doŋ i ziipe addaŋ a yode, y'ede: «Aame kun lekkiyo kettiyo a onamó maŋ, kune sanalliyagó ki kotto.³² Aame geŋ derec kun di suuna, wo derec gette t'un di'n isa doŋ eedaŋ toore.»³³ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kaye ita k'inŋi k'Ibirayim, buliko a wenda kaŋ soo toŋ ay k'ize ye. De k'ay di rootiyo kun t'isa doŋ eedaŋ toore mummino?»³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede isiyo oldiko geŋ yoŋ bule k'oldiko.³⁵ Wede bule geŋ yi ki lekka daayum adda boy ye, wo ulo boy geŋ yoŋ miŋ daayum y'a lekka adda boy.³⁶ Aame Ulo Raa y'un ti'n iza egguŋ toore maŋ, kune kun t'isa ki kotto doŋ eedaŋ toore.³⁷ Nuŋ ni suune kune ita k'inŋi k'Ibirayim me. Wo kun di dehu urzi tôwwadó kono onamó geŋ kun k'ambu ye.³⁸ Munda wede nuŋ ni rootiyo, ni wullo ki Meegó. Wo kune kun isiyo munda wede meeguguŋ y'un ruute.»³⁹ Maŋ kane an di ruute, an'de: «Kaye meegey Ibirayim.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto aame kune inŋi k'Ibirayim maŋ, kun d'ise naabo ere aa yoŋ y'aaze.⁴⁰ Nuŋ n'un

‡ 8:28 8.28 Kun ti n' ziipa t'awwa: I-kaza aame Isa Almasi an ti y' tiika ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo Meegí yi y'umba k'awwa ki kandaane maŋ.

ruute ono dɔŋ dɛrec n'illigo ti Raa toŋ, aŋken kun di dehu urzi tɔwwadó. Wo inkiŋo me Ibirayim yi k'ize ye. ⁴¹ Kune kun isiyo naabo ere ki meegugun.» Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kaye inŋi dɔŋ ki bande ye, Meegey soo, yode Raa.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame Meegugun Raa ki kotto maŋ, nuŋ kun di n'geyye kono nuŋ n'udɔfo miŋ ti Raa, wo n'iido kenŋo t'urzi yode. Ni k'iido'ŋ ti toogo k'eedó ye, yode i n'igibo me. ⁴³ Moo me ono ni rootiyo itadan kun ki'n suuniyo ye me? Kono kun ki dehu kun k'olliga ye onamó me. ⁴⁴ Kune meegugun Meeda siitandani, wo kun dehu kun d'ise naabo ere meegugun yi dehu. Yoŋ t'ume k'eesiyo to, naabadí tɔwwo dɔwo. Munda wede dɛrec yi k'isiyo ye, kono dɛrec di yode umbo. Aame yi lohito ono maŋ, yi rootiyo t'addí pay, kono yoŋ wede lohito, wo yoŋ meeki lohito k'ono. ⁴⁵ Wo kono nuŋ ni rootiyo ono dɔŋ dɛrec geŋ, onamó kun ki d'ambu ye. ⁴⁶ Wee wee t'adda diinagun eŋ aane i roote nuŋ ni ize oldiko me? Wo de aame ni rootiyo ono dɔŋ dɛrec maŋ, ki moo me onamó kun ki d'ambu ye me? ⁴⁷ Inkiŋo maŋ wede yoŋ ki Raa geŋ y'a olliga ono ki Raa. Wo kun k'ollige ye kono kune ki yode Raa ye.»

⁴⁸ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute a Isa, an'de: «Kaye ay ruute ay'de kee Samariten, wo a-d'ede siitan a eedá geŋ, dɛrec ye ko?» ⁴⁹ Isa y'an digime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ oo k'ede siitan a eedó ye. Ni tamma Meegó, wo kune kun di-toogiyo ki tammadó me. ⁵⁰ Nuŋ ni ki dehu tamma tuddó ye, wo wede ede i dehu tammadó me, yoŋ geŋ wede dɛkkiyo booro. ⁵¹ Dɛrec inkiŋo wo n'un di rooto: Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ, kudɛc unto yi ki ti wolla ye.»

⁵² Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Aŋken kaye ay zuune baa, kee a-d'ede siitan a eedá. Ibirayim y'inda ti kaaga wo nebiyagi toŋ an t'inda, miŋ kee k'ede: "Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ, kudɛc unto yi ki ti wolla ye." ⁵³ Kee'ŋ goole ki ceere meegey Ibirayim wede inda, ti nebiyagi dɔŋ i t'inda ko? Kunuŋ k'elkiyo kee wee wee?» ⁵⁴ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ n'a t'imme tuddó maŋ, tammadó gette ki bita. Nuŋ i ni tamma Meegó, wede kun'de yoŋ Raagun geŋŋo, ⁵⁵ wo kun gi di y' suuniyo ye. Nuŋ ni y' suune, wo aame n'a roote ni ki y' suune ye maŋ, geŋ nuŋ ni t'ize wede lohito k'ono aa kune. Wo de nuŋ ni y' suune, wo ni d'ollige onamí n'a-ti sooru eego. ⁵⁶ Aame meegugun

Ibirayim y'illiga onniyadó yi ti wolla maṅ, addí a ûune t'unṣuwo, wo yi ti wulle maṅ, ulbí unṣe.»⁵⁷ Maṅ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kee ozzinagá ada paat toṅ i k'iide ye, de Ibirayim k'a yi wulle mummino?»⁵⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inḱino wo n'un di rooto: Ki poone Ibirayim an di yi t'eha geṅ, "nuṅ miṅ nuṅ".»⁵⁹ Inḱino maṅ an ziki moṅgali ki kakkisadí, wo Isa yi-ti digge diine doṅ duuru, t'adda booro Boy Raa y'a t'udde.

9

Eliyo beeko a wede koosiyo

¹ Onniyo soo Isa yi sooru, maṅ yi wulle wede koosiyo t'ume an y'ehe to. ² Maṅ kane sanalliyagí an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, wede eṅ ize oldfiko miṅ, yode kunuṅ maawí ko, an di y'ehe koosiyo me*?»³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Yoṅ koosiyo kono k'oldfiko yode ye, wo kono k'oldfiko maawí ye. An y'ehe koosiyo kono Raa yi dehu y'a kize toogadí t'urzi yode. ⁴ Peedfo to ede botto, t'a ki t'iire ye geṅ, in d'ise naabo ki wede i n'igibo. Aame didfo t'iina maṅ, wenda soo toṅ a naaba umbo. ⁵ Anḱeṅṅo nuṅ adda duniya botto eṅ, nuṅ miṅ wede i d'eliyo toore a doṅ duniya pay.»

⁶ Aame Isa y'a ti ruute inḱino maṅ, yi bidde lee a siido, y'a-lutte, yi-t'elite eda wede koosiyo geṅṅo, ⁷ maṅ yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile ki Silowe.» (Suma Silowe i-kaza «Agisa».) Wede geṅ y'a iide, y'a t'upilo, yi-gimo maṅ yi wolliyo kereṅ. ⁸ Inḱino maṅ kane doṅ k'ita waayadí ti kane doṅ i yi wullite y'ahultu geṅ, an di ruute, an'de: «De eṅ wede i-ti konso, i d'ahultu ginno ye ko?»⁹ Doṅ ongo an'de: «Eṅ yode.» Ongo an'de: «Ato, eṅ yode ye. Wenda eṅ yi yi deeyiso.» Maṅ yode batum y'ede: «Eṅ miṅ nuuno dey.»¹⁰ Kane an di yi tunde, an'de: «Kaṅ mummino edayá a t'ihina me?»¹¹ Maṅ yoṅ y'an di n gime onamaṅ, y'ede: «Wede an yi waaku Isa geṅ yi-lutte siido ti lee bizí, wo y'o-t'elite a edayó, maṅ y'o di ruute, y'ede: "K'odo, ki t'opili a togile Silowe." N'a iide, n'a t'upilo, maṅ edayó o-t'ihino.»¹² Maṅ kane an di ruute, an'de: «Wede geṅ too me?» Yoṅ y'a ruute, y'ede: «Daṅ ni ki suune ye.»

Tondiso ki wede koosiyo edayí i t'ihina

¹³ Koosiyo wede edayí i t'ihina geṅ, an di t'iide ki daana Pariziyen. ¹⁴ Onniyo ere Isa yi lutte siido, yi d'ihina eda wede geṅ, onniyo gette onniyo ere

* 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.

ki puukiyo Yawudiyagi.
 15 Inŋkino maŋ kane Pariziyen toŋ an di y' tunde, an'de: «Mummino edayá a t'ihina me?» Maŋ wede y'an di ruute, y'ede: «N'uune bee me, wede y'iide'ŋ, y'o t'unŋkite lee a edayó, wo n'iide'ŋ n'a t'upilo, maŋ edayó a t'ihina, ni wolleiyo.»
 16 Maŋ kane Pariziyen onŋo an di ruute, an'de: «Wede ize naabo gette yi k'iido ti Raa ye, kono y'a ti diipida onniyo ere ki puukiyadiŋ.»
 Wo de kane doŋ soŋ an'de: «Wede k'oldfiko sulfi k'armika kino y'aane yi t'ise ko?» Geŋ ti diinayan an t'ihinte.
 17 Inŋkino maŋ wede koosiyo edayí i t'ihina geŋ, an di y' tunde sey, an'de: «De kee k'ede moo me a wede a ihina edayá me?»
 Maŋ wede y'a ruute, y'ede: «Yoŋ geŋ nebi.»

18 Wo kane deero Yawudiyagi an di-tuuge k'ambu, wede geŋ ti poone yoŋ koosiyo wo anken edayí a t'ihina me. Inŋkino an di wiiko maawi k'ehiyadí.
 19 Maawí an iina maŋ, an di'n tunde, an'de: «Yode enj ulo kune kotto ko? Wo kun y'ehe miŋ koosiyo to ko? Wo anken mummino yi wolleiyo me?»
 20 Kane maawí an an di'n gime onamaŋ, an'de: «Eyye, ay suune enj uley, wo ay ehe koosiyo to.»
 21 Wo ankenno yi wolleiyo aaze mummino ay ki suune ye, wenda i ele beeko ay ki y' suune ye. Kun tondo yode, yoŋ

enno yi t'ize goole, y'un ti rooto.»
 22 Maawí an rootiyo inŋkino kono an orgiso a deero Yawudiyagi, kono kane an ti ruute ti diinayan an'de, wede yi ruuta kereŋ Isa yoŋ Almasi Raa yi biire maŋ, an ti y' limma ti diinayan me, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi k'etta ye.
 23 Geŋ inŋkino maawí an ruute, an'de: «Yoŋ enno yi t'ize goole, kun tondo yode» me.

24 Maŋ kane Pariziyen an di y' wiike sey ki sirwe, wo an i di ruute, an'de: «Ki rooto derec a daana Raa, ki kaye maŋ ay suune wede enj yoŋ wede k'oldfiko.»
 25 Inŋkino yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ki suune ye yoŋ wede k'oldfiko, wede k'oldfiko ye toŋ maŋ. Ki nuŋ munda wede ni suune, ti poone nuŋ koosiyo wo anken ni wolleiyo.»
 26 Kane an di y' tunde, an'de: «Y'a ize moo me? Mummino me y'a di t'ihina edayá me?»
 27 Y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ono geŋ n'un ti ruute, wo kun ki n'illiga ye. De ki moo me kun dehu n'un di roote sey me? Kunuŋ, kune toŋ kun dehu kun t'ise sanalliyagí páy ko?»
 28 Inŋkino maŋ an di y'iise kaldita, an'de: «Kee sanal-lusu yode me, kaye sanal-liyagi ki Muusa.»
 29 Kaye ay suune a Muusa Raa yi ruute me, wo yo wede enj ay ki suune ye y'ettiyo ti tunda koo maŋ.»
 30 Wede y'an di ruute, y'ede: «Onamgun enj

nuŋ ni ziiɗa giggiró, wede y'o t'ihina edayó miŋ, way kun'de y'ettiyo ti tunda kun ki suune ye! ³¹ Kine in suune Raa geŋ doŋ k'oldfiko yi ki'n ollige ye. Wo y'ollige wede i ottilso wo y'isiyo naabo ere aa yode Raa yi dehu†. ³² T'ume k'eesiyo duniya bini aŋki, wenda kaŋ soo toŋ yi k'illiga ye wedusu yi di t'ihina eda koosiyo t'ume k'ehiyadí me. ³³ Aame wede eŋ yi k'iido ti Raa ye maŋ, yi k'aane yi ki t'ise munda ye.» ³⁴ Injino maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kee miŋ t'ume k'ehiyadá to ŋilpiyo adda k'oldfiko, miŋ ki dehu k'ay di'n dooye!» Maŋ an di y'ilmi, an di y'udfe paate.

Doŋ koŋzayi a urzi k'unde

³⁵ Aame Isa y'illiga wede yi ihina edayi geŋ deero Yawudiyagi an ti y'ilmi maŋ, y'a iide, y'a y'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá ko a yoŋ wede an y'ehe aa ulo wede eŋ me?» ³⁶ Maŋ wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Yoŋ wee wee Galmeegó, kono n'a zaape addó a yode me?» ³⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede ki yi wolliyi wo a-rootiyo, eŋ miŋ yode.» ³⁸ Maŋ wede yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ziipe addó a kee, Galmeegó.» Y'a-dikke, y'a t'uttile a daanadí. ³⁹ Injino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'iido k'adda duniya

kono n'a deŋka booro, doŋ koŋzayi edayaŋ a-t'ihina, wo doŋ an wolliyi geŋ an t'isa koŋzayi.» ⁴⁰ A sirpa geŋ i d'ede Pariziyen an illiga injino maŋ, an di ruute, an'de: «Kunuŋ kaye toŋ ay t'isa koŋzayi pay ko?» ⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kune koŋzayi wo munda wede kun isiyo kun ki suune ye maŋ, geŋ booro t'un ki'n seeda ye. Wo kune kun'de kun wolliyi kereŋ geŋ, booro t'un di'n seeda, oldfikaguŋ a lekka daayum a egguŋ.»

10

Ono ombide a urzi wede k'elso

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Aame wede yi k'adfiya ti biza ye, yi dahumu ti zaribe k'adda k'ume moone dambami me maŋ, yoŋ geŋ wede k'oogire goole. ² Wo wede etiyi ti biza geŋ, yoŋ wede k'elso. ³ A wede k'elso geŋ, wede boohiyo dambami yi di t'ihina biza. Yi-t'ette, y'a waake dambamí ere soo ti sundutú sundutú, wo kane an d'ollige golladí, pay y'an adfe paate. ⁴ Aame yi ti'n adfiya pay ti paate maŋ, y'an t'oogumso wo kane an di y' daaniya, kono kane golladí an ti suune. ⁵ Wo wede an ki y' suune ye geŋ, kudic kane an ki y' daane ye. Wo a jiiire sey an t'ombe dokki ti

† 9:31 9.31 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.15; Soom 34.16; 66.18 wo Piroberb 15.29.

tuddí me, kono golladí an ki ti suune ye.»

⁶ Isa y'an di ruute ono ombide, wo ono geŋ itadaŋ an gi di'n zuune ye, yi rootiyo munda me.

Isa wede k'elso beehiye

⁷ Isa y'an di duule sey, y'ede: «Derec inkinoo wo n'un di rooto: Nuŋ miŋ aa biza bumbu wede dambami an d'adfiya. ⁸ Doŋ iido ki poone ti nuŋ geŋ, kane deero k'oogire, wo kane'ŋ dambami an ki'n illiga ye. ⁹ Nuŋ miŋ aa biza bumbu. Aame wede y'ettiyo t'urzi nuuno maŋ, y'a t'oona uttiyo. Yi-t'ette wo y'a t'adfe aa addi i dehu, wo ombo toŋ yi-t'oona. ¹⁰ Wede k'oogire geŋ y'ettiyo miŋ ki oogire, ki t'owwo wo ki lattiya. Wo nuŋ n'iido kono n'an t'ele lekkiyo a duwo, lekkiyo ere adda darna. ¹¹ Nuŋ miŋ wede k'elso beehiye. Wede k'elso beehiye geŋ y'a oyye y'a t'inda kono dambami me. ¹² Wo wede i naabiya ki raŋnadí, yoŋ wede k'elso ye, dambami ki yode ye geŋ, yi wulle sullibe yi t'udfo maŋ, y'a t'ombe, dambami yi d'ooli. Maŋ dambami sullibe yi-sefde, wo doŋ soŋ an aa di-teepe. ¹³ Wede i naabiya ki raŋnadí geŋ, yoŋ y'a t'ombe koŋo yi wolliyo munda wede ki yode, yoŋ seezi ye a dambami me. Nuŋ wede k'elso beehiye, ¹⁴ dambamó ni'ni suune, wo kane an ni suune. ¹⁵ Aakede Meega yi ni suune, wo nuŋ

toŋ ni y' suune. N'a oyye n'a t'inda kono dambamó.

¹⁶ Nuŋ oo d'ede dambami ti doolo toŋ ede, an aa ki t'iido k'adda zaribe enno ye. Kane geŋno toŋ n'a-ti'n waako pây, an d'olliga golladó. Inkinoo a t'isa torfo soo, wede k'elso toŋ soo. ¹⁷ Meega geŋ yi ni giyye kono nuŋ n'iyye n'a t'inda, kono saŋ n'a balda. ¹⁸ Wenda soo toŋ umbo aane a t'oodiba puukiyadó te, i t'eliyo nuŋ ti siidó. Nuŋ o d'ede toogo k'oodibe puukiyadó wo o d'ede toogo k'eliyo a umatú. Geŋ inkinoo munda wede Meegó y'o ruute n'aase me.»

¹⁹ Aame kane deero Yawudiyagi an illiga ono k'Isa inkinoo maŋ, ti tuddaŋ an t'ihinte sey. ²⁰ Doŋ baadaŋ ti diinayaŋ an di ruute, an'de: «Yoŋ geŋ ki maade, siitan a eedí. De ki moo me kun di y'ollige me?» ²¹ Wo doŋ soŋ an'de: «En ono ki wede i-d'ede siitan a eedí ye. Ki kotto siitan ti k'aane ti ki t'ihina eda ki koŋzayi ye.»

Yawudiyagi an giigira Isa

²² Ozzine ti ozzine, a somide a ume reele baadaŋ maŋ, an d'isiyo tarnaape a Zeruzalem kono an d'elkiyo a onniyo ere Boy Raa an

di y'ize kamilen* .²³ Aame geŋ Isa yi-t'iide adda booro Boy Raa, yi sooru adda daabe goole wede an yi waaku Daabe Salamon, yi d'ambu k'ume soo me, soo me.²⁴ Injino kane deero Yawudiyagi an di ti duule, wo an i-di ruute, an'de: «De keeŋ ay della, k'ay k'iza tuddá woogo me? Aame kee Almasi Raa yi biire maŋ, k'ay ti rooti kereŋ.»²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute, wo kun ki ziipe addugun a nuuno ye. Naabo ere pay nuŋ n'isiyo ti suma Meegó gette, i-kaza a tukki nuŋ.²⁶ Wo kune kun ki ziipe addugun a nuuno ye, kono kune dambamó ye.²⁷ Dambamó an d'ollige golla nuŋ wede k'elsadan. Nuŋ ni'ni suune wo kane an di n' daaniya.²⁸ Nuŋ n'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. Kudic an ki t'inda ye wo wenda soo toŋ a ti'n t'ooba ti beezó umbo.²⁹ Meegó wede oo n'elo geŋ yoŋ toogo y'a jire pay, wenda soo toŋ umbo a aane a-t'oobe munda ti bey Meega me.³⁰ Nuŋ ti Meega geŋ kaye wede soo.»

³¹ Injino maŋ kane deero Yawudiyagi an ziki moŋgali sey ki kakkisadi ki t'owwadi.
³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ a daanagun n'ize

naabo beehiye baadan ti suma Meegó me, wo naabo tiŋ tuuku ere n'ize kun dehu kun di n' kakkite ti moŋgali ki t'owwado me?»³³ Kane deero Yawudiyagi an i-di ruute, an'de: «Ay dehu ay ki ti kakkite ti moŋgali ay gi di t'iide ki naabo ere beehiye k'ize gettiyo ye. Ay ki t'iide kono ki kalda suma Raa, kee wedusu, wo ki-ti t'isiyo tuddá Raa†.»³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiragun‡: “Raa y'ede kune raayagi.”³⁵ Kun suune wenda soo toŋ umbo a aane a t'oodfiba munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me. Geŋ injino kane doŋ Raa y'an ruute onami geŋ, y'anni wiike kane raayagi me.³⁶ Wo nuŋ wede Raa y'a-n'uuye kese a yode, y'a-n'igibo k'adda duniya, wo ni rootiyo n'ede nuŋ Ulo Raa maŋ, kune kun'de ni kaldita suma Raa. Geŋ kaŋ mummino ni kaldita me?³⁷ Aame ni k'isiyo naabo Meegó ye maŋ, kune toŋ kun ki zaape addugun a nuuno ye.³⁸ Wo aame naabo Meega ni ti t'isiyo wo a nuŋ kun ki zaape addugun ye toŋ, kun zaapo addugun a naabo gettiyo, kono tiŋ geŋ kun di suuna kereŋ Meega ti nuŋ

* **10:22** 10.22 Yawudiyagi an d'isiyo tarnaape geŋ a tere k'aydu, aame reele baadan. Tarnaape geŋ an iise a ozzine meeda uto ada zoot makumu pide daa k'ehiyo k'Isa botto. Adda k'ozzine ado ti poone geŋ doŋ Siriyeŋ an likke adda geeger Zeruzalem, Boy Raa an di y'ize ganigi. Injino maŋ an d'ize tarnaape kono Boy Raa an di y'isiyo kamilen. Tarnaape gette an d'isiyo ozzine ti ozzine, adda k'onniyto gessire. † **10:33** 10.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.16. ‡ **10:34** 10.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 82.6.

wo nuŋ ti yode.» ³⁹ Inŋino maŋ kane Yawudiyagi an di dihe seedufuzí sey, wo yoŋ y'an t'umbilke. ⁴⁰ Maŋ Isa y'a-gime, yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ki kese peeŋo ge-koliyo, k'ume wede Zaŋ y'a zuyyite batem ti poone. Yi lekkiyo anŋenno. ⁴¹ Doŋ baadaŋ an d'iide tuddí, wo an di rootiyo, an'de: «Zaŋ geŋ munda k'armika yi k'ize ye, wo ono doŋ yi ruutite a tukk'Isa geŋ derec.» ⁴² A ume geŋ doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode Isa.

11

Unto Lazar

¹⁻² I d'ede wede soo sundí Lazar ti ille ki Betani. Yoŋ geŋ leema Mariyam ti Marte, an lekkiyo kaŋ soo, wo to Mariyam gette ere i di yirgite egey doŋ eefiyadaŋ unŋe a zoŋ k'Isa, t'a di zippite t'ilaltú. Maŋ onniyo soo leemadaŋ Lazar geŋ yi t'iire eeni. ³ Inŋino maŋ kane zembadí geŋ an di gibe wedusu, yi di rooto a Isa, y'iide'ŋ y'ede: «Galmeegey k'ollo, lanŋayá wede ki giyye geŋ, yi t'iire eeni.» ⁴ Aame Isa y'illiga inŋino maŋ, y'a ruute, y'ede: «T'eeni geŋ Lazar yi ki t'inda ye, wo t'urzi geŋ duwo an di t'imma Raa. Wo soŋ t'urzi geŋ duwo an di t'imma Ulo Raa.»

⁵ To Marte ti teematú Mariyam wo Lazar geŋ, Isa yi'ni giyye baadaŋ. ⁶ Wo aame y'illiga Lazar tuddí eeni maŋ, y'a k'iide kaamiki

ye. A umayí geŋ yi likke onniyo sire. ⁷ Saŋ maŋ y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «In ti kime ki siido Ziide.» ⁸ Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, botto botto eŋ miŋ Yawudiyagi an dehu an ki ti kakkite ti moŋgali ki t'owwadá, miŋ ki dehu k'a kime k'ummey sey!» ⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «T'ume peeŋo ti koliyo bini t'a-t'oore geŋ, ume'ŋ toore kereŋ, wo wede yi sooru toŋ maŋ morkiye yi ki t'ele ye, kono yi woliyo toore ki doŋ duniya pay. ¹⁰ Wo wede yi sooru dido maŋ, y'a t'ele morkiyagi kono toore i-k'ede ye.» ¹¹ Aame Isa yi ruute inŋino maŋ, y'an di ruute sey, y'ede: «Lanŋayin Lazar edayí i ziida moone, wo nuŋ n'ette n'a ti y' t'inney.» ¹² Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De yi moone maŋ, saŋ y'a utta.» ¹³ Yo Isa yi ruute inŋino ti moone ere Lazar y'inda, wo kane an elkiyo ti moone ere aa daayum. ¹⁴ Inŋino maŋ Isa y'an di ruute patan, y'ede: «Lazar y'inda. ¹⁵ Nuŋ ulbó unŋe a kune sanalliyagó, kono n'a t'ize umbo a untadí me. T'urzi geŋ un t'ela toogo kun di zaapa addugun a nuuno. Wo anken in engile, in ti y' wollo.» ¹⁶ Inŋino maŋ Toma wede an yi waaku soŋ Wede Rooŋo geŋ, y'an di ruute a sanalliyagi onŋon, y'ede: «Kun t'oozo, kine toŋ in di t'indey ti yode.»

17 Isa y'a iiney Betani. A aaniyadi geŋ an i di ruute Lazar an t'eele adda muuzo iide onniyo pide. 18 Betani gette tod'te goppon ti Zeruzalem me, suma kubbaara ado. 19 Injino maŋ a unto ki Lazar leema Mariyam ti Marte geŋ, ti Zeruzalem Yawudiyagi baadaŋ an d'iide selliyadaŋ. 20 Aame Marte t'illiga Isa y'iina goppon t'illadaŋ maŋ, t'a t'iiziga t'a t'iide okki-mayí, wo to Mariyam gette ti lekkiyo a boy. 21 Marte ti y'uuney maŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, aŋki kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye. 22 Wo nuŋ ni suune aŋkenno toŋ maŋ, munda wede ki tonde Raa geŋ, Raa y'aane y'a-t'ele.» 23 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Leemadí geŋ yi-balda.» 24 Marte ti di ruute, t'ede: «Nuŋ ni suune a onniyo k'ita doŋ i t'inda an ti balda geŋ, yode toŋ y'a-balda*.» 25 Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo lekkiyo wo i baldiya doŋ unto. Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, aame y'inda toŋ y'a-balda. 26 Wo wede tuuku yi lekkiyo, wo yi zaapu addí a nuuno maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye. A ono eŋ koŋ m'umbe ko?» 27 Maŋ tod' ti di'n gime onamí, t'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, nuŋ n'umbe kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa, wede Raa yi ruute a etto ki duniya.»

28 Injino maŋ, t'a-gime waaku teematú Mariyam. T'iide'ŋ ti di miline, t'ede: «Wede dooyisadiŋ yo a enno. M'edi, yi kin ton-diyo.» 29 Mariyam t'illiga injino maŋ, perek t'a t'iiziga, t'a ingile k'ume yode. 30 Aame geŋ Isa k'adda k'ille yi ki t'iide ye botto. Yo daayum a ume Marte t'a y'uuney genno. 31 Kane Yawudiyagi doŋ a ita Mariyam an ti selliyo geŋ an wulle ti t'iiziga perek maŋ, kane toŋ an a-t'iiziga, an di-diine, kono an elkiyo ti t'ette moolo ki biza muuzo. 32 Mariyam gette t'iiney aame k'Isa wo ti y' wulle maŋ, t'a dikke a daanadí, wo ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, aŋki kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye.» 33 Isa yi wulle Mariyam ti moolo ti Yawudiyagi doŋ a itatú pay maŋ, yode toŋ addí y'a ki n'iibe ye, a-litte. 34 Maŋ y'a tunde, y'ede: «A ume too me kun ti y'eele me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «K'edi Galmeegey, k'a wolley a ummey.» 35 Injino maŋ Isa edayí a ise soldite zumari. 36 Maŋ kane Yawudiyagi an di ruute, an'de: «Kun ki wollo do, yi giyye baadaŋ de me, yi moolo me.» 37 Wo kane doŋ oŋgo ti diinayan an di ruute, an'de: «Yoŋ wede i di t'ihina eda wede koosiyo de, ki moo me y'a iili Lazar y'a inda me?»

Baldiya Lazar

* 11:24 11.24 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.2.

³⁸ Isa geŋ daayum yi k'iine addí yi ki n'iibe ye, y'a t'iide biza muuzo. Wo to muuzo gette aa urmi, an t'ele nuune adda, biza an a-ti d'ŋkile zumbulu. ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Zumbulu kun ti y' d'ŋkilo ti biza muuzo me.» Maŋ Marte teema ki wede inda geŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, yoŋ y'eefiyo baa kono i d'ede onniyo pide t'ume an ti y'eele adda muuzo me.» ⁴⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ruute de me, aame mi ziipa addí a nuuno maŋ, m'a wolla toogo ki Raa.» ⁴¹ Maŋ zumbulu ti biza muuzo an ti y' d'ŋkile. Aame geŋ Isa y'a t'umb'e edayí k'awwa, y'a ruute, y'ede: «Koduwo baadaŋ a kee Meegó, kono kee ki n'illiga. ⁴² Derec, nuŋ ni suune daayum kee ki n'ollige, wo nuŋ ni rootiyo in'kino a d'ŋ sirpadó eŋ an d'ambe kono i n'igibo kee Raa.» ⁴³ Aame y'a ti ruute in'kino maŋ, y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Lazar, ki-t'addi!» ⁴⁴ Maŋ Lazar wede inda geŋ y'a bilde, y'a t'udfo t'adda muuzo me, beydí ti zoŋdí geŋ tuuniyto ti bucdfani, wo eedí diibiyo ti buude pây†. Wo Isa y'an di ruute a d'ŋ sirpa geŋ, y'ede: «Bucdfani kun i t'eezito, wo kun di y'oolo, y'a eŋgile.»

Dehutu k'urzi ki tōwwo

k'Isa

(*Matiye 26.1-5; Markus 14.1-2; Lik 22.1-2*)

⁴⁵ Yawudiyagi baadaŋ d'ŋ iido selliyo Mariyam geŋ an wulle armika ere Isa y'ize gettiyo maŋ, an di ziipe ad-daŋ a yode. ⁴⁶ Wo d'ŋ oŋgo an iide'ŋ, an an di gize a Pariziyen a munda wede Isa y'ize. ⁴⁷ Maŋ kane deero d'ŋ sedefe ki Pariziyen geŋ an t'ugiye deero booro Yawudiyagi, an di ruute diinayan, an'de: «In d'ise mummino, kono wede eŋ y'isiyo suldi k'armika baadaŋ. ⁴⁸ Aame in y'iila a naabadi ettiyo maŋ, duwo pay an di zaapa addaŋ a yode, in'kino kane Romen an d'etto, Boy kamilen ki Raa an ti y' latta wo siidadiŋ pây.» ⁴⁹ Maŋ ti diinayan i d'ede wede soo sundi Kayip, a ozzine geŋ mozigo goole d'ŋ sedefe yode, y'an di ruute, y'ede: «Kune munda kun ki suune ye. ⁵⁰ Kun ki wolliyo ye ko, munda wede beehiye a kine, wede soo y'a t'inda ki kine d'ŋ siido, miŋ kine pay in di t'inda.» ⁵¹ Wo ono d'ŋ udfde ti bize geŋ i k'iido ti suuniyo yode ye, kono a ozzine geŋ mozigo goole d'ŋ sedefe yode geŋ, Raa yi-d'ele ono d'ŋ y'a ruute Isa y'a t'inda kono d'ŋzi Yawudiyagi. ⁵² Wo yi t'inda ki d'ŋ siido d'ŋŋal ye, wo de k'ogiyso k'inŋi Raa d'ŋ i-tiipe, an t'isa kaŋ soo.

† **11:44** 11.44 A ozzinagi geŋ d'ŋ k'Izirayel an ŋilpiyo nuune in'kino: eego tuunito sittú, beydaŋ siidaŋ, zoŋ toŋ siidaŋ wo tudde toŋ sittú.

⁵³ Geŋ inŋkino ti onniyo gette kane pay an d'iyye ki tōwwadí. ⁵⁴ Tin geŋ yode Isa toŋ tuddí y'a ti ziiɗa, yi gi di waariya ye a diine Yawudiyagi me. Wo t'umayí geŋ y'a t'irga, y'a inŋile ki geeger sundutú Epirayim a biza balɗa, ti sanalliyagí an di lekkiyo anŋeŋŋo.

⁵⁵ Aame geŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. Inŋkino maŋ doŋ baadaŋ t'adda siidfiyagi an di-gili ki Zeruzalem kono an t'okkimey tuddaŋ, an t'ise kamileŋ a ɗaana Raazaŋ. ⁵⁶ Adda booro Boy Raa geŋ Isa an di y' wekkutu, an di rootiyo tuddaŋ, an'de: «Elkiyagaŋ moo me? Kun elkiyo miŋ Isa y'etto ko tarnaape me?» ⁵⁷ Kane deero doŋ sedefe ti Pariziyen geŋ an di ruute, an'de: «Wede tuuku yi zuuna ume k'Isa maŋ, y'ay di rooto, ay di seefa.»

12

Yergu k'egey doŋ eedfiyadaŋ unse a zoŋ k'Isa (Matiye 26.6-13; Markus 14.3-9; Lik 7.36-38)

¹ Onniyo zoot ki poone tarnaape Pak ki Yawudiyagi y'a aana geŋ, Isa y'a t'iide Betani, ille ki Lazar wede Isa y'a ti y' bilɗe ti diine doŋ unto. ² Aame Isa y'iiney Betani maŋ, an d'ize ombo ti sundí. Marte ere k'eliyo k'ombadaŋ, wo Lazar yoŋ ti diine doŋ an iimi kaŋ soo.

³ Maŋ Mariyam ti d'umbe egey doŋ eedfiyadaŋ unse sundaŋ nardo, daa kalsiya munda, suma litir a diinayí wo zooyayaŋ ooŋe. Ti di yirgite zoŋ k'Isa, wo t'a zippite t'ilaltú. Boy geŋ i d'ũune ti eedfiyo ki egey geŋŋo. ⁴ Maŋ i d'ede wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa sundí Ziiɗas Iskariyot, yode wede an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ, y'ede: ⁵ «I dehu egey eŋ in t'owila a adɗe suma wede y'a naabe ki ozzine batum, wo in an t'ele soŋko gette a doŋ an k'ede munda ye!» ⁶ Ziiɗas yi rootiyo inŋkino kono yoŋ wede k'oogire. I sarkiya korbitayaŋ yode, wo yi ti sokiyo. Yi ki wolliyoo sommagi ki doŋ munda an k'ede ye ye. ⁷ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Tod'te kun t'oolo ɗeɗɗek, kono naabo ere tod' t'ize ette aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁸ Kane doŋ an k'ede munda ye geŋ an lekka daayum ti kune*, wo ɗe nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye.»

⁹ Maŋ kane Yawudiyagi baadaŋ an d'illiga Isa yo a Betani. Inŋkino maŋ an d'inŋile ki Betani, wo ettiyadaŋ an iide gette an di wollo Isa ɗaŋŋal ye, wo an a di wollo Lazar wede Isa yi ti y' bilɗe ti diine doŋ unto pây. ¹⁰ Ti onniyo gettiŋ kane deero doŋ sedefe an di dihe Lazar toŋ an

* 12:8 12.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

di y' t'ide, ¹¹ kono t'urzi yode Yawudiyagi baadan an t'argu ti tuddan wo an di zaapu addan a Isa.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem
(*Matiye 21.1-11; Markus 11.1-11; Lik 19.28-40*)

¹² Ti soggatú man kane don baadan iide tarnaape gen, an d'illiga Isa y'ettiyo k'adda geeger Zeruzalem.

¹³ Injino man kane don gen an dimbo puutagi k'inda sundan palmiye a beydan, an t'iide okkimayi, an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa, yon mozigo ki don k'Izirayel!» ¹⁴ Isa yi d'uune ulo buuru, y'a-ti gili eego, gen a-t'iide a ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: ¹⁵ «Kune don geeger Siyon kun orgide ye. Enno mozigagun y'ettiyo, y'a ti gilo ekk'ulo buuru.»

¹⁶ Munda wede ize gen ki poone sanalliyagi an ki zuune ye. Wo aame Isa yigili kandaane goolikadi Raa yi-t'ele man, kane an d'ilke kacinj munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Isa gen, a-t'iide.

¹⁷ Aame Isa y'a wiike Lazar t'adda muuzo wo y'a ti y' bilde ti diine don unto gen, don baadan an wulle, man kane gen an iide'η, an di gizite a duwo a munda wede ize me. ¹⁸ Injino man

don baadan an d'ukke okkimayi, kono an illiga munda k'armika wede y'ize gen me. ¹⁹ Man kane Pariziyen an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Kun woliyo de'η, kune kun k'aana ye. Wede en y'inni jire, duwo pay an ti buuye k'ume yode.»

Ono k'Isa a urzi k'untadi

²⁰ Ti diine don iide Zeruzalem an i-d'ottila a Raa a onniyo tarnaape gen, i d'ede don miibi kane Girek.

²¹ Kane gen an d'iide tukki Pilip wede ti Betsayda siido Galile, an di y' tunde, an'de: «Madi, kaye ay dehu ay di wolle Isa.» ²² Man Pilip y'a uuney Andire, sirwan pay an d'ingile k'ume k'Isa an i di ruuto. ²³ Aame gen Isa y'an di ruute, y'ede: «Anken peedo t'iide, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, Raa y'an di kiza goolikado a duwo. ²⁴ Derec injino wo n'un di rooto: Aame buzu ki-giira man, adda siido yi d'unto foo min, yi-t'adfiya kollo, yi d'ehiyo inji baadan ti doolo. Wo aame yi k'inda ye man, y'a lekke daayum yon min yode. ²⁵ Wede yi geyyiso tuddi man, y'a ti dagga, wo wede lekkiyadi ere adda duniya ette yi ti giigira man, y'a t'utta wo y'a t'oonaa lekkiyo ere ki daayum. ²⁶ Wede yi dehu yi naabe ki nun man, y'a ni daane. Gen injino ume nun ni lekkey gen, wede naabadó

† 12:13 12.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.25-26. ‡ 12:15 12.15 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9.

ton angenno. Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, Meega y'a yi t'imma.

²⁷ Anken undó ti gor-piso, wo nuŋ n'a roote moo me? N'a t'eese: "Mee'ki nuŋ, kee ki n'utti ti munda wede ettiyo a eedó en me?" Wo nuŋ n'iido miŋ kono k'inokino, n'a adda t'urzi dabirsa. ²⁸ Mee'ki nuŋ a duwo sundá k'an ti kaza.» Inokino maŋ ti kandaane golla ti rootiyo, t'ede: «Nuŋ n'an ti gize, wo n'an di kiza sey.» ²⁹ Wo kane doŋ a ume geŋ an d'illiga, an di ruute, an'de: «Idfise mizzi ko?» Wo doŋ ongo an'de: «I ruute Maaleeka Raa!» ³⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Golla gette ti rootiyo a tukki nuuno ye, a tukki kune. ³¹ Anken peedo t'iide doŋ duniya booro t'anni seeda, wo Mohita duniya gette Raa y'a ti limma dokki ti paate. ³² Wo ki nuŋ, aame ti siido an ti n' dudfa t'awwa maŋ, duwo pay n'an arga a nuuno.» ³³ A onamí geŋ yi rootiyo kaŋ mummino urzi yi t'inda me. ³⁴ Maŋ kane doŋ duuru geŋ an i di ruute, an'de: «Kaye ay duuye munda wede an riije ti kaaga adda mattup k'oogiradin, Almasi Raa yi biire geŋ yon y'a lekka ki daayum, wo mummino kee ki rootiyo yon wede an y'ehe aa ulu wede en, an ti y' dodfa t'awwa me! Yo wede an y'ehe aa ulu wede, miŋ wee wee?» ³⁵ Inokino maŋ Isa

y'an di ruute, y'ede: «Toore yon ede botto a diinagun ki onniyto miibi geŋ, kun oziro a toore genno kono zimolo t'un gi di'n seeda ye. Wede i sooru a zimolo geŋ, ume y'ette ki tunda yi ki suune ye. ³⁶ Miŋ yo toore ede botto geŋ, kun zaapo addugun kun daano toore genno, kono kun t'isa inni toore.»

Yawudiyagi an ki ziipe addan a Isa ye

Isa y'a ti ruute inokino maŋ, ti tuddan y'a t'irga wo yi-t'umbida. ³⁷ Ti suldi k'armika doŋ Isa y'ize baadan a daanadan genno ton, kane Yawudiyagi an ki ziipe addan a yode ye. ³⁸ Geŋ a-t'iide a ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaagaŋ, y'ede: «Galme'e'ki nuŋ, wee wee umbe a ono doŋ ay ruutite me? Wo a wee wee Galmeega Raa yi gize toogadi te?» ³⁹ Yode Ezayi genno batum y'a ruute sey, ki moo me duwo en an k'ambu ye me, kono: ⁴⁰ «Raa y'an t'ippe a edayan, wo addan y'an ize zakidi, kono edayan a ki wolle ye, wo eedan t'a ki seeda munda ye. N'an ize inokino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*.» ⁴¹ Ezayi yi ruute inokino kono yi wulle gooliko k'Isa, maŋ y'a ruute ono a tukki yode me.

⁴² Wo t'urzi genno ton ti diine deero Yawudiyagi

geṅ, ḍoṅ baadaṅ an di ziipe addaṅ a yode kaṅ ombide, kono an orgiso a kane Pariziyen, an ti'n limma ti diinayan, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an k'etta ye. ⁴³ Inḱino maṅ kane an di geyyiso tamma ere ettiyo t'urzi ḍuwo, miṅ ti ere ki Raa y'anni t'imme.

Ono k'Isa an ḍekka booro ekki ḍuwo

⁴⁴ Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede yi ziipe addi a nuuno geṅ, yi ki ziipe addi a nuuno ye, wo ḍe yi ziipe addi a wede i n'igibo. ⁴⁵ Wo wede i ni wulla maṅ, geṅ aa yi wulle wede i n'igibo. ⁴⁶ Nuṅ toore wo n'a iido k'adda duniya, kono wede tuuku yi ziipe addi a nuṅ maṅ, y'a ki lekke adda zimolo ye. ⁴⁷ Aame wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye maṅ, i ḍekka booro eedi nuuno ye, kono nuṅ ni k'iido'ṅ ḍekkiyo booro ye, n'iido'ṅ n'a utte ḍuwo. ⁴⁸ Wede i ni gigira wo onamó yi k'ambu ye maṅ, munda a ḍekka booro eedi ede. Wo ono ḍoṅ ni ruute geṅ miṅ, onniyo k'ita maṅ kane geṅ an ḍekka booro eedi. ⁴⁹ Derec, ono ḍoṅ ni rootiyo eṅ ti suma nuuno k'eedó ye. Meega wede i n'igibo y'o di ruute munda wede n'a roote wo n'a dooye me. ⁵⁰ Wo nuṅ ni suune onamí ḍoṅ y'o ruute n'a roote'ṅ kane i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, wo ono ḍoṅ ni rootiyo eṅ, ni'ni

rootiyo aa Meega y'o ni ruuto.»

13

Opilso zoṅ ki sanalliyagi

¹ Soggo'ṅ tarnaape Pak ki Yawudiyagi, wo Isa yi suune onniyadi t'iide, duniya ette yi t'oola, yi-kime k'ume Meega. Isa geṅ ḍoṅzi a duniya yi'ni giyye, inḱino maṅ y'an di'n geyye bini untadi. ² A lohe Isa ti sanalliyagi an ti guune ombo maṅ, Meeda siitandani tid'ele elkiyo a biza k'ulbe Zidas ulo Simo Iskariyot, y'an di y' t'ela Isa a bey ḍoṅ k'olmidayi. ³ Wo yo Isa yi suune Raa yi ele suldi pay a beezi, yoṅ yi suune y'iido t'ume Raa, wo y'a-kima k'ume yode Raa, ⁴ t'ume k'ombo y'a t'iiziga, kalayi goole t'awwa y'abuuye, wo yi d'umbe buude y'a gitte a tooni. ⁵ Maṅ yi d'ibi ahu a seelo, y'a iise opilso zoṅ sanalliyagi, y'an di sapita ti buude wede yi gitte tooni geṅṅo. ⁶ Iina a kaaba Simo Piyer maṅ, y'ede: «Galmee'ki nuṅ, kee k'o ki t'opile ye zoṅḍó me!» ⁷ Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee munda wede nuṅ n'isiyo'ṅ ki ki y' suune ye, wo saṅ maṅ k'a yi suuna.» ⁸ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Kudic, kee k'o ki t'opila ye zoṅḍó me!» Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame n'a ki t'upila ye maṅ, kee ti nuṅ in ki t'okkiya ye.» ⁹ Aame geṅ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Inḱino maṅ

k'o ki t'opile zonɗó ðaŋŋal ye, k'o t'opili beyɗó ti eedó pây!»¹⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi zuyye geŋ y'a ki suyye sey ye, y'a-t'opile zonɗí baa, kono yon tuddí pay kamilen. Wo aŋkenŋo eŋ kune kamilen, wo pay ye.»¹¹ Wo yo Isa geŋ yi y' suune wede i yi t'ela a bey ðon k'olmidayí me. Geŋ inŋino yi rootiyo, y'ede: «Kune pay kamilen ye me.»

¹² Aame y'a ti ðiŋge t'opilso zon sanalliyagi maŋ, y'a t'umbe kalayí yi-t'usse, y'a-guune a ume an d'ombo wo y'an di ruute, y'ede: «Munɗa wede n'ize a kune geŋ, itadí kun yi zuune ðey?»¹³ Kune kun di n' waaku "wede dooyiso" wo "Galmeega", geŋ ki kune ðerec kono eŋ miŋ nuuno.¹⁴ Wo aame nuŋ wede dooyisaguŋ wo Galmeeguguŋ n'un upile zonguŋ maŋ, kune toŋ wede tuuku yi-di t'opile zon ki bakadí bakadí.¹⁵ Inŋino geŋ n'un gize urzi, kono kun d'ise aa nuŋ ize a kune.¹⁶ Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede naabo geŋ yon t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede an y'igibe zina geŋ, yon t'ekki wede i y'igibe ye.¹⁷ Ono eŋ kun'ni zuune maŋ, kune adda k'unŋsuwo aame kun a ziidfa zakidí maŋ.¹⁸ Nuŋ ni ki rootiyo ti kune pay ye, wo nuŋ ni'ni suune ðon ni biire me. Wo

geŋ inŋino a-t'ette a ono ðon an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede ay ombo umpadey soo geŋ, yi t'ize wede k'olmidayó*." ¹⁹ T'aŋkenŋo sulɗi n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, wo aame an iina maŋ, kun d'amba miŋ "nuŋ miŋ nuŋ". ²⁰ Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi seedu wede n'agisa maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum, wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo†.»

Isa yi-rootiyo Ziidas
(*Matiye 26.20-25; Markus 14.17-21; Lik 22.21-23*)

²¹ Aame Isa yi ruute inŋino maŋ, biza k'ulbí a iise zehiso, wo y'a ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede soo ti ðinaguŋ y'a ni t'ela bey ðon k'olmidayó.» ²² Maŋ kane sanalliyagi geŋ wede soŋ yi ti geldíyo bakadí bakadí, wo an ki zuune ye yi rootiyo ti wenda me.²³ Ti ðiine kane sanalliyagi geŋ wede soo Isa yi giyye baadaŋ, y'a-guune a sirpadí.²⁴ Maŋ Simo Piyer yi di dihima ersadí, kono y'a tonde Isa yi rootiyo t'aaye.²⁵ Inŋino maŋ yo sanallusu geŋ y'a d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki rootiyo t'aaye?» ²⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aame ni umba mappa n'a t'ihiba zaami ni ela maŋ,

* **13:18** 13.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † **13:20** 13.20 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.40 wo Markus 9.37.

geŋ yode.» Maŋ Isa yi d'umbe mappa, y'a-t'ihiba zaami yi-d'ele a Ziidas ulo Simo Iskariyot. ²⁷ T'ume Ziidas yi ziida mappa yi t'iimi maŋ, Meeda siitandani ti-t'iide eedí. Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda ki dehu k'aase, ki y'iso kesiko.» ²⁸ Wo ti diine kane doŋ i-guune ombo geŋ, wenda soo toŋ umbo a suune ki moo me Isa yi rootiyo Ziidas injkino me. ²⁹ Ziidas geŋ yoŋ wede sarkiya korbite, injkino doŋ ongoŋ an elkiyo Isa yi rootiyo, y'ette yi d'owilo munda i dehu ki tarnaape koo, y'an d'ette ti munda a doŋ weedayaŋ umbo koo maŋ. ³⁰ Wo aame Ziidas yi ziida mappa maŋ, kesiko y'a t'udde paate. Ume toŋ y'ize diddo baa.

Gooliko k'Ulo Raa

³¹ Aame Ziidas yi t'udde maŋ, Isa y'a ruute, y'ede: «Ankeŋ nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, goolikadó i-gize. Wo t'urzi nuŋ geŋ, duwo an di wolla gooliko Raa. ³² T'urzi ki nuŋ gooliko ki Raa i gize geŋ, t'urzi yode Raa y'an di kiza gooliko ki nuŋ Ulo gette a duwo, wo taŋ booloŋ Raa y'a-t'isa. ³³ Inni ki nuŋ, ti kune n'aa ki lekka baadaŋ ye baa. Kune kun di'n deha, wo ankeŋ n'un di rooto aakede n'an ruute deero Yawudiyagi: Ume wede nuŋ n'ette eŋ, kun k'aane ettiyo ye. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto urzi k'oogoro aware: Kun

geyyo tuddugun. Eyye, kun geyyo tuddugun aakede nuŋ n'unni giyye. ³⁵ Aame kun giyya tuddugun maŋ, duwo pay an un di'n suuna kune sanalliyagó.»

³⁶ Maŋ Simo Piyer y'a tunde Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee k'ambe ki too me?» Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ume wede nuŋ n'ette eŋ, ankenno ki k'aane ki ki n' daane ye. Wo aame onniyo t'iida maŋ, k'a ni daana kollo.» ³⁷ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, moo me ankenno ni k'aane daaniyadá ye me? Kono kee geŋ, k'unto toŋ n'a oyye n'a t'inda.» ³⁸ Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto k'a oyya k'a t'inda kono nuŋ? Derec injkino wo n'a di rooto: Ki poone uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.»

14

Isa urzi wede i d'ettiyo k'ume Raa

¹ Isa y'an di ruute sanalliyagí, y'ede: «Kune ulbugun i t'ooode ye. Kun zaapo addugun a Raa wo kun zaapo addugun a nuuno pây. ² Adda boy Meegó geŋ ume lekkiyo baadaŋ. Ki kotto aame ume umbo maŋ, nuŋ n'un ki roote ye, n'ette n'un d'okkimey ume me. ³ Aame ume n'iida n'un t'ikkimo maŋ, n'a-kimo n'un ti'n sika, kono in di lekkey kaŋ soo a ume wede nuŋ ni lekkey. ⁴ Kune kun yi suune urzi

wede k'ume nuŋ n'ette me.»
⁵ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay ki suune ye ume wede kee k'ette me. De mummino ay di suune urzi me?»
⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ urzi, nuŋ miŋ d'erec wo nuŋ miŋ lekkiyo. Wenda soo toŋ umbo y'a t'ette k'ume Meega daa nuuno me.
⁷ Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y' suune kay. Wo ti aŋki eŋ miŋ kun yi zuune, wo kun yi wulle.»

⁸ Maŋ Pilip yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, Meega too me k'ay ki y' kazi do, maŋ addey a-t'udiga.»
⁹ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee Pilip, nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, miŋ ki ki n' suune ye? Wede yi ni wulle maŋ, geŋ aa yi wulle Meega. De ki moo me ki rootiyo n'un kaza Meega me?
¹⁰ Kee ki k'umbe ye ko, nuŋ ti Meega, wo yoŋ ti nuŋ aa wede soo me. Ono doŋ ni rootiyo eŋ, ni ki rootiyo ti suma nuuno k'eedó ye. Wo Meega wede i lekkiyo kettiyo ti nuŋ geŋ, yi d'isiyo naabadí t'urzi nuuno.
¹¹ Kun zaapo addugun a nuuno, ki kotto nuŋ ti Meega wo yoŋ ti nuŋ kaye aa wede soo. Aame a onamó eŋ kun k'ambu ye toŋ, kun ambo a naabo ere n'isiyo.
¹² Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, naabo ere nuŋ n'isiyo ette, yoŋ y'a-t'isa, wo y'aasa naabo ere a ceera et-

tiyo sey, kono ni-kime k'ume Meega.
¹³ Munda wede kun tunda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa, kono d'uwó an t'imma Meega t'urzi k'Ulo.
¹⁴ Aame kun tunda munda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa.»

Agisa k'Unde Kamilen

¹⁵ «Aame kun ni geyyiso maŋ, urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo geŋ kun d'ozire eego.
¹⁶ Wo nuŋ n'a tonda Meega, y'un t'igibo wede doolo y'un di'n nooga, y'a lekka daayum kettiyo ti kune.
¹⁷ Wo tod'tin Unde ere ki Derec, tode gette doŋ duniya an ki ti seeda ye, kono an ki ti wolleyo ye wo an ki ti suune ye. Wo de kune kun ti suune, kono tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune, wo tod'te t'a lekka adda k'addugun.
¹⁸ Geŋ i-kaza n'un ki'n oola non'gayi ye, n'a kimo tuddugun.
¹⁹ Tan boolon dan'jal doŋ duniya an ki n' wolla ye baa. Wo kune kun di n' wolla, kono nuŋ ni lekkiyo zeere, wo kune toŋ kun di lekka zeere kay.
²⁰ Onniyo gette t'iina maŋ, kune kun di suuna nuŋ ti Meegó kaye aa wede soo, kune ti nuŋ wo nuŋ ti kune aa wede soo.
²¹ Wede yi seedu a urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo wo y'a ti sooru eego maŋ, yoŋ yi ni giyye. Wo wede i ni giyye geŋ, Meegó y'a yi geyya wo nuŋ toŋ maŋ n'a yi geyya kay, nuŋ n'a kiza tuddó daayum a yode.»

22 Ziid, wede an yi waaku Ziidas Iskariyot ye, yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, mummino me kee k'a kiza tuddá a kaye, a don duniya ye me?» 23 Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi ni giyye geṅ, y'a seeda onamó, wo Meegó y'a yi geyya. Meegó ti nuṅ kaye ay t'etta di yode, ay di lekkey soo. 24 Wede yi ki n' geyye ye geṅ, onamó yi ki'n seedu ye. Ono don kun ollige eṅ ti suma nuuno k'eedó ye, ettiyo ti Meega wede i n'igibo. 25 Suldi geṅ n'un ti'n ruute ki poone nuṅ ede botto ti kune geṅ me. 26 Wo to Ere Noogiyo tod'te Unde Kamileṅ, Meegó yi t'igibo ti suma nuuno. Tode gette t'un di'n dooya a suldi pay, wo t'un t'ela elkiyo kun d'elka ono don pay n'un ruutite.

27 Nuṅ n'un iili toose, n'un ele toose ere ki nuṅ batum*. Nuṅ n'un ele aa don duniya an ki d'eliyo ye. Ulbuguṅ i t'oode ye, kun orgide ye. 28 Kun illiga n'un ruute, n'ede: "N'engile wo n'a kimo tudduguṅ." Aame kun ni giyye maṅ, ulbuguṅ aase unse a engilsadó k'ume Meega, kono yo Meega goole ti nuṅ. 29 Suldi geṅ t'ankeṅno n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, kono aame an iina maṅ kun di zaapa adduguṅ a nuṅ. 30 Ankeṅ ki daana eṅ ni k'aana rootiyo k'ono ti kune ye baa, kono Mohita duniya t'ettiyo, wo

derec tode gette i-k'ede toogo ye a tukki nuṅ me. 31 N'isiyo munda wede a t'ette a ono don Meega Raa y'o ruute, kono t'urzi geṅ don duniya an di suuna nuṅ Meega ni y' giyye. T'eṅ kun t'oozo, in engile.»

15

Isa aa undumu biṅ wede ki kotto

1 Isa y'a ruute, y'ede: «Nuṅ aa undumu biṅ wede ki kotto an iite adda doome, wo Meegó wede naabo. 2 Laydayi don pay kettiyo ti nuṅ wo i k'ehiyo ye, yiti'n dekkiso mendaṅ. Wo laydayi don ehiyo, pay yi di'n okkime, kono an t'ehe baadaṅ sey. 3 Wo kune sanalliyagó, t'urzi dooyiso ere n'un ele gette, kun t'ize don kamileṅ aa undumu wede an ti y'ikkima. 4 Kun lekko kettiyo ti nuṅ, wo nuṅ n'a lekka kettiyo ti kune. Aakede layisa k'undumu gette tod'te ekki duntultú ye maṅ ti ki t'ehe ye, geṅ kune ton inkiyo aame kun ki likka kettiyo ti nuṅ ye maṅ, kun t'isa ki bita. 5 Nuṅ aa undumu biṅ wo kune aa laydayi. Wede yi likka kettiyo ti nuṅ, wo nuṅ ti yode maṅ, yode geṅ y'a t'isa aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaṅ, kono daa nuuno munda kun k'aane kun ki t'ise ye. 6 Wede yi ki lekkiyo kettiyo ti nuṅ ye maṅ, yon geṅ an di seeda

* 14:27 14.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 9.5.

dokki ti paate aakede layisa dekkiyo. Tode gette i-ti baahu, maŋ an t'ambu, an di sedfiyo adda k'uwwu, ti-t'oggiyo mentú. ⁷ Aame kun lekkiyo kettiyo ti nuŋ wo onamó kun'ni seedu maŋ, kun tondo munda wede kun dehu me, wo munda geŋ kun di y' t'ooná. ⁸ Munda wede i d'eliyo tamma a Meego enno: kun t'iso aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaŋ wo kun t'iso sanalliyagó. ⁹ Aa Meega yi ni giyye geŋ, nuŋ toŋ n'unni giyye. Kun lekko daayum adda geyyisadó. ¹⁰ Aame kun seedu a urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo maŋ, kun di lekka adda geyyisadó, aakede nuŋ ni seedu a suldi doŋ Meegó yi ruute n'aase wo ni-lekkiyo adda geyyisadí.

¹¹ Nuŋ n'un ruute inkiŋo kono nuŋ ulbó aase unse ti kune, wo unsuwaguŋ gette t'aase baadaŋ ki baadaŋ a ceere. ¹² Kun ollo, enno urzi k'oogiradó ni rootiyo me: Kun geyyo tudduguŋ, aakede nuŋ n'unni giyye. ¹³ Wede y'a oyye y'a t'inda kono lanziyagi geŋ, geyyiso ti doolo a ceera tode gette umbo. ¹⁴ Aame munda wede n'un rootiyo kun d'ise kun ti y'isiyo maŋ, geŋ kune lanziyagó. ¹⁵ Kune n'un ki'n waake doŋ naabadó ye, kono wede naabo geŋ yi ki suune ye munda wede galmeegí y'isiyo me. Wo kune n'unni waaku lanziyagó, kono suldi doŋ

Meegó y'o gizite n'un k'ingá ye, n'un ti'n gizite pay. ¹⁶ Nuŋ i ki n' biire kune ye, wo nuuno unni biire me. Nuŋ n'un d'ele attidi kun d'ette kun d'ise naabo ere ki d'aakatú, aa layisa k'undumu ehiyo baadaŋ. Naabo ere kun isa gette t'a lekka ki daayum. Inkiŋo maŋ munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ¹⁷ En munda wede n'un rootiyo kun d'ise: Kun geyyo tudduguŋ.»

Doŋ duniya an kiigira sanalliyagi k'Isa

¹⁸ «Aame doŋ duniya an unni giigira maŋ, kun elko an giigira ki poone nuuno. ¹⁹ Aame kune ti doŋ duniya soo maŋ, an un di'n geyye kono kune ki kane. Wo de kune ki kane ye, kono nuŋ n'unni biire wo n'un ti'n iidiba ti diinayaŋ me. Kono kamo doŋ duniya an un di'n koogire me. ²⁰ Inkiŋo maŋ kun elko a ono doŋ n'un ruute, n'ede: “Wede naabo geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye.” Geŋ nuŋ an ni dibire, wo kune toŋ maŋ an un di'n dabira kay. Wo nuŋ onamó an'ni seedu maŋ, ki kune toŋ an di'n seeda kay. ²¹ Dabar ere an unni dabira gette kono kun umbe a sundó, kono wede i n'igibo an ki y' suune ye. ²² Aame nuŋ ni k'iido wo n'an ki ruute ye maŋ, booro k'oldiko t'an ki'n seeda ye. Wo ankeŋ an lekkiyo adda k'oldikadaŋ pi maŋ, urzi an t'adfa

eedaŋ umbo t'oldikadaŋ me. ²³ Injino maŋ wede i ni koogire geŋ, yi koogire Meegó pây. ²⁴ Aame nuŋ a diinayaŋ ni k'ize suldi doŋ wenda ti doolo soo toŋ yi k'ize ye maŋ, geŋ booro k'oldiko ti ki'n seeda ye. Wo ankeŋ suldi doŋ geŋ an i wulle toŋ, nuŋ ti Meegó an ay di'n koogire pi. ²⁵ Wo de suldi geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiradaŋ, an'de: "An ni giigira daa k'urzutu*."

²⁶ Nuŋ n'iiney a ume Meega maŋ, Ere Noogiyaguŋ n'un ti-t'igibo t'a etto. Ni rootiyo ti Unde ere Derec etto ti sirpa Meega. Aame t'iina maŋ, t'an di kiza onamó a duwo. ²⁷ Wo kune toŋ kun di kizita onamó, kono t'ume n'iise naabo geŋ kune ti nuuno.»

16

¹ «Suldi pay geŋ n'un ti'n ruutite kono urzi zaapu k'adduguŋ a Raa kun ki d'oola ye. ² T'adda boydi doŋ in di dooyiso, an un ti'n limma. Wo ulsu a jire sey, onniyo t'aana injino wede tuuku unni t'ida geŋ y'elkiyo y'isiyo naabo ere beehiye a daana Raa. ³ Kane an un isa injino kono nuŋ ti Meega an ay ki'n zuune ye. ⁴ Wo de suldi geŋ n'un ti'n ruute kono aame onniyo t'iina maŋ, kun d'elka a ono doŋ n'un ruute.»

Naabo k'Unde Kamilen

«Nuŋ n'un ki ruute t'ume k'eesiyo ye'ŋ kono nuŋ ti kune. ⁵ Ankeŋ ni-kime k'ume wede i n'igibo, wo ti diinaguŋ wede a ni tonde umbo, y'a t'eese: "K'ambe ki too me?" ⁶ Wo de suldi n'un ti'n ruute injino maŋ, ulbuguŋ i d'oodiyo baadaŋ. ⁷ Wo ki too maŋ n'un rootiyo ono doŋ derec, beehiye a kune nuŋ n'a ingile. Wo aame ni k'ingila ye maŋ, tode Ere Noogiyaguŋ gette ti k'etto ye. Wo de n'ingila n'iiney maŋ, n'un ti-t'igibo. ⁸ Tod' t'iina maŋ, doŋ duniya eedaŋ t'an tidagga a elkisadaŋ ere a urzi k'oldiko, a urzi wede ki diine ki Raa, wo a urzi Raa yi dekka booro te*. ⁹ Kane an ti digge a elkisadaŋ ere a urzi k'oldiko, kono an ki zaapu addaŋ a nuŋ ye. ¹⁰ An ti digge a elkisadaŋ ere a urzi wede ki diine ki Raa, kono nuŋ n'engile k'ume Meega wo kun ki n' wolla ye baa. ¹¹ Wo an ti digge pây a elkisadaŋ ere a urzi Raa yi dekka booro, kono Mohita duniya gette booro ti ti ziida. ¹² Para maŋ nuŋ oo d'ede suldi baadaŋ sey ki rootiyo a kune, wo de kune un k'ede toogo ye ki seedizaŋ ankenno me. ¹³ Aame Unde ere ki Derec t'iina maŋ, t'un di'n kiza suldi doŋ pay derec me. Tod' ti roota munda'ŋ ti toogo suuniyo ere k'ettu ye, wo de ti rootita suldi doŋ

* **15:25** 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 35.19; 69.5. * **16:8** 16.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 24.25.

pay t'olliga ti kandaane, wo t'un di kiza a suldi doŋ etto k'ita. ¹⁴ Tode gette t'an di-kiza goolikadó a duwo, kono ono doŋ tod' t'un roota geŋ adfa ti bize nuuno. ¹⁵ Suldi doŋ pay Meega i-d'ede geŋ, kane ki nuuno. Kono kamo n'a ruute, Unde gette t'un kiza munda wede t'olliga ti bize nuuno me.»

Môolagun t'unసుwo *t'a-kima*

¹⁶ «Taŋ booloŋ maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n' wolla.» ¹⁷ Inŋkino maŋ kane sanal-liyagi ongo an di rootiyo di-inayan, an'de: «I-kaza moo me onamí doŋ y'in rootiyo: Taŋ booloŋ maŋ in ki y' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey in di y' wolla me, wo soŋ y'ede: Yi-kime k'ume Meega me?» ¹⁸ Maŋ kane an'de: «Onamí doŋ yi rootiyo "taŋ booloŋ" miŋ, i-kaza moo me? In ki'n suune ye ita k'ono doŋ yi rootiyo me.» ¹⁹ Isa y'a zune kane an dehu an di y' tonde me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune kun tondiso tuddugun miŋ a ono doŋ n'un ruute, n'ede: "Taŋ booloŋ maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n' wolla" geŋno ko?» ²⁰ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Kune kun d'ôola wo kun di dillita, wo kane doŋ duniya ulbaŋ aasa unse. Kun di lekka t'ulbe k'oodiyo, saŋ ulbugun a ôona t'unసుwo.

²¹ Geŋ aakede erewo ad-dutú i t'umbe k'ehiyo geŋ, ti dawilsa sommagi dondon aame k'ehiyo geŋ me. Wo aame ti d'ehiyo ulo maŋ, dabaratú i-dandiya, ulbutú i-d'isiyo unse kono ti ehe wedusu adda duniya. ²² Wo kune'ŋ ankeŋno kun lekko t'ulbe k'oodiyo, wo de saŋ maŋ n'un di'n wolla sey. Aame geŋ addugun a ôona t'unసుwo, wo unసుwagun gette wenda soo toŋ a aane un di-dagge umbo.

²³ Onniyo gette t'iina maŋ, munda wede kun tonda nuŋ umbo. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ²⁴ T'ume k'eesiyo bini anki munda ti sundó kun ki tunde ye. Kun tondo wo kun t'oono, inŋkino maŋ addugun a ôona t'unసుwo.»

Isa duniya yi ti jiire

²⁵ «Suldi pay geŋ n'un ruutite t'ono ombide, wo de onniyo t'iida maŋ n'un d'orba kereŋ t'ono ombide ye baa. Wo suldi pay ki Meega geŋ n'un ti'n roota kereŋ. ²⁶ Onniyo gette t'iida maŋ, ti siggun kun tonda munda ti sundó a bey Meega, wo nuŋ ni ki y' tonda ye baa kono kune me. ²⁷ Yo Meega batun miŋ y'unni giyye kono nuŋ kun ni giyye, wo kun umbe nuŋ n'iido'ŋ ti sirpa Raa me. ²⁸ Nuŋ n'iido'ŋ t'ume Meegó ki duniya me, wo

aŋkenj duniya ni t'ooli, ni-kime k'ume Meegó.» ²⁹ Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Aŋkenj onamá ki rootiyo eŋ kereŋ baa, ombide ye. ³⁰ Aŋkenj kaye ay zuune kee ki suune suldi pay, wo ki ki dehu wenda y'a ki tonde ye baa. Kono kamo kaye ay umbe kee k'iido ti Raa.» ³¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aŋkenj kun umbe baa ko? ³² Saŋ onniyo t'aana wo tod'tin t'iina baa, kun di-teepa wede soŋ k'umayi k'umayi, kun di n'oola siidó. Wo de nuŋ siidó ye, kono Meega ti nuuno. ³³ Suldi geŋ n'un ti'n ruute kono kun di lekke ti toose ere ki nuŋ. Adda duniya ette kun t'oona dabar, wo kun ombon kono nuŋ duniya ni ti jiiire.»

17

Isa yi tondiyo Raa ki sanalliyagi

¹ Aame Isa y'an ti ruute injino maŋ, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, peedo t'iide. K'an ti kaza gooliko k'Ulá a duwo, kono Ulá toŋ y'an di-kize goolikadá te. ² Yo Ulá ki d'ele toogo a tukki duwo pay, kono y'an t'ele lekkiyo ere ki daayum a kane doŋ pay kee ki ele geŋ me. ³ Lekkiyo ere ki daayum gette, i dehu an di suune kee Raa wede ki kotto soo danjal, wo i dehu an di suune nuŋ Isa Almasi wede kee k'igibo. ⁴ Nuŋ adda duniya ette, goolikadá

a duwo n'an ti-gize, wo naabo ere k'o elo n'aase, nit'ize. ⁵ Mee'ki nuŋ, ti poone k'a okkima duniya botto geŋ, nuŋ o d'ede gooliko a daana kee. Aŋkenj tode gette a daanadá k'o t'eli. ⁶ A duwo doŋ kee ki biire t'adda duniya wo k'o di'n ele geŋ, suma kee Raa n'an ti gize. Kane ki kee wo k'o di'n elo, wo onamá an di'n ziidá. ⁷ Aŋkenj kane an zuune suldi pay doŋ k'o elo a beezó eŋ, kane ettiyo ti kee, ⁸ wo ono doŋ kee k'o elo geŋ, a kane nuŋ n'an ti'n ruute. Kane an di'n ziidá bey sire, an di zuune ki kotto nuŋ n'iido ti gulbe kee, wo an d'umbe i n'igibo kee me.

⁹ Nuŋ ni tondiyo kee'n kono kane. Ni ki-tondiyo kono doŋ duniya ye, wo de ni ki tondiyo ki kane doŋ kee k'o elo, kono kane ki kee. ¹⁰ Suldi pay oo d'ede geŋ kane ki kee, wo suldi ki kee ki nuŋ. Wo t'urzi suldi doŋ k'o elo geŋ nuŋ duwo an di n' t'imma. ¹¹ Wo aŋkenj nuŋ duniya ni t'ooli ni-kime k'ume kee, wo kane an lekka adda duniya. Mee'ki nuŋ kee wede kamilen, k'anni booho ti toogo sundá ere k'o ele, kono an di lekke aa wede soo, aa kee ti nuŋ kine aa wede soo. ¹² Aame nuŋ ti kane geŋ, ni di'n boohiyo ti toogo sundá ere k'o ele. N'an di'n buuhe, ti diinayan wenda soo toŋ i ki digge ye. I digge wede soo kono a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup

ki Raa*. ¹³ Ankeŋ ni-kime k'ume kee, wo ni rootiyo ono eŋ nuŋ botto adda duniya, kono unswadó t'a koone baadaŋ ki baadaŋ adda k'addaŋ. ¹⁴ Nuŋ onamá n'an ele a doŋzá me, wo kane doŋ duniya an di'n gi-gira kono kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki duniya ye. ¹⁵ Nuŋ ni ki tondiyo doŋzá k'a ki'n adde t'adda duniya ye, wo ni ki tondiyo k'anni boohe ti Mohita k'oldiko gettiyo. ¹⁶ Kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki duniya ye. ¹⁷ Kane ki'n ooyo kese a kee t'urzi wede derec, kono onamá kane derec. ¹⁸ Aakede kee ki n'igibo k'adda duniya geŋ, nuŋ toŋ maŋ n'a ti'n t'igibe k'adda duniya. ¹⁹ Wo kono kane geŋ nuŋ batum tuddó n'a-t'uuye kese a kee, kono kane toŋ tuddaŋ an ti-t'ooye kese a kee t'urzi wede derec.

²⁰ Nuŋ ni ki-tondiyo kono ki kane daŋŋal ye, wo ki doŋ pay i zaapa addaŋ a nuŋ t'urzi k'ono doŋ an an kizita. ²¹ Nuŋ ni ki tondiyo sey kono kane pay an t'ise aa wede soo. Mee'ki nuŋ, aakede kee kettiyo ti nuŋ wo nuŋ kettiyo ti kee geŋ, kane toŋ an t'ise kettiyo aa wede soo, kono doŋ duniya an d'ambe i n'igibo kee. ²² Gooliko ere kee k'o elo gette, nuŋ n'an ele. Injino kane an t'ise aa wede soo, aakede kee ti nuŋ aa wede soo, ²³ nuŋ ti kane wo kee ti nuŋ. T'urzi geŋ an t'ise

doŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo, injino doŋ duniya an di su-una i n'igibo kee, wo sanalliyagó ki'ni giyye aakede ki giyye nuŋ. ²⁴ Mee'ki nuŋ, kane kee k'o'n elo, wo nuŋ ni dehu ume wede nuŋ ni lekkey geŋ, kane toŋ an di lekkey kay. Aame geŋ kane an di wolley goolikadó ere k'o ele, kono kee ki ni giyye ti poone t'ume k'a okkima duniya botto too. ²⁵ Mee'ki nuŋ, kee wede ki diine. Doŋ baadaŋ adda duniya an ki suune ye, wo nuŋ ni ki su-une, wo kane sanalliyagó toŋ an zuune i n'igibo kee me. ²⁶ Kee sundá n'an ti gize a kane me, wo n'an di kiza sey sundá te, kono geyyiso ere kee ki ni giyye gette, kane toŋ an di t'oona kay, wo nuŋ batum miŋ ti kane aa wede soo.»

18

*Isa an yi ziidá ki tôwwo
(Matiye 26.47-56; Markus
14.43-50; Lik 22.47-53)*

¹ Aame Isa y'a ti diŋge onamí injino maŋ, tiŋ geŋ ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile, an di diipida sorgile ki Sediron. Ti darga geŋ i d'ede jineene k'inda, Isa ti sanalliyagí an t'iide adda. ² Wo Ziidás, wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ, ume'ŋ yi y' suune kono Isa ti sanalliyagí an sooru'ŋ daayum k'ume geŋ me. ³ Injino maŋ Ziidás y'an d'an t'iide k'adda

* 17:12 17.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

jineene gettiyo a asigiryagi doŋ ki Romen, ti doŋ i boohiyo Boy Raa kane doŋ deero doŋ sedefe ti Pariziyen an iifiba geŋ me. Kane asigiryagi geŋ an ziki a beydaŋ lampiyagi, biŋgagi wo suldi deyyiso. ⁴ Wo ki Isa yoŋ yi suune suldi doŋ pay i aana me. Inkiŋo maŋ y'a d'iide k'ume kane, wo y'anni tunde, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» ⁵ Kane asigiryagi an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ nuŋ.» Wo Ziidas wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ yoŋ a diine kane. ⁶ Aame Isa y'an ruute «Nuŋ miŋ nuŋ» maŋ, kane asigiryagi an di-guside k'ita, an t'ibi siido ramama. ⁷ Isa y'anni tunde sey, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» Wo kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» ⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute de me, nuŋ miŋ nuŋ. Aame kun dehu nuuno maŋ, doŋzó'ŋ kun oolo an d'enŋile.»

⁹ Geŋ inkiŋo a onamí doŋ yi ruute ki poone'ŋ a-t'iide a urzizaŋ*, onamí doŋ yi ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, duwo doŋ k'o ele eŋ, soo toŋ ni ki digge ye.» ¹⁰ Maŋ Simo Piyer i-d'ede kasigara a beezí, y'a t'iifiba, y'a-diikida wede naabo ki

mozigo goole doŋ sedefe, kuudí wede k'ammade a dikke. Wede naabo geŋ sundí Malkus. ¹¹ Maŋ Isa yi di ruute a Piyer, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú. Kee k'elkiyo miŋ kop ki dabar ere Meegó y'o elo ette, n'a ki-ti dabira ye ko?»

Isa ti Anne mozigo goole doŋ sedefe

(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54; Lik 22.54)

¹² Saŋ maŋ kane asigiryagi Romen ti goolayan, wo ti asigiryagi deero Yawudiyagi doŋ i boohiyo Boy Raa geŋ, Isa an di y' ziida, an ti y' gittite. ¹³ An di-t'iide ki poone'ŋ di Anne eeme Kayip. Kayip geŋ mozigo goole doŋ sedefe a ozzine geŋ me. ¹⁴ Wo yo Kayip geŋ y'an di ruute ono a deero Yawudiyagi me, y'ede: «Beehiye'ŋ wedusu soo y'a t'inda kono doŋ duuru pay an d'utte†.»

Piyer yi giigira Isa

(Matiye 26.69-70; Markus 14.66-68; Lik 22.55-57)

¹⁵ Simo Piyer ti sanallusu soo geŋ an daaniya Isa. Sanallusu wede soo geŋ, mozigo goole doŋ sedefe yi y' suune, yi-t'iide ti Isa soo k'adda booro boy ki mozigo goole doŋ sedefe me. ¹⁶ Wo Piyer geŋ y'a uupe paate a biza bumbu. Inkiŋo maŋ sanallusu wede mozigo goole doŋ sedefe yi y' suune geŋ y'a d'udde, yi di ruute

* **18:9** 18.9 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 6.39; 10.28; 17.12. † **18:14** 18.14 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 11.49-50.

a ere naabo i boohiyo biza bumbu gettiyo, man Piyer ton yi-t'iide kay. ¹⁷ Aame y'ette k'adda gen, to ere naabo i boohiyo biza bumbu gette t'a yi tunde Piyer me, t'ede: «Kee ton man ti diine sanalliyagi ki wedusu enno dee da?» Piyer yi di'n gime onamtú, y'ede: «Aha! Nun ti kane ye.»

¹⁸ Ume'n reele, inkinno man kane don naabo ti asigiryagi don i boohiyo Boy Raa gen an di mudde uwwu, an di kookiyo. Piyer ton man y'a-t'iide ti kane, yi-kookiyo kay.

Mozigo goole don sedeke ti Isa
(Matiye 26.59-66; Markus 14.55-64; Lik 22.66-71)

¹⁹ Aame gen yo mozigo goole don sedeke y'a iise tondiso k'Isa a tukki sanalliyagi wo a dooyisadi. ²⁰ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Munda ombide soo ton ni ki ruute ye. Ni ruute onamón'η kereñ a daana don duniya me. Ni duuyite'η daayum adda boydi don in di dooyiso, wo adda Boy Raa, ume wede Yawudiyagi pay an d'ollige. ²¹ De ki moo me ki ni tondiso me? Ki tondo'η don i n'illiga a munda wede n'an ruute. K'ollo, munda wede nun n'an ruute, an yi suune.» ²² A ono don Isa yi ruute inkinno gen, i d'ede asugursu i boohiyo Boy Raa y'ohire a ume genno, y'a yi bitte Isa me, wo y'a ruute, y'ede: «A mozigo goole don

sedeke min ki di rootiyo inkinno ko?» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda wede ni ruute ulsu'η too me? Ki ki y' kazi do. Wo ni ruute'η derec man, ki moo me ki di n' battiya me?» ²⁴ Inkinno man Anne y'a y'igibe kan kettiso di Kayip mozigo goole don sedeke.

Piyer y'a giigira Isa sey
(Matiye 26.71-75; Markus 14.69-72; Lik 22.58-62)

²⁵ Aame gen Piyer yo ede a biza k'uwwu, yi kookiyo. An di y' tunde, an'de: «Kee ton ti diine sanalliyagi ki wede enno dee da?» Man Piyer y'a yi giigira, y'ede: «Aha! Nun ti kane ye.» ²⁶ Ti diine don naabo ki mozigo goole don sedeke gen, i d'ede wede ede yon taasa ki wede Piyer y'a-dikke kuudi genno, yi di ruute, y'ede: «Wo kee en, ni ki wullo ti yode adda jineene dee da?» ²⁷ Man Piyer y'a yi giigira sey Isa me. Aame gen uzu y'a ile.

Isa a daana goole siido
(Matiye 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Lik 23.1-5)

²⁸ San man ti soohe walak, ti di Kayip Isa an di t'iide di Pilat, yon Romen goole siido. An iiney man, kane deero Yawudiyagi an ki d'iide ye k'adda boy me, kono an ki dehu an ki-t'ise ganigi a urzi k'oogiradan ye, kono an d'ooma ombo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ²⁹ Inkinno man Pilat y'a t'udde, y'an uuney paate. Aame y'in uuney man,

y'anni tunde, y'ede: «Wede en kun yi zikiye'ŋ ki moo me?»³⁰ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aame yi k'ize munda ulsu ye maŋ, ay di y' seedo ay a d'etto ko?»³¹ Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Inkino maŋ ooŋo, kune batum kun ti y' waako, kun dekkoy booro aa oogiragun ti rootiyo.» Maŋ kane Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Oogoro t'ay k'ele urzi ki t'owwo wedusu ye.»

³² Geŋ inkino a-t'iide a ono doŋ Isa yi ruute a urzi k'untadí, kaŋ mummino untadí ere yi t'inda te.³³ Inkino maŋ Pilat y'a-gime k'adda boy, y'a yi wiike Isa me, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ mozigo Yawudiyagi ko?»³⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Onamá doŋ ki rootiyo en, ilke'ŋ kee kunuŋ, a-gize'ŋ duwo ko a tukki nuŋ me?»³⁵ Maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Nuŋ Yawudusu ko? I ki ziido'ŋ doŋ siidadá ti deero doŋ sedefe oo d'iido me. K'izo moo me?»³⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ mozikadó a siido ettiyo ye. Aame mozikadó ki duniya ettiyo maŋ, doŋzó an d'obbira arka, an k'ooli, an di n' seeda, an an di n' t'ele bey deero Yawudiyagi ye. Wo inkino ye, ankenno mozikadó a siido ettiyo ye.»³⁷ Inkino maŋ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ kacin mozigo ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye

aa ki ruute, nuŋ mozigo. Kono inkino nuŋ an di n'ehe wo n'a iido k'adda duniya, n'an di kize urzi wede ki derec, wo kane doŋ i dehu urzi wede ki derec geŋ, an d'ollige onamó.»³⁸ Maŋ Pilat y'a tunde Isa, y'ede: «Wo derec, i-kaza moo me?»

Pilat ti deero Yawudiyagi

Aame Pilat y'a ti ruute inkino maŋ y'a t'iiziga, y'a t'udde k'ume Yawudiyagi sey. Y'iide'ŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ me, a tukki wede en munda ulsu ni k'uune ye.³⁹ Wo de aa daayum kun d'isiyo a tar-naape Pak ki Yawudiyagi maŋ, n'un d'adfiya wedusu t'adda dangay, wede aa ad-dugun i dehu. Geŋ kun dehu n'un t'adfo mozigo Yawudiyagi ko?»⁴⁰ Inkino maŋ kane an d'iise d'ollite, an'de: «Aha, yode ye! K'ay t'adfi'ŋ Barabas! Aha, yode ye! K'ay t'adfi'ŋ Barabas!» Wo yo Barabas geŋ, yoŋ wede dekkiyo k'urzi.

19

Isa an y'okko maade

¹ Inkino maŋ Pilat y'an di y'ele Isa a asigiryagi, an di y' kosse ti marpa.
² Asigiryagi an di gini kadumul k'ahimagi an i-t'usse eedí, wo an d'umbe kalle teeze an i di t'usse.
³ Maŋ an aa d'ettiyo goppon k'ume yode, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá

mozigo Yawudiyagi no!» Wo an di y' danyisa.

⁴ Pilat y'a t'udde sey, wo y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun ollo, nuḡ Isa n'un di y'adfo paate, wo kun suuno a tukki yode eḡ nuḡ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.»

⁵ Maḡ Isa y'a t'udde paate ti kadumul k'ahimagi a eedi, wo ti kalle teeze. Wo Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun wollo wede'ḡ enno!»

⁶ Aame deero doḡ seḡeke ti asigiryagi doḡ i boohiyo Boy Raa an wulle Isa maḡ, an d'iise d'ollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaḡ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaḡ tontilko!» Maḡ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, i ti y' taakoy kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaḡ tontilko me, kono nuḡ a tukki yode eḡ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.»

⁷ Maḡ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kaye'ḡ ay d'ede oogoro, wo a urzi k'oogoro y'a t'inda kono yi-t'ize tuddi yoḡ Ulo Raa.» ⁸ Aame Pilat y'illiga ono geḡno maḡ, y'a urgide baadaḡ. ⁹ Yi-t'iide k'adda boy, maḡ y'a tunde Isa, y'ede: «Kee k'ettiyo'ḡ ti too me?» Wo yo Isa yi d'annugu d'eddek, onami'ḡ yi-ki'n kama ye. ¹⁰ In'kino maḡ Pilat yi di

ruute, y'ede: «A nuuno miḡ, kee ki d'annugu me? Kee ki ki suune ye ko nuḡ oo d'ede toogo n'aane n'a-d'eeze, wo n'aane n'a ki ti taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaḡ tontilko me.» ¹¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee'ḡ a-k'ede toogo a tukki nuuno ye, daa k'ere Raa y'a-k'ele ye maḡ. Kono kamo, wede y'an ele nuḡ a beezá geḡ, yoḡ wede k'oldiko a jiire kee.»

¹² Tiḡ geḡ Pilat y'a iise dehu k'urzi yi-d'eeze a Isa, wo kane deero Yawudiyagi an d'iise d'ollite, an'de: «Wede eḡ ki iiza maḡ, duwo an di suuna kaciḡ kee'ḡ lanze ki mozigo goole ki Romen ye. Wede yi ti t'isiyo tuddi aa mozigo geḡ, y'olmide mozigo goole ki Romen.» ¹³ Aame Pilat y'illiga in'kino maḡ, Isa y'a y'udde ti paate, wo yoḡ y'a-guune ekki kaakido booro. Ume geḡ an iiziga ti kaḡgiragi deero, an di

y' waaku Gabata* t'ono doḡ k'Eber me. ¹⁴ In'kino maḡ soggo tarnaape Pak ki Yawudiyagi geḡ, a peḡfo t'ize diine maḡ, Pilat y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun wollo, mozigaguḡ enno!» ¹⁵ Maḡ kane an d'iise d'ollite, an'de: «Ki y'ôodo, ki y'ôodo, ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaḡ tontilko!» Maḡ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu

* **19:13** 19.13 Gabata: Geḡ i-kaza bere, an iiziga ti kaḡgiragi deero, an di sooru t'eego.

mozigaguŋ n'a ti y' taako ekk'undumu geŋŋo ko?» Kane deero doŋ seŋeke an i di'n gime onamí, an'de: «Mozigayey ti doolo'ŋ umbo. Mozigayey miŋ yoŋ soo, mozigo goole ki Romeŋ.»¹⁶ Inŋkino maŋ Pilat y'an di y'ele Isa a beezaŋ, kono an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Maŋ kane asigiryagi an ti y' ziida.

Isa ti undumzí

(Matiye 27.32-44; Markus 15.21-32; Lik 23.26-43)

¹⁷ Isa yode batum y'a t'umbe undumzí an di y' taakey, y'a t'udde t'adda geeger me, y'a inŋile k'ume wede an yi waaku «osse k'eego», t'ono doŋ k'Eber an yi waaku Golgota†. ¹⁸ Aame an iiney a ume geŋŋo maŋ, asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo an aa tiike doŋ sire a sirpa k'Isa me, wede soŋ t'undumzí a kese k'ammade, wede soŋ t'undumzí a kese geelo, wo Isa a diine.

¹⁹ Pilat y'an d'ele urzi an a di riine ekki pakirte, an a-ti tiike ekk'undumu geŋŋo: «Isa wede ti geeger Nazaret, mozigo Yawudiyagi.» ²⁰ Raaniya gette Yawudiyagi baadaŋ an di girite, kono ume wede an di tiike Isa geŋ yoŋ goppon ti geeger te, wo raaniya gette

an riine t'ono doŋ k'Eber, t'ono Romeŋ wo t'ono Girek pây. ²¹ Aame kane deero doŋ seŋeke Yawudiyagi an wulle raaniya gettiyo maŋ, an d'iide an d'uuney Pilat, wo an i di ruute, an'de: «Raaniya ere yoŋ "mozigo Yawudiyagi" gette mentú. Ki raana: "Wede eŋ yi-t'ize tuddí, y'ede yoŋ mozigo Yawudiyagi."» ²² Maŋ Pilat y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ ni riine geŋ, ni riine baa.»

²³ Aame asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko maŋ, kallagí an di ziki, an di dikkiida omagi pide, wede soŋ yi d'umbe d'umbe. I d'iili kallayí goole, yoŋ geŋ an indigo miŋ inŋkino baa, t'awwa a-ti d'iige d'andí daa yeppiyo. ²⁴ Asigiryagi an di ruute tuddaŋ, an'de: «Yo eŋ in ti y' sittite ye, in t'iso tel-tel muntelliyo, wede tuuku i t'iira maŋ, y'a t'amba.» Geŋ inŋkino a-t'iide a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kallagó an di dikkiida, wo kallayó goole an t'ize tel-tel muntelliyo‡.» Geŋ inŋkino munda wede asigiryagi an ize me.

²⁵ A sirpa k'undumu wede an di tiike Isa geŋ, an t'ihira meedí, teema meedí, Mariyam ere Kilopas, wo Mariyam ere ti siido Magdalla. ²⁶ Isa yi wollíyo'ŋ meedí, wo a sirpatú sanal-lusu wede yi y' giyye geŋŋo.

† 19:17 19.17 Golgota: Geŋ i-kaza osse i deeyiso aa osse k'eego wede. ‡ 19:24 19.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

Maŋ yi di ruute a meedí, y'ede: «Mek'ki nuŋ, mi wollo ulí eŋŋo.» ²⁷ Saŋ maŋ yi di ruute a sanallusu geŋ, y'ede: «Ki wollo, meedá gettiyo.» Inkiŋo maŋ t'ume geŋ sanallusu y'a ti wiike Mariyam di yode.

Isa y'a t'ihe

(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41; Lik 23.44-49)

²⁸ Tinj geŋ, Isa y'a zu-une suldí pay a ti dinge, maŋ y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ôrme.» Yi ruute inkiŋo kono a-t'ette a ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa§. ²⁹ Aame geŋ i d'ede keyye boo ti toote suddo k'inŋi k'inda biŋ. Asigiryagi an d'umbe buude, an a di gitte a biza k'undumu aa koyile sundí izop. An di zulpe adda toote geŋŋo, maŋ an i-t'usse a bize k'Isa. ³⁰ Aame Isa y'uwwē toote geŋŋo maŋ, y'a ruute, y'ede: «Pay a ti dinge.» Inkiŋo maŋ y'a t'uttilē eedí ki siido, maŋ y'a iili undí t'a t'udde, y'a-t'ihe.

³¹ Aakede kane Yawudiyagi an okkime tuddaŋ soggo'ŋ onniyo puukiyo geŋ, kane deero Yawudiyagi an ki dehu doŋ an ti'n tiike ekk'inda doŋ zaapu t'ekk'eebaŋ kaŋ tontilko geŋ, nundanzaŋ an ki lekke ekk'indanzaŋ ye, kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ette, tod'te onniyo ere majjaanawa a jiire. Inkiŋo maŋ an d'iide,

an tunde Pilat, an'de: «Urzi ede maŋ k'an rooto an di dambe zoŋdaŋ an di t'inda, wo an ti'n deego t'ekk'inda me, an t'ottiba ki poone onniyo ere ki puukiyo t'a aana geŋ me.» ³² Maŋ Pilat y'a igibe asigiryagi. An d'iide, an d'iise ti doŋ sire an tiike ti Isa soo geŋŋo. Wede ki poone an di dimbe zoŋdí, saŋ wede ki sirwe. ³³ Aame an iide k'ume k'Isa maŋ, an wolleyo'ŋ yoŋ y'inda. Inkiŋo maŋ an d'iili an ki dimbe ye baa zoŋdí me. ³⁴ Wo asigursu soo ti diine kane asigiryagi geŋ, y'a yi giira Isa ti arku a sirpadí, maŋ a kaamiki a uddē puuzo ti ahu. ³⁵ Wede eŋ yi wulle t'edayí suldí pay geŋ me, doo miŋ yi rootiyo taayadaŋ me, wo onamí eŋ yi rootiyo derec. Yoŋ yi suune yi rootiyo ono doŋ derec, kono kune toŋ kun d'ambe kay. ³⁶ Inkiŋo maŋ suldí pay eŋ a iina, kono a-t'ette a ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ossayí soo toŋ i ki dahima ye*.» ³⁷ A ume doolo toŋ ede an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Saŋ onniyo soo wede an yi giira geŋ, an di y' wolla†.»

Doŋ eliyo Isa adda muuzo
(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47; Lik 23.50-56)

³⁸ Saŋ maŋ tinj geŋ i d'ede wede soo sundí Yusup

§ 19:28 19.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.22 wo 22.16. * 19:36 19.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.46 wo Nombire 9.12. † 19:37 19.37 Kun wollo adda mattup ki Zakari 12.10.

ti geeger k'Arimate. Yoŋ geŋ sanallusu k'Isa, wo yi k'oodibe itadí ye kono y'orgiso a deero Yawudiyagi. Y'iide'ŋ, y'a uuney Pilat, y'a yi tunde kono y'a ti y' d'eege nuune k'Isa me. Maŋ Pilat y'a iyye. Yusup y'iide'ŋ, y'a ti y' d'iige nuune t'ekk'undumu me. ³⁹ Nikodem, wede onniyo soo y'a iide k'ume k'Isa a diddo geŋ, y'a iide kay. Yi ziki dunnu sundí mirr kalsiya ti suldi doolo eediyadaŋ unse, attidi suma jeenu ada g'ado. ⁴⁰ Inkiŋo maŋ Yusup kane ti Nikodem an t'umbe nuune k'Isa, an a-d'ibiti suldi eediyadaŋ unse, an di ŋilpiyo ti sarwilagi, an aa d'obite suldi eediyadaŋ unse, an di ŋilpiyo ŋilpiyo. An t'ize aa a urzi k'ottibe Yawudiyagi. ⁴¹ Goppon ti ume an tiike Isa ekk'undumu geŋ i d'ede jineene, wo adda jineene gette i d'ede muuzo aware, wenda soo toŋ an k'eele ye. ⁴² An t'eele nuune k'Isa adda muuzo gettiyo kono tod'te goppon. Suldi geŋ ize a onniyo jima, Yawudiyagi an okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo ti t'eesa.

20

Muuzo guguba

(Matiye 28.1-10; Markus 16.1-8; Lik 24.1-12)

¹ A onniyo dumas ti soohe walak peedo daa koliyo, Mariyam ere ti siido

Magdalla t'a ingile ki biza muuzo k'Isa. Aame t'iiney maŋ, ti woliyo'ŋ zumbulu wede an d'ŋkile a biza muuzo geŋ, d'ŋkilso a kese. ² Inkiŋo maŋ t'a-gime kaŋ okko. T'iide'ŋ, t'a uuney Piyer kane ti sanallusu soo, wede Isa yi y' giyye geŋŋo, wo t'an di ruute, t'ede: «Galmeege aŋ wenda an t'iidiba t'adda muuzo me, wo an di zaapey a tunda koo maŋ ay ki suune ye.» ³ Aame Piyer kane ti sanallusu soo geŋ an illiga inkiŋo maŋ, an t'iiziga an d'ingile ki biza muuzo. ⁴ Sirwaŋ pay an zide okko, wo de yo sanallusu soo geŋ y'okko baadaŋ i jiire Piyer y'a iiney kaaga a biza muuzo me. ⁵ Y'iiney maŋ, y'aa d'uttile, yi ŋooniyo k'adda muuzo. Yi woliyo'ŋ sarwilagi d'ŋ an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido, wo k'adda'ŋ yi-ki t'iide ye. ⁶ Taŋ boolon maŋ, Simo Piyer y'a d'iiney, yi-t'iide k'adda muuzo. Yi woliyo'ŋ sarwilagi d'ŋ an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido. ⁷ Wo sarwilagi d'ŋ an di gitte bizi'ŋ geŋ, kane'ŋ lobide zaapu a kese siidaŋ ti d'ŋ an di ŋilpe tudde'ŋ kaŋ soo ye. ⁸ Inkiŋo maŋ sanallusu wede iiney a biza muuzo kaaga geŋ, yi-t'iide kay, y'a wulle, wo y'a umbe Isa yi-bilde. ⁹ Bini onniyo gettiyo toŋ, kane sanalliyagi ita k'ono geŋ an ki zuune ye botto, ono d'ŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa,

* **20:9** 20.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

saŋ Isa y'a-balɗa ti diine ɗoŋ unto geŋ me*. ¹⁰ Saŋ maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an di-gime, an d'aahe ki boozaŋ.

Isa ti Mariyam ere ti siido Magdalla

(Markus 16.9-11)

¹¹ Saŋ maŋ Mariyam gette t'aa gime ki biza muuzo sey. T'iide'ŋ, t'a t'ihira ti paate a biza muuzo, ti-môolo. Kaŋ môolo geŋ t'a t'uttile, ti-ŋoonjiyo k'adda muuzo. ¹² Ti wolliy'o'ŋ adda'ŋ maaleekiyagi sire osiyo ti kallagi tuwardi an lekkiyo a ume an di ziipe nuune k'Isa. Wede soŋ a ume k'eedi, wo soŋ a ume zoŋɗi.

¹³ Kane maaleekiyagi geŋ an di-tunde, an'de: «Erewo no, mi môolo moo me?» Tod' t'an di'n gime onamaŋ, t'ede: «Ni môolo Galmeegó, aŋ wenda an t'iidiba, wo ni ki suune ye an di-zaapey a tunda me.» ¹⁴ Aame ti rootiyo geŋ t'a gilɗe, wo ti wolliy'o'ŋ Isa yi t'ihira a ume geŋno, wo t'a ki y' zuune ye. ¹⁵ Saŋ maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, mi môolo moo me, wo mi dehu wee?» Wo to Mariyam t'elkiyo i ti tondiyo wede jineene, maŋ t'a yi tunde, t'ede: «Wede no, koo i t'iidiba nuune k'Isa kee maŋ, k'o kazi ume k'a ziipe a tunda'ŋ, n'ette n'a t'ambo.»

¹⁶ Isa y'a ti wiike ti sundutu, y'ede: «Mariyam.» T'a-gime edatu'ŋ k'ume yode, wo ti di ruute t'ono ɗoŋ k'Eber, t'ede: «Rabuni.»

(I-kaza «wede dooyisadó.») ¹⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo botte ye, kono nuŋ ni ki gili k'ume Meegó ye botto. Wo koŋ, m'odo k'ume zembadó, m'an rootoy nuŋ ni kili k'ume Meegó wede a kune toŋ Meegugun kay, k'ume Raazó wede a kune toŋ Raagun kay.» ¹⁸ Inkiŋo maŋ Mariyam ere ti siido Magdalla gette, t'a ingile k'ume sanalliyagi. T'iide'ŋ t'ede ti yi wullo Galmeega me, wo t'an di-ruute ono ɗoŋ yi ruuto me.

Isa yi gize tuddi a sanal-liyagi

(Matiye 28.16-20; Markus 16.14-18; Lik 24.36-49)

¹⁹ A onniyo dumas gettiyo batum a lohe maŋ, sanal-liyagi k'Isa an t'ugiyee adda boy, boha'ŋ an a-t'ippite ti kerle kono an orgiso a deero Yawudiyagi. Aame kane an lekkiyo adda geŋ, Isa y'an uuney an wolliy'o'ŋ yi t'ihira a diinayan, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koonna ti kune.» ²⁰ Aame y'an ti ruute inkiŋo maŋ, saŋ y'an d'iise kazita beyɗi ti ume wede an yi giira a sirpadí. Wo kane sanal-liyagi ulbaŋ unse an wulle Galmeegaŋ geŋ me. ²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Toose ti koonna ti kune. Aakede Meegó yi n'igibo k'adda duniya geŋ, kune toŋ n'un di'n agiba k'adda duniya kay.» ²² Y'a ti ruute inkiŋo maŋ, y'an di biiha maaye a tukki kane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun

soodo Unde Kamileṅ. ²³ A wede tuuku kun i t'iza tambobino a oldikadí maṅ, Raa toṅ yi t'isa tambobino kay a oldikadí te, wo a wede kun i ki t'iza tambobino ye maṅ, oldikadí Raa yi-k'isa tambobino ye kay.»

²⁴ Onniyo ere Isa y'uuney sanalliyagi geṅ, sanallusu wede an yi waaku Tomas, sundí soo Ulo Rooṅo, yoṅ ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geṅ, yoṅ umbo. ²⁵ Aame Tomas y'iina maṅ, kane sanalliyagi oṅgo an i di ruute, an'de: «Kaye ay yi wulle Galmeega me!» Wo de Tomas y'an di ruute, y'ede: «Aame ni ki wulla ume an di y' tiike ti ponte a beydí ye, aame ni ki t'eela yelsadó adda buldo ponte ye, wo beezó eṅ ni ki t'eela a buldo ere an yi giira a sirpadí ye maṅ, onamgun eṅ ni k'amba ye.»

²⁶ Onniyo dumas ki daana maṅ, kane sanalliyagi an t'ugiye sey adda boy, wo onniyo gette Tomas toṅ ti kane baa. Boha an aa t'ippite ti kerle, maṅ Isa y'an di'n uuney sey, y'a t'ihira a diinayan, y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.» ²⁷ Saṅ maṅ yi di ruute Tomas, y'ede: «Kee ki wollo beydó me, k'agibi yelsadá, ki t'eelo adda. K'eli beezá pây ki t'agiba adda sirpadó, wo ki niikiyo'ṅ k'a oolo baa, ki zaapo addá a nuuno.» ²⁸ Maṅ Tomas yi di ruute, y'ede: «Kee Galmeegó, wo kee Raazó.»

²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuṅ kono ki ni wulle t'edayá, wo unṅsuwo a kane doṅ an ki n' wulle ye wo an di ziipe addaṅ a nuṅ.»

³⁰ Isa y'ize'ṅ suldi k'armika baadaṅ a daana sanalliyagi me, wo kane raaniya pay ye adda mattup ette. ³¹ Ono doṅ soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yoṅ Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundí maṅ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.

21

Isa yo a biza bar ki Tiberiyat

¹ Aame suldi geṅ i t'ingile maṅ, Isa y'an di-gize tuddí sey a sanalliyagi a biza bar ki Tiberiyat. Kun wollo mummino me y'an di-gize tuddí te. ² Simo Piyer, Tomas wede an yi waaku Ulo Rooṅo, Natanayel wede ti Kana siido Galile, inṅi Zebede, wo sanalliyagi k'Isa sire ti doolo, kane pay geṅ an lekkiyo kaṅ soo. ³ Maṅ Simo Piyer y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ ni t'ette sawwiya puuni.» Wo kane an i di ruute, an'de: «In t'ette soo.» Inṅino maṅ an d'ingile, an iiney maṅ an di gili adda tooko, an d'iise sawwiya. A diddo gette an ziwwe kee, puuniso soo toṅ an k'umbe ye. ⁴ Ume i t'umpile maṅ, Isa y'a t'ihira a biza bar, wo kane sanalliyagi an ki y' zuune ye. ⁵ Inṅino maṅ Isa y'anni tunde, y'ede: «Inṅi ki

nuŋ, puuni kun uune d'ey?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aha, ay k'uune ye.»
 6 Injino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun sedfo lebifo ki kese k'ammade tooko, wo kun t'oona puuni me.» Maŋ an di zidfo lebifo ki kese k'ammade ki tooko. An iise argu maŋ, k'ambu k'adda tooko an k'aaniya ye kono puuni'ŋ baadaŋ, lebifo boo. 7 Sanallusu wede Isa yi giyye geŋ, yi di ruute a Piyer, y'ede: «Eŋ Galmeega!» Aame Piyer y'illiga eŋ Galmeega maŋ, kallayí wede goole yi t'iidiba geŋ yi t'usse, yi-ti d'iige adda k'ahu. 8 Wo kane sanalliyagi doŋ soŋ an d'ettiyo ti tooko, an d'argu lebifo boo ti puuni gettiyo, kono kane'ŋ ti zenje dokki ye, suma k'oole meeda sire danjal. 9 Aame an ti d'iige a siido maŋ, an woliyo'ŋ puuni ossiyto a biza k'uwwu, wo mappa a kese. 10 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Puuni doŋ kun ziko geŋ, kun soki mi-ibi.» 11 Simo Piyer y'a di gili adda tooko, y'a-t'irgo siido lebifo ti puuni boo gette, adda puuni deero, meeda uto ada paat makumu ado, toŋ lebifo a ki zitte ye. 12 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun ooma.» Injino maŋ an d'iide, wo ti diine sanalliyagi wenda soo toŋ umbo a yi tonde, y'a t'eese: «Kee wee wee me?» Derec, kane an yi zuune yoŋ Galmeega me. 13 Isa y'aa d'iide, y'a t'umbe

mappa, y'an di-dikkida, wo puuni toŋ y'an d'eel. 14 Eŋ k'aduwe Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi, t'ume yi-bilde ti diine doŋ unto me.

Isa ti Piyer

15 Aame an t'iimi maŋ, Isa y'a tunde Simo Piyer, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye a jiiire kane enno ko?» Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso inŋi dambamó.» 16 Y'a yi tunde ki sirwe, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki booho dambamó.» 17 Saŋ maŋ y'a yi tunde k'aduwe sey, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Aame yi y' tunde k'aduwe sey «Kee ki ni giyye ko?» maŋ, Piyer y'a t'ize sommagi dondoŋ, wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki suune sulfi pay, wo ki suune ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso dambamó. 18 Derec injino wo n'a di rooto: Aame kee'ŋ obulsi geŋ ki kettiyo serrayá ti siidá, wo ki d'ettiyo k'ume wede aa addá i dehu, wo aame ki t'iza gôole maŋ, beydá k'an onda soken, a di ketta serrayá wede doolo, wo y'a-da t'etta k'ume wede ki ki deha ye.» 19 Isa yi rootiyo injino kono yi kaza

t'urzi mummino Piyer yi t'inda, wo a t'ela tamma a Raa me. Aame y'a ti ruute inĵino maŋ, a Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

²⁰ Maŋ Piyer y'a gilde, yi wolliyo'ŋ sanallusu wede Isa yi giyye geŋŋo ti daran me, wede onniyo soo aame an ombo geŋ, y'aa d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee wede a ki ti k'owila me?» ²¹ Piyer yi y' wulle maŋ, y'a tunde Isa, y'ede: «Galmeeġó, wo a yode eŋ i-d'aana moo me?» ²² Isa yi di ruute, y'ede: «Ni dehu maŋ, y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye, ki ni daani daaniya.»

²³ Inĵino maŋ rabila gette a-tiipe, zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an d'illiga, sanallusu geŋ yi ki t'inda ye. Wo ki too maŋ Isa yi ki ruute ye a Piyer sanallusu geŋ yi ki t'inda ye me, wo de yi ruute'ŋ, y'ede: «Ni dehu maŋ y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye.»

²⁴ Yode sanallusu geŋŋo i rootiyo taaya ki suldi geŋ me, wo y'a ti'n riije. Wo ay suune onamí yi rootiyo eŋ derec. ²⁵ Isa y'ize suldi ti doolo toŋ baadaŋ, wo aame an ti'n raaje pay soo ti soo maŋ, n'elkiyo duniya pay ette ti ki'n ambe ye mat-tupiyagi doŋ an raaje me.

Naabo don zina k'Isa Almasi

*En urzi k'ono don kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki sirwe Lik yi riije. Mattup ki Naabo don zina k'Isa Almasi ette t'in kaza mummino don zina k'Isa an niibe me. Y'a ruute son mummino Unde Kamilen y'a d'iige ekki don zina k'Isa wo an d'izire adda geegiryagi an di gizite Rabila Majjaanawa ti toogo k'Unde Kamilen me. Wo suldi don oone ti dabar ere an uune a urzi naabadañ geñ, yi ti'n ruute pay adda mattup ette.

Ti kaaga geñ kane Yawudiyagi an ilke ono Raa a kane danjal. Lik adda mattup ette y'a ruute mummino kane don zina k'Isa an di gizite Rabila Majjaanawa a don Yawudiyagi ye me.

Wo yi ruutite baadañ a urzi naabo don zina sire an ize gettiyo, kane miñ Piyer ti Pool. Piyer y'a gizite ono Raa a don ki geeger Zeruzalem, bini don baadañ an ziipe adda a Isa wo an seedu zakidí eego. Wo ki yode Pool y'a gizite urzi k'Almasi adda geegiryagi ki don kane Yawudiyagi ye. Mattup ette t'in kaza a kine, i dehu in di kizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi adda duniya pay.

*Don zina k'Almasi a
Zeruzalem*

¹ Teyopil mee'ki nuñ, nuñ adda mattupadó ere ki poone, ni riije suldi don pay Isa y'ize wo yi duuye duwo t'ume k'eesiyo, ² bini onniyo ere Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. Wo ki poone y'a y'amba geñ, ti toogo k'Unde Kamilen y'an di ruute suldi don an d'ise a don zindí don yi biire. ³ Aame yi dibire bini y'inda wo yi bilde mañ, y'an di gize tuddí te a kane don zindí t'urzi baadañ, geñ i-kaza yon ki kotto yi-bilde. Wo adda k'onniyo ada pide geñ tuddí y'an di gize, wo y'an di gizite suldi don ki Moziko Raa. ⁴ Onniyo soo an ti guune ombo ti kane geño mañ, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, ti Zeruzalem en kun arga tunda ye, kun dello munda wede Meega Raa yi ruute y'un t'ela, aa kun illiga n'un ruute ti bizó. ⁵ Ti poone Zan duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'ñ adda k'onniyto miibi Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamilen.»

*Isa y'engile k'awwa ki
kandaane*

⁶ Wo kane don i t'ugiye a daanadí geñ an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, kee a onniyo gettiyo ko moziko ki don k'Izirayel k'an ti t'ela me?»

⁷ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane suldi don aakede onniyo, ise peedo ere tuuku Meega Raa yi dihe y'aase ti toogadí geñ, kun k'aane kun

ki ti'n suune ye. ⁸ Wo de kune kun t'oonaa toogo aame Unde Kamilen ti d'iiga eggun man. Injino man kun kizita onamó, kun t'eesa ti Zeruzalem, kun d'amba k'adda siido ki Ziide ti Samari pay, bini dangu siido pay.» ⁹ Aame y'a ti ruute injino man, a daanadan gen min y'a t'iiziga jomkey, y'a ingile k'awwa ki kandaane, an di woliyo bini dondirso ti di y'ippe. ¹⁰ Aame kane an babbiya Isa y'engile k'awwa ki kandaane gen, an woliyo bibaraw a sirpadan don sire ti kallagi tuwardi, an an di ruute, an de: ¹¹ «Kune don ti siido Galile no, kun ohire kun babbiya k'awwa ki kandaane moo me? Gen Isa Raa yi y'umbe ti daanagun, san onniyo soo y'a-kimo, kun di y' wolla aa kun yi wulle y'ingile k'awwa ki kandaane injino sey.»

¹² Injino man kane don zina gen, t'ekki mukkolo ere an ti waaku mukkolo k'Inda k'Olibiye an di-d'iige, an d'ingile ki Zeruzalem kono to mukkolo gette dokki ye ti Zeruzalem me, suma kubbaara soo. ¹³ An iiney Zeruzalem man, an di-gili bino ere t'awwa t'ekki bakatú aame an d'ogiyso daayum. Aame gen kane Piye, Zan, Zak, Andire, Pilip, Toma, Bartelemi, Matiye, Zak ulo k'Alpe, Simo wede addi wehini kono siidadi me, wo Ziid ulo Zak. ¹⁴ Kane pay

onaman kan soo, daayum an tondiyo Raa ti erayi don ongo, ti Mariyam mekk'Isa wo ti zamba k'Isa pay.

Beeriyo Matiyas a olde Zidas

¹⁵ Adda k'onniytagi gen, onniyo soo Piye y'a t'iiziga a daana zamba kane suma meeda uto ada sire an t'ugiye genno, wo y'an di ruute, y'ede: ¹⁶⁻¹⁷ «Zamba ki nun, kun suune Ziidas yon ti diine kine, wo naabadi ede ere yi naabiya aa kine in naabiya te. K'ita man y'a t'ize wede k'oogumso a don ki seedu k'Isa. Ono gen Unde Kamilen ti'ni ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, ti bize Dawut a tukki Ziidas me, gen a-t'iide. ¹⁸ Injino man ti sonko ere an i ele ki dimme gette, y'a t'iwila doome. Wo kacin wede gen y'a iire t'addi a siido adda doome gen me, addi a bitte inni k'addi a t'ud'dite pay ti paate. ¹⁹ Rabila gette don siido Zeruzalem pay an di-t'illiga, wo gen injino doome Ziidas y'iwila gen an di y' waaku ti onaman "Akil Damma", i-kaza "doome an iwila ti puuzo wede." ²⁰ Ono en nebi Dawut yi riine ti kaaga adda mattup ki Soom, y'ede:

“Boozí a kila bulgo, wenda a lekka umbo*.”
Wo yi riine son, y'ede:
“Ume naabadi wenda doolo y'a t'amba†.”

* **1:20** 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.26. † **1:20** 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 109.8.

21-22 Injino maŋ i dehu wedusu y'a-t'ette ti kine, y'a t'ise wede kazita ki rabila ki baldiya Galmeega Isa. Wedusu geŋ y'aase ti diine kane doŋ izire ti kine onniyo ti onniyo aame Galmeega Isa y'izire adda siido ti kine, t'ume Zaŋ yi ti y' zuyye batem bini onniyo ere Raa y'a y'umbe ti diine kine, y'a injile k'awwa ki kandaane.»

23 Aame geŋ an di bire doŋ sire, Yusup wede Barsabas sundi soo Zistus, kane ti Matiyas. 24 Injino maŋ an tunde Raa, an'de: «Galmeega, kee ki suune adde duwo pay, injino ki beero soo ti diine doŋ sire enno, 25 kono y'a t'ambe naabo doŋ zina k'Isa a olde ki Ziidas, kono yo Ziidas geŋ ume naabadi yi iili, yi t'iide k'ume wede aa addi i dehu i-d'iide untadi.» 26 Injino maŋ an t'ize teltel munteliyo, maŋ i-t'iire a Matiyas, geŋ yoŋ y'a di giyye ti kane doŋ zina doŋ koomat makumu soo geŋno.

2

Aaniya k'Unde Kamilen

1 Aame onniyo tarnaape ki Pantekot t'iina toŋ maŋ, kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ pay an lekkiyo umayaŋ soo. 2 A kaamiki an ollige maŋ tarkuuse aa ki maaye baadaŋ i-d'eegu ti kandaane, iide'ŋ i-t'ũune adda boy wede kane adda geŋno. 3 Aame geŋ an woliyo munda aa ilze k'uwwi iide a t'ihinte, wede soŋ i

di ziipe tuddi tuddi. 4 Kane pay addaŋ a ũune t'Unde Kamilen, injino an d'iise orbe t'ono doŋ doolo, wede tuuku toŋ yi d'orbe t'ono doŋ aa Unde Raa ti ele ele.

5 Wo aame geŋ a Zeruzalem i d'ede Yawudiyagi doŋ i seedu urzi Raazaŋ zakidi, an iido ti siidiyagi doŋ adda duniya pay. 6 A onamaŋ doŋ geŋ kane doŋ duuru an d'ukke, an iide, an ziiida giggeraŋ kono wede tuuku toŋ yi d'ollige ono t'onami t'onami. 7 Wo kane doŋ duuru an di roote munda an ki suune ye, an di woliyo beesel, wo an'de: «Kane doŋ i rootiso eŋ, kane pay miŋ ti siido Galile ye ko? 8 De mummino kane duwo eŋ wede tuuku toŋ yi d'orbe ti ono kine me? 9 Kine doŋ iido ti siidiyagi doŋ ki Partiya, ki Meediya, ki Elam, ki Mezapotami, ki Ziide, ki Kapados, ki Pontus, ki Aazi, 10 ki Pirizi, ki Pampili, ki Misir, ki Sireŋ adda siido Libi, doŋ soŋ an iido ti Room, 11 ti siido Kiret, wo ti siido k'Arabi. Doŋ soŋ Yawudiyagi, doŋ ongo Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddaŋ Yawudiyagi pay miŋ, kane ay di'n ollige an d'orbe t'onamey t'onamey me. De geŋ munda k'armika Raa ye ko?» 12 Kane pay eedaŋ t'a digge, an di roote munda an ki suune ye, an di rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «De geŋ ikaza moo me?» 13 Wo ongon an di'n okko maade, an'de: «Kane eŋ an t'iibo toote.»

Ono Piyer a daana don duuru

¹⁴ Inkinno man Piyer ti kane don zina don koomat makumu soo gen an t'iiziga, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune pay Yawudiyagi wo kune don pay iido ki Zeruzalem, kun t'ohinto kuwwagun a ono don ni roota, kono kun di suune munda wede ize. ¹⁵ Kun'de don en an t'iibo, man an ki t'iibo ye, ume ti soohe botto*.¹⁶⁻¹⁷ Wo ankenj ono don Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zowel a-t'iide, y'ede:

“A onniytagi don ettiyo k'ita gen,

Undó n'a ti teepa ekki duwo pay.

Innigun kuuli erayi an di rootita ono don n'agisa.

Inni obilagi ti konazi an d'etta munda aa suniye,

wo gôldfalgun an t'oona suniye.

¹⁸ Eyye, ki kotto onniytagi gen,

a don naabadó kuuli erayi pay,

n'an di teepa Undó wo an di rootita ono don n'agisa.

¹⁹ N'aasa suldi don i ceeriyo eego awwa a kandaane,

wo a dandi a siido suldi don i-kaza munda,

an di wolla puuzo, uwwo wo dondari ki saa.

²⁰ Peedo ti-t'etta ume a t'isa zimolo, tere a t'isa aa puuzo.

Aame suldi gen an t'ingila man, onniyo Galmeega Raa t'a aana, onniyo ere meeda ki daryika Raa gette.

²¹ Wo aame gen wede tuuku y'iila ti suma Galmeega Raa man, yon y'a y'utta†.”»

²² Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kune don k'Izirayel no, kun ollo munda wede n'un di roote: Isa wede ti geeger Nazaret gen, t'urzi yode Raa y'a ize suldi k'armika wo suldi don i ceeriyo eego a diinagun, wo kune batum kun'ni suune. Inkinno man Raa y'un gize kereñ i y'igibo yode. ²³ Yode wede gen un y'ele a beygun Raa batum aa yon yi dihe, wo aa munda wede y'ilke ti poone y'aasa. Inkinno man kun an di y'ele a bey don i ki suune Raa ye, an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, an di y'iide. ²⁴ Wo de Raa y'a ti y' bilde, y'a y'udde ti dabar ere k'unto te, kono unto i-k'ede toogo ye a tukk'Isa me. ²⁵ Dawut ton yi ruute ti kaaga a tukki yon me, y'ede:

“Yo Galmeega daayum ni yi wolliyo daanadó,

n'a k'orgide ye kono yon daayum a sirpadó.

* **2:15** 2.15 Don k'Izirayel an k'omfo munda ye ti soohe, daa an ki tunde Raa a peedo t'ize k'aadumu mesuwe ye me. † **2:21** 2.21 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.1-5.

26 Kono kamo nuṅ ulbó
uṅse, wo ilzó y'a
t'imme t'uṅsuwo,

wo ni zaapu elkisadó aame
n'inda toṅ, nuṅ Raa yi
ti n' balda.

27 Nuṅ ni suune kee
Galmeegó ki ki n'oola
adda diine doṅ unto
ye,

ki k'oola tudde ki wedizá
kamileṅ a ki ruuma
adda muuzo ye.

28 Kee urziyagi doṅ o-do
t'etey k'ume lekkiyo
k'o ni gize,

ulbó uṅse kono kee daayum
ti nuṅ‡.”»

29 Piyer y'an di ruute sey,
y'ede: «Kun ollo zemba ki
nuṅ, nuṅ oo d'ede urzi n'un
di rooto kereṅ a urzi ki
mugiyiṅ Dawut me. Yoṅ
y'inda, an di y'ele adda
muuzo, wo muuzadí toṅ
maṅ aṅkenṅo tod'te di kine.

30 Yo Dawut geṅ yoṅ nebi,
wo yi suune Raa geṅ y'a ti
n'iime tuddí a daana yode,
y'a ruute, y'ede: “Mozikadá
gette ni di t'ela a ulo ti
diine k'inṅi doṅ ki biza
bumbizáᄂ.” 31 Dawut geṅ yi
zuune ki poone Almasi Raa
yi biire yi balda me, geṅ y'a
ruute, y'ede:

“Yoṅ an ki y'iili adda diine
doṅ unto ye, wo tuddí i ki
ruume adda muuzo ye*.”»

32 Piyer y'a ruute sey, y'ede:
«Wede n'a ruute geṅ yoṅ Isa,
kaye pay ay di y' wulle Raa

y'a ti y' bildfe. 33 Raa y'a
y'umbe k'awwa ki kandaane
y'a lekkey a ammidadí, wo a
Isa Meega Raa yi-d'ele Unde
Kamileṅ ere yi ruute y'in di
t'ela. Inṅino maṅ yo Isa y'in
d'elo Unde Kamileṅ a kine
aa kun wolliyó wo kun ollige
aṅkenṅo. 34 Wo yo Dawut
geṅ yode batum k'awwa ki
kandaane yi ki gili ye, wo toṅ
y'a ruute, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a
Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koono a ammidadó
kino,

35 bini doṅ k'aduzá n'an isa
aa munda ki bita ti dandi
zoṅdá†.”

36 Inṅino maṅ kune doṅ
k'Izirayel pay kun suuno ki
kotto, Isa wede kun ti y' ti-
ike ekk'undumu wede zaapu
t'ekki bakadí kaṅ tontilko
geṅ, Raa yi y'ize Galmeega
wo Almasi Raa yi biire.»

*Doṅ dupu afo an ziipe
addaṅ a Isa*

37 Aame kane duwo an
illiga inṅino maṅ addaṅ a
iile wiic, wo an tunde Piyer ti
doṅ zina k'Isa oṅgo, an'de:
«De ay d'ise mummino,
zemba ki nuṅ?» 38 Maṅ
Piyer y'an di ruute, y'ede:
«Kun ti kama lekkiyagun
wo wede tuuku toṅ yi suyyo
batem ti suma k'Isa Almasi,
kono kun t'oono tambobino
k'oldikagun. Inṅino maṅ
Raa y'un t'ela Unde Kamileṅ,
39 kono ono doṅ Raa yi ruute
y'aasa eṅ a kune, a inṅigun,

‡ 2:28 2.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.8-11. § 2:30 2.30 Kun wollo
adda mattup ki Soom 132.11. * 2:31 2.31 Kun wollo adda mattup ki Soom
16.10. † 2:35 2.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

wo a don dokki, a don pay don Galmeega Raazin yi'ni waaka.»

⁴⁰ Piyer gen y'an di ruute ono baadan sey kono an t'eele kooke, an d'ambe, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'addo ti diine don i t'udde t'urzi wede d'erec ki Raa gen me, wo kun t'oona uttiyo.»

⁴¹ Don umbe a ono Piyer gen an ti'n zuyye batem, wo a onniyo gette kane suma dupu ado an a-ti giyye ti zamba don i ziipe addan a Isa.

Lekkiyo don ki poone an ziipe addan a Isa

⁴² Kane pay kan soo an d'ollige dooyiso ere don zina k'Isa an'ni dooyiso, an di lekkiyo kettiyo kan soo, ombadan kan soo, wo daayum an tondiyo Raa kan soo.

⁴³ Kane don duuru pay an lekkiyo t'orgiso a Raa, kono kane don zina gen ti toogo ere ki Raa an d'isiyto suldi baadan don i ceeriyo eego ti suldi k'armika.

⁴⁴ Kane don pay i ziipe addan a Isa, an lekkiyo kan soo, maaladan ton kan soo.

⁴⁵ An owile doome koo boy koo man, sonko gette an di-dokkide diinayan pay, a wede tuuku ton a attidizi attidizi.

⁴⁶ Kane pay addan soo, onniyo ti onniyo an d'ettiyo booro Boy Raa, ombadan kan soo ti unsuwo wo ti tassuwa adda boydizan me.

⁴⁷ Daayum an tamma Raa wo a lekkiyadan gette duwo

pay an di'n geyyiso. Wo onniyo ti onniyo Galmeega yi'n aagulu ti duwo don an ooniyo urzi k'uttiyo.

3

Piyer ti Zan wo wede zondí unto

¹ Onniyo soo Piyer kane ti Zan an t'ette tondiyo a booro Boy Raa a peedo t'ibbira, peedo ere aa daayum an tondiyo Raa.

² Wo gopon a sirpa ki biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane gen, an d'umbo wedusu zondí unto t'ume k'ehiyadi to, daayum an ti y' zaapu angenno, yi d'ahultu munda a bey don ettiyo ki booro Boy Raa.

³ Aame wede gen yi wulle Piyer kane ti Zan an'te booro Boy Raa man, y'a iise ahulu munda a beezan.

⁴ Aame an il-liga inkino man, Piyer kane ti Zan gen an di y' wolliyo teben, wo Piyer y'ede: «K'ayni willi!»

⁵ Aame gen wede y'an iise wolliyo, kono y'elkiyo yi-t'oona munda ti beezan.

⁶ Man Piyer yi di ruute, y'ede: «Nun o k'ede sonko ye, dap ye, wo munda wede o d'ede n'a-d'elo, ti suma ere ki Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, ki t'oozo wo k'a oziro.»

⁷ Man Piyer y'a igibe beezí wede k'ammade, y'a di y' ziida, y'a y'iiziga kan ohire. A kaamiki wede'n d'ondali ti zondí a t'ize toogo.

⁸ Wede gen y'a ilde k'awwa y'a

t'ihira, wo y'a iise sooru, yi-t'iide ti kane k'adda booro Boy Raa, yi sooru, yi lohito, yi tamma Raa. ⁹ Wo yon wede geŋ d'uwu pay an di y' wulle yi sooru wo yi tamma Raa. ¹⁰ Aame d'uwu geŋ an yi wulle wo an yi zuune yon wede i konso daayum a biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane yi d'ahultu geŋno maŋ, an ziidfa giggeraŋ ti orgiso a munda wede i iide a wede geŋno.

Ono Piyer a booro Boy Raa

¹¹ Wo wede geŋ Piyer ti Zaŋ y'an k'eeziyo ye. Injino maŋ d'ofŋ duuru pay an d'iide k'ume kane kaŋ okko, k'adda daabe wede an yi waaku daabe ki Salamon, kono kane an ziidfa giggeraŋ. ¹² Aame Piyer yi wulle d'uwu iido tuddaŋ maŋ, y'an di ruute y'ede: «Kune d'ofŋ k'Izirayel no, kun seedu giggeraŋ moo me, kun ay di'n wolliso injino me? Kun elkiyo wede uune bee yi sooru eŋ ti toogo kaye ko kunuŋ, kun elkiyo kaye ki diine a urzi Raazey me ko? Aha, injino ye. ¹³ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup, yon geŋ miŋ Raa moŋgidagin, yi-d'ele gooliko a Isa wede naabadí. Yode wede kune batum kun an di y'ele a deero Romen. Aame mozigo Pilat yi dihe yi-d'eeze kono yo yi zuune yi k'ize munda ye toŋ, kune kun di giigira. ¹⁴ Yode wede

kamileŋ wo ki diine a d'aana Raa geŋ kun di y' giigira, wo kun di dihe kun i d'ize beeko a wede t'owwo d'ofŋ. ¹⁵ Injino maŋ wede i d'eliyo lekkiyo a d'uwu geŋ, kun an di y'ele a d'uwu, an di y'iide. Wo Raa y'a ti y' bilde ti diine d'ofŋ unto me, kaye ay di y' wulle. ¹⁶ Wo wede eŋ kun yi suune wo kun yi wolliyo, munda wede ize a daanagaŋ. I ele beeko te toogo ere ki suma k'Isa t'urzi zaapu k'adde a yode, y'uune beeko pay ette t'urzi zaapu k'adde a Isa, aa kune pay kun wolliyo enno.

¹⁷ Wo ankeŋ zemba ki nuŋ, ni suune aame kune wo ti deerugaŋ pay Isa kun di y' giigira geŋ, munda wede kun isiyo kun ki y' suune ye. ¹⁸ Geŋ injino a-t'iide a ono d'ofŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi pay, y'ede: "Almasi Raa yi biire, y'a dabira*." ¹⁹ Ankeŋ kun ti kama lekkiyagaŋ, kun ti kami ki tukki Raa kono y'un di-booya oldikagaŋ. ²⁰ Injino maŋ Galmeega Raa y'un t'ela puukiyo, wo y'un ti y' t'igibo Almasi Raa yi biire a kune, yon Isa. ²¹ Wo ankeŋno Almasi y'a-lekko a kandaane bini onniyo ere suldi pay a t'isa aware, aa Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagi d'ofŋ kamileŋ. ²² Muusa y'a ruute ti kaaga, y'ede: "Galmeega Raagaŋ y'un d'oodiba nebi aa nuuno ti diine zembagaŋ, wo kune

* 3:18 3.18 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 50.6; 53.5.

kun d'olliga suldi donj pay y'un rootita genj me†." ²³ Wo soñ y'ede, aame wede tuuku yi-tuuga k'ollige k'ono nebi genno man, y'a dagga, yode genj yi k'isa ti diine donj Raa ye‡. ²⁴ Wo nebiyagi pay iise ti Samiyel a iide soñ k'ita bakadi bakadi genj, an ruutite wo an gizite a suldi donj isiyo a onniytagi donj ankenno genj me. ²⁵ Zemba ki nuñ, ono donj nebiyagi an ruutite pay genj a kune, wo taasua ere Raa yi gitte ti mongidagin gette kune adda, aame yi ruute a Ibirayim, y'ede: "Ita duwo pay a siido an t'oona beeko t'urzi k'inñizá§." ²⁶ Genj ki poone a kune Raa y'igibo wede naabadi me, kono y'un di zaape beeko wo tuuku tonj y'a ti y' kimo ti naabadi ere oldo gette.»

4

Piyer ti Zan a daana deero booro Yawudiyagi

¹ Aame Piyer ti Zan an an ti rootiyto a donj duuru genj, kane donj sedeke, goole donj boohiyo Boy Raa ti Saduseyen miibi an d'iina aame kane. ² Kane an digulkuwe baadan aame an wulle donj zina sire an dooyiso donj duuru wo an an kazita, an'de Isa yi-bilde, wo donj i t'inda tonj an di balda kay. ³ Injino man Piyer ti Zan an ti'n zidde, an di'n ibi

dangay bini ki soggo, kono peedo t'ingile baa. ⁴ Aame genj ti diine donj illiga ono ki Piyer ti Zan genj, donj baadan an d'umbe, wo ti donj i ziipe addan a Isa an aa di giyye, kane duwo ette suma dupu paat.

⁵ Soggo man kane deero donj sedeke, donj i dokkiyo Yawudiyagi wo donj suuniyo k'oogoro an t'ugiye pay a geeger ki Zeruzalem. ⁶ A ogiysadan gette i d'ede kane Annemozigo goole donj sedeke ti donj boozí pay, Kayip, Zan wo Alegzandire. ⁷ Piyer ti Zan t'adda dangay an di'n uddo, an d'an t'iide diinayan wo an di'n tunde, an'de: «Wede enj kun i ele beeko ti toogo ere tuuku te, wo ti suma k'aaye?» ⁸ Aame genj Piyer yonj addin uune ti Unde Kamilen wo y'an di ruute, y'ede: ⁹ «Kune deero donj sedeke wo donj i dokkiyo donjin, anki kun ayni wiiko ki daanagun enj, kun dehu kun dekke booro a eedey kono ay ize beehiye a wede zondí unto, wo soñ kun dehu kun di suune t'urzi mummino y'utte t'eenizi me. ¹⁰ Injino man kune deero siido ti donj k'Izirayel pay, munda enj kun yi suuno koduwo: wede kun wolliyo yi t'ihira a daanagun enj, y'uune bee ti toogo ki suma ere k'Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, yode wede kun ti y' tiike ekk'undumu

† 3:22 3.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15. ‡ 3:23 3.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.19 wo Lebitik 23.29. § 3:25 3.25 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.18.

wede zaapu t'ekki bakadĩ kaŋ tontilko, wo Raa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto me. ¹¹ Aakede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, Isa yoŋ aa mukkolo ere kune doŋ k'oozige boy kun di zidde mentú, tode gettiyo a t'ize mukkolo ere majjaanawa a jiiere k'oozige boy te*. ¹² Injino maŋ n'un di rooto Isa danjal urzi k'uttiyo me, kono adda duniya pay ette Raa yi k'eele ye suma ti doolo in di'n utta kine duwo me.»

¹³ Aame geŋ kane deero an wulle Piyer ti Zaŋ an rootiyo onamaŋ daa k'orgiso maŋ, an ziiida giggiraŋ kono kane doŋ i ki duuye tunda ye, kane miŋ doŋ kino baa. Wo kane deero geŋ an suune an izire t'Isa me. ¹⁴ Wo aakede an wolliyo wede uune bee a sirpadaŋ geŋ, urzi an an di roote munda a kane umbo. ¹⁵ Injino maŋ an an d'ele urzi an t'adde t'adda boy me. Aame kane an t'udde maŋ, kane deero booro Yawudiyagi an diruute diinayaŋ, ¹⁶ an'de: «A doŋ eŋ in an d'isa mumino me? Derec, Piyer ti Zaŋ an ize munda k'armika geŋ, doŋ Zeruzalem pay an y'illiga, kine in k'aane in ki niike ye. ¹⁷ Wo kono rabila gette a ki teepa a duwo pay ye geŋ, in an ondirdo ki kossiyadaŋ, kono suma k'Isa pidipidĩŋ an ki roota ye baa a wede tuuku toŋ maŋ.»

¹⁸ Saŋ maŋ Piyer ti Zaŋ

an di'n wiike, wo an an di ruute, an'de: «Ti aŋki kun ôhor, suma k'Isa kun kizita ye, wo kun dooya wenda ye baa.» ¹⁹ Maŋ Piyer ti Zaŋ an an di'n gime onamaŋ, an'de: «A suuno kune batum munda wede ki diine a daana Raa me, ay d'ambe ono kune kunuŋ, ono Raa ko? ²⁰ Ki kaye maŋ ay k'anniga ye ti rootiyo a munda wede ay wulle wo ay illiga me.» ²¹ Maŋ kane deero geŋ an an d'undirde ki kossiyadaŋ sey, wo an an d'iize. An an d'ise ulsu an k'uune ye, kono duwo pay geŋ an tamma Raa a munda ize geŋ me. ²² Yoŋ wede uune beeko t'urzi munda k'armika geŋ, ozzinayĩ ette suma k'ada pide ti makumu.

Tondiyo Raa ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa

²³ Aame Piyer ti Zaŋ ti dangay an an iize maŋ, an d'ingile an d'uuney zembadaŋ, an an t'iide taaya pay a munda wede deero doŋ sedeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi an an ruutite me. ²⁴ Aame doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an illiga ono ki Piyer ti Zaŋ geŋno maŋ, pay onamaŋ kaŋ soo an tunde Raa, an'de: «Galmeegey, kee wede k'ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi doŋ pay adda. ²⁵ Kee wede ki ele Unde Kamileŋ a Dawut wede naabadá, Unde gette ti di gize, y'a ruute, y'ede:

* 4:11 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.

“Ki moo me donj siidiyagi
pay an ahutu bokimo
me?

Ki moo me ita duwo pay an
tôwwo onamanj ki bita
me?

²⁶ Kane mozagi a siido pay
an t’ikkima tuddanj ki
arka,

wo deero boha bumbiyagi
an t’ugiye

ki d’eyyiso ki Galmeega Raa
wo ti Almasi Raa yi
biire†.”

²⁷ Eyye, ono geŋ d’erec, Erod
ti Pons Pilat an t’ukkiye
a geeger ettiyo, ti kane
donj Yawudiyagi ti donj
Yawudiyagi ye, an di kiigira
wede naabadá, Isa wede
kamilenj ki biire. ²⁸ Injino
manj munda wede ki dihe ti
poone geŋ, an t’ize pay t’urzi
toogadá, aa kee ki dihe.

²⁹ Wo ankeŋ Galmeega, kee
ki wollo an ay ondirso ki kos-
siyadey, kaye donj naabadá
kee k’ay eli toogadá ay di
kizite onamá daa k’orgiso.

³⁰ K’ay eli toogadá kono ay
an t’ele beeko a duwo, wo
ay d’ise suldi k’armika ti
suldi donj i ceeriyo eego ti
suma wede naabadá, Isa
wede kamilenj.» ³¹ Aame

kane an d’inge ti tondiyo
Raa manj, ume wede an
d’ugiye ki tondiyo geŋ y’a
iise ŋonŋirso. Wo Raa yi
di’n ûune t’Unde Kamilenj
pay, manj an d’iise kazita
k’ono Raa daa k’orgiso.

*Lekkiyo ki donj i ziipe ad-
danj a Isa*

³² Donj i ziipe addan a Isa
pay geŋ elkisadanj kanj soo,
ti diinayanj wenda soo tonj
y’a roote eŋ ki nuuno umbo,
pay maaladanj an t’obe ume
soo. ³³ Kane donj zina k’Isa
an kazita ti toogo baadanj
rabila k’Isa te, an d’eesiyo:
«Yonj Galmeega Isa yi-bild’e,
kaye ay yi wulle.» Wo kane
pay geŋ Raa y’an di ziipe
beeko baadanj. ³⁴ Ti diinayanj
wenda soo tonj munda i-
baate umbo. Donj an d’ede
dombi ise boydi tonj an owile
manj, sonjko gette an d’ettiyo,
³⁵ wo an an d’eliyo a bey
donj zina k’Isa, manj kane
geŋ an an di-dokkide, sonjko
gette a wede tuuku tonj a
attidizí attidizí. ³⁶ Ti diine
donj geŋ i d’ede wede sundi
Yusup yonj ti biza bumbu
Lebi, wo kane donj zina k’Isa
an di y’ waaku Barnabas
suma gette i-kaza «wede
k’eliyo kooke», yonj an y’ehe
a siido Siipire. ³⁷ Yonj wede
geŋ i-d’ede doome wo y’a
t’iwila, y’a t’umbo sonjko
y’an d’iido, y’an d’ele a bey
donj zina k’Isa.

5

Ananias ti Sapira

¹ Wo i d’ede wedusu sundi
Ananias ti eddi Sapira,
doomizan an t’iwila. ² Kane
geŋ an ti gitte onamanj
kanj soo, sonjko y’a-diikida
sire, ere soo a yode wo
soo y’a t’umbe, y’an d’iide
y’an d’eliyo a bey donj zina
k’Isa. ³ Manj Piyer yi di

† 4:26 4.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.1-2.

ruute, y'ede: «Ki moo me Ananiyas ki-d'iili addá a Meeda siitandani ti-t'iide me, wo ki moo me ki lohito ono a Unde Kamilen, k'a t'uuyo sonko doomizá soo a kee me? ⁴ Wo doome doomizá, aame ki ki t'owila ye wo ki t'iwila ton man, sonko gette k'a ti naabe aa addá i dehu. Wo de ki moo me ki d'isiyo injkino me? Naabadá k'ize gette a fuwo ye, k'ize ulsu a Raa.» ⁵ Aame Ananiyas y'illiga ono genno man, y'a iidiba, y'a iire tul, y'a inda. Wo kane don pay illiga gen orgiso t'anni ziida baadan. ⁶ Injkinoman obilagi an t'iiziga, an di nilpe, an iide, an t'elo adda muuzo.

⁷ San an likke bini man, eddi ti-t'udfo daa suuniyo munda wede ize. ⁸ Aame t'iina man, Piyer y'a ti tunde, y'ede: «M'o ki ti rooti do, ettin sonko ere pay kun iwila doomugun ko?» Man tod' t'a ruute, t'ede: «Eyye, ettin sonko tode.» ⁹ Injkinoman Piyer yi di ruute, y'ede: «Mummino me kon ti kulayí kun di-gitte onamgun kan soo, kun di naame Unde Galmeega me? M'ollo, don iide ottibe kulayí an ti gimo kane a biza bumbu genno, an ki ti'n amba an t'ottibo kay.» ¹⁰ A kaamiki t'a iidiba, t'a iire a zon ki Piyer, t'a inda. Aame obilagi an ti gimo ti ottibe ki kulatú man, an t'uuna t'inda. An t'umbe, an a-t'ittibo a sirpa kulatú. ¹¹ A armika gette don pay ogiyo ti suma k'Isa wo don

pay illiga ton man, orgiso t'anni ziida baadan.

Don zina k'Isa ti don k'eeni

¹² Don zina k'Isa an d'izite suldi k'armika ti suldi don i ceeriyo eego baadan a diine don duuru me. Kane don i ziipe addan a Isa gen pay kan soo, an t'ogiyso adda daabe goole wede an yi waaku daabe Salamon. ¹³ Kane don i ki ziipe addan a Isa ye gen, wenda ti doolo a roote taaya keyyiso ti kane umbo. Wo ton kane don duuru gen an di'n tamma baadan. ¹⁴ Wo onniyo ti onniyo don baadan erayi kuli an d'aagulu k'aagulu, an di zaapu addan a Galmeega, an a-ti keyyiso ti kane. ¹⁵ Ti suldi k'armika don an isiyto gen, don k'eeni an ti'n sokiyto biza k'urzi ti zaadagi, ongon a rangayi, kono aame Piyer y'udfa wo undisadi ti butta tuuku ti dinayan man, y'a t'oona bee. ¹⁶ Ti geegiryagi sunni don goppon ti Zeruzalem ton, don baadan an di zikito don k'eeni, ongon siitandani an ti'n ukkite maadagi, wo kane pay gen an d'uune bee.

Don zina k'Isa adda dangay

¹⁷ Injkinoman mozigo goole don sedeke ti don itadi, kane gen ti diine deero siido an'ni waaku son Saduseyen, kolbiso t'a jiire eedan, an dehu don zina k'Isa an di'n dabire. ¹⁸ Aame gen an ti'n zidde,

an di'n ibi dangay a daana ki don pay. ¹⁹ Wo a diddo kotto man, Galmeega Raa yi d'igibe maaleeka y'a t'ihinte boha dangay me, don zina k'Isa y'an udde wo y'an di ruute, y'ede: ²⁰ «Kun engilo k'adda booro Boy Raa, kun an kazitoy a duwo taaya ki suldi pay i d'eliyo lekkiyo ere aware gettiyo.» ²¹ Inkinon man onami an d'illiga, soggo ti soohe walak an d'ingile k'adda booro Boy Raa, an d'iise dooyiso duwo.

Wo yo mozigo goole don sedefe ti don k'itadi, an di wiiko deero booro Yawudiyagi an t'ugiye, kane don woliyo k'ono k'adda siido k'Izirayel. Man an d'igibe don i boohiyo Boy Raa an di waaku don zina k'Isa adda dangay. ²² Wo aame don an igibe an iide man, don zina k'Isa umbo adda dangay me. Man an di-gimo k'ume don i'n igibe, an an t'iide taaya a munda wede kane an wullo, ²³ an'de: «Kaye ay iide, ay uuney boha dangay appiyta beberec, wo don boohiyo ton kane ede. Wo aame an ay t'ihinte boha man, kane don zina k'Isa umbo adda dangay me.» ²⁴ Aame goole don boohiyo Boy Raa ti deero don sedefe an illiga inkinon man, an di roote munda an ki suune ye a munda wede ize a tukki don zina gen me, wo an tondiso tondiso ti tudan baa, de aasey moo me, moo me. ²⁵ San man i d'ede

wedusu y'a iido ti rabila, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo kay, don kun ti'n ibi adda dangay gen, anken kane adda booro Boy Raa an dooyiso duwo.» ²⁶ Inkinon man kesiko goole don i boohiyo Boy Raa y'a iide ti duwo itadi kono don zina k'Isa y'an ti'n waako, wo an an k'izo ooŋe ye kono an orgiso duwo an ti'n kakkita.

Don zina k'Isa a daana don booro

²⁷ Aame kane don zina k'Isa gen ti Boy Raa an ti'n wiiko, an d'an t'iide ki daana deero Yawudiyagi man, mozigo goole don sedefe y'an iise tondiso, ²⁸ y'ede: «Kaye ay un ruute, kun ohor, ti suma k'Isa kun dooya wenda ye. Wo anken kun wollo, kun ize en moo me, don siido Zeruzalem pay kun an ti gizite, kun dehu puuzo wede en t'a oope eeday.» ²⁹ Man Piyer ti don zina k'Isa ongon an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ise ki poone munda wede Raa yi dehu, san wede ki duwo kollo. ³⁰ Kune Isa kun ti y' tiike ekk'undumu, kun di y'iide, wo Raa wede ki mongidagin y'a ti y' bilde ti diine don unto me. ³¹ Raa y'a y'umbe a ammidadi, y'a ti y' ziipe Mozigo wo Wede k'Uttiyo kono y'an di kize urzi a don k'Izirayel, an di kime lekkiyadan wo an t'oone tambobino k'oldikadan. ³² Wo suldi ize gen kaye ay wulle wo ay illiga, kaye ti Unde Kamilen

ere Raa y'an ele a donj i ollige onami tonj manj.»

³³ Aame kane donj genj an illiga ono genno manj, an di-gulkuwe baadanj, an dehu an ti'n t'iide donj zina k'Isa genj me. ³⁴ Wo de a diine deero Yawudiyagi genj i d'ede wedusu yonj Pariziyenj sundi Gamaliyel, yonj wede dooyiso k'oogoro Yawudiyagi, wo donj pay an yi suune yonj wede beehiye. Yonj y'a t'iiziga a dinayanj wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ki poone n'a roote genj donj enj kun ti'n addo.» ³⁵ Aame an ti'n udfde manj, y'an di ruute a donj booro, y'ede: «Zemba ki nunj donj k'Izirayel, kun elko do munda wede kun dehu kun an d'ise a donj enj me. ³⁶ Kun elke munda dokki ye, i d'ede wedusu sundi Tedas y'a-t'ize tuddi wede suma, yi d'irga duwo a itadi suma meeda pide. Wo yode genj an di y'iide, manj donji an di-tiipe wo munda genj a-ti dinge injkino. ³⁷ Aame yode genj yi t'ingile manj, i d'ize wede ti doolo sundi Zidas, yode genj ti siido Galile. Aame deero Romej an iiziga kaza duwo genj, y'a t'udfde ki balda wo donj baadanj an di y' diine, wo yode tonj an di y'iide kay, wo donji an di-tiipe. ³⁸ Wo ankenj n'un di rooto, kun t'ele eggun ye a donj enj me, kun oolo an d'engile, aame suldzan donj an isiyo, wo onamanj an kazita enj ettiyo t'urzi duwo manj, sanj a ohira. ³⁹ Wo

aame munda an isiyo enj ki Raa kotto manj, kun k'aana ohiradanj ye kino me, para manj koo kun deyyiso Raa batum manj.»

Injkinno manj kane donj booro an d'umbe a ono Gamaliyel. ⁴⁰ Donj zina k'Isa genj an an di'n gime, an an di'n ele a bey donj boohiyo Boy Raa, an di'n gusse ti dalyagi. Sanj deero an an di ruute, an'de: «Kun ohor, ti suma k'Isa kun kizita ye baa.» Manj an an d'iize. ⁴¹ Donj zina k'Isa an t'udfde ti diine deero Yawudiyagi t'ulbe unse, kono Raa yi'ni wulle kane an t'iide an dabire kono an umbe a suma k'Almasi. ⁴² Wo ti tarkuuse a eedanj genno tonj, onniyo ti onniyo adda booro Boy Raa, adda boydzan daayum an kazita, an dooyiso duwo a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa, yonj Almasi Raa yi biire.

6

Beeriyo donj dokkide k'ombo

¹ A onniytagi genj sanalliyagi k'Isa an d'aagulu k'aagulu, wo kane Yawudiyagi donj orbe ono Girek genj an kulkiso ti Yawudiyagi donj orbe ono donj k'Eber, kono mandaydzan donj orbe Girek genj a dokkide k'ombo ere daayum daayum gette, an an k'eliyo ye. ² Aame kane donj zina koomat makumu sire an illiga injkino manj, an di'n ugiye sanalliyagi k'Isa pay, manj an an di ruute, an'de:

«Derec ye, kaye ay d'ooli ti kazita k'ono Raa a d'uwu, ay t'ette dokkide k'ombo sey me.»³ Geñ injokino zemba ki nuñ, kune batum kun beero ti diinaguñ ñoñ sarat, d'uwu ñoñ sundañ ti m'oolo ki beehiye, ñoniyo t'Unde Kamileñ wo ti suuniyo k'ono, wo naabo ette ay an t'ela a kane.⁴ Injokino mañ kaye ay ele tuddey pay a urzi tonduyo Raa, wo a naabo kazita k'onamí a d'uwu.⁵ A onamañ geñ kane zemba pay an d'umbe eego, mañ an di biire Etiyeñ wede i ziipe addí pay a Raa wo ñoniyo t'Unde Kamileñ. An di biire sey Pilip, Pirokor, Nikanor, Timon, Parmenas wo Nikolas wede ti geeger ki Antiyos, yoñ Yawudusu ye wo y'a-t'ize tuddí Yawudusu.⁶ Mañ kane geñ, zemba an an d'an t'iide ki ñaana ñoñ zina k'Isa, an di tunde Raa, an an di-ziipe bey ki beeko.

⁷ Injokino mañ ono Raa geñ adda siido Zeruzalem a-tiipe, d'uwu an di'n zu-une, sanalliyagi k'Isa geñ an d'aagulu k'aagulu, wo ñoñ sefeke Yawudiyagi baadañ an di ziipe addañ a Isa pây.

Seedu k'Etiyeñ

⁸ Etiyeñ geñ Raa yi di y'ûune ti beeko, wo yi-d'ele toogo k'isiyo suldí k'armika baadañ ti suldí ñoñ i ceeriyo eego a diine ñoñ duuru.⁹ Wo i d'ede kuuli miibi an guune jikisi ti yode. Ti diinayañ ñoñ ongoñ Yawudiyagi ñoñ ti geeger

Sireñ wo ti Alegzandire, kane geñ ti diine ñoñ adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an yi waaku «boy bulagi an an iize», wo ñoñ ongoñ Yawudiyagi ñoñ ki siido Silisi ti Aazi. Kane pay an d'iise niikiyto ti Etiyeñ.¹⁰ Wo ñe an ki d'iine kersiyadí ye a suuniyo k'ono ere Unde Kamileñ ti ele geñ me.¹¹ Injokino mañ kane geñ an d'iwila d'uwu kono an di roote: «Kaye ay y'illiga yi ruute ono ñoñ ki kalda k'oogoro Muusa ti suma Raa.»¹² A ñoñ duuru an an t'elite ono wo a ñoñ i dokkiyo Yawudiyagi ti ñoñ suuniyo k'oogoro Yawudiyagi pây, wo kane ñoñ pay geñ an d'iiziga tukki Etiyeñ, an di y' ziiida an di-t'iide ki ñaana deero booro Yawudiyagi.¹³ Wo a ñaana kane geñ an di wiike ñoñ lohito k'ono pay, an'de: «Wede eñ daayum yi kalda Boy Raa wo oogoro Muusa,¹⁴ kono ay y'illiga yi ruute, Isa wede ti geeger Nazaret geñ y'a-kossita ti Boy Raa wo dooyiso ere Muusa y'in ele gette y'a tikima ti doolo.»¹⁵ Aame geñ ñoñ duuru pay i-guune adda boy goole ki booro geñ, an di y' wolliso Etiyeñ tebeñ, wo ume k'edayí i-tooriyo aa ume k'eda maaleeka.

7

Etiyeñ a ñaana ñoñ booro

¹ Injokino mañ mozigo goole ñoñ sefeke y'a tunde Etiyeñ, y'ede: «Onamañ an rootiyo

a tukki kee geŋ d'erec ko?»
 2 Etiyeŋ yi di'n gime on-
 amí, y'ede: «Maawi ki nuŋ,
 zemba ki nuŋ, kun ollo bee.
 Aame Ibirayim yi lekkiyo
 botto a siido k'ehiyadí sun-
 dutú Mezapotami, wo ki
 poone y'a enŋila ki geeger ki
 Araŋ geŋ, Raa goole a jjiire
 yi di gize tuddí, 3 wo yi di
 ruute, y'ede: "Ki t'oozo ki
 oolo siidadá, wo doŋ boozá
 k'a enŋilo ki siido ere saŋ
 maŋ n'a di kizey*." 4 Inŋino
 maŋ Ibirayim y'a t'iiziga, y'a
 t'udde ti siido Kalde, y'a
 inŋile yi lekkiyo a geeger
 ki Araŋ. Wo bini meegí
 y'inda maŋ, saŋ Raa y'a-
 di t'iido ki siido ere anken
 kun di lekkiyo ankenno et-
 tiyo. 5 Wo de Raa yi di
 ruute munda wede yi di
 t'ela, y'ede: "Siido ette n'a-
 t'ela a kee wo k'eda k'inŋizá,
 an di lekka adda." Wo aame
 geŋ Raa yi-k'ele ume boolon
 suma y'a-koone toŋ umbo a
 siido ette, wo ki sirwe ulo
 k'addí toŋ umbo Raa yi-k'ele
 ye†. 6 Maŋ Raa yi ruute sey,
 y'ede: "Ita k'inŋizá an di
 lekka a siido torgagi, an di'n
 isa bulagi, an di'n dabira
 ozzinagi meeda pide. 7 Wo
 kane duwo doŋ i'n isa bulagi
 geŋ, nuŋ Raa n'a dekka
 booro a eedaŋ. Wo saŋ kane
 ita k'inŋizá geŋ t'umayaŋ an
 t'oozigo, an t'etto kenno, an
 oo d'ottila‡." 8 Aame Raa
 y'a ti dinge onamí inŋino

maŋ, y'a gitte taasuwa ti
 Ibirayim, wo munda wede
 i-kaza taasuwa geŋ, waldu
 ponde. Inŋino maŋ Ibirayim
 a ulí Isaaka yi di wilɗa
 ponde, aame yi y'ehe i iide
 onniyo gessire maŋ. Inŋino
 kay Isaaka yi di wilɗa ponde
 a ulí Yakup, wo Yakup y'an
 di wilɗite ponde a inŋizí
 kane koomat makumu sire
 moŋgidagin genno§.

9 Moŋgidagin inŋi Yakup
 geŋ an gulbike ti leemadaŋ
 Yusup, an di y'iwila aa bule,
 wo doŋ i y'iwila an di-t'iide
 siido Misir. Wo Raa daayum
 ti yode, 10 dabaradí yi di ti
 buuye pay. Yi d'ele suuniyo
 k'ono, lekkiyadi yi di ti
 t'ize unse a daana Parahoŋ
 mozigo ki siido Misir. Inŋino
 maŋ Parahoŋ y'a ti y' ziipe
 wede goole ki siido Misir, wo
 boozí toŋ yi-d'iili a beezí pây.
 11 Bini maŋ i d'ize mosogo
 baadaŋ adda siido Misir
 pay, wo a siido Kanahaŋ
 pây. Duwo an di dibire
 baadaŋ, wo moŋgidagin
 munda an t'oomi toŋ umbo.
 12 Aame Yakup y'illigo a
 Misir ombo ede maŋ, y'a
 igibe moŋgidagin an an
 d'owilo, gette ettiyadaŋ ere
 ki poone. 13 Aame yi'n
 igibe ki sirwe sey maŋ,
 Yusup y'an t'iidiba itadí a
 zembadí an di y' zuune.
 Wo Parahoŋ toŋ ita maawi
 Yusup a Kanahaŋ y'a ti
 zuune pây. 14 Inŋino maŋ

* 7:3 7.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1. † 7:5 7.5 Kun wollo adda
 mattup ki Zenez 11.31; 12.4,7; 13.15; 15.18; 17.8. ‡ 7:7 7.7 Kun wollo adda
 mattup ki Zenez 15.13-14 wo Egzod 3.12. § 7:8 7.8 Kun wollo adda mattup ki
 Zenez 17.10-14; 21.4.

Yusup y'a igibe, y'a-waako meegi Yakup ti don boozí pay, kane ada sarat makumu paat. ¹⁵ Aame Yakup y'illiga man, y'a t'iiziga ti don boozí pay, y'a ingile Misir an di likko bini man, y'a inda ti innizi pay kane don mongidagin me. ¹⁶ Wo nundanzañ* an di ziko ki Sisem, an t'ittiba adda muuzo ere Ibirayim y'iwila ti sonko a bey k'inni k'Amor a Sisem†.

¹⁷ Ozzinagi ti ozzinagi man donziñ an d'iigila baadan a siido Misir me, wo peedo ton t'iide ere Raa y'a-ti danje ono don yi ruute y'aasa a Ibirayim. ¹⁸ Sañ man i-gili mozigo ti doolo a Misir me, wo yon gen yi ki suune ye urzi Yusup me. ¹⁹ Mozigo gen donziñ yi ti'n digge, wo mongidagin y'anni dibire, yi'n isiyo ki toogo innizan an d'ooliyo an t'unto‡. ²⁰ Aame gen Muusa an ti y'ehe, yon ulo demilen, majjaane a daana Raa, an di y' mudde kan ombide tere ado adda boy meegi. ²¹ Aame an k'aane ombidayi ye man, an t'umbe, an di ziipo paate, wo sañ uto Parahon t'a y'uune, t'a t'umbe a tode, t'a yi mudde aa ulutú§. ²² Muusa gen an ti y' duuye a suuniyo ere pay ki don Misir. Y'a t'ize wede i suune rootiyo

k'ono wo toogo a naabo pay.

²³ Muusa i iide ozzine ada pide man, i-d'iide elkiyo y'a ette, y'a wollo zembadi don k'Izirayel. ²⁴ Man y'a ingile, y'iide'n yi woliyo wede Misir yi isiyo ulsu a wede soo ti diine zembadi, man y'a-y'uube, wo yi di ti duuze, wede Misir gen y'a y'iide. ²⁵ Y'ize inkino gen y'elkiyo zembadi don k'Izirayel an d'elka Raa yi dehu y'an utte t'urzi yode, kacin umbo an ki zuune ye. ²⁶ Sañ soggo sey man, yi d'uune don k'Izirayel sire an deyyiso, wo yi dehu y'a ti'n t'okkiye an di lekke ti toose. Inkino man y'an di ruute, y'ede: "Zemba ki nun, kune'n zemba ye ko? De ki moo me kun isiyo ulsu ti tuddugun me?" ²⁷ Wo wede i isiyo ulsu a leemadi gen y'a gibira Muusa, wo y'ede: "Kee i ki ziipe mozigo wo wede dekkiyo booro a tukki kaye wee wee? ²⁸ Kunun ki dehu k'a ni t'ide aa loho k'iide wede Misir ko?" ²⁹ Aame Muusa y'illiga inkino man, ti siido Misir y'a t'umbe, y'a ingile ki siido Madiyan, yi lekkiyo angenno, a siido gette yi d'ehe inni kuuli sire*.

³⁰ Adda siido gette Muusa yi likke ozzine ada pide. Sañ onniyo soo man yon adda

* **7:16** 7.16 Nundanzañ: I-kaza nundani sire danjal ki Yakup wo ki Yusup. Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.7-13; Zozuwe 24.32. † **7:16** 7.16 Taaya Yusup kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 37.1-36; 39.1-47.12. ‡ **7:19** 7.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.7-16. § **7:21** 7.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.1-10. * **7:29** 7.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.11-15,21-22; 18.3-4.

balda goppon ti mukkolo sundutu Sinayi, maaleeka ki Raa yi di gize tuddi adda beyga k'undumu oggiyo uwwu dala dala. ³¹ A munda k'armika Muusa yi wulle gen, y'a ziida giggiri. Wo y'a d'iide goppon, y'a wolle koduwo, y'a iide man y'ollige golla Galmeega Raa, t'ede: ³² "Nuñ Raa ki mongidagá, Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup." Muusa orgiso t'a yi ziida baadan, y'a iise nonñirso, yi k'aane yi k'ambe edayi, y'a ki wolle munda genno ye. ³³ Injino man Galmeega yi di ruute, y'ede: "Tobiyagá ki t'odfipo kono ume wede kee k'ohire en, yon kamilen ki nuñ Galmeega. ³⁴ Derec, ni wulle dabar ki donzo a siido Misir te, n'illiga soopiyadan te, wo nuñ n'iido'n kono n'an adde. Anken k'edi, n'a-k'agiba ki siido Misir†."»

³⁵ San Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Yode Muusa wede don k'Izirayel an di y' giigira, an'de: "Kee wee wee i ki ziipe mozigo, wo wede dekkiyo booro me?" Gen san Raa batum y'a y'igibe, y'a t'ize mozigan, wo y'a t'ize wede k'adfiyadan. Raa yi y'igibe t'urzi maaleeka wede an ikkima adda k'undumu gozzibor genno. ³⁶ Yode Muusa gen y'an uddo don k'Izirayel ti siido

Misir, t'urzi k'isiyo suldi don i ceeriyo eego ti suldi k'armika adda siido Misir batum, wo son aame kane an doopide Bar Teezowo, wo aame kane adda balda ozzine ada pide‡. ³⁷ Yode Muusa sey y'an di ruute a don k'Izirayel, y'ede: "Raa yi d'adfa ti diine zembagun nebi aa nuuno§." ³⁸ Wo aame don k'Izirayel an t'ugiyee a balda ton man, yode Muusa sey a guune a diine mongidagin ti maaleeka me, yode gen yi di rootiyo a Muusa t'ekki mukkolo Sinayi. Injino yode Muusa sey yi-t'ollige ono Raa don i d'eliyo lekkiyo, y'in d'ettiyo y'in di kaza*. ³⁹ Wo mongidagin an ki d'illiga ye onami me, an di y' giigira, wo adda k'addan an dehu an di-kime ki siido Misir. ⁴⁰ An i-di ruute a Aroñ, an'de: "K'in okkon raayagi a ozira a daanadin, kono in ki suune ye munda i iide a yode Muusa wede y'in di'n uddo ti siido Misir me." ⁴¹ Injino man a onniytagi gen an d'ikkima ulo buru go longusizan, man an i d'ele sedeke a yode gen me, ulban unse an d'ize tarnaape a naabo ere an ize ti beezan gette†. ⁴² Wo Raa y'an gime dar y'an di'n iili, an d'ottilso a moldali a kandaane, aa an riine ti kaaga adda mattup

† **7:34** 7.34 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.1-10. ‡ **7:36** 7.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.14; 7.3; 14.21 wo Nombire 14.33. § **7:37** 7.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15,18. * **7:38** 7.38 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.1-20.17 wo Deeterenom 5.1-33. † **7:41** 7.41 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.3 wo Egzod 32.1; 32.2-6.

ki nebiyagi, an'de:

“Kune don k'Izirayel no,
geŋ a nuuno dey ko
kun izite sedefe ki
seydi wo sendikagi
don ongo kun izite,
aame kune adda balda
ozzine ada pide geŋ
me? Aha, a nuuno ye.

43 Kune kun zirke boy
golmodo ki raayusu
sundi Molok,

wo ti mooliso ere ki raa
wede sundi Repan.

Kane suldi geŋ kun ikkima
ti beygun kono kun an
d'ottile.

Inkino man nun n'un ti'n
limma bini siido Ba-
biloon, wo ti Babiloon
geŋ ki daana sey:.”

44 Etiyen y'a ruute sey,
y'ede: «Adda balda geŋ
mongidagin an d'ede Boy
Raa wede an ikkima ki
golmodo, i-boohiyo suldi
don ki taasua ere Raa
yi gitte ti donzi. Boy geŋ
Muusa y'a t'ikkima aa Raa yi
ruute y'aase. Y'a t'ikkima a-
t'iide a munda wede yi wulle
i-iide aa suniye. 45 K'ita
man mongidagin an an d'iili
Boy Raa wede an ikkima ki
golmodo geŋ a innizan, an
t'umbo ti kane aame geŋ
Zozuwe wede dokkiyadan,
y'an d'an d'aaho ki siido
ere ita dondu Raa yi'n ilmi
ti daanadan. Geŋ inkino
Boy Raa geŋ y'a likke adda
siido gettiyo bini moziko ki

Dawut. § 46 Dawut y'a uune
beeko ti Raa, man Dawut y'a
tunde Raa, yi d'ooziga boy
a Raa ki Yakup*. 47 Wo min
a ki t'ize ye, a t'iiziga Boy
Raa uli Salamon. † 48 Wo Raa
goole a jiire pay geŋ, yon
yi ki lekkiyo adda boy wede
duwo an oozige ye, aa Raa
yi ruute ti kaaga ti bize nebi

500:
49 “Galmeega y'ede: Kan-
daane aa ume wede
ni-konso,

ni lekkiyo wo siido aa ume
wede ni d'obe zondó
ni puukiyo.

De kune boy min wede
tuuku me, kun o
ooziga,

wo aame tuuku n'a lekka
adda me?

50 Suldi pay en i zippe nun ye
ko?”

51 Etiyen y'an di ruute don
booro sey, y'ede: «Kune
don i koogire Raa, kune
don sukkiya kun ki ziipe
addugun a Raa ye, kun
t'udde aa maawugun koyok,
daayum kun koogire Unde
Kamilen. 52 Ti kaaga

maawugun nebiyagi pay
an di'n dibire, wo an di'n
iide kane don i gizite ti
poone aaniya k'Almasi yon
ki diine geŋ me. Wo aame
onniyo t'iide man, yode ton
kun di y' giigira, kun di
y'iide. 53 Raa y'un d'ele
oogiradi t'urzi maaleekiyagi,
wo kune kun a-ki t'izire eego
ye.»

‡ 7:43 7.43 Kun wollo adda mattup ki Amos 5.25-27. § 7:45 7.45 Kun wollo
adda mattup ki Egzod 25.9,40 wo Zozuwe 3.14-17. * 7:46 7.46 Kun wollo adda
mattup ki 2 Samiyel 7.1-16. † 7:47 7.47 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi
6.1-38. ‡ 7:50 7.50 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.1,2.

Tôwwo k'Etiiyen

⁵⁴ Aame don booro an illiga Etiiyen yi ruute injino man, an di-gulkuwe baadan, an d'ahutu bokimo. ⁵⁵ Wo yo Etiiyen onniyo ti Unde Kamilen y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane man, y'a wulle toore daryika Raa wo Isa yi t'ihira a ammade Raa. ⁵⁶ Y'a ruute, y'ede: «Kun ollo kay, ni wolliyo kandaane i t'ihina wo yon wede an y'ehe aa ulo wede gen yi t'ihira a ammade Raa.» ⁵⁷ Kane an illiga injino man an zidde d'olle baadan, kuwwagan an aa ti nyiyite, kono an k'olliga onami ye. Man an d'iiziga pay kan soo ki tuddi. ⁵⁸ An di y' ziida t'adda geeger, an di y'udde paate, an di y'iise kakkisa ti mongali ki towwadi. Kane don i wulle wo illiga gen, kallagan deero an t'id'dipe, an t'ibi sirpa k'ulo obulsu sundi Sool. ⁵⁹ Aame an yi kakkisa gen, Etiiyen yi tondiyo Raa, y'ede: «Galmeega Isa, ki t'ambo undo.» ⁶⁰ San y'a iire ti zibbani, wo y'a ifili ti golla awwa, y'ede: «Galmeega, a oldikadan ette k'an t'iso tambobino.» Aame y'a ti ruute injino man, y'a-t'ihe.

8

^{1a} Wo Sool onaman soo ti don iide Etiiyen me.

Sool ti don ogiyo ti suma k'Isa

^{1b} A onniyo gettiyo batum duwo an di'n iise dabirsa baadan ki don ogiyo ti

suma k'Isa a Zeruzalem. Kane pay gen an di-tiipe k'adda siido Ziide ti Samari, a Zeruzalem i d'uupe don zina k'Isa siidan. ² Don i seedu urzi Raa zakidi gen an t'ittiba Etiiyen me, wo an d'ile baadan a untadi gette. ³ Wo ki yode Sool man yi dehu y'an ise umbo don ogiyo ti suma k'Isa me, yi d'ettiyo boy ti boy, yi di'n dehu ti ti'n seedu kuuli erayi, yi ti'n obe dangay.

Pilip yo a Samari

⁴ Kane don i-tiipe gen, an d'ettiyo borko ti borko an di kazita Rabila Majjaanawa. ⁵ Gen injino Pilip y'a t'iide k'adda geeger meeda ki siido Samari, y'a iise kazita rabila k'Almasi Raa yi biire a don siido gettiyo. ⁶ Kane don siido gette pay an zaapu kuudan tak a ono don Pilip y'an kazita gen me, kono an illiga wo an wolliyo t'edayan suldi k'armika don y'isiyo gen me. ⁷ Injino man siitandani an t'ud'dite ti tukki don k'eeni baadan ti dollite ere ti golla awwa. Wo don baadan runguyun, ongon an denkiso, pay an d'uune bee. ⁸ Injino man don geeger pay gette ulban unse baadan.

⁹ Aame gen i d'ede wedusu adda geeger gette sundi Simo, yon kombide ti kaagine wo a don siido Samari gen y'an d'isiyo suldi k'armika, kane pay an seedu giggiran. Y'a-t'ize tuddi aa wede i-d'ede toogo.

10 Kane d̄uwo pay iise ti in̄nisi bini d̄oŋ deero geŋ, an di y' daaniya telele, wo an d'eesiyo: «Wede eŋ i-d'ede toogo Raa, ere an ti waaku "toogo a jiiire baadaŋ" gettiyo.» 11 Ti kaagine Simo ti kombid̄ikad̄i gette, yi d'isiyto suld̄i k'armika d̄uwo an seedu giggeraŋ, in̄kino an di y' daaniya telele. 12 Wo ankeŋ Pilip y'iide y'an gizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo ki suma k'Isa Almasi. In̄kino maŋ erayi kuuli pay an d'umbe wo an ti'n zuyye batem. 13 Aame geŋ yode Simo batum toŋ, y'a ziipe addi a Isa wo an ti y' zuyye batem, y'a ziiida ita Pilip. Wo aame yi wulle suld̄i k'armika baadaŋ ti suld̄i d̄oŋ i ceeriyo eego d̄oŋ Pilip y'isiyto geŋno maŋ, y'a ziiida giggiri.

14 Aame kane d̄oŋ zina k'Isa a Zeruzalem an illiga d̄oŋ siido Samari an'ni ziiida ono Raa bey sire maŋ, an an d'igibe Piyer ti Zaŋ. 15 Aame an iiney a Samari maŋ, an tunde Raa a kane Samariten d̄oŋ i ziipe addaŋ a Isa kono Raa y'an t'ele Unde Kamileŋ. 16 Wo aame geŋ Raa yik'ele Undi ye botto a wenda me, an'ni suyyiso batem ti suma Galmeega Isa d̄aŋŋal. 17 In̄kino maŋ Piyer ti Zaŋ an an di ziipe bey a eedaŋ wo an d'uune Unde Kamileŋ. 18 Aame Simo yi wulle Unde Raa ti d̄iigo a tukki d̄oŋ geŋ t'urzi d̄oŋ zina k'Isa an an ti ziipe beezaŋ a eedaŋ maŋ, yi dehu y'an t'ele soŋko a

Piyer ti Zaŋ me. 19 Wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo gette kun o eeli kay kono n'a zaape bey a tukki d̄uwo, an t'oone Unde Kamileŋ.» 20 Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Kee ti soŋkad̄a pay Raa y'unni dagga, kono k'elkiyo ti soŋkad̄a gette k'aane ki t'owila munda wede Raa y'eliyo ti mozuwo me. 21 Adda naabadey ette kee adda ye, aggad̄a umbo ti kaye me, kono a d̄aana Raa biza k'ulba ki diine ye. 22 Ki-kama lekkiyada, naabad̄a ere oldo gette ki t'oolo, wo k'a tondo Raa koo y'ay t'isa tambobino maŋ a elkisada ere oldo gette. 23 Nuŋ ni wolliyo maŋ kee adda i-k'aadumu a suld̄i eŋ me, wo kee bule k'oldiko.» 24 In̄kino maŋ Simo y'an di ruute, y'ede: «I tondo Galmeega kune batum kono nuŋ me, kono munda wede kun rootiyo geŋ oo ki d'aana ye.» 25 Saŋ maŋ Piyer ti Zaŋ geŋ an an t'iide taaya a d̄uwo, a munda wede kane an wulle a urzi k'Isa, wo an di gizite ono Galmeega. Saŋ maŋ an di-gime ki Zeruzalem, a kamadaŋ geŋ a urzi an di gizite Rabila Majjaanawa a borkiyagi baadaŋ ki siido Samari.

Pilip ti wede ti siido k'Etiiyopi

26 Saŋ maaleeka ki Galmeega Raa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'urzi wede ki d̄andi, urzi wede ti Zeruzalem i d'ambu geeger Gaza, urzi

geŋ yon t'adda balda.»
²⁷ Injino maŋ kesiko Pilip y'a t'iiziga, y'a ingile, yi sooru sooru. A sooruzi gette yi wolliyo bibiraw wedusu a daanadi. Wede'ŋ geŋ yon wede goole wo kokkiso ti siido k'Etiiyopi, yi naabiya ti Kandas mohita k'Etiiyopi, wede yeeriyo korbite tode, yi t'iide Zeruzalem ottilso a Raa. ²⁸ Konso adda puusadi yi-kime ki siidadi, wo yi gariya mattup ki nebi Ezayi. ²⁹ Unde Raa ti di ruute a Pilip, t'ede: «K'a naara, ki y'oonoy wede puus geŋ me.» ³⁰ Maŋ Pilip y'a-niire, y'iide'ŋ y'a yi ziida wede suma adda puusadi geŋ me, y'ollige yi gariya mattup ki nebi Ezayi, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Ki gariya geŋ, munda ki yi suuniyo dey ko?» ³¹ Wede yi di'n gime onami, y'ede: «De n'a suune mummino, wenda y'a ki'n ziipe urzi ye maŋ?» Maŋ wede yi di ruute Pilip, y'ede: «K'edi, k'a ti koli adda puus, k'a-koono a sirpa nuuno.» ³² Enno ume wede yi gariya an riine ti kaaga adda mattup ki Raa me: «Yon aa damu wede an arkuŋu ki towwo, wo aa ulo ki damu wede an dekkiso ilali wo yi ki moolo ye, injino kay yode ton bizi yi kihina ye.»
³³ An di-d'ele sukiyagi, derec ki yode an i-ki t'ele ye, wee wee a roota suma k'inizii me,

lekkiyadi a siido an iti dikke*.»

³⁴ Wede suma geŋ y'a tunde Pilip, y'ede: «Kee k'ollo do, nebi yi rootiyo injino t'aaye ti yode batum kunuŋ, ti wenda doolo ko?» ³⁵ Injino maŋ Pilip y'a t'ihina bizi, wo t'urzi gariya mattup gette yi di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa. ³⁶ An iide kee maŋ, an d'uune ahu. A ume geŋ wede suma y'a ruute, y'ede: «Ki wollo kay eŋ ahu, de moo sey aa biite k'a ti'n suyve batem me?» [³⁷ Pilip yi di ruute, y'ede: «Aame kee ki ziipe adda'ŋ pay a Isa maŋ, n'a ki ti suyve batem.» Maŋ wede yi di'n gime onami, y'ede: «N'umbe, Isa Almasi yon Ulo Raa.»] ³⁸ Injino maŋ Pilip yi di ruute a wede tuuliyo, y'ede: «Puusada ki-t'ohor.» Maŋ Pilip kane ti wede suma an di-diiige t'ekki puus me, an di-diiige k'adda k'ahu, Pilip y'a ti y' zuyve batem. ³⁹ Aame an t'udde t'adda k'ahu maŋ, Unde Galmeega t'a ti y' nukkiŋe Pilip me. Wo yo wede suma geŋ yi ki y' wulle ye baa, injino y'a ingile ki daanadi ti unsuwo. ⁴⁰ Wo yo Pilip yi wolliyo'ŋ yo a Azot, maŋ yi d'ettiyo geeger ti geeger, yi kazita Rabila Majjaanawa adda geegiryagi pay bini y'a d'iiney Sezare.

9

Sool ti Isa

* 8:33 8.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.7-8.

1 Wo aame geŋ Sool yi dehu daayum y'a dabire wo y'a t'ide sanalliyagi ki Galmeega. Inŋino maŋ y'a iide, y'a uuney mozigo goole doŋ sedefe 2 kono yi di t'ele mattup. Wo ti mattup gette y'a t'ooney deero boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso a Damas, wo aame doŋ i daaniya urzi wede aware ki Galmeega kuuli ti erayi ede maŋ, y'a ti'n sedfo y'an d'an t'etto ki Zeruzalem, an di'n obey danŋay.

3 Aame yi uune mattup maŋ, y'a inŋile ki Damas. Y'izire kee y'iiney goppon ti geeger maŋ, a kaamiki i diigo toore ti kandaane, wiliŋ a tuure a tukki yode. 4 Y'a iire a siido wo y'ollige golla ti rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?» 5 Maŋ Sool y'a tunde, y'ede: «Galmeega, de kee wee wee?» Maŋ golla gette t'a ruute, t'ede: «Nuŋ Isa wede kee ki di y' dabirsa. 6 Wo ki t'oozo, k'enŋilo k'adda geeger, anŋen an aa di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me.» 7 Wo kane doŋ ti Sool soo geŋ an t'ihira, munda an di roote an ki suune ye, orgiso t'anni ziida kono golla an di-t'ollige wo wenda an ki y' woliyo ye. 8 Maŋ Sool y'a t'iiziga, edayi kargigal wo i ki woliyo ye. Aame geŋ doŋ iide ti yode an i ziida beezí, an ti y' dukke k'adda geeger Damas. 9 Onniyo ado Sool edayi i ki woliyo ye, wo yi lekkiyo daa k'ombo daa sobo.

Sool edayi i t'ihina

10 A Damas geŋ i d'ede wedusu sundi Ananias, yode geŋ sanallusu k'Isa. I-d'iide munda aa suniye Galmeega yi di gize tuddi, wo y'a yi wiike, y'ede: «Ananias!» Maŋ Ananias yi di'n gime onami, y'ede: «Galmeego, nuŋ enno n'ollige.» 11 Galmeega yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'addo ti urzi wede an yi waaku urzi delele, ki t'odoy adda boy Ziidas, k'a tondoy wede ede sundi Sool ki Tarsi. Ankenno yi ton-diyo Raa, 12 wo adda munda i-iide aa suniye geŋ y'a wulle wedusu sundi Ananias, yoŋ yi-t'iide di yode, yi di ziipe beezí a edayi, maŋ edayi a t'ihina.» 13 Wo Ananias yi di'n gime onami, y'ede: «Galmeego, wede en rabiladi ni t'illiga, doŋ baadan an ruute a suldi doŋ ulpi pay y'isiyo a doŋza a Zeruzalem me. 14 Wo deero doŋ sedefe an i ele mattup y'a-sedfe doŋ i ton-diyo ti suma kee a enno, geŋ inŋino y'iido kenno me.» 15 Wo de Galmeega yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki y'oonoy wede geŋ me, kono nuŋ ni y' biire, n'a-y'isa wede a kiza sundo a duwo doŋ Yawudiyagi ye, a mozagan wo a doŋ k'Izirayel. 16 Wo nuŋ batum ni di kizita suldi doŋ pay y'a dabira kono sundo.» 17 Inŋino maŋ Ananias y'a t'iiziga y'a

ingile, y'iiney maṅ yi-t'iide adda boy Ziidas, Sool toṅ adda. Y'iide'ṅ yi di ziipe beezí a yode wo yi di ruute, y'ede: «Sool leema ki nuṅ, Galmeega i n'igibo me, yode Isa wede y'a di gize tuddí aame kee a urzi k'ettiyo keṅṅo, yi n'igibo ki tukki kee kono edayá a wolle sey, wo Raa yi-ki ti k'óone t'Unde Kamileṅ.»¹⁸ A kaamiki gaṅgiragi aa ki puuni a iise soldite ti edayí, maṅ edayí a iise wolliso sey. Y'a t'iiziga, wo Ananias y'a ti y' zuyye batem.¹⁹ Saṅ yi d'iimi, toogadí t'a iido.

Sool yo a Damas

Sool y'a likke onniyto mi-ibi ti sanalliyagi k'Isa a Damas me.²⁰ Wo tiṅ geṅ miṅ y'a iise kazita baa adda boydí doṅ Yawudiyagi ge dooyiso, yi d'eesiyo: «Isa yoṅ Ulo Raa.»²¹ Kane doṅ pay i y'ollige geṅ an ziiḍa giggeraṅ, wo an di rootiyo diinayaṅ, an'de: «Eṅ miṅ yo wede i-dabirsa baadaṅ kane doṅ i ton-diyo ti suma k'Isa a Zeruzalem ye ko? Wo ettiyadi keṅṅo ette y'iido'ṅ toc miṅ seḍḍuzaṅ, wo y'an di'n t'eley bey deero doṅ seḍeḍe ye ko?»²² Yo Sool a kazita k'onamí geṅ, i di t'ele toogo yi kazita i ceeriyo ki ceeriyo t'addí pay, y'an di rootiyo kereṅ Isa yoṅ Almasi Raa yi biire. Inkiño kane Yawudiyagi doṅ i lekkiyo a Damas geṅ, an i di roote munda an ki suune ye.

²³ Saṅ bini maṅ kane Yawudiyagi geṅ, kaṅ soo an di-ruute ti diinayaṅ ki tówwadí Sool me.²⁴ Inkiño a rootiyadaṅ gette wedusu yi di gize a Sool me, kono kane Yawudiyagi an t'ikkima tud-daṅ, an di boohiyo boha bumbiyagi geeger onṅu wo diddo kono Sool y'udda maṅ ki tówwadí.²⁵ Inkiño maṅ onniyo soo a diddo, kane sanalliyagi Sool an di-t'iide, an ti y' ziipe adda gedde, an ti y' zuuye ti waaya moṅgali ti nee.

Sool yo a Zeruzalem

²⁶ Saṅ ti Damas geṅ Sool y'a iiney Zeruzalem. Aame y'iiney maṅ, y'a dihe y'a di keyye ti sanalliyagi k'Isa. Wo kane pay an orgiso a yoṅ me, kono an k'ambu ye ki kotto yi t'ize sanal-lusu k'Isa me.²⁷ Inkiño maṅ Barnabas y'a iyye, y'a ti y' wiike, wo y'a-di t'iide k'ume doṅ zina k'Isa. Aame geṅ y'an t'iide taaya mum-mino Sool yi wullo Galmeega aame yo a urzi ki Damas me, mummino Galmeega yi ruutito me, wo soṅ mum-mino Sool yi gizito ti suma k'Isa daa k'orgiso a Damas me.²⁸ Inkiño maṅ t'ume geṅṅo Sool y'a-t'iide ti kane a Zeruzalem, an d'ambu keṅṅo keṅṅo kaṅ soo wo yi kazita ti suma Galmeega daa k'orgiso.²⁹ A kane Yawudiyagi doṅ orbe ono Girek toṅ y'an di kazita wo yi niikiyo pay ti kane me, wo kane an di dihe urzi

ki tôwwadí. ³⁰ Aame kane zemba donj i ziipe addan a Isa geñ an illiga inkinno man, Sool an di d'ingile ki geeger Sezare, wo an ti y' diipida y'a ingile ki geeger Tarsi.

³¹ Inkinno man kane donj ogiyso ti suma k'Isa a siido Ziide, a siido Galile wo a siido Samari pay geñ, an di lekkiyo ti toose. Kane an t'ize donj toogo a urzi Raa, an di lekkiyo ti ottilso a Galmeega, wo Unde Kamileñ ti di'n noogiyo an d'aagulu k'aagulu.

Piyer ti Ene

³² Aame geñ Piyer daayum yi sooru adda siido pay, yi d'ambu kenno kenno. Onniyo soo man y'a t'iide wolliyo ki donj ki Raa i lekkiyo a geeger Lidda. ³³ A ume geñ i d'ede wedusu sundi Ene yon runguyon, ozzine gessire yi lekkiyo moone ekk'onjali. Aame Piyer y'iiney a ume geñno man, wede geñ yi y'uuney, ³⁴ wo yi di ruute, y'ede: «Ene, Isa Almasi y'a ele bee. Ki t'oozo'n, kee batum ki t'olbo suldi mooniza me.» A kaamiki Ene y'a t'iizi, y'a t'ihira. ³⁵ Aame kane donj pay a geeger Lidda wo a bere ki siido Saron geñ an wulle inkinno man, an di-gime lekkiyadan a urzi Galmeega.

Piyer ti Tabita

³⁶ I d'ede erewo adda geeger Zoppa tod'te sanallawa k'Isa, sundutu Tabita (i-kaza Dorkas* t'ono

Girek). Tode gette a duwo t'an isiyo beehiye, donj umbadan ton t'an d'eeliyo munda me. ³⁷ Aame Piyer yon daayum a geeger Lidda geñ, Tabita gette ti t'iire eeni wo t'a inda. T'inda man an ti-zuyye, nuune an ti y' gili biino ere t'awwa t'ekki bakatu, an ti y' duwwe. ³⁸ Lidda gette goppon ti Zoppa me, kane sanalliyagi k'Isa a Zoppa an illiga Piyer yon angenno man, an d'igibe kuuli sire an i di ruuto, an'de: «Leema ki nun k'ayn'olliga man, k'edi kesiko, in t'ette di kaye.»

³⁹ Piyer y'a t'iiziga, kesiko y'a ingile ti kane. Aame y'iiney man, kane an di ti gili biino ere t'awwa t'ekki bakatu. Kane mandaydayi pay an di y'uuna ti zumari a edayan, wo an i di kazita kallagi donj Tabita ti giniti aame t'a t'inda botto. ⁴⁰ Piyer y'an di ruute a duwo an t'adde t'adda boy. An t'udde man, yo y'a-dikke, y'a iise tondiyo Raa. San man y'a-gime edayi k'ume nuune, wo y'a ruute, y'ede: «Tabita kon mi t'oozo'n.» Man t'a t'ihina edatu, wo aame ti wulle Piyer man, t'a-guune. ⁴¹ Piyer yi ziida beytu t'a-t'iiziga, man mandaydayi ti donj ki Raa ongon y'anni wiiko, wo y'an ti-gize an di wulle tod' ti lekkiyo zeere. ⁴² Inkinno man donj pay adda geeger ki Zoppa an

* 9:36 9.36 Suma Dorkas t'ono Girek i-kaza ahisa.

d'illiga rabila gette, wo don baadan an di ziipe addan a Galmeega. ⁴³ Wo a Zoppa gen Piyer y'aa likke onniyto baadan di wede k'odige golmidagi sundi Simo.

10

Korney ti Piyer

¹ I d'ede wedusu sundi Korney, yi lekkiyo a geeger Sezare. Yon goole ki asigiryagi meeda ki Romen, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundan «Italiyen». ² Wede gen yon yi seedu urzi Raazi zakidi, yode ti don adda boozii pay an ottilso a Raa. Yawudiyagi don an k'ede munda ye ton y'an d'isiyo beehiye, wo yi tonduyo Raa daayum. ³ Inkinno man onniyo soo a peedo lohe Korney i-d'iido munda aa suniye. Y'a yi wulle kereŋ maaleeka Raa me yi d'iidiba itadi, yi d'ettiyo di yode wo y'a yi wiike, y'ede: «Korney!» ⁴ Wo yon yi di y' wolliso maaleeka teben, man orgiso t'a yi ziiida wo yi di ruute, y'ede: «Galmeega, de moo me?» Maaleeka yi di ruute, y'ede: «Kee tonduyada Raa y'illiga ti beehiyko ere k'isiyo a duwo te, inkinno yon yi ki k'elkiyo. ⁵ Wo anken ki agiba duwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundi Simo, sundi soo te Piyer, y'a etto. ⁶ Yo wede gen torgusu yi lekkiyo di wede sundi Simo kay, wede k'odige golmidagi, boozii a

biza bar.» ⁷ Aame maaleeka wede i ruute a Korney gen y'ingile man, Korney yi wiiko don sire ti diine don naabadi, wo asugursu soo wede i seedu urzi Raazi zakidi, ti diine k'asigiryagi. ⁸ Korney y'an t'iide taaya a munda wede ize, san y'an igibe ki Zoppa.

⁹ Inkinno man kane an d'ingile, soggo ton kane daayum a urzi goppon an a-t'ette ki Zoppa, wo peedo t'ize diine. Inkinno a peedo gettiyo batum, Piyer y'a-ti gili t'ekki boy t'awwa, y'a tonde Raa. ¹⁰ Aame gen mosogo t'a yi ziiida, yi dehu yi d'oomi. Koore an i-d'isa ombo gen, i-d'iido munda aa suniye, ¹¹ wo yi wolliyo'n kandaane a t'ihina wo munda aa booyo goole ket-tiso a bohani pide, i-deegu ki siido aa dara. ¹² Wo adda k'addi i d'ede ita seydi don zondan pide pide, ita seydi don i morkimso a siido wo ita k'embi don oppiyo a kandaane pay. ¹³ Aame gen y'a illi golla ti di ruute, t'ede: «Piyer, ki t'oozo'n! Seydi en ki soddo, k'a t'oodo, k'a t'aada.» ¹⁴ Wo Piyer y'a ruute, y'ede: «Galmeego aha! Nun munda wede k'ombo ulu, yon ganigi a daanada gen kan soo ton ni k'iimi ye.» ¹⁵ Man golla gette ki sirwe sey Piyer y'a t'illiga, t'ede: «Munda wede Raa y'ede yo en kamilen gen, ki k'elke aa munda k'ombo ulu ye.» ¹⁶ Golla gette Piyer y'a t'illiga ti rootiyo onamtu

miñ kane dey tañ afo, sañ a kaamiki munda geñ a-gili ki kandaane.

¹⁷ Piyer geñ y'a ziifda gig-giri a munda wede i-iide aa suniye, wo munda i-kaza yi ki y' suuniyo ye geñ me. Koore geñ kane duwo don Korney yi'n igibe geñ, boy Simo an di y' dihite, an y'uune, anken kane a biza bumbu. ¹⁸ Kane an di wiike don boy, an iido man an di'n tunde, an'de: «Simo wede an yi waaku son Piyer geñ, yon a enno ko?» ¹⁹ Piyer geñ yon daayum y'elkiso a munda wede i-iide aa suniye genno, aame Unde Raa ti rootiyo, t'ede: «K'ollo, i d'ede don afo an ki dehu ton man. ²⁰ Ki t'oozo'n, ki ti deego, k'engilo ti kane daa k'orgiso, kono duwo en i'n igibo nuuno.» ²¹ Inkinno man Piyer yi-ti diigo, y'an di'n uuney kane duwo geñ me, wo y'an di ruute, y'ede: «En miñ nun wede kun dehu. Ki moo me kun n'iido me?» ²² Man an i di'n gime onami, an'de: «Kaye en ayn'igibo Korney, yode wede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yon wede ki diine y'ottilso a Raa, wo kane Yawudiyagi pay an yi giyye. Yon maaleeka Raa yi ruuto, kee k'a ette di yode kono ki di rootey ono y'a-k'olligey.» ²³ Inkinno man duwo geñ Piyer y'a ti'n wiike k'adda boy, an d'inne di yode.

Ti soggatú man kane duwo geñ an t'iiziga ti Piyer an

d'ingile kan soo. Wo zemba miibi an ziipe addan a Isa ki Zoppa, an aa di'n igibo. ²⁴ Sañ onniyo ki daana man Piyer ti kane duwo geñ an d'iiney Sezare. Koore geñ yo Korney y'a t'ugiye don boozí ti lanziyagi don kuc an di'n delliyo. ²⁵ Aame Piyer y'iiney wo y'ette k'adda boy man, Korney y'a iide y'a y'ikkimo, y'a iire a zondí kono yi-d'ottille. ²⁶ Man Piyer yi di ruute, y'ede: «Aha, ki t'oozo'n!» Wo yi ziifda beezí, y'a y'iiziga, y'ede: «Nun wede tudde aa kee pay.» ²⁷ Man Piyer yi pelkiyo ti Korney, y'a-t'iide k'adda boy. A ume geñ yi wolliyo don baadan i t'ugiye a daanadí. ²⁸ Y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti suune oogoro Yawudiyagi te, urzi ti k'ele ye a Yawudusu y'a ette boy wede Yawudusu ye, y'a lekke ti yode me. Wo de nun Raa y'o ruute kereñ, koduwo ye a daanadí wede tuuku ton n'a yi wolle yon ganigi wo ulsu me. ²⁹ Geñ inkinno, aame kun iide kun ni wiiko geñ, ni ki ruuto ye munda me wo n'a ingilo miñ ti kune baa. Anken ni dehu n'a suune, ki moo me kun ni wiiko n'a iido me.» ³⁰ Man Korney yi di ruute, y'ede: «I d'ede onniyo afo, a peedo ere ki lohe gettiyo batum, ni tondiyo Raa adda boozó. A kaamiki geñ miñ wedusu ti kallagi i ralita wic wic yi-t'ohire a daanadó, ³¹ wo y'o di rootiyo: «Korney, kee tondiyadá Raa y'illiga,

wo y'elkiyo a beehiyko ere kee k'isiyo a don an k'ede munda ye me. ³² Anken ki agiba duwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundi Simo, sundi soo te Piyer, y'a etto. Yo wede gen torgusu yi lekkiyo di wede sundi Simo kay, wede k'odige golmidagi, boozí a biza bar." ³³ Aame gen kesiko ni d'igibe duwo ki tuddá, wo kee k'aaze adde koduwo k'a iido. Wo anken kaye pay enno a daana Raa kono ay d'olliga suldi don pay Galmeega y'a ruuto k'ay di roote.»

Ono Piyer adda boy Korney

³⁴ Inkinno man Piyer y'a iise kazita k'ono, y'ede: «Ankenno ni suune ki kotto Raa gen y'inni wolliyo kine duwo pay en min kan soo. ³⁵ Ti ita duwo pay, wede tuuku y'ottilso a Raa wo y'isiyo munda ki diine man, yon gen lekkiyadi i di t'ise unse a Raa me. ³⁶ A don k'Izirayel Raa y'igibo onami, Rabila Majjaanawa ere ki toose t'urzi k'Isa Almasi, yode wede Galmeeki duwo pay.

³⁷ Kune kun suune Zan yi kazita a duwo, y'ede: "Kun ti suygo batem", wo son munda wede iina ki poone a siido Galile wo adda siido Ziide pay. ³⁸ Wo kun suune mummino Raa yi biiro Isa wede ti geeger Nazaret, yode wede yi-d'ele Unde Kamilen ti toogo ere yi d'isiyo armika me. Isa gen y'an izire omagi

pay, a duwo y'an d'isiyo beehiye, kane don an d'ede toogo Meeda siitandani a eedan ton y'an d'eliyo bee kono Raa ti yode.

³⁹ Wo kaye ay wulle t'edayey suldi don pay Isa y'ize adda siido Yawudiyagi wo a Zeruzalem me. Yon gen deero Yawudiyagi an ti y' tiike ekk'undumu, an di y'iide. ⁴⁰ San onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto, wo yi d'ele urzi y'an di gize tuddi. ⁴¹ A baldiyadi gette i y' wulle Yawudiyagi pay ye, i y' wulle kaye don Raa yi biire ti poone kono ay di roota taayadi, kaye don ay d'iimi wo ay d'iibe ti yode aame Raa yi ti y' bilde ti diine don unto gen me. ⁴² San Isa y'ay ruute ay di kizite Rabila Majjaanawa a kane Yawudiyagi wo ay di roote Isa yon wede Raa yi biire y'a dekka booro a tukki don zeere wo don i t'inda pay. ⁴³ Kane nebiyagi pay an rootiyo ti yode Isa, an'de: "Wede tuuku yi ziipa addi a yode man, y'a t'oono tambobino k'oldikadi t'urzi toogo ere ki sundi."»

Unde Kamilen ti don Yawudiyagi ye

⁴⁴ Aame Piyer y'an kazita botto gen, a kaamiki Unde Kamilen t'a diigo a tukki kane don pay ollige onami genno. ⁴⁵ Man kane Yawudiyagi don i ziipe addan a Isa iido ti Piyer gen an ziida giggeran, wo an di

zuune kane don Yawudiyagi ye ton, Unde Kamilen ere Raa y'elo gette ti diige a tukki kane pay. ⁴⁶ Kane Yawudiyagi gen an ollige don Yawudiyagi ye ton, an orbe t'ono don doolo wo an tamma tan miibi Raa yon goole a jire me. Injino Piyer y'a ruute, y'ede: ⁴⁷ «Anken kane duwo en an uune Unde Kamilen aakede kaye, gen ay k'aane ay gi ditooqe ye an di suyve batem t'ahu me.» ⁴⁸ Man Piyer y'an di ruute, y'ede: «Duwo en kun ti'n suyvo batem ti suma k'Isa Almasi.» Injino man Piyer an di y' tunde y'a lekke onniyto miibi ti kane.

11

Ono Piyer a daana zemba a Zeruzalem

¹ Don zina k'Isa ti zemba don i ziipe addan a Isa a siido Ziide gen, an illiga kane don Yawudiyagi ye ton ono Raa an uune. ² Wo aame Piyer yi-gime ki Zeruzalem man, kane Yawudiyagi don i ziipe addan a Isa an di y'irba, ³ wo an i ruute, an'de: «Ki moo me kee k'ize injino, ki-t'iide di don i ki waldu ponde ye* wo k'a iimo ti kane me!» ⁴ Injino man Piyer y'an d'iise towwo taaya, yi-t'iise t'ume k'eesiyo soo ti soo a munda wede ize.

⁵ Y'an di ruute, y'ede: «Aame nun a geeger ki Zoppa ni ton diyo Raa gen, munda o d'iido aa suniye.

Ni wolliyo'n munda i deegu ti Raa ki tuddo, yode gen yi deeyiso aa booyo goole ket-tiso a bohaní pife, munda gen yi deegu ti kandaane bini a iina aame sirpadó. ⁶ Wo ni wolliyo teben k'adda k'adde munda genno, n'a wulle seydi booze, seydi balda, seydi don i morkimso a siido wo embi don oppiyo a kandaane pay. ⁷ Man n'ollige golla t'o-di ruute, t'ede: «Piyer, ki t'oozo'n! Seydi en ki soddo, k'a t'odo, k'a t'aada.» ⁸ Wo n'a ruute, n'ede: «Galmeegó ato! Nun munda wede k'ombo ulu, yon ganigi a daanada gen kan soo ton ni k'iimi ye.» ⁹ Golla gette n'a t'illiga ki sirwe ti kandaane, t'ede: «Munda wede Raa y'ede yo en kamilen gen, ki k'elke aa munda wede k'ombo ulu ye.» ¹⁰ Golla gette t'a ruute ruute tan ado, san a kaamiki munda gen agili ki kandaane sey. ¹¹ Kacin aame gen min a kaamiki don ado an o igibo ti Sezare, an iido an di n'uuna adda boy wede kaye'n adda. ¹² Unde Kamilen t'o di ruute n'a ingile ti kane daa k'orgiso. Kane zemba don zoot i ziipe addan a Isa ni wiiko kenno gen, an di n'igibo a Sezare, wo nun ti kane pay ay t'iide k'adda boy Korney. ¹³ Yon y'ay t'iide taaya mummino maaleeka y'iide k'adda boozí y'a yi wulle, wo yo maaleeka yi di

* 11:3 11.3 Don i ki waldu ponde ye: I-kaza don Yawudiyagi ye.

ruute, y'ede: "Ki agiba d̄uwo ki geeger Zoppa, an di waako Simo wede sundí soo an yi waaku Piyer, y'a etto. ¹⁴ Yon y'a di roota ono a urzi wede san kun t'ooney uttiyo, kee ti d̄on̄ boozá pay." ¹⁵ Aame Korney y'a ti d̄inḡe taayadí wo n'a t'eesse t̄owwo taayadó botto gen, Unde Kamilen̄ t'a d̄iige a tuddan̄ aa ti d̄iige a tukki kaye t'ume k'eesiyo. ¹⁶ In̄kino man̄ n'a ilke a ono Galmeega yi ruute, y'ede: "Zan̄ d̄uwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'ŋ Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamilen̄†." ¹⁷ Ni wulle kane ton̄ Raa y'an ele Undí aa y'ay ele a kaye, aame ay ziipe addey a Galmeega Isa Almasi. In̄kino man̄, nun̄ wee wee n'a aane n'a t'eegire Raa a munda yi dehu y'aase me?» ¹⁸ San̄ ono gen̄ d̄uwo an ti'n illiga man̄, kane pay an d'inniga wo an d'iise tamma Raa, an'de: «Ki kotto Raa a d̄on̄ Yawudiyagi ye ton̄, urzi y'an ele an di-kime lekkiyadan̄ wo an t'oona lekkiyo ere ki kotto.»

Don̄ ogiyso ti suma k'Isa a Antiyos

¹⁹ Aame Etiyen̄ an y'iide man̄, an d'iise dabirsa d̄on̄ i ziipe addan̄ a Isa. In̄kino man̄ kane gen̄ an di-tiipite ki siidiyagi doolo. Don̄ on̄go ti diinayan̄ an d'inḡile ki siido Pinisi, ki siido Siipire, wo ki geeger k'Antiyos‡, wo

an di kazita ono Raa a d̄on̄ Yawudiyagi dan̄jal. ²⁰ Aame gen̄ d̄on̄ miibi ti diine kane d̄on̄ i ziipe addan̄ a Isa iido ti Siipire wo ti siido Siren̄ gen̄, an d'inḡile ki Antiyos, wo an di gizite kay Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa a d̄on̄ Yawudiyagi ye. ²¹ Toogo Galmeega ti kane, in̄kino d̄on̄ baadan̄ an digime lekkiyadan̄, wo an di ziipe addan̄ a Galmeega. ²² Don̄ ogiyso ti suma k'Isa a Zeruzalem gen̄ rabila gette an t'iire kuudan̄, man̄ an d'igibe Barnabas ki Antiyos kono y'a ette y'a wollo. ²³⁻²⁴ Barnabas gen̄ yon̄ wede beehiye, yi ziipe addí pay a Isa wo addin̄ ooniyo ti Unde Kamilen̄. Aame y'iiney a Antiyos wo yi wulle d̄on̄ i ziipe addan̄ a Isa gen̄ Raa y'an ti ziipe beeko man̄, ulbí i-d'ize un̄se baadan̄, wo y'an d'eele kooke pay kono an di lekke kettiyo ti Galmeega. Wo aame gen̄ d̄on̄ baadan̄ an a-ti giyye ti Galmeega.

²⁵ San̄ man̄ Barnabas y'a inḡile ki Tarsi kono y'a waako Sool. ²⁶ Aame yi y'uuno man̄, y'a ti y' wiiko an t'iido k'Antiyos. Man̄ kane sirwan̄ ozzine an di y'iidiba ti d̄on̄ ogiyso ti suma k'Isa an̄gen̄no, wo an di du-uye d̄on̄ baadan̄ a urzi zaapu k'addan̄ a Isa. Gen̄ a Antiyos gen̄no sanalliyagi k'Isa an di'n wiike waaku ere ki poone «d̄on̄ k'Almasi».

† **11:16** 11.16 Kun wollo adda mattup ki Naabo d̄on̄ zina 1.5; Lik 3.16 wo Zan̄ 1.33. ‡ **11:19** 11.19 Geeger k'Antiyos: Antiyos gette geeger meeda ki siido Siiri.

Zemba don a Antiyos ti zemba don a Ziide

²⁷ Aame gen i d'ede nebiyagi an diigo ti Zeruzalem an t'iide ki Antiyos. ²⁸ Nebi soo ti diinayan sundi Agabus, Unde Raa ti di ruute adda k'addi, y'a t'iiziga y'a ruute, y'ede: «San i d'isa mosogo baadan adda siidiyagi don pay don Romen ge dokkiyo.» Wo kun suune mosogo gette ize aame Kilood yon mozigo goole ki Romen. ²⁹ Aame kane sanalliyagi k'Isa an illiga inkino man, an di dihe an tusse munda wede tuuku ton a toogadi, an di-t'igibe ki noogiyo zemba i lekkiyo a siido Ziide. ³⁰ Inkino man an tusse, an an d'ele a bey Barnabas ti Sool, an d'iide an an d'ele a bey don dokkiyo ki zemba don a Ziide.

12

Unto ki Zak, wo Piyer adda dangay

¹ Aame gen mozigo Erod y'a iise dabirsa zemba ongon ti diine don ogiyo ti suma k'Isa. ² Y'an d'ele urzi a asigiryagi, Zak leema Zan an di y'iide ti seebir. ³ Wo aame Erod yi wulle a Yawudiyagi an t'ize unse man, y'an d'ele urzi Piyer ton an ti y' seedo a onniyagi don ki tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme. ⁴ Aame an ti y' ziido man, an di y'ele adda dangay, wo Erod y'a-ti zippe asigiryagi koomat makumu zoot, y'a

ti'n dikkiifa omagi pide, an di y' boophe. Yi dehu y'a dekka booradi a daana duwo pay aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi yi t'ingila man. ⁵ Inkino man Piyer yi lekkiyo dangay wo kane don ogiyo ti suma k'Isa gen an tondiyo Raa daa puukiyo wo t'addan pay kono yode.

Adfiya Piyer ti dangay

⁶ A diddo ere soggo Erod y'a dekka booro ki Piyer a daana duwo pay gette, Piyer gen yi moone a diine k'asigiryagi sire, beydi'η ket-tiso ti zinziiri sire, wo a biza dangay ummey asigiryagi sey an boohiyo. ⁷ A kaamiki maaleeka ki Galmeega Raa y'a diige adda dangay, biino ere Piyer adda gette a-tuure kere. Man maaleeka y'a yi butte Piyer a sirpadi kono y'a-t'inne, wo yi di ruute, y'ede: «Kesiko ki t'oozo!» Man zinziiri ti beydi a tiipe. ⁸ San maaleeka yi di ruute, y'ede: «Ki-ketto toona wo ki t'osso tobiyaga.» Piyer y'a t'ize aa maaleeka yi ruute, wo yi di ruute sey, y'ede: «Ki t'osso kallaya goole wo k'a ni daani.» ⁹ Inkino man Piyer y'a diine maaleeka, t'adda dangay y'a t'udde, wo a elkiyadi yi ki zuune ye munda wede maaleeka y'isiyo gen derec me, y'elkiyo i-iido munda aa suniye. ¹⁰ An t'udde t'ume k'asigiryagi don ki poone, ti don ki sirwe ton an a-t'udde pay, an d'iiney a biza wede ki maala k'a-t'adde

k'adda geeger. Biza gen a t'ihina siidí a d'aanadan me, wo an t'udde man an d'izire kan soo a urzi, san a kaamiki nokkot maaleeka yi y'iili Piyer me.

¹¹ Injino man Piyer eedí t'a iido, y'a yi zuune munda wede i-iido me, wo y'a ruute, y'ede: «Anken ni zuune baa gen d'erec, Galmeega Raa y'igibo maaleeka y'a-n'udde ti bey k'Erod wo ti munda wede ulsu Yawudiyagi an dehu an oo d'ise me.»

¹² Aame yi zuune injino man, y'a ingile ki boy k'erewo sundutú Mariyam mekki Zan, sundí soo Markus. Adda boy gen don baadan an t'ugiyen an tondiyo Raa. ¹³ Piyer y'iide'n yi koppiyo biza yi-t'ette, wo i d'ede ere naabo sundutú Rood, t'a iido t'a-t'ihina biza.

¹⁴ Aame t'illiga'n golla ki Piyer t'a ti zuune, wo tod'te ulbutú a uune t'unjuwo baadan. Injino man t'a-t'ihina biza umbo, t'a-gime kan okko, t'an di ruuto, t'ede: «Piyer yo enno a biza.» ¹⁵ Kane an i-di ruute, an'de: «Kon mi t'okko maade ko?» Wo de tod' t'a ruute, t'ede: «Ki kotto yo a biza.» Injino man kane an di ruute, an'de: «Gen maaleekayi koo man.» ¹⁶ Injino yo Piyer gen yi koppiyo biza pi bini an d'iido, an i-t'ihina. An yi wulle man, an ziida giggiran. ¹⁷ Man y'an d'ize likuw ti beezí kono

an d'anniga, wo y'an t'iide taaya mummino Galmeega yi-y'udde ti dangay me. Y'an di ruute sey, y'ede: «A Zak* wo a zemba ongo ton, kun an t'oodoy taaya.» San t'ume kane y'aa t'udde, y'a ingile k'ume doolo.

¹⁸ Ume i t'umpile man asigiryagi an wolliyoy Piyer umbo, undan a t'udde, an d'iise tondiso, an'de: «De Piyer a y'ihe moo me?»

¹⁹ Mozigo Erod y'a igibe duwo ki dehuzi, wo an ki y'uuno ye. Man y'anni wiike kane asigiryagi don i yi boohiyoy me, y'anni tundite ti kulkuwo, y'ede: «De Piyer kun i ize mummino!» Injino man y'an di ruute a asigiryagi doolo an ti'n oodo. San man Erod y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-lekko a geeger Sezare onniyto miibi.

Unto ki mozigo Erod

²⁰ Injino man kane don geegiryagi Tir ti Sidon gen, an ooniyo ombo ti siido ki mozigo Erod, wo aame gen yon yi ti gulkuwe baadan ti kane don siido gen me. Man kane don pay gen an t'iide onaman kan soo, an t'oone urzi ki toose ti Erod. Man an d'uuney wede soo sundí Bilastus, yon gen wede boohiyoy biino mozigo. Kane an iide an ti y'niya, y'an d'an t'ette k'ume mozigo Erod. ²¹ Injino man Erod y'an d'ele onniyo, wo aame onniyo gette t'iina man yi-t'usse kallayi ki

* 12:17 12.17 Zak: Zak wede en leema k'Isa.

moziko, y'a-guune kaakido booro, y'a iise rootiyto a daana duwo pay. ²² Don ollige geŋ an d'iise d'ollite, an'de: «Enno eŋ i rootiyto wedusu ye, eŋ raayusu!» ²³ Aame Erod y'illiga ono duwo geŋno maŋ, ulb' unse tudd' y'a ti-gili, tamma gette yi-k'iili a Raa ye. Inkino maŋ a kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a yi diine ti eeni, ondiridagi adda k'addi an di y'iimi, y'a inda.

²⁴ Tin geŋ ono Raa i-teepiyo ki daana ki daana, wo don baadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa. ²⁵ Aame Pool ti Barnabas a zina ere an an igibe ki noogiyo duwo a Zeruzalem an aa ti-dinje maŋ, an a-ti y' wiike ti kane Zaŋ wede sundi soo Markus, an di-gime ki Antiyos.

13

Barnabas ti Sool wo don dokkiyo a Antiyos

¹ T'adda diine don ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos geŋ, i d'ede nebiyagi wo don dooyiso: Barnabas, Simeyoŋ an yi waaku sundi soo Bakulu, Lisiyus ti siido Sireŋ, Man-ayen wede an iiziga kaŋ soo ti Erod wede mozigo a siido Galile, wo Sool. ² Onniyo soo, an t'ugiye an ottilso a Galmeega wo an di lekkiyo daa k'ombo, aame geŋ Unde Kamileŋ t'an di ruute, t'ede: «Barnabas ti Sool geŋ kun oo ti'n ooyo siidaŋ ki naabo ere nuŋ ni'ni wiike.» ³ Inkino maŋ aame

an ti likke daa k'ombo wo an tunde Raa geŋ, zemba an an di ziipe beeko wo an di'n iili Barnabas ti Sool, an d'injile.

Barnabas ti Sool a Siipire

⁴ Inkino maŋ Barnabas ti Sool Unde Kamileŋ ti'n agisa naabo geŋ, an d'injile an t'iide ki geeger Selusi. Tin geŋ an d'uune tooko, an di-gili an d'injile ki Siipire, siido ere a diine k'ahu. ⁵ An iiney a geeger Salamin a Siipire maŋ, an d'iise kazita k'ono Raa adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso. Aame geŋ Zaŋ Markus toŋ yoŋ ti kane y'an di'n noogiyo. ⁶ Aame an ti dipida siido Siipire maŋ, an d'iiney geeger Papos. A ume geŋ an d'ikkima ti Yawudusu soo sundi Bar-Zezu, yode geŋ kombife, yi ti t'isiyo tudd' aa nebi, ⁷ yoŋ yi lekkiyo a sirpa goole ki Romeŋ adda siido gettiyo. Wede goole siido geŋ sundi Serziyus Poolus, yoŋ wede eedi soodo a elkiso. Yode geŋ y'anni wiike Barnabas kane ti Sool di yode kono yi dehu y'a olliga ono Raa. ⁸ Wo kombife geŋ sundi soo t'ono Girek an yi waaku Elimas geŋ, y'an di-tuuge a Barnabas ti Sool me kono yi ki dehu ye goole siido y'a zaape addi a Isa me. ⁹ Inkino maŋ Unde Kamileŋ ti-t'üne adda k'adde Sool sundi soo Pool, yi di y' woliyo wede'ŋ geŋ yerere adda k'edayi, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Kee wede adda ūune ti metinjo

wo ti bundiko! Kee ulo Meeda siitandani! Kee adu ki suldi don pay ki diine, ki dehu daayum urziyagi don delele ki Galmeega ki di ti'n lette. ¹¹ Wo anken k'ollo, Galmeega y'a ki daana, k'a koosa suma k'onniyo miibi toore peedo ki ki y' wolla ye.» A kaamiki y'a-guuse, yon aa adda zimolo, yi-kama kenno kenno yi dehu wenda yi seeda a beezi y'a ti y' dokke. ¹² Aame goole siido gen yi wulle munda wede i iina a Elimas genno man, y'a ziipe addi a Galmeega kono dooyiso gette i y' ziida baadan.

Pool a Antiyos siido Pizidi

¹³ Wo Pool ti don a itadi an t'iiziga ti Papos, an di-gili adda tooko, an d'ingile ki geeger Perz a siido Pampili, wo aame an iiney man Zan Markus yi'n iili, y'a-gime ki Zeruzalem. ¹⁴ Man ti Perz gen kane an t'iiziga, an d'ingile ki geeger k'Antiyos siido Pizidi. An iiney Antiyos gen, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di-gundite. ¹⁵ Aame kane duwo gen an gire adda mattup k'oogoro Muusa ti ono don ki nebiyagi man, don deero ki boy gen an an di ruute, an'de: «Zemba ki nun, aame un ede ono ki kooke a duwo enno man, kun an eelo.» ¹⁶ Inkino man Pool y'a t'iiziga, y'an d'ize likuw ti beezi kono an d'anniga, man y'a ruute,

y'ede: «Kune don k'Izirayel, wo kune don Yawudiyagi ye don ottilso a Raa, kun n'ollo. ¹⁷ Raa wede ki kine don k'Izirayel y'a biire mongidagin. Y'an iigila aame kane an lekkiyo a siido Misir, san ti toogadi y'an uddo ti siido gette. ¹⁸ Adda k'ozzine ette suma k'ada pide, Raa y'anni mudde adda balda me. ¹⁹ San man ita duwo sarat adda siido Kanahan gette Raa y'a-t'uute, y'an d'ele siido kane gette aa korbite a donzi. ²⁰ Suldi pay gen i t'ingile a iide ozzine suma meeda pide uto ada paat.

Man Raa yi biire don dekkiyo booro a ekki mongidagin, an di woliyo onaman bini nebi Samiyel. ²¹ Aame Samiyel yon nebi gen, mongidagin an tunde Raa y'an t'eele mozigo. Man Raa y'an d'eele Sayul ulo Kis ti biza bumbu Benzamen, y'iimi mozikadi ozzinagi ada pide. ²² San man Raa y'a ti diige Sayul me, y'a di ziipe Dawut mozigo me, yon gen wede Raa y'a ruute sundi, y'ede: "Ni uune Dawut ulo Zeese, yon gen wede aa addo i dehu, y'aasa naabo ere pay aa ni dehu." ²³ Ti ita k'inni Dawut gen Raa yi d'iidiba wede soo sundi Isa, yon Wede k'Uttiyo ki don k'Izirayel. Gen inkino Raa y'a-ti dinge ono don yi ruute y'aasa me. ²⁴ Ki poone Isa y'a aana gen, Zan Batis y'a iido y'a gizite a don k'Izirayel pay kono an di-

kime lekkiyadañ wo y'a ti'n suyye batem. ²⁵ Aame Zañ yi zuune naabadí gopponñ ti ñaŋga mañ, y'a ruute, y'ede: "Kune kun elkiyo nuñ wee wee? Nuñ Almasi wede kun delliyo geñno ye. Wo ñe wede ettiyo k'itadó geñ, yon nuñ batum ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye*."

²⁶ Zemba ki nuñ, kune ñonñ ti ita k'inñi k'Íbirayim wo kune ñonñ ottilso a Raa, ono ñonñ k'uttiyo eñ Raa yi'n elo a kine. ²⁷ Aame Isa y'iina mañ, ñonñ Zeruzalem ti deerizañ an ki y' zuune ye Isa wede Raa y'igibo me, wo ono nebiyagi ñonñ an gariya daayum a onniyo ere ki puukiyadiñ geñno toñ, itadañ an ki'n zuune ye. Wo ñe an d'ize kono booro t'a yi ziida ki tôwwó, a-t'iide a ono nebiyagi an ruute ti kaaga.

²⁸ Kane ñuwo geñ munda wede an t'oone a tukki yode a t'iide ki tôwwadí umbo, wo toñ mañ an di tunde Pílat y'a t'ele urzi ki tôwwadí.

²⁹ Inkiño a munda wede kane an ize geñ a-t'iide a ono ñonñ pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, mañ kane Yawudiyagi an ti y' ñiige t'ekk'undumu me, wo an di y'eele adda muuzo. ³⁰ Wo ñe Raa y'a ti y' bildé ti ñiine ñonñ unto me.

³¹ Sañ mañ y'an di gize tuddí tañ baadañ a eñno eñno, a ñonñí ñonñ an gilo kañ soo

ti siido Galile ki Zeruzalem, wo ankeñ kane geñ an di rootiyo taayadí a ñaana Yawudiyagi pay. ³²⁻³³ Inkiño mañ ono ñonñ Raa yi ruute y'aasa a moñgidagiñ ti kaaga geñ, ankeñ y'a ti'n ñiinge a kine inñizan, aame Isa yi ti y' bildé ti ñiine ñonñ unto geñ me. Wo ankeñ Rabila Majjaanawa gette kaye batum ay iido, ay un di kizite. Raa y'ize inkiño aa an riine ti kaaga adda mattup ki Soom sire, an'de:

"Kee ulo nuñ me, wo ti anki ñuwo an di suune nuñ Meegá†."

³⁴ Wo Raa yi ruute ti kaaga, yon y'a ti y' balda ti ñiine ñonñ unto kono y'a ki ruuma ye. Geñ Raa yi ruute inkiño, y'ede:

"N'un di zaapa beeko ere kamilenñ wo suldí ñonñ ñerec ni ruute ni-t'ela a Dawut‡."

³⁵ Kono kamo Dawut y'a ruute sey adda mattup ti doolo, y'ede:

"Ki oola tudde ki wedizá kamilenñ i-ruuma adda muuzo ye§."

³⁶ Wo Dawut yon a koñuwadí y'a niibe naabo Raa wo sañ y'a inda, an di y'ele adda muuzo aame moñgidagi, wo tuddí a ruume. ³⁷ Wo yode wede Raa y'a ti y' bildé ti ñiine ñonñ unto geñ, tuddí i ki ruume adda muuzo ye.

* **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Matiye 3.11 wo Zañ 1.20,26-27.

† **13:32-33** 13.32-33 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ **13:34** 13.34 Kun

wollo adda mattup ki Ezayi 55.3. § **13:35** 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

38-39 Zemba ki nuŋ, ni dehu kun di suune, t'urzi k'Isa an un di kazita kun d'ooniyo tambobino k'oldikaguŋ. Wo t'urzi yode, wede tuuku yi ziipe addi a yode maŋ, yoŋ geŋ Raa yi y' woliyo ki diine a daanadi me. Derec, oogoro Muusa ti k'iine t'un gi di'n ize doŋ ki diine a daana Raa ye. ⁴⁰ Injino kun koono mentikagi, kono un ki d'aana ye munda wede nebiyagi an riije ti kaaga, an'de:

⁴¹ "Kun ollo bee kune doŋ okko maade Raa geŋ, kun soodo gaggirguŋ wo kun di nokkido, kono a lekkiyaguŋ ette ni d'isa munda wede kun d'addira, wo munda geŋ aame wenda y'un ruuta toŋ maŋ, kun k'amba ye*."

⁴² Aame Pool ti Barnabas an addiya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso geŋ, kane doŋ duuru an di'n tunde, an'de: «Soŋŋo a onniyo ere ki puukiyo kun di kami, kun ay kizita sey ono eŋ me.» ⁴³ Aame ti ogiyo an ti tiipe maŋ, doŋ baadaŋ Yawudiyagi, ti doŋ Yawudiyagi ye an ti t'ize tudan Yawudiyagi an d'ottilso a Raa pay, an di diine Pool kane ti Barnabas. Kane geŋ an an di kazita ono Raa, wo an an d'eliyo kooke an di lekke ki diine a urzi beeko ere ki Raa.

Pool ti Barnabas wo doŋ Yawudiyagi ye

⁴⁴ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi t'iina maŋ, doŋ baadaŋ ti diine doŋ adda geeger gette an t'ugiye, an d'ollige ono Galmeega doŋ Pool ti Barnabas an kazita. ⁴⁵ Wo aame kane Yawudiyagi an wulle doŋ duuru genno maŋ, kolbiso t'a jiiire eedaŋ, an d'iise kaldita Pool an'de, onami yi rootiyo geŋ lohito. ⁴⁶ Injino maŋ Pool ti Barnabas an an di ruute daa k'orgiso, an'de: «Ki kotto, ki poone'ŋ a kune Yawudiyagi ay un di kizite ono Raa me. Wo de kune kun ti-tuuge k'ollige k'ono Raa geŋ, aa kune batum kun dikke booro a eggun, lekkiyo ere ki daayum kun ki ti t'oono ye. Injino kaye ay d'ambe ki tukki doŋ Yawudiyagi ye, ⁴⁷ kono enno munda wede Galmeega y'ay ruute ay d'ise me, y'ede:

"Nuŋ ni ki ziipe aa toore ki ita duwo pay, kono k'an d'etta t'uttiyo ere ki Raa bini dangu siido pay†."

⁴⁸ Aame kane doŋ Yawudiyagi ye an illiga ono genno maŋ, an tamma Raa wo an di ruute, an'de: «Ono Galmeega eŋ unse baadaŋ.» Wo kane doŋ pay Raa yi biire an t'oono lekkiyo ere ki daayum geŋ, an di ziipe addaŋ a Isa. ⁴⁹ Injino maŋ ono Galmeega a-tiipe adda siido gette pay. ⁵⁰ Wo

* **13:41** 13.41 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 1.5. † **13:47** 13.47 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.6.

kane Yawudiyagi geŋ an an t'elite ono a erayi doŋ sundaŋ ti m̄olo wo an ottilso a Raa, ti doŋ deero adda geeger. Kane pay geŋ an an t'elite ono a doŋ duuru, an di dibire Pool ti Barnabas, wo ti siidadaŋ an di'n ilmi. ⁵¹ Kane sire geŋ odde zoŋdaŋ an an ti y' tuttige‡, wo an d'ingile ki geeger k'Ikoniyon. ⁵² Wo kane sanalliyagi k'Isa a Antiyos siido Pizidi geŋ, an di lekkiyo addaŋ ōniyo t'Unde Kamilen wo ulbaŋ unse.

14

Pool ti Barnabas a Ikoniyon

¹ Aame Pool ti Barnabas an iiney a Ikoniyon maŋ, an d'ingile an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, aa an d'izo a Antiyos. Aame an iise kazita k'ono Raa geŋ, Yawudiyagi baadaŋ ti doŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa. ² Wo de kane Yawudiyagi doŋ i-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, an an t'elite ono a kane doŋ Yawudiyagi ye kono an di-kime elkisadaŋ, an di kulkuwe ti kane zemba geŋno. ³ Wo toŋ maŋ Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadaŋ adda geeger gette. An di gizite ono Raa t'adde soo, orgiso adda k'addaŋ umbo kono Galmeega ti kane. Wo yoŋ

y'an d'eliyo toogo k'isiyo suldi k'armika ti suldi doŋ i ceeriyo eego, i-kaza onamaŋ a urzi beeko Galmeega geŋ derec. ⁴ Kane doŋ geeger an t'ihinte omagi sire, doŋ soŋ a ita Yawudiyagi, wo doŋ soŋ a ita doŋ zina k'Isa. ⁵ Saŋ kane Yawudiyagi miibi ti doŋ Yawudiyagi ye wo ti deerizaŋ, an di ruute an an d'ise ulsu a doŋ zina k'Isa, an ti'n kakkite ti moŋgali an ti'n t'ide. ⁶ Wo aame Pool kane ti Barnabas an illiga inkiŋo maŋ, an t'umbe an d'umbe k'urzi Listire ti Derbe, geegiryagi ki siido Likayuni, ti illiyagi doŋ i ti-duule. ⁷ Aame an ibey a siido gettiyo maŋ, an geŋno toŋ an d'iise kazita Rabila Majjaanawa.

Pool ti Barnabas a siido Listire

⁸ A geeger ki Listire gette i d'ede wedusu zoŋdi unto t'ume an ti y'ehe too, kaŋ soo toŋ umbo yi k'izire ye. ⁹ Onniyo soo Pool yi kazita ono Raa maŋ, yo wede geŋ yi d'ollige. Pool yi di y' wolloyo teben, maŋ y'a zuune wede geŋ yi ziipe addi, yi dehu y'a utte t'eenizi me. ¹⁰ Inkiŋo maŋ Pool yi di ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ohor kaŋ ohire!» Wede y'a ilde k'awwa, y'a t'ihira, y'a iise sooru. ¹¹ Aame kane doŋ duuru an wulle munda wede Pool y'ize geŋno maŋ, an d'iise d'ollite t'ono ki

‡ 13:51 13.51 Tottiso k'odde zoŋ: Geŋ i-kaza «oodibe sibe ti golla.» Pool ti Barnabas an iifiba sibe ti golladaŋ, aame ki poone an gizite ono a Yawudiyagi wo an ki d'umbe ye.

Likayuni, an'de: «Raayagi an t'umbo tukki d'uwu, an di-d'iigo diinayin!»¹² Injino maŋ Barnabas an i-d'ele suma ki raazaŋ Zewus*, wo Pool an i-d'ele suma ki raazaŋ Ermes† kono yoŋ wede k'eesiyo k'ono.¹³ Boy raayusu Zewus geŋ yoŋ a biza geeger. Injino maŋ wede sedefe ki Zewus geŋ y'iide'ŋ, yi zid'fe buŋgari, y'an d'izite d'ogoro ki bobbo k'inda, wo y'an d'an t'iide ki biza boy geŋŋo, kono yi dehu ti kane d'oŋ duuru geŋ an an d'ise sedefe akka Pool ti Barnabas.¹⁴ Wo aame kane d'oŋ zina sire geŋ an illiga injino maŋ, addaŋ a k'ize unse ye, kallagaŋ an di zittite, maŋ an d'ukke an t'iide diine d'oŋ duuru geŋŋo, an di d'ollite, an'de:¹⁵ «Wayya, kune d'uwu eŋ, kun isiyo injino moo me? Kaye miŋ d'uwu aa kune pay! Kaye ay un kazita urzi Rabila Majjaanawa kono loŋgayi d'oŋ ki bita geŋ kun di'n ooli, wo kun di-kimo ki tukki Raa zeere, wede ikkima kandaane ti siid'o wo bar, ti suldi d'oŋ adda pay.¹⁶ Ti kaaga Raa y'an iili d'uwu adda siid'iyagi pay, d'oŋ tuuku toŋ an ad'diya urzizaŋ k'eedaŋ k'eedaŋ.¹⁷ Wo toŋ maŋ y'an di kaza daayum a d'uwu yoŋ Raa wede beehiye, ti kandaane y'un d'eliyo mizzi, y'un d'eliyo suldi d'oŋ ki derku, kun d'aydu aame onniyo ti

tôwwo maŋ. Eyye, yoŋ y'un d'eliyo ombu baadaŋ wo addugun y'un di'n ôoniyo t'unjsuwo.»¹⁸ Ti onamaŋ geŋŋo toŋ, ti ooŋe baadaŋ Pool ti Barnabas an d'iine d'oŋ duuru an di'n ihira t'isiyo sedefe a kane me.

¹⁹ Saŋ maŋ kane Yawudiyagi ti Antiyos siid'o Pizidi wo ti Ikoniyoŋ an d'iina a Listire, an di'n irga d'oŋ duuru ki tukki kane. Injino maŋ Pool an ti y' gikkite ti moŋgali ki tôwwadi, saŋ an t'irga t'adda geeger ki paate, an elkiyo y'inda.²⁰ Wo kane sanalliyagi geŋ an di-t'ugiye a eedi, saŋ Pool y'a t'iiziga, y'a-gime k'adda geeger gettiyo. Soggo maŋ ti Barnabas an d'ingile ki geeger Derbe.

Pool ti Barnabas a Antiyos siid'o Siiri

²¹ Pool ti Barnabas an iiney a Derbe maŋ, an di gizite Rabila Majjaanawa wo d'oŋ baadaŋ an di ziipe ad-daŋ a Isa, an t'ize sanal-liyagi. Saŋ maŋ an di-gime k'adda geegiryagi ki Listire, Ikoniyoŋ wo Antiyos siid'o Pizidi.²² Adda geeger soŋ an an d'eeliyo kooke kooke a sanalliyagi me, an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, an d'eesiyo: «In t'oona dabar baadaŋ d'oo miŋ, in t'etta ki Moziko Raa kollo.»²³ Wo t'adda diine d'oŋ ogiyo ti suma k'Isa geŋ

* 14:12 14.12 Suma Zewus: I-kaza mozigo raayagi ki d'oŋ Girek. † 14:12 14.12 Suma Ermes: I-kaza wede zina raayagi ki d'oŋ Girek.

a ume soŋ an di beeriyo doŋ dokkiyo dokkiyo, wo aame geŋ an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombo ti tonɗiyo Raa, saŋ kane zamba geŋ an i-di'n ele a bey Galmeega wede an ziipe addaŋ kono y'anni boohe.

²⁴ Saŋ maŋ Pool ti Barnabas an d'ingile an di diipida ki Pizidi, an d'ingile ki siido Pampili. ²⁵ An di gizite ono Raa a geeger ki Perz, saŋ maŋ an di-diiige ki biza bar ki geeger k'Atali. ²⁶ Tin geŋ an di-gili adda tooko, an di-gimo ki Antiyos siido Siiri, ume wede ti poone zamba an an di'n ele kane a beeko ere ki Raa, a naabo ere an d'ise wo ankeŋ an ti dinge. ²⁷ Aame an iiney a Antiyos maŋ, an di'n ugiye doŋ ogiyo ti suma k'Isa geŋ pay, wo an an t'iide taaya a munda wede Raa y'ize t'urzi kane, wo soŋ mummino Raa y'ize y'an t'ihina urzi a kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ, an ziipe addaŋ a Isa me. ²⁸ Aame geŋ Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadaŋ ti sanalliyagi me.

15

Ogiyo meeda a Zeruzalem

¹ I d'ede doŋ ede kane a siido Ziide, an d'ingile ki Antiyos an di dooyiso zamba, an'de: «Kune kun ki ti wilda ponde aa oogoro Muusa ti ki rootiyo ye maŋ, Raa y'un ki'n utta ye.» ² Wo Pool ti Barnabas an ki d'iyye ye a onamaŋ geŋ me, an

di niikite baadaŋ ti kane me. Injino maŋ an di dihe Pool ti Barnabas an di-kili Zeruzalem ti zamba ongo kono an di wollo ono geŋ ti doŋ zina k'Isa wo ti doŋ dokkiyo. ³ Injino maŋ doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos an an d'eele munda ki torguwadaŋ me, wo an di'n igibe an d'ingile. An di diipida ki siido Pinisi wo ki siido Samari, a ume geŋ an an t'iide taaya mummino doŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa me, wo kane zamba pay geŋ addaŋ a ûune t'unŋsuwo.

⁴ Aame kane an iiney Zeruzalem maŋ, doŋ ogiyo ti suma k'Isa, doŋ zina k'Isa wo doŋ dokkiyo pay geŋ, an di'n ziida bey sire. Wo Pool ti Barnabas an an t'iide taaya a suldi doŋ pay Raa y'ize t'urzi kane. ⁵ Wo doŋ ede ti diine Pariziyen doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, an t'iiziga an d'iise rootiyo, an'de: «Doŋ Yawudiyagi ye an ziipe addaŋ a Isa geŋ i dehu an di walda ponde, wo kun an di roote an di daane oogoro Muusa.»

⁶ Injino maŋ kane doŋ zina k'Isa ti doŋ dokkiyo an t'ugiye kono an di wolle urzi k'ono geŋno. ⁷ Aame an niikite kee maŋ, Piyer y'a t'iiziga y'an di ruute, y'ede: «Zamba ki nuŋ, kun suune nuŋ Raa yi ni biire ti diine kune ti kaagine, kono n'an di kizite Rabila Majjaanawa a doŋ Yawudiyagi ye, kono ono en an di'n olliga wo an

zaape addan a Isa. ⁸ Wo yo Raa yon wede yi suune adde duwo pay, gen y'an di gize kono kane ton yi'ni dehu y'an t'ele Unde Kamilen aa y'in ele a kine kay. ⁹ Raa y'inni wolloyo kine ti kane pay min kan soo: kono kane an ziipe addan a Isa, Raa yi'n ize addan kamilen a daanadi me. ¹⁰ Wo anken moo me kun dehu kun di lette adde Raa, kun an di zaape attidi ki daaniya k'oogoro Muusa a ekki sanalliyagi k'Isa me, attidi wede mongidagin ton an k'iine sarkiya ye, wo kine ton man in k'aane ye kay? ¹¹ Aha, i k'ise ye inkinno me. In ambo min t'urzi beeko ere ki Galmeega Isa kine Yawudiyagi in uune uttiyo, wo a kane ton inkinno pay.»

¹² Aame kane don duuru pay gen an illiga inkinno man, an d'inda kuy, wo an d'ollige Pool ti Barnabas an towwo taaya a suldi don i ceeriyo eego Raa y'ize t'urzi kane a diine don Yawudiyagi ye.

¹³ Aame onaman i dinge man, Zak y'a iise rootiyo, y'ede: «Zemba ki nun, kun ollo kay! ¹⁴ Simo y'in ruute mummino t'ume k'eesiyo Raa y'a buuhe don Yawudiyagi ye me, kono yi-beere ti diine kane an t'ise don ti suma yode. ¹⁵ Wo ono nebiyagi ton a-t'iide a suldi genno, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

¹⁶ “Galmeega y'ede: San man nun n'a kimo n'a y'ooziga boy Dawut wede iire me, suldi pay i litte gen n'an okkima n'a y'ooziga a umayi.

¹⁷ Inkinno man don pay ti doolo ton an di deha nun Galmeega, eyye ita don siido pay ni wiiko an t'isa donzo. Enno ono don Galmeega yi ruute me.

¹⁸ Suldi gen yon y'an ti'n gize t'ume ti kaaga too*.”»

¹⁹ Zak y'a ruute sey, y'ede: «Enno munda wede ni wolliyo beehiye me, in an ki t'ise ye mukkolo morkiye a kane don Yawudiyagi ye igime ki tukki Raa. ²⁰ Wo in an raana mattup kono in an di roote, an k'aadi ye sey wede an eliyo sedeke a longayi me, kono a daana Raa yon ganigi, boliyo ton ulu an d'ooli, an k'aadi ye sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'udde ye me, ise puuzo ton ulu an k'oomi ye. ²¹ In an raana inkinno kono ti kaagine duwo an kazita urzi k'oogoro Muusa adda geegiryagi pay, wo an gariyta adda boydi don in di dooyiso a onniyagi don ki puukiyadin me.»

Mattup a zemba don Yawudiyagi ye

²² Inkinno man don zina k'Isa, don dokkiyo ti don pay ogiyo ti suma k'Isa, kan soo an di biire ti diinayan duwo

* 15:18 15.18 Kun wollo adda mattup ki Amos 9.11-12.

an ti'n t'igibe a ita Pool ti Barnabas ki Antiyos siido Siiri. Mañ an t'iidfiba Ziid sundi soo Barsabas, wo Silas, kane geñ doñ suma, zemba pay an'ni suune. ²³ An an d'ele mattup gette a beezan, wo adda mattup an riije, an'de:

«Kaye doñ zina k'Isa, doñ dokkiyo ti zemba pay ay un t'ize toose a kune zemba doñ Yawudiyagi ye i lekkiyo a geeger k'Antiyos, a siido Siiri wo a siido Silisi. ²⁴ Ay illiga doñ ede ti diinayey, an t'iide di kune. Kane doñ geñ an un ti-digge eggun te, wo an un di'n ele adda k'elkiso ti onaman geñ me, biza k'ulbugun agime. Wo de kaye ay an ki ruute ye an d'ise injkino me. ²⁵ Injkinu mañ kaye pay ay di ruute kan soo ay biire duwo ay di'n t'igibe ki tukki kune a ita zemba doñ ki geyyiso Barnabas ti Pool, ²⁶ kane doñ ele tuddan k'unto toñ mañ kono an daaniya suma Galmeegin Isa Almasi. ²⁷ Injkinu ay un t'igibe Ziid ti Silas, an un di rootey ti bizañ munda wede ay un riije adda mattup ette. ²⁸ Geñ injkino t'urzi k'Unde Kamilen, kaye batum ay un ki zaape attidi ti doolo ye, wo kun daano munda wede ay un riije adda mattup: ²⁹ Sey wede an eliyo sedefe a longayi kun aadi ye, puuzo toñ ulu kun oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'udfe ye kun aadi ye, ise boliyo toñ ulu kun d'ooli.

Aame suldi pay geñ kun iila mañ, a kune beehiye. Kaye zembagun a enno ay un t'ize toose baadan.»

³⁰ Mattup gette an an d'ele a doñ an biire, mañ kane an d'ingile ki Antiyos. An iiney mañ an di'n ugiye doñ i ziipe addan a Isa geñ pay, mattup gette an an d'ele. ³¹ Aame mattup gette an ti gire mañ, onamtú geñ zemba an d'eele kooke wo ulban an t'ize unse baadan. ³² Ziid ti Silas geñ kane nebiyagi, a zemba an an d'eele kooke t'urzi baadan kono an di koone zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa. ³³ An di likke onniyto baadan angeñ me, san mañ zemba an di'n igibo wo an di ruute, an'de: «Kun di-kama ti toose k'ume doñ un igibo me.» [³⁴ Wo Silas geñ i-di t'ize unse, y'a lekke me.] ³⁵ Aame geñ Pool ti Barnabas an d'uupo a Antiyos, ti zemba baadan ongo an di dooyiso wo an di kazita Rabila Majjaanawa a urzi k'ono Galmeega.

Âhuntu ki Pool ti Barnabas

³⁶ Onniyto miibi k'ita mañ Pool yi di ruute Barnabas, y'ede: «In ti kime k'ita, in di wollo zemba adda geegiryagi pay doñ in an gizito ono Galmeega, an isiyo mummino koo mañ a urzi Raazan me.» ³⁷ Barnabas yi dehu y'a di waake Zan wede sundi soo Markus ti kane. ³⁸ Wo de ki Pool mañ yi ki dehu Zan yi k'ette ye ti kane me, kono yon ti

siido Pampili y'an di'n iilo, a naabadan y'an ki'n nuugo ye. ³⁹ A ume genj niikiytadan t'a guune zakidfi, injkino an a-t'ihinte. Barnabas y'a wiike Markus an di-gili adda tooko, an d'ingile ki siido Siipire. ⁴⁰ Wo Pool y'a-wiike Silas, manj zemba an tunde Galmeega kono beekadi t'a koone kane, sanj an d'ingile. ⁴¹ Pool y'an izire siido Siiri ti Silisi pay, y'an d'eeliyo kooke a donj ogiysito ti suma k'Isa a ume tuuku tonj manj.

16

Pool y'a-ti wiike Timote ti kane

¹ Sanj manj Pool y'a t'iide Derbe wo sonj ki Listire. A ume genj i d'ede sanallusu k'Isa sundi Timote, meedi tod'te Yawudowo ti ziipe addutu a Isa, wo meegi yonj Girek. ² Yo Timote zemba donj i lekkiyo a Listire ti Ikoniyonj an yi tamma. ³ Pool yi dehu y'a ti y' waake ti yode. Injkino manj yi di wilda ponde kono Yawudiyagi donj i lekkiyo a siidiyagi genno genj an zuune pay meegi yonj Girek me. ⁴ Aame Timote yi-ti wilda ponde manj, an d'ettiyo geeger ti geeger, an an di kazita a zemba donj i ziipe addan a Isa, munda wede kane donj zina k'Isa ti donj dokkiyo a Zeruzalem an dihe, wo kane an an di rootiyo an d'ozire eego a munda genj me. ⁵ Wo kane donj ogiysito ti suma

k'Isa genj an d'ooniyo toogo baadan a urzi zaapu k'adde a Isa me, wo onniyo ti onniyo an d'aagulu k'aagulu.

Pool i iide munda aa suniye

⁶ Sanj manj tinj genj an dehu an t'ette ki siido k'Aazi an kizitey ono Raa, minj Unde Kamileñ t'an t'iigire k'ettiyo me. Injkino an d'ingile, an di diipida siido Pirizi ti Galat. ⁷ Aame an iiney gopponj ti siido Mizi manj, an dehu an t'ette siido Bitini, wo ki ume genno tonj Unde k'Isa t'an dituuge k'ettiyo me. ⁸ Injkino manj siido Mizi an ti diipida, an d'ingile ki biza bar ki geeger Tirowas. ⁹ An di-diiige angenno, a diddo manj Pool i-d'iide munda aa suniye, yi wolliyo wedusu ti siido Maseduwan yi t'ihira a daanadi wo yi di y' tondiyo t'obe bey, y'ede: «Ki ti doopidfi t'ennno ki siido Maseduwan, k'ay di-noogey kotok!» ¹⁰ Aame Pool yi wulle munda wede i-iide aa suniye genno manj, kesiko kaye* ay dihe urzi k'ettiyo ki Maseduwan kono kaye ay zuune Raa y'ayni waaku ay di kizitey Rabila Majjaanawa a donj siido gettiyo.

Pool yo a geeger ki Pilip

¹¹ Ti Tirowas genj ay d'uune tooko ay di-gili, ay d'ingile dfelele ki siido ere a diine k'ahu sundutu Samotiras, wo soggo manj ay d'iiney a biza bar ki

* 16:10 16.10 A ume wede Lik yi riine kaye kaye genj, i-kaza yode tonj adda.

geeger Nayapoli. ¹² Ti Nayapoli ay d'ingile ki Pilip, tod'te geeger meeda ki siido Maseduwan, don Romen baadan an lekkiyo adda. Adda geeger gette ay di likke onniyto. ¹³ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man t'adda geeger ay t'udde, ay d'ingile biza k'ooye, ay elkiyo ay t'ooney ume Yawudiyagi ge d'ogiyso ki tondiyo Raa. A ume gen ay d'uoney erayi an t'ugiyee, kaye ton ay di gundite ti kane wo ay an di gizite ono Raa. ¹⁴ Erewo soo ti diinayan sundutu Lidi, tod'te ti geeger Tiyatir, tod' t'isiyo suuk ki juwa zooyatu oone wo tod' t'ottilso a Raa. T'ay di'n ollige kofec kofec wo Galmeega yi-d'ize adda k'addutu, ono Pool gen itadan t'anni zuune, t'a ziipe addutu a Isa. ¹⁵ San tod' t'azuyye batem ti don boytu pay, man t'ay di'n wiike kino, t'ede: «Aame kun zuune nun ni ziipe addo a Galmeega ki kotto man, kun t'edi kun lekka di nuuno.» Wo tod' t'a ziida zakidi, ay d'iyye.

Pool ti Silas adda dangay a Pilip

¹⁶ Onniyo soo ay t'ette k'ume tondiyo Raa man, i d'ede uto konso bulowo t'ay di'n uuna, tode gette i-d'ede siitan ettú ti di kazita suldi don etto. A munda wede t'an oodibe ita a duwo gen, galmaawutu an d'ooniyo sonko baadan. ¹⁷ T'a iise daaniya Pool ti kaye, ti

rootiyo ti golla awwa, ti d'eesiyo: «Don en kane don naabo ki Raa goole a jiire pay! An un kaza urzi wede Raa yi dehu y'un di'n utte.» ¹⁸ Onniyto baadan tod'tin a ita kane, man onniyo soo Pool addi a-tiire, y'agime k'ita wo yi-di ruute a siitan ere a ekki erewo gette, y'ede: «Ti suma ere k'Isa Almasi ni di rooto, mi t'adfo t'ekk'erewo te!» A kaamiki siitan t'a t'udde t'ekk'erewo te. ¹⁹ Aame galmaawutu an wolliyo munda wede an ziipe elkiyadan ekki tode an k'ooniyo ye baa man, an ti'n zidde Pool ti Silas, an d'an t'iide ki bere don duuru a daana don booro. ²⁰ An d'an t'iide k'ume don deero booro Romen, an di ruute, an'de: «Kane duwo en Yawudiyagi wo an ti lettiyo siidadey. ²¹ An dooyiso urzi k'oogiradan, suldi don kaye Romen ay k'ede urzi ay ki d'oyye, ay ki daane ye.»

²² Wo kane don duuru pay i t'ugiyee gen an d'iizi gulkuwo ti Pool wo Silas, wo kane deero booro Romen an an di ruute, an'de: «Kallagan kun t'odfipo wo kun'ni kosso ti karre.» ²³ Aame an ti'n girpipe man, an di'n ibi dangay, wo an i-di ruute a wede boohiyo don dangay, an'de: «Don en ki'ni booho koduwo.» ²⁴ Aame wede boohiyo an i ti ruute inkino man, kane gen y'an d'an t'iide k'adda dangay ere k'adda wo zondan yi-t'ele adda poole.

Wedede boohiyo don dangay yi ziipe adda a Isa

²⁵ A diddo meeda man Pool ti Silas an tondiyo Raa, an d'oro an tamma Raa, wo don dangay ti doolo an di'n ollige. ²⁶ A kaamiki, siido t'a iise nonjirso, mongali don k'eesiyo boy dangay a nonjire, wo boha bindani pay ton a kaamiki a t'ihinte wan wan, wo zinjiri a zon don dangay pay a-dimbe. ²⁷ Man wede boohiyo gen y'a iddira, y'a t'inne, yi wolliyo boha ohinte wan wan, y'elkiyo don dangay an t'umbe. Injino man y'aa t'iidiba seebir, yi dehu y'akiira tuddi. ²⁸ Wo Pool y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ay! K'oolo, ki kiira tudda ye. Kaye pay ede.» ²⁹ Injino man wede gen y'a tunde, y'ede: «Kun oo k'eeli binje do.» An i eelo man, kesiko yi-t'iide k'adda, yi nonjirso burbur, y'a iire a zon ki Pool ti Silas. ³⁰ San man t'adda dangay y'an di'n udfde wo y'anni tunde, y'ede: «Kune'n, n'aase mummino n'a t'oonne uttiyo te?» ³¹ Kane an i-di ruute, an'de: «Ki zaapo adda a Galmeega Isa wo k'a t'oonne uttiyo, kee ti don boozá pay.» ³² Man an i-di gizite ono Galmeega a yode wo a don adda boozí pay. ³³ A peedo gettiyo batum a diddo meeda, wede boohiyo y'a ti'n wiike y'an t'upile kundayzan, man a kaamiki an ti y' zuyye batem, yode ti don adda

boozí pay. ³⁴ San man Pool ti Silas y'an d'an d'aahe boozí y'an d'eele omba, wo yon ulbi unse baadan ti don boozí pay kono an ziipe addan a Raa.

³⁵ Wo aame ume i t'umpile man, deero booro Roman an d'igibo guumiyagi an i-di ruute wede boohiyo, an'de: «Ti dangay k'an adde Pool ti Silas me.» ³⁶ Man wede boohiyo y'a iide yi di ruute a Pool, y'ede: «K'ollo, deero booro an igibo an'de, n'un ti'n addo. Anken kun t'addo, kun engilo ti toose.» ³⁷ Wo Pool y'an di ruute guumiyagi, y'ede: «An ay di'n gusse a daana duwo pay daa k'ollige k'onamey min, para man kaye'n don ti siido Roman. An ay di'n ibi dangay, wo anken an dehu an ay d'eeze kan ombide man, i k'ise ye. Injino man edi kane batum an ay di'n adfa.» ³⁸ Man guumiyagi an iide'n, an an di ruute a deero booro injino. Aame an zune kacin Pool ti Silas kane don ti siido Roman too man, orgiso t'anni ziida. ³⁹ Injino kane batum an d'iide an an t'ize tambobino, man ti dangay an di'n udfde wo an an di ruute, an'de: «T'adda geeger kun t'addo.» ⁴⁰ Aame ti dangay an t'udfde man, Pool ti Silas an t'iide ki boy Lidi, a ume gen an ti'n wulle zamba don i ziipe addan a Isa wo an an d'eele kooke, san an t'iiziga an d'ingile.

17

Pool ti Silas a geeger Tessaloni

¹ Pool ti Silas an ingile ti geeger Pilip man, an t'udde ti geeger k'Ampipoli ti Apoloni. Man an d'iiney a geeger Tessaloni, a ume geɗi d'ede boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ² Wo Pool aa yi d'isiyo daayum, y'a t'iide k'adda boy geɗo. Adda suuk ado geɗi a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, an di niikutu ti kane don adda a urzi k'ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa. ³ Pool y'an di kazita y'an di sekiŋso kereɗ, yi d'eesiyo: «Mattup ki Raa ti ruute, i dehu Almasi y'a dabira, y'a t'inda, wo y'abalda ti diine don unto me. Wo Almasi Raa yi biire geɗi, yon Isa wede n'un kazita.» ⁴ I d'ede Yawudiyagi ongo ono geɗi an'ni ziida, an a-t'iide a ita Pool ti Silas. Wo don Girek baadan an ottilso a Raa, ti erayi baadan don sundan ti moolo ton man, an a-t'iide ti kane.

⁵ Wo de kane Yawudiyagi don i ki ziipe addan a Isa ye, an di gulbike baadan. Inkiino man an iide'ŋ an di wiiko don bita i derilsito a urziyagi geɗi, an d'iide baadan, an an t'elite ono an d'iise tarkuuse. San an t'iide ki boy Zason kono Pool ti Silas an ti'n sedde, an an di'n t'ette ki daana don duuru. ⁶ Wo de an ki'n uune ye, inkiino man an di ziida Zason ti zamba miibi

don i ziipe addan a Isa. An d'an t'iide daana don deero ki geeger, wo an d'iise dollite, an'de: «Kane duwo en don duniya pay an ti'n digge, anken an iina di kine! ⁷ Zason y'a ti'n ziida di yode, wo kane don pay geɗi an ki dehu an ki daane oogoro ki mozigo goole ki Romen ye, an'de i d'ede mozigo goole ti doolo ede, sundi Isa.» ⁸ Aame don duuru ti don deero ki geeger an illiga ono geɗo man, addan a litte. ⁹ Inkiino man kane don deero geɗi an di tunde munda, man Zason ti zamba ongo an d'iidi bezan an an d'ele doo min, an an d'iize kollo.

Pool ti Silas a geeger Beere

¹⁰ A diddo man kesiko zamba an di'n unzile Pool ti Silas me, an d'ingile ki geeger Beere. Aame an iiney man an t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹¹ Kane Yawudiyagi don a Beere geɗi elkisadan ede a jire don a Tessaloni, an d'ollige Rabila Majjaanawa t'adde soo. Onniyo ti onniyo an di gariya ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kono an dehu an di suune ono Pool yi rootiyo geɗi derec kunuɗ, mummino me. ¹² Don baadan ti diinayan an di ziipe addan a Isa, wo erayi don Girek sundan ti moolo ti kuuli baadan pay, an di ziipe addan a Isa.

¹³ Wo de aame Yawudiyagi don ki Tessaloni an illiga

Pool yi kazita ono Raa a geeger Beere mañ, an d'iido an an t'elite ono a don duuru, an d'iise tarkuuse an genno ton mañ. ¹⁴ Kesiko zemba don i ziipe addan a Isa an di y'igibe Pool ki biza bar, wo Silas ti Timote an d'uupe a Beere. ¹⁵ Zemba don iide agisa ki Pool gen, an aa y'igibo bini geeger ki Aten. Wo aame an iiney mañ, y'an di ruute a don k'agisadi, y'ede: «Aame kun ti gima mañ, kun an di rootoy an kan Silas ti Timote gen, kesiko an di'n t'oonaa enno.» Mañ kane an di-gime ki Beere.

Pool yo a geeger ki Aten

¹⁶ Aame Pool yi delliyo Silas ti Timote a Aten gen, yi woliyo mañ geeger gette i t'uune ti longayi danjal, mañ i ki d'ize unse ye, addi a litte. ¹⁷ Inkiyo mañ yi d'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti Yawudiyagi wo ti don Yawudiyagi ye an ottilso a Raa. Wo a bere don duuru ton, an di niikiyto daayum ti duwo don i lekkiyo an genno. ¹⁸ A ume gen i d'ede don ede kane don suuniyo k'ono, ongo an daaniya ita wede suuniyo k'ono sundi Epikuris*, ongo a ita wede suuniyo k'ono sundi Zeno†, an di niikiyto

ti Pool. Wo yo yi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa wo a urzi baldiyadi. Aame duwo an illiga inkiyo mañ, don ongo an di ruute, an'de: «Yi bakkiya ton moo me?» Wo don ongo an'de: «Yi kazita ono raayagi don a siido kine ye.» ¹⁹ Inkiyo mañ an ti y' wiike an di-t'iide k'ekki mukkolo ere daayum don deero siido an towwo onamañ, wo an di ruute, an'de: «Urzi k'onama ki dooyiso aware en, kaye ay di suune itadan ko? ²⁰ Kee k'ay kazita suldi don ay ki'n suune ye, wo anken ay dehu ay di suune koduwo i-kaza munda me.» ²¹ An rootiyo inkiyo kono don geeger k'Aten pay ti torgagi don i lekkiyo adda siido ton, an lekkiyo ti towwo taaya danjal wo a ollige ki rabila ere aware.

²² Inkiyo mañ Pool y'a t'iiziga a daana deero don siido, wo y'an di ruute y'ede: «Kune don geeger k'Aten no, a suldi pay gen ni woliyo mañ kun seedu zakidi min a urzi raayagun. ²³ Aame ni sooru adda geegirgun ette ni woliyo suldi baadan aa raayagun don kun d'ottilso eego, wo ni wulle ume sedeke soo gen raaniya eego'n: "Ki raayusu wede in ki y' suune ye." Inkiyo mañ kun ollo, nun n'un di kaza ono ki raayusu

* **17:18** 17.18 Epikuris: Yon wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 270 ki poone Isa an di y' t'eha botto, a itadi sanalliyagi baadan. Kane a lekkiyadan dabar gette an ki ti dehu ye, wo an elkiyo munda wede ettiyo a morkiye genno i dokkiyo duniya me. † **17:18** 17.18 Zeno: Yon wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 265 ki poone Isa an di y' t'eha botto.

wede kun i-d'ottilso wo kun ki y' suune ye enno. ²⁴ Raa wede ikkima duniya ti suldi pay don adda gen, yon Galmeega ki kandaane ti siido. Yon yi ki lekkiyo ye adda boydi don duwo an okkime ti beezan me. ²⁵ Wo yi ki dehu duwo an i gi di naabe do ye, yon munda tuuku ton yi ki dehu ye, kono yode danjal wede in eliyo puukiyo ere in di lekkiyo ti suldi don pay me.

²⁶ Wo yon Raa yi d'ikkima wedusu soo, wo t'urzi yode gen ita duwo pay ette t'a iido kono an di lekke a siido pay. Ozzine y'a ti y' dikkida, wo y'an t'ihinte yirwagi ki siidiyagi don an di lekka. ²⁷ Raa y'ize injkino kono duwo an di y' dehe, kan totirso ton man an di y' t'oone, kono gen ki kotto yon dokki ye ti wede tuuku ti diinayan me. ²⁸ Gen ono en in suune:

“T'urzi yode kine in di puukiyo, in di sooru, wo in di lekkiyo.”

Aakede don suuniyo k'ono ongo ti diinagan ton an'de:

“Kine in iido ti Raa\$.”

²⁹ Injkinoo aa kine in iido ti Raa gen, in ki d'elke Raa aa yon longusu wede duwo an okkime ki dap, ki maala gurus ise ki mongali ti tirdikadan genno ye. ³⁰ Aha injkino ye, ti kaaga duwo Raa an ki y' suune ye, wo y'a dihe yi-ki ti'n t'ele dangay

ye. Wo anken yi waaku duwo pay t'ume tuuku ton man an di-kime lekkiyadan. ³¹ Gen Raa yi biire onniyo soo y'a-dekka booro a don duniya pay, wo y'isiyo injkino t'urzi wede ede yi biire a dekka booro ere ki diine me. Yon gen wede y'a ti y' bilde ti diine don unto, gen munda wede ikaza yode gen wede Raa yi y' biire.»

³² Aame don i t'ugiye gen an illiga Pool yi ruute a urzi k'unto ti baldiya man, don ongo an d'iise okko maadayi wo don ongo an i di ruute, an'de: «Kaye ay dehu sonno man onaman gen ay di'n olliga ki koduwo kollo.»

³³ Injkinoo man Pool don i t'ugiye yi'n iili, y'a ingile.

³⁴ Wo don ongo an aa t'iide ti yode, an di ziipe addan a Isa. Ti diinayan Denis, yon wede ti diine deero siido, wo erewo sundutu Damaris, wo don ti doolo ton ede.

18

Pool yo a geeger Korent

¹ San man Pool ti Aten y'a t'iiziga, y'a t'iide geeger Korent. ² A Korent gen yi d'uune Yawudusu sundi Akilas an y'ehe a siido Pontus, wo y'aaniya ti siido k'Itali kane ti eddi sundutu Pisisil, kono Kilood mozigo goole ki Romen yi d'ize oogoro a Yawudiyagi pay an t'adde ti geeger Room te. Man Pool

‡ **17:28** 17.28 Ono en i'ni ruute'n wede i-d'ede ooro adda k'addi, yon Girek sundi Epimenid. § **17:28** 17.28 Ono en i'ni ruute'n wede i-d'ede ooro adda k'addi, yon Girek sundi Aratos.

y'a-ti giyye ti kane. ³ Wo yon naabadí aa ki Akilas gen, yi lekkiyo ti kane an di naabiya yeppiyo tanda ki bindfani ti kane kan soo. ⁴ Daayum a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Pool yit'ettiyo yi kazita adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi niikiyto ti Yawudiyagi wo ti donj Girek, wo yi dehu an di-kimo a urzi k'ono Raa.

⁵ Aame Silas ti Timote an iina ti Maseduwan man, Pool y'a iili peefadí pay a kazita k'ono Raa, y'an di kazita a Yawudiyagi, y'ede Isa yon Almasi Raa yi biire. ⁶ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, an d'iise kalditadí. Injino man Pool y'a-rittige kallagí wo y'an di ruute, y'ede: «Nuñ sibe ti gol-ladó ni ti y' dikke puuzagun t'ooapa a eggun, nuñ adda ye. Ti anki en nuñ ni t'ette ki tukki donj Yawudiyagi ye.» ⁷ Man Pool ti ume gen y'a t'udde, y'a t'iide di wede sundí Titiyus Zistus, yon gen y'ottilso a Raa, boozí ita waaya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me. ⁸ Aame gen goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, sundí Kirisipus, y'a ziipe addí a Galmeega ti donj boozí pay. Donj geeger Korent donj illiga ono Pool ton, baadan an di ziipe addan a Isa wo an di zuyye batem.

⁹ Onniyo soo a diddo man Pool i-d'iido munda aa suniye, wo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye a donj en me, ki kazita

ono Raa me k'anniga ye. ¹⁰ Nuñ ti kee, wenda soo ton y'a-ga da botta ye k'isiyo k'ulsu me, kono adda geeger ette nuñ donj zón baadan.» ¹¹ Injino man Pool y'a likke adda geeger Korent ozzine ti tere zoot, y'a duuyite ono Raa a donj pay.

Pool a daana goole siido Galiyon

¹² Aame Galiyon yon Romen goole siido ki Akayi gen, kane Yawudiyagi an di gitte onaman kan soo an di seeda Pool. An yi ziida man, an di-t'iide k'ume deero booro, ¹³ wo an di ruute, an'de: «Wede en yi ti'n argu duwo an d'ottila a Raa t'urzi wede ti doolo aa ki oogoro ti ki rootiyo ye.» ¹⁴ Para'n Pool yi dehu y'a t'ihina bizi y'a roote, min Galiyon y'an di ruute, y'ede: «Kune Yawudiyagi no, aame wede en y'ize munda wede ulsu, koo ise yi ti daggiya duwo man, kesiko booro n'un t'ise. ¹⁵ Wo de kun niikiyto a urzi dooyiso, a sumbiyagi duwo wo a urzi k'oogiragun man, gen a wollo kune baa, nuñ ni k'aane ni ki koone booro ki suldi genno ye.» ¹⁶ Wo t'ume booro Galiyon y'an di'n igibe. ¹⁷ Injino man kane donj duuru gen, goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso sundí Susten, an di y' ziida, an di y' gusse a daana donj booro, wo de Galiyon y'a t'iidiba eedi.

Kama ki Pool k'Antiyos siido Siiri

18 Pool y'a likke onniyto baadaŋ sey a Korent me, saŋ zamba yi'n iili, y'a t'iide biza bar ki geeger Saŋkire, an a-giyye ti Pirisil wo Akilas. A ume geŋ eedí y'a-gûuke, kono yi ruute yi-d'isa munda a Raa wo ankeŋ y'a ti d'inge baa*. Saŋ an di-gili adda tooko, an d'eŋgile ki siido Siiri. 19 An iiney a geeger k'Epez maŋ, Pirisil ti Akilas Pool yi'n iili angeŋno, wo yoŋ y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti kane Yawudiyagi. 20 Kane an di y' tunde y'a-lekke ti kane, miŋ yoŋ y'ede: «Aha, nuŋ ni ki lekka ye.» 21 Wo y'an di'n iili, y'a ruute y'ede: «Raa yi dehu maŋ, saŋ n'a kimo.» Wo y'a ingile k'Epez ti tooko. 22 Aame Pool y'iiney a geeger Sezare maŋ, y'a t'iide ki poone ki Zeruzalem y'a t'eeso doŋ ogiyo ti suma k'Isa, saŋ y'a-d'iige ki geeger k'Antiyos siido Siiri. 23 A Antiyos yi likke onniyto mi-ibi, saŋ y'a-gime yi t'udde ti siido Galat, y'a tûukey siido Pirizi, y'an d'eelite kooke a kane pay sanalliyagi k'Isa.

Apolos a geeger k'Epez ti Korent

24 A ume geŋ i d'ede Yawudusu sundí Apolos, yoŋ an y'ehe a geeger k'Alezandiri, y'a iina Epez. Yoŋ ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, yi'ni suune koduwo wo yi

rootiyto beehiye. 25 A urzi Galmeega geŋ d'uwu an yi duuye baadaŋ, yi kazita t'adde soo, yi dooyiso ti derec a urzi k'Isa me, wo yi suune suyyiso batem ere ki Zaŋ danjal. 26 Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi kazita daa k'orgiso ono Raa me. Wo aame Pirisil ti Akilas an y'illiga maŋ, an ti y' wiike ti kane, an i-di gizite koduwo derec ki Raa te. 27 Saŋ maŋ Apolos y'a dihe y'a t'ette ki siido k'Akayi, inokino maŋ zamba an i-d'eele kooke, wo an an di riine mattup a sanalliyagi k'Isa a siido k'Akayi kono an di y' seeda bey sire. Aame y'iiney a ummey maŋ, an t'ize beehiye baadaŋ a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa t'urzi beeko ere ki Raa me. 28 Ti Yawudiyagi an di niikiyto, y'an di gize kereŋ t'urzi k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa: Isa yoŋ Almasi Raa yi biire. Inokino maŋ a elkisadaŋ gette y'an di ruute a daana d'uwu pay, y'ede: «Kune kun digge.»

19

Kama ki Pool ki Epez

1 Aame Apolos yo a Korent geŋ, Pool yi-t'udde ti siido k'Aazi ere adda mongali, y'a iiney Epez. Angeŋ an d'ikkima ti sanalliyagi k'Isa ongoŋ, 2 wo y'anni tunde, y'ede: «Aame kun ziipe addugun a Isa geŋ, Unde

* 18:18 18.18 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.1-21.

Kamileñ kun uune ðey ko?» Mañ kane an di'n gime onamí, an'de: «Kaye ay k'illiga ye Unde Kamileñ ede toñ mañ.» ³ Injino mañ Pool y'anni tunde, y'ede: «Suyyiso batem ere tuuku kun uune te?» Kane an di'n gime onamí, an'de: «Ay uune suyysiso batem t'urzi dooyiso ere ki Zañ.» ⁴ Pool y'an di ruute, y'ede: «Ti kaaga Zañ yi zuyye batem ðoñ k'Izirayel kono a kize an di-kime lekkiyadañ, wo soñ y'an di rootiyo an zaapo addañ a wede etto k'itadí, yoñ Isa.» ⁵ Aame an illiga injino mañ, an di zuyye batem ti suma Galmeega Isa. ⁶ Pool y'an di ziipe bey a eedañ, wo an d'uune Unde Kamileñ. Injino mañ an d'iise orbe t'ono ðoñ doolo, wo an di rootiyo ono ðoñ Raa y'igibo. ⁷ Kane pay ðoñ i zuyye batem geñ kuuli suma koomat makumu sire.

⁸ Adda tere ađo geñ, daayum Pool yit'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi rootiso daa k'orgiso. Yi kazita urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n kimo k'urzi geñño ðoñ i y'ollige me. ⁹ Wo ðe Yawudiyagi ongo an ki dehu an ki y'olliga ye, an di-tuuge ki zaapu k'addañ a Isa me, a dooyisadí ere a urzi Galmeega gette an di y'okko maade a ðaana ðuwo pay. Injino mañ Pool y'an di'n iili, y'a wiike kane sanalliyagi k'Isa, yi di'n dooyiso daayum adda

boy ki lokkon ki wede soo sundí Tiranus. ¹⁰ Geñ y'anni duuye ozzine sire, injino mañ kane pay ðoñ siido k'Aazi, Yawudiyagi ti ðoñ Yawudiyagi ye, an d'illiga ono Galmeega me.

Inñi Seba kane sarat

¹¹ Raa yi d'isiyo suldi k'armika ðoñ k'a seedfa gígirá t'urzi Pool. ¹² Injino mañ an d'ambu kalle koo ise buude koo mañ i butte tukki Pool, sañ an'tiyo an an bottiyo a tukki ðoñ k'eeni, mañ kane geñ an d'ooniyo bee, wo kane siitandani toñ an t'adđiya ti eedañ me. ¹³ A ume geñ i d'ede Yawudiyagi an sooru ti zindañ an d'ettiyo ume ti ume, an di lommite siitandani ti tukki ðoñ k'eeni. Injino an di'n n'iime lommite ti suma Galmeega Isa pay, a siitandani wede tuuku toñ yi d'eesiyo: «Ti suma k'Isa wede Pool yi-kazita, ni rootiyo kun t'adđo!» ¹⁴ ðoñ isiyo injino geñ kane inñi sarat ki Seba, yoñ Yawudusu ti diine deero ðoñ sedeke. ¹⁵ Onniyo soo siitan t'an di ruute, t'ede: «Isa ni y'suune, wo Pool toñ ni y'suune, wo ðe kune miñ kune an wee wee?» ¹⁶ Wo wede i-d'ede siitan a eedí geñ y'a t'iiziga, y'anni zikke, y'iide y'an ti'n tiiza pay kono yoñ yi jiire kane, y'an d'ize ulsu, an d'ukkite bontiliñ t'adda boozí me, tudañ kundfayi jerem. ¹⁷ A munda wede ize geñ, ðoñ

pay k'Epez, Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye an illiga man, orgiso t'anni ziida pay wo an d'imme gooliko ere ki suma Galmeega Isa. ¹⁸ Don baadan ti diine don i ziipe addan a Isa an d'ettiyo an t'oodibe addan, wo an tondiyo tambobino a daana duwo pay a oldikadan ere an ize gette. ¹⁹ Wo ti diine don i sokiyo dindoriyo gen, don baadan an di ziki matupiyagi ki dindoriyagan, an t'igge a daana duwo pay. An di-gize zooye mattupiyagi gen suma tamma dupu ada paat*. ²⁰ Gen inkinno ti toogo ere ki Galmeega, ono Raa i d'ettiyo daana ki daana ti toogo ere i ceeriyo baadan.

Tarkuuse baadan a Epez

²¹ Aame suldi gen i t'ingile man, Pool t'urzi k'Unde Raa y'a dihe y'a t'ette Zeruzalem, wo ki poone y'a adde ti siido Maseduwan, y'a tookey Akayi. Wo y'a ruute, y'ede: «N'iiney Zeruzalem man, i dehu n'a aaney a geeger Room pay.» ²² Inkinno man yi d'igibe ki daanadi don noogiyadi sire, Timote ti Erasta an d'ingile ki Maseduwan, wo yode batum y'a likke onniyto miibi a siido k'Aazi me.

²³ Aame gen don k'Epez an d'iiziga tarkuuse baadan ki kulkuwo a urzi Galmeega. ²⁴ A ume gen i d'ede

wede sundi Demetirus, yon wede naabo maala yi d'okkimte boydi sunni sunni ki maala gurus, i deeyiso boy wede goole ki raayawa sundutu Artemis†, don pay an d'ottilso. Inkinno man Demetirus ti don naabadi an d'ooniyo sonko baadan ti naabadan gette. ²⁵ Onniyo soo y'an ugiye don naabadi ti don an naabiya kan soo gen, y'an di ruute, y'ede: «Lanziyagi ki nun, kun suune kine in t'ize don bey min ti naabadi don ettiyo. ²⁶ Wo anken kun ollige wo kun wolliyo munda wede isiyo en me. Yo Pool gen don baadan yin tin kama k'urzi yode, y'an di rootiyo, y'ede: "Raayagi don duwo an okkime ti beezan gen, kane raayagi ye." Y'isiyo inkinno a enno danjal ye, wo a omagi baadan ki siido k'Aazi pay. ²⁷ Naabo yode gette tiida ki daana man, duwo an di-kiigira naabadi te, wo naabo kine danjal ye, an di kiigira boy raayawa ere meeda sundutu Artemis, a t'isa aa munda ki bita. Inkinno man meedikatut'a dagga, tod'te raayawa ere duwo pay adda siido k'Aazi an i-d'ottilso, wo adda duniya pay ette.»

²⁸ Aame kane don naabo pay an illiga ono don Demetirus yi ruute genno man, an

* **19:19** 19.19 Anki tamma dupu ada paat i-kaza sonko nono nono, suma sonko naabo ki don meeda uto adda pife adde k'ozzine. † **19:24** 19.24 Artemis: Tod'te raayawa a geeger k'Epez. Duwo an i di sappa bere kono suldi don an derku gen t'an di'n ehiyo beehiye, erayi an d'ehiyo wo maaladan ton ti d'aagulu.

di kulkuwe, an d'iise d'ollite, an'de: «Raayawa Artemis ki d'oj k'Epez, tod'te meeda!»
 29 Tan boolon man d'oj duuru eedan t'a iide, kane d'oj geeger pay geer an di gulkuwe, wo an ti'n zidde Gayus ti Aristarko me, kane ti Maseduwan, an iido ti Pool kan soo. An d'an t'iide ki bere d'oj duuru. 30 Injino man Pool yi dehu y'a ette ki daana d'oj duuru y'a rootey ono, wo kane sanaliyagi k'Isa an i di-tuuge.
 31 Wo kane lanziyagi Pool geer, d'oj deero ki naabiyagi adda siido k'Aazi ton, an id'igibo a yode an'de, y'etta ye ki bere d'oj duuru me.

32 A ume geer a iizi tarkuuse baadan sey adda diine d'oj duuru me, d'oj ongo an d'ollite kenno, d'oj son an d'ollite k'ummey, wo d'oj ongo baadan urzi an ugiye ki munda ton an ki suune ye. 33 Injino man i d'ede wede sundi Alegzandire, yo kane Yawudiyagi ongon an di y' naayu ki daana y'a roote ono a duwo, wo d'oj ongo ti diine d'oj duuru an i di t'iide taaya a urzi k'ono genno. Injino y'an d'ize likuw ti beezi, yi dehu y'an di roote a d'oj duuru geer me. 34 Wo de aame kane d'oj k'Epez geer an zuune Alegzandire Yawudusu man, an d'iise d'ollite pay onaman kan soo suma peedo sire, an'de: «Raayawa Artemis ki d'oj k'Epez, tod'te meeda!»

35 An idilti kee man, i d'ede wedusu yon wede raaniya ki suldi pay adda geeger geer, y'a iine y'an inniga, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune d'oj k'Epez geer, duwo pay an suune kine d'oj geeger k'Epez, kine d'oj boohiyo boy k'Artemis tod'te meeda, wo ki mokkil-satu ere iiro ti kandaane.
 36 Geer wenda soo ton a nlike umbo, injino man kun t'asso wo kun t'elko koduwo a munda wede kun dehu kun d'ise me. 37 Duwo en kun ti'n zidde kenno, an un k'uugiro munda t'adda boy raayawa ye, wo an ki gildite raayawa kine ye. 38 Wo aame Demetirus ti d'oj an naabiya kan soo geer an d'ede ono a tukki wenda man, onniyo booro ede, an d'ette k'ume d'oj dekkiyo booro, an an di t'iide taaya.
 39 Wo un d'ede munda ti doolo ton man, an di tonde d'oj duuru d'oj i wolliyo urzi k'oogoro, an di'n okkima ono me. 40 Aame kun k'ooli ye man, in t'oono ono, Romeer an t'eesa kine in kulkiso ti kane a ogiyo ere anki ette. Injino a ogiysadin ette urzi in ki t'oono ye, in an di roota addan a-t'assa me.»
 Aame wede geer y'a ti dinge onami man, y'an di ruute a d'oj duuru, y'ede: «Kun ti teepo.»

20

Pool yo a Maseduwan wo a siido Gires

‡ 19:29 19.29 Bere d'oj duuru k'Epez yon goole, y'ambe duwo suma dupu ada sire makumu pife.

1 Aame donj k'Epez kulkuwadan i t'isse man, Pool sanalliyagi k'Isa y'an ugiye y'an d'eele kooke. Man y'an t'ize toose, yi'n iili, y'a ingile ki siido Maseduwan. 2 Aame yi doopide Maseduwan gen, sanalliyagi donj y'ooniyo a daanadi, y'an d'eeliyo kooke baadan. San y'a iiney a siido Gires, 3 angen y'a likke tere ado. San man y'a dihe yi di kili adda tooko, y'a engile ki siido Siiri, wo man y'a illiga kane Yawudiyagi an i-t'ikke a urzi. Injino man y'a dihe y'a-tooye y'a adde ti Maseduwan. 4 Kane donj a itadi gen, kane Sopater ulo ki Pirus ti geeger Beere, Aristarko wo Segondus ti geeger Tessaloni, Gayus ti geeger Derbe, wo Timote, Tisik wo Tiropim kane ado gen ti siido k'Aazi. 5 Kane gen an ay d'uugume, an d'ingile an ay di'n delley a geeger Tirowas.

Pool yo a geeger Tirowas

6 Wo kaye'n tarnaape mappa daa k'orme ay d'ize a geeger Pilip. Aame onniyo tarnaape mappa daa k'orme ti t'ingile man, ay di gili adda tooko, ti geeger Pilip ay d'ingile. Onniyo paat ki daana man, san donzey ay di'n uuney a Tirowas, angen ay d'ize onniyo sarat. 7 A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a tukki lohe man, ay t'ugiye ay d'iimi kan soo mappa wede i-kaza tudde k'Isa me. Wo

kono soggo yo Pool y'engila gen, y'an di gizite ono a zemba, y'a gizite bini diddo meeda. 8 Adda biino ere t'awwa t'ekki bakatu kaye ay t'ugiye gen, lampiyagi baadan ooyisito. 9 Aame gen i d'ede ulo sundi Itus yi-guune a pineetir, y'ollige Pool yi kazita. Wo yo Pool gen yi k'ohire ye, yi kazita yi kazita, man ulo gen edayi i ziida moone, y'a udige kuy. Injino t'awwa ti boy wede k'aduwe gen yi-t'uubo, y'a iire siido. Wo i d'ede wede ede yi y'iiziga man, y'inda. 10 Injino man kesiko Pool yi-ti diige, y'a iide k'ume k'ulo genno, y'aa d'uttile y'a ti y' ziida giggeri, wo y'a ruute, y'ede: «Ulbugun un t'oode ye, ulo'n puukiyadi to ede.» 11 San man Pool y'a-gili k'awwa k'umayi, y'a t'umbe mappa, y'an di burkite an t'iimi, wo Pool y'a iise kazita sey bini ume y'a t'umpile. San man y'a ingile. 12 Wo yo obulsu gen aame an ti y'umbe zeere yi biygile man, an di y'igibe a boozii, wo kane duwo pay gen addan a t'udige kollo.

Pool ti Tirowas y'ambe ki Mile

13 San man kaye ay yi-d'uugume a Pool me, ay di-gili adda tooko, ay d'ingile ki geeger k'Assos, ume ay di y' delley aa yon yi dihe, kono yi dehu y'a ozire ti zondii. 14 Gen a Assos Pool y'ay di'n uuney, man pay kan soo ay di-gili adda

tooko, ay d'ingile geeger Mitilen. ¹⁵ Ti Mitilen ay d'ingile, soggo ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sundutú Kiyos. Onniyo sirwe maŋ ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sey sundutú Samos, wo onniyo k'aduwe ay d'iiney a geeger ki Mile. ¹⁶ Urzi k'Epez ay d'iili, ay d'ingile t'urzizey kono Pool yi ki dehu yi k'ôhira a Epez, kono yi gi di t'ôssa a siido k'Aazi ye. Yi dehu y'a aaney kesiko a Zeruzalem, y'a d'aaney a tarnaape Pan-tekot ki Yawudiyagi.

Toose ki Pool a doŋ dokkiyo ti Epez

¹⁷ Aame ay iiney a Mile maŋ, Pool yi d'igibe wedusu ki Epez y'an di kizo a doŋ dokkiyodoŋ ogiyo ti suma k'Isa, y'ede: «Kun'do, kun di t'oona a Mile.» ¹⁸ Aame doŋ dokkiyo an iina a sir-padí maŋ, Pool y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune kun ti suune lekkiyo ere ki nuuno te, kono nuŋ ni likke a diinaguŋ ti onniyo ere ki poone n'iina adda siido k'Aazi me. ¹⁹ Nuŋ ni niibe a Galmeega a di-inaguŋ me ti ottilso baadaŋ, ti môolo wo ti dabar ere ki Yawudiyagi kane an o koniyo eego. ²⁰ Kun su-une nuŋ n'un ti gizite, wo n'un ti'n duuye pay, munda umbo n'un k'inga ye, wede aase beehiye a kune me, ise a daana duwo pay, ise adda boyduguŋ toŋ maŋ. ²¹ Nuŋ n'an gizite a Yawudiyagi wo

a doŋ Yawudiyagi ye, an di-kime lekkiyadaŋ a daana Raa wo an zaape addaŋ a Galmeegiŋ Isa Almasi. ²² Wo aŋkeŋ n'engile ki Zeruzalem, kono nuŋ i ni dokkiyo Unde Kamileŋ ni d'oyyiso, wo ni ki suune ye munda wede a ummey o aaney a eedó me. ²³ Wo adda geegiryagi doŋ pay n'ettiyo geŋ, Unde Kamileŋ t'o kaza dangay ti dabar baadaŋ an ni delliyo. ²⁴ Wo nuŋ lekkiyadó a duniya ette i ki n'ooŋiso ye. Munda wede i n'ooŋiso'ŋ, naabo ere Galmeega Isa y'o ele gettiyo, n'a ti naabe bini dangutú: n'a kizite urzi Rabila Majaanawa, mummino i-kaza Raa yoŋ wede beeko me.

²⁵ Derec, kun suune ni likke a diine kune pay, n'un di gizite urzi Moziko Raa, wo ti aŋki ki daana eŋ nuŋ ni-suune kun ki n'wolla ye baa. ²⁶ Kono kamo kun ollo koduwo ti aŋki n'un di rooto, aame wede yi digga t'urzi Raazi maŋ, nuŋ adda ye, ²⁷ kono n'un ti gizite pay munda wede Raa y'ilke ti poone y'aasa me, munda umbo n'un k'inga ye. ²⁸ Inkiŋo maŋ kun koono mentikagi a urzi lekkiyaguŋ, wo a tukki torfo pay ere ki Raa ogiyo ti suma k'Isa. Tode gette Unde Kamileŋ t'un t'ele kun di'n dokke, kun t'elso aa dambami doŋ Raa y'iwila t'urzi puuzo k'Ulí Isa. ²⁹ Nuŋ ni suune, aame n'un iza umbo maŋ doŋ ulpi an t'etta

diinaguṅ, an un d'isa ulsu aa sullibagi an t'ettiyo adda diine torđo. ³⁰ Wo doṅ oṅgo ti diinaguṅ toṅ an di dooya rabila ere k'a t'eesa đerec, an di rooṅa adde sanalliyagi oṅgo, an di'n daana. ³¹ Injino maṅ kun lekko zeere, wo kun elko: aame nuṅ di kune adda k'ozzine ađo geṅ, diđđo wo oṅṅu n'a-t'ĩile toṅ ni k'iili ye, wede tuuku ti diinaguṅ t'eeliyo kooke me.

³² Wo aṅkeṅ nuṅ n'un di'n oolo a bey Raa, wo a onamí doṅ a urzi beekadí. Kane ono Raa geṅ an un di'n isa doṅ toogo a urzi zaapu k'adduguṅ a Isa, wo t'urzi k'ono Raa kun t'ooney sulđi doṅ Raa yi boohiyo a doṅzi pay. ³³ Nuṅ ni ki ziipe ye addó a maala gurus, a dap, ise a kalle wenda soo toṅ maṅ. ³⁴ Kune batum kun suune, nuṅ ni niibe ti beezó, ni d'ooniyo munda a lekkiyadó te wo ti doṅ pay a itadó. ³⁵ A sulđi doṅ pay n'ize geṅ, n'un gizite beehiye in di naabe in di nooge doṅ an k'ede munda ye, wo in elko a ono doṅ Galmeega Isa yi ruute, y'ede: "Uṅsuwo baadaṅ a jiire a wede y'eliyo munda, ti wede an i eliyo munda."»

³⁶ Aame Pool y'a ti điṅge onamí maṅ, y'a dikke ti kane pay wo y'a tunde Raa. ³⁷ Injino maṅ kane pay an d'iise mōolo, wo wede tuuku toṅ yi di y' seedu gıgıgıri yop, yi-d'eeziyo d'eeziyo kono an ki t'ikkima ye baa. ³⁸ Kane

an t'ize sommagi dondoṅ a onamí doṅ yi ruute, y'ede: «Ti aṅki ki đaana eṅ, nuṅ kun ki n' wolla ye baa» geṅ me. Saṅ maṅ an aa di y'igibe bini y'a di-gili adda tooko.

21

Kama ki Pool ki Zeruzalem

¹ Aame zemba ay'n iilo maṅ, ti tooko ay d'ingile delele ki geeger Kos. Soggo maṅ ay d'ingile ay d'iiney a geeger Rood, wo tiṅ geṅ ay di điige biza bar ki geeger Patara. ² Angeṅ ay d'uune tooko ti doolo t'ambe ki siđo Pinisi, ay di-gili adda tooko gettiyo, ay d'ingile. ³ A engilsadey gette, siđo ere a diine k'ahu sundutú Siipire gette, ay di wulle ki kese beezey geelo, injino maṅ ay d'ingile ki siđo Siri. Ay iiney a geeger Tir maṅ, ay di điige kono an di-đeggite sulđi suuk doṅ adda tooko angeṅṅo. ⁴ A ume geṅ ay d'uune sanalliyagi, ay di likke ti kane onniyo sarat. Unde Kamileṅ t'an di gize a munda wede i-aaney a Pool a Zeruzalem me, injino maṅ a Pool an i di ruute, an'de: «Kee k'ette ye ki Zeruzalem me.» ⁵ Aame iide onniyo sarat maṅ ay t'iiziga, wo zemba ti erayzaṅ ti inṅizaṅ pay an ay di'n igibe bini ay t'udđe ti geeger. Maṅ ay d'iiney biza bar, angeṅ ay t'uttile ay tunde Raa. ⁶ Saṅ ay a-ti zidđe bey ti tuddey, maṅ ay di-gili adda

tooko, wo kane an di-gime ki boydzan.

7 Kaye torguwadey ere adda k'ahu ti Tir ay a-ti dinge a geeger Petolmayi. Angeŋ zemba ay di'n iisite, wo di kane ay d'inne onniyo soo. 8 Soggo maŋ ay d'ingile, ay d'iiney a geeger Sezare, angeŋ ay t'iide a boy ki Pilip wede kazita Rabila Majjaanawa, ay di d'iige di yode, ay di likke angeŋno. Yode wede ti diine doŋ sarat an biire a Zeruzalem*. 9 Yo wede geŋ i-d'ede inŋi konazi pide, kane geŋ an rootiyo ono doŋ Raa y'agisa.

10 Angeŋ ay likke onniyo baadan, maŋ nebi sundi Agabus y'a d'iina ti siido Zide. 11 Y'iido y'ay di'n uuna, y'a t'umbe ser wede ki Pool geŋ, y'a-gitte zoŋ ti bey ki yode batum, wo y'a ruute, y'ede: «Enno ono doŋ Unde Kamileŋ ti rootiyo: Wede ser eŋ, Yawudiyagi an ti y'kettey kino a Zeruzalem me, wo an an di y' t'eley a bey doŋ Yawudiyagi ye.»

12 Aame kaye ti zemba doŋ a Sezare pay ay illiga inkinomaŋ, ay yi d'obe bey a Pool kono ki Zeruzalem y'a k'ette ye. 13 Inkinomaŋ Pool y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kun molo me, geŋ kun oo ti dekkiyo biza k'ulbo? Nuŋ n'iyye ki ket-tisado fanŋal ye, wo soŋ n'iyye n'a t'indey a Zeruzalem kono suma Galmeega Isa geŋ me.» 14 Kaye onamey

yi-tuuge geŋ, inkinomaŋ ay gi di gid'dima ye, wo ay'de: «Galmeega yi t'iso munda wede yi dehu me.»

15 Aame ay inne onniyo miibi a Sezare maŋ, ay t'ikkima tuddey, ay t'iizigo ay di-gili ki Zeruzalem. 16 Sanalliyagi miibi ti Sezare an ayn'igibe, an ay di'n t'iide di wede sundi Nanson, yoŋ ti siido Siipire, ti diine doŋ ti poone i ziipe addan a Isa too. Geŋ di yode ay di d'iige, ay d'inne me.

Pool di Zak a Zeruzalem

17 Aame ay iiney a Zeruzalem geŋ, zemba an ay di'n ziida t'ulbe unse. 18 Wo soggo maŋ Pool ti kaye pay ay t'iide wolliyo Zak a boozí, wo di yode geŋ ay di'n uune kane pay doŋ dokkiyo ki doŋ ogiyso ti suma k'Isa an t'ugiyey. 19 Aame ay ti'n iisite maŋ, Pool y'an t'iide taaya soo soo a suldi doŋ pay Raa y'ize t'urzi naabo yode a diine doŋ Yawudiyagi ye.

20 Aame an t'illiga onami maŋ, kane pay an d'imme Raa. Saŋ an i di ruute a Pool, an'de: «Leemadey, kee ki wollo do, Yawudiyagi dupiyagi miibi doŋ i ziipe addan a Isa wo i seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me. 21 Kaciŋ kane an illiga oniyapi a tukki kee me, an'de kee ki kazita a Yawudiyagi pay doŋ i lekkiyo a diine doŋ Yawudiyagi ye, an d'ooli urzi k'oogoro Muusa me.

* 21:8 21.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 6.5.

Kee k'ede ponde a inñizan an ki walda ye, wo urzi k'oogoro Yawudiyagi an ki daane ye. ²² Anken in d'ise mummino? Derec, daa niiku kane an d'olliga kee a enño me. ²³ Injino man munda wede ay a roota gen, k'a t'iso. I d'ede a en kuuli kane pide an ruute an i-d'isa munda a Raa. ²⁴ K'a t'odo k'ume k'aade ti kane, tuddugun kun ti t'isoy kamilen a daana Raa, wo k'an d'eloy sonkadan ere ki sedefe te, kono an di kookey eedan. Injino man duwo pay an suuna ono don pay an rootiyo a tukki kee gen derec ye, wo kee ton lekkiyada a-t'ette a urzi k'oogoro Muusa kay. ²⁵ Wo kane Yawudiyagi ye don an ziipe addan a Isa gen, ay an riije mattup a munda wede ay dehu me: an ki d'aadi ye sey wede an eliyo sedefe a longayi me, puuzo ton ulu an k'oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'udfe ye an k'aadi ye, ise boliyo ton ulu an d'ooli.»

²⁶ Injino Pool y'a iyye a onaman, soggo man kane kuuli pide gen y'a ti'n wiike, an t'iide k'ume k'aade kono an ti t'iso tuddan kamilen a daana Raa. Man yi-t'iide booro Boy Raa, y'an di rooto don sedefe onniyo ere tudan t'a t'isa kamilen a daana Raa t'a danga, wo wede tuuku ton y'a t'ela sedikadi sedikadi me.

Seedu ki Pool a Boy Raa

²⁷ A dangu k'onniyo sarat gen Pool yo a booro Boy Raa, wo kane Yawudiyagi don iido ti siido k'Aazi an di y' wulle, man an an t'elite ono a don duuru pay, wo Pool an di y' ziida. ²⁸ An d'iise dollite, an'de: «Kun okki kune don k'Izirayel gen me! Enño wedusu wede i kazita munda wede ulsu me, a ume tuuku wo a wede tuuku ton man, a tukki kine Yawudiyagi, a tukkoogoro Muusa wo a tukki boy enño. Wo anken don Yawudiyagi ye ton y'an d'an t'iido ki Boy Raa enño, injino ume kamilen en an ti y'ize ganigi a daana Raa me.» ²⁹ Kane an rootiyo injino kono an wullo Tiropim k'Epez ti Pool adda geeger gettiyo, an elkiyo Pool yi ti y'ele adda booro Boy Raa.

³⁰ Adda geeger pay gette don an d'iise tarkuuse gordon, don t'ume tuuku ton an d'okko k'adda, Pool duwo an di y' ziida an di y'udfe t'adda booro Boy Raa me, wo kesiko boha an a-t'ippite. ³¹ An dehu an di y' t'ide, man don son an d'ukke an i-di gizo a goole k'asigiryagi meeda zoot ki Romen, an'de: «Don pay ki Zeruzalem an isiyo tarkuuse.» ³² Kesiko yo goole gen yi wiiko deero k'asigiryagi ti doolo, ti asigiryagi a itadan an d'ukko k'ume don duuru. Aame an wulle goole k'asigiryagi pay wo ti asigiryagi a itadi man, Pool an di y'iili ti kossiyadi

me.

³³ Injino man goole k'asigiryagi pay y'aa d'iide sirpa Pool, y'a yi ziida wo y'an di ruute a asigiryagi an ti y' kettito ti zinjiri sire, wo y'a tunde, y'ede: «Wede en yon wee wee, wo y'ize moo me?» ³⁴ Wo de adda diine don duuru gen wede tuuku ton yi dollite k'eedi, k'eedi. Wo goole k'asigiryagi pay gen yi-ki t'ollige ye munda an rootiyo me, kono tarkuuse baadan. Injino y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di-t'odo k'adda boy wede zakidi. ³⁵ Aame Pool y'iiney a biza boy aame koliyto man, kane asigiryagi an a-ti y'umbe kono don duuru an dehu an i-d'ise ulsu. ³⁶ Wo kane don duuru pay gen an yi daaniya ti dollite, an'de: «Ki y'odo! Ki y'odo!»

Pool a daana don duuru

³⁷ Aame Pool an dehu an ti y' t'ele adda boy wede zakidi gen, yi di ruute a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «Tambobino doo, n'a-deege bizo kay ko?» Man yo goole gen y'a yi tunde, y'ede: «Ono Girek ki suune ko?» ³⁸ Kee ti siido Misir ye ko? Kee wede goppo goppon en ki t'udfe balda ti don dupu pide a itada, kee ye ko?» ³⁹ Pool yi di ruute, y'ede: «Nun Yawudusu an ehe a Tarsi siido Silisi, nun wede ti siido ki geeger ere i-d'ede suma. K'o t'ele urzi man, n'an di ruute a don duuru.» ⁴⁰ Injino

man goole k'asigiryagi pay yi-d'ele urzi. Pool y'a t'ihira a ume koliyto, y'an d'ize likuw ti bezi kono duwo an d'anniga. Don pay an d'inniga, man Pool y'an d'iise rootiyo t'ono don k'Eber, y'ede:

22

¹ «Maawi ki nun, zemba ki nun, anken kun ollo munda wede n'a roote me, kono tuddo gen bizo n'a ti y' deege kay.» ² Aame an illiga Pool y'an rootiyo t'ono don k'Eber man, an d'inda kuy. Injino man yo Pool y'a ruute, y'ede: ³ «Nun Yawudusu an n'ehe a geeger Tarsi siido Silisi, n'ihira a Zeruzalem enno, wo wede i ni duuye Gamaliyel, y'a ni duuye mummino n'a daane koduwo urzi k'oogoro mongidagin me. Kono kamo urzi Raa n'a yi ziida zakidi baadan aa kune anki pay. ⁴ Don i daaniya urzi Galmeega n'anni dibire bini ongon an t'inda, kuuli erayi ni-ti'n kettiso, ni-ti'n obe adda dangay. ⁵ Mozigo goole don sedeke ti don i dokkiyo Yawudiyagi pay, kane batum ton an di roote derec onamo ni rootiyo en me, kono o ele mattup kane a zemba Yawudiyagi don a geeger Damas me. Wo n'a ingile Damas kono n'a-seddo don i ziipe addan a Isa a ummey, n'an d'an t'etto ki Zeruzalem kono n'anni dabire.»

Mummino Isa yi wiike Pool me

6 «Nuñ n'a ingile wo a urzi peedo t'ize diine n'iina goppon ki Damas man, a kaamiki ni wolliyto toore baadan ti kandaane a diigo wiliñ a tuure a tuddó. 7 N'a iire tul a siido wo n'a illiga golla t'o rootiyo, t'ede: "Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?" 8 Man n'a tunde, n'ede: "Galmeega, de kee wee wee?" Injino man golla t'a ruute, t'ede: "Nuñ Isa wede ti geeger Nazaret, wede kee ki dabirsa." 9 Kane don ti nuñ geñ toore an di y' wulle, wo golla ere o rootiyo gette an ki ti t'illiga ye. 10 Injino man n'a tunde, n'ede: "Galmeega n'aase mummino?" Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: "Ki t'oozo k'engilo Damas, wo angen an a di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me." 11 Wo ni ki wolliyto ye, kono toore geñ o d'ibbira edayó. Injino man don ti nuñ geñ an oo ziida beezó, an di n'irkide, an o di-t'iide ki Damas.

12 Angen i d'ede wede sundi Ananiyas, yon geñ yi seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me, Yawudiyagi pay adda Damas geñ an yi tamma. 13 Yo y'a iido y'a n'uuna, wo y'o di ruute, y'ede: "Sool leema ki nuñ, edayá i t'ohon!" Wo a kaamiki edayó a t'ihina ni wolliyto, wo Ananiyas n'a yi wulle kereñ. 14 Wo y'o di ruute sey, y'ede: "Raa ki mongidagin yi ki biire ti kaagine too kono k'a suuna

munda wede yon yi dehu, k'a wolle yode danjal wede ki diine me, wo k'a olliga ono don adfiya ti bizí. 15 Geñ kee k'a kizita taayadi a duwo pay, a munda wede ki wulle wo k'illiga. 16 Wo anken ki delliso moo sey me? Ki t'oozo, an ki ti suygo batem wo ki tondo suma Galmeega, y'a di booye oldikadá."»

Zina Pool di don Yawudiyagi ye

17 «San man n'a-gime ki Zeruzalem. Onniyo soo man ni-t'iide adda Boy Raa ni tonduyo Raa, aame geñ o d'iide munda aa suniye, 18 Galmeega n'a yi wulle, wo y'o di ruute, y'ede: "Kesiko ki t'adfo ti Zeruzalem me, kono don siido en an k'oyya ye taayadá ere k'an kizita a urzi nuñ me." 19 Nuñ ni di ruute, n'ede: "Galmeeki nuñ, kane ton an suune ni sooru k'adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso min, kono ay ti'n sedfu don i ziipe addan a kee, ay di'n kossiyto, ay di'n obe adda dangay. 20 Wo aame an iide Etiyen wede kazita taayadá ton, nuñ ede, nuñ ton adda a munda wede ize geñ me, nuñ wede boohiyo kallagi ki don i t'iide tówwadi." 21 Man Galmeega y'o di ruute, y'ede: "Ton man k'engilo, ni k'agisa ki dokki ki tukki don kane Yawudiyagi ye."»

Pool ti goole k'asigiryagi Romeñ

22 Kane d'oj duuru gen an di y'ollige Pool me bini a onami d'oj k'ita genno man, aame gen an d'iise d'ollite, an'de: «Wede en kun y'odo! Kun y'odo! Kun y'oola yi lekka ye a siido ette!» 23 Wo an di d'ollite ki d'ollite, kallagan an t'id'dipe, an d'oggiso siido i d'oozige odde k'awwa. 24 In'kino man goole k'asigiryagi Romen y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Wede en kun ti y'elo adda boy wede zakidi wo kun ti y' dekkito ti karre, kono y'a roota ono d'oj d'erec. Ni dehu n'a suune ki moo me duwo an d'ollite a tukki yode me.» 25 Aame an y'iise kettiso ki dekkisadi ti karre man, Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi meeda a sirpadi, y'ede: «Oogoro t'ele urzi ko a wede ti siido Romen kun di y' dekkite ti karre, daa k'ollige bizi me?» 26 Aame goole k'asigiryagi meeda gen y'illiga in'kino man, y'a iide, yi di gize a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «K'a elko do a naabo ere k'isiyo ette, kono wede en yon wede ti siido Romen.» 27 In'kino man goole k'asigiryagi pay gen y'a iide k'ume Pool, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee ti siido Romen kotto ko, k'o ki ti rooti do?» Pool y'a ruute, y'ede: «Eyye, nun ti siido Romen.» 28 In'kino goole k'asigiryagi pay yi di ruute, y'ede: «Nun n'a ele sonko

baadan doo min n'a t'ize wede ti siido Romen kollo.» Pool yi di ruute, y'ede: «Nun t'ume an n'ehe min wede ti siido Romen too.» 29 Kesiko kane d'oj an di y' kosse gen an di lid'de ti tuddi me, wo yo goole k'asigiryagi pay ton orgiso t'a yi ziida, kono yi ti gittite Pool ti zin'ziri, wo an'ken yi zuune kacin yon ti siido Romen.

Pool a daana d'oj deero

30 Goole k'asigiryagi pay gen yi dehu y'a suune urzi wede d'erec, munda wede Yawudiyagi an sakiysa Pool. In'kino man soggo y'an di ruute a deero d'oj sedefe wo a deero booro Yawudiyagi pay an di-t'ogiye. Sar Pool zin'ziri an i di t'iize, an di-y'ud'do, an di-t'iide ki daanadan.

23

1 Aame Pool y'iina a daana kane deero Yawudiyagi man, yi di'n wolliyo teben adda k'edayan, wo y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nun, nun daayum a sooruzo ere a daana Raa gette a elkisado ni suune munda k'ulsuko a tuddo umbo.» 2 Man mozigo goole d'oj sedefe sundi Ananiyas y'an di ruute a d'oj a sirpa Pool, y'ede: «Kun i-ti y' daana bizi me.» 3 In'kino man Pool yi di ruute, y'ede: «Kee ton Raa y'a ki daana, kee wede aa waaya lee an aa t'ele buuye tuware, a t'ihina

* 23:3 23.3 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 13.10-15.

saŋ t'a oora* . Kee ki-guune k'a deŋka booro a eedó a urzi k'oogoro, kaciŋ a urzi k'oogoro ye a doŋzá k'an di rootiyo ki kossiyadó.»

⁴ Kane doŋ a sirpa Pool an i di ruute, an'de: «Kee mozigo goole doŋ sedefe ki Raa miŋ ki di y' kalda!»

⁵ Pool y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nuŋ, ni ki suune ye yoŋ mozigo goole doŋ sedefe me, kono ni suune ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede goole ki siid'adá ki ki y' kilde ye†."»

⁶ Pool yi suune kane deero Yawudiyagi geŋ itadaŋ Saduseyeŋ wo soŋ Pariziyen. Inŋkino maŋ y'a idili a daanadaŋ, y'ede: «Zemba ki nuŋ, nuŋ Pariziyen, maawó toŋ Pariziyen, kono kamo ni zaapu elkisadó onniyo soo Raa y'a balda doŋ i t'inda, geŋ kono k'inŋkino an dekkiyo booro a eedó me.» ⁷ Aame kane Pariziyen ti Saduseyeŋ an illiga yi ruute inŋkino maŋ, an d'iiziga niikiyo ti tuddaŋ, wo a ogiysadaŋ gette an t'ihinte. ⁸ Inŋkino maŋ kane Saduseyeŋ an rootiyo doŋ i t'inda geŋ an ki ti balda ye, maaleekiyagi ti undiyagi toŋ umbo, wo ki kane Pariziyen an ambu baldiya ede, wo maaleekiyagi ti undiyagi toŋ ede. ⁹ Inŋkino maŋ an di niikite ti tuddaŋ bini a t'iiziga tarkuuse baadaŋ, wo doŋ suuniyo k'oogoro

oŋgo ti diine Pariziyen geŋ an d'iiziga, an di niikiyo ki toogo, an'de: «Kaye munda ulsu a tukki wede eŋ ay k'uune ye, naabadí ette ise unde koo maaleeka gi-ruute koo maŋ.» ¹⁰ Niikiyadaŋ ti koliyo ti koliyo bini goole k'asigiryagi pay toŋ i di t'ele orgiso, y'elkiyo Pool an ti y' sittita. Inŋkino maŋ y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Kun ti y' deegi, wede eŋ kun ti y'adfo ti diine deero Yawudiyagi me, ti beezaŋ kun ti y'oobo, kun di-t'odo k'adda boy wede zakidi.»

¹¹ A didfo gette Galmeega y'a gize tuddí a Pool, yi di ruute, y'ede: «K'omboŋ, a Zeruzalem eŋ taayadó k'an ti gize, wo i dehu a geeger ki Room toŋ k'an di kizey kay.»

Koniyo k'eego ki tôwwo Pool

¹² Soggo ti soohe maŋ Yawudiyagi oŋgo an t'ugiye kaŋ ombide, an a-ti nîime tuddaŋ a daana Raa, an'de: «Ay k'ooma ye, ay ki siba ye aame Pool ay ki y'îida ye maŋ.» ¹³ Doŋ i nîime tuddaŋ inŋkino kane kuuli ada pide ti makumu. ¹⁴ Wo kane an d'inŋgile, an d'uuney deero doŋ sedefe ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, wo an di ruute, an'de: «Kaye ay ele tuddey ay a-ti nîime tuddey ti suma Raa, aame ay-iima wo ay-iiba ki poone Pool ay ki y'îida ye maŋ, a golladey. ¹⁵ Inŋkino maŋ kune ti kane deero booro

† 23:5 23.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 22.27.

Yawudiyagi pay kanj soo, k'un tondo goole k'asigiryagi pay y'un di y'adfo Pool ki daanagun sey, aa kun dehu kun di wolle onami ki koduwo genj me. Kaye batum ay t'ikkima tuddey, ay di y' t'ida ki poone y'a aana ume kune genj me.»

¹⁶ Wo ulo bilzi ki teema Pool genj, onamanj y'a illiga an koniyo eego a tukki Pool me. Kesiko y'a ukke k'adda boy wede zakidi. Yiiney manj yi di ruute a Pool ono donj y'illigo me. ¹⁷ Injino manj Pool yi wiike wede soo ti diine deero k'asigiryagi, wo yi di ruute, y'ede: «Ulo bilzi enj ki di t'odo k'ume goole k'asigiryagi pay, i-d'ede ono yi di rootey.» ¹⁸ Goole k'asigiryagi genj bilzi y'a di-t'iide k'ume goolayanj, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dangay Pool y'a ni wiike, wo y'ede bilzi enj n'a di-t'edi k'ume kee kono i-d'ede ono y'a-di roote.» ¹⁹ Yo goole k'asigiryagi pay genj bilzi yi ziida a beezi, wo an aa d'irga siidanj. Manj y'a yi tunde, y'ede: «Ki dehu k'o di roote moo me?» ²⁰ Injino manj bilzi yi di ruute, y'ede: «Kane Yawudiyagi onamanj an ti'n iide, an'de soggo manj an gi di tonda Pool k'an di y'adfa, k'an di y' t'ela k'ume deero Yawudiyagi sey, aa an dehu an di wolley onami ki koduwo. ²¹ Wo kee k'amba ye onamanj me, kono kane kuuli ada pide ti

makumu genj ti diinayanj donj sonj an t'ombidey, an di y' delley. Kane an ele tuddan an a-ti niime an k'ooma ye, an ki siba ye daa Pool an ki y'iida ye manj. Tuddan an t'ikkima an delliyo minj, kee k'an t'ele urzi k'an di y'adfo baa.» ²² Aame goole k'asigiryagi pay genj yi t'illiga injino manj, a bilzi'nj yi di ruute, y'ede: «A wenda soo tonj ki rootey ye ono donj k'o d'iido enj me, wo anken k'engilo baa.»

Engilso ki Pool a didfo ki Sezare

²³ Sanj manj goole k'asigiryagi pay genj yi wiike donj sire ti diine deero k'asigiryagi, y'an di ruute, y'ede: «Kun waako asigiryagi meeda sire, asigiryagi ti punzigi ada sarat, wo asigiryagi donj ti aryagi meeda sire, kun t'okkonj tuddugunj, kun d'engila ki Sezare‡ a didfo duwo an t'iima manj. ²⁴ Wo kun aa wollo punzigi a Pool y'a kila, kun di y' boohoy y'a d'aaney ti toose a ume Peelikis goole siido me.» ²⁵ Injino manj yi di riine mattup a Peelikis, y'ede:

²⁶ «Mattup ette a-raaniya nunj Kilood Liziyas, a kee Peelikis wede suma, goole siido. Ki poone n'a-t'ize toose. ²⁷ Wede n'a y'agisa enj, kane Yawudiyagi an di y' ziida, an dehu an di y' t'iide. Wo aame ni zuune yonj ti siido Romenj

‡ 23:23 23.23 Sezare: Geeger meeda, ume k'asigiryagi baadanj.

man, ti asigiryagó n'a ukke, n'a-y'udfo ti beezan me. ²⁸ Wo ni dehu n'a suune munda wede Yawudiyagi an yi sakiysa ki moo me man, inkinó n'a-di t'iide k'ume fon deero booro Yawudiyagi. ²⁹ Man n'a zuune Yawudiyagi an yi sakiysa a urzi k'oogiradan, wo de a urzi k'oogoro Romen geñ munda ulsu yi k'ize ye i di t'ide k'unto ise ki dangay ton man. ³⁰ Wo an oo ti gize kane Yawudiyagi an ti gitte onaman an koniyo eego a tukki yode geñ me, inkinó man kesiko n'a-di y'igibe. Wo a fon i yi sakiysa'n n'an di ruute, n'ede: "Kun'do, kun di wolloy onamgun a daanada."»

³¹ Inkinó man kane asigiryagi an t'ize munda wede goolayan y'an ruute me, an ti y' wiike Pool an di t'iide, an d'iiney geeger Antipatiris. ³² Soggo man kane asigiryagi fon ti zondan an di-gime k'umayan ki Zeruzalem, wo kane ti punzigi an d'ingile ki daanadan ti Pool me. ³³ Aame kane asigiryagi ti punzigi geñ an iiney a Sezare man, an i d'ele mattup gette a goole siido gettiyo, wo an i-di y'ele Pool a beezí. ³⁴ Goole siido geñ y'a wulle mattup gette, wo y'a tunde Pool, y'ede: «Kee a siido tuuku an ki k'ehe me?» Pool y'a ruute, y'ede: «Nuñ ti siido Silisi.» Aame yo yi

zuune Pool ti Silisi man, yi di ruute, y'ede: ³⁵ «Aame fon i ki sakiysa an iina man, n'a ki tondita kollo.» Wo y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di y' boophe adda boy mozigo Erod.

24

Pool a daana Peelikis

¹ Aame Pool yi ize onniyo paat a Sezare man, mozigo goole fon sedefe Ananiyas ti fon i dokkiyo Yawudiyagi miibi, an aa wiiko wede k'ooniyo sundí Tertilus. Kane pay an d'iina, an t'iide daana Peelikis goole siido, an i-di t'iide taaya a munda wede an sakiysa Pool. ² Goole siido y'a igibe an di wiiko Pool, wo aame y'iina man Tertilus y'a iise pettiyo bizí, y'ede: «Kee wede suma, goole siido, ti beeko ere ki kee kaye ay lekkiyo adda siido pay ti toose, wo t'urzi suuniyo ki dokkiyo fonza ay wolliyo suldi fon beehiye pay k'ikkimta me. ³ A suldi fon pay ay ooniyo inkinó geñ, a peedo tuuku ise a ume muno ton man, kaye sundá ay gi di sedfiyo ye. ⁴ Nuñ ni ki ti t'osse ye, inkinó man ti beeko ere ki kee, ni dehu k'ay di'n olliga ki peedo boolon danjal. ⁵ Kaye ay yi wulle man wede en yon ulsu zimolo, y'ay ti'n daggiya kaye Yawudiyagi pay adda duniya me. Wo yon goole ki fon i daaniya Isa wede

§ 23:31 23.31 Antipatiris: Geeger a diine Zeruzalem ti Sezare, i d'ede boy zakidi k'asigiryagi Romen.

ti geeger Nazaret. ⁶ Y'a dihe Boy kamileŋ ki Raa toŋ y'a ti y' lette, y'a y'ise ganigi. Injino ay di y' ziida, lay di dihe ay t'ise booro a urzi k'oogiradey, ⁷ wo goole k'asigiryagi pay sundi Liziyas y'a ukko, ti toogo baadaŋ y'a y'uube ti beezey me. ⁸ Saŋ maŋ Liziyas y'an di ruute, y'ede: "Kun'do, kun di wolley onamguŋ a daana kee goole siido." Injino maŋ kee batum, aame ki y'iisa tondiso maŋ, k'a suuna munda wede ay yi sakiysa derec, geŋ onamó injino.» ⁹ Kane Yawudiyagi geŋ onamaŋ ti Tertilus soo, an'de: «Eyye, onamí yi ruute geŋ derec.»

Ono Pool a daana Peelikis

¹⁰ Injino maŋ goole siido y'a ize likuw ti beezi a Pool kono y'a roote, maŋ yon y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni suune kee wede dekkiyo booro ki siidadey iide ozzinagi baadaŋ, injino maŋ a onamó doŋ n'a-deege bizó a daana kee eŋ, nuŋ ni zaapo addó a kee. ¹¹ Kee batum ki wollo kay, onniyo koomat makumu sire toŋ i k'iide ye, ni gili Zeruzalem ki ottilso a Raa me. ¹² Adda booro Boy Raa wenda soo toŋ yi ki n'uuney, ni ki ni-ikiyto ti wede tuuku ise n'an k'eliyto ono a doŋ duuru ye, wo geŋ adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, ise a omagi doolo adda geeger toŋ maŋ. ¹³ Wo kane doŋ eŋ, ankenno munda wede

an ni sakiysa, an k'aane an ki ti y' roote derec ye. ¹⁴ Wo munda wede n'a roote a daanadá t'addó pay enno: Nuŋ ni naabiya a Raa wede ki mongidagey a urzi wede aware. Ki kane Yawudiyagi an'de urzi geŋ derec ye, wo de nuŋ n'umbe a suldi doŋ pay an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi. ¹⁵ Wo nuŋ toŋ ni zaapu elkisadó a Raa, aa kane Yawudiyagi batum an zaapu elkisadaŋ, kono kane doŋ ki diine wo doŋ ki diine ye pây, an di balda ti unto a onniyo k'ita maŋ. ¹⁶ Kono kamo ni d'eliyo tuddó, kono daayum a elkisadó ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo a daana Raa wo a daana duwo me.

¹⁷ Ozzinagi baadaŋ nuŋ umbo, injino n'a-gimo ki Zeruzalem n'an d'iido ti soŋko ki noogiyo a doŋ siidadó doŋ weedayan umbo, wo ni-d'ise sendikagi a Raa. ¹⁸ Geŋ injino n'iide k'adda booro Boy Raa, an di n'uuney aame ni t'ize aade ere kee wede k'a t'ise kamileŋ a daana Raa, duwo ti nuuno umbo, wo munda ki tarkuuse toŋ umbo. ¹⁹ Wo de i n'uuney kane Yawudiyagi miibi ti siido k'Aazi. Kane ede a daanadá maŋ, a-di roote kane munda wede n'ize ulsu aame an d'ede rootiyo a tukki nuuno maŋ, miŋ kane umbo. ²⁰ Wo injino toŋ, kane doŋ a enno eŋ an rooto dimme wede tuuku n'ize aame an dikke

booro a eedó a daana deero booro Yawudiyagi me. ²¹ Wo ni suune n'ize munda soo danjal, ni ruute ti golla awwa a daana kane, n'ede: "Nuñ n'elkiyo baldiya ki don i t'inda ede, kono kamo anki an d'o t'iido booro ki daana kune me."»

²² Peelikis geñ yon y'a zu-une kereñ onaman a urzi k'Isa Almasi me, mañ booro y'a t'ihira k'onniyo doolo, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun dello, aame Liziyas y'iido mañ, n'un di wolla onamgun kollo.» ²³ Yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki y' booho Pool adda danggay, ki-d'oolo urzi boolon a munda wede yi dehu y'aase, wo a lanziyagi ton k'an oolo urzi an d'ette an ti y' wolle.»

Pool ozzine sire adda danggay

²⁴ Onniyo miibi k'ita mañ, Peelikis ti eddi Dirusil, tod'te Yawudowo, an d'iide k'ume Pool. Mañ Peelikis y'a yi wiiko, kono yi dehu y'a y'olliga a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ²⁵ Mañ Pool y'a iise kazita mummino kee wede k'a lekke ki dine, tudda k'a ti seeda, wo mummino onniyo k'ita Raa y'a dekkey booro a tukki duwo pay me. Inkiño Peelikis i-di t'ele orgiso, yi di ruute, y'ede: «Anken k'engilo, aame onniyo ni ki diha mañ, n'a ki waaka kollo.» ²⁶ Y'elkiyo son Pool yi di t'eela sonko, inkiño yi di y' waaku daayum an di

pelkiyo ti yode. ²⁷ Ozzine sire geñ i-t'ingile inkiño, mañ Peelikis an ti y' bilke ti Porsiyus Pestus. Wo yode Peelikis geñ yi dehu Yawudiyagi ulban an d'ise unse, mañ Pool y'a y'iili adda danggay.

25

Pool a daana Pestus

¹ Aame Pestus y'iina a siido gettiyo mañ yi d'ize onniyo ado, mañ y'a-gili ti Sezare ki Zeruzalem. ² Deero don sedefe ti deero Yawudiyagi geñ an d'iide, an i di t'iide taaya a tukki Pool, an di y' tunde wo an di koddime, an'de: ³ «K'ay ise beeko mañ, Pool k'adi t'etto ki Zeruzalem.» Wo kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddan kono an di y' t'ida urzi. ⁴ Wo Pestus y'an di ruute, y'ede: «Pool yon adda danggay a Sezare, san mañ nuñ batum nikima k'ummey me.» ⁵ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Don deero ti diinagun an di-deega ti nuuno ki Sezare, wo aame munda wede Pool y'ize ulsu geñ, on o-di t'idey taaya.» ⁶ Pestus yi d'izo onniyo gessire koo koomat dan danjal a Zeruzalem me, san y'a-gime ki Sezare. Ti soggatú mañ y'a-guune a ume k'isiyo booro, wo y'an di ruute an di wiiko Pool. ⁷ Aame Pool y'iina mañ kane Yawudiyagi don iido ti Zeruzalem an di ti duule, an d'orbite ono baadan wo ulpi siidan a tukki Pool me, ono

ɗon an orbite geɗ an k'aane an ki ti'n roote derec ye. ⁸ Wo Pool k'oofibe k'eedi, y'ede: «Nuɗ ni k'ize ye munda ulsu a urzi k'oogoro Yawudiyagi, a urzi Boy Raa, ise a mozigo goole ki Romenɗ toɗ maɗ.»

⁹ Yode Pestus geɗ yi dehu Yawudiyagi ulbaɗ an d'ise urɗse, inkiɗo maɗ y'a tunde Pool, y'ede: «Kunuɗ ki dehu k'a ette Zeruzalem, in t'isey booro k'onamá a ɗaanadó a ummey ko?» ¹⁰ Pool

yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, nuɗ ettiɗ booro ere aa a ɗaana mozigo goole ki Romenɗ, onamó kun ti'n wollo a enno. Nuɗ munda ulsu a Yawudiyagi n'an k'ize ye, aa kee batum ki suune.

¹¹ Wo aame ki kotto ni suune ni t'ize oldiko wo ni t'ize munda o t'ide k'unto maɗ, ni ki-tooge ye n'a t'inda. Wo ɗe aame munda wede an ni sakiysa eɗ derec ye maɗ, wenda wede i-t'oone urzi an di'n t'ele a bey kane umbo. Nuɗ booradó ette a aaney di mozigo goole ki Romenɗ.»

¹² Inkiɗo maɗ aame Pestus an ti ruute ti ɗon i-d'eliyo kooke maɗ, yi di ruute, y'ede: «Kee k'unte suma mozigo goole ki Romenɗ geɗ, k'a enjila ki ɗaana yode mozigo goole ki Romenɗ.»

Pool a ɗaana Pestus ti Agiripa

¹³ Onniyo miibi k'ita maɗ, mozigo Agiripa ti teemadi Berenis an d'iina a Sezare, an i-di t'iso toose a Pestus. ¹⁴ An likke onniyto baadaɗ anɗenno, aame geɗ Pestus

yi di t'iide taaya a mozigo kono Pool geɗ me, y'ede: «A eɗ i d'ede wedusu Peelikis yi iili adda ɗanɗay. ¹⁵ Aame n'iide Zeruzalem geɗ, deero ɗon sedefe ti ɗon i dokkiyo Yawudiyagi an d'ede ono ti yode, wo an di n' tunde an'de, ni rooto yo eɗ booro ti y' ziidfa. ¹⁶ Wo n'an di ruute, n'ede: “Kaye Romenɗ ay k'isiyo ye inkiɗo me, daa ki wede an i-gi d'iide k'ume booro yi ki ɗiige bizi a ɗaana ki ɗon i yi sakiysa ye me.”

¹⁷ Inkiɗo maɗ kane an t'iido kenno ki sirpadó, wo soggo maɗ kesiko n'a-guune a ume booro wo n'an di ruute Pool an di y' wiiko ki ɗaanadó.

¹⁸ Wo kane ɗon an yi sakiysa geɗ an iina maɗ, an ki ruute ye a suldi ɗon oone aa nuɗ n'elkiyo y'ize me.

¹⁹ An d'ede niikiyto ɗanɗal ti yode a urzi daaniya Raazaɗ, wo a tukki wede soo sundi Isa yon geɗ y'inda wo Pool y'ede yon zeere. ²⁰ Wo

nuɗ ni ki suune ye urzi dekkiyo booro a ono geɗ me. Inkiɗo maɗ n'a tunde Pool y'a ette Zeruzalem, an t'isey booradaɗ a ummey a onamaɗ geɗ me. ²¹ Wo

Pool y'a-tuuge, y'a dihe y'a t'ette ki ɗaana mozigo goole ki Romenɗ, yode a wolley onamaɗ me. Inkiɗo maɗ n'an di ruute a asigiryagi an di y' boohe a ɗanɗay bini onniyo ere n'a ti y' t'igiba k'ume mozigo goole ki Romenɗ.» ²² Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Nuɗ batum ni dehu wede geɗ n'a

y'olliga.» Pestus yi di ruute, y'ede: «Soggo k'a y'olliga.»

²³ Injino man ti soggatú mozigo Agiripa ti teemadí Berenis an t'usso kallagi moziko, an t'iide ti deero k'asigiryagi wo deero siido adda biino ere k'ogiyso. Man Pestus y'an di ruute donzi, Pool an di y' wiiko.

²⁴ Aame geŋ Pestus y'a ruute, y'ede: «Mozigo Agiripa wo kune don pay ti kaye, kun wollo wede eŋ, kane Yawudiyagi pay an d'iido an o di ruute ono a eedí. An di n'uuney a Zeruzalem, wo an d'iido kenno pay, an dollite wede eŋ i-k'ede urzi y'a ki lekke zeere ye baa.

²⁵ Wo ki nuŋ, ni k'uune ye munda wede ulsu y'ize i-di t'iide k'unto me, wo de yode batum y'ede onaman eŋ an i dengey mozigo goole ki Romen. Injino man ni dihe n'a ti y' t'igibe k'ummey ki daana yode. ²⁶ A tukki yode eŋ ono don ni di raaje a mozigo goole ki Romen ni ki'n suune ye. Kono kamo n'a di-t'iido ki daana kune, wo toc miŋ ki daana kee mozigo Agiripa. Kun ti y' tundita man, koo ni-t'oono ono don n'aana ni di raaja a yode me. ²⁷ Derec ye, k'a t'igibe wede dangay ki Room daa ki suuniyo munda wede ulsu y'ize me.»

26

Ono Pool a daana k'Agiripa

¹ Aame geŋ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede:

«Ki rooto, ki-deego bizá.» Injino man Pool y'a umbe beezí, wo y'a iise deegu bizí, y'ede: ² «Mozigo Agiripa, anki nuŋ ulbó unse n'aane n'a roote ono don n'a-deege bizó a daana kee, a sulfi pay don zembadó Yawudiyagi an ni sakiysa, ³ kono kee ki y' suune koduwo pay urzi k'oogoro Yawudiyagi ti niikiyadan te. Injino n'a ki tonde, ono don ni roota eŋ ki'n olliga man.

⁴ Kane Yawudiyagi pay an ti suune lekkiyadó ere ni likke t'ume nuŋ obulsu a daana donzó a Zeruzalem me. ⁵ An ni suune ti kaagine to, lekkiyadó ni likke a urzi wede ki Pariziyen, urzi wede oone baadan ki sooru a urzi k'oogiradey me, kane batum an t'ese derec aame an dehu man. ⁶ Wo anken an dekkiyo booro a eedó kono ni zaapu elkisadó a ono don Raa y'a ruute y'an t'ela a mongidagin. ⁷ Kane boha bumbiyagi koomat makumu sire ki donzó geŋ, an zaapu elkisadan an di wolla dangiya ki sulfi don Raa y'an ruute t'urzi naabo an isiyo daayum onnu wo diddo a yode. Mozigo Agiripa, nuŋ ton ni zaapu elkisadó injino, geŋno munda wede kane Yawudiyagi an ni sakiysa me. ⁸ Ki moo me kune Yawudiyagi kun elkiyo munda geŋ i ki t'ise ye, Raa y'a balda don unto me?

⁹ Para'ŋ nuŋ ton man n'ilke don umbe a suma

k'Isa wede ti geeger Nazaret geŋ, t'urzi tuuku toŋ maŋ n'aana ni'ni deyya. ¹⁰ Geŋ naabo gette a Zeruzalem n'a-t'ize. T'urzi toogo ere n'uune ti deero doŋ sedefe, doŋ ki Raa baadaŋ n'a ti'n zidde danŋay, wo aame an dehu tōwwadaŋ toŋ ni d'ooyiso. ¹¹ Daayum ni d'ettiyo k'ume soo me soo me, k'adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, kane ni di'n dabirsa kono ni dehu ki toogo an di kilde suma k'Isa. Kono kane geŋ n'a t'ize aa gede maade, an t'ombiyo geegiryagi ki siido doolo toŋ ni di'n daaniya.

Taaya Pool mummino y'a ziipe addi a Isa me

¹² Geŋ inŋino onniyo soo n'ingile ki Damas ti toogo wo ti urzi naabo ere deero doŋ sedefe an o ele. ¹³ K'ollo kay mozigo Agiripa, aame nuŋ a urzi wo peedo t'ize diine geŋ, ni wolliyo toore wiliŋ i dŋigo ti kandaane, a jiiere toore peedo, a dŋige tuddó wo a tukki doŋ a itadó pây. ¹⁴ Kaye pay geŋ a t'ibi ramama a siido, wo n'ollige golla ti rootiyo ti ono doŋ k'Eber, t'ede: "Sool, Sool de moo me ki ni dabirsa me? Kee ki k'aana ye, kee'ŋ aa buru a bey galmeegi yi yi kossiyo." ¹⁵ Maŋ n'a tunde, n'ede: "Galmeega, de kee wee wee?" Wo yo Galmeega y'a ruute, y'ede: "Nuŋ Isa, wede kee ki yi dabirsa. ¹⁶ Wo anŋeŋ ki t'oozo, ki t'ohor. Nuŋ n'a-gize tuddó kono

ni ki biire k'a t'ise wede naabadó, wo k'a rootita a duwo mummino ki ni wulle anŋeŋno, wo a suldi doŋ ki wolla n'a kizita sey me. ¹⁷ Anŋeŋ n'a ki ti-k'adfa ti bey doŋzá Yawudiyagi wo ti bey doŋ kane Yawudiyagi ye. Ni-k'agisa ki tukki kane Yawudiyagi ye, ¹⁸ kono k'an di t'ihiney edayan, t'adda zimolo an t'adfo k'ume toore, wo ti moziko Meeda sitandani an t'etto k'ume Moziko Raa. Aame an ziipa addaŋ a nuŋ maŋ, an t'oono tambobino k'oldikadaŋ, wo an t'oono aggadaŋ t'adda suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi."

Ono Pool a urzi naabadi

¹⁹ Inŋino maŋ mozigo Agiripa k'ollo bee, a munda wede o iido aa suniye ti kandaane geŋ, n'a ki tuuge ye. ²⁰ Wo ki poone n'a iise kazita a doŋ Damas ti doŋ Zeruzalem, wo soŋ a omagi pay ki siido Ziide, wo saŋ a doŋ ongo ki siidiyagi doŋ kane Yawudiyagi ye. N'an gizite an di-kime lekkiyadaŋ, an di-kime ki tukki Raa, wo an di lekke lekkiyo ere i-kaza kane an ti-gime ki tukki Raa ki kotto. ²¹ Geŋ inŋino kane Yawudiyagi an ni ziida adda Boy Raa, wo an dihe an di n' t'ide me. ²² Wo Raa y'a ni buuhe bini anŋi, wo daayum ni kazita taayadi a doŋ pay sunni deero. Onamó ni rootiyo miŋ, kane doŋ nebiyagi ti Muusa an ruutite a munda wede saŋ a aana geŋno, munda ti

doolo n'a ki rootiyo ye. ²³ Ni rootiyo miṅ: Almasi Raa yi biire geṅ, y'a dibire wo y'a bilde ki poone ti diine don unto me, wo y'an di kizite urzi toore wede k'uttiyo a donziṅ Yawudiyagi wo a don Yawudiyagi ye.»

Ono Pool a Agiripa y'a zaape addi a Isa

²⁴ Aame Pool yi-diiḡe bizi iṅkino maṅ, Pestus y'a idili, y'ede: «Pool kee ki t'ukke maade! Ki duuye baadan duuru, anken kee ki t'okko maade!» ²⁵ Pool yi di'n gime onami, y'ede: «Pestus kee wede suma, goole ki siido, k'ollo. Nuṅ ki maade ye, onamo ni rootiyo eṅ d'erec wo a urzizaṅ. ²⁶ A daana mozigo Agiripa eṅ n'a roote onamo daa k'orgiso, kono suldi ize geṅ yon yi suune soo soo. Nuṅ ni suune munda soo i-dande umbo, kono suldi ize geṅ kaṅ ombide ye. ²⁷ Mozigo Agiripa, k'umbe koo a ono don nebiyagi an ruute me? Nuṅ ni suune kee k'umbe a ono geṅ me.» ²⁸ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Kee k'elkiyo miṅ a kaamiki eṅ n'a zaape addo a Isa ko?» ²⁹ Maṅ Pool yi di ruute, y'ede: «Ise ankenno k'ita ton maṅ, nuṅ ni tondiyo Raa, a zaape adde a Isa kee danjal ye, wo kune don pay anki kun n'ollige enno, kun t'ise aa nuuno wo ti zinziri kino ye!»

³⁰ Iṅkino maṅ mozigo Agiripa y'a t'iizi, goole siido

y'a-t'iizi, wo Berenis ti don pay ugiye an a-t'issige. ³¹ Wo aame kane geṅ an t'irga maṅ, an di ruute tuddaṅ, an'de: «Wede eṅ oldiko ere i di t'ide k'unto, ise ki dangay ton, umbo yi k'ize ye.» ³² Wo Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Para maṅ wede eṅ anki in i-d'eeze, aame yi ki ruute booradi t'a aaney di mozigo goole ki Romen ye maṅ.»

27

Agisa Pool ki Room

¹ Duwo an di dihe onniyo ere ay di-kila adda tooko, ay d'engila ki siido k'Itali. Aame geṅ Pool ti don dangay ongo an i-di'n ele a Ziiliyus goole k'asigiryagi meeda, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundaṅ «asigiryagi ki mozigo goole ki Romen.»

² Ay di-gili adda tooko ki siido k'Adiramit t'ambe geegiryagi don a zenḡe ki siido k'Aazi, wo ay d'ingile, Aristarko ti geeger Tessaloni siido Maseduwan ti kaye.

³ Soggo maṅ ay d'iiney a Sidon, wo Ziiliyus geṅ yon beehiye ti Pool me, aame geṅ yi-d'iili urzi y'a ette y'a wollo lanziyagi, kono yi seedo munda wede yi dehu.

⁴ Saṅ tin geṅ ay d'ingile, ay d'umbe ki kese ere maaye baata ki siido ere a diine k'ahu sundutu Siipire, kono maaye a giggirey duuru. ⁵ Ay di diipida bar ere goppon ti siido Silisi ti Pampili, wo ay d'iiney a geeger Mina

siido Liizi. ⁶ A ume geŋ goole k'asigiryagi yi d'uune tooko ti geeger k'Alegzandiri t'ambe k'Itali, wo y'ay ti'n gili adda. ⁷ Ay d'ettiyo booloŋ ti booloŋ, ay d'ize onniyto baadaŋ, ay t'ize ooŋe baadaŋ bini ay d'iiney geeger Sined. Wo de t'urzi geŋ ay k'aaney dokki ye kono maaye baadaŋ, maŋ ay t'udde goppon ti siido sundutu Kap Salmone, ay d'ingile ki zenŋe wede maayayí baata ki siido ere a diine k'ahu sundutu Kiret. ⁸ Ay d'ettiyo ti ooŋe baadaŋ ay seedu ita zenŋe zenŋe, wo ay d'iiney ume wede an yi waaku Zenŋe Majjaane, goppon ti geeger Laze.

⁹ Ay d'ize onniyto baadaŋ doo miŋ ay d'iiney a ume geŋ me, wo anŋeŋ ume a t'ize ulsu baadaŋ sey k'engilso me, kono onniyo tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo* i t'ingile. Inkiŋo maŋ Pool y'an di tuuke kuudaŋ doŋ naabo adda tooko me, y'an di ruute, y'ede: ¹⁰ «Laŋziyagi ki nuŋ, ni wollyo'ŋ torguwo ette in t'isa ooŋe, tooko ti suldi suuk adda pay a latta wo kine toŋ maŋ in di-t'inda, tooko daŋŋal ye.» ¹¹ Wo goole k'asigiryagi geŋ yi zaapu addí baadaŋ a ono wede tuuliyo tooko ti wede tooko batum, a ono Pool yi-ki zaapu addí ye. ¹² Wo soŋ zenŋe wede geŋ yoŋ majjaane ye ki lekkiyo a

ume reele me, kono kamo doŋ baadaŋ an dehu ti tookiyagaŋ urzi ede maŋ, tin geŋ an d'engile an d'aaney geeger Peeniks zenŋe ki siido Kiret. Zenŋe geŋ yoŋ ki dandí ki kese peedo k'ooriyo, wo k'awwa ki kese peedo k'ooriyo. Geŋ anŋeŋŋo an di dihe an di lekkey ume reele me.

Ursiŋo adda bar

¹³ Maŋ i d'iiziga maaye yi baahu pelele ti dandí wo kane an elkiyo torguwadaŋ an engila. Geŋ maala ere i seedu tooko an ti-t'umbo t'adda k'ahu me, wo an d'ingile an seedu ita zenŋe ki siido Kiret. ¹⁴ Wo saŋ maŋ taŋ booloŋ i d'iizigo maaye baadaŋ sundí Erakilon t'adda moŋgali ki siido ere a diine k'ahu gettiyo. ¹⁵ Tooko yi-di d'ingile ay k'aaniya girpiyatú ye kono maaye a giggirey, ay yi d'iili tuddey a maaye y'ay di'n dokkiyo adda bar baa. ¹⁶ Ay d'udde ti dandí siido ŋeŋko ere a diine k'ahu sundutu Koda, ay d'iigire booloŋ ti maaye me. Aame geŋ ay d'ize ki toogo bini tooko ŋeŋko ki naakiwsa tudde ay d'iine girpiyatú. ¹⁷ Kane doŋ naabo adda tooko an a-t'irgo tooko ere ŋeŋko an a-ti gili, wo tooko ere meeda an ti-gittite ti sibbani ki seedutu. An orgiso t'a k'ooro adda dolso ere ki zenŋe ki siido Libi ye, inkiŋo maŋ alboy an di-diggite wo an i-d'iili

* 27:9 27.9 Tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo an isiyo a tere guuge.

tuddan̄ a maaye, yi di'n dokkiyo. ¹⁸ Ursiño gette t'ay di'n tindiwe baadan̄ bini soggo, mañ kane don̄ naabo adda tooko an d'iise seb-biso suldi suuk t'adda tooko k'adda bar. ¹⁹ Wo onniyo k'aduwe mañ suldi don̄ an boohiyo k'okkime tooko, kane pây an aa di-zibbite ti beezan̄. ²⁰ Onniyto baadan̄ ise peedo, ise maldali ay ki'n wolliyo ye, ursiño gette t'a guune zakidi ti suutinso ki suutinso, wo kaye pay wede tuuku y'a elke ay d'utta umbo.

²¹ Don̄ pay adda tooko geñ, onniyto baadan̄ wenda soo ton̄ yi t'eele munda a bizi umbo. Injino mañ Pool y'a t'ihira a daanadan̄, wo y'an di ruute, y'ede: «Lan̄ziyagi ki nun̄, an̄ki kun illigo on-amó, in likko a Kiret mañ, dabar ti daggiya suldi kino i k'ise ye. ²² Wo an̄ken̄ n'un di rooto, kun ombon̄! Wenda soo ton̄ ti diinagun̄ i ki t'inda ye, i dagga tooko sittú. ²³ A diddo ette maaleeka ki Raa wede ni-daaniya wo ni-naabiya geñ, y'a iido sir-padó, ²⁴ wo y'o di ruute, y'ede: "Pool kee k'orgide ye, kee k'a ettey ki daana mozigo goole ki Romen̄. Wo Raa beekadi a eeda gette, don̄ pay adda tooko ti kee en̄ y'an utta." ²⁵ Injino mañ lan̄ziyagi ki nun̄, kun ombon̄ kono ni zaapu addó a Raa, onami don̄ y'o ruute en̄ a-t'etta. ²⁶ Wo kine in'te en̄, in di gohey a zen̄ge siido soo ere a diine k'ahu.»

²⁷ A diddadey ere ki koomat makumu pide ton̄, ursiño t'ay di'n d'engilso daayum ki daggiya adda bar sundutú Mediterane. A diddo meeda mañ, don̄ naabo tooko an owwiyo ay iina goppon̄ ki siido. ²⁸ Mañ an zidde sibe ti maala eego, wo an di zuune sohirko k'ahu kayya ada g'ado makumu sarat, wo ki daana boolon̄ mañ an di-zidde sey, mañ sohirko k'ahu a t'irga kayya ada sire makumu gessire. ²⁹ Mañ an d'urgide koo ise mon̄gali tunda mañ tooko t'a goha. Injino mañ an di gikkite maldali pide deero kettiso ti sibbani a ume k'ita tooko kono t'a-dirse, wo an di delliyo ume a t'ompila, wo ume y'an k'ompilso kesiko ye. ³⁰ Aame geñ kane don̄ naabo tooko an dehu an t'oodi eedan̄, tooko an d'ooli mentú. An d'isiyo aa an kakkisa maldali deero don̄ i seedu tooko a daanatú geñ, an ti-diiige tooko ñen̄ko ki naakiwsa tudde adda k'ahu. ³¹ Wo Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi Romen̄ ti asigiryagi, y'ede: «Kane don̄ en̄ an ki likka adda tooko ye mañ, kune kun k'utta ye.» ³² Injino mañ kane asigiryagi an di-dikkite sibbani don̄ i seedu tooko ñen̄ko ki naakiwsa tudde geñ me, an di-t'iili t'a iire.

³³ Ki poone ume y'a ompila geñ, Pool y'an di ruute a don̄ pay an oomo munda, y'ede: «Kun ollo, an̄ki en̄

un d'ede onniyo koomat makumu pide kun lekkiyo adda k'elkiso wo mosogo, daa k'ombo. ³⁴ Injino maŋ n'un di rooto, wede tuuku toŋ yi oomo munda booloŋ, kono geŋ koduwo un t'eele toogo kono kun d'utta. Wo ililso k'eego soo ki wede tuuku toŋ i ki dagga ye.» ³⁵ Aame Pool yi ruute injino maŋ, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa a daana duwo pay, saŋ y'a burkite wo y'a iise ombo. ³⁶ Injino maŋ kane pay geŋ an d'imbiŋa, an d'iise ombo kay. ³⁷ Adda tooko'ŋ kaye meeda sire uto ada sarat makumu zoot. ³⁸ Aame an t'iimi an isse maŋ, geme t'adda tooko an di zibbite adda bar, kono tooko aa d'ise soodo.

Lattiya tooko adda k'ahu

³⁹ Ume i t'umpile maŋ, siido gette doŋ naabo tooko an gi di zuune ye, wo an di wulle ume dolso ti paate a biza zeŋge, maŋ an dihe tooko an di-t'ette k'ume dolso an iina maŋ. ⁴⁰ Maldfali deero doŋ i seedu tooko an t'ippirte wo an d'iili adda bar, sibbani doŋ an gittite inda doŋ i dokkiyo tooko an t'iizite. Maŋ an di gitte alboy aame daana tooko kono maaye yi di'n ŋaayu k'ume dolso. ⁴¹ Wo an iide'ŋ, an t'iire adda dolso ere a diine bar, tooko a ti ziida. Ume daanatú i-t'iide adda dolso ti k'aane ti k'engile ye, wo ume k'itatú bar t'okko baadaŋ geŋ a dihima. ⁴² Kane asigiryagi geŋ

an dehu doŋ dangay an ti'n t'ide, kono koo tuuku yi suune ahu maŋ, y'utta'ŋ iye. ⁴³ Wo yo goole k'asigiryagi Romen geŋ yi dehu y'a utte Pool, injino maŋ y'an dituuge ki t'owwadaŋ me. Y'an di ruute a kane doŋ i suune ahu'ŋ an t'ofo ki poone, an di-doopo ti nee a siido. ⁴⁴ Doŋ soŋ an di'n diiko, wede tuuku y'a ti soodo a sarpanje, ise a keyali k'inda tooko toŋ maŋ. Wo geŋ injino, pay an t'ifi ahu, an di dippida pay ti bee a siido me.

28

Pool yo a siido sundutú Malt

¹ Aame ay ti diipida ay utte maŋ, siido ere a diine k'ahu gette ay d'illiga kacin sundutú Malt. ² Kane doŋ siido gette an ay di'n ziida ti geyyiso baadaŋ. Angeŋ mizzi toŋ y'a d'iise koppiyo wo ume reele geŋ, an ay di mudde uwwo gidi gidi, an'de: «Kun'di kun ti kooka pay.» ³ Pool y'a-ziki keyyami y'a d'ifi uwwo, wo a wehinko gette makike t'adda y'a udo, y'a y'ihida bezi. ⁴ Aame kane doŋ siido gette an wulle makike yi t'irbe bey Pool maŋ, an d'iise rootiso ti tuddaŋ, an'de: «Wede eŋ wede t'owwo duwo kotto, kono booro ki Raa ti ki dehu y'a ki lekke ye, t'adda bar yi y'udo toŋ maŋ.» ⁵ Wo Pool y'a rittige makike k'adda k'uwwu, wo i ki y'aadumu

ye. ⁶ Kane donj onjo an deliyo, an wolla ooziga woogo, y'oofiba y'ora tul y'inda woogo. Aame an likke kee wo an wulle munda boolon tonj k'aadumu umbo manj, an di-gime elkiyadanj, an'de: «Yo enj raayusu.»

⁷ Ume genj yonj gopponj ti dombi ki wede goole ki poone ki siido ere a diine k'ahu gettiyo, yonj sundi Pibiliyus. Yode genj y'ay di'n ziida ti geyyiso baadanj, wo ay d'ize onniyo ado a boozí me. ⁸ Meeki Pibiliyus genj yonj eeni ekk'onjali, i-di d'orbiyto wo yi dara puuzo. Pool y'a iide y'a ti y' wullo, yi-tunde Raa, manj yi ziipe beezí a tuddí wo yi-d'ele beeko. ⁹ Sanj manj donj k'eeni ki siido gette an d'iidito pay, wo y'an d'ele beeko pây. ¹⁰ A kaye genj donj siido gette an ay d'uttile baadanj, wo a onniyo k'engilsadey tonj an ay d'eele suldi baadanj donj ay dehu ki torguwadey me.

Aaniya ki Pool a geeger Room

¹¹ A ume genj i d'ede tooko sundutú «Raayagi Room» t'iido ti geeger k'Alegzandiri, tode gette ume reele ti ti y'ingile a zenje siido ere a diine k'ahu ettiyo. Iide tere ado manj, ay di-gili adda ay d'ingile. ¹² Ay d'iiney geeger sundutú Sirakuz, aame genj ay d'ize onniyo ado. ¹³ Tinj genj ay ziida ita zenje zenje, ay d'iiney geeger sundutú Reggiyo. Soggo manj maaye

ti d'andi y'a iise baahu, onniyo sire ay d'iiney a geeger sundutú Puzole. ¹⁴ A geeger gette ay d'uune zemba donj i ziipe addanj a Isa, an ay di'n dihe ay d'ize onniyo sarat ti kane. Genj injino sanj ay d'ingile ki Room. ¹⁵ Kane zemba ti Room genj an d'illiga rabiladey te, wo an d'iido okkimayey an d'iina a ume sundi «Suuk ki Appiyus» wo a ume sundi «Ume Moone Ado ki Torgagi». Aame Pool yi'ni wulle manj, y'a ruute koduwo a Raa wo ii d'eele kooke. ¹⁶ Aame ay iiney Room manj, an i-d'ele urzi a Pool y'a lekke siidi ti asigursu soo ki boohiyadi.

Pool yi kazita ono Raa a Room

¹⁷ Iide onniyo ado manj, Pool y'a wiike deero Yawudiyagi donj a geeger Room ki di yode. Aame an t'ugiye manj, y'an di ruute, y'ede: «Kune zemba kuuli, nuñ munda ulsu a donjinj ni k'ize ye, ise a urzi k'oogoro mongidaginj tonj ni k'ize ye, wo tonj a Zeruzalem an di n' ziida dangay, an an di n' ele a bey Romenj. ¹⁸ Kane Romenj an di n' tundite, sanj an dihe an oo d'eeze kono munda n'ize ulsu o di t'iide k'unto an k'uune ye. ¹⁹ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, injino manj nuñ tonj n'a ruute n'ede, booradó i ti d'angey mozigo goole ki Romenj, ankenj o k'ede elkiyo n'a ki kiigira donjó Yawudiyagi ye. ²⁰ Genj

kono k'injino n'a dihe n'un di'n t'ikkima, n'un di roote me. Injino man ni sarkiya zinjiri ette kono ki wede kane don k'Izirayel an zaapu elkisadan.» ²¹ Kane don i t'ugiye gen an i-di ruute, an'de: «Kaye mattup ti siido Ziide soo ton ay k'uune ye a tukki kee me, wo leema soo ton t'ummey i k'iido ye, y'ay di-t'ide taaya, ise y'ay di roote k'ulsu kee me. ²² Wo beehiye ay dehu ay ki-ti k'olliga munda wede k'elkiyo k'a roota me, kono kaye ay suune a munda wede k'a seedu zakidi gen, aame tuuku ton duwo an ki dehu ye.»

²³ An d'ele onniyo ere an di t'ikkima ti Pool kan soo, wo a onniyo gette an d'iide baadan a jiiere, an di y'uuney Pool a ume wede yilekkiyo. Ti soche bini lohe Pool y'an di kazita a urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n tooye k'urzi taaya k'Isa. Y'an kazita injino t'urzi mattup k'oogoro Muusa ti don ki nebiyagi. ²⁴ Don ongo an d'umbe a onami don yi ruutite, wo don son an di-tuuge k'ambu me. ²⁵ A teepiyadan gette an di-tiipe onaman i-ki t'iide kan soo ye, man Pool y'an di ruute min kino danjal, y'ede: «Unde Kamilen ti ruute derec a mongidagun t'urzi nebi Ezayi, ²⁶ t'ede:

“K'odo k'ume duwo en k'an di rootoy, k'ede:

Kune kun d'olliga kereñ, wo ono itadan kun ki ti suuna ye, kun di wolla kereñ, wo munda kun ki y' wolla ye.

²⁷ Derec, duwo en kuwwan an a-ti njiyye danbila kono a k'olliga ye,

edayan an a-t'ippe kono a ki wolle ye,

wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadan an gi di'n suune ye.

An ize injino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nun Raa, n'an t'ele beeko me*.”»

²⁸ Wo Pool y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo koduwo, rabila ere k'uttiyo ki Raa ette an t'elo a don Yawudiyagi ye, wo kane an di-t'olliga.»

²⁹ Aame Pool y'a ti ruute injino man, Yawudiyagi an d'ingile an di niikutu tarkat tarkat ti tuddan. ³⁰ Pool y'a likke ozzine sire a boozii wede y'a ele sonko gen me, don pay ettiyo wollisadi gen yi di'n seedu bey sire. ³¹ Yi kazita urzi Moziko Raa, wo yi dooyiso urzi Galmeega Isa Almasi daa k'orgiso wo daa morkiye munda.

* 28:27 28.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Mattup ki Pool yi riiŋe a doŋ Romenj

*Enj urzi k'ono doŋ kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere Pool yi riiŋe a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger ki Room. Yo Pool batum kaŋ soo toŋ yi k'iide ye botto ki geeger Room te. Adda geeger gette wede doolo i gizite Rabila Majjaanawa te, wo t'urzi k'onamí geŋ d'uwó an di ziipe addaŋ an d'ogiyso ti suma k'Isa. Pool y'an riiŋe kono an di suune yoŋ wee wee, wo soŋ y'an di ruute a suldí doŋ beehiye a jiiere a urzi zaapu k'adde a Isa.

Adda mattup ette Pool yi rootiyo kine d'uwó pay miŋ in t'ize oldíko, inŋino in dilidde ti lekkiyo ere unŋe a daana Raa te. Wo de ankenno in aane in di-kime in di-t'okkiye ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Isa. Pool yi rootiyo Rabila Majjaanawa tod'te toogo ere ki Raa wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addí a Isa, ise Yawudusu ise Yawudusu ye toŋ maŋ. Ki Raa kane doŋ pay i ziipe addaŋ a Isa geŋ yi'ni woliyo pay kaŋ soo, wede a ceere bakadí umbo. Kane geŋ Raa yi'ni woliyo doŋ ki diine a daanadí me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanjiya nun Pool wede naabo k'Isa Almasi. Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa, wo yi n'uuye kese kono n'a kizite Rabila Majjaanawa ki Raa.

² Rabila Majjaanawa ette Raa yi ruute y'an t'ela a d'uwó pay t'urzi nebiyagi an ti riiŋe ti kaaga adda mattupadí. ³⁻⁴ Rabila ette tod'te a tukk'Ulí, Galmeegin Isa Almasi. A urzi tudde geŋ, yoŋ y'udfo ti biza bumbu mozigo Dawut. Wo a urzi k'Unde Kamilen, Raa ti toogadí y'a ti y' gize Isa yoŋ Ulí, aame yi ti y' bilde ti diine doŋ unto geŋ me. ⁵ T'urzi yode ay d'uune beeko ay t'ize doŋ zina k'Isa, kono ay kizite onamí a doŋ Yawudiyagi ye pay, ay an ti'n zaape urzi an zaape addaŋ a Isa, an d'olliga onamí wo an d'ozire eego. Inŋino maŋ i di t'ele suma a yode me. ⁶ Kune toŋ ti diine kane doŋ Isa Almasi yi wiike genno, kun t'ize doŋzi.

⁷ Nun ni raanjiya a kune zemba pay doŋ Raa yi giyye baadaŋ a geeger ki Room, kune doŋ Raa y'unni wiike kun t'ize doŋzi. Geŋ beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koona eggun.

*Pool ti zemba doŋ a
geeger ki Room*

⁸ Ki poone'ŋ, n'a roote koduwo a Raa t'urzi k'Isa Almasi a tukki kune pay, kono adda siidiyagi pay enj d'uwó an rootiyo ki beehiye a urzi zaapu k'addugun a

Isa me. ⁹⁻¹⁰ Raa wede ni-naabiya ti addó pay a urzi kazita Rabila Majjaanawa a tukk'Ulí geñ, yonj yi suune ono ñonj ni rootiyo eñ ñerec me. Aame tuuku ni tondiyo Raa mañ, daayum sundugun ni gi di sefñiyo ye. Wo adda tondiyadó gette ni tondiyo Raa daayum yi dehu mañ, y'o di t'ihina urzi n'a ette n'un ti'n wollo. ¹¹ Injino ki kotto nunj mosogo kune baadañ, ni dehu n'a ette n'un ti'n wollo, n'un d'ette ti munda wede Unde Kamileñ t'o ele, kono un t'eley toogo a urzi zaapu k'addugunj a Isa. ¹² Wo soñ aame n'iiney di kune mañ, in t'ooney toogo ti tudñin, nunj ni t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addugunj a Isa wo kune toñ kun t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addó a Isa kay.

¹³ Zemba ki nunj, ni dehu kun di suune, nunj tañ baadañ n'a dihe urzi n'a ette di kune, wo ñe Raa y'o ki ti ziki aryagó ye bini anki. Ni dihe n'a ette di kune kono naabadó t'aase ti ñaakatú, aakede naabadó ere n'izo a diine ñonj Yawudiyagi ye adda siidiyagi ongo. ¹⁴ Nunj naabadó n'a ette ki tukki ñonj pay, ise ñonj edayanj ohine, ñonj edayanj daa k'ohine, ise ñonj i duuye, ñonj i ki duuye ye toñ mañ. ¹⁵ Kono kamo, geñ a kune ñonj i lekkiyo a geeger Room toñ, ni dehu n'a ette n'un di kizitey urzi Rabila Majjaanawa.

Rabila Majjaanawa i-d'ede toogo

¹⁶ Nunj o k'ede sukuyagi ye a Rabila Majjaanawa te, kono tod'te toogo Raa, wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addí a Isa mañ, ki poone i t'illiga kane Yawudiyagi, wo kane ñonj Yawudiyagi ye. ¹⁷ Injino mañ Rabila Majjaanawa gette ti'n t'oofibe ita mummino ñuwo Raa yi di'n isiyo ki diine a ñaanadí me. Geñ t'urzi zaapu k'addañ a yode ñañjal, wo tode zaapu k'adde a Raa gettinj iide baa. Geñ a-t'iide a ono ñonj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi wolleyo ki diine a ñaanadí geñ, yonj y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.»

Oldíko ñuwo

¹⁸ Wo geñ Raa t'awwa ti kandaane yi ñeegu kulkuwadí a tukki ñonj pay isiyo oldíko ere tuuku ti yode wo a ñonj isiyo sulñi pay ki diine ye, ti naabadañ gette kane ñerec ki Raa an i t'eegirso ti-ki t'adñiya ye. ¹⁹ Ki too mañ sulñi ñonj ñuwo an aane an di suune a tukki Raa geñ, a kane sulñi geñ kereñ, kono Raa y'an ti'n gize. ²⁰ Toogo Raa i lekkiyo ki daayum, wo Raa batum yonj mummino, ki ki ti y' wolle ye. Wo ñe t'ume Raa y'ikkima duniya bini anki toñ mañ, kane sulñi ñonj in ki'n wolleyo ye geñ, kane ñuwo ñonj eedañ soodo a

* 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4.

elkiso, an aane an di'n suune t'urzi suldi don y'ikkima genno. Injino man kane duwo gen, a daana Raa ono don an di roote k'oodibe k'eedan umbo. ²¹ Kane an suune adda k'addan Raa yon ede, wo de an gi di y' tamma ye, wo an ki rootiyo ye koduwo a yode Raa me, ki too man an di t'imme min yode Raa. Wo kacin kane a elkisadan ere daa k'urzutú gette a ti'n lidde, wo t'elkisadan ere umbo gette an di lekkiyo adda zimolo. ²² An elkiyo kane an d'ede suuniyo k'ono, kacin an t'ize maadagi. ²³ Ki too man an di t'imme gooliko Raa yode wede i k'unto ye, wo min a olde yode an d'ikkimta longayi don i deeyiso aa wedusu i d'unto, aa embi, aa seydi don zondan pide pide, wo aa seydi don i morkimso a siido.

²⁴ Kono k'injino Raa y'an iili kono an d'ise suldi pitiŋko don tuddan ti dehu genno, gen an ti lattiya tuddan ti suldi sukiyagi don an isiyo gen me. ²⁵ Kane derec ki Raa an d'iili, wo a olde tode an di daaniya urzi lohito k'ono. An d'ottilso wo an di naabiya a suldi don Raa y'ikkima, wo a yode batum wede ikkima suldi pay gen, an i-ki d'ottilso ye wo an i-ki naabiya ye, ki too man duwo an di y' t'imme ki daayum! Eyye.

²⁶ Kono kamo Raa y'an iili kono an di naapu, an

d'isiyo suldi sukiyagi. Kane erayi ki moone ti kuuli aa Raa yi dehu an d'iili, wo an di moonite ti tuddan, gen munda wede Raa yi ki dehu ye. ²⁷ Kane kuuli ton injino kay, ki moone t'erayi aa Raa yi dehu an d'iili, wo tuddan t'an d'an t'umbe berber ki moonite ti tuddan, an d'isiyo suldi sukiyagi. Injino a sooruzan ere oldo gette, an d'ooniyo dangay ere derec a naabadan.

²⁸ Wo kane duwo an dituuge an di suune Raa me, gen Raa y'an iili adda k'elkisadan ere oldo gettiyo, injino an d'isiyo suldi don k'isiyo ye. ²⁹ Kane addan it'utune t'ita suldi pay don ki diine ye. An d'isiyo ulsu mirsi, an d'okkiso a suldi pay, kane bundidi, addan an zaapu baadan a suldi duwo, an towwo duwo mirsi, an di dehu ono k'ulpi, an daggiya duwo ti metinjo, an d'isiyo suldi don ulpi k'a ki wolle ye, wo an di rootiyo ono butte a tukki duwo. ³⁰ An dekkiyo duwo, kane adu ki Raa, an kaldita duwo, an di koliyo tuddan, an tamma tuddan t'ono bizan, elkisadan tin ki dehutu k'urzi k'isiyo k'oldfiko ere aware aware, wo k'ollige k'ono maawan an di-toogiyu. ³¹ Kane gen an t'isiyo aa don elkisadan umbo, an a-ki ti sooru ye a onaman don an rootiyo me, geyyiso tudde an k'ede ye, wo an ki wolliyo sommagi duwo ye. ³² Ki kotto kane

an'ni suune ono don derec ki Raa yi ruute, y'ede kane don isiyo suldi don ulpi injkino gen, an iide k'unto. Ton man kane suldi gen an ki'n ooliyo ye, wo tin genno ton kane an an tettiso bey a don isiyo suldi injkino gen me.

2

Booro ki Raa

¹ Injkinoo kee k'ise wede tuuku ton, ki dekkiyo booro a tukki don ongo man, a daana Raa ono don k'a rootey k'oodibe k'eeda umbo, kono aame ki dekkiyo booro a tukki don ongo wo kee ton k'isiyo aa ki kane kay man, gen kee batum booro ti ki ziida. ² Wo kine in suune Raa gen, yon yi dekkiyo booro a urzi wede derec a tukki kane don isiyo suldi don ulpi injkino gen me. ³ Kee wede ki dekkiyo booro a tukki kane don isiyo suldi don ulpi injkino, wo kee batum k'isiyo aa ki kane kay man, k'elkiyo min ti booro Raa k'a t'alda ko? ⁴ Raa gen yon beehiye baadan, yon i-d'ede ombine wo wasigale, kunun kane suldi gen ki ti'n isiyo ki bita ko? Ki too man beehiyo Raa gette, tod' t'a-di d'ette k'urzi wede k'a-kime lekkiyada. ⁵ Wo kee ki'n ize adda zakidi, ki ki dehu k'a kime lekkiyada ye gen, kee k'okumso kulkuwo Raa baadan a eeda, k'onniyo ere

kulkuwadi ti deega gen me. Onniyo gette Raa y'a dekka booro ere derec ki diine a tukki duwo pay*. ⁶ A wede tuuku ton a onniyo gette Raa yi di t'eley munda wede derec a naabadi naabadi†. ⁷ A kane don i dehu urzi k'isiyo beehiyo kono an t'oono gooliko ti Raa, suma, wo lekkiyo ere ki ki t'inda ye gette, a kane genno Raa y'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. ⁸ Wo de a don i ti toogiyo a derec ki Raa, an k'ollige onami ye wo an d'isiyo suldi don ki diine ye gen, a tukki kane genno Raa y'a kulkuwa baadan wo booradi t'a deega me. ⁹ Kane don pay isiyo ulsu gen an t'oono dabar t'ulbe k'oodiyo baadan. Booro gette ti seeda kane Yawudiyagi don illiga ki poone, wo kane don Yawudiyagi ye pay. ¹⁰ Wo de a wede tuuku isiyo beehiyo gen, y'a t'oono gooliko ti Raa, suma wo toose, suldi gen y'an t'ela a kane Yawudiyagi don illiga ki poone, wo a kane don Yawudiyagi ye pay, ¹¹ kono Raa duwo yi'ni wolliyo pay min kan soo.

¹² Kane don pay ize oldiko wo oogoro Muusa an ki ti zuune ye gen, an a di t'inda oogoro gette ti ki'n seeda ye. Wo kane don pay oogoro Muusa an ti suune wo an d'isiyo oldiko gen, Raa y'a dekka booro eedan t'urzi k'oogoro gette. ¹³ Derec,

* 2:5 2.5 Kun wollo adda mattup ki Soponi 2.2-3. † 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 62.13 wo Piroberb 24.12.

duwo Raa yi'ni wल्लीyo ki diine a dfaanadí, kane dŋ ollige oogoro Muusa geŋŋo ye. Wo de yŋ yi wल्लीyo ki diine a dfaanadí, kane dŋ a seedu oogoro wo a ti sooru eego. ¹⁴ Kane dŋ Yawudiyagi ye geŋ oogoro Muusa an ki ti suune ye, wo t'eedaŋ geŋ miŋ an d'isiyo munda wede aa oogoro ti rootiyo an d'isiyo aa oogoro adda k'addaŋ, wo kaciŋ an ki ti suune ye. ¹⁵ An isiyo iŋkino geŋ, an kaza naabo k'oogoro Muusa, Raa y'an ti riije a biza k'ulbaŋ. Geŋ elkisadaŋ ere an di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette, t'an kaza iŋkino, wo soŋ elkisadaŋ t'an di'n noogiyo a munda wede beehiye an dehu an d'ise, wo ti di'n naakiwsa a munda wede ulsu an dehu an d'ise me. ¹⁶ Geŋ iŋkino suldi pay geŋ itadaŋ a t'adfa kereŋ a onniyo booro Raa ere yi dekka t'urzi k'Isa Almasi a suldi dŋ ombide a urzi lekkiyo duwo gette. Geŋ i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita.

Yawudiyagi ti oogoro Muusa

¹⁷ Wo kune kun'de kune Yawudiyagi, kun zaapu addugaŋ a urzi k'oogoro Muusa, wo kun koliyo tuddugaŋ kun d'eesiyo Raa kun yi suune. ¹⁸ Kune kun suune munda wede Raa yi dehu duwo an d'ise me, t'urzi k'oogoro geŋ kun aane

kun di beere munda wede beehiye kono tod' t'un ti'n duuye. ¹⁹ Kun elkiyo'ŋ kune dŋ i dokkiyo dŋ konzayi a urzi Raa, kun elkiyo kune toore ki dŋ i lekkiyo adda zimolo. ²⁰ Kun elkiyo'ŋ kune dŋ dooyiso ki dŋ i ki suune munda ye, wo soŋ kun elkiyo kune dŋ dooyiso k'inŋi. Kun elkiyo iŋkino kono kun'de adda k'oogoro Muusa gette, un d'ede suuniyo a suldi pay wo a derec ki Raa pay. ²¹ Kun ollo, kune kun di dooyiso dŋ oŋŋoŋ, wo de ki moo me tuddugaŋ batum kun ki ti dooyiso ye me? Kun di kazita a duwo oogire ulu, wo de ki moo me kun d'oogire me? ²² A duwo kun di kazita moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, wo de ki moo me kune kun di moonite me? Longayi kun azzuru, wo de ki moo me suldi dŋ adda boozan kun t'oogire me? ²³ Kun koliyo tuddugaŋ, kun'de oogoro Muusa kun ti suune, wo kun a-ti doopide a oogoro gette, iŋkino kun ti lattiya suma Raa. ²⁴ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono a lekkiyagaŋ ere oldo gette, dŋ Yawudiyagi ye an di kalda suma RaaŤ.»

²⁵ Ki kotto, aame oogoro Muusa kun a ti sooru eego maŋ, waldu ponde gette a kune beehiye, wo de kune dŋ i wilfa ponde

‡ 2:22 2.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 7.25. § 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.5.

tonj, a oogoro Muusa kun a ti doopide manj, eggun aa donj i ki wilda ponde ye. ²⁶ Wo de aame wede yonj daa waldu ponde wo urziyagi k'oogoro Muusa y'a ti sooru eego manj, genj ki kotto Raa y'a yi wolla a daanadi aakede wede i wilda ponde. ²⁷ Wede a urzi tudde daa waldu ponde wo yi sooru a oogoro Muusa manj, yonj y'a dekka booro eggun kono kune un d'ede mattup k'oogoro Muusa ti urzi waldu ponde, wo kun a-ti doopide. ²⁸ Yawudusu toc minj wee wee? Kununj yode wede duwo an yi woliyo y'isiyo suldi donj Yawudiyagi ge d'isiyo ko? Kununj wede i wilda ponde a urzi tudde ko? Aha! ²⁹ Wo de Yawudusu wede toc minj, yonj adda k'addi, wo waldu ponde ere ki kotto gette, tod'te ere adda k'adde, tod' t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, t'urzi k'oogoro ere Muusa yi riije ye. Wedusu genj y'ooniyo tamma ti Raa, ti duwo ye.

3

Raa yonj daayum ki diine

¹ Injino manj Yawudusu minj yi jiiere duwo tanj me? Waldu ponde tinj daakatú moo me? ² Beehiykadanj tod'te baadanj t'urzi tuuku tonj manj. Ki poone'nj Raa y'an ele onami a bey kane Yawudiyagi. ³ Ki kotto Yawudiyagi ongonj ono Raa an gi di'n ziida zakidfi ye.

Wo an ize injino manj, genj Raa onami y'a ki'n seeda zakidfi ye ko? ⁴ Aha, injino ye! Kine in suune Raa genj yi rootiyo ono donj derec, wo duwo pay genj donj lohito k'ono. Derec, ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kee Raa aame ki rootiyo manj, i dehu duwo an gi di suune kee ki diine,

wo aame duwo an dekkiyo booro eeda tonj, kee booro ti ki seedu ye*.»

⁵ Donj ongonj an rootiyo, an'de: «Munda wede in isiyo ki diine ye genj, anoogiyo duwo an di suuniyo Raa yonj ki diine.» Wo de genj derec manj, kine in t'eeese moo me? In di roote minj, Raa yonj ki diine ye ko, aame kulkuwadi ti deegu a tukki kine genj me? Ni rootiyo injino aa donj tudde ge rootiyo. ⁶ Aha, injino ye! Derec, Raa yonj ki diine, wo aame yonj ki diine ye manj, de genj mummino Raa y'a dekka booro a tukki duwo pay me?

⁷ Donj ongo sonj an rootiyo, an'de: «De aame t'urzi lohito k'onamo genj, duwo an di woliyo kerej a jiiere derec ki Raa wo i-d'eliyo tamma baadanj, de ki moo me booro ti di'n seedu kono n'ize oldiko me?» ⁸ Wo injino manj, ki moo me in ki rootiyo ye, «In iso ulsuko kono bee-hiyko t'aasa baadanj» me? Donj ongonj an di rootiyo ono

* 3:4 3.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 51.6.

ulpi a tukki nuuno an'de, i rootiyo in'kino nuuno batum. Kane don gen, derec booro Raa t'anni seeda.

Wede ki diine umbo

9 Wo de kine Yawudiyagi min, in jiire kane don ongon ko? Aha, in ki'n jiire ye! Nun n'un ti gize baa, kane Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye pay kan soo an i dokkiyo oldiko. 10 Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wenda ki diine a daana Raa umbo, ise soo ton man.

11 Wenda a suune derec ki Raa umbo, ise wenda soo ton umbo a dehe Raa me.

12 Kane pay an t'udde t'urzi wede derec ki Raa, pay kan soo an d'isiyo ulsu mirsi,

wenda aase munda wede beehiye umbo, ise soo ton man†.

13 Bizan oniyi ti suldi don ulpi aakede suldi don adda muuzo ohine, ti ilzan an di daggiya duwo ti metinko.

T'adda bizan i d'adfiya ono don ulpi aakede naawa makike‡.

14 Ti bohanan i d'adfiya ono don ki duufiyo ti dekkiso kadigi§.

15 Zonfan soodo k'ettiyo ki towwo duwo.

16 K'ume tuuku an'tiyo gen min, an di lattiya

lekkiyo duwo wo an di'n eliyi adda lekkiyo ere oone.

17 Wo urzi toose an ki y' suune ye*.

18 A lekkiyadan gette a Raa an i-k'orgiso ye†.»

19 Wo anken kine in suune, suldi don pay oogoro Raa ti rootiyo gen, ti rootiyo a kane don pay ti'ni dokkiyo genno, in'kino wede tuuku ton yi ki t'ihina bizi ye, wo don duniya pay an di suune kereñ kane don k'oldiko a daana Raa me. 20 Gen kono k'in'kino wenda soo ton umbo, Raa y'a y'ise ki diine a daanadi t'urzi daaniya k'oogoro me, oogoro gette tod' t'eliyo urzi danjal duwo an di suuniyo oldiko ere an ize.

Urzi wede Raa yi d'uttiyo duwo

21 Wo ankenno kine duwo pay Raa y'in di'n isiyo ki diine a daanadi, t'urzi doolo daa k'oogoro Muusa. Yo urzi, an in ti y' gize kereñ adda mattup k'oogoro Muusa ti ono don ki nebiyagi an riije ti kaaga. 22 Raa yi di'n isiyo duwo ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. Urzi gen, yon yi y'ihina a kane don pay i ziipe addan a Almasi, kono ise Yawudusu, Yawudusu ye ton, ahuntu tudde umbo. 23 Duwo pay min an t'ize oldiko, in'kino an di lidde

† 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 14.1-3; 53.2-4. ‡ 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 5.10; 140.4. § 3:14 3.14 Kun wollo adda mattup

ki Soom 10.7. * 3:17 3.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.8. † 3:18 3.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 36.2.

ti Raa wo ti goolikadí te.
 24 Wo Raa ti beekadí gette,
 duwo y'an ize don ki diine
 a daanadí ki waawiye, t'urzi
 k'Isa Almasi yon y'an udfe
 t'adda k'oldfiko. 25-26 Yon gej
 Raa y'elo sefeke, y'a inda
 puuzadí t'a ibi ki booyiso
 k'oldfiko ki don pay i ziipe
 addan a yode. Raa y'ize
 injkino, kono yi dehu y'a kize
 daayum yon ki diine. Yon ki
 diine ti kaaga to, duwo an
 ize oldfiko ton, y'a imbiña
 yi-ki ti'n ele dangay ye. Wo
 ankenno yon daayum ki
 diine, yi dehu y'a kize yon
 ki diine, wo y'an ise ki diine
 a daanadí kane don i ziipe
 addan a Isa me.

27 Injkinno man munda ede
 sey ko, wede kine in di kili
 tudin me? Aha, umbo
 baa. De ki moo me? In ki
 kili tudin injkino ye kono
 Raa y'in ti'n ize don ki
 diine a daanadí t'urzi zaapu
 k'addin a Isa, t'urzi daaniya
 k'oogoro ye. 28 Eyye, kine
 in suune, kane duwo Raa
 y'an di'n isiyo don ki diine
 a daanadí t'urzi zaapu
 k'addan a Isa, t'urzi daaniya
 k'oogoro ye. 29 Raa gej, yon
 Raa ki Yawudiyagi danjal
 ko? Kunon don Yawudiyagi
 ye pay ton Raazan ko?
 Eyye, don Yawudiyagi ye
 ton Raazan pay, 30 kono
 Raa min yon soo danjal.
 Y'an isa kane Yawudiyagi
 ki diine a daanadí t'urzi
 zaapu k'addan a yode, wo
 kane don Yawudiyagi ye ton

injkino t'urzi zaapu k'addan
 a yode kay. 31 Injkino man,
 aame kine in zaapu addin
 a Isa gej, i-kaza oogoro in
 ti towwo ko? Aha, injkino
 ye. Ki too man t'urzi zaapu
 k'addin a yode gej, oogoro
 itatu i-t'adfiya kereñ.

4

*Ibirayim meeki don pay i
 ziipe addan a Raa*

1 Wo anken kine in di
 roote moo me a tukki
 mugiyin Ibirayim me? Yon
 wede tudde gej yi d'uune
 moo me? 2 Aame Ibirayim
 Raa yi y' wulle yon ki diine
 a daanadí kono y'ize naabo
 ere beehiye man, gej i-
 d'ede urzi y'a kili tuddi.
 Wo de a daana Raa injkino
 ye. 3 Ono en an riine ti
 kaaga adda mattup ki Raa
 a tukk'Ibirayim, an'de: «Yi
 ziipe addi a Raa, injkino Raa
 y'a yi wulle yon ki diine a
 daanadí me*.» 4 Kine in
 suune aame wede yi niibe
 man, y'a t'oone ranñadí. Wo
 ranñadí gette duwo an gi di
 wolle aa an i ize beeko ye,
 wo an di wolle aa munda
 wede i dehu an i di y' t'ele.
 5 Wo de aame wede yi ki
 niibe ye, wo yi ziipe addi
 a Raa wede don k'oldfiko
 y'anni wolliyi kane ki diine
 a daanadí me man, yon
 gej Raa yi wolliyi wede ki
 diine a daanadí t'urzi zaapu
 k'addi a yode gej me. 6 Gej
 injkino ti kaaga ton Dawut
 y'a uure a urzi k'unusuwo

* 4:3 4.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6.

ki wede Raa yi y' wulle yon
ki diine a daanadi, daa ki
naabadi ere y'ize, y'ede:

7 «Unsuwo a kane don Raa
y'an t'ize tambobino a
doopidadan ere a urzi
k'oogoro,

wo y'an di buuye oldikadan.

8 Unsuwo a wede oldikadi
Galmeega Raa yi ki ti
kaza ye baa†.»

9 Unsuwo gette Raa yi t'elo
a kane don i waldu ponde
danjal kunu, a kane don i
ki waldu ponde ye pay ko?
Kine in rootiyo, in'de: «Ibi-
rayim y'a ziipe addi a Raa,
in'kino man Raa y'a yi wulle
yon ki diine a daanadi me.»

10 Aame Ibirayim Raa yi y'
wulle yon ki diine a daanadi
gen, yi wilda ponde kunu
daa waldu ko? Aha! Ponde
yi ki wilda ye, san y'a wilda
kollo. 11 Ki poone Ibirayim
y'a walda ponde botto gen
min, Raa y'a yi wulle yon
ki diine a daanadi, kono yi
ziipe addi a yode. San man
Raa yi di ruute y'a wilda
ponde, waldu ponde gette
munda wede i-kaza Raa yi
y' wulle yon wede ki diine a
daanadi t'urzi zaapu k'addi
a yode. T'urzi gen Ibirayim
y'a t'ize meeki don pay i
ziipe addan a Raa, ise don i
ki waldu ponde ye ton man,
kane gen Raa y'an di'n wulle
don ki diine a daanadi me‡.

12 Ibirayim y'a t'ize meeki
don pay i waldu ponde, gen
ni rootiyo ti kane don i wilda

ponde, wo son an ambu zina
ki meegin Ibirayim yon yi
ziipe addi a Raa ki poone y'a
walda ponde gen me.

*Urzi zaapu k'adde
k'Ibirayim a Raa*

13 Ti kaaga Raa yi di
ruute a Ibirayim yi di t'ela
duniya ette a yode wo k'eda
k'in'nizi§. Wo yi ruute
in'kino a Ibirayim kono yi
diine oogoro ko? Aha, yi
ruute in'kino kono yi y' wulle
yon wede ki diine a daanadi
t'urzi zaapu k'addi a yode.

14 Aame suldi don Raa yi
ruute y'an t'ela gen, kane ki
don i daaniya urzi k'oogoro
Raa danjal man, urzi zaapu
k'adde a Raa gen ki bita, wo
ono don Raa yi ruute y'aasa
genno ton derec i ki lekka
ye. 15 Derec, urzi k'oogoro
gen i-deegu kulkuwo Raa
a tukki duwo, wo aame
oogoro umbo man, doopife
a urzi k'oogoro ton umbo
kay.

16 Gen kono k'in'kino t'urzi
zaapu k'adde a yode in
t'oono suldi don Raa yi
ruute y'in t'ela, kono yi dehu
in di suune kerey y'in eliyoy
ti beekadi. In'kino man
ono don Raa yi ruute y'aasa
gen, derec i lekkiyo a kane
pay ita k'in'ni k'Ibirayim.
Ono en derec i lekkiyo a
don i daaniya oogoro Muusa
danjal ye, wo a don pay
i ziipe addan a Raa aakede
Ibirayim, yon meeki kine

† 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-2. ‡ 4:11 4.11 Kun wollo adda
mattup ki Zenez 17.9-14. § 4:13 4.13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.2-3;
17.4-6; 22.15-18.

pay. ¹⁷ Derec, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Kee n'a ki ti k'ize mugiye k'ita d'uwu adda siidiyagi baadan*.» Ibirayim geŋ yon meegiŋ a daana Raa, kono yi ziipe addi a yode wede doŋ unto y'an d'eliyo lekkiyo, wo munda wede umbo toŋ yi rootiyo i-t'isiyo. ¹⁸ Ibirayim munda wede yi zaapu elkisadi geŋ yi ki y' ooniyo ye toŋ, yi zaapu elkisadi eego. Y'a ziipe addi a Raa, in kino maŋ Raa y'a y'ize mugiye k'ita d'uwu adda siidiyagi baadan, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geŋ ita k'inizá toŋ aasa baadan in kino†.» ¹⁹ Aame Raa yi ruute in kino geŋ, Ibirayim ozzinagi ette suma meeda. Yon yi suune tuddi t'urme yi t'aahe k'unto, wo eddi Sara toŋ ti k'aane ti ki t'ehe ye, wo toŋ maŋ yi k'ormiyo ye, yi seedu zakidi a urzi zaapu k'addi a Raa me‡. ²⁰ Ibirayim i-k'ede niiku adda k'addi ye, kono yi suune munda wede Raa yi ruute yi-t'ela geŋ yi y' t'ooná. In kino maŋ t'urzi zaapu k'addi a Raa geŋ yi d'uune toogo wo y'a imme Raazi. ²¹ Derec yon y'iyye t'addi pay, Raa i-d'ede toogo yi-t'isa munda wede yi ruute yi-d'isa me. ²² Kono kamo t'urzi geŋ Ibirayim Raa y'a yi wulle yon wede ki diine a daanadi me. ²³ Wo de ono

eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim Raa y'a yi wulle wede ki diine a daanadi» geŋ, an riije a tukki yode danjal ye, ²⁴ wo a tukki kine pay, kine toŋ Raa y'in di'n wolla doŋ ki diine a daanadi, kono in ziipe addin a yode wede a bilde Galmeegiŋ Isa ti diine doŋ unto. ²⁵ Yo Isa, Raa y'an di y'ele a bey d'uwu, an di y'iide kono k'oldikadin, wo y'a ti y' bilde kono y'in di'n ise doŋ ki diine a daanadi.

5

Lekkiyo ti toose ti Raa

¹ Geŋ in kino, t'urzi zaapu k'addin a Isa geŋ, kine Raa y'in di'n ize doŋ ki diine a daanadi. Wo ankenno kine ti Raa in lekkiyo ti toose t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi. ² T'urzi zaapu k'adde a Isa geŋ, yon y'in d'ihina urzi in di lekkiyo zakidi adda beeko Raa, wo kine ulbin in d'ise unse kono in zaapu elkisadin in t'ooná gooliko ti Raa. ³ Wo beehiye a jire'ŋ, kine in iido dabar toŋ maŋ ulbin in iso unse, kono in suune in dabirsa maŋ, geŋ in t'isa doŋ a seedu zakidi t'ombiŋe. ⁴ Kine in seedu zakidi t'ombiŋe maŋ, geŋ in t'isa doŋ a seedu zakidi a naabo Raa, aame in iido suldi doŋ oone toŋ maŋ. Kine in seedu zakidi a naabo Raa maŋ, geŋ in t'isa doŋ i zaapu elkisadan a Raa.

* **4:17** 4.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.5. † **4:18** 4.18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.5. ‡ **4:19** 4.19 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.1,15-22.

⁵ Aame in zaapu elkisadin a Raa man, zaapu k'elkiso gette t'in ki ti'n t'ela sukiyagi ye, kono Raa geyyisadi y'in ti tiipe adda k'addin t'urzi k'Unde Kamilen ere y'in ele.

⁶ Derec, ti kaaga kine in k'ede toogo ye in t'adde t'adda k'oldiko me. Wo onniyo ere Raa y'ele gette iide kotto man, Almasi Raa yi biire y'a iido, y'a inda kono don k'oldiko. ⁷ Gen oone a wede y'a oyye y'a t'inda a olde wede ki diine me. Koo wede y'a oyye y'a t'inda a olde ki wede isiyo beehiye. ⁸ Wo tin genno ton, Raa gen y'in t'iifiba ita yon y'inni giyye, y'a igibo Almasi y'a inda kono kine aame kine in lekkiyo botto adda k'oldiko gen me. ⁹ Derec, ankenno t'urzi puuzo k'Isa, Raa y'in di'n ize don ki diine a daanadi, gen injkino kay in suune yon y'in di'n utta ti booro Raa te. ¹⁰ Derec, kine ti kaaga adu ti Raa me, wo de Raa y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'unto k'Uli. Wo y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode gen, gen injkino kay in suune Raa y'in di'n utta t'urzi k'Uli kono yon yi bilde ti diine don unto me. ¹¹ Wo beehiye a jüre'n, kine ulbin in d'ise unse ti Raa t'urzi Galmeejin Isa Almasi, yode wede ankenno y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti Raa.

Adum ti Almasi

¹² T'urzi wedusu soo sundi Adum oldiko ti t'iido adda

duniya, wo t'urzi k'oldiko gette unto ti-t'iido duniya. Injino man unto t'a ziida duwo pay, kono duwo pay min an t'ize oldiko*. ¹³ Ki poone Raa yi di t'ela oogiradi a Muusa gen, oldiko tod'te ede too adda duniya me. Wo aame oogoro umbo gen, duwo oldikadan Raa yi ki ti kaza ye. ¹⁴ Wo de ton man, iise ti Adum bini Muusa gen unto i-d'ede toogo too ekki duwo me. Unto gette t'a ziida kane don ize oldiko ti doolo ti ere ki Adum, yon y'ize a munda wede Raa yi ruute k'isa ye ton man.

Adum gen yon undiso ki wede a etto. ¹⁵ Wo de oldiko ere Adum y'ize ti munda wede Raa y'in elo ti beekadi gen, a ki t'iide soo ye. Derec, t'urzi k'oldiko wede soo danjal don baadan an t'inda. Gen injkino kay in suune, beeko ere Raa y'elo t'urzi wede soo, Isa Almasi gette, Raa y'a ti tiipe ekki don baadan daa doozyo. ¹⁶ Wo son munda wede Raa y'eliyo wo ti oldiko ki wede soo y'ize gette, a ki t'ette soo ye. T'urzi k'oldiko ki wede soo y'ize gette, duwo pay booro Raa t'anni ziida. Wo ise a oldiko ere baadan duwo an ize gettiyo ton, munda wede Raa y'eliyo ti beekadi gen, y'an ize don ki diine a daanadi me. ¹⁷ Derec, t'urzi wede soo, t'urzi k'oldiko yode soo danjal, unto i-d'ede toogo ekki duwo pay. Gen injkino

* 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.17; 3.6,17-19.

in suune, t'urzi wede soo Isa Almasi, kane d'onj ooniyo beeko Raa ere y'eliyo daa dooziyo wo yi di'n isiyo d'onj ki diine a daanadi genj, an di lekkey an d'oomey moziko ti yode kanj soo.

¹⁸ Genj injkino ki d'angu, t'urzi k'oldfiko wede soo, Adum, booro Raa t'a ziida duwo pay. Genj injkino kay t'urzi naabo ere ki diine ki wede soo, Isa Almasi, Raa y'aane y'an ise duwo pay ki diine a daanadi, wo t'urzi genj an t'oone lekkiyo ere ki daayum. ¹⁹ Genj kun wollo, t'urzi wede soo y'a ti diipida ono Raa, duwo baadan an t'iire adda k'oldfiko. Genj injkino kay t'urzi wede soo y'illiga ono Raa, duwo baadan Raa y'an di'n ize d'onj ki diine a daanadi.

²⁰ Raa y'a elo oogoro, wo oldfiko t'a t'ize baadan, wo de aame oldfiko ti t'ize baadan manj, beeko Raa t'a t'ize baadan a jiiere sey. ²¹ Ti kaaga oldfiko i-d'ede toogo ekki kine duwo t'in di'n towwo. Injkino kay ankenno beeko Raa i-d'ede toogo t'in di'n isiyo kine duwo ki diine a daanadi, injkino in t'ooney lekkiyo ere ki daayum t'urzi Galmeejinj Isa Almasi.

6

Unto wo lekkiyo kanj soo t'Almasi

¹ Ankenj kine in di roote moo me? In di lekke ket-tiyo t'oldfiko kono beeko Raa t'a t'ise baadan ko? ² Aha,

injkino ye! Kine a daana k'oldfiko tuddinj aa unto, de mummino in di lekke adda k'oldfiko sey me? ³ Kune un dunde ko? Kine d'onj pay an in ti zuyye batem genj, in aa ti gitte kanj soo ti Isa Almasi me, wo t'urzi suyyiso batem genj, kine in aa ti gitte kanj soo ti yode a untadi. ⁴ Injkino manj t'urzi suyyiso batem genj, aakede kine an in ti'n ittiba kanj soo ti Almasi a untadi*. Genj aakede Almasi yi bilde ti diine d'onj unto t'urzi toogo ere ki gooliko Meeginj Raa genj, injkino kine tonj in di lekke lekkiyo ere aware aa ki yode kay.

⁵ Aame kine in aa ti gitte binj ti yode kanj soo a urzi k'untadi manj, genj derec a baldiyadi tonj, kine kettiyo kanj soo ti yode. ⁶ Ono enj kun ollo koduwo, aame Isa Almasi an ti y' tike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko genj, lekkiyadinj ere ti poone adda k'oldfiko gette an ti-tiike ti yode Almasi, injkino manj tuddinj ere k'oldfiko gette Raa y'a ti jiiere toogatú a t'ize umbo, genj kine bulagi k'oldfiko ye baa. ⁷ Derec, wede y'inda genj yi t'udde t'adda k'oldfiko me. ⁸ Wo de aame kine in t'inda ti Almasi kanj soo manj, genj in ambo in di lekkey zeere kay ti yode me. ⁹ Kine in suune'nj, Almasi t'ume yi bilde ti diine d'onj unto genj ki sirwe yi ki t'inda ye, kono unto i-k'ede toogo ye baa a tukki

* 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki Kolos 2.12.

yode me. ¹⁰ Almasi untadi ere y'inda kanj soo gettin mok baa a t'iide, wo untadi gette t'oldiko t'a ti'n diikida. Ankenno yonj zeere, yi lekkiyo ki Raa. ¹¹ Genj injkino kay kun ti wollo tuddugun aa unto a daana k'oldiko me, wo a daana Raa tuddugun kun ti wollo aa zeere kono kun lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi.

¹² Injkinno manj kun i oola urzi a oldiko ti t'oona toogo a tuddugun ere k'unto ye, wo kun gi di daane suldi donj ulpi tuddugun ti dehu genno ye. ¹³ Kun oola mokugun tuuku tonj y'isa naabo ere k'oldiko ye, aa arku k'isiyo munda wede ki diine ye. Wo genj kun i elo tuddugun a Raa aakede donj i bilde ti diine donj unto anken an lekkiyo zeere, wo kun elo mokugun tuuku tonj ki naabo Raa aa arku wede k'isiyo munda wede ki diine. ¹⁴ Genj oldiko i-k'ede toogo a tukki kune ye, kono kune un ki'n dokkiyo oogoro ye, unni dokkiyo beeko Raa.

Kine bulagi k'aaye?

¹⁵ Ki kotto kine in ki'n dokkiyo oogoro ye, wo inni dokkiyo beeko Raa manj, genj i-kaza in d'ise oldiko baa ko? Aha, injkino ye! ¹⁶ Kune kun suune, aame kun ele tud-dugun a wede kun i di naabe manj, kun d'olliga onami, kun t'ise bulagi ki wede kun ollige onami genno. Aame oldiko i-ede toogo ekki kune manj, kune bulagutu wo un

d'etta unto, wo aame ollige k'ono Raa gette i-d'ede toogo ekki kune manj, kune bulagutu wo Raa y'un di'n isa donj ki diine a daanadi. ¹⁷ Wo in rooto koduwo a Raa, kono ti kaaga kune bulagi k'oldiko, wo de ankenno dooyiso ere an unni duuye gette kun illiga, kun d'umbe t'addugun pay wo kun sooru eego. ¹⁸ Kune Raa y'un ti'n udfde t'adda k'oldiko me, wo kun t'ize bulagi kono kun d'ise munda wede ki diine aa yi dehu. ¹⁹ Onamo ni rootiyo enj a suuniyo ere ki donj tudde, kono suldi itadanj kun ki ti suuniyo koduwo ye. Genj ti kaaga kun ti t'ele tuddugun pay adda buliko k'isiyo suldi pitinjo, ti doopide ere kun a ti doopide a urzi k'oogoro un ti'n ledfiyo ti daana Raa. Wo ankenno kun ti-t'iso tud-dugun bulowo k'isiyo naabo ere ki diine kono y'un di'n isa donj ooyiso kese a yode.

²⁰ Ti kaaga aame kune bulagi k'oldiko genj, kune'nj seegun ye a naabo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Aame kun izite suldi donj ankenno un t'ize sukiyagi genj, kun d'uune moo me? Ki kotto kane suldi genj, a duwo an di'n t'etta k'ume k'unto. ²² Wo de ankenno Raa y'un ti'n udfde t'adda k'oldiko me, kun t'ize bulagi yode, kun d'isiyo naabo ere beehiye aa yonj yi dehu, injkino y'un di'n uuye kese a yode, genj a duwo an di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki

daayum. ²³ Derec, oldiko gette ranñatú unto, wo de munda wede Raa y'eliyo ki waawiye geñ lekkiyo ere ki daayum, kono y'in ti'n gitte kañ soo ti Galmeeginj Isa Almasi.

7

Oogoro i-k'ede toogo ekki kine ye

¹ Zemba ki nunj, ki kotto ono donj ni roota enj, kune kun'ni suune adda k'addugunj, kono urzi k'oogoro kun yi suune: Oogoro gette i-d'ede toogo ekki wedusu'ñ aame yonj zeere danñal. ² Injkinio manj erewo ti ziida kule geñ, tod'te kettiyo a kulatú t'urzi k'oogoro aame yi lekkiyo zeere geñ me. Wo de aame kulatú y'inda manj, oogoro seedu gette ti ki ti seeda ye baa, tod'te ettú toore.

³ Wo aame kulatú yonj zeere yi k'inda ye wo ti y'iili, ti ziida kule doolo manj, geñ an di waaka ere ti moone ti kule bakatú. Wo de aame kulatú y'inda manj, tod'te ettú toore, t'aane t'a seeda kule doolo, oogoro ti ki ti seeda ye, geñ an gi di wolla ere i moone ti kule bakatú ye. ⁴ Geñ injkinio kay zemba ki nunj, kune eggunj aa unto a daana k'oogoro me, kono t'urzi tudde k'Almasi y'ele ki sedefke gette, aa kun t'inda kañ soo ti yode. Injkinio manj kine in t'ize donj k'Almasi wede i-bilde ti diine donj unto, kono naabadiñ t'aase ti

daakatú a Raa me. ⁵ Derec, ti kaaga kine in likke lekkiyo ere aa tudde ti dehu, aame geñ suldi donj in d'eliyo liikiwe ki naapu an d'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro an di naabiya adda tuddiñ, injkinio in d'ettiyo unto. ⁶ Ti kaaga oogoro t'in ti'n ziida aakede donj dangay, wo ankenño kine a daanatú aa donj unto kono Raa y'in ti'n udfde ti toogatú me. Injkinio manj in naabo a Raa t'urzi wede aware Unde Kamilenj t'inni dokkiyo, wo in ki'n dokkiyo urzi wede mazzini k'oogoro Muusa genño ye baa.

Oogoro ti oldiko

⁷ Injkinio manj kine in t'eese moo me, oogoro gette tod'te oldiko ko? Aha, injkinio ye! Wo de ni zuune oldiko t'urzi k'oogoro. Anki oogoro ti ki ruute «zaapu k'adde a munda wedusu ulu*» ye manj, nunj zaapu k'adde a munda wede gette ni ki ti suune ye. ⁸ Wo t'urzi k'oogoro geñ oldiko ti d'uune urzi ti nunj, injkinio ni zaapu addó a suldi duwo donj tuuku tonj manj. Derec, daa k'oogoro manj, oldiko gette ettú aa munda unto. ⁹ Ti kaaga aame oogoro ni ki ti zuune ye geñ, ni lekkiyo aa addó i dehu, wo de aame oogoro ni ti zuune manj, oldiko t'a jjiire eedó, ¹⁰ wo nunj aa n'inda: Oogoro ere Raa y'elo kono duwo t'an d'an t'ette k'ume lekkiyo geñ, a nunj o-t'ize urzi k'unto. ¹¹ Injkinio

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.17.

t'urzi k'oogoro geñ, oldiko ti d'uune urzi t'a ti n' mibilde, wo t'urzi tode gette o d'iide unto.

¹² Geñ injino oogoro Raa gette tode batum kamilen, wo urziyagutu toñ kane kamilen, ki diine wo beehiye. ¹³ Injino mañ munda wede beehiye geñ, a nuñ o-t'ise urzi k'untadó ko? Aha, injino ye! I n'iide'ñ oldiko. Geñ t'urzi k'oogoro ere beehiye gette, oldiko ti d'uune urzi ki t'owwadó. Injino mañ in suuno oldiko tod'tin ki kotto oldiko, wo t'urzi k'oogoro geñ oldiko itatú a t'udde kereñ, tod'tin oldo a jiire pay.

Oldiko ti jiire ekki duwo

¹⁴ Ki kotto kine in suune oogoro gette t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo de nuñ wede tudde en, n'a t'ize bule k'oldiko. ¹⁵ Geñ munda wede n'isiyo, ni ki y' suuniyo ye. Injino munda wede ni dehu n'aase geñ, ni ki ti y'isiyo ye, wo de ni-t'isiyo munda wede n'azzuru. ¹⁶ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye geñ ni ti y'isiyo mañ, geñ i-kaza oogoro gette ni ti suune adda k'addó tod'te beehiye. ¹⁷ Geñ isiyo injino nuuno ye, isiyo'ñ oldiko ere i lekkiyo adda k'addó. ¹⁸ Derec, ni suune munda wede beehiye geñ yi ki lekkiyo ye adda k'adde nuñ wede tudde en me. Ki kotto nuñ o d'ede mosogo k'isiyo munda wede beehiye, wo toogadó umbo ni k'aaniya ni ki ti y'isiyo

ye. ¹⁹ Injino mañ munda wede beehiye ni dehu n'aase geñ, ni ki ti y'isiyo ye, wo ni-t'isiyo munda wede ulsu ni ki dehu ye. ²⁰ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye geñ ni ti y'isiyo mañ, geñ isiyo nuuno ye, isiyo oldiko ere i lekkiyo adda k'addó.

²¹ Injino mañ, nuñ ni dehu n'aase munda wede beehiye, wo de adda k'addó ni d'owwiyo munda i ni dokkiyo ede, ni d'isiyo miñ munda wede ulsu danjal. ²² Ki kotto nuñ batum adda k'addó geñ, ulbó o isiyo unse'ñ ki daaniya k'oogoro Raa, ²³ wo de ni d'owwiyo adda tuddó munda i ni dokkiyo ede, yi deyyiso ti oogoro Raa ere nuñ n'iyye elkisadó pay eego. Munda wede i ni dokkiyo adda k'addó geñ, yi-ti n' gitte miñ k'isiyo k'oldiko. ²⁴ Wayya nuñ en, sommagi o di-t'iide! Wee wee a n'adfa ti tuddó ere o d'etta unto ette? ²⁵ Geñ in rooto koduwo a Raa t'urzi Galmeegin Isa Almasi!

Injino mañ t'elkisadó pay nuñ n'a iyye n'a t'ize bule k'oogoro Raa, wo a urzi tudde ni t'ize bule ki munda wede i ni dokkiyo adda k'addó k'isiyo k'oldiko geñño.

8

Lekkiyo ti toogo ere k'Unde Kamilen

¹ Injino mañ ankenño en, don i lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi geñ, booro Raa ti ki'n seeda ye baa.

² Derec, wede yi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi manj, munda wede i yi dokkiyo genj, Unde Kamilenj ere ti d'eliyo lekkiyo. Tode gette t'a y'udde ti munda wede i yi dokkiyo k'isiyo k'oldfiko wo ti unto. ³ Munda wede oogoro Muusa ti k'iine ti ki y'ize ye kono kine donj tudde in k'ede toogo in ki d'ozire a urzi genjo ye genj, Raa y'a y'ize. Injkinomanj y'a igibo Ulí y'a iido ti tudde ere aa ki kine donj k'oldfiko kono y'in di'n adde t'adda k'oldfiko, tinj genj oldfiko ere duwo an isiyo y'a-t'iide mentú. ⁴ Y'ize injkino kono munda wede ki diine oogoro ti dehu genj a t'ise ekki kine, kono in gi di lekke aa tudde ti dehu ye, wo in di lekke aa Unde Kamilenj ti dehu. ⁵ Injkinomanj kane donj i lekkiyo aa tudde ti dehu genj, elkiyadanj a suldi donj tudde ti dehu. Wo kane donj i lekkiyo aa Unde Raa ti dehu genj, elkiyadanj a suldi donj Unde Kamilenj ti dehu kay. ⁶ Aame wede y'elkiyo a suldi donj tudde ti dehu wo yi daaniya manj, y'ette k'ume k'unto, wo de wede y'elkiyo a suldi donj Unde Kamilenj ti dehu wo yi daaniya manj, y'ette k'ume lekkiyo wo ti toose. ⁷ Suldi donj pay ulpi tudde ti dehu genj, kane adu ki Raa, kono tudde gette ti di-toogiyo ki daaniya k'urzi k'oogoro Raa me, umbo ti k'aaniya ye. ⁸ Kane donj i lekkiyo aa tudde ti dehu genj, kane an k'aane

an ki t'ise ye munda wede Raa ulbi i-d'ise unse me.

⁹ Wo de kune, kun ki lekkiyo aa tudde ti dehu ye, kun lekkiyo aa Unde Raa ti dehu, kono Unde Raa tod' ti lekkiyo adda k'addugunj. Aame wede i-k'ede Unde k'Almasi adda k'addi ye manj, yonj ki Almasi ye. ¹⁰ Aame Almasi adda k'addugunj manj, ki kotto tuddugunj t'a t'inda kono k'oldfiko me, wo Unde Raa ere adda k'addugunj t'un d'eliyo lekkiyo, kono Raa y'un ti'n ize donj ki diine a daanadi. ¹¹ Wo aame Unde ki wede a bilde Isa ti diine donj unto gette tod'te adda k'addugunj manj, yode wede a bilde Isa Almasi ti diine donj unto genj, yit'ele lekkiyo a tuddugunj ere k'unto gette t'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo adda k'addugunj.

¹² Genj injkino manj zemba ki nunj, kine in d'ede see ki lekkiyo ere aa Raa yi dehu, wo de seezinj a urzi tud-dinj ti dehu ye, injkino in gi di lekke aa tuddinj ti dehu ye. ¹³ Aame kun lekkiyo aa tudde ti dehu manj, kun di t'inda. Wo de aame t'urzi k'Unde Raa suldi donj ulpi tudde ti dehu genj kun'n iila manj, kun di lekka. ¹⁴ Derec, kane donj i ni dokkiyo Unde Raa genj, kane injni Raa. ¹⁵ Kune Unde Raa kun uune genj, t'un gi di'n ise bulagi wo kun ki d'orgide ye. Wo de tode Unde Raa gette t'un di'n ize kun t'ize injni Raa ki kotto, t'urzi genj in di

y' waaku «Abba!» I-kaza Meegó. ¹⁶ Tode Unde Raa batum t'in d'isiyo adda k'addin in di suuniyo ki kotto kine inñi Raa. ¹⁷ Derec, kine inñi Raa geñ, in t'ooney aggađiñ t'adda sulđi pay đonj i-d'ede in t'ooney t'Almasi kañ soo, kono aame kine in dabirsa aa yonj yi dibire mañ, geñ in t'ooney daryika ti yode kañ soo.

Daryika ere ki đaana

¹⁸ Nuñ ni suune adda k'addó, dabar ere in dabirsa ankeñño ette, tod'te aa munda ki bita a đaana daryika Raa ere y'in kizey a kandaane gette. ¹⁹ Kane sulđi đonj pay Raa y'ikkima geñ, an delliyo gottitoñ, woogo me Raa y'a ti'n kiza inñizi kereñ, kane añ wee wee. ²⁰ Kane sulđi đonj pay Raa y'ikkima geñ, an t'iire a bey toogo ere t'an gi di'n t'etta ki tunda ye. Kane sulđi geñ i ki dihe kane batum ye, wo de in ele k'adda toogo gette yode Raa batum. Wo toñ mañ kane sulđi geñ an zaapu elkiyadañ a Raa, ²¹ kono onniyo soo kane sulđi pay geñ Raa y'an adđa t'adda toogo ere ki lattiya ti-ti'n isiyo bulagi geñ me. Inkiño mañ an t'isa eedañ toore, wo daryika ere inñi Raa an t'ooney gette kane toñ adda kay.

²² Kine in suune, sulđi đonj pay Raa y'ikkima geñ, ankeñño an đawilsa botto aa erewo addutú i t'umbe k'ehiyo. ²³ I ki đawilsa kane

sulđi geñño đaññal ye, kine pay đonj uune Unde Kamileñ aa barta ere ki poone ki sulđi đonj Raa yi ruute y'in t'ela geñ me, kine in đawilsa adda k'addin, koore in deliyo onniyo ere tuddiñ Raa y'a-t'adđa t'adda dabar ere k'oldfiko, in t'isa inñizi a-t'etta a munda wede y'i dehu. ²⁴ Derec, kine in uune utiyo wo in zaapu elkisadiñ eego botto. Wo aame sulđi đonj in zaapu elkisadiñ eego in'ni wulla mañ, geñ zaapu k'elkisadiñ eego umbo baa. Inkiño sulđi in'ni wolliyo geñ in di zaape elkisadiñ eego sey ko? ²⁵ Wo aame in zaapu elkisadiñ a munda wede in ki y' wolleiyo ye mañ, geñ in di y' delle ti ombine. ²⁶ Geñ inkiño kay, Unde Raa toñ t'in di'n noogiyo, kono kine toogadiñ baata a urzi Raa me. Urzi tonđiyo Raa wede beehiye toñ in ki y' suune ye, wo tode Unde Kamileñ batum ti-tonđiyo Raa kono kine, ti-đakiysa ti ono đonj ki k'aane ki ki ti'n roote ye. ²⁷ Raa geñ yi y' wolleiyo munda wede a biza k'ulbe wedusu me, wo munda wede Unde Kamileñ ti dehu t'a tonde geñ yonj yi y' suune. Derec, Unde gette ti tonđiyo Raa kono kine đonji aa yonj yi dehu.

²⁸ Kine in suune Raa yi naabiya a sulđi pay ki beehiyo kane đonj i yi geyyiso, kane geñ yi'ni wiike kono a-t'ette a munda wede yonj yi dihe ti poone. ²⁹ Kane đonj Raa yi'ni zuune kane ki yode

ti poone too geñ, yoñ yi dihe ti poone too y'an ise an di deeye Ulí, kono yoñ geñ y'a t'isa goole ki zemba baadañ. ³⁰ Kane ðoñ Raa yi'ni dihe ti poone too geñ, y'a-ti'n wiike pây. Kane yi ti'n wiike geñ, y'an di'n ize ðoñ ki diine a ðaanadí. Wo kane yi'n ize ðoñ ki diine a ðaanadí geñ, an d'uune daryikadí pây.

Geyyiso Raa tod'te meeda

³¹ Kine in di roote moo sey a ceere me? Aame Raa yoñ ki kine mañ, wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me*? ³² Raa geñ Ulí k'aggadí toñ yi ki ti y' lidfe ye ti dabar te, wo yi y'elo sefeke ki kine ðuwo pay, inkinno mañ ki kotto ti Ulí geñ suldi pay yi'n t'ela ti mozuwo. ³³ Wee wee a sakiya ðoñ Raa yi biire me? Wenda soo toñ umbo, kono kane Raa yi'n ize ðoñ ki diine a ðaanadí me. ³⁴ Wee wee a roota kane booro ti'ni ziida me? Wenda soo toñ umbo, kono Isa Almasi yoñ y'inda, wo beehiye a jiiire sey y'a bilde ti diine ðoñ unto y'a-gili k'awwa, ankenj yi lekkiyo a ammade Raa wo yi tondiyo Raa kono kine.

³⁵ Moo me in ti'n ðekka ti geyyiso ere k'Almasi te? Dabar kunuñ, ulbe k'oodiyo baadañ kunuñ, dabar ere t'urzi ðuwo kunuñ, mosogo kunuñ, lekkiyo bey sok sokeñ kunuñ, lekkiyo ere aa a

biza zire kunuñ, unto ere a bey ðuwo ko? Kane geñ an in ki ti'n ðekka ye ti geyyiso ere k'Almasi te. ³⁶ Geñ a-t'iide a ono ðoñ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono ki kee Raa geñ, kaye ðuwo an ay di'n tôwwo daayum. Kaye an ay di'n wolleiyo aa dambami ki waldfutu†.» ³⁷ Wo ðe ti suldi ðoñ pay in aaniya geñño toñ, kine in t'umbe eego a jiiire t'urzi yode wede inni giyye. ³⁸⁻³⁹ Eyye, nuñ ni suune adda k'addó, munda soo toñ umbo in ti'n ðekka ti geyyiso Raa te: ise in t'inda, ise in lekkiyo zeere, ise maaleekiyagi, ise ðoñ doolo an d'ede urzi ki dokkiyo wo an d'ede toogo, ise suldi ðoñ ankenj, ise suldi ðoñ etto k'ita, ise suldi ðoñ an d'ede toogo a kandaane, ise suldi ðoñ ti ðandí siido, ise munda ti doolo Raa y'ikkima toñ mañ. Geñ munda umbo wede a aana in ti'n ðekka ti geyyiso Raa, wede in iidiiba ita t'urzi Galmeeginj Isa Almasi me.

9

Raa ti ðoñ yi biire

¹ Ono ni rootiyo enj kane ðerec, ni ki lohito ye kono nuñ ni lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi. Elkisadó ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gette, i ti dokkiyo Unde Kamileñ t'o di kaza

* **8:31** 8.31 Wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me: I-kaza a kine ðoñ lej addinj a Isa geñ, a lekkiyadinj ette aduzinj ede wo kane geñ an k'aane an in ki ti'n ðekke ye ti Raa me wo an in ki t'eegire ye k'ettiyo ki Moziko Raa te. † **8:36** 8.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 44.23.

ono donj ni rootiyo kane derec. ² Nunj o-t'ize sommagi dondonj wo addó i n'aadumu daayum. ³ Derec, aame i-t'ise manj, nunj batum Raa yi ti'n duudo, n'a-ledde t'Almasi kono zembadó Yawudiyagi an d'utte, kane donjzó a urzi tudde me. ⁴ Kane donj k'Izirayel genj Raa y'anni biire kono an t'ize inñizi, y'an di gize toore goolikadí, y'a-gittite taasowa ti kane, y'an d'ele oogiradí, y'an d'ele urzi an i-d'ottile, y'an di ruute suldi donj y'an t'ela, ⁵ wo kane an uddo ti biza bumbu mongidaganj donj sundanj t'a ñile*. Wo Almasi Raa yi biire a urzi tudde y'uddo ti biza bumbu kane, yode wede t'ekki suldi pay, genj in amma Raa ki daayum! Eyye.

⁶ Genj i-kaza ono donj Raa yi ruute genj i ki t'ingile ki bita ye, kono kane donj ti biza bumbu k'Izirayel pay genj, kane pay donj Raa donj ki kotto ye. ⁷ Raa yi di ruute a Ibirayim y'a t'oona ita k'inñi, donj a t'isa inñi Raa ki kotto. Aame yi ruute injkinno genj, yi ki ruute ti ita k'inñi k'Ibirayim pay ye, kono Raa yi ruute ti kaaga a Ibirayim, y'ede: «Genj t'ita k'inñi k'Isaaka duwo an di'n waaka ita k'inñizá†.» ⁸ Genj i-kaza inñi k'Ibirayim donj an

ehe a urzi tudde genj, kane pay inñi Raa ki kotto ye, ita k'inñi k'Ibirayim ki kotto kane donj an ehe a-t'iide a ono donj Raa yi ruute y'aasa. ⁹ Enño ono donj Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «Nunj konno ume kino sey genj n'a kimo di kee, wo aame ni kimo genj eddá Saara t'ulo a beytú baa‡.» ¹⁰ Wo genño danjal ye, in elko soj a Rebeka tod' t'ehe inñi roonjo kuuli meeganj yonj mugiyinj Isaaka. ¹¹⁻¹³ Kane inñi adda k'adde meedanj botto genj, an k'ize munda k'ulsu ye, ki beehiye ye. Wo tonj manj Raa yi di ruute a Isaaka, y'ede: «Wede goole y'a t'isa wede naabo ki leemadí ñenku§.» Genj a-t'iide a ono an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nunj Raa n'a giyye Yakup, wo Ezayu n'a ti y' lidde*.» Raa y'ize injkinno kono munda wede yi dehu genj a t'ise. Yonj yi beeriyo duwo aa addi i dehu, t'urzi naabadanj ye wo de t'urzi yode Raa siidi i'ni waaku duwo me.

¹⁴ Injkinno manj kine in t'eese moo me? Raa genj y'isiyo munda wede ki diine ye ko? Aha, injkinno ye! ¹⁵ Yonj yi ruute ti kaaga a Muusa, y'ede: «Ni-d'ise adde koduwo a wede tuuku ni dehu ni d'ise adde koduwo, wo n'a wolle

* **9:5** 9.5 Mongidaganj donj sundanj t'a ñile: Kane genj Ibirayim, Isaaka, Yakup, wo inñi Yakup kane koomat makumu sire. † **9:7** 9.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12. ‡ **9:9** 9.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.10. § **9:11-13** 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 25.23. * **9:11-13** 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Malasi 1.2-3. † **9:15** 9.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 33.19.

sommagi ki wede tuuku ni dehu n'a wolle sommagi[†].»
 16 Injino manj kane suldi genj an ettiyo t'urzi munda wede duwo an dehu ye, t'urzi toogadanj ye, wo de an ettiyo t'urzi k'adde koduwo ki Raa siidi. 17 Genj injino an riije ti kaaga adda mattup ki Raa ono donj Raa yi ruute a Parahonj mozigo ki siido Misir, y'ede: «Kee ni ki biire mozigo wo eeda n'a-ti t'ize zakidi minj, kono t'urzi kee duwo an di suuna toogado wo an di kazita sundo adda siido pay[‡].» 18 Injino manj Raa genj, a wede tuuku yi dehu yi-d'ise adde koduwo manj, yi-d'isiyo, wo a wede tuuku yi dehu y'a y'ise eedi zakidi manj, yi di y'isiyo.

Raa genj yonj aakede wede k'aabuđu

19 Wo de suldi Raa yi ti'n isiyo injino manj, koo wenda y'o di roote, y'a t'eese: «Ki moo me a duwo yi d'eesiyo an isiyo ulsu me? De wee wee a aane a-tooge a munda wede yi dehu y'aase me?» 20 Kee wedusu minj wee wee, k'a niike Raa me? Kununj munda aabuđu genj, y'aane yi roote koo a wede i y'iibida, y'a t'eese: «Ki moo me ki n'iibida kino me?» 21 Wede k'aabuđu genj y'aane yi d'aabida munda wede aa addi i dehu ti lee wede luttio genj me. Ti lee wede yi lutte genj minj yi d'aabida ooko majjaanawa k'eliyo munda a donj suma,

wo sonj yi d'aabida ooko ki naabo adda boy ere daayum. 22 Injino manj Raa y'a dihe y'an di kize kulkuwadi a duwo wo an di suune toogadi. Genno tonj yonj yi di'n sarkiya t'ombiije, kane donj iide kulkuwadi t'a deege eedanj genj me, kane genj ki daggiya gopponj. 23 Wo de a donj ongo sonj y'an d'ize adde koduwo, y'a dihe y'an di kize laale wede baadanj ki daryikadi. Kane genj donj Raa yi'n ikkima ki poone too an d'etta ki daryikadi. 24 Kine tonj adda, kine donj Raa yi wiike t'adda diine donj Yawudiyagi danjal ye, t'adda diine donj Yawudiyagi ye pay. 25 Genj derec ono donj Raa yi ruute ti kaaga adda mattup ki nebi Oze, y'ede:

«Kane donj ti poone donjo ye genj, n'an di'n waaka donjo.

Wo kane donj ki geyyisado ye genj, n'an di'n waaka donj ki geyyisado§.

26 Wo a ume wede n'an di ruute, n'ede: «Kune donjo ye» genj, angenno batum an di'n waaka inji Raa zeere*.»

27 Nebi Ezayi tonj y'a gizite a tukki donj k'Izirayel, yi d'eesiyo: «Ise donj k'Izirayel kane baadanj aa dolso a biza bar tonj manj, i d'utta donj miibi danjal ti diinayanj me. 28 Derec, ono donj Galmeega

† 9:17 9.17 Kun wollo adda mattup ki Egzod 9.16. § 9:25 9.25 Kun wollo adda Mattup ki Oze 2.25. * 9:26 9.26 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1.

Raa yi ruute genj, kesiko y'an isa pay a siido me[†].»²⁹ Suldi genj a-t'iide a ono donj Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Aame Galmeega Raa Goole k'arka genj, y'in ki guute ita k'inñi miibi ye manj, anjki in t'ize aakede donj ki geeger Sodom, in di deeye aa donj ki geeger Gomor Raa y'in uute[‡].»

Donj k'Izirayel an ti tuuge ki zaapu k'addan a Raa

³⁰ Injkinno manj kine in t'ese moo me? Kane donj Yawudiyagi ye, an ki dehu an ki t'ise donj ki diine a daana Raa ye tonj, kane Raa y'anni wulle donj ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a yode. ³¹ Wo de kane donj k'Izirayel an dehu an t'ise donj ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro genj, an a biite a urzi soorutu me. ³² An aa biite kono kane an ki dihe an t'ise donj ki diine a daana Raa t'urzi zaapu k'adde a yode ye, an elkiyo an t'isa t'urzi naabadañ. Kane genj an di guhe ekki wede aa mukkolo ere k'eliyo morkiye a duwo. ³³ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo a geeger ki Siyon gette, ni ziipe wedusu aa mukkolo k'eliyo morkiye a duwo, mukkolo ere ki-t'oore.

Wo wede yi ziipa addi a yode manj, yi-ki seeda sukuyagi ye[§].»

10

Yawudiyagi ti donj Yawudiyagi ye Galmeega min^{soo}

¹ Zemba ki nunj, munda wede ni dehu t'addo pay, wo ni tondiyo Raa kono kane Yawudiyagi genj, Raa y'an di'n utte. ² Derec, nunj Pool enj ersado ti wulle, kane wehini a naabo ere an isiyo a urzi Raa gette, wo de naabo ere wehini gette an isiyo daa suuniyo k'urzi wede derec.

³ Kane urzi wede Raa yi-ti'n isiyo duwo ki diine a daanadi genj itadi an ki y'zuune ye, wo an di dehu an di daane urzi wede kane batum an ziipe. Injkinno manj urzi wede Raa yi-ti'n isiyo duwo ki diine a daanadi genj, an d'iili. ⁴ Aame Almasi y'iido ki duniya genj, oogoro Muusa y'a-ti t'iide a urzutú. Injkinno manj donj pay i ziipe addan a Almasi genj, Raa y'anni wolleyo kane donj ki diine a daanadi me.

Raa y'utta wede tuuku ele addi a Galmeega Isa

⁵ Yode Muusa batum tonj y'a riije ti kaaga a urzi wede duwo an t'ise ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro, y'ede: «Wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay genno manj, t'urzi genj

[†] 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 10.22-23. [‡] 9:29 9.29 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.9. [§] 9:33 9.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16.

* 10:5 10.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Galat 3.12.

y'a lekka*.» ⁶ Wo de enno ono don mattup ki Raa ti rootiyo a urzi wede duwo Raa yi-ti'n isiyo don ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a yode me, t'ede: «Kee adda k'adda k'elke ye: Wee wee a kila ki kandaane me?» Gen i-kaza ki deegu k'Almasi me. ⁷ Wo son kee k'elke ye: «Wee wee a etta k'ume beyyagi ge lekkiyo me?» Gen i-kaza ki koliyo k'Almasi ti diine don unto me. ⁸ Injino man enno ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a urzi wede duwo yi-ti'n isiyo ki diine a daanadi me: «Ono Raa gen kane goppon ti kee, a biza wo adda k'adda.» Kun ollo, enj ono ki zaapu k'adde a Raa ay kazita a duwo me. ⁹ Gen injino aame ki ruuta kereŋ a daana duwo Isa yon Galmeega, wo k'umba adda k'adda yon Raa yi ti y' bilde ti diine don unto man, Raa y'a k'utta. ¹⁰ Aame wede yi ziipa addi a Isa man, Raa y'a yi wolla yon ki diine a daanadi me, wo aame wede ti bizi yi ruuta kereŋ a daana duwo Isa yon Galmeega man, Raa y'a y'utta. ¹¹ Ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi ziipe addi a yode man, yi-ki seeda sukiyagi ye.» ¹² Injino

man ise Yawudiyagi, don Yawudiyagi ye ton, kane min pay kan soo, Galmeegan min soo, y'an d'isiyo beehiyko a kane don pay i waaku sundi. ¹³ Ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi wiika suma Galmeega Raa man, y'a y'utta.»

¹⁴ Wo de kan mummino an di waake sundi daa ki an ki ziipe addan a yode ye me? Wo de kan mummino an di zaape addan a yode daa ki an k'illiga rabiladi ye me? Wo de kan mummino an d'olliga rabiladi daa ki wenda yi ki gizite ye man? ¹⁵ Wo de kan mummino an di kizite daa ki an k'igibe wenda ye man? Enj ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo ulban unse aame an woliyo don kazita Rabila Majjaanawa an'tiyo man*.» ¹⁶ Wo ti diine kane don illiga gen, pay an ki d'umbe ye a Rabila Majjaanawa gette. Gen derec, nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede: «Galmeega Raa, wee wee a umbe a ono don ay an gizite gen me?» ¹⁷ Gen injino wede y'a zaape addi a Almasi t'urzi k'ollige rabila ere an gizite gettiyo. Wo to rabila gettinj ono k'Almasi.

¹⁸ Injino man ni

† **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.4; 30.12-14. ‡ **10:11** 10.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § **10:13** 10.13 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.5. * **10:15** 10.15 Don kazita Rabila Majjaanawa: T'ono Girek an'de: zon ki don i kazita Rabila Majjaanawa gen kane beehiye. Injino zon gen i-kaza duwo. Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1.

tondiyo n'ede, rabila gettin Yawudiyagi an ki t'illiga ye ko? Aha, an t'illiga! Enj ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Golla donj kazita gette donj adda siidiyagi pay an di t'illiga, wo onamanj a-tiipe bini ita Raa‡.»

19 Nunj ni tondiyo sey n'ede, donj k'Izirayel minj ono genj itadanj an ki'n zuune ye ko? Wo enj ono donj Raa yi ti'n ruute too ti kaaga ti bize Muusa, y'ede:

«Kune donjzó n'un di'n isa kun di kolbika ti donj kane donjzó ye.

N'un t'ela ooniso kun di kulkuwa ti ita duwo donj elkisadanj umbo§.»

20 Wo nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga daa k'orgiso ono donj Raa yi ruute, y'ede:

«Nunj a n'uune donj i ki n' dehu ye,

wo n'an di gize tuddó a kane donj i ki n' tondiyo munda ye.»

21 Wo de Raa y'a ruute sey a tukki donj k'Izirayel, y'ede:

«Daayum n'alliya beezó ki tukki kane donj eedanj zakidi wo an o ti tu- uge*.»

11

Donj k'Izirayel Raa yi ki'n giigira ye

1 Injino manj nunj ni tondiyo: Donj k'Izirayel genj Raa y'anni giigira ko? Aha, ki kotto y'an ki'n giigira ye, kono nunj batum minj ti siido k'Izirayel, t'ita k'inni k'Ibirayim wo ti biza bumbu Benzamen. 2 Raa donjzí donj yi biire ti poone genj, yi ki'n giigira ye. Ki kotto kun suune ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, a ume wede Eli yi mólolo yi sakiysa a Raa kono k'oldfiko ki donj k'Izirayel, y'ede: 3 «Galmeega Raa, nebiyagá'nj an ti'n iide wo ume sendikagá an di gussite, a guute minj nunj siidó, wo an dehu an aa di n' t'ide*.» 4 Wo de Raa yi di'n gime onamí y'ede moo me? Yonj y'ede: «A nunj ni buuhe kuuli dupu sarat an daaniya nuuno, kane genj an ki dikke ye zibbananj a daana raazanj Baal me†.»

5 Ki kine donj ankenno tonj injino, i guute donj miibi Raa yi biire t'urzi beekadi me. 6 Kane genj Raa yi'ni biire t'urzi beekadi, t'urzi naabadanj ye. Wo de aame yi'ni biire t'urzi naabadanj manj, genj beeko Raa gette tod'te beeko ye, kono an uune t'urzi naabadanj.

7 Injino kine in t'eese moo me? In t'eese kane donj k'Izirayel munda wede an dehu genj an ki y'uune ye, wo de kane donj miibi Raa yi

‡ 10:18 10.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 19.5. § 10:19 10.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. * 10:21 10.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.1-2.

* 11:3 11.3 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.10. † 11:4 11.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.18.

biire geŋ an di y'uune. Wo kane doŋ uupe pay geŋ Raa y'an di'n ize addaŋ zakidí. ⁸ Eŋ ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa y'an di'n ize tuusiyagi a urzi k'elkiso, y'an t'ippe a edayaŋ kono an ki wolle ye, wo kuwwagaŋ y'an di ŋiyye dančila kono an ki d'olliga ye, bini aŋki toŋ an lekkiyo iŋkino‡.»

⁹ Mozigo Dawut toŋ y'a ruute a doŋ k'olmidayí, y'ede:

«Ombadaŋ ere an isiyo aa an ekkiyo ikka a d'uwu gette an aŋkilo, i t'iso aa zelwe ki sed'fuzan, an t'oore adda k'oldíko, an t'oone danŋay.

¹⁰ Geŋ Raa edayaŋ y'an t'appa kono an gi di wolle ye, y'anni dabiwo kono an di lekke daayum nukkiyoŝ.»

¹¹ Iŋkino maŋ ni tonduyo sey, aame doŋ k'Izirayel an ele morkiye a urzi Raa an t'iire geŋ, ki daanadaŋ ko? Aha, ki daanadaŋ ye! Wo de t'urzi doopidadaŋ ere a urzi Raa gette, kane doŋ Yawudiyagi ye an d'uune urzi k'uttiyo. Raa y'ize iŋkino kono a t'ooziga kolbiso doŋ k'Izirayel.

¹² T'urzi doopife ki doŋ k'Izirayel a urzi Raa geŋ,

doŋ adda duniya pay an d'uune beehiyko ere baadaŋ ki Raa, wo t'urzi soldite ki doŋ k'Izirayel a urzi Raa geŋ, kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ an d'uune beehiyko ere baadaŋ ki Raa pay. Iŋkino a onniyo ere kane Yawudiyagi pay an ti gimo k'urzi k'uttiyo maŋ, beehiyko ere Raa y'an isa gette baadaŋ a ceera ki doŋ oŋgo.

Uttiyo ki doŋ Yawudiyagi ye

¹³ Aŋkeŋ onamó ni rootiyo eŋ a kune doŋ Yawudiyagi ye. Nuŋ wede zina k'Isa yi n'igibo ki tukki doŋ Yawudiyagi ye, n'a kize naabo ere Raa y'o ele ette tod'te meeda. ¹⁴ Iŋkino maŋ n'elkiyo koo t'urzi naabadó ette, a t'ooziga kolbiso ki zembadó Yawudiyagi an di kimo ki tukki Raa kono doŋ miibi ti diinayaŋ an d'utta.

¹⁵ Aame Raa yi'n uuye doŋ k'Izirayel a kese geŋ, doŋ duniya y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Iŋkino maŋ doŋ k'Izirayel yi ti'n wiika ki sirpadí sey maŋ, geŋ aasa mummino? Ki kotto onniyo gette a t'isa aa doŋ i t'inda an ti bild'e!

¹⁶ Aame mappa kun iidiba ki poone geŋ kun i ele a Raa maŋ, wede pay a guute geŋ miŋ ki yode pây*. Wo aame sondayi k'undumu geŋ ki Raa maŋ,

‡ **11:8** 11.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 29.3 wo Ezayi 6.10; 29.10.

ŝ **11:10** 11.10 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.23-24. * **11:16** 11.16 Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.19-21.

laydayí genj miñ kane ki yode pây. ¹⁷ Yawudiyagi genj kane aakede undumu boy sundí olibiye laydayí ongon an di ñikkite. Wo kee wede Yawudusu ye genj, kee aakede undumu balda sundí olibiye, an aa ki ti-k'iite a olde ki laydayi k'undumu boy wede sundí olibiye genno. Wo ankenj kee tonj k'oobo ufu k'undumu ñonj adñiya t'adda sondayzì genno. ¹⁸ Kono kamo kee wede aakede layisa an iite aatiya genj, ki kili tuddá ye a ñaana laydayi ñonj an di ñikkite me. Wo kee mummino ki-koliyo tuddá me? Ki too manj sondayi an k'ooniyo toogo ti laydayi ye, wo ñe laydayi ooniyo toogo ti sondayi me.

¹⁹ Ki too manj k'a roote'ñ: «Laydayi genj Raa yi ti'n ñikkite kono a olde kane y'a-t'iite nuuno.» ²⁰ Genj ñerec! Kane Raa yi ti'n ñikkite kono an ki ziipe addan a yode ye. Wo kee'ñ ume genj ki y'uune kono ki ziipe addá a yode. Injino manj ki kili tuddá ye, ki too manj k'a lekke t'orgiso a Raa. ²¹ Ni rootiyo injino kono aame kane Yawudiyagi ñonj aakede laydayi k'undumu boy tonj Raa yi ki'n iili ye manj, genj kee tonj ki koona metike kono Raa yi ki k'oola ye kay. ²² Ki suuno Raa genj yonj beehiye wo wehini pây: Yonj wehini ti kane ñonj i t'iire, wo beehiye ti kee aame ki lekkiyo daayum adda beehiykadí ño, para

manj kee tonj t'umayá Raa y'a ki ti ñekka mendá kay. ²³ Wo aame onniyo soo kane Yawudiyagi genj an ti gima lekkiyadanj wo an ziipa addan a Isa manj, Raa y'a-ti'n t'aata ekk'undumzanj wede ti poone, kono yonj i-d'ede toogo y'a-ti'n t'aate ti doolo ekk'undumzanj sey. ²⁴ Derec, kee wede Yawudusu ye genj, kee'ñ aakede layisa k'undumu balda sundí olibiye ere Raa yi ti ñikke wo y'a-t'iite a olde ki layisa k'undumu boy, para manj kee umayá ye. Wo ki Yawudiyagi i-k'oone ye a jiire sey kane aakede laydayi k'undumu wede ki boy genj, Raa y'aana y'a ti'n t'aata ekk'undumzanj wede y'anni ñikkite.

Uttiyo ki ñonj k'Izirayel

²⁵ Zemba ki nunj, ni dehu kun di y' suune munda wede ombide ki Raa me, kono kun ki d'elke adda k'addugunj kune ñonj suuniyo k'ono ye: Ñonj k'Izirayel ongon, an di lekka addan daayum zakidi ti Raa, bini kane ñonj pay Yawudiyagi ye Raa yi biire genj an t'oona uttiyo. ²⁶ Wo genj a t'isa injino ñoo minj, sanj ñonj k'Izirayel pay Raa y'an di'n utta kollo, genj a-t'etta a ono ñonj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede i d'adñiya ñuwo t'adda k'oldiko genj y'a etto ti geeger Siyonj,

y'iido'ŋ y'a-booya oldiko
k'ita k'inŋi Yakup.

27 Kun ollo gettiyo taa-
suwadó ere ni ketta
ti kane,

a onniyo ere n'an booya
oldikadaŋ te†.»

28 Kane Yawudiyagi geŋ
an di-tuuge k'ambu a Rabila
Majjaanawa k'Isa te, inŋino
an t'ize adu ki Raa, wo geŋ
a kune dŋŋ Yawudiyagi ye
un t'ize beehiye. Wo ki
too maŋ kane geŋ Raa yi'ni
biire kono an t'ise dŋŋzi,
kane daayum yi'ni giyye
kono a taasawa ere yi gitte
ti kaaga ti moŋgidagaŋ.

29 Ki kotto munda wede Raa
y'eliyo geŋ yi ki ti y' seeda
sey ye baa, wo kane dŋŋ
yi wiike geŋ bizi yi ki y'
kama ye. 30 Ti kaaga kune
dŋŋ Yawudiyagi ye kun di
tuuge ono Raa kun k'illiga
ye, wo ankenŋno Raa y'un
d'ize adde koduwo kono
Yawudiyagi an di-tuuge
k'ollige k'onamí me. 31 Geŋ
ki kane Yawudiyagi toŋ
inŋino, ankenŋno an ti tuuge
k'ollige k'ono Raa me, tiŋ
geŋ kune dŋŋ Yawudiyagi ye
Raa y'un d'ize adde koduwo.
Inŋino maŋ ankenŋno kane
toŋ Raa y'an d'isiyo adde
koduwo kay. 32 Derec, Raa
geŋ y'a ize a dŋwo pay an di-
tooge k'ollige k'onamí. Y'ize
inŋino kono y'an d'ise adde
koduwo a dŋwo pay.

33 Ki kotto maŋ, wee wee
a aane a-d'ooze laale ki Raa

me! Suuniyo k'onamí ti elk-
isadí gette, kane a jiire sulfi
pay! Wenda soo toŋ umbo a
aane a suune ita k'ono dŋŋ
Raa yi dehu y'aase munda
me! Wo wee wee a aane a
suune naabo ere Raa yi dehu
y'aase te! 34 Geŋ ono dŋŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki
Raa, an'de:

«Wee wee i zuune elkiso
Galmeega Raa te?

Wee wee i eele kooke me?

35 Wee wee ki poone i-eele
munda a Raa,

kono saŋ yi di y' kima me#?»

36 Sulfi pay geŋ ikkima
yode Raa, kane pay an
d'ôhire a umayaŋ t'urzi
yode wo kane'ŋ pay ki yode.
Geŋ tamma ti koona a yode
Raa ki daayum! Eyye.

12

*Lekkiyo ere aware a urzi
k'Almasi*

1 Zemba ki nuŋ, kun wollo
Raa y'ize adde koduwo a
kine, inŋino maŋ a sulfi
pay geŋ n'un d'eelo kooke
kono kune batum kun di
t'ele tuddugaŋ a Raa, aa
sedeke zeere, ooyiso kese
a yode, ulbí i-d'ise unse.
Geŋno urzi wede ki kotto
kun d'ise k'ottilso a Raa me.
2 Kun daane lekkiyo ere ki
dŋŋ duniya ankenŋno ye, wo
ki too maŋ kun i d'ooli
urzi a Raa y'un ti'n kima,
y'isa inŋino t'urzi k'elkiso
ere aware y'un eliyo. Inŋino
maŋ kun di suuna munda
wede Raa yi dehu: munda

† 11:27 11.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.20-21. ‡ 11:35 11.35 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13 wo Zop 41.3.

wede beehiye, munda wede ulbí i-d'ise unse, wo munda wede i-k'ede baatiya ye.

³ Nun Raa y'o ele beekadí, injino man a wede tuuku ti diinagun ni di roote, n'a t'eeese: Yi kili tuddí y'elke yon yi jiiire ye, ki too man yon nenku, wo y'elko a yode batum ki kotto yon a ume too me? Wo wede tuuku y'ise injino gen, y'iso a toogo k'urzi zaapu k'addí ere Raa yi ele ele.

⁴ Wede gen tuddí tinj soo wo mokiyagutú baadan, kane pay gen wede tuuku tonj ti naabadí naabadí. ⁵ Gen injino kay, kine baadan tonj a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi, kine aa tudde soo. Kine pay kettiyo kanj soo aa mokiyagi donj ki tudde, wo wede tuuku tonj ti naabadí naabadí. ⁶ Wo kine in uune suldi donj Unde Kamilenj ti'n ele in di naabe eego, t'urzi beeko Raa wede tuuku tonj yi d'uune munda siidi siidi aa Raa yi dehu. A wede sonj ki rootiyo k'ono donj Raa y'agisa manj, yi'ni rooto a-t'ette a urzi zaapu k'adde ki kine pay. ⁷ A wede sonj ki noogiyo duwo manj, y'anni noogo. A wede sonj ki dooyiso duwo manj, y'anni dooyo. ⁸ A wede sonj k'eliyo kooke a duwo manj, y'an elo. A wede sonj k'eliyo suldi a duwo manj, y'an elo ti mozuwo. A wede sonj ki dokkiyo duwo manj, y'anni d'okko a urzutú. A wede sonj k'isiyo k'adde koduwo a duwo manj, y'an iso ti

unjsuwo.

⁹ Kun geyyo tuddugun t'adde soo. Munda ulsu kun y'azzar kun ti lefdo, wo kun soodo zakidi k'isiyo munda wede beehiye. ¹⁰ Kun geyyo tuddugun t'adde soo aakede zemba, wede tuuku tonj yi t'iso ki poone a urzi k'ottilso ti tuddugun me. ¹¹ Kun soodo zakidi a urzi Galmeega me. Kun t'ise donj golguwo ye, kun naabo a Galmeega t'adde soo. ¹² Kune ulbugun un iso unse a munda wede kun zaapu elkisagun eego. Aame kune adda dabar tonj, kun ombonj, wo kun soodo zakidi bini dangu a urzi tondiyo Raa me. ¹³ Donj ki Raa donj i dehu ki noogiyadanj gen, kun'ni noogo, wo duwo kun'ni soodo daayum bey sire.

¹⁴ Kun tondo Raa y'an di zaape beeko a donj unni dabirsa, kun an zaapo beeko, kun'ni duude ye. ¹⁵ Kun iso unjsuwo ti kane donj adda k'unjsuwo, kun ôolo ti kane donj i m'olo. ¹⁶ Kun lekko t'ollige k'ono tuddugun. Kun oyyo naabo ere tuuku tonj kun ti t'iso, ise nenko too manj. Kun elke kune donj suuniyo k'ono ye.

¹⁷ Aame bakadá y'a ize ulsu manj, ki ti-kime ti ulsuko ye. Adda k'addugun kun deho munda wede k'isiyo beehiye a eda duwo pay. ¹⁸ Aame urzi ede wo kun aane manj, kun lekko ti toose ti duwo pay. ¹⁹ Zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, munda wede ulsu duwo an

un isiyo geŋ, an ti y' dooze kune batum ye, kun oolo kulkuwo Raa t'a deege a eedaŋ. Derec, ono eŋ i ruute Galmeega Raa, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku toŋ dangayadi i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me*.»²⁰ Wo de soŋ an'de: «Aame aduzá geŋ yoŋ mosogo maŋ, ombó ki eelo, aame yoŋ órme maŋ, ahu ki eelo, kono aame k'iza injino maŋ, aakede ki ziki rididi k'uwwo ki t'ibi eedi, geŋ yi seeda sukuyagi†.»²¹ Ki oola urzi a oldiko ti ceera eedá ye, wo de ki ti ceero t'isiyo beehyko.

13

Ki koliyo ye t'ekki deero k'akuuma me

¹ Wede tuuku toŋ yi kili ye t'ekki deero k'akuuma doŋ an d'ede urzi ki dokkiyo me, kono urzi wede ki dokkiyo geŋ an ele Raa, wo kane doŋ i naabiya a urzi geŋ i'ni zippe yode. ² Injino wede yi takirsa ti deero k'akuuma geŋ, yi takirsa a munda wede Raa yi dehu. Doŋ i takirsa ti kane geŋ, kane batum an waaku booro t'a deege a eedaŋ. ³ Kane doŋ isiyo beehyko an k'ede orgiso ye a deero doŋ booro me, wo de a orgide kane doŋ isiyo ulsu. Kune'ŋ kun dehu kun an ki d'orgide a deero k'akuuma ye maŋ,

kun iso beehiye kono an un di'n t'imma. ⁴ Derec, deero k'akuuma geŋ kane duwo doŋ i naabiya ki Raa, an unni zaapu a urzi kono kun d'ise beehiye. Wo de aame kun isiyo ulsu maŋ, kun an orgido, kono kane geŋ an d'ede toogo duwo an ti'n t'ele dangay, wo geŋ ki bita ye. Aame an isiyo injino geŋ an naabiya ki Raa, an kaza kulkuwo Raa a tukki doŋ isiyo suldi doŋ ulpi. ⁵ Kono kamo i dehu in ki kili ye t'ekki deero k'akuuma me. In ise injino kono in t'alda ti dangay danŋal ye, wo de soŋ elkisadiŋ ere in di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gettiyo t'in kaza urzi geŋ yoŋ beehiye.

⁶ Geŋ kono k'injino kun eliyó jibaaye me, kono doŋ i seddu jibaaye'ŋ naabo gette an t'ele Raa an di naabe ki diine a urzutú. ⁷ A wede tuuku toŋ munda wede i dehu kun i di t'ele geŋ, kun i elo: ise jibaaye, patanti ki suldi, ottilso wo eliyó suma, a wede tuuku toŋ kun i elo munda wede i dehu kun i di t'ele me.

Geyyiso tudde

⁸ See ki wenda oppa eggun ye, aa gooto a eggun see wede ki geyyiso tudde danŋal. Wede yi geyyiso duwo geŋ, y'a t'izire pay ekk'oogoro Muusa te. ⁹ Ki kotto urziyagi k'oogoro an rootiyo, an'de: «Ki moone t'ere bakadá ise ti

* 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35. † 12:20 12.20 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 25.21-22.

kule bakatú ulu, ki tówwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki zaapu k'adde a munda wede ulu*.» Kane urziyagi enño ti don ongo pay gen min, a-t'iide min a urzi k'oogoro soo, wede y'ede: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.»
 10 Wede i-d'ede geyyiso gen yi k'ise ulsuko a bakadí ye. Injino manj wede i-d'ede geyyiso gen oogoro Muusa pay y'a ti dinge.

Kun t'okkonj tuddugun

11 Kun koona mentikagi a ono don kun illiga kono kun suune ankenno kine a ume muno me. Peedo t'iide kun t'onno ti moone me. Ankenno uttiyo ere Raa y'in di'n utta in t'adfa t'adda duniya ette, tod'te goppon a jiire ti kine me, ti onniyo ere in ziipe addin a Isa gen me. 12 Didfo t'engilso, ume yi t'ompilso. Injino manj naabo ere oldo in isiyo adda zimolo gette in di sebbo daarinj, wo in t'osso suldi k'arka don ki toore Raa. 13 In oziro ki diine aakede don i sooru a onnu. In ti ledfo ti suldi don aakede: sobito ti ombito i-t'eliyo isiyo suldi don kaca kaca a ceere eedinj, ti suldi don ulpi tudde ti dehu, ti boliyo, wo ti ono k'ulpi ti kolbisito me. 14 Wo de kun t'osso suldi don pay Galmeeginj Isa Almasi y'in

elo, kun i ooli urzi a tud-dugun ye kun d'ise suldi don ulpi aa tod' ti dehu me.

14

Ki dekke booro ekki leemada ye

1 Wede toogadi baata a urzi zaapu k'adde a Isa'nj kun yi soodo bey sire, kun yi niike ye a munda wede y'elkiyo beehiye gen me. 2 Aakede wede i-dirse a urzi zaapu k'addi a Isa'nj y'aane y'a oomi suldi pay, wo de wede toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa'nj y'a oomi puutagi danjal. 3 Wede y'ombo suldi pay gen y'a ki ti y' t'idfa ye wede aadumu sey me, wo wede yi k'aadumu sey ye gen, yi ki dekke booro ye ekki wede ombo suldi pay me, kono yode tonj Raa yi y' ziida bey sire kay. 4 Kee wee wee ki dekkiyo booro ekki wede naabo ki wede doolo me? Y'aa seedu zakidi koo, y'aa ki seedu ye koo, gen a wolle galmeegi. Wo yonj y'a-seeda zakidi, kono Galmeega i-d'ede toogo ki noogiyadi.

5 Wede sonj y'elkiyo onniytagi ongo an jiire eebanj*, wo ki wede sonj y'elkiyo kane onniytagi pay minj kanj soo. I dehu wede tuuku tonj y'a oyye adda k'addi munda wede y'elkiyo gen

* 13:9 13.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13-15,17. † 13:9 13.9 Kun

wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. * 14:5 14.5 Onniytagi ongo an jiire eebanj: I-kaza duwo ongo an i woliyo onniytagi ongo an jiire eebanj, aakede onniytagi tarnaape Yawudiyagi. Wo di kine tonj onniytagi ki oholo wo onniytagi k'aagulu tere gen, duwo ongo an woliyo aa an jiire eebanj.

beehiye. ⁶ Wede y'elkiyo onniytagi ongo an jüre eebaŋ geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyi suma a Galmeega. Wede y'ombo suldi pay geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyi suma a Galmeega, kono yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. Wede yi k'ombo suldi ongo ye geŋ, y'isiyo inŋkino kono yi eliyi suma a Galmeega, kono yode toŋ yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. ⁷ Inŋkino maŋ ti diinayiŋ wenda soo toŋ umbo y'a lekke ti siidi me, wo wenda soo toŋ umbo y'a t'inda ti siidi me. ⁸ Aame kine in lekkiyo zeere maŋ, in lekkiyo t'urzi Galmeega, wo aame in unto maŋ, in unto t'urzi Galmeega. Inŋkino maŋ ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda toŋ, kine ki Galmeega. ⁹ Derec, Almasi y'a inda wo y'a bilde ti dine doŋ unto, kono y'a t'ise Galmee'ki doŋ unto wo ki doŋ zeere.

¹⁰ Wo de kee ki moo me ki dekkiyo booro ekki leemada me? Wo ki moo me kee ki ti y'odde leemada me? Ki kotto kine pay miŋ in etta k'ume booro Raa y'a dekke booro a eediŋ. ¹¹ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuŋ Galmeega Raa zeere n'a-ti naame ti tuddo: kane duwo pay an dikka a daanado wo kane pay an t'imma nuŋ Raa†.»

¹² Inŋkino maŋ wede tuuku toŋ ti diinayiŋ y'a t'idey taaya a daana Raa a suldi

doŋ pay y'ize.

Leemada ki ti y' t'ele adda k'oldiko ye

¹³ Inŋkino maŋ in oolo ki dekkiyo booro ti tuddiŋ me. Wo de ki too maŋ kun ti wollo munda wede kun isiyo geŋ, i-t'isa mukkolo morkiye a leema yi t'ooro adda k'oldiko ye. ¹⁴ Derec, nuŋ Galmeega Isa y'o ti gize ni suune adda k'addo, munda wede ganigi ti siidi a daana Raa umbo, wo aame wede y'elkiyo munda eŋ a daana Raa ganigi maŋ, geŋ miŋ munda geŋ a yode i-t'ize ganigi a daana Raa me. ¹⁵ Aame t'urzi munda wede kee k'ombo geŋ i-t'isa ulsu a leemada maŋ, geŋ i-kaza ki ki sooru a urzi geyyiso ye. Kono k'ombo danjal geŋ, i ki dehu leemada wede Almasi y'inda kono yode'ŋ k'a ki y' dagge ye. ¹⁶ Munda wede kun elkiyo a kune beehiye geŋ, a doŋ ongon an ki-t'ise urzi an ki di roote munda geŋ ulsu ye. ¹⁷ Derec, lekkiyadiŋ ere a Moziko Raa, tod'te a urzi k'ombito ti sobito ye, wo de tod'te lekkiyo ere ki diine, ti toose wo ti unsuwo, kane geŋ suldi doŋ Unde Kamilen t'in ele. ¹⁸ Wede i naabiya k'Almasi inŋkino geŋ, Raa ulbi unse ti yode me wo duwo toŋ an yi woliyo yon beehiye.

¹⁹ Inŋkino maŋ in deho munda wede in t'ela toose ti duwo pay, wo in di t'hira

† 14:11 14.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 45.23.

kanj soo a urzi zaapu k'addin a Isa. ²⁰ Kono k'ombo danjal genj, naabo Raa ki ti latte ye. Derec, ombo tuuku tonj tod'te kamilenj a daana Raa me, wo de aame t'urzi munda wede kee k'ombo genj donj ongonj an t'etta adda k'oldiko manj, beehiye ye, k'oolo. ²¹ Beehiye'ŋ, suldi donj pay i t'eliyo leema adda k'oldiko genj kun oolo, ise aadumu sey, ise sobo toote‡, ise munda tuuku tonj manj. ²² Munda wede k'elkiyo a kee beehiye a urzi zaapu k'addá a Isa genj, ki y' booho adda k'addá i y' suune kee ti Raa. Unsuwo a wede addi i ki dekkiyo booro ye a munda wede y'ilke beehiye genj me. ²³ Wo de wede y'ombo wo i-d'ede niiku adda k'addi manj, yonj genj booro Raa ti y' ziida, kono munda wede y'isiyo genj a ki t'iide ye a munda wede y'elkiyo beehiye a daana Raa me. Wo derec, suldi donj pay in isiyo wo a ki t'ettiyo ye a munda wede in elkiyo beehiye a daana Raa genj, oldiko.

15

Sarkiya zemba donj toogadanj baata

¹ Kine donj i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa genj, i dehu in di'n sarke zemba donj toogadanj baata a urzi zaapu k'adde genj me. Kine

in gi di dehe munda wede ulbinj in d'ise unse danjal ye. ² I dehu wede tuuku tonj ti diinayinj yi deho isiyo ki munda wede bakadi ulbi i-d'ise unse ki beehiyo yode, kono y'a t'ihira a urzi k'eliyo k'adde a Isa. ³ Derec, Almasi genj yi ki dihe munda wede ulbi i-d'ise unse a yode danjal ye. Wo de genj, aa ono donj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kaldita ere duwo an gildite kee Raa gette o-t'iire eedó*.» ⁴ Derec, munda wede an riine pay ti kaaga adda mattup ki Raa genj, an yi riine kono in di'n dooye. Injino manj t'urzi k'ono enj in d'ooniyo kooke wo in di seeda zakidi, kono in di zapu elkisadinj a Raa. ⁵ Nunj ni tondiyo Raa wede in d'eliyo kooke wo toogo in di seeda zakidi genj, y'un ti'n iso donj onamgunj i-t'ette kanj soo. Genj munda wede Isa Almasi yi dehu. ⁶ Injino genj kune pay t'adde soo wo aa ti golla wede soo, kun di t'imme Raa Meeki Galmeeginj Isa Almasi.

Rabila Majjaanawa a duwo pay

⁷ Injino manj, zemba'ŋ kun'ni soodo bey sire, aakede Almasi y'unni ziida. Kun iso injino kono a t'ele tamma a Raa. ⁸ Genj n'un di rooto ki kotto, Raa yonj yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

‡ 14:21 14.21 Toote: Toote wede adda mattup ette, yonj toote wede an isiyo injinj binj, a siidadanj ti kaaga genj, duwo pay an sobo wo aame a leema i t'ise morkolo morkiye manj, ulu ki sibe ye. * 15:3 15.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10.

Kono kamo Almasi geŋ y'iido'ŋ y'a t'ize wede naabo ki Yawudiyagi, kono y'a-ti danje suldi doŋ Raa yi ruute ti kaaga y'aasa a mongidagan. ⁹ Wo soŋ doŋ Yawudiyagi ye toŋ, an di t'imme Raa kono y'an ize adde koduwo, geŋ aa ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo nuŋ n'a ki t'imma adda diine doŋ Yawudiyagi ye, wo n'a ôora ti sundá a di t'ela suma†.» ¹⁰ Wo soŋ an di ruute sey, an'de: «Kune doŋ Yawudiyagi ye kun iso unŋsuwo ti kane doŋ ki Raa‡.» ¹¹ Wo soŋ an'de: «Kune doŋ pay Yawudiyagi ye kun amma Galmeega Raa, kune ita duwo pay kun y'amma§.» ¹² Nebi Ezayi toŋ y'a ruute, y'ede: «I d'adfa wede t'ita k'inŋi Zeese*, yoŋ y'iido y'a dokka kane doŋ Yawudiyagi ye, wo kane geŋ an di zaapa elkisadan a yode†.»

¹³ Nuŋ ni ton-diyo Raa wede eliyo toogo kun di zaapu elkisagun a yode geŋ, y'un ti'n ôono ti unŋsuwo wo ti toose a urzi zaapu k'addugun a Isa. Injino man kun zaapo elkisagun daayum a yode t'urzi toogo k'Unde Kamilen.

Pool yi rootiyo a urzi naabadi

¹⁴ Zemba ki nuŋ, ni suune adda k'addo kune batum kun dehu daayum kun d'ise munda wede beehiye. Suldi doŋ i dehu kun di'n suune geŋ, kun'ni suune pay, wo kun aane wede tuuku toŋ bakadi y'a-ti y' zaape urzi urzi. ¹⁵ Ki too man ki suldi doŋ ongon adda mattup ette, n'un irba daa k'orgiso, kono un ki dande ye a munda wede an unni duuye me. Ni riije injino kono Raa y'o ele beekadi, ¹⁶ n'a t'ize wede naabo k'Isa Almasi ki kane doŋ Yawudiyagi ye. N'a ili tuddo pay a naabo ki kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, kono kane doŋ Yawudiyagi ye an t'ise aakede sedefe ere Raa ulbi i-d'ise unŋse, ooyiso kese a yode t'urzi k'Unde Kamilen. ¹⁷ Injino man, a lekkiyado ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi gette, nuŋ ulbo unŋse a naabo ere n'isiyo ki Raa te. ¹⁸ Ise o d'ede ono ki rootiyo toŋ ni k'aane ni ki roote ye, wo aame ni roote man, n'a roote a munda wede Almasi y'ize t'urzi nuuno danjal, kono n'a ti'n waako kane doŋ Yawudiyagi ye an d'olliga ono Raa wo an d'ozire eego. Y'ize injino t'urzi k'ono doŋ ni gizite wo t'urzi suldi doŋ n'ize, ¹⁹ t'urzi toogo suldi k'armika i-kaza Raa toogo, t'urzi suldi doŋ i ceeriyo

† **15:9** 15.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 18.50. ‡ **15:10** 15.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.43. § **15:11** 15.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 117.1. * **15:12** 15.12 Zeese: Geŋ yoŋ meeki mozigo Dawut, wo Almasi Raa yi biire geŋ y'udfo ti biza bumbu Dawut. † **15:12** 15.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.10.

eego, wo t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ. Geŋ inŋkino Rabila Majjaanawa k'Almasi n'a-gizite a omagi pay, iise ti Zeruzalem bini n'a iiney siido k'Iiri. ²⁰ Wo de munda wede ni dihe, n'a kizite Rabila Majjaanawa a omagi doŋ duwo an k'illiga suma k'Almasi ye botto, kono a naabadó ere ki kazita k'ono ette, n'a ki kizite a ume wede wedusu doolo yi gizite ye. ²¹ N'ize inŋkino a-t'ette a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A kane doŋ an an ki ruute munda a tukki yode ye geŋ, an di y' wolla, wo a kane doŋ i-k'illiga duwo an ki tówwo taaya a tukki yode ye geŋ, ita k'ono an di'n suuna‡.»

Pool yi dehu y'etta Room

²² Geŋ munda wede taŋ baadaŋ a-n'iigire n'a ette di kune me. ²³ Wo de ankeŋno, nuŋ naabadó n'a ti diŋge adda siidiyagi eŋ me. fide ozzinagi baadaŋ nuŋ mosogo kune, wo n'a dihe n'a ette n'un ti'n wollo, ²⁴ wo n'etta di kune aame n'amba ki siido k'Espan. Nuŋ n'elkiyo ni-t'âhiney n'un ti'n wolley, n'a lekkey onniyto miibi ti kune wo mosogo ki kune t'a diigey booloŋ maŋ, ni t'ooney zaada doo miŋ, n'a inŋgiley kollo. ²⁵ Wo de ankeŋno n'ambe ki Zeruzalem a naabo ere ki noogiyo doŋ ki Raa doŋ a ummey. ²⁶ Ni dehu kun di suune zemba doŋ i ziipe

addaŋ a Isa a siido Maseduwan ti Akayi geŋ, an dihe t'unŋsuwo aggadaŋ an d'ele a kane doŋ ki Raa doŋ an k'ede munda ye a Zeruzalem. ²⁷ Naabo ere ki tussiyogette i dihe kane batum, wo ki kotto geŋ munda wede an an t'ele. Kane Yawudiyagi doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an di dikkiŋa maaladaŋ ere a urzi k'Unde Raa gette ti kane doŋ Yawudiyagi ye kaŋ soo, inŋkino maŋ kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ maaladaŋ an di dokkiŋa ti kane kay. ²⁸ Aame naabo tussiyogette a ti diŋgey wo soŋko ere an tusse gette n'an eley a beezaŋ maŋ, n'a enŋgiley ki siido k'Espan ni-t'âhiney ti di kune. ²⁹ Wo nuŋ ni suune, aame n'etta di kune geŋ n'etta ti beeko ere pay k'Almasi a eedó.

³⁰ Wo de zemba ki nuŋ, enno munda wede n'un t'eele kooke me t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi wo t'urzi geyyiso ere Unde Kamileŋ t'in eliyogette: Kun deyyo ti nuuno kaŋ soo adda tondiyagaŋ ere kun tondiyogette. ³¹ Kun tondo Raa kono n'a t'aldey ti bey doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye a siido Ziide, wo soŋ munda wede n'amba a beezó ki noogiyo doŋ ki Raa a Zeruzalem geŋ, an di y' seedey bey sire. ³² Inŋkino n'a aaney ti unŋsuwo baadaŋ di kune me, aame Raa yi dihey maŋ, n'a-puukey

‡ 15:21 15.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.15.

boolonj ti kune. ³³ Genj Raa wede i d'eliyo toose yi koonati ti kune pay! Eyye.

16

Toose ki Pool

¹ Nunj n'un di rooto a urzi teemadinj sundutú Peebe, tod'te diyakones t'a seedu zakidi a naabatú ere a diine donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Sanjire. ² Kun ti soodo bey sire ti suma Galmeega aakede donj ki Raa an d'isiyo ti tuddan. Kun ti noogo a munda wede tuuku ti dehu ti bey kune me, kono tod' ti nuuge donj baadan wo nunj batum tonj ti ni nuuge.

³ Kun an t'iso toose a Pirisil ti Akilas kane donj ay naabiya kanj soo a urzi k'Isa Almasi me. ⁴ Kane an d'iyye an t'umbe puuzadanj kono nunj n'a utte. Naabadanj ere an ize gette i rootiyo koduwo nuuno danjal ye, donj pay ogiysito ti suma k'Isa kane Yawudiyagi ye tonj, an rootiyo koduwo kay. ⁵ Kun an t'iso toose pay a donj ogiyo ti suma k'Isa di Pirisil ti Akilas. Kun i t'iso toose a Epaynat leemadó wede ki geyyiso, yode wede ele addi a Almasi ki poone a siido k'Aazi. ⁶ Kun i-t'iso toose a Mariyam tod' ti ziiye baadan a naabo kono kune me. ⁷ Kun an t'iso toose a Andirinus ti Ziniyas, kane genj taasiyagó, wo an ayni zidde dangay kanj soo ti nunj me. Kane genj donj zina k'Almasi donj an d'ede suma,

wo an ziipe addanj a Almasi ki poone ti nuuno.

⁸ Kun i-t'iso toose a Ampiliyatus, leemadó wede ki geyyiso a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeega. ⁹ Kun i-t'iso toose a Irben wede ay naabiya kanj soo a urzi k'Almasi, wo sonj a Stasis leemadó wede ki geyyiso. ¹⁰ Kun i-t'iso toose a Apeles, yode wede donj pay an wulle yi ziiida zakidi a naabadí ere a urzi k'Almasi. Kun an t'iso toose a donj boy ki Aristobul. ¹¹ Kun i-t'iso toose a taasizó Erodiyonj. Kun an t'iso toose a donj i lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeega adda boy ki Narsis. ¹² Kun an t'iso toose a Tiripen ti Tiripoz, kane genj erayi donj i ziiye baadan a naabo Galmeega me. Kun i-t'iso toose a Perizid teema ere ki geyyiso, tode tonj ti ziiye baadan pay a naabo Galmeega me. ¹³ Kun i-t'iso toose a Ripis, yode wede Galmeega yi biire, wo a meedí, tod'te a nunj aakede meedó kay. ¹⁴ Kun an t'iso toose a Asenikirit, Pelegonj, Ermes, Patirobas, Ermas wo sonj a zemba donj i ziipe addanj a Isa ti kane. ¹⁵ Kun an t'iso toose a Pilolog kane ti Zili, Neere ti teemadi Olimpas, wo donj ki Raa pay donj ti kane.

¹⁶ Kun t'eesitoy tuddugun, kanj bey sire aakede zemba. Donj ogiyo ti suma k'Almasi a omagi pay genj an un t'ize toose.

Pool yi danju onami

17 Zamba ki nuŋ, enno munda wede n'un t'eele kooke me: Kun koono mentikagi ti doŋ i dehu ahuntu duwo. Kane geŋ mukkolo morkiye a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa, wo an di ledfiyo ti dooyiso ere kun uune gette. Kun ti ledfo ti tuddaŋ me, 18 kono kane duwo geŋ an ki naabiya ki Galmeegiŋ Almasi ye, wo de raazaŋ miŋ addaŋ*, kane geŋ an ti'n daggiya doŋ tasse t'ono doŋ unse ki bizaŋ wo t'ono doŋ k'ombo bize ekki duwo. 19 Duwo pay an suune kun ollige ono Galmeega wo kun sooru eego me. Inkiŋo maŋ nuŋ ulbó unse ti kune me, wo de ni dehu kun t'ise doŋ an d'ede suuniyo k'ono, kono kun d'ise munda wede beehiye, kun aa ki ti y' keyye ye ti munda wede ulsu me. 20 Taŋ boolon, Raa wede i d'eliyo toose geŋ, Meeda sitandani y'a ti noguma ti dandí zonguŋ. Geŋ beeko ki Galmeegiŋ Isa ti koono eggun!

21 Timote wede ay naabiya kaŋ soo toŋ y'un t'ize toose, wo kane taasiyagó Lisiyus, Zason wo Sosipater an un t'ize toose pây. 22 Wo nuŋ Tertiyus i raaniya ono doŋ Pool yi ruute adda mattup ette, n'un t'ize toose ti suma Galmeega wede in ti'n gitte kaŋ soo. 23 Gayus, wede ni lekkiyo di yode geŋ,

y'un t'ize toose. Kane pay doŋ ogiyo ti suma k'Isa a enno eŋ, an ogiyo di yode. Erasta wede yeeriyo korbite ki geeger ette, y'un t'ize toose ti leemadiŋ Karitus pây.

[24 Geŋ beeko ki Galmeegiŋ Isa Almasi ti koono eggun pay! Eyye.]

Tamma a Raa soo danjal

25 In amma Raa, yoŋ i d'ede toogo y'un di'n isa zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa, geŋ aakede Rabila Majjaanawa ere ni kazita a tukk'Isa Almasi ti rootiyo. Wo t'urzi Rabila Majjaanawa geŋ Raa y'a t'iidiba ita ki munda wede t'ume k'eesiyo duniya i lekkiyo ombide a duwo pay. 26 Wo de ankenno munda wede ombide geŋ Raa yi t'iidiba itadi kereŋ a ita duwo pay, t'urzi k'ono doŋ nebiyagi an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa i lekkiyo ki daayum geŋ y'a ruute munda wede ay d'ise'ŋ, ay an ti'n zaape duwo a urzi an zaape addaŋ a Isa, an d'olliga onami wo an d'ozire eego.

27 Geŋ tamma t'a koone a Raa, yode danjal i d'ede suuniyo k'ono! In y'amma t'urzi k'Isa Almasi ki daayum! Eyye.

* 16:18 16.18 Raazaŋ miŋ addaŋ: I-kaza an ombito suldi doŋ oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombo ulu, soŋ i-kaza an isiyo suldi doŋ ulpi tudde ti dehu.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a donj a Korent

*Enj urzi k'ono donj kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Mattup ette Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Korent, tod'te geeger ki siido Yawudiyagi ye. Pool y'iide ki Korent a torguwadi ere ki sirwe, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a Yawudiyagi ye. Injino donj baadan Yawudiyagi ye an di ziipe addan a Isa.

Ki poone Pool y'a raanja mattup ette, kane donj Korent ton an i-riije mattup te, wo adda mattup gette an di y' tundite a urzi suldi baadan, wo de kooke wede pay Pool y'an ele aame y'iide di kane genj, baadan an d'iili an ki sooru eego ye. Pool y'a illiga rabila a urzi lekkiyo donj Korent te, wo a yode i gi di t'ize unse ye. Wo y'a dihe y'an di-kime onaman donj an'ni riije adda mattupadan, wo y'an t'eele kooke pay.

Adda mattup ette Pool y'an di ruutite a suldi baadan, aakede: ahuntu tudde ki donj ogiyso ti suma k'Isa, a urzi boliyo, a urzi seedu, a urzi k'aadumu

sey wede an eliyo sedefe a longayi, a urzi suldi donj Unde Kamilen t'eliyo, wo a urzi baldiya ki donj i t'inda. Wo y'an di ruute sonj geyyiso tudde gette, tod'te ti jiire suldi pay.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool, nun wede Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu. Ay raaniya ti leema Susten, ² a kane donj ki Raa ogiyso ti suma k'Isa a geeger Korent*, kane donj Raa yi'ni wiike an t'ize donji, y'an uuye kese a yode t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi, wo ti kane donj pay i waaku suma Galmeegin Isa Almasi, a ume tuuku ton manj, yonj Galmeeganj wo Galmeegin pay. ³ Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koon a eggun.

Beehyiko a donj geeger Korent

⁴ Kono kune genj nun daa puukiyo ni rootiyo koduwo a Raa a urzi beeko ere y'un ele t'urzi k'Isa Almasi. ⁵ Derec, kune kun lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj, a kune Raa y'un ele laale ki suldi pay, aakede urzi kazita k'ono wo ita suuniyo pay. ⁶ Genj ki kotto, aame ay un gizite rabila ere k'Almasi, kun di-ziidfa zakidfi adda k'addugun. ⁷ Injino manj ankenno munda wede

* **1:2** 1.2 Korent gette geeger meeda ki siido k'Akayi, wo Akayi gette siido soo tod'te adda siidiyagi pay ti kaaga donj Romenj ga-dukke, tod'te a kese dandi ki siido ere ankenno an ti waaku Gires.

Raa y'eliyo ti beekadí'ŋ, a kune soo toŋ un ki biite ye, kune doŋ i delliyo onniyo ere Galmeegin Isa Almasi y'a kiza tuddi a duwo pay geŋ me. ⁸ Geŋ yode y'un di'n isa doŋ i seedu zakidi bini daŋgu. Injino maŋ, a onniyo ere ki Galmeegin Isa Almasi yi kimo'ŋ, wenda soo toŋ yi k'aana yi ki za-apa ono eggun ye. ⁹ Geŋ derec, Raa y'unni wiike kun di lekke kettiyo kaŋ soo ti Ulí Galmeegin Isa Almasi, yoŋ yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

Áhuntu tudde ki doŋ ogyiso ti suma k'Isa

¹⁰ Zemba ki nuŋ, enno munda wede n'un t'eele kooke ti suma Galmeegin Isa Almasi me: Kun t'okkiyo kaŋ soo, tuddugun kun ti t'ahinte ye, kun t'iso addugun soo, elkisagun toŋ soo. ¹¹ Zemba ki nuŋ, ni rootiyo injino kono duwo an iido ti daŋ Kilowe an o di ruute, kun orbite ono k'ulpi ti tuddugun. ¹² Geŋ enno munda wede ni dehu n'a roote me: Kune ti diinagun wede tuuku toŋ yi rootiyo, yi d'eesiyo: «Nuŋ ki Pool», wede soŋ «Nuŋ ki Apolos», wede soŋ «Nuŋ ki Piyer» wo wede soŋ «Nuŋ ki Almasi». ¹³ Munda wede kun isiyo geŋ, aa Almasi tuddi dokkife. Kun oo ki ti rooti doo, an tiike kono kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko, nuŋ Pool ko? Kunuŋ

an unni zuyye batem ti suma nuŋ Pool ko?

¹⁴ Nuŋ ni rootiyo koduwo a Raa kono ti diinagun wenda soo toŋ ni ki zuyye batem ye, daa ki Kirisipus ti Gayus ye maŋ. ¹⁵ Injino maŋ wenda soo toŋ umbo aane a roote an yi zuyye batem ti suma nuŋ Pool me. ¹⁶ Wayya, nuŋ o dunde, ni zuyye batem soŋ Stepanas ti doŋ boozí, wo ni k'elkiyo ye baa wenda ti doolo wede ni y' zuyye batem sey me. ¹⁷ Kun suune Almasi yi n'igibo, duwo n'a ki'n suyyite batem ye, wo de n'an di kizite Rabila Majjaanawa. Wo ni ki kazita'ŋ ono doŋ unse, kono duwo an gi di'n wolle nuŋ aa wede suuniyo k'ono ye, para maŋ unto ere k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko gette, a t'isa aa munda ki bita.

Almasi, toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa

¹⁸ Ono doŋ in kazita a tukk'Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko geŋ, a kane doŋ i lekkiyo a urzi daggiya, ono geŋ an ollige'ŋ aa ono doŋ maadagi, wo de a kine doŋ Raa y'in utte, ono geŋ in di'n ollige, kane toogo ki Raa batum. ¹⁹ Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kane doŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono,

suuniyo k'onaman gette n'an ti dagga, kane don eedan soodo a elkiso, elkisadan soodo gette n'an ti t'isa ki bita†.»

20 Injino man kane don suuniyo k'ono en, an di roote moo sey me? Don suuniyo k'oogoro Muusa en, an di roote moo sey me? Don niikiyto k'ono k'ozzinagi don ankenno en, an di roote moo sey me? Derec, suuniyo k'ono ere adda duniya ette, Raa yi-t'ize aa suuniyo don maadagi‡.

21 Ki kotto kane don duniya ti suuniyo k'ono ere k'aggadan, an k'iine an ki ti zuune ye suuniyo k'ono ere ki Raa te. Injino man Raa ulbi i-d'ize unse y'an di'n utte kane don i ziipe addan a yode t'urzi kazita k'ono don duwo an elkiyo ono don maadagi gen me.

22 Kane Yawudiyagi an dehu an di wolle suldi k'armika a kize onamin in kazita derec, wo kane Girek an dehu urzi suuniyo k'ono. 23 Wo de kaye ay kazita Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo a kane Yawudiyagi ono gen an t'ize aa mokkolo morkiye. Wo a kane don Yawudiyagi ye an elkiyo ono don maadagi.

24 Wo de ki kane don Raa yi wiike, ise Yawudiyagi ise Yawudiyagi ye ton, an suune yo Almasi toogo Raa wo

suuniyo k'ono ere ki Raa. 25 Munda wede Raa y'isiyo wo duwo an elkiyo yon ki maade gen, maadikadi gette ti jiire suuniyo k'ono ere ki kane, wo munda wede duwo an elkiyo Raa toogadi baata gen, toogadi gette ti jiire ere ki kane.

Munda wede Raa yi biire

26 Zamba ki nun, kun wollo kay, ti diine kune don Raa yi wiike'n, a eda duwo kune an wee wee, don suuniyo k'ono baata, don toogo baata, wo don adda boozan sundan ti molo baata. 27 Wo de Raa yi biire munda wede aa ki maade a eda don duniya, kono y'an di'n t'ele sukiyagi a kane don an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono. Raa yi biire munda wede toogadi baata a eda don duniya, kono y'an di'n t'ele sukiyagi a kane don an elkiyo an d'ede toogo. 28 Raa yi biire munda wede a eda don duniya yon ki bita, duwo an di y' koogire wo an di y' woliyo t'umbo soo gen, kono y'a latte munda wede duwo an yi woliyo beehiye i-d'ede suma. 29 Raa y'ize injino kono wede tudde soo ton umbo a kili tuddi a daanadi me. 30 Yon y'un ti'n gitte kan soo ti Isa Almasi. Wo yo Almasi gen, y'a t'ize a kine urzi suuniyo k'ono ettiyo ti Raa. T'urzi k'Almasi Raa y'in di'n isiyo

† 1:19 1.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.14. ‡ 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 44.25.

ɗoŋ ki diine a ɗaanadí, y'in di'n ooyiso kese a yode, wo yi'n di'n adɗiya t'adda k'oldiko. ³¹ Geŋ ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddi maŋ, y'amma tuddi a munda wede Galmeega Raa y'izeŋ.»

2

Kazita a urzi k'unto k'Almasi

¹ Ki nuuno zemba ki nuŋ, ti poone n'iide di kune kono n'un di gize munda wede ombide ki Raa. Aame geŋ n'un ki ruutite ono ɗoŋ a ki jiiere eggun ye, wo soŋ n'un ki ruutite ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi ɗuwo ye. ² Nuŋ, di kune n'a dihe t'addo pay miŋ, n'un kizite rabila k'Isa Almasi, Almasi an tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko ɗaŋŋal. ³ Kono kamo aame nuŋ batum di kune geŋ, toogado baata, o d'ede orgiso baadan wo ni ŋoŋŋirso*. ⁴ Dooyisado ti ono ɗoŋ n'un gizite geŋ, kane'ŋ munda a ti'n t'okkiye ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi ɗuwo kun d'oyye eego umbo. Wo ɗe kane ono geŋ toogo ere k'Unde Raa t'un ti'n gize kereŋ. ⁵ Inkinno maŋ zaapu k'addugun a Isa gette, ti ki konso ekki suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi ɗuwo ye, wo ɗe ti konso a toogo Raa.

Suuniyo k'ono ere ki Raa

⁶ Derec, kaye ay anni dooyiso urzi suuniyo k'ono soo inkinno a ɗoŋ i-dirse a urzi zaapu k'addan a Isa. Wo ɗe ay an ki'n dooyiso suuniyo k'ono ere ettiyo ti ɗoŋ duniya ye, suuniyo k'ono ere ki mozagi ɗoŋ ki duniya ye, kane geŋ saŋ an t'isa ki bita.

⁷ Wo ɗe kaye ay anni dooyiso suuniyo k'ono ere ki Raa ombide, wo tod' ti lekkiyo ombide a ɗuwo me. Tode gette Raa yi ti biire ti poone a kine, ti poone y'a okkima duniya botto too, kono y'in di'n t'etta k'adda daryikadi. ⁸ Ti diine mozagi ɗoŋ ki duniya geŋ, suuniyo k'ono gette wenda soo toŋ umbo i ti suune me. Aame an ti suune kotto maŋ, Galmeega yoŋ goole a jiiere pay geŋ an ki y' taake ye ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko me. ⁹ Wo ɗe ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Munda wede ersa ti ki y' wulle ye, kuude yi ki y'illiga ye, wo munda wede wedusu yi k'ilke eego ye geŋ, kane Raa yi'n ikkima a ɗoŋ i y' giyye†.»

¹⁰ Wo geŋ a kine t'urzi k'Unde Kamileŋ, Raa y'in t'iidiba ita ki suldi ɗoŋ ombide geŋ me. Derec, Unde Kamileŋ gette suldi pay ti'ni suune, ise suldi ɗoŋ ombide ki Raa adda k'addi

§ 1:31 1.31 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.22-23. * 2:3 2.3 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 18.9. † 2:9 2.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 64.3; 52.15.

toŋ maŋ. ¹¹ Wee wee t'adda diine duwo eŋ, aane a suune munda wede adda k'adde bakadi me, daa ki unde ere adda k'addi ye maŋ? Injino kay munda wede adda k'adde Raa, wenda soo toŋ umbo a yi suune me, daa ki Unde Raa ye maŋ. ¹² Ki kine in k'uune unde ere ki duniya ye, wo de in uune Unde ere ettiyo ti Raa, kono in di suune suldi doŋ pay Raa y'in eliyo t'urzi beekadi. ¹³ Wo ekki suldi geŋ, ay ki rootiyo'ŋ t'ono doŋ ettiyo t'urzi suuniyo k'ono ere ki duwo ge dooyiso ye, wo de ay rootiyo t'ono doŋ Unde Raa t'ayni dooyiso. Geŋ injino ay di kazita suldi doŋ derec ettiyo t'urzi k'Unde Raa, a kane doŋ an d'ede Unde gettiyo.

¹⁴ Wede y'elkiyo a urzi tudde danŋal geŋ, yi k'ambe ye a suldi doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa me. Kane geŋ a yode aa ono doŋ maadagi, yoŋ yi k'aane itadan yi ki ti suune ye, kono suldi geŋ t'urzi k'Unde Raa danŋal wede y'aane y'anni suune me. ¹⁵ Wo de wede i-d'ede Unde Raa geŋ, suldi pay y'aane y'an ozire, wo ki yode batum wenda soo toŋ umbo a aane a dekke booro eedi me. ¹⁶ Ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wee wee aane a suune elkiyo ki Galmeega Raa te?»

Wee wee aane a yi dooye me?»

Wo de kine'ŋ, in d'ede elkiyo ere k'Almasi gette adda k'adin.

3

Doŋ i ki dirse ye a urzi zaapu k'addan a Isa

¹ Ki nuŋ maŋ, zemba ki nuŋ, aame n'iide di kune geŋ n'un ki ruutite aakede a doŋ an d'ede Unde Raa ye. Wo de n'un ruutite aakede a doŋ i lekkiyo aa tuddan ti dehu, kono kune aa inŋi sunŋi a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi me. ² Ono doŋ n'un gizite geŋ aa n'un ele ufu kun d'iibe, ombo ere zakidi ye, kono ombo gette kun ki ti-t'oomi ye*. Wo de ankenno toŋ kun k'aane kun ki ti-t'oomi ye, ³ kono kune'ŋ lekkiyagun daayum aa tudde ti dehu. Ni rootiyo injino kono a di-inagun un d'ede kolbiso wo niikiyto, geŋ i-kaza kune'ŋ lekkiyagun aa tudde ti dehu. Ki kotto, kune'ŋ soorugun pay gette aa ki doŋ tudde danŋal. ⁴ Wo aame ti di-inagun wede soŋ yi d'eesiyo: «Nuŋ ki Pool», wo wede soŋ: «Nuŋ ki Apolos» maŋ, geŋ kun rootiyo aa doŋ tudde ge rootiyo danŋal.

Tuddugun Boy Raa

⁵ Kun di niikiyto a tukki nuŋ Pool ti Apolos miŋ, kaye moo baadi me? Kaye miŋ doŋ naabo Raa danŋal,

‡ **2:16** 2.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13. * **3:2** 3.2 Kun wollo adda mattup ki Eber 5.12-14.

wo t'urzi kaye kun di zi-
ipe addugun a Isa. Kaye
wede tuuku ton y'ize naabo
ere a-t'ette a munda wede
Galmeega yi ele. ⁶ Aakede
iido ki poone nun Pool n'a-
giira buzu, san Apolos y'a
d'ibiti ahu, wo de Raa siidi
a y'udde buzu wo yi d'ohire
me. ⁷ Injino wede i gi-
ira ti wede ibiti ahu gen,
kane sundan umbo, wo de
suma ki Raa wede buzu yi-
ti y'addiya wo yi d'ohire.
⁸ Wede i giira ti wede ibiti
ahu gen, kane kan soo wede
a ceere bakadi umbo. A
wede tuuku ton Raa yi di
t'ela ranadi a naabadi ere
y'ize. ⁹ Ni rootiyo injino
kono kaye ay naabiya kan
soo naabo Raa te, wo kune
doome Raa.

Wo son kune boy wede
Raa y'oozige. ¹⁰ Raa a
beekadi y'o d'ele urzi k'isiyo
naabo di kune aakede wede
y'ilke wo y'a-riike ita boy,
gen nun n'a-ziipe ita boy te,
wo wede doolo yi d'oozige
eego. Wo de wede tuuku
oozige gen, yi koon metike
a urzi k'oozigayi gen me.
¹¹ Derec, Isa Almasi Raa
y'a ti y' ziipe aakede ita
boy wede soo danjal, injino
wenda soo ton umbo a aane
i-zaape ita boy ti doolo me.
¹² Ekk'ita boy gette don ongo
an d'oozige ti suldi don
aakede: dap, maala gurus,
ise mongali don majjandani,
don ongo ti inda, ti seemi
ise ti bulgo. ¹³ A onniyo
ere Raa yi dekka booro gette,

naabo wede tuuku ton itatu
a t'adda kere. Derec,
onniyo gette naabo wede
tuuku ton Raa yi-ti t'ela
adda k'uwwo y'a ti naama.
Injino wede tuuku ton y'a-
wolla naabadi oldo kunun,
beehiye koo man? ¹⁴ Aame
wede yi niibe wo naabadi
gette uwwo ti ki t'igga ye
man, yon gen y'a t'oono
ranadi. ¹⁵ Wo de aame
wede naabadi i t'igga man,
yi ki t'oono ye ranadi te.
Yode batum Raa y'a y'utta,
wo gen aakede an y'irgo ti
biza k'uwwo.

¹⁶ Ki kotto kun suune kune
Boy Raa, wo Unde Raa
ti lekkiyo adda k'addugun.
¹⁷ Aame wede yi litta Boy
Raa man, yode ton Raa y'a ti
y'latta. Derec, Boy Raa gen
yon kamilen, wo Boy Raa
min yon kune batum.

Kune ki Almasi

¹⁸ Kune'n wenda soo ton
y'oola elkisadi ti ti y' dagga
ye. Aame wede ti diinagun
y'elkiyo yon i-d'ede suuniyo
k'ono a urzi lekkiyo don
duniya man, yi t'iso aa ki
maade kono y'a t'isa wede i-
d'ede suuniyo k'ono ki kotto.
¹⁹ Derec, suuniyo k'ono ere
ettiyo ti don duniya gette, a
daana Raa tod'te aa munda
ki maade, kono ono en an
riine ti kaaga adda mat-
tup ki Raa, an'de: «Duwo
don an elkiyo an d'ede su-
uniyo k'ono gen, Raa yi-ti'n
sedfu t'urzi metinkadan†.»
²⁰ Wo son an riine, an'de:

† 3:19 3.19 Kun wollo adda mattup ki Zop 5.13.

«Galmeega Raa yi ti suune elkiyo ki kane don an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono gette, yi suune tod'te ki bita‡.» ²¹ Kono k'injino gen, wenda soo ton tuddi yi kili ye t'urzi wedusu me. Derec, suldi pay gen kane ki kune, ²² ise nun Pool, Apolos wo Piyer, ise duniya, lekkiyo wo unto, ise suldi don ankenno wo suldi don etto k'ita ton man. Kane pay gen min ki kune. ²³ Wo de kune ki Almasi, wo Almasi yon ki Raa.

4

Galmeega danjal i dekk booro me

¹ Injino man i dehu kaye'ng duwo an ay di'n wolle don naabo k'Almasi, wo don i yeeriyo suldi don ombide ki Raa. ² Wede yeeriyo gen, i dehu y'a t'ise wede i seedu zakidi a urzi naabadi. ³ Ki nuuno, ise i dekke booro a eedo kune, ise don dekkiyo booro ton man, nun i ki n'aadumu ye. Wo de nun batum ni ki dekke booro a eedo ye. ⁴ Ki kotto nun munda wede k'oldiko a eedo ni ki suune ye, wo de genno ton i-ki kaza nun ki diine a daana Raa ye. Wede i dekk booro eedo'ng yode Galmeega. ⁵ Kono k'injino gen wede tuuku ton kun dekke booro eedi ye, ki poone onniyatú t'a aana, onniyo ere Galmeega y'a kimo y'a t'oodiba ita

ki suldi don ankenno i lekkiyo ombide adda zimolo, wo elkiyo duwo ere adda k'addan ton y'a ti waara pay. Injino man onniyo gette wede tuuku ton Raa y'a yi t'omma a naabadi ere y'ize te.

Koliyo tudde ki zamba don a Korent

⁶ Zamba ki nun, ni rootiyo injino a tukki nuuno batum ti Apolos kono un di'n dooye. Nun ni dehu kun di wolle urzi lekkiyadey, wo t'urzi gen kun di suune ita k'ono don duwo an rootiyo, an'de: «Kun ti doopida yirwe ye, kun lekko a ono don an riine genno.» Injino man wenda soo ton ti diinagun yi kila tuddi yi t'eesa, yi t'umbe yode enno wo yo en mendí me. ⁷ Wee wee a ruute kee ki jiire don ongo me? Ki kotto, suldi pay don a-d'ede gen a ele Raa. Wo de a ele Raa man, ki moo me ki-koliyo tudda aakede a-k'ele Raa ye me?

⁸ Anken kun elkiyo suldi don pay addugun i dehu kun uune baa! Kun t'ize don laale baa! Kun t'ize mozagi baa, wo de kaye'ng, ay ki t'ize ye! Kune kun t'ize mozagi ki kotto man, gen beehiye, injino kaye ton ay d'ooma moziko ti kune kay! ⁹ Wo gen nun n'elkiyo kaye don zina k'Isa en Raa y'ay ti'n ziipe don k'ita ti duwo pay. Kaye aa don booro ti'ni ziiida ki towwo a daana don duniya, kono an

‡ 3:20 3.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 94.11.

ay di'n udde a bere don duuru, an ay di'n okko maade a daanadan wo a daana maaleekiyagi pay. ¹⁰ Kaye don maadagi kono k'Almasi me, wo de kune don suuniyo k'ono a urzi lekkiyo kettiyo kan soo ti Almasi. Kaye toogadey baata, wo de kune don toogo. Kune'n an un d'eliyo suma, wo de kaye an ay di'n wolliyo aa don bita! ¹¹ Bini anki ton kaye daayum mosogo wo orme, ossiyo ton ay baatiya, an ay d'isiyo ulsu, ay d'ambu k'ume soo me soo me, ¹² ay d'oodibe yeebadey a naabo ti beezey doo min ay d'ombo kollo. Duwo an ayni kaldita ton, ay tondiyo Raa y'an dizaape beeko. Duwo an ayni dabirsa a urzi k'Isa ton, ay d'ombin*. ¹³ Duwo an ay rootiyo ono don ulpi ton, kaye ay an di-kama onaman ti golla ere tasse. Bini anki ton kaye duwo an ayni wolliyo aa disse ki don duniya, aa ganigi wede don duniya pay an y'azzuru.

Geyyiso Pool a don ki Korent

¹⁴ Nun ni raaniya ono en, kono n'un gi di'n t'ele sukiyagi ye. Wo de ni raaniya kono n'un di-tooke kuudugun, aakede kune innizó don ni giyye baadan. ¹⁵ Ise un d'ede don dokkiyo a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi gen kane dupiyagi ton man, meege k'ehiyagun min soo. Gen nun ni t'ize

aa meegugun kono kun uune ehiyo ere aware a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi, t'urzi Rabila Majjaanawa n'un gizite. ¹⁶ Inkinon man, n'un di rooto ti obe bey, kun ambo zindó. ¹⁷ Gen kono k'inkinon, n'un t'igibe Timote yon aa ulo k'addó wede ki geyyiso, yi seedu zakidi a naabadi ere a urzi Galmeega te. Yon y'un di'n dooyey sey a suldi don i dokkiyo nun Pool a urzi lekkiyadó ere kettiyo kan soo t'Almasi, gen munda wede ni-dooyiso duwo a ume tuuku ton man, a diine don pay ogiysito ti suma k'Isa.

¹⁸ Don ongon ti diinagun an elkiyo ni ki kima ye baa di kune me, inkinon an di koliyo tuddan. ¹⁹ Wo de aame Galmeega yi diha man, ni kima di kune goppon. Aame n'iiney man, kane don i koliyo tuddan gen ni'ni suuney a ono don addey ti biza yé, wo de a toogo ere an d'ede. ²⁰ Ni rootiyo inkinon kono lekkiyo wede a urzi Moziko Raa gette, tod'te i ki kaza'n t'ono don addiya ti bizi ye, wo de i kaza'n toogo ki naabo ere y'isiyo. ²¹ Inkinon man kun dehu moo me? Kun dehu n'a odo di kune min ti dalka kunun, n'a odo ti geyyiso wo ti adde tasse ko?

5

Lekkiyo ere oldo a diine

* 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.3; 20.34.

ɗonj ogiyso ti suma k'Isa

¹ Kaye ay d'ollige a ume tuuku tonj ɗuwo an rootiyto, ɗonj onjonj ti diinagun an isiyi boliyo, wo boliyo ere an isiyi gette kane ɗonj i ki suune Raa soo ɗanjal ye tonj an k'ise injkino ye, kono i d'ede wede soo y'isiyo boliyo t'ere meegi*. ² Wo kune'ŋ kun di koliyo tud-dugun! Ki too manj kun d'ôole môolo a oldfiko gette, wo wede y'isiyo boliyo ere injkino gette ti diinagun kun ti y' limmi. ³ Derec ki nuuno manj, ki tudde nunj dokki ti kune me, wo tonj elkisadó daayum ti kune, wo nunj booro ni-ti ɗikke a tukki wede isiyi injkino genj me, aakede nunj a di-inagun. ⁴ Kun t'ogiyoy kanj soo, wo nunj elkisadó ti kune. Genj ti suma wo toogo ki Galmeeginj Isa Almasi, ⁵ wede injkino genj kun y'oolo a bey Meeda sitandfani kono t'a t'ide tuddi ere k'oldfiko gettiyo, wo ɗe undi t'a utta a onniyo kama Galmeega Isa te.

⁶ Beehiye ye kun di kili tuddugun me! Ki kotto ono enj kun'ni suune: «Orme boolonj ɗanjal genj minj, gododo baadanj yi-ti t'oozige pay.†» ⁷ Injkino manj oldfiko aa orme mazzini a diinagun gette kun ti t'adɗo mentú,

kono kun t'isa aa gododo aware daa k'orme. Wo derec, kun t'ize aa gododo daa k'orme t'urzi k'unto k'Almasi, yode wede aakede ulo damu an wilda ki sedefe a tarnaape Pak ki Yawudiyagi‡. ⁸ Injkino tarnaape Pak genj in iso, wo in iso ti mappa daa k'orme, a kize in isiyi t'addinj soo wo t'ono ɗonj derec. Wo ɗe tarnaape genj in k'ise ti mappa wede an ize t'orme mazzini ye, a kize in k'isiyo'ŋ ti bundiko wo ti sulɗi ɗonj ulpi in isiyi mirsi genno ye§.

⁹ Adda mattupadó ere n'un riine ti poone gette, ni ruute, n'ede: «Kun lekke kanj soo ye ti ɗonj isiyi boliyo me.» ¹⁰ Onamó enj ni ki rootiyo'ŋ a tukki kane ɗonj pay isiyi boliyo adda duniya ye, a tukki kane ɗonj pay okkiso a sulɗi pay ye, a tukki kane ɗonj pay oogire ye, a tukki kane ɗonj pay i daaniya longayi ye. Wo ɗe injkino ye manj, i dehu kun t'adɗe t'adda duniya me! ¹¹ Aha, nunj n'un riine kun ki lekke kanj soo ye ti wede y'ede, yonj leema a urzi k'Almasi wo yi d'isiyo boliyo, yi d'okkiso a sulɗi pay, yi daaniya longayi, yi kaldita ɗuwo, yi sobo i ceeriyo eego, wo y'oogire ti

* **5:1** 5.1 A urzi k'oogoro Yawudiyagi ise a oogoro Romenj tonj, ki moone t'ere meege gette ulu. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.8 wo Deeterenom 23.1.

† **5:6** 5.6 Kun wollo adda mattup ki Galat 5.9. Orme boolonj ɗanjal genj minj, gododo baadanj yi-ti t'oozige pay: I-kaza oldfiko boolonj gette t'a aagila aagila t'a seeda ɗonj pay. ‡ **5:7** 5.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.20-21. § **5:8** 5.8 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.7.

metiŋko. Wede isiyo inŋino geŋ, ombo toŋ kun oomi ye ti yode me. ¹²⁻¹³ Inŋino maŋ kane doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, i deŋka booro eedaŋ nuuno ye. Kane geŋ i deŋka booro eedaŋ Raa. Wo doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, kune i deŋko booro eedaŋ me, kono ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede isiyo ulsu geŋ, ti diinaguŋ kun ti y'olmu*.»

6

Tôwwô k'ono ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹ A diinaguŋ aame wede i-d'ede ono ti leema maŋ, ki moo me kun d'oyyiso daa k'orgiso kun d'eŋgilso ki daana doŋ i ki suune Raa ye, an un d'isiyo booraguŋ te? Ki too maŋ kun t'ette ki daana doŋ ki Raa un d'ise booraguŋ te. ² Ki kotto i deŋka booro a ekki doŋ duniya kune doŋ ki Raa. Kune kun ki suune ye ko? Wo aame i deŋka booro a ekki doŋ duniya kune maŋ, wo de mummino ono doŋ i k'oone ye toŋ, ti diinaguŋ kun ki d'aaniya ye, deŋkiyo booradaŋ me. ³ Kun suune maaleekiyagi toŋ kine i deŋka booro eedaŋ me. Geŋ inŋino in aane a ceere in deŋke booro k'ono doŋ a lekkiyadin ere a duniya te. ⁴ Wo aame un aaniya ono a diinaguŋ maŋ, kun d'ettiyo ki daana doŋ deŋkiyo booro, kane geŋ doŋ ogiyso ti suma

k'Isa an'ni woliyo aa doŋ bita! ⁵ Nuŋ ni rootiyo inŋino geŋ, sukiyagi a kune. Ti diinaguŋ wenda soo toŋ umbo ko, i-d'ede suuniyo k'ono y'a aane y'a deŋke booro zembadi me? Aha, ede! ⁶ Beehiye ye, leema ti leema an d'ede ono wo an d'ise booro a daana doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye me!

⁷ Derec, aame ti diinaguŋ kun isiyo bordari maŋ, geŋ miŋ i-kaza kun t'iire baa a urzi Raa me. Beehiye a kune'ŋ, leema y'un ise munda wede ki diine ye toŋ kun d'ombiŋa, ise y'a-t'oobe sulduguŋ toŋ, bee miŋ kun koone booro a daana duwo. ⁸ Wo de kune, isiyo suldi doŋ ki diine ye me, kun t'oobiyo suldi ki doŋ ongoŋ, wo kane'ŋ geŋ miŋ zembaguŋ doŋ i ziipe addaŋ a Isa. ⁹ Ki kotto kun suune, doŋ isiyo munda wede ki diine ye geŋ, an k'etta ye ki Moziko Raa te. Kune'ŋ wenda soo toŋ y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye: Doŋ isiyo boliyo, doŋ ottilso a loŋgayi, doŋ i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eebaŋ, doŋ i ti t'isiyo tuddaŋ aa erayi, kuuli doŋ i moonite ti tuddaŋ, ¹⁰ doŋ k'oogire, doŋ okkiso a suldi pay, doŋ i sobo i ceeriyo eego, doŋ i kaldita duwo, wo doŋ oogire duwo ti metiŋko, kane geŋ an k'etta ye ki Moziko Raa te. ¹¹ Ti poone doŋ ongo ti diinaguŋ, gettiŋ lekkiyadaŋ. Wo de ankeŋŋo kune Raa

* 5:12-13 5.12-13 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.7.

y'un t'upile oldikagun, y'un di'n uuye kese a yode, wo y'un di'n ize don ki diine a daanadi ti suma Galmeega Isa Almasi wo t'urzi k'Unde Raa.

Tudde tod'te boy k'Unde Kamilen

¹² Don ongon an rootiyo, an'de: «Nuñ o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec inkinno, wo de kane suldi geñ pay beehiye ye a nuñ me. «Nuñ o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku ton man.» Derec inkinno, wo de nuñ ni ki dehu n'a ki t'ise bule ki munda tuuku ton man ye. ¹³ Soñ an rootiyo, an'de: «Ombo tod'te k'adda k'adde, wo adde ki sarkiya k'ombo.» Eyye derec inkinno, wo kane geñ sirwan pay onniyo soo Raa y'an isa umbo. Wo de tudde gette Raa yi t'ikkima k'isiyo boliyo ye. Ki too man tudde gette ki yode Galmeega, wo Galmeega ton, yon ki tode tudde. ¹⁴ Raa yi ti y' bilde Galmeega Isa ti diine don unto geñ, kine ton ti toogadi y'in ti'n balda kay.

¹⁵ Ki kotto kun suune, tud-dugun gette tod'te aakede moke ki tudde k'Almasi. Inkinno man, beehiye ye n'a t'ambe moke ki tudde k'Almasi, n'a-ti y' t'okkiye ti tudde k'erewo ere ooniyo ombo bittú t'itatú, a t'ise moke ki tuddutú me. ¹⁶ Geñ ki kotto, kun suune wede y'a t'ukkiye ti erewo ere ooniyo ombo bittú t'itatú man, yode ti tode geñ an t'ize tudde soo,

kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kane sire geñ an t'isa tudde soo*.» ¹⁷ Wo de wede y'a t'ukkiye ti Galmeega man, yode geñ a urzi k'Unde an t'ize aa wedusu soo.

¹⁸ Inkinno man kun ti led'do dokki t'urzi boliyo me. Oldiko ere pay ti doolo wede y'isiyo gette, tod'te adda tudde ye. Wo de wede y'isiyo boliyo geñ y'isiyo oldiko a tuddi batum. ¹⁹ Ki kotto kun suune, tuddugun gette tod'te boy k'Unde Kamilen, tode Unde gette Raa y'un t'ele ti lekkiyo adda k'addugun. Tuddugun gette ki kune ye. ²⁰ Kune Raa y'un iwila ti zooye wede ooñe, geñ kune ki yode. Inkinno man Raa kun y'amma ti tuddugun gette.

7

Kama k'ono a urzi seedu

¹ A urzi k'onamgun don kun ni tunde adda mat-tupagun geñ, anken beehiye kule y'a-seeda tuddi yi ki dehe ye erewo te. ² Wo de, miñ wede tuuku ton yi-ki t'etta a isiyo boliyo ye geñ, beehiye yi-seeda erewo wo erewo ton ti-seeda kule. ³ Kule geñ ki moone ti eddi yi-ki tooge ye, wo tode erewo ton inkinno, a kulatú ti-ki tooge ye kay. ⁴ Erewo gette ti ki roote ye tuddutú ki tode danjal me, kono tuddutú ki kulatú pây. Wo kule ton inkinno yi ki roote ye tuddi ki

* 6:16 6.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

yode danjal me, kono tuddi ki eddi pây. ⁵ Injino kune'ŋ, wede tuuku toŋ tuddi yi-ti tooga ye a bakadi me, wo de ise maŋ, kun ti dekke ti tudugun geŋ k'onniyto miibi aame kun a ti gitte onamgun danjal kono kun di tonde Raa. Wo saŋ kun di-kime a lekkiyagun ere daayum, para maŋ tuddugun kun ki ti seeda ye, kun t'ooro bey Meeda siitandani t'un di'n naama daggiya.

⁶ Ono doŋ ni rootiyo eŋ, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un kaza urzi kun di lekke beehiye. ⁷ Ki nun maŋ, munda wede beehiye'ŋ duwo pay an di lekke daa sefdu aa nuuno. Wo de wede tuuku toŋ Raa yi-d'ele munda siidi siidi, wede soŋ yi-d'ele munda kino, a wede soŋ yi-d'ele munda kino.

⁸ Anken, ni rootiyo a kane doŋ i ki zidde ye botto ti doŋ mandaydayi, beehiye an di lekke daa sefdu aa nuuno Pool. ⁹ Wo de tuddan an k'aane an ki ti seeda ye maŋ, an soddo. Beehiye an sefde miŋ, tuddan t'an d'an t'ambe an t'ette ŋaapu.

¹⁰⁻¹¹ Enno munda wede ni rootiyo kane doŋ i zidde an d'ise me, i rootiyo nuuno ye, i rootiyo Galmeega: I dehu kule geŋ eddi yi ki ti peere ye, wo erewo toŋ kulatu ti ki y'ooli ye. Wo aame kulatu ti y'iili maŋ, t'a lekko daa sefdu, ise maŋ an t'okkiyo ti kulatu t'a-kama*.

¹² A kane doŋ ongo, ono eŋ i rootiyo nuuno, i rootiyo Galmeega ye: Aame leema yi ziipe addi a Isa, wo eddi ti ki ziipe addutu a Isa ye wo ti dehu ti lekke ti yode maŋ, i dehu y'a ki ti peere ye. ¹³ Geŋ injino kay, aame erewo ti ziipe addutu a Isa, wo kulatu yi ki ziipe addi a Isa ye wo yi dehu yi lekke ti tode maŋ, i dehu t'a ki y'ooli ye. ¹⁴ Ni rootiyo injino kono kule wede i ki ziipe addi a Isa ye geŋ, yoŋ goppon ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki eddi. Ki erewo ere i ki ziipe addutu a Isa ye toŋ injino, tod'te goppon ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki kulatu. Para maŋ, innigun geŋ kane dokki ti Raa, wo de ki kotto maŋ kane goppon ti Raa me.

¹⁵ Wo de aame kane doŋ i ki ziipe addan a Isa ye geŋ, an dehu an di-teepe ti kane doŋ i ziipe addan a Isa ise erewo ise kule maŋ, urzi ede. Aame geŋ kane zemba doŋ i ziipe addan a Isa ise kule erewo geŋ, eedan toore, kono Raa y'unni wiike kun di lekke ti toose. ¹⁶ Kon erewo no, mi suune ko, koo Raa y'utta kulayi t'urzi kon me? Wo kee kule no, ki suune ko, koo Raa y'utta edda t'urzi kee me?

Konso a lekkiyo ere Galmeega y'eliyo

¹⁷ Injino maŋ adda k'ono doŋ pay eŋ, munda wede a jiire enno: Kune'ŋ wede

* **7:10-11** 7.10-11 Kun wollo adda mattup ki Matiye 5.32; Markus 10.11-12 wo Lik 16.18.

tuuku tonj yi koonaa a lekkiyadi ere Galmeega yi ele, ti poone sanj Raa y'a ti y' wiike. Gej munda wede ni rootiyo adda diine donj pay ogiysito ti suma k'Isa an d'ise. ¹⁸ Wede'ŋ ponde yi wilda ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike manj, gej yit'ise tuddi aa wede pondayi daa waldu ye. Wo wede daa waldu ponde ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike manj, gej yi dehe waldu ponde ye. ¹⁹ Ise wede'ŋ yi wilda ponde, yi ki wilda ye tonj, adda gej munda a di y' nooge umbo, i jiiire in d'ozire ekki suldi donj Raa yi'n rootiyo in d'ise. ²⁰ I dehu wede tuuku tonj yi koonaa a lekkiyadi ere ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike. ²¹ T'ume Raa y'a ki waaka botto gej kee bule manj, ulba a-t'oodde ye. Wo de aame urzi k'a t'adde eeda ti buliko ede manj, gej beehiye ki t'adfo†. ²² Derec, bule wede Galmeega yi y' wiike gej, yi t'ize eedi toore a urzi Galmeega me. Gej injino kay, wede eedi toore Galmeega yi y' wiike gej, yonj yi t'ize bule ki Almasi. ²³ Raa y'un iwila ti zooye wede oone, gej kune ki yode, injino manj kun t'ise bulagi duwo ye. ²⁴ Zemba ki nunj, i dehu wede tuuku tonj a daana Raa yi koonaa a lekkiyadi ere ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike.

Kooke a donj i ki zidde ye

²⁵ A urzi kane donj i ki zidde ye, ono enj i rootiyo Galmeega ye, i rootiyo nuuno a elkiyado, nunj wede Galmeega y'o ize adde koduwo. Injino duwo an zaape addan a nuuno. ²⁶ Kun ollo ettiyo elkiyado te: A ulbe k'oodiyo wede ankenno baadan enj, beehiye a kune wede tuuku tonj, yi koonaa a lekkiyadi aa ere ti poone. ²⁷ Kee'ŋ a-d'ede erewo manj, ki ti peera ye, wo erowo a-k'ede ye manj, ki deha seedu ye. ²⁸ Wo de aame ki ziida tonj manj, ki k'ize oldiko ye, wo aame uto konso ti ziida tonj manj, ti k'ize oldiko ye. Wo derec, kane donj i zidde gej dabaradan baadan a lekkiyadan te, wo nunj ni dehu n'un ti'n ledde ti dabar gette.

²⁹ Kun ollo zemba ki nunj, enno munda wede ni rootiyo me: Onniyo kama Galmeega gopponj. Injino t'ankenno kane donj an d'ede erayi gej, an lekko aakede donj an k'ede erayi ye. ³⁰ Donj adda molo gej, an lekko aakede kane adda molo ye. Donj isiyo unsuwo gej, an lekko aakede kane adda k'unusuwo ye. Donj owilte suldi gej, an lekko aakede an k'ede suldi ye. ³¹ Wo donj i lekkiyo beehiye ti maala duniya tonj, an lekko aakede an ki lekkiyo beehiye ti maala duniya ye, kono duniya ere in ti wolliyoo

† 7:21 7.21 Kama k'ono t'urzi doolo: «Aame urzi k'a t'adde eeda t'adda buliko ede tonj, ki lekko bule wo buliko gette a kee beehiye a urzi k'Almasi me.»

an̄ken̄no ette, tod' t'en̄gilso.

³² Nuñ ni dehu kun di lekke daa k'ulbe k'oodiyo. Wede yi ki ziida erowo ye geñ, elkisadí a naabo Galmeega, yi dehu y'aase munda wede Galmeega ulbí i-d'ise un̄se. ³³ Wo de wede i ziida erowo geñ, yoñ elkisadí a suldí duniya, yi dehu y'aase munda wede eddí ulbutú i-d'ise un̄se, ³⁴ in̄kino elkisadí i-t'isiyo sire. Wo ki erayi toñ in̄kino, erowo daa kule ise uto koñso toñ, tod'te elkisatú a naabo Galmeega, kono ti dehu tudutú wo elkisatú gette a lekke ooyiso kese a yode. Wo de erowo ere i ziida kule gette, tod'te elkisatú a suldí duniya, ti dehu t'aase munda wede kulatú ulbí i-d'ise un̄se.

³⁵ Ni rootiyo in̄kino beehiye a kune, n'un ki dođđiyo sibe a gollagun̄ ye, wo de ni dehu kun d'ise munda wede beehiye a jiire wo kun di lekke kettiyo ti Galmeega daa k'elkiso a munda doolo.

Ono a obilagi ti konazi doñ ibire

³⁶ Obulsu geñ, ere k'ebirayí yi ti giyye baadan̄ wo y'owwiyo tuddí yi ki ti-seeda ye, yi t'isa munda ki sukiyagi ti tode, wo yi ti seeda man̄, geñ y'iso aa addí i dehu. Kane sirwan̄ geñ beehiye an di-seeda, in̄kino obulsu geñ yi ki t'ize oldíko ye. ³⁷ Wo de aame obulsu geñ yi dihe adda k'addí wenda yi ki y'ize ki tooge

ye, tuddí yi ti ziida, wo ere k'ebirayí gette yi ki ti seeda ye man̄, yi ki ti t'udige ye, in̄kino geñ y'ize beehiye yi ki ti ziida ye toñ man̄. ³⁸ In̄kino man̄ wede ere k'ebirayí yi ti ziida geñ y'ize beehiye, wo wede yi ki ti ziida ye geñno toñ y'ize beehiye a jiire.

Ono a mandayđayi

³⁹ Erowo gette tod'te ket-tiyo a kulatú aame yoñ yi lekkiyo zeere geñ me. Wo y'inda doo min̄, tod'te ettú toore t'aane t'a seeda kule wede aa addutú i dehu, wo de i dehu kule ti seeda geñ yoñ yi ziipe addí a Galmeega Isa do. ⁴⁰ Ki too man̄ a elkiyadó, un̄suwatú baadan̄ a ceere t'a lekke sittú me. Wo nuñ toñ n'elkiyo ono ni rootiyo eñ i ni dokkiyo Unde Raa.

8

Sey wede an eliyo sedefe a longayi

¹ A urzi sey wede an eliyo sedefe a longayi geñ*, an̄ken̄ n'un di-kama on-amgun̄, d'erec kune kun'de: «Kine pay in d'ede suuniyo.» Wo suuniyo gette t'in di'n eliyo a koliyo tudde, wo de geyyiso tudde gette t'in di'n noogiyo in d'ohire a urzi zaapu k'addin̄ a Isa. ² Wede y'elkiyo yi suune munda man̄, munda geñ yi ki y' zune a urzutú ye botto. ³ Wo de wede yi geyyiso Raa man̄, yode Raa toñ yi y' suune.

* 8:1 8.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo doñ zina 15.20,29.

4 Injino maŋ sey wede an eliyo sedefe a longayi geŋ, k'aadumu ko? Derec, kine in suune kane longayi geŋ i ki kaza munda wede derec ye adda duniya me, wo ede Raa yoŋ soo danŋal. 5 Derec, doŋ ongoŋ an'de raayagi ede a kandaane wo a siido me. Ki kotto ki kane'ŋ raayagi baadaŋ wo galmaawi toŋ baadaŋ. 6 Ise injino toŋ, ki kine Raa soo danŋal, yoŋ Meega y'ikkima suldi pay, wo kine pay ki yode. Galmeega soo danŋal, yoŋ Isa Almasi, t'urzi yode Raa y'a t'ikkima suldi pay, wo t'urzi yode kine in di lekkiyo.

7 Wo de ti diine zemba geŋ, kane pay an k'ede suuniyo gettiyo ye. Doŋ ongoŋ ti diinaguŋ an ti d'iile ottilso a longayi. Wo ankenŋo an ziipe addaŋ a Isa toŋ, aame an aadumu sey wede an ele sedefe maŋ, an elkiyo ki kotto sey geŋ an ele sedefe a longayi. Wo kane elkisadaŋ ere an di suune munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette toogatu baata, injino maŋ an d'owwiyo an t'ize ganigi a daana Raa me. 8 Ombo gette t'in gi di'n t'etta goppon toŋ Raa ye. Aame in k'ombo ye toŋ in ki t'ise doŋ k'ita ye, wo aame in ombo toŋ in ki'n aagila ti munda ye†.

9 Kune eggun toore, un d'ede urzi kun d'ise munda wede kun dehu. Wo de kun koonaa mentikagi a munda

wede kun isa, kono zemba doŋ kane toogadaŋ baata a urzi zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, an ki-t'ooraa adda k'oldiko ye. 10 Aakede i d'ede wedusu yoŋ toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa, wo yi woliyo kee wede a-d'ede suuniyo geŋ ki-guune a biza boy longusu k'aadumu sey maŋ, geŋ aase mummino me? Koo kono kee geŋ, yode wede elkiyadi ere y'a suune munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette toogatu baata, geŋ y'a t'eese y'aadi kay sey wede an ele sedefe a longayi geŋ me. 11 Injino maŋ, kono suuniyada gette, leema wede toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa geŋ yi-t'oore y'a dagge, yoŋ leema wede Almasi y'inda kono yode geŋ me. 12 Geŋ injino kun isiyo oldiko a zembaguŋ, wo kun an t'eeliyo kuuno a elkisadaŋ ere toogatu baata an di suune munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette. Injino maŋ oldiko kun isiyo gette a yode Almasi batum. 13 Kono kamo a tukkombo danŋal leemado ni-ti y' t'ele adda k'oldiko maŋ, ti anki eŋ sey sedefe ni k'aadima ye baa kono ni-ki ti y' t'ele leemado adda k'oldiko ye.

9

Wede zina k'Isa i-d'ede urzi y'a t'oone aggadi

1 Ki kotto, nuŋ o d'ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu. Ki kotto nuŋ wede

† 8:8 8.8 Kun wollo adda mattup ki Romen 14.17.

zina k'Isa, wo Galmeegin Isa ton ni y' wulle t'edayó*. Ki kotto kune batum geñ, kun ziipe addugun a Isa t'urzi naabo ere n'ize ki Galmeega. ² Ki don ongon an ki n' woliyo nun wede zina k'Isa ye ton, ki kotto a kune'ñ nun wede zina k'Isa. Kono kun lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeega geñ, kune batum munda wede i-kaza ki kotto nun wede zina k'Isa.

³ Enno ono don n'a oofiba eedó a daana don i zaapu ono a eedó me: ⁴ Ki kotto, a naabo ere ay isiyo ette, kaye ay d'ede urzi ay d'oomi wo ay di sibe ti bey don ay an naabiya. ⁵ Ki torguwadey ay d'ede urzi ay di waake erewo ere i ziipe addutú a Isa ay d'ozire soo, aa don zina k'Isa ongo, zemba Galmeega Isa, wo Piyer ge d'isiyo. ⁶ Ki kotto, nun ti Barnabas ton, ay d'ede urzi ay t'oone ombó ti beygun. Kaye sirwey danjal ye a naabe ti beezey me. ⁷ Kun il-liga ko, wede'ñ y'isiyo naabo k'asigar wo munda an i-ki t'ele ye me? Kunun wee wee doo min yi-t'aate jineene wo innitú y'a k'oomi ye me? Kunun wee wee doo min y'a else moode wo ufu y'a ki sibe ye me? Aha, wenda inkinno umbo!

⁸ Ono don ni rootiyo en, a urzi lekkiyo don tudde danjal ye, oogoro Muusa

ton ti rootiyo inkinno. ⁹ Gen ono en an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kan onyilse man, bizí ki ti t'ele baara ye†.» Kunun ono en i-kaza Raa y'elkiyo a bungari danjal ko? ¹⁰ Ki kotto, ono en Raa yi rootiyo kono kaye dee da? Eyye, ono en an riije kono kaye. Derec, wede yi derku'ñ yi zaapu elkisadí y'a t'oona munda, wo wede yi sara mudu'ñ yi zaapu elkisadí y'a t'oona aggadí. ¹¹ T'urzi kaye kun d'uune suldi don beehiye ettiyo t'urzi k'Unde Kamileñ adda k'addugun. Inkinno man, i ceeriyo eggun koo kaye ay t'oone agga t'adda maalagun me‡? ¹² Aame don ongon an d'ede urzi an d'ooniyo agga ti beygun inkinno man, geñ kaye ton ay d'ede urzi ay t'oone a ceere kane. Wo kaye ti urzi wede ay d'ede genno ton, munda ti beygun ki toogo ay ki tunde ye. Wo de ay d'imbiña a suldi don pay ay iido a eedey geñ me, kono a ki-t'ise morkkolo morkiye a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi ye.

¹³ Ki kotto kun suune, don i naabiya adda Boy Raa geñ, an t'oone ombadan ti suldi don adda Boy Raa, wo don i naabiya a ume sedeke geñ, an t'oone ag-

* **9:1** 9.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 22.17-18; 26.16. † **9:9** 9.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. ‡ **9:11** 9.11 Kun wollo adda mattup ki Romeñ 15.27. § **9:13** 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 6.9,19 wo Deeterenom 18.1-3.

gadan ti suldi don an eliyo ki sefekeſ. ¹⁴ Gen inkinoy kay, Galmeega y'a ruute, y'ede: Don i kazita Rabila Majjaanawa gen, an t'oone suldi lekkiyadan t'urzi Rabila Majjaanawa*.

¹⁵ Ki too man nun o d'ede urzi n'a tonde munda ti beygun, wo de ni ki tunde ye. Ni raaniya inkinoy kono ni ki dehu n'a ki t'oone munda ti beygun ye. N'inda bee min n'a tonde! Wenda soo ton umbo a aane o di latte urzi k'unſuwo ere o d'ede ette! ¹⁶ Kazita Rabila Majjaanawa ette, a nun o ki-t'ise urzi tamma tuddo ye, kono tode gette naabo ere Raa y'o ruute i dehu n'aase, wo dabar a nun aame Rabila Maajjaanawa ni ki ti gizita ye man. ¹⁷ Wo aame naabo ette i ti dihe nun ti siido man, gen o d'ede urzi an o t'ele ranadod, wo de urzi yeeriyo en o y'ele a beezod Raa gen, nun o d'ede attidi ni ki t'alda ye. ¹⁸ Inkinoy man a naabo ette ranadod moo me? Ranadod tin ni kazita Rabila Majjaanawa ki waawiye daa ki tondiyo munda, ise o d'ede urzi n'a tonde munda kono ni kazita Rabila Majjaanawa ton man.

Raayika Pool a urzi kazita Rabila Majjaanawa

¹⁹ Derec, nun o d'ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu, nun bule

ki wenda ye, wo ton n'a-t'ize tuddo aa bule ki duwo pay, kono don baadan an d'ette tukk'Isa. ²⁰ Aame nun a diine Yawudiyagi gen, n'a likke aa ki kane Yawudiyagi, kono an d'ette tukk'Isa†. A diine kane don i'ni dokkiyo oogoro Muusa gen, nun ton n'a likke aa i ni dokkiyo oogoro Muusa, kono kane don i'ni dokkiyo oogoro Muusa gen an d'ette tukk'Isa, ise nun i ki n' dokkiyo oogoro Muusa ye ton man. ²¹ Inkinoy kay, ti kane don i ki suune oogoro Muusa ye gen, n'a likke aa oogoro gette ni ki ti suune ye, kono kane don i ki suune oogoro Muusa ye gen an d'ette tukk'Isa. Gen i-kaza t'urzi k'oogoro Raa ni ki t'udde ye, kono nun ni daaniya urzi k'oogoro k'Almasi. ²² A diine kane don toogadan baata a urzi zaapu k'addan a Isa gen, nun ton ni-ti t'isiyo tuddo toogatud baata aa ki kane, kono an d'ette tukk'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan. A don pay, urzi don tuuku ton ni-ti y'isiyo kono don ongon ti diinayan mummino ton a t'oone uttiyo. ²³ N'isiyo pay min kono Rabila Majjaanawa, inkinoy munda wede beehiye Raa yi ruute y'in t'eley t'urzi tode gen, nun ton n'a t'ooney aggadod.

²⁴ Ki kotto kun suune, don obe dalala a bere k'okko

* 9:14 9.14 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.10 wo Lik 10.7. † 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 21.20-26.

geŋ an okko pay, wo de soo danŋal i-t'ambu zooye k'okko me, geŋ kun okko aa ki yode, kono kun t'amba zooye. ²⁵ Inŋkino maŋ kane pay doŋ obe dalala, doŋ i duŋkiyo wo moo moo geŋ, tuddaŋ an ti-dabirsa baadaŋ. Wo an isiyo inŋkino kono an d'ooniyo kaɗumul ki wede i jiire, wo kaɗumul gette saŋ i-ti lattiya. Wo de kine, a urzi k'Almasi in obe dalala kono in t'oona kaɗumul ki wede i jiire, ere a lekka ki daayum. ²⁶ Kono kamo nuŋ Pool eŋ n'okko, wo ni k'okko aa edayo n'a t'ippe ye. Ni deyyiso n'a t'ooney kaɗumul geŋ, ni ki gohiso kutuba a ume waawiye ye. ²⁷ Nuŋ tuddo ni-ti dabirsa baadaŋ wo ni-ti seedu aa bule. Aame ni k'isiyo inŋkino ye maŋ, nuŋ wede i kazita Rabila Majjaanawa a ɗuwo eŋ, an di n'adfa.

10

Doŋ k'Izirayel adda balɗa

¹ Zemba ki nuŋ, ni dehu kun a d'elke a sulɗi doŋ an iide a moŋgidagey Yawudiyagi ti kaaga. Kane pay Raa y'an da t'an diibe dondirso ti di'n dokkiyo*, wo pay an diipicfa bar Teezewo†. ² Adda dondirso wo adda bar Teezewo gette,

kane geŋ miŋ pay aa an ti zuyye batem wo an a ti gitte ti Muusa kaŋ soo. ³ Kane pay an d'iimi ombadaŋ tiŋ soo ere a urzi k'Unde. ⁴ Wo kane pay an d'iibe sobadaŋ tiŋ soo ere a urzi k'Unde. Derec, a urzi k'Unde kane an iibe ahu doŋ uɗɗe t'adda zumbulu‡ wede a urzi k'Unde. Zumbulu geŋ yoŋ ti kane yi di'n daaniya, wo geŋ miŋ yoŋ Almasi. ⁵ Inŋkino toŋ, pay an t'ize sulɗi doŋ Raa ulbi i-ki d'ize uŋse ye. Kono k'inŋkino an t'indita adda balɗa§, a guute miibi danŋal doŋ i k'ize oldfiko ye me.

⁶ Sulɗi doŋ an iido a kane geŋ, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldfiko ye. Inŋkino kine in k'ooli tuddiŋ k'isiyo sulɗi doŋ ulpi tudde ti dehu, aa kane g'aaze ti kaaga geŋno ye*. ⁷ A loŋgayi kun ottila ye, aa doŋ oŋgo ti diinayaŋ g'aaze me. Derec, ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo an di-guune ombo ti sobo, saŋ maŋ an t'iiziga ommire, wo an d'isiyo sulɗi pitinƙo†.» ⁸ Kine in ooli tuddiŋ a isiyo boliyo ye, aa doŋ oŋgo ti diinayaŋ g'aaze ti kaaga geŋ me, inŋkino adda k'onniyo soo danŋal doŋ dupu ada sire makumu aɗo an t'inda‡. ⁹ Kine pidipidiŋ Galmeega in

* **10:1** 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.21-22; 14.19-20. † **10:1** 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.22-29. ‡ **10:4** 10.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.35 wo Nombire 20.8-11. § **10:5** 10.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.16. * **10:6** 10.6 Kun wollo adda mattup ki Nombire 11.4. † **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 32.6. ‡ **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-18.

yi naame ye, aa don ongo ti diinayan g'aaze ti kaaga wo kane mimbayi an di'n ihite an t'inda§. ¹⁰ Ki dangu kun gurgire ye, aa don ongo ti diinayan ga gurgire ti kaaga a tukki Galmeega Raa, wo kane gen maaleeka wede ki lattiya y'iido y'an iide*.

¹¹ Suldī don iido a kane gen, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldiko ye. Injino an ti'n riije adda mattup ki Raa, kono an in di'n zaape a urzi, kine don i lekkiyo a onniytagi don k'ita en me. ¹² Gen injino wede y'elkiyo yon toogo a urzi zaapu k'addi a Isa man, yi koonā metike yi t'oorā ye. ¹³ Naamiya daggiya ere kun ooniyo gette, tod'tin aa ere duwo pay an ooniyo gettiyo. Raa yon yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa, injino y'un ki'n oola adda naamiya daggiya i ki ceera eggun ye. Wo de aame un iido naamiya daggiya ton, Raa y'un t'ela toogo kun d'ombina wo son urzi kun t'adfa.

Kun ottila a longayi ye

¹⁴ Kono kamo zamba ki nun kune don ki geyyiso, kun ti ledfo dokki t'urzi longayi me. ¹⁵ Nun, n'un rootiyo aakede a duwo don an d'ede suuniyo k'ono. Injino a onamo ni rootiyo

en, a suuno kune batum. ¹⁶ Ki kotto kop wede ti sobo adda in di rootiyo koduwo a Raa in di sobo kan soo gen, y'in ti'n kettiyo kan soo ti puuzo k'Almasi te. Wo son mappa wede in di borkiso in t'ombo kan soo gen, y'in ti'n kettiyo kan soo ti tudde k'Almasi me†. ¹⁷ Derec, i d'ede mappa soo, wo ise kine baadan ton, gen in t'ize aa tudde soo, kono kine pay in dokkide min mappa soo genno.

¹⁸ Kun elko don k'Izirayel gen, don aadumu sey wede an eliyō sedefe a Raa a ume sedefe gen, ki kotto an di lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa, yode wede an i ize ume sedefe genno‡. ¹⁹ Injino man, nun n'a roote moo me? N'a t'eesē sey wede an ele sedefe a longayi, ti longayi batum min, kane en ki bita ye ko? ²⁰ Eyye, kane en ki bita! Wo de sendikagi don ki don i ki suune Raa ye an eliyō gen, an eliyō a siitandani, a Raa ye§. Injino man, nun ni ki dehu ye kun a di kette kan soo ti siitandani me. ²¹ Kune kun k'aane kun ki sibe kop sire ye, kop ki Galmeega wo kop ki siitandani me. Ombō sire kun k'aane kun ki dokkida ye, ombō ki Galmeega wo ombō ki siitandani te. ²² Kunun in dehu in t'ooziga kolbiso

§ **10:9** 10.9 Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.5-6. * **10:10** 10.10 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.6-14. † **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Matiye 26.26-28; Markus 14.22-24 wo Lik 22.19-20. ‡ **10:18** 10.18 Kun wollo adda mattup ki Lebistik 7.6,15-16. § **10:20** 10.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.17. * **10:22** 10.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21.

Galmeega ko*? In elkiyo miñ kine toogo in jiire yode ko? Aha, injkinno ye.

Kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa

²³ Doñ ongon an rootiyo, an'de: «Urzi ede k'isiyo munda tuuku toñ mañ.» Derec injkinno, wo de kane suldi geñ pay beehiye ye†. «Urzi ede k'isiyo munda tuuku toñ mañ.» Derec injkinno, wo de suldi pay geñ a ki nooge ye k'a t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa me. ²⁴ Geñ wenda soo toñ yi deha munda wede k'aggadi danjal ye, wo de wede tuuku toñ yi deho bakadi yi-t'oone kay.

²⁵ Suldi doñ pay kun owile a suuk geñ, kun iwilo'ñ kun oomo, daa tondiyo eñ sey an ele a longayi koo me‡, kono elkiyagun ere kun di suuniyo munda eñ beehiye eñ ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁶ Ni rootiyo injkinno kono ono eñ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Siido ti suldi pay eego geñ, kane ki Galmeega Raa§.»

²⁷ Aakede wede yi ki ziipe addi a Isa ye geñ y'unni wiike ombo di yode, wo kun iyye kun ette mañ, munda wede y'un ele geñ kun oomo, daa tondiyo eñ sey an ele a longayi koo me. Injkinno elkiyagun ere kun di suuniyo munda eñ beehiye eñ ulsu gette a ki t'ise sire

ye. ²⁸ Wo de aame wede doolo y'un ruuta: «Sey eñ an ele sedefeke a longayi» mañ, kono ki wede un gize geñ kun aadima ye, wo soñ kono ki elkiyo ere ki suuniyo munda eñ beehiye eñ ulsu gette a ki t'ise sire ye.

²⁹ Aame ni rootiyo «ki elkiyo ere ki suuniyo munda eñ beehiye eñ ulsu» mañ, ni ki rootiyo ti elkiyagun ere kun di suuniyo munda eñ beehiye eñ ulsu gettiyo ye, wo de ni rootiyo ti ere ki wede un gize geñno. Wo de nun wede o d'ede urzi n'aase munda aa addo i dehu miñ, ki moo me elkiyo ere ki suuniyo munda eñ beehiye eñ ulsu ki wede doolo gette t'a defeke booro eedo me? ³⁰ Aame a ombo ni rootiyo koduwo a Raa mañ, wo ki moo me wenda y'a roote ulsu a tukki nuuno, kono k'ombo ere ni ruute koduwo a Raa te?

³¹ Injkinno mañ ise kun ombo, ise kun sobo wo ise kun ise munda tuuku toñ mañ, kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa. ³² A lekkiyagun gette, kun isa ye munda wede wenda yi-t'oore adda k'oldfiko me, ise a Yawudiyagi, ise a Yawudiyagi ye, wo a doñ ki Raa ogiyo ti suma k'Isa toñ mañ. ³³ Geñ injkinno nun batum ni dehu duwo pay ulban an d'ise unse a suldi doñ pay n'isiyo geñ me. Ni ki dehu

† **10:23** 10.23 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 6.12. ‡ **10:25** 10.25 Di kane doñ Korent geñ, sey wede an eliyoo sedefeke a longayi toñ mañ an t'ambu ki suuk an t'owile. § **10:26** 10.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 24.1.

munda k'aggadó danɗal ye, wo de ni dehu munda wede aase beehiye a don baadan kono Raa y'an di'n utte.

11

¹ Kun ambo zindó, aakede nun batum n'ambu zina k'Almasi.

Lekkiyo kuuli ti erayi a diine don ogiyso ti suma k'Isa

² Anken n'unni tamma kono kune'ɗ daayum kun elkiyo a nuuno, wo dooyiso ere n'unni duuye gette kun ti boohiyo. ³ Wo

de ni dehu kun di suune ita munda enno: Almasi gen yon t'ekki kule tuuku ton man, kule gen yon t'ekk'erewo, wo Raa gen yon t'ekk'Almasi. ⁴ Inkinno aame kule yi tondiyo Raa, ise yi rootiyto ono don Raa y'agisa

wo eedí tuuniyo man, gen yi-di d'eliyo sukiyagi a Almasi wede t'eedí me. ⁵ Wo de aame erewo tuuku ti tondiyo Raa, ise ti rootiyto ono don Raa y'agisa wo ettú tuuniyo ye man, gen ti-di d'eliyo sukiyagi a kulatú me, tode gette aakede erewo ettú kôokiyo. ⁶ Aame erewo ti ki dehu ettú t'a ki ti diibe ye man, gen t'a kôoko! Wo de aame erewo iltú dekkiso ise ettú kôokiyo gen a tode sukiyagi man, t'a di diibo munda! ⁷ Kule gen

aame yi tondiyo Raa ise yi rootiyto ono don Raa y'agisa man, i ki dehu eedí y'a gi di diibe ye, kono kule gen Raa yi y'ikkima yi deeyiso

a yode wo yon i-kaza majjaanika Raa*. Wo de to erewo gette tod'te i-kaza majjaanika kule. ⁸ Derec, Raa y'ikkima kule y'iidiba sirpa k'erewo ye, wo de erewo Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule. ⁹ Wo kule gen Raa yi y'ikkima k'erewo ye, wo de erewo te Raa yi t'ikkima ki kule†. ¹⁰ Inkinno man, kono maaleekiyagi gen erewo ettú t'a di diibe, a kize tod'te ti dandi don t'ettú. ¹¹ Wo inkinno ton a urzi Galmeege, erewo daa kule ti k'ise ede ye, wo kule ton daa k'erewo yi k'ise ede ye. ¹² Derec, erewo gette Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule, wo de yo kule ton i y'ehiyo erewo, wo kane pay gen min an ettiyo ti Raa.

¹³ Kune batum kun elko, beehiye koo erewo t'a tonde Raa ettú daa diibiyo me? ¹⁴ Aame tuuku ton ki kotto, duwo an suune kule gen yi k'ooli ilalí sonjirti ye, para man a yon sukiyagi. ¹⁵ Wo de Raa yi ele ilali sonjirti a erowo gen yi ele majjaanika, kono ilali sonjirti gen kane aa munda ki diibiyo k'ettú. ¹⁶ Aame wede yi rootiyto a urzi en yi k'iyye ye man, nun ni di roote munda soo, kaye'ɗ urzi ti doolo ay ki suune ye, ise don ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo ton man.

Ombó Galmeege

* **11:7** 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27. † **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.18-23.

17 Ono geŋ n'a ti'n diŋge inċino. Wo de i d'ede munda soo inċino wede n'un ki'n t'imme ye, ogiysitagun gette t'un ki'n noogiyo ye kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo de t'un d'isiyo munda wede ulsu. ¹⁸ Munda wede n'a roote ki poone'ŋ, duwo an o di ruute, an'de: aame kun t'ogiyso ti suma k'Isa geŋ, a diinagun un d'ede ahuntu tudde. Wo nun ton n'umbe ono geŋ aase derec ede. ¹⁹ Derec, i dehu ahuntu tudde a diinagun aase ede, kono tin geŋ duwo an di'n suune kereŋ kane don a diinagun i seedu zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa me. ²⁰ Wo de aame kun t'ogiyso geŋ, kun elkiyo'ŋ kun ombo ombo Galmeega wo de inċino ye, ²¹ kono aame kun ti konso ombo[‡] geŋ, wede tuuku ton yi naariya ombo k'umpadi ere y'umbo, inċino don ongo an di lekkiyo mosogo wo don ongo an di sobo i ceeriyo eedan. ²² Wo aame kun ettiyo ombo wo ti sobo danjal man, kun oomo wo kun oobo a boydfugun! Geŋ don ki Raa ogiyso ti suma k'Isa kun'ni woliyo aa munda bita, wo kun d'an d'eliyo sukiyagi a don an k'ede munda ye. De geŋ n'un di roote moo me? De n'un di'n t'imme sey ko? Aha! N'un ki'n t'imme ye

baa a urzi geŋ me!

²³ Inċino man kun ollo, et-tiyo dooyiso ere nun n'uune ti bey Galmeega wo n'un ti'n duuye te: Adda diddo ere Galmeega Isa an an di y'ele a bey don k'olmidfayi gette, y'a t'umbe mappa, ²⁴ y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, man y'a burke wo y'a ruute, y'ede: Ette tuddo tod'te ki kune, kun d'iso inċino kono kun d'elka a nuuno[§]. ²⁵ Aame an t'iimi man, ki kop ti sobo adda ton inċino, y'a t'umbe wo y'a ruute, y'ede: Kop ti sobo adda ette, tod'te taa-suwa ere aware Raa yi gitte ti duwo t'urzi puuzado*. Aame tuuku kun siba, sobo ere adda kop ettiyo man, kun d'iso kono kono kun d'elka a nuuno.

²⁶ Inċino man aame tuuku kun iima mappa enno wo kun iiba sobo ere adda kop ettiyo man, geŋ aa kun kazita urzi k'unto Galmeega bini kamadi. ²⁷ Kono k'inċino geŋ wede y'ooma mappa wo y'iiba sobo ere adda kop ki Galmeega daa k'urzutú man, yon geŋ booro ti y' ziida kono yit'ize tudde wo puuzo ki Galmeega ki bita. ²⁸ Inċino wede tuuku ton yode batum yi t'elkito urzi lekkiyadi doo min, san y'a oomo mappa wo y'a oobo sobo ere adda kop kollo. ²⁹ Ki kotto,

[‡] **11:21** 11.21 Kun ti konso ombo: I-kaza ti kaaga don i ziipe addan a Isa geŋ a lohe an t'ogiyso an d'ombo booro, wo aame k'ombadan geŋ an d'ombo ombo Galmeega pay. [§] **11:24** 11.24 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.19. * **11:25** 11.25 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.20.

wede y'ombo wo yi sobo daa ki suuniyo k'ita tudde Galmeega geɗ, yode batum yi ti t'eliyo tuddi adda booro aame y'ombo wo yi sobo geɗ me. ³⁰ Geɗ kono k'injino don baadan ti diinagun an d'uune eeni, don ongon mokiyagan toogadan baata wo don ongon an t'inda. ³¹ Aame kine batum urzi lekkiyadin in ti y'elkiso doo min, san in d'ombo kollo man, Galmeega yi ki dekka booro eedin ye. ³² Wo de Galmeega yi dekkiyo booro eedin kono yi'n di'n deziyo. Injino man a onniyo booro Raa gette, kine booro t'in ki'n seeda ye wo kane don duniya t'anni seeda.

³³ Injino man zamba ki nun, aame kun t'ugiye kun ombo ombo Galmeega man, kun dello tuddugun. ³⁴ Aame wede mosogo ti y'ziida man, yi t'oomi boozí, kono ogiysitagun gette t'un ki ti'n t'ele adda booro Raa ye.

Wo ki tondisagun ere ongo kun riije adda mattupagun gette, aame n'iiney di kune man, n'un ti'n zaapey urzi kollo.

12

Suldi don Unde Kamilen t'eliyo a duwo

¹ Zamba ki nun, a urzi suldi don Unde Kamilen t'eliyo geɗ, anken ni dehu kun di suune kereɗ. ² Kune'ɗ, ti kaaga Raa soo danjal kun ki y' zuune ye botto. Kun suune, aame

geɗ an un di'n irga ki tukki longayi don i k'orbe ye, kono a toogadan kun k'iine kun ki ti tuuge ye. ³ Kono kamo n'un di rooto, aame wede yi rootiyto ono don ettiyo t'urzi k'Unde Raa man, yode geɗ yi k'aane yi ki roote ye, y'a t'eese: «Isa'ɗ Raa yi ti y' duudo me.» Wo wenda soo ton umbo aane a roote, a t'eese: «Isa yon Galmeega me» daa ki Unde Kamilen ti ki y' dokkiyo ye man.

⁴ Suldi don Unde Kamilen t'eliyo ti beekatu a duwo geɗ, itadan siidan siidan. Wo de suldi pay geɗ, eliyo min to Unde soo gettiyo.

⁵ Naabiyagi don Galmeega y'eliyo a duwo geɗ, kane itadan siidan siidan, wo de in naabiya pay min ki Galmeega soo genno.

⁶ Naabo ere tuuku Raa y'eliyo a duwo gette itatu sittu sittu, wo de Raa min yon soo, geɗ yode yi-ti'n isiyo duwo pay an d'aaniya an t'isiyo naabo pay gette.

⁷ A wede tuuku ton Unde Raa ti-d'eliyo munda, i-kaza tod'te adda k'addi. Munda geɗ yon ki noogiyo zamba pay. ⁸ A son Unde Kamilen ti-d'eliyo suuniyo k'ono a

ono don y'an rootiyto a duwo geɗ me, a wede son ti-d'eliyo suuniyo ki suldi don ki Raa a ono don y'an rootiyto a duwo geɗ me, wo geɗ min ettiyo t'urzi k'Unde soo gettiyo pay. ⁹ A wede son Unde soo gettiyo ti-d'eliyo munda ki zaapu k'adde a

Isa zakidfi, wo a wede soŋ Unde soo daŋŋal gettiŋ ti-d'eliyo munda k'eliyo beeko a doŋ k'eeni. ¹⁰ A wede soŋ k'isiyo suldi k'armika, wo a wede soŋ ki rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa. A wede soŋ ki suuniyo k'ita k'undiyagi, yode eŋ onamí ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo yode eŋ onamí ettiyo t'urzi Meeda siitandani. A wede soŋ k'orbe t'ono doŋ doolo, wo a wede soŋ ki kama k'ono geŋŋo. ¹¹ Wo de Unde tiŋ tod'te soo wo tode batum eliyo suldi pay geŋ me. A wede tuuku toŋ ti-d'eliyo munda siidí siidí aa tod' ti dehu*.

Doŋ pay i ziipe addaŋ a Isa'ŋ kane tudde k'Almasi

¹² Kine in suune tudde wede gette tod'tiŋ soo, wo mokiyagutú baadaŋ. Wo de mokiyagi baadaŋ toŋ, tudde tiŋ soo. Geŋ ki doŋ kettiyo kaŋ soo t'Almasi toŋ kane aa tudde gettiyo†. ¹³ Derec kine pay, ise Yawudiyagi, Yawudiyagi ye, ise bulagi, bulagi ye toŋ maŋ, kine Raa y'in ti'n zuyye batem, y'in ti'n gitte kaŋ soo t'Unde Kamileŋ soo gettiyo, wo in t'ize tudde soo. Wo kine pay Raa y'in di'n úune addiŋ t'Unde soo gettiyo.

¹⁴ Tudde wede gette mokutú soo daŋŋal ye, wo de mokiyagutú baadaŋ. ¹⁵ Aakede zina t'a roote, t'a t'eeŋe: «Nuŋ te bey ye geŋ, inŋkino ni k'ise moke

ki tudde ye.» Ise t'a roote inŋkino toŋ, tod'te daayum moke ki tudde. ¹⁶ Soŋ aakede kuude y'a roote, y'a t'eeŋe: «Nuŋ ersa ye geŋ, inŋkino ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise yi roote inŋkino toŋ, yoŋ daayum moke ki tudde. ¹⁷ Aame tudde pay tod'te ersa maŋ, in d'olliga ti moo me? Aame tudde pay tod'te kuude maŋ, in d'eeŋe ti moo me? ¹⁸ Wo de Raa yi ziipe moke tuuku ekki tudde geŋ aa yoŋ yi dihe. ¹⁹ Aame mokiyagi pay geŋ i t'ize moke soo maŋ, geŋ tudde a too me? ²⁰ Inŋkino maŋ, mokiyagi baadaŋ wo i-t'isiyo tudde soo.

²¹ Geŋ derec, ersa ti k'aane ti ki roote ye a bey, t'a t'eeŋe: «Kee ni ki dehu ye me.» Ise eego toŋ ti k'aane t'an ki roote ye a zoŋ, t'a t'eeŋe: «Kune n'un ki'n dehu ye me.» ²² Wo de ki too maŋ, mokiyagi tudde doŋ in elkiyo an k'aane an ki nooge munda ye geŋŋo toŋ, tudde daa kane ti k'aane ye. ²³ Mokiyagi doŋ in an k'eliyo suma ye geŋ, kane'ŋ in di'n boohiyo beehiye a jiiire. Mokiyagi doŋ i dehu d'uwu an ki'n wolle ye kono sukiyagi geŋ, in di'n mulpiyto a jiiire. ²⁴ Mokiyagi tudde doŋ ki wolliyo sukiyagi ye geŋ, kane'ŋ i ki dehu in gi di'n mulpite inŋkino ye. Wo de Raa y'ikkima tudde'ŋ kono t'urzi geŋ mokiyagi

* **12:11** 12.11 Kun wollo adda mattup ki Romen 12.6-8. † **12:12** 12.12 Kun wollo adda mattup ki Romen 12.4-5.

ɗoŋ in an k'eliyo suma ye geŋ, an d'ooniyo suma beehiye a jiire. ²⁵ Y'ize inŋkino kono mokiyagi tudde an ki t'âhinte ye, wo ɗe a lekkiyadaŋ an d'elke ti tuddaŋ. ²⁶ Aame moke soo yi dabirsa maŋ, kane pay geŋ miŋ an dabirsa ti yode. Aame moke soo y'uune tamma maŋ, kane pay geŋ miŋ an isiyo unŋsuwo ti yode.

²⁷ Wo ki kotto kune'ŋ tudde k'Almasi, wo wede tuuku toŋ moke ki tudde yode. ²⁸ Inŋkino maŋ adda diine ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa geŋ, ki poone Raa yi ziipe ɗoŋ zina k'Isa, ki sirwe nebiyagi, k'aduwe ɗoŋ dooyiso ɗuwo. Saŋ maŋ ɗoŋ Unde Kamileŋ t'an ele munda k'isiyo sulɗi k'armika, k'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni, ki noogiyo ɗuwo, ki dokkiyo ɗuwo, wo k'orbe t'ono ɗoŋ doolo.

²⁹ Ki kotto kane pay geŋ ɗoŋ zina k'Isa ye, kane pay nebiyagi ye, kane pay an ki dooyiso ɗuwo ye. Kane pay an k'isiyo sulɗi k'armika ye, ³⁰ kane pay Unde Kamileŋ t'an k'ele ye munda k'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni me. Kane pay an ki t'ise ɗoŋ orbe t'ono ɗoŋ doolo ye, kane pay an ki t'ise ɗoŋ kama k'ono ɗoŋ doolo ye. ³¹ Inŋkino maŋ wede tuuku toŋ ti diinaguŋ yi deho munda wede beehiye Unde Kamileŋ t'eliyo. Wo ɗe aŋkeŋ urzi wede beehiye a jiire pay n'un di y'

kaza.

13

Geyyiso ti jiire sulɗi pay

¹ Kun ollo, aase n'a orba t'ono ɗoŋ doolo ise ono maaleekiyagi toŋ, wo ɗe o k'ede geyyiso ye maŋ, geŋ nuŋ aakede maala ti m'olo ise aa sukulmo t'isiyo tarkuuse ki bita. ² Aase nuŋ Unde Kamileŋ tod' t'ele munda ki rootiyto k'ono ɗoŋ Raa y'agisa, ise n'a suune ita sulɗi ombife pay, ise o d'ede suuniyo ki sulɗi pay, wo ise urzi zaapu k'addo a Isa y'aase zakidfi i jiire pay, n'aane ni di roote a tokomo t'enj mi-ɗeeto, toŋ t'a-ɗeete*, wo ɗe o k'ede geyyiso ye maŋ, geŋ nuŋ aa munda ki bita. ³ Wo aame n'a-dokkida laalayó pay a ɗoŋ an k'ede munda ye, ise niti t'ele tuddó adda k'uwwu n'a t'ogge toŋ, wo ɗe o k'ede geyyiso ye maŋ, a ki n'nooge ti munda ye.

⁴ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yoŋ y'a ombiŋa wo ɗuwo y'an d'ise beehiye. Yi ki kolbike ye, yi ki makile ye, wo yi ki kili tuddí ye.

⁵ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yi k'isiyo sulɗi sukuyagi ye, yi ki wollyo munda k'aggadi ɗaŋŋal ye, yi ki kulkiso ye, wo yi ki seedu maake ye.

⁶ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, ulbí i-k'isiyo unŋse ye a sulɗi ɗoŋ ɗuwo an isiyo ki diine ye geŋ me, wo ɗe ulbí i isiyo unŋse a sulɗi ɗoŋ ɗerec.

* 13:2 13.2 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.20; 21.21 wo Markus 11.23.

⁷ Wede i-d'ede geyyiso geñ, yoñ y'isiyo tambobino a suldi pay, a suldi pay yi zaapu addi a Isa, a suldi pay yi zaapu elkisadi a Raa, wo yi d'ombine a suldi pay.

⁸ Geyyiso gette tod'te ti ki danga ye. Wo munda wede Unde Kamileñ t'eliyo ki rootiyto k'ono don Raa y'agisa'ñ, onniyo soo y'a ohira. Munda k'orbe t'ono don doolo toñ, y'a danga. Wo suuniyo suldi don ki Raa ki rootiyto a duwo toñ, t'a ohira. ⁹ Derec, kine suuniyadin t'a biite, wo ono don Raa y'agisa toñ, a rootiytadan in a beetiyo. ¹⁰ Wo de suldi pay a t'iida a munda wede Raa yi dehu'ñ, munda wede a-biite a t'isa umbo.

¹¹ Kun ollo, aame nun ulo ñenku, ni rootiyto ki ñenkuwo, elkisado ki ñenkuwo wo suuniyado toñ ki ñenkuwo. Wo de aame ni t'ize goole man, suldi ñenkuwo n'a iili. ¹² Ankenno kine suldi in ki'n woliyo kereñ ye, in'ni woliyo aa adda kaynaanja mazzini, wo de san man suldi in di'n wolley kereñ a daanadin. Ankenno suuniyado t'a biite, wo de san man Raa n'a yi suuney kereñ aa yoñ yi ni zuune.

¹³ Wo de anken i d'ede suldi ado, kane an lekkiyo ki daayum: zaapu k'adde a Isa, zaapu k'elkiso, wo geyyiso. Wo de ti diine suldi ado geñ, geyyiso t'a jiire.

14

Rootiyto k'ono don Raa y'agisa ti orbe t'ono don doolo

¹ Inkiño man ki poone'ñ, kun deho urzi geyyiso duwo. Wo kun deho soñ suldi don Unde Raa t'eliyo, wo a jiire'ñ munda ki rootiyto k'ono don Raa y'agisa. ² Ki wede orbe t'ono don doolo'ñ, y'orbe a Raa, a duwo ye. Ono geñ wenda soo toñ umbo a suune itadan me, wo t'urzi k'Unde Kamileñ yi d'orbe ono don ombide ettiyo ti Raa. ³ Wo de ki wede i rootiyto ono don Raa y'agisa'ñ, yi rootiyto a duwo: y'a-ti'n zaapu a urzi an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa, y'an d'eeliyo kooke wo y'an di'n selliyo. ⁴ Wede y'orbe t'ono don doolo'ñ, yode batum a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me, wo de wede yi rootiyto ono don Raa y'agisa'ñ, yi noogiyo don pay ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa. ⁵ Ki nun man, beehiye ni dehu kune pay kun d'orba t'ono don doolo, wo de ni dehu a jiire kun di rootite'ñ ono don Raa y'agisa. Wede yi rootiyto ono don Raa y'agisa'ñ, yi jiire wede orbe t'ono don doolo, wo aame ise y'orbe t'ono don doolo man, i dehu wedusu y'a ti'n kime ono geñ ti onamgun, kono don pay ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa.

⁶ Wo ankeŋ zamba ki nuŋ, kun ollo, aakede n'a ette di kune wo n'un d'orba t'ono doŋ doolo maŋ, un ki'n nooge ti munda ye. Ki too maŋ i dehu n'un d'orba ono doŋ un di kize munda wede Raa y'oodibe ita, ise suuniyo, ise ono doŋ Raa y'agisa, ise dooyiso toŋ maŋ. Para maŋ un ki'n nooge ti munda ye. ⁷ Geŋ inŋkino kay ki suldi k'otoro doŋ aakede siraro ti kundije me. Wo aame kane geŋ mooladaŋ si-sidaan ye maŋ, k'a suune mummino, eŋ an baahu siraro wo eŋ an ondige kundije me? ⁸ Wo aame bunno ti moolo'ŋ duwo an k'ollige kereŋ ye maŋ, wee wee a okkima tuddi k'arka me? ⁹ A kune toŋ inŋkino kay, aame onamguŋ kun rootiyto kereŋ ye maŋ, mummino duwo an di suune itadaŋ me? Inŋkino maŋ kun orbe a maaye. ¹⁰ Ki kotto adda duniya ette ita k'ono baadaŋ, wo de doŋ tuuku toŋ an suune onamaŋ onamaŋ. ¹¹ Wo aame wede y'o orbe onami ni ki'n suune ye maŋ, nuŋ a daana yode aa torgusu, wo yode toŋ a daana nuŋ aa torgusu. ¹² Geŋ ki kune toŋ inŋkino. Kun dehu t'addugun pay suldi doŋ Unde Raa t'eliyo, wo kun deho sey a ceere suldi doŋ a nooge doŋ ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addaŋ a Isa me.

¹³ Kono kamo wede orbe t'ono doŋ doolo'ŋ i dehu

y'a tonde Raa, kono Unde Raa ti di t'ele munda ki kama k'ono genno pay. ¹⁴ Aame ni ton-diyo Raa t'ono doŋ doolo maŋ, o eliyono doŋ ni-ton-diyo geŋ Unde Kamilen, wo de to eedo soodo a elkiso ti ki naabiya ye. ¹⁵ Inŋkino n'aase mummino me? N'a tonde Raa t'ono doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen, wo soŋ n'a tonde t'eedo soodo a elkiso t'ono doŋ duwo an'ni suune. N'a oore t'ono doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen, wo soŋ n'a oore t'eedo soodo a elkiso t'ono doŋ duwo an'ni suune. ¹⁶ Aame ki rootiyto koduwo a Raa t'ono doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen danjal maŋ, mummino wede kino baa y'ollige, y'aane y'a roote «Eyye» a onama doŋ ki rootiyto koduwo a Raa me? Yi k'aane yi ki roote ye, kono ono doŋ ki rootiyto geŋ yi ki'n suune ye. ¹⁷ Derec, onama doŋ ki rootiyto koduwo a Raa geŋ kane beehiye baadaŋ, wo de leemada a ki y' noogiyo ye y'a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me.

¹⁸ Nuŋ n'a t'eese koduwo a Raa kono n'orbe t'ono doŋ doolo baadaŋ i jjiire kune pay. ¹⁹ Wo de a diine doŋ ogiyso ti suma k'Isa, ni dehu a jjiire t'eedo soodo a elkiso ni rootite ono paat danjal doŋ duwo an'ni suune, kono an di'n dooye eego bee min, n'a orba baadaŋ t'ono doŋ doolo duwo an ki'n suune ye.

²⁰ Zamba ki nuŋ, a urzi

k'elkiso kun t'ise aa inñi sunñi ye. Eyye, a urzi k'isiyo k'oldiko kun t'iso aa inñi sunñi, wo de a urzi k'elkiso kun t'iso don i-dirse. ²¹ Ono en an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de:

«Galmeega Raa y'ede:

A don k'Izirayel en n'an rootita t'urzi duwo don orbe t'ono don doolo.

N'an rootita ti bize torgagi, wo n'iza injino ton, nuñ Raa an ki n' olliga ye*.»

²² Injino man munda wede Unde Kamilen t'eliyo k'orbe t'ono don doolo'n, yon gen munda i-kaza toogo Raa a kane don i ki ziipe addan a Isa ye, wo a kane don i ziipe addan a Isa, i ki kaza munda ye. Wo de munda wede Unde Kamilen t'eliyo ki rootiyto k'ono don Raa y'agisa'n, yon gen munda i-kaza toogo Raa a kane don i ziipe addan a Isa, wo a kane don i ki ziipe addan a Isa ye, i ki kaza munda ye. ²³ Kun ollo, aakede kune don ogiyo ti suma k'Isa kun t'ugiye pay kan soo wo kune pay kun orbe t'ono don doolo, wo wede i ki ziipe addi a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinagun y'illiga man, ki kotto y'a t'eese kune don maadagi. ²⁴ Wo de son aakede kune pay kun rootiyto ono don Raa y'agisa, wo wede i ki ziipe addi a Isa ye, ise wede

kino baa yi t'iide diinagun y'illiga man, onamgun gen a yi seeda wo y'a suune lekkiyadi oldo a daana Raa me. ²⁵ Injino munda wede ombide adda k'addi yi y'udde kereñ, y'a t'ottille zumayi a siido, y'a t'imme Raa wo y'a t'eese: «Ki kotto Raa yon a diinagun.»

Suldi t'urzizan a diine don ogiyo ti suma k'Isa me

²⁶ Injino man zemba ki nuñ, aame kun t'ugiya kan soo man, kun d'isa mummino me? Ti diinagun wede son y'a ambe ooro, son y'a t'ele dooyiso k'ono Raa, ise y'un kize munda wede Raa y'iidiba ita, wede son y'un d'orba t'ono don doolo, wo son y'un ti'n kime t'ono don kun d'orbe genno. Pay kun ise gen, i dehu a nooge zemba an di t'ihira a urzi zapu k'addan a Isa. ²⁷ Aame kun dehu kun d'orba t'ono don doolo man, i dehu don sire, baadan don ado a orba me, son k'ita bakadi bakadi, wo i dehu wedusu y'a ti'n kime ono don an orbe gen me. ²⁸ Aame wenda ki kama k'ono gen umbo man, leema wede orbe a daana don ogiyo ti suma k'Isa gen y'anna, y'orbu adda k'addi wo a Raa. ²⁹ Ki kane nebiyagi'n, i dehu a rootite don sire umbo'n don ado, wo don son an d'olliga wo an di wolle. ³⁰ Wo de aame wede doolo ti diinagun y'uune ono don Raa yi-iidiba ita man, i dehu wede

* 14:21 14.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.11-12.

i rootiyto geŋ y'a anniga. ³¹ Kune pay kun aane kun di rootite ono doŋ Raa y'agisa me, wo i dehu wede soŋ k'ita bakadí bakadí, kono d'uwu pay an t'oone dooyiso wo kooke. ³² Kane nebiyagi'ŋ, tuddaŋ an ti seedu wo ono doŋ Raa y'agisa an di'n rootiyo a urzizaŋ. ³³ Ni rootiyo in'kino, kono Raa yi ki dehu ye suldi doŋ a urzizaŋ ye me, wo de yon Raa ki toose. Geŋ aakede doŋ ki Raa pay ogiysito ti suma k'Isa ge d'isiyo.

³⁴ Adda diine doŋ i t'ugiye geŋ, erayi an anna. Kane an k'ede urzi ki rootiyo ye, an ki-kili t'ekki kuuli ye†, geŋ aa an riŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa. ³⁵ Aame erayi an dehu an di suune ita k'ono doŋ an illiga maŋ, geŋ an tondoy kuulizaŋ a boy, kono sukiyagi erewo t'a t'ooziga t'a rootite adda diine doŋ i t'ugiye ti suma k'Isa me.

³⁶ Kun elkiyo'ŋ ono Raa an iise ki poone ti di kune ko? Wo kun elkiyo'ŋ uune ono Raa kune sigguŋ ko? Aha in'kino ye! ³⁷ Aame wede y'elkiyo yon nebi, ise y'elkiyo yon i-d'ede munda ti doolo Unde Kamileŋ t'eliyo toŋ maŋ, i dehu y'a suune adda k'addi ono doŋ n'un raaniya enno toŋ, kane suldi doŋ Galmeega yi dehu

kun d'ise. ³⁸ Wo de aame ono en wede yi'ni koogire maŋ, yode toŋ Raa y'a yi kiigira kay.

³⁹ In'kino maŋ zemba ki nuŋ, kun deho t'addugun pay kun t'iso doŋ rootiyo k'ono doŋ Raa y'agisa. Wo kun an t'eeigire ye a doŋ orbe t'ono doŋ doolo me. ⁴⁰ Wo de aame kun t'ugiye maŋ, suldi pay kun ti'n iso a urzizaŋ daa tarkuuse.

15

Baldiya k'Almasi ti diine doŋ unto

¹ Zemba ki nuŋ, anken ni dehu n'un di-d'oole sey a Rabila Majjaanawa ere n'un gizite te. Tode gette kun illiga wo kun a seedu zakidi eego, ² wo t'urzi tode kun d'utta, aame kun a ziida zakidi a ono doŋ n'un gizite maŋ. Wo kun a ki ziida ye maŋ, urzi zaapu k'addugun a Isa geŋ ki bita.

³ Munda wede ki poone a jiire, nuŋ n'unni duuye dooyiso ere nuŋ batum an ni duuye: Almasi y'inda k'oldikadin, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa*. ⁴ Yon an di y'eele adda muuzo, saŋ onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti y' bilde, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa†.

⁵ Aame yi bilde maŋ yi di

† 14:34 14.34 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 11.3; Epez 5.22; 1 Timote 2.12

wo Tit 2.5. * 15:3 15.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.5-12. † 15:4 15.4

Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10 wo Oze 6.2. ‡ 15:5 15.5 Kun wollo adda

mattup ki Lik 24.34; 24.36; Matiye 28.16-17; Markus 16.14 wo Zan 20.19.

gize tuddí a Piyer, saɲ a ɗoɲ zina ɗoɲ koomat makumu sire‡. ⁶ Saɲ y'an di gize tuddí a zemba i ziipe addaɲ a Isa kane meeda paat t'uto, an t'ugiyi ume soo. Ɗoɲ baadaɲ ti diinayaɲ an lekkiyo zeere botto, wo ɗoɲ miibi i t'inda me§. ⁷ Saɲ yi di gize tuddí a Zak wo a ɗoɲ zindí pay.

⁸ Saɲ k'ita ti kane pay geɲ, a nuɲ Pool toɲ y'o di gize tuddí, nuɲ wede aa an buuye booyiso. ⁹ Derec, ti diine ɗoɲ zina k'Isa pay, ɲeɲku a jiiire miɲ nuuno. Nuɲ ni k'iide ye an di'n waake wede zina k'Isa me, kono ɗoɲ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa ni'ni dibire baadaɲ*. ¹⁰ Wo ɗe ti beeko ere ki Raa, yoɲ y'a n'ize aa kun ni woliyo eɲɲo, wo beeko ere y'o ele gette a ki t'iiziga ki bita ye. Wo ɗe n'a niibe n'a jiiire kane ɗoɲ zina k'Isa pay. Naabo gette n'ize ti toogadó ye, wo ɗe n'ize ti beeko Raa ere a eedó. ¹¹ Inkiɲo maɲ ise nuuno ise ɗoɲ zina k'Isa oɲgoɲ, geɲɲo ono ɗoɲ kaye ay kazita, wo a kane geɲɲo kun d'umbe me.

Baldíya ki ɗoɲ i t'inda

¹² Kaye ay kazita Almasi, yoɲ Raa yi ti y' bilde ti diine ɗoɲ unto, wo ɗe mummino ɗoɲ oɲgo ti diinaguɲ an di rootiyo ɗoɲ i t'inda baldíyadaɲ umbo me? ¹³ Aame ɗoɲ i t'inda

baldíyadaɲ umbo maɲ, Almasi toɲ Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine ɗoɲ unto me. ¹⁴ Wo aame Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine ɗoɲ unto me maɲ, ono ɗoɲ ay kazita eɲ ki bita, wo kune toɲ kun ziipe adduguɲ ki bita. ¹⁵ Wo aame ɗoɲ i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye'ɲ ɗerec maɲ, geɲ i-kaza Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine ɗoɲ unto me. De inkiɲo maɲ kaye ɗoɲ i kazita ono Raa eɲ ay kazita butte, wo kaye ono ɗoɲ ay gizite a ɗuwo, Almasi yi bilde ti diine ɗoɲ unto toɲ butte. ¹⁶ Aame ɗoɲ i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye maɲ, geɲ i-kaza Almasi toɲ Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine ɗoɲ unto me. ¹⁷ Wo aame Almasi ti diine ɗoɲ unto Raa yi ki ti y' bilde ye maɲ, geɲ kun ziipe adduguɲ a Isa ki bita, wo kun lekkiyo daayum adda k'oldíko botto. ¹⁸ Inkiɲo kane ɗoɲ i ziipe addaɲ a Almasi wo i t'inda'ɲ, an digge. ¹⁹ Aame kine in ziipe elkisadiɲ a Almasi kono y'in di'n nooge a lekkiyadin ere a duniya ettiyo ɗaɲɲal maɲ, geɲ kine lekkiyadin sommagi i jiiire ɗoɲ pay.

²⁰ Wo ɗe ki kotto maɲ, Almasi Raa yi ti y' bilde ti diine ɗoɲ unto me. Yoɲ wede ki poone Raa yi ti y' bilde ti diine ɗoɲ unto, kono in di kize ɗoɲ doolo i t'inda'ɲ Raa y'an ti'n balda

§ 15:6 15.6 Ɗoɲ baadaɲ ti diinayaɲ an lekkiyo zeere botto, wo ɗoɲ miibi i t'inda me: I-kaza t'ume Pool yi raaniya mattup ettiyo. * 15:9 15.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoɲ zina 8.3; 9.3-6.

kay. ²¹ Derec, in suune unto ti t'iido duniya t'urzi wedusu, geŋ inŋkino baldiya ki doŋ i t'inda toŋ t'iido t'urzi wedusu. ²² Kine d'uwu pay in t'unto, kono in udfdo t'urzi mugiyin Adum†. Geŋ inŋkino kay, doŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi, Raa y'a ti'n balda‡. ²³ Wo de Almasi t'onniyo baldiyadi yoŋ Raa yi ti y' bilde ki poone. Wo kane doŋ ki yode Almasi toŋ t'onniyo baldiyadan, kane toŋ Raa y'a ti'n balda a onniyo ere Almasi yi kimo gette. ²⁴ Aame geŋ kane doŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo, doŋ pay an d'ede toogo, wo doŋ pay an d'ede moziko geŋ, Almasi y'an ti latta, wo saŋ yi di t'ela moziko a Meegi Raa. Geŋ inŋkino duniya t'a d'anga. ²⁵ Derec, i dehu Almasi y'a oomi moziko bini onniyo ere Raa yi di'n isa doŋ k'aduzi aa munda ki bita ti d'andi zoŋdi§. ²⁶ Adu wede k'ita Raa y'a yi t'ida, tod'te unto. ²⁷ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.» Wo de a ume wede an'de «t'ekki suldi pay» geŋ, kun suuno Raa adda suldi geŋno ye, kono yode i-ele suldi pay a Almasi me. ²⁸ Aame Raa yi ti y' ziipa Almasi t'ekki suldi pay maŋ, yode Almasi batum yi-d'ottila a Meegi Raa.

Inŋkino maŋ Raa siidi a ooma moziko t'ekki suldi pay me.

²⁹ Anken kun elko a kane doŋ i suyyiso batem, ti suma ki doŋ i t'inda. An elkiyo an t'oona moo me? Aame ki kotto doŋ i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye maŋ, ki moo me an suyyiso batem a suma kane me? ³⁰ Wo ki moo me kaye batum, daayum ay lekkiyo lekkiyo ere aa a biza zire te? ³¹ Zemba ki nuŋ, derec nuŋ onniyo ti onniyo n'ambu puuzado, wo ki kotto, kono kune geŋ nuŋ ulbo unse kono kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeegin Isa Almasi. ³² A geeger k'Epez, doŋ baadan an o-di t'iiziga nuŋ n'a niikiwe tuddo aa ni deyyiso ti seydi balda. Aame n'ize inŋkino a urzi lekkiyo ere a duniya danjal maŋ, a nuŋ daakatú moo me? Aame doŋ i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye maŋ, kine in iso aakede doŋ ongo an rootiyo, an'de: «In oomo, in oobo, kono soggo in ti t'inda†.»

³³ Kune'ŋ wenda soo toŋ y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. Kun suuno ono doŋ ongo an rootiyo, an'de: «Wede i sooru ti wede k'oogire geŋ, yode toŋ wede k'oogire kay.» ³⁴ Elkisagun ere oldo kun t'oolo, kun ti kami k'urzi wede derec, wo kun ise oldiko ye. Derec, doŋ ongo ti diinagun Raa an ki y' su-

† 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.17-19. ‡ 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Romen 5.12-21. § 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. * 15:27 15.27 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7. † 15:32 15.32 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 22.13.

une ye botto, wo ni rootiyo injkinu sukuyagi a kune.

Tudde ki donj Raa yi ti'n balda

³⁵ Wo de wenda y'a tonde, y'a t'eese: «Donj i t'inda an di balda kanj mummino me, wo ti tudde ere tuuku te?»³⁶ Kee wede elkisada umbo! Buzu wede ki korso'ŋ i-ti ruumiyo doo minj, i t'adfiya i-lekkiyo zeere kollo. ³⁷ Aame ki korso genj ki ki korso koyile ye a t'adfa me, ki korso inŋni, ise mudu ise moo toŋ manj. ³⁸ Aame ki ti giira manj, Raa yi-d'eliyo tudde i-t'adfiya soole aa yi dehu, manj a buzu tuuku toŋ yi-d'eliyo koyilayi koyilayi.

³⁹ Suldi donj pay i puukiyo'ŋ, wede soŋ tuddi sittu sittu. Tudde ki duwo sittu, ki seyfi sittu, ki embi sittu, wo ki puuni toŋ sittu. ⁴⁰ I d'ede tudde ki suldi donj a kandaane, wo tudde ki suldi donj a siido. Wo suldi donj a kandaane genj, majjaanika ki tuddanj sittu ti donj a siido me. ⁴¹ Majjaanika peedo sittu, majjaanika tere sittu, majjaanika moldali sittu, ise moldali ti tuddanj toŋ majjaanikadanj sittu sittu.

⁴² Genj aasa injkinu kay, balfiya ki donj i t'inda me. Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te i-ti ruumiyo, wo tudde ere i-balda tod'te i ki ruumiyo ye. ⁴³ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te ki bita, wo de aame Raa yi

ti balda genj, t'a t'isa majjaanawa. Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te toogatuu umbo, wo de aame Raa yi ti balda genj, ti-t'oono toogo baadanj ⁴⁴ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'tinj tudde ere in di lekkiyo duniya danjal, wo de aame Raa yi ti balda genj, t'a lekka ti toogo k'Unde Kamilenj. Injkinu manj i d'ede tudde ere in di lekkiyo a duniya danjal, wo i d'ede soŋ tudde ere in di lekka ti toogo k'Unde Kamilenj. ⁴⁵ Ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wedusu wede ki poone, yonj wede tudde sundi Adum, Raa yi-d'ele puukiyo.» Wo de Adum wede k'ita, yonj Unde y'an d'eliyo lekkiyo a duwo. ⁴⁶ Iido ki poone'ŋ tudde ere i ki lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilenj ye, iido'ŋ tudde ere ki lekkiyo a duniya danjal, wo sanj tudde ere i lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilenj t'a iido k'ita. ⁴⁷ Wedusu wede ki poone yonj ki siido, Raa yi y'iibida ti odde siido. Wo de wedusu wede ki sirwe yonj y'iido ti kandaane. ⁴⁸ Duwo donj pay a siido enj, an deeyiso Adum kono yonj Raa yi y'iibida ki odde siido. Wo kane donj pay a kandaane genj, an deeyiso Almasi kono yonj y'iido ti kandaane.

⁴⁹ Wo ankenno kine in deeyiso wedusu wede Raa y'iibida ti odde siido, genj

‡ 15:45 15.45 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7. § 15:47 15.47 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7.

saŋ inŋkino kay in deeya wede dusu wede iido ti kandaane. ⁵⁰ Kun ollo zamba ki nuŋ, eŋŋo munda wede ni rootiyo me: Wedusu ti tuddi ere ette, yi ki t'ette ye adda Moziko Raa te, wo tudde ere a-ruuma gette, tudde ere i ki ruumiyo ye, ti ki ti t'ooney ye.

⁵¹ Anken kun ollo, n'un t'oodo ita a munda wede ombide ki Raa: Kine in ki ti t'inda pay ye, wo de pay tuddin Raa y'a tikima. ⁵² Eyye, parre wede ki dangu y'a ôola, wo aame y'ila maŋ, a kaamiki aa wedusu y'igge edayi ribin geŋ, kane doŋ i t'inda Raa y'a ti'n balda ti tudde ere i ki ruumiyo ye, wo pay kine doŋ zeere tuddin Raa y'a tikima*. ⁵³ Inŋkino maŋ tuddin ere a-ruuma ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i ki ruumiyo ye t'eego, wo tuddin ere k'unto ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i k'unto ye t'eego.

⁵⁴ Aame tuddin ere a-ruuma ette ti t'ussa tudde ere i ki ruumiyo ye, wo tuddin ere a t'inda ette ti t'ussa tudde ere i k'unto ye maŋ, geŋ a-t'etta a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Unto umbo baa, Raa yi ti jiiere†.» ⁵⁵ Wo soŋ an riine, an'de: «Koŋ unto no, toogadi ere mi ceeriyo too te? Koŋ unto no, arkuzi wede mi tôwwo duwo too me‡?» ⁵⁶ Kine in

suune arku wede unto ti tôwwo duwo'ŋ, oldiko, wo oldiko t'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro Muusa.

⁵⁷ Anken in rooto koduwo a Raa, kono kine in jiiere t'urzi Galmeegin Isa Almasi. ⁵⁸ Inŋkino maŋ zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kun a soodo zakidi, munda y'un ti'n lekida ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo a urzi naabo Galmeega'ŋ un d'odo ki daana. Kun suune oodibe yeebagun a urzi Galmeega, ti ki t'ingila ki bita ye.

16

Tussiyo a doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem

¹ A urzi tussiyo ere kun di nooge doŋ ki Raa a geeger Zeruzalem geŋ*, ni dehu n'un di roote'ŋ, kune toŋ kun daano urzi wede n'an ruute a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat an isiyo.

² Ki naabo tussiyo gette kun della aaniyado do ye, wo daayum a onniyo dumas maŋ, wede tuuku ti diinagun soŋkadi y'uune adda suuk, yi d'addo a toogadi y'azaapo zaapo. ³ Aame n'iiney di kune maŋ, doŋ kun biire n'an di'n t'igibey ki Zeruzalem ti mattupiyagi a beezan i-kaza kane a urzi Raazan, an an d'ettye ti munda wede kun tusse me. ⁴ Aame i dehu

* **15:52** 15.52 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.15-17. † **15:54** 15.54 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 25.8. ‡ **15:55** 15.55 Kun wollo adda mattup

ki Oze 13.14. * **16:1** 16.1 Kun wollo adda mattup ki Romen 15.25-26.

nuɲ batum toɲ n'a ette kay maɲ, ay t'ettey kaɲ soo.

Pool yi dehu yi torguwa

⁵ Inkiɲo maɲ ni-t'adɗa ti siido Maseduwan ɗoo miɲ, n'a ettey di kune kollo, kono ni dihe ni-t'adɗa'ɲ ti siido gettiyo†. ⁶ Aame n'iiney di kune maɲ, ni d'isey onniyto miibi, wo ni wulley muno maɲ, ume reele‡ n'a y'oofibey di kune. Inkiɲo maɲ kun o t'eley munda n'a seefey urzizó. ⁷ A ettiyadó ere ette, ni ki dehu n'a k'engiley kaɲ ôhire ye. Aame Galmeega yi dehu maɲ, n'elkiyo ni-lekkey onniyto miibi di kune, saɲ n'a engiley kollo. ⁸ Wo ankenno n'a lekke a geeger k'Epez poone bini tarnaape ki Pantekot, ⁹ kono Galmeega y'o t'ihina urzi goole k'isiyo naabo ere ti ɗaakatú, ise ɗoɲ k'olmidayó baadaɲ toɲ maɲ§.

¹⁰ Aame Timote y'iiney di kune maɲ, kun iso t'urzi tuuku toɲ y'a lekke daa k'orgiso a diinaguɲ me, kono yoɲ yi naabiya ki Galmeega aa nuuno kay. ¹¹ Inkiɲo maɲ wenda soo toɲ ti diinaguɲ yi y' kiigira ye. Wo ɗe kun a yi noogo ti munda y'a-kimo ti toose k'ume nuɲ me, ay yi delliso ti zamba y'ay di'n t'oona.

¹² A urzi leemadiɲ Apolos*, nuɲ taɲ baadaɲ ni-d'eele kooke y'a ette di kune ti zamba, wo ɗe yoɲ y'ede, ankenno yi k'aane yi k'ette ye, saɲ yi uuna urzi y'a etta kollo.

Toose ti ono ɗoɲ ki ɗangu

¹³ Kun lekko zeere, kun soodo zakidí a urzi zaapu k'addugun a Isa, kun orgife ye, kun ôhor toogo. ¹⁴ Sulɗi ɗoɲ pay kun ise, kun iso ti geeyiso.

¹⁵ Kune kun suune a siido k'Akayi, Stepanas ti ɗoɲ boozí kane'ɲ ɗoɲ ki poone i ziipe addaɲ a Isa, wo an d'ele tuddaɲ ki naabo kono an di nooge ɗoɲ ki Raa. Inkiɲo maɲ zamba ki nuɲ, n'un di rooto, enno munda wede kun d'ise me: ¹⁶ Duwo ɗoɲ i naabiya inkiɲo geɲ, kun ollo onamaɲ, wo soɲ a wede tuuku yi naabiya wo y'oofibe yeebadí aa kane geɲ me.

¹⁷ Nuɲ ulbó unse a aaniya zembaguɲ ɗoɲ Stepanas, Portunatus wo Akaykus geɲ me. Para maɲ nuɲ mosogo kune, wo aame an iina geɲ, an o-t'íide mosigadó ere a tukki kune te. ¹⁸ A aaniya kane geɲ, nuɲ addó a t'udige, wo kune toɲ addugun i t'udige. Kun suuno ɗoɲ inkiɲo geɲ, kun'ni soodo bey sire.

† **16:5** 16.5 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoɲ zina 19.21. ‡ **16:6** 16.6 Ume reele: Di kine gergagi iise ti tere k'ayɗu bini tere sara, wo ɗe a siido Korent tedɗari ɗoɲ geɲ kane ooɲe ki torguwo ti tooko me, kono reele, maaye ti mizzi baadaɲ. § **16:9** 16.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoɲ zina 19.8-10.

* **16:12** 16.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoɲ zina 18.24.

19 Doŋ ogiysito ti suma k'Isa a siido k'Aazi an un t'ize toose. Akilas ti Pirisil† wo ti doŋ ogiyso ti suma k'Isa, ogiyso di kane toŋ, an un t'ize toose baadaŋ ti suma Galmeega. 20 Zemba pay doŋ a enno an un t'ize toose. Kun t'eesito tuddugun kaŋ bey sire sire aakede zemba.

21 Ono doŋ ki toose eŋ i raaniya nuŋ Pool ti beezó.

22 Aame wede yi ki giyya Galmeega ye maŋ, geŋ duudfiyo Raa t'a koonaa eedí. Galmeega, k'edi! 23 Geŋ beeko ki Galmeega Isa ti koonaa eggun. 24 Nuŋ n'unni giyye pay kono kine in lekkiyo pay kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

† **16:19** 16.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 18.2.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a donj a Korent

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a donj a geeger Korent. A mattupadi ere ki poone, yonj y'an di ruute yi dehu y'ette y'a ti'n wollo. Wo de y'a k'iine y'a k'iide ye. Wo munda wede i y'iigire enno: Y'a illiga Yawudiyagi miibi an iide Korent, an di kazita munda ti doolo a ki t'iide ye a Rabila Majjaanawa ere Pool y'an gizite ki poone gette. Wo kane an di ruute sonj, Pool yonj wede zina k'Isa ki kotto ye. Injino Pool y'a t'ize sommagi dondonj, genj kono k'injino y'a dihe y'an di raaje mattup, y'an di roote munda wede i-d'ede adda k'addi, wo munda wede i y'ize kono y'a k'iine y'a k'iide wollyadanj ye me.

Adda mattup ette Pool y'a ruute kereñ, yonj wede zina k'Almasi, wo de urzi naabadi wede yonj y'isiyo genj a ki t'ettiyo ye ti donj doolo eliyo dooyiso a urzi Raa me. Genno munda wede Pool an di y'giigira me. Pool y'an di ruute sey, an a seeda zakidi a naabo tussiyo kono an a nooga donj i ziipe addan a Isa a siido Ziide. Wo y'a di duule sey, yi dehu y'ette y'a ti'n wollo, kono y'an di'n

aapidey kane donj oldikadan an ki t'iili ye botto genj me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, wo ti leema Timote, a kane donj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa a geeger Korent wo a donj ki Raa pay adda siido k'Akayi pay. ² Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggunj.

Urzi selliyo duwo

³ In amma Raa, Meeki Galmeeginj Isa Almasi, yonj Meege wede i d'isiyo adde koduwo, yonj Raa, yi selliyo duwo aame tuuku tonj manj. ⁴ Adda dabaradinj pay y'in ti'n selliyo, wo t'urzi selliyo ere kine batum in ooniyo ti yode gette, kine tonj in aane in di selle donj pay adda dabar ere tuuku tonj manj. ⁵ Injino manj kine in d'ooniyo dabar baadanj kono k'Almasi me, wo genj injino kay t'urzi k'Almasi in d'ooniyo selliyo baadanj. ⁶ Aame kaye ay dabirsa manj, genj kono kune kun t'oone selliyo wo kun d'utte. Wo aame ay uune selliyo manj, genj kono kune tonj kun t'oone selliyo, ere un di'n ise kun d'ombina a dabar ere aa kaye ay dabirsa. ⁷ Kaye zaapu k'elkisadey a kune ay di seedu zakidi, kono kune kun a ti gitte kanj soo adda dabaradey genj, kune tonj kun t'oona selliyo aa ki kaye kay.

⁸ Injino man zamba ki nuɗ, kaye ay dehu munda eɗ kun di y' suune, adda siido k'Aazi ay d'uune dabar baadaɗ a jiiire eedey, ay d'ilke ay ki lekka zeere ye. ⁹ Derec, kaye ay d'ilke adda k'addey aa booro t'ayni ziiɗa k'unto. Geɗ a t'ize injino, kono ay ki ziipe addey a kaye batum ye, wo de ay di ziipe addey a Raa yon yi balɗiya don unto. ¹⁰ Geɗ yode wede ay ti'n uɗɗo ti dabar ere k'unto kino ette, wo y'ay ti'n adɗa sey. Eyye, kaye ay ziipe elkisadey a yode ki daana ton, y'ay ti'n adɗa sey. ¹¹ Wo kune ton kun ayni noogiyo adda tondiyagun a Raa kono kaye me. Geɗ t'urzi tondiyo Raa ki don baadaɗ, kaye ay t'oon beekadi, wo don baadaɗ an di roota koduwo a Raa kono kaye.

Munda wede Pool yi k'iide Korent ye

¹² Derec, munda wede kaye ulbey ay isiyo unse, wo elkisadey ere ay di suuniyo munda eɗ beehiye eɗ ulsu t'ay kaza: Kaye ay izire a daana don duniya, wo ay izire injino toc min a daana kune, ti tassuwa wo t'adde soo geɗ iido ti Raa. Wo ay izire ti suuniyo k'ono ere ki don tudde ye, wo de ti beeko ere ki Raa. ¹³⁻¹⁴ Injino man adda mattupiyagey don kaye ay un raanjyta munda doolo

umbo, kane min ono don kun gariya wo kun di suuniyo itadan genno danjal. Wo adda k'onamey geɗ, munda soo ede ankenno itadi kun ki ti zuune kereɗ ye, wo de nuɗ ni zaapu elkisado a kune, kono san itadi kun di suuna kereɗ. Enno munda me: a onniyo kama Galmeega Isa, kaye ulbey aasa unse ti kune, geɗ kune ton ulbugun aasa unse ti kaye kay.

¹⁵ Nuɗ sulɗi geɗ ni'ni zuune adda k'addo, injino man n'a dihe ki poone n'a ette n'un ti'n wolley wo n'un di zaapey beeko ki sirwe sey. ¹⁶ San ti di kune geɗ n'a engiley ki siido Maseduwan, wo ti siido Maseduwan* n'akimey di kune sey, kono kun o t'eeley zaada n'a seedey urzi torguwado ki siido Ziide. ¹⁷ Aame ni dihe n'aase injino'n, ni ki t'ilke koduwo ye ko? Geɗ o di gaagiya a munda soo aa don tudde ge d'isiyo, injino n'a roote «eyye» wo san «aha» sirwan pay ko? ¹⁸ Raa batum yi suune ono don ay un rootiyo geɗ derec, ay ki rootiyo «eyye» wo san «aha» sirwan pay ye. ¹⁹ Isa Almasi Ulo Raa, nuɗ Pool ti Silas wo Timote ay gizite rabiladi di kune geɗ†, yode batum yi k'iido'n ti elkiyo sire ye, yi ki ruute «eyye» wo san «aha» sirwan pay ye. Wo de yon

* **1:16** 1.16 Maseduwan gette siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga don Romen ga-dukke, tod'te a kese k'awwa ki siido ere ankenno an ti waaku Gires. † **1:19** 1.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.5.

y'iido'ŋ a munda soo «eyye» danjal. ²⁰ Injino maŋ Isa yoŋ «Eyye» ki Raa, a suldi pay doŋ yi ruute y'aasa me. Kono kamo t'urzi yode Isa in di rootiyo «Eyye» a Raa, wo in di y' tamma. ²¹ Geŋ yode Raa batum kaye ti kune y'in d'eliyo toogo a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi, wo y'inni biire. ²² Yoŋ y'in di'n iigire t'Unde Kamileŋ, i-kaza kine ki yode, tod'te y'in t'ele adda k'addin, gette barta ere ki poone ki suldi doŋ Raa y'in boohiyo saŋ y'in t'ela.

²³ Nuŋ eŋ, ni lohito ono maŋ, Raa y'ollige wo yi n'ôodo: Nuŋ ni ki gime ki Korent ye, kono ni ki dihe ye un t'isey ooŋe me. ²⁴ Kaye ay ki dehu ay un gi di'n dokke ki toogo ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kono kun seedu zakidi a urzi geŋ me wo, de ay dehu ay un di'n nooge kun di lekke t'unjsuwo.

2

¹ Ki nuuno maŋ, ni t'ilkite'ŋ di kune ni k'iide ye bee, kono n'un ki ti'n t'eley kun ki t'isey sommagi dondon sey ye. ² Aame n'un ti'n eley kun t'izey sommagi dondon maŋ, t'aaye sey me n'aasey unjsuwo te? Para maŋ ti yode wede ni ti y'ele y'a t'ize sommagi dondon geŋno. ³ Aame n'iiney di kune maŋ, ni ki dehu doŋ ongo ti diinagun

an ki ti n' t'eley n'a ki t'isey sommagi dondon ye, ki too maŋ ti kane geŋno ay isey unjsuwo te. Geŋ kono k'injino n'un di riine mattup gette*. Nuŋ ni suune adda k'addó, aame nuŋ ulbó unse maŋ, kune pay toŋ ulbugun unse. ⁴ Eyye, nuŋ n'un riine t'ulbe k'oodiyo baadan, biza k'ulbó i zehiso wo ti zumari edayó, wo de n'un riine kono n'un ki ti'n t'ele kun ki t'ise sommagi dondon ye, wo kun di suune nuŋ o d'ede geyyiso baadan a kune me.

Tambobino a wede ize ulsu

⁵ Aame wenda ti diinagun yi t'ela duwo an t'iza sommagi dondon maŋ, geŋ y'ele nuuno danjal ye, wo y'ele kune pay. Wo de ono geŋ in ti'n aagila baadan ye. ⁶ Ki wede injino geŋ dangay ere doŋ baadan ti diinagun an i ele gettin, iide baa. ⁷ Wo de ankeŋ kun i t'iso tambobino wo kun i eelo kooke, para maŋ y'a t'isa sommagi dondon a ceera eedi.

⁸ Injino maŋ, n'un di rooto munda wede kun d'ise, kun iso beehiyo kono y'a suune kune kun yi geyyiso. ⁹ Nuŋ n'un riine mattup gette kono ni dihe n'un ti'n naame wo n'a suuna ki kotto onamó pay kun ollige maŋ. ¹⁰ A wede'ŋ kun i t'isiyo tambobino maŋ, nuŋ toŋ ni-t'ise tambobino

* 2:3 2.3 Pool yi rootiyo ti mattup ere ti doolo yi riine wo a digge, yi ki rootiyo ti mattup ere yi riine ki poone a doŋ Korent ye. Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 7.8.

kay. Aame nuŋ n'isiyo tambobino geŋ, n'isiyo a munda ede d'oŋ kollo, wo n'isiyo kono kune, wo a daana k'Almasi. ¹¹ Nuŋ n'ize inŋkino kono Meeda siitandani ti-ki t'oone urzi t'in gi di'n ceere ye, kono kine in ti suune raayikatú te.

Pool a geeger Tirowas

¹² Nuŋ n'a inŋgile ki geeger Tirowas kono n'a kizitey Rabila Majjaanawa k'Almasi, wo aame n'iiney maŋ n'a uwwe Galmeega y'o t'ihina urzi n'a kizite. ¹³ Wo de nuŋ ulbó o d'uude baadaŋ kono leemadó Tit ni ki y'uuney ye. Inŋkino maŋ doŋ Tirowas ni'n iili, n'a inŋgile ki siido Maseduwan†.

Isa Almasi y'a jiire

¹⁴ In rooto koduwo a Raa, kono daayum y'in di'n t'ettiyo k'adda diine doŋ an enŋgile duy, pay kaŋ soo in tamma Almasi yi jiire. Wo t'urzi kine Raa yi d'isiyo a ume tuuku toŋ Almasi duwo an di y' suuniyo, geŋ aakede egey doŋ eediyadaŋ unŋse i-ti teepiyo a ume pay. ¹⁵ Derec, kine aakede egey doŋ eediyadaŋ unŋse Almasi yi-d'eliyo a Raa, wo eediyo ere unŋse gette, i-ti teepiyo a tukki doŋ a urzi k'uttiyo wo a tukki doŋ i t'umbe urzi daggiya pây. ¹⁶ A doŋ soo eediyo gette tod'te eediyo ere k'unto, t'an d'an t'etta

k'ume k'unto, a doŋ ongo eediyo gette tod'te eediyo ere ki lekkiyo, t'an d'an t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. Inŋkino wee wee aane a t'ise naabo ere ette?

¹⁷ Kaye aakede doŋ ongo ge d'isiyo suuk t'ono Raa geŋŋo ye, kaye ay rootiyo ono doŋ derec ki Raa, t'adde soo wo a daanadi, kono ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi.

3

Doŋ naabo a urzi taasuwa ere aware

¹ Kaye batum ay di dehe ay t'imme tuddey, ay t'eese kaye ay jiire ko? Kunuŋ i dehu mattup ay un d'ette a kize kaye doŋ zina k'Isa, aa doŋ ongo ge d'isiyo ko? Kunuŋ ay ambe tunda maŋ, i dehu ay tonde mattup ti beyguŋ ko? Aha, inŋkino ye!

² Geŋ kune batum aakede mattupadey, raanjiya a biza k'ulbey, duwo pay an ti suune wo an di gare. ³ Eyye, geŋ kereŋ kune aakede mattup ere Almasi batum yi riije y'ay d'ele beezey ay i di naabe. Mattup gette yoŋ yi riije ti buuye ye, wo de yi riije t'urzi k'Unde Raa zeere. Tode gette yi riije ekki pakirtagi mongali ye, wo de yi ti riije a biza k'ulbuguŋ*.

⁴ Kaye ay rootiyo inŋkino kono ay ziipe addey a Raa

† 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 20.1. * 3:3 3.3 A ume an riije «pakirtagi mongali» geŋ, kun wollo adda mattup ki Egzod 24.12. Wo a ume an riije «a biza k'ulbuguŋ» geŋ, kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33 wo Ezekiyel 11.19.

t'urzi k'Almasi. ⁵ Genɗ dɛrec kaye ay suune, ti toogo k'aggadey ay ki t'iide ye k'isiyo naabo ette. Wo dɛ naabo ette ay ti-t'isiyo ti toogo ere Raa y'ay eliyo. ⁶ Genɗ yode Raa y'ay di'n ize dɔŋ aane i t'ise naabo a urzi taasuwa ere aware, ti k'ettiyo t'urzi k'oogoro Muusa ere yi riije gettiyo ye, wo dɛ t'ettiyo t'urzi k'Unde Kamilenɗ. Dɛrec, to oogoro ere yi riije ti kaaga gette dɗuwo t'an d'an t'etta k'ume k'unto, wo dɛ Unde Kamilenɗ t'in di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum.

⁷ To oogoro gette Muusa yi ti riije ti kaaga ti aryagi raaniya eego pakirtagi monɗali‡, wo aame y'ize inɗkino genɗ dɗuwo an di wulle toore ki gooliko Raa. Wo toore gooliko'ŋ a-tuure ume k'eda Muusa, dɔŋ k'Izirayel an k'iine wolleiyo yerere adda k'edayi ye, kono i tooriyo baadan‡, kacinɗ yo toore genɗ ki peedo boolonɗ. Aame oogoro ere t'an d'an t'ettiyo dɗuwo k'ume k'unto gette, toore ki gooliko Raa t'an yi gize inɗkino maŋ, ⁸ genɗ ki kotto naabo k'Unde Kamilenɗ meedikatú t'aasa a ceera sey. ⁹ Dɛrec, naabo k'oogoro ere dɗuwo booro ti di'n seedu gette tod'te meedikatú a jiire maŋ, genɗ ki kotto naabo k'Unde Kamilenɗ ere ti di'n isiyo dɗuwo ki diine a daana Raa gette, tod'te meedikatú a

jiire sey. ¹⁰ Inɗkino a daana meedikatú ere a jiire ette, gooliko ere a tuure ti kaaga gette, tooratú a ɗokkida. ¹¹ Aame munda wede saŋ yi-t'engila, goolikadí a jiire maŋ, ki kotto munda wede a lekka ki daayum genɗ, goolikadí t'aasa meeda a ceera sey.

¹² Kaye ay zaapu elkisadey a suldi genno, inɗkino ay rootiyto ono Raa kereŋ daa k'orgiso. ¹³ Kaye ay k'isiyo aa ki Muusa ye. Yoŋ ume k'edayi y'a-ti diibiyo buude, kono dɔŋ k'Izirayel an ki wolle ɗokkiso ki toore wede a ume k'edayi genno ye. ¹⁴ Wo dɛ kane eedanɗ ere soodo a elkiso a t'ippe, bini ankenno ton aame an gariya mattup ki taasuwa ere mazzini maŋ, munda aa buude yi lekkiyo diibiyo a eedanɗ ere soodo k'elkiso gette daa k'ambuzi. Yi t'isa umbo aame an likka kettiyo kaŋ soo t'Almasi dɔ. ¹⁵ Genɗ inɗkino bini anki, daayum aame tuuku dɔŋ k'Izirayel an gariya mattup ki oogoro Muusa maŋ, munda aa buude y'an di diibiyo a eedanɗ ere soodo a elkiso. ¹⁶ Wo dɛ aame wede yi ti kama ki tukki Galmeega doo miŋ, buude'ŋ yi-ti y'ambu kollo. ¹⁷ Kun ollo, Galmeega yoŋ Unde, wo a ume Unde Galmeega ede genɗ, dɗuwo eedanɗ toore. ¹⁸ Kine dɔŋ pay ume k'edayinɗ daa

† 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 31.18 wo 34.27-28. ‡ 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.29.

diibu ti buude geɲ, toore ki gooliko Galmeega yi-tooriyo a tudɲɲ, aakede adda kaynaaɲa. Injokino maɲ, Galmeega yonɲ Unde geɲ lekkiyadiɲ yi-ti kama, in di deeyiso aa yode ti gooliko ere meeda i ceeriyo ki ceeriyo.

4

Doɲ zina k'Isa an dabirsa aa ki yode

¹ Kaye Raa y'ay d'ize adde koduwo naabo ette y'ay di t'ele a beezey, injokino maɲ kaye tuddey a ki rurrige ye. ² Sulɲi ɲonɲ ki sukuyagi ɲuwo an isiyo kaɲ ombiɲe geɲ, kaye adda ye. Kaye ɲuwo ay ki'n ombo ti metiɲko ye, wo ono Raa ay ki ti'n kama ti dergilagi ye. Wo ɲe kaye batum ay rootiyo ono ɲonɲ ɲerec a ɲaana Raa, injokino ɲonɲ pay elkisadaɲ t'an di kize onamey ɲerec. ³ Wo aame Rabila Majjaanawa ere ay kazita ette a ɲonɲ ongo ti lekkiyo diibiyo maɲ, geɲ ti lekkiyo diibiyo a kane ɲonɲ i t'umbe urzi daggiya. ⁴ Kane an di tuuge zaapu k'addaɲ a Isa, kono Meeda siitandani i dokkiyo duniya gette, t'an t'ippe a eedaɲ ere soodo a elkiso te. Injokino maɲ toore wede ki Rabila Majjaanawa an ki y' wolliyo ye, yode wede i-kaza gooliko k'Almasi, yonɲ miɲ Raa koyok. ⁵ Ono ɲonɲ ay kazita eɲ, ay kazita a tukki kaye batum ye, wo

ɲe ay kazita a tukk'Isa Almasi yonɲ Galmeega, wo ki too maɲ kaye batum ay rootiyo, kaye ɲonɲ naabaguɲ a urzi k'Isa me. ⁶ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «I iso toore a toore adda zimolo*.» Geɲ yode Raa geɲɲo batum y'a-tuure biza k'ulbey ti toorayi, y'ize injokino kono yi dehu ay di wolle toore goolikadi i tooriyo a ume k'eda k'Almasi.

⁷ Wo ɲe kaye ɲonɲ i sarkiya laale ki Raa adda k'addey eɲ, kaye aakede toolo lee toogadey umbo. Injokino maɲ in suune kereɲ toogo ere a juire eego kino ette, ettiyo ti Raa, ti kaye ye. ⁸ Kaye t'ume tuuku tonɲ ay d'ettiyo sulɲi ɲonɲ ooɲe ay di'n ɲeryiso, wo ɲe an ay gi di'n ceeriyo ye, kaye ulbey ay d'oodiyo ɲaadaɲ, wo ɲe eedey i-ki daggiya ye. ⁹ Duwo an ay di'n lom-mite, wo ɲe Raa y'ay ki'n ooliyo ye, kaye an di ɲaɲyisa siido, wo ɲe an ay ki ti'n towwo ye. ¹⁰ Kaye daayum ay d'owwiyo a tuddey unto t'ayni ɲooliyo aa ti ɲuule Isa, injokino maɲ lekkiyo k'Isa tonɲ ɲuwo an aane an di wolle kereɲ adda tuddey me. ¹¹ Wo ɲe daayum kaye ɲonɲ i lekkiyo zeere eɲ, ɲuwo an dehu an ay ti'n t'ide kono ay daaniya Isa. Injokino maɲ lekkiyo k'Isa tonɲ ɲuwo an di wolle kereɲ adda tuddey ere k'unto ette. ¹² Injokino kaye daayum lekkiyadey aa

* 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.2-3.

a biza zire, wo tiŋ geŋ kune kun d'ooniyo lekkiyo ere ki daayum.

¹³ An riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuŋ n'ele addó a Raa, kono kamo n'a gizite onamí me†.» Kaye toŋ, urzi zaapu k'addey a Raa inŋino kay, geŋ ay zaapu addey a yode, kono kamo kaye ay di kazita onamí me. ¹⁴ Eyye, kaye ay suune Raa wede a bilde Galmeega Isa ti diine doŋ unto geŋ, y'ay ti'n balda kay aa y'a bilde Isa, wo kaye ti kune y'in di'n t'etta pay ki dfaanadí. ¹⁵ Sulđi doŋ pay ay aaniya, ay d'ombiŋe geŋ, kono un di'n nooge. Inŋino maŋ beeko Raa t'aasa baadaŋ a eggun, wo daayum kun d'aagila k'aagulu, kun di roota kođuwo a Raa wo kun di y' t'imma pay kaŋ soo.

Lekkiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

¹⁶ Kono kamo kaye tuddey a ki rurrige ye. Wo aame ise tuddey ette booloŋ ti booloŋ toogatú i d'angiya toŋ, adda k'addey onniyo ti onniyo Raa y'ay d'eliyo toogo. ¹⁷ Dabar ay ooniyo ankenno ette, tod'te soodo wo ki peedo booloŋ, wo de t'in di'n isiyo kine doŋ a t'oona daryika ere meeda ki Galmeega wenda yi ki ti dooze ye, daryika gette tod' ti lekkiyo ki daayum wo ti jiiere dabaradey taŋ baadaŋ. ¹⁸ Inŋino maŋ kaye ersadey

ekki sulđi doŋ ay'ni woliyo genno ye, wo de ersadey ekki sulđi doŋ ay ki'n woliyo ye. Sulđi doŋ ay'ni woliyo geŋ, kane an t'engila, wo de doŋ ay ki'n woliyo ye geŋ, kane an di lekka ki daayum.

5

¹ Derec, tuddiŋ in di lekkiyo a siido ette, tod'te aakede daabe saŋ onniyo soo a latta. Wo de kine in suune aame in t'inda maŋ, a kandaane Raa y'in t'eeley tudde ti doolo ere a lekkey ki daayum, tod'te i t'ikkima Raa, bey wedusu ye. ² Wo anken a siido ette kine in dawilsa*, in di dehu t'addiŋ pay, Raa y'in t'osse tudde ere ti kandaane, t'ekki tudde ere a siido ettiyo, geŋ aakede wede y'a t'ossiyo kalle t'ekki bakadí. ³ Inŋino maŋ tuddiŋ Raa yi-ti t'ossey in ki lekkey bontiliŋ ye. ⁴ Ankenno kine in lekkiyo ti tuddiŋ ere aa daabe ette, in di dawilsa aakede in sarkiya attidi baadaŋ. Derec, kine in ki dehu in ki t'inda ye, wo de in di dehu in a-t'osse t'eego'ŋ tudde ere ti kandaane, geŋ inŋino tudde ere a lekka ki daayum t'a dagga tudde ere k'unto. ⁵ Geŋ yode Raa batum inni biire kono onniyo soo in di lekkey ti tuddiŋ ere a kandaane gette, inŋino y'in d'ele Unde Kamilen adda k'addiŋ, gette barta ere ki poone ki sulđi

† 4:13 4.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 116.10. * 5:2 5.2 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 8.23.

ɗoŋ y'in boohiyo san y'in t'ela.

⁶ Inƙino maŋ kine in di lekke daayum tuddiŋ i-ki rorrige ye, wo in di suune aame in lekkiyo ti tuddiŋ ettiyo baa geŋ, kine dokki t'ume lekkiyadiŋ ti Galmeega me. ⁷ Derec, in sooru t'urzi zaapu k'adde a Isa, in ki sooru t'urzi munda wede in woliyo t'edayiŋ ye. ⁸ Eyye, kine in di lekke daayum tuddiŋ i-ki rorrige ye, wo munda wede in di dehe a ceere, tuddiŋ ette in di t'ooli in t'ette in di lekkey a sirpa Galmeega. ⁹ Inƙino ise in lekkiyo ti tuddiŋ ettiyo, ise in ti t'inda toŋ maŋ, in dehe a jiiire munda wede Galmeega ulbi i-d'ise unse. ¹⁰ Derec, i dehu kine pay in t'etta k'ume booro k'Almasi, y'a ɗekkey booro eediŋ. Inƙino maŋ wede tuuku toŋ y'a t'ooney munda wede Raa yi-t'eley a naabadi ere y'ize a lekkiyadi a duniya, ise ki beehiyo ise k'ulsuko toŋ maŋ†.

In ti kami in t'okkiyo ti Raa

¹¹ Kaye ay suune Galmeega yi ɗekka booro eediŋ, inƙino maŋ ay d'orgiso a yode. Geŋ kono kamo ay d'isiyo t'urzi tuuku toŋ ɗuwo an di suune adda k'addaŋ onamey derec. Raa toŋ y'ayni suune kereŋ, wo n'elkiyo kune toŋ, adda k'addugun kun ayni suune kereŋ. ¹² Ay ki dehu ay

ki kize tuddey sey ye a ɗaana kune me, wo ɗe ay dehu ay un di kize urzi wede ulbugun aase unse ti kaye. Inƙino maŋ kun d'aana kun an di-kima ono ki ɗoŋ i rootiyo k'ulsuko a tukki kaye. Kane geŋ an koliyo tuddaŋ a sulɗi ɗoŋ an woliyo t'edayan, a sulɗi ɗoŋ adda k'adde ye. ¹³ Doŋ ongo an'de, eede y i digge. Wo eede y i digge ki kotto maŋ, geŋ a Raa, wo ɗe kaye mentikagi maŋ, geŋ a kune. ¹⁴ Kaye naabo ere ay isiyo ette ayni dokkiyo geyyiso ere k'Almasi, kono ay suune adda k'addey wede soo y'a inda kono ɗuwo pay, geŋ inƙino aakede ɗuwo pay an t'inda ti yode a ɗaana Raa me. ¹⁵ Yoŋ y'inda ki ɗuwo pay, kono ɗoŋ i lekkiyo zeere geŋ, an ki lekke lekkiyo ere k'aggadaŋ ye, wo ɗe an di lekke lekkiyo ere ki yode Almasi, y'a inda wo y'a bilde kono kane.

¹⁶ Geŋ inƙino ti anki, kaye wenda soo toŋ umbo ay di y' wolle a urzi tudde me. Derec aame ti kaaga Almasi ay yi wulle aa wede tudde toŋ maŋ, ankenno yoŋ ay ki y' woliyo inƙino ye baa. ¹⁷ Aame wede yi lekkiyo ketiyo kaŋ soo t'Almasi maŋ, yode batum yi t'ize wede aware. Lekkiyadi ere mazzini ti t'ingile, wo ankenno y'a lekke lekkiyo ere aware baa. ¹⁸ Sulɗi pay geŋ isiyo Raa, yoŋ y'in ti'n gimo

† 5:10 5.10 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 14.10.

in t'ukkiye ti yode t'urzi k'Almasi, wo y'ay d'ele attidi ki naabo kazita a d'uwu an di-kimo an di t'okkiye ti yode. ¹⁹ Geŋ d'erec, Raa t'urzi k'Almasi d'uwu y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Wo yoŋ a doopidadan ere an a ti diipida a urzizi gette yi ki ti kaza ye baa, wo a kaye y'ay d'ele naabo kazita a d'uwu an di-kimo an di t'okkiye ti yode.

²⁰ Injino maŋ kaye aakede bize k'Almasi y'ayn'igibo, geŋ aakede yode Raa batum y'unni waaku t'urzi kaye. Injino kun ollo, ti suma k'Almasi ay un obe bey, kun oyyo kun ti kami kun t'okkiyo ti Raa! ²¹ Almasi geŋ yoŋ oldiko yi k'ize ye, wo de Raa y'a y'ize y'a t'umbe oldiko kine, kono t'urzi yode kine in t'ise d'ofŋ ki diine a daana Raa.

6

¹ Kaye ay naabiya ti Raa kaŋ soo, injino ay un t'eele kooke'ŋ: beeko ere kun uune ti Raa gette, kun ti t'ise ki bita ye. ² Derec, ono eŋ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «A onniyo ere n'a gize beekadó, nuŋ môoladá n'a illiga, wo a onniyo k'uttiyo, nuŋ n'a gi di nuuge*.»

Zemba ki nuŋ kun ollo, onniyo ere k'uttiyo Raa yi ti ruute gette, aŋki t'iina baa. Tode gettiŋ onniyo ere ki beeko Raa.

³ Kaye a wenda soo ton ay ki dehu ye, ay yi-di t'ise mukkolo morkiye a urzi Raa me, kono t'urzi tuuku ton d'uwu an ki t'oone munda k'ulsuko adda naabadey ye. ⁴ Wo de ay di dehu aame i isiyo munda ton ay kaza tuddey a d'uwu kaye d'ofŋ naabo Raa ki kotto, ay d'ombiŋe baadan a suldi d'ofŋ aakede: Dabar, eedey ay ki t'ooniyo ye, wo ulbe k'oodiyo baadan geŋ me.

⁵ Duwo an ay di'n gussite, an ay di'n ibi adda dangay, an d'oozige kulkuwo ki tuddey, ay d'ombiŋe a ormiyo naabo, wo onniyo muno moone umbo, addey guguba. ⁶ Ay kaza tuddey kaye d'ofŋ naabo Raa t'urzi lekkiyadey ere kamileŋ, t'urzi suuniyadey, t'urzi k'ombiŋadey, t'urzi beehiykadey, t'urzi naabo k'Unde Kamileŋ, t'urzi geyyisadey ere t'adde soo, ⁷ t'urzi kazita k'ono d'ofŋ d'erec wo t'urzi toogo Raa. Kaye suldi k'arkadey, lekkiyo ere ki diine a daana Raa, tode gette aakede arku a bey k'ammade ki sakka wo dargine a bey geelo ki naakiwsa. ⁸ D'ofŋ oŋgoŋ an ay d'eliyo suma, d'ofŋ soŋ an ay di'n koogire. D'ofŋ oŋgoŋ an rootiyo sundey k'ulsuko, d'ofŋ soŋ ki beehiyko. Duwo an ay di'n wolliyo kaye aa d'ofŋ lohito k'ono, kaciŋ ay rootiyo ono d'ofŋ d'erec. ⁹ An d'isiyo aa an ay ki'n suune ye, kaciŋ an ayni suune

* 6:2 6.2 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.8.

beehiye. An ay di'n wolleiyo kaye aa don unto, kacin ay lekkiyo zeere. Duwo an ay di'n dabirsa, wo de an ay ki ti'n towwo ye. ¹⁰ An d'isiyo ay t'ise sommagi donon, wo de kaye daayum ulbey unse. Duwo an ay di'n wolleiyo aa ay k'ede munda ye, kacin† don baadan ay an di'n isiyo ki laale. An elkiyo munda ay k'ede ye, kacin suldi pay ay d'ede.

¹¹ A kune zembadey don a Korent, kaye addey ay un ti'n iifiba kere, ay unni geyyiso baadan. ¹² Kaye ay unni giyye baadan, wo de kune ay ki'n giyye ye me. ¹³ Injino man ono don n'un orbe en aa meege y'an orbe a innizi, kune ton kun ayni geyyo aakede kaye ay unni geyyiso.

Kine boy wede ki Raa zeere

¹⁴ Kune ti don i ki ziipe addan a Isa ye gen, kun ti dofde talgagun soo ye. Munda ede koo a-kette kan soo munda wede ki diine aa Raa yi dehu ti munda wede ulsu me? Aha, munda umbo! Munda ede koo a-kette kan soo an toore ti zimolo me? Aha, munda umbo! ¹⁵ Almasi ti Meeda siitandani, onaman ette kan soo ko? Aha, i k'ette ye! Munda ede ko a t'okkiye wede i ziipe addi a Isa ti wede i ki ziipe addi a Isa

ye me? Aha, munda umbo! ¹⁶ Munda ede ko a t'okkiye Boy Raa ti longayi me? Aha, munda umbo! Derec kine en, kine boy wede ki Raa zeere, gen aa ono don Raa y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Nun n'a lekka adda diinayan wo n'a ozira ti kane,

nun n'a t'isa Raazan wo kane an t'isa donzoz.»

¹⁷ Kono kamo Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:

«Kune ti diinayan kun t'addo kun t'argu siggun!

Munda wede un di'n isa ganigi a daana nun Raa, kun botta ye,

wo nun n'un di'n seeda bey sireS.»

¹⁸ Galmeega Raa toogo i jiiire pay y'a ruute sey, y'ede:

«Nun n'a t'isa Meegugun, wo kune, kun t'isa innizo kuuli wo erayi*.»

7

¹ Zamba ki nun kune don ki geyyiso, suldi don Raa yi ruute y'aasa gen, derec kane an lekkiyo a kine. Kono kamo kine batum addin in ti'n iso kamilen ti suldi don i-ti'n isiyo tudde ti biza k'ulbe ganigi gen me, wo in soodo zakidi in t'iso don ooyiso kese a Raa wo t'orgiso a yode.

Unsuwo ki Pool a tukki don Korent

† **6:10** 6.10 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 8.9. ‡ **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 26.12 wo Ezekiyel 37.27. § **6:17** 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.11 wo Ezekiyel 20.34. * **6:18** 6.18 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1 wo Ezayi 43.6.

² Kun ayni geyyo, kono kaye a wenda soo toŋ ulsu ay i-k'ize ye, wenda soo toŋ ay ki digge ye, wo wenda soo toŋ ay ki mibilde ye kono ay t'ambe mundazí me. ³ Ni rootiyo in'kino kono booro t'un gi di'n seeda ye. Geŋ aa n'a ruute ti poone: kune ay un elkiyo daayum adda k'addey, kine kettiyo kaŋ soo ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda toŋ maŋ. ⁴ Nuŋ ni ziipe addó pay a kune, ulbó o-t'ize uŋse baadaŋ ti kune me, nuŋ a ti n' zille, wo ulbó a ûune t'unŋsuwo adda dabaradey ere pay gettiyo toŋ maŋ.

⁵ In'kino maŋ aame ay iina a siido Maseduwan toŋ, kaye ay ki ti buuke ye, wo de ita dabar ere tuuku toŋ ay di-t'uune: t'eŋ duwo an ay di'n t'iiziga, wo adda k'addey ay d'ede ulbe k'oodiyo. ⁶ Wo de Raa, yoŋ yi selliyo doŋ tuddaŋ i ti rorriso geŋ, y'ay ti'n zille ti aaniya Tit. ⁷ Wo ay uune selliyo ti aaniyadi daŋŋal ye, wo de t'urzi kooke wede kun i elo pây. Wo soŋ y'ay t'iide taaya y'ede, kune mosogo nuŋ Pool kun dehu kun ti n' wolle, a mólagaŋ ere kun íile, a urzi wede kune wehini ki naakiwsadó me, geŋ kono k'in'kino ulbó o-t'ize uŋse baadaŋ sey.

⁸ Aame a mattup ere n'un riine gette kun t'ize sommagi dondoŋ maŋ, nuŋ toŋ o t'ize attidi. Wo an'kenno nuŋ o ki t'ize attidi ye, kono sommagugaŋ a mattup gette

ki peedo booloŋ. ⁹ Wo an'kenno nuŋ ulbó o isiyo uŋse a sommagi dondoŋ ki kune geŋno ye, wo de o isiyo uŋse kono sommagugaŋ geŋ un di'n ize kun di gime lekkiyagaŋ. Kane sommagi geŋ iido ti Raa, in'kino kaye munda k'ulsuko soo toŋ ay un k'ize ye. ¹⁰ Ki kotto sommagi dondoŋ doŋ ettiyo t'urzi Raa geŋ, i d'eliyo urzi kama lekkiyo, t'urzi geŋ kine in d'ooniyo uttiyo, geŋ in ki t'ise attidi ye. Wo de sommagi dondoŋ doŋ ettiyo t'urzi duniya ette, a-d'ette unto. ¹¹ An'ken kun ki wollo do, suldi doŋ kun uune aame daŋgu t'urzi sommagi dondoŋ doŋ ettiyo t'urzi Raa geŋ me. Eyye, kane geŋ an un di'n ize doŋ ad-daŋ soo k'isiyo munda wede Raa yi dehu, soŋ kun t'ize doŋ seegaŋ ye ti wede isiyo oldiko me, soŋ kun di kulkiso a munda wede ulsu, soŋ un t'eliyo orgiso a munda ulsu kun d'ise me, soŋ un t'eliyo mosogo ki wollisadó, soŋ k'un t'ize doŋ wehini a urzi zaapu k'addugaŋ a Isa, wo soŋ k'un d'uune urzi wede wedusu yi t'isiyo oldiko maŋ kun di y'eliyo daŋgay. Geŋ t'urzi tuuku toŋ kune batum kun gize ti suldi ulpi geŋ kune adda ye.

¹² In'kino maŋ, n'un riine mattup gette kono ni dihe n'un di kize a daana Raa, kune doŋ wehini a urzi geyyisadey me. Wo de ni ki riine kono yo wede ize

ulsu* ye wo kono wede an i ize ulsu ye. ¹³ Kono kamo ti naabagun gette kaye ay d'uune toogo baadan.

Wo ay uune toogo ti naabagun danjal ye, ulbey ay d'ize unse a jiire kono ay wulle Tit batum ulbi unse baadan ti kune me. Anken addi i t'udige baa kono kune pay gen me. ¹⁴ Derec, a daana Tit gen nun ulbo oo d'ize unse kono kune gen me, wo de gen nun oo k'ede sukuyagi ye baa. Kaye daayum derec ay un ti ruute, wo anken munda wede a yi ruute Tit a tukki kune gen, yon ki kotto derec. ¹⁵ Tit gen y'un elkiyo adda k'addi kono kune pay onami kun'n illiga, wo kun di y' ziida bey sire ti ottilso wo ti orgiso a Raa. Kono kamo y'un di'n geyyiso baadan a jiire ere ti poone. ¹⁶ Nun ulbo unse kono a suldi pay, n'aane n'a zaape addo a kune.

8

Eliyo kooke a urzi tussiyu

¹ Zemba ki nun, kaye ay dehu kun di suune beeko ere Raa y'an ele a kane don ogiysito ti suma k'Isa a siido Maseduwan. ² Kane gen an d'uune naamiya t'urzi dabar ere baadan, wo de ton an di lekkiyo daayum ulban unse. Wo kane munda an k'ede ye an daayisa baadan ton, kane wasigale an d'ele suldi baadan a urzi naabo

Raa me. ³ A urzi tussiyu gen, wede tuuku ton y'ele munda a toogadi toogadi, wo don ongo an ele a jiire toogadan sey, nun Pool en ersado ti wulle, gen wenda soo ton an ki y'ize ye ki toogo me. ⁴ Kane an di-giddima baadan ti obe bey, ay d'ise beeko man an di nooge a naabo tussiyu a don ki Raa a siido Ziide*. ⁵ Inkiyo man a naabo gette ki poone an d'ele tuddan batum a Galmeega, san a daana kaye aa Raa yi dehu. Gen a jire munda wede ay elkiyo an aane an d'ise. ⁶ Kono k'inkiyo Tit gen kaye ay di giddima kono naabo tussiyu ere y'iiso di kune don Korent gette, y'a kime y'a-ti danggo ti beehiyko. ⁷ Kune ki laale a suldi pay, aakede: Urzi zaapu k'adde a Isa, urzi rootiyo k'ono, urzi suuniyo suldi pay don ki Raa, urzi k'isiyo naabo Raa t'adde soo, wo urzi geyyiso ere kun uune ti kaye. Inkiyo man a urzi tussiyu ton, kun kaza kune ki laale wo ay dehu kun t'ise don wasigale.

⁸ Onamo ni rootiyo en, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un towwo taaya ki zemba don a Maseduwan an ize naabo Raa t'adde soo, gen kune ton kun di kize geyyisagun ekki duwo t'adde soo. ⁹ Kune kun ti suune beeko ere Galmeegin Isa Almasi y'eliyo ti mozuwo

* **7:12** 7.12 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 2.5-8. * **8:4** 8.4 A urzi tussiyu ere a zemba don a siido Ziide gette, kun wollo adda mattup ki Romej 15.26 wo Galat 2.10.

te. Yonj ki laale, wo de kono kune y'a iyye y'a-t'ize tuddi wede i-k'ede munda ye, inkiyo t'urzi genj y'un di'n ize kune ki laale.

¹⁰ Kun ollo, n'un d'elo elkiyado a urzi tussiyi gette: beehiye a kune kun di seeda zakidi bini danju, kono t'obonon naabo gette i t'ilke wo iise ki poone tonj kune. ¹¹ Ankenj naabo gette kun a ti danjo. Wo kun ti danjo t'adde soo, wede sonj a toogadi toogadi, aakede kun ilke t'ume k'eesiyo. ¹² Aame in eliyiyo munda t'adde soo manj, Raa tonj ulbi unse a munda wede in eliyiyo me, wo mundazinj umbo manj Raa tonj yi ki tondiyo ye.

¹³ Kaye ay ki dehu ye donj ongo an t'oone eedan, wo kune kun t'ette adda dabar me. Wo de ay dehu kun t'ise pay minj kanj soo wede tuuku tonj i ki baate ye. ¹⁴ Ankenno kune adda darna genj, kun d'ette noogiyiyo kane donj an biite. Sanj aame onniyo soo kune un biita wo kane adda darna manj, an d'etta noogiyagun kay. Inkiyo manj kun di lekka pay minj kanj soo wede tuuku tonj i ki baate ye. ¹⁵ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi ziki baadan tonj, i k'oope ye, wo wede yi ziki baata tonj, i ki beete ye†.»

Tit ti donj an naabiya kanj soo

¹⁶ Kaye ay di roote koduwo a Raa, yi-d'ize adda k'adde Tit yi dehu t'adde soo y'un

di'n noogey aa ki kaye. ¹⁷ Tit genj kaye ay yi tunde manj, y'a iyye y'a t'ette di kune me, wo yonj minj y'ele tuddi ki poone too, wenda yi ki y'ize ki toogo ye, y'a t'iiziga y'a engile di kune. ¹⁸ Kaye ay a-t'igibe ti yode leema wede donj pay ogiyo ti suma k'Isa an yi tamma a urzi naabadi ere ki kazita Rabila Majjaanawa. ¹⁹ Wo k'inkiyo danjal ye, donj pay ogiysito ti suma k'Isa an yi biire ay torguwe kanj soo, kono ay a-ti danjey naabo ere ki tussiyi. Naabo gette kaye ay isiyo kono a t'ele tamma a yode Galmeega batum. Inkiyo manj duwo pay an di suune kaye ay naabiya t'adde soo.

²⁰ Kay ay d'ede attidi a urzi yeeriyo sonjko ere baadan duwo an tusse ette, inkiyo ay konso jep, kono duwo an ki roota munda k'ulsuko a tukki kaye ye. ²¹ Kaye ay dehu ay ki d'ise beehiye a daana Raa danjal ye, wo de a daana duwo pay.

²² Ti kane zamba sire genj, ay a-t'igibe leemadey soo inkiyo, wede tanj baadan a naabo tuuku tonj ay ti y'wulle yonj yi dehu t'adde soo y'a nooge donj ongo. Wo ankenno tonj yi dehu y'aase inkiyo sey a ceere kono yi ziipe addi pay a kune. ²³ Tit genj, yonj wede ay sooru soo wo ay naabiya tonj kanj soo ki noogiyagun. Wo ki zamba donj ti yode genj, i'n igibe zamba donj pay ogiysito ti

† 8:15 8.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.18.

suma k'Isa, wo naabadan ere an isiyo gette, i d'eliyo tamma a Almasi. ²⁴ Kane geŋ kun'ni soodo bey sire, kono a kize ki kotto kun'ni giyye. Injino maŋ doŋ pay ogiysito ti suma k'Isa geŋ, an di suuna adda k'addan munda wede ay ruute a tukki kune geŋ derec.

9

Raa yi giyye wede eliyo t'ulbe unŋe

¹ A urzi tussiyo ki noogiyo doŋ ki Raa a siido Ziide geŋ, ki too maŋ n'un ki raaje ye baa, ² kono ni suune kun dehu kun nooge t'adde soo me. Injino kune n'un di'n imme a daana zamba doŋ a siido Maseduwan, wo n'an di ruute, n'ede: «A urzi tussiyo geŋ, zamba doŋ a siido k'Akayi toŋ an t'ikkima tuddaŋ t'oboŋoŋ too.» Aame doŋ Maseduwan an illiga kun iiziga wehini a urzi tussiyo maŋ, doŋ baadan ogiysito ti suma k'Isa an d'eele toogo. ³ Wo anken zamba ado en n'anni t'igibe k'ume kune kono a urzi tussiyo kun t'okkimey tud-dugaŋ beehiye, aa n'a ruute a doŋ ongoŋ. Wo geŋ nuŋ n'un di'n imme, ni ki dehu n'a ki t'ise wede lohito k'ono ye. ⁴ Wo nuŋ orgisado, aame doŋ miibi ti siido Maseduwan etta di kune ti nuuno geŋ ay un ki'n uuney tud-dugaŋ okkime ye maŋ, kaye ay seedey sukiyagi kono ay ziipe addey a kune, wo kune

toŋ kun seedey sukiyagi kay. ⁵ Injino maŋ n'a t'ilke n'a tunde zamba ado enno an ay d'oogume di kune, an ati dangey tussiyo ere kun ruute kun t'ela ti mozuwo. Geŋ aame n'iiney maŋ, tussiyo ettú t'iide, wo a kizey kun ele t'adde soo, t'adde sire ye.

⁶ Kune ono en kun'ni suuno koduwo, wede yi giira baata maŋ, y'a t'ayda toŋ baata kay, wo wede yi giira baadan maŋ, y'a t'ayda toŋ baadan kay. ⁷ Geŋ wede tuuku toŋ y'elo aa y'ilke adda k'addi, t'adde sire ye, wo aa an ki y'ize ki toogo ye, kono Raa yi geyyiso wede y'eliyo ti ulbe unŋe. ⁸ Raa geŋ yoŋ i-d'ede toogo y'un di'n oone t'ita beeko ere tuuku toŋ maŋ, kono suldi doŋ pay daayum kun dehu ki lekkiyagaŋ geŋ, kun di'n t'oona baadan sey a oopita, injino kun t'ela k'isiyo naabo ere pay beehiye. ⁹ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Yoŋ suldi y'a-dikkida, y'an d'ele ti mozuwo a doŋ an k'ede munda ye,

Munda wede y'isiyo ki diine a duwo geŋ, yoŋ i lekkiyo ki daayum*.»

¹⁰ Eliyo buzu korso ti ombo a wedusu Raa, geŋ y'un t'ela kay buzu korso me, y'un di y'aagila wo munda wede kun isiyo ki diine a duwo geŋ y'un di

* 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 112.9.

y'aagila k'aagulu. ¹¹ Kune Raa y'un di'n isa ki laale a suldi don pay beehiye, wo kun di koonaa daayum wasigale. Injino man don baadan an di roota koduwo a Raa a munda wede ay an d'etta gen me. ¹² Derec, naabo tussiyoye ere kun isiyo gette a ki t'ida mosogo don ki Raa a siido Ziide danjal ye, wo son don baadan an di roota koduwo a Raa. ¹³ Duwo an wulla'n naabo gette beehiye, injino man don baadan an t'imma Raa a ollige k'ono ere un d'ede kono kun seedu zakidi a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi. Wo an t'imma Raa sey kono kune wasigale, aggagun kun d'ele a zamba don a siido Ziide wo ti don pay. ¹⁴ Kane zamba gen an tonda Raa kono kune, wo t'urzi gen a kiza an unni giyye baadan, kono a beeko ere baadan a jire Raa y'un ele gettiyo. ¹⁵ Gen in rooto koduwo a Raa a suldi don y'in eliyo in k'elkiyo eego ye gen me.

10

Pool yi naakiwsa naabadi

¹ Ki nun Pool en, n'un di'n tondo ti tassuwa wo ti beehiyko ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Don ongo an di rootiyo an'de, aame nun a diinagun man nun tasse, wo de dokki ti kune man wehini. ² Gen nun n'un di'n tondo ti obe bey: Kun ti kama lekkiyagun, para man aame n'iida di kune sey

man, n'a kooney wehini a umayó. Wo de don ongo an elkiyo kaye ay sooru a urzi tudde. Injino man a kane don gen, nun wehinkadó n'an ti-kizey. ³ Derec kaye don tudde, wo de ay ki deyyiso aa ki don tudde ye. ⁴ Adda deyyisadey gette aryagi don ay di deyyiso, itadan a urzi tudde ye. Wo de kane ita toogadan t'ettiyo ti Raa kono i-ti dambu suldi don pay i ti-toogiyo a Raa. Kaye ay di lattiya elkiyo ere oldo, ⁵ wo toogo ere pay ki don i koliyo tuddan an an t'eegirso a duwo an di suune Raa. Kaye ay an kazita a duwo kono an di-kime elkisadan ere oldo gettiyo wo an d'olliga ono don k'Almasi wo an d'ozire eego. ⁶ Aame kun t'iza don ollige ono wo kun a ti sooru eego aa Raa yi dehu man, kaye tuddey okkime wede tuuku y'a ti doopide onamey gen, ay ti'n t'ela danjal.

⁷ Kune'n suldi kun'ni wolliyo a edagun danjal. Aame wede yi zuune adda k'addi yon k'Almasi man, gen yi suuno kaye ton k'Almasi aa yode. ⁸ Kaye Galmeega y'ay ele urzi ki noogiyagun kun di t'hira a urzi zapu k'addugun a Isa, ki daggiyagun ye. Gen koo kun elkiyo ni tamma tuddo baadan ton, wo de a nun o k'isa sukuyagi ye. ⁹ Gen ni ki dehu n'un gi di t'ele orgiso ye, t'urzi mattupiyagó don n'un raaniya en me, ¹⁰ kono don ongo an rootiyo, an'de:

«Mattupiyagi yi raaniya geŋ onamaŋ zakidí wo wehini, wo de aame yoŋ a diinayey maŋ, toogadí baata wo onami toŋ ki bita.» ¹¹ Wede yi rootiyo inŋkino geŋ, yi suno munda soo adda k'addí: Aame kaye dokki ti kune maŋ, mattupiyagey ay un raaniya geŋ onamaŋ wehini, wo aame kaye a diinaguŋ toŋ naabadey wehini inŋkino.

¹² Doŋ oŋgo an tamma tuddaŋ ti siidaŋ, wo kaye ay ki dehu ay ki'n dooze ye, wo ay ki'n deeye ye. Kane geŋ an tamma tuddaŋ ti siidaŋ, wo geŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa munda dooziyo wo ki deeyiso ti doŋ oŋgo. An isiyo inŋkino geŋ, kane aa doŋ elkisadaŋ umbo. ¹³ Wo ki kaye ay ki t'imme tuddey ay gi di-doopida ti yirwe wede Raa y'ay riike geŋno ye. Aame Raa y'ay di'n t'iide di kune geŋ, y'ay di riike yirwe a ume wede ki naabadey, wo ay di naabiya adda. ¹⁴ Wo a ume geŋ, kaye ti yirwayey ay gi di diipida ye. Iney ki poone di kune kaye, ay un di gizite Rabila Majjaanawa k'Almasi me. ¹⁵ Kaye ay ki t'imme tuddey ye ekki naabo ki doŋ doolo g'ize te. Wo de ay zaape elkisadey a kune kun di t'ihira a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa, inŋkino naabadey ere a diinaguŋ gette t'a aagila k'aagulu adda k'ume wede Raa y'ay riike me. ¹⁶ Geŋ

inŋkino saŋ ay di doopida ki siidiyagi doŋ dokki ti di kune, ay an di kizitey Rabila Majjaanawa. Kaye ay ki dehu ay ki naabe adda k'ume wede doŋ doolo gi niibe ye, wo ay ki dehu ay ki t'imme tuddey a naabadaŋ ye.

¹⁷ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddí maŋ, y'amma tuddí a munda wede Galmeega Raa y'ize*.» ¹⁸ Wee wee, wede naabo beehiye me? Wede naabo beehiye'ŋ yoŋ wede Galmeega batum yi yi tamma, yode wede yi tamma tuddí ti siidí ye.

11

Pool ti doŋ k'olmidayi

¹ Nuŋ ni dehu kun aa d'ombiŋa, kono aŋkenŋo n'orbe aakede nuŋ ki maade. Eyye, kun ambo ombiŋe ti nuŋ me. ² Derec, nuŋ n'okkiso a kune me, wo okkisadó t'ettiyo ti Raa, kono kune egguŋ seedu, ni dehu kun di lekke kamileŋ, inŋkino n'un di'n t'etta k'ume yode soo danŋal Almasi, aakede uto koŋso an i-d'ette a kulatú. ³ Wo de kun elko a taaya ki meediŋ Awa tod'te miipo t'a ti mibilde t'urzi metiŋkatú. Inŋkino maŋ nuŋ n'orgiso kono elkisaguŋ t'a t'isa oldo, t'un ti'n ledfa dokki ti lekkiyo ere t'adde soo a urzi k'Almasi te*. ⁴ Ni

* **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zereŋi 9.23 wo 1 Korent 1.31. * **11:3** 11.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.1-13.

rootiyo in̄kino kono aame wede tuuku y'ettiyo y'un kazita urzi k'Isa ti doolo, ti wede kaye ay un ki gizite ye, ise kun ooniyo unde ti doolo ti ere kun uune ti poone gettiyo ye, ise an un kazita rabila ti doolo ti Rabila Majjaanawa ere kun uune ti poone gettiyo ye toŋ maŋ, kun d'ombiŋe baadan ti kane me.

⁵ Kane doŋ kun rootiyo kun'de, kane doŋ zina k'Isa i jjiire geŋ, nuŋ n'elkiyo kane geŋ an ki n' ceere ti munda ye. ⁶ Derec, a rootiyo k'ono suuniyadó t'ise baata toŋ, wo de a urzi suuniyo Raa geŋ a ki'n baate ye. Kaye suuniyadey t'urzi tuuku toŋ, daayum ay un ti gizite kereŋ.

⁷ Aame n'un gizite urzi Rabila Majjaanawa ki Raa geŋ, n'un gizite ki waawiye, n'a-t'ize tuddó ñeŋku kono kune sundugun t'a óole. Geŋ n'ize in̄kino oldiko ko? ⁸ Nuŋ n'a iyye doŋ ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo an di n' nuugo ti soŋko, geŋ aakede ni ziko maaladan kono ki noogiyagun. ⁹ Aame nuŋ di kune geŋ, munda tuuku toŋ ni dihe a urzi lekkiyadó, a wenda soo toŋ ni ki gu-une attidi ye, kono zemba doŋ iido ti siido Maseduwan geŋ, munda wede oo bite an o ele pây†. Wo a suldi pay tuddó n'a ti ziida n'un k'ele attidi ye, wo daayum tuddó ni ti seeda in̄kino. ¹⁰ Geŋ in̄kino nuŋ

ulbó unse. Ni rootiyo ti derec ere k'Almasi oo d'ede: Adda siido k'Akayi, n'aasa t'urzi tuuku toŋ, wenda soo toŋ umbo a aana oo di latta un̄suwo ere oo d'ede te. ¹¹ Ki moo me ni rootiyo in̄kino me? Kun elkiyo n'un ki'n giyye ye ko? Aha, Raa yi suune n'unni giyye me!

¹² Munda wede n'isiyo an̄kenno eŋ, ki daana toŋ n'isa in̄kino kono n'an di t'ippa a bize ki doŋ i koliyo tuddan an'de, kane ti kaye naabadey kaŋ soo geŋ me. ¹³ Kane geŋ an ti-t'isiyo tud-dan aa doŋ zina k'Almasi, doŋ daggiya d̄uwo, tuddan an ti-t'ombide an t'isiyo aa doŋ zina k'Almasi‡. ¹⁴ Geŋ munda ki seedu giggire umbo, kono tode Meeda siitandani batum toŋ tuddutú ti-ti t'ombide ti-t'isiyo aa maaleeka wede ki toore. ¹⁵ Geŋ i k'oone ye, kane doŋ naabatú toŋ tuddan an ti-t'ombide an t'isiyo aa kane doŋ naabo Raa ki diine. Wo de kane geŋ a onniyo dangun an t'ooney munda wede a naabadan.

Ombiŋe Pool a dabar

¹⁶ Kun ollo, n'un di-doolo sey, wenda soo toŋ ti diinagun y'elke ye nuŋ ki maade me. Wo de aame kun elkiyo nuŋ ki maade maŋ, geŋ kun d'oyyo n'a orba aa ki maade, kono nuŋ toŋ ni-t'imme tuddó boolon. ¹⁷ Ono doŋ ni rootita eŋ, ni rootita aa

† **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Pilip 4.15-18. ‡ **11:13** 11.13 Kun wollo adda mattup ki Matiye 7.15.

Galmeega yi dehu ye, wo de ni rootita aa nuɲ ki maade kono ni suune adda k'addó, o d'ede urzi n'a t'imme tuddó. ¹⁸ Doɲ baadaɲ an tamma tuddaɲ a suldi doɲ a urzi tudde, inkiɲo maɲ nuɲ toɲ n'a t'imme tuddó kay. ¹⁹ Kune doɲ kun'de un d'ede elkiyo baadaɲ geɲ, kun d'oyyiso t'addugun pay kun d'ombiɲe a kane doɲ elkiyadaɲ umbo. ²⁰ Kune kun d'oyyiso a doɲ zina i jiire geɲ an un di'n isiyo aa bulagi, an un di'n oobiyo ti metiɲko, suldugun an t'oogire pay, an di koliyo t'eggun, an un di'n danyisa a tobbiɲagun, wo a suldi pay genno toɲ kun d'ombiɲe. ²¹ Geɲ munda wede kane an un ize maɲ, kaye toogadey baata inkiɲo ay un k'ize ye. Wo geɲ tambobino, sukiyagi a kaye! Kun ollo, ankenno n'a orba aa nuɲ ki maade, wo wede yi tamma tuddi a munda tuuku maɲ, nuɲ toɲ n'aane n'a t'imme tuddó eego kay. ²² An rootiyo kane doɲ k'Eber maɲ, nuɲ toɲ Eber! An rootiyo kane Izirayel maɲ, nuɲ toɲ Izirayel! An rootiyo kane ti biza bumbu k'Ibirayim maɲ, nuɲ toɲ ti biza bumbu k'Ibirayim[§]. ²³ An rootiyo kane doɲ

naabo k'Almasi maɲ, nuɲ miɲ wede naabo k'Almasi i jiire kane, inkiɲo n'a orba aa eedó i-dikke baa. A naabo gette n'iidi yeebadó i jiire kane, an ni zidde dangay taɲ baadaɲ i jiire kane, an ni gussite taɲ baadaɲ i jiire kane, wo ni likke aa a biza zire k'unto taɲ baadaɲ i jiire kane. ²⁴ Yawudiyagi an di n' gussite taɲ paat, kossiyo soo marpa ada g'ado makumu gessat*, gessat. ²⁵ Doɲ Romenɲ an di n' gusse ti dalka taɲ ado, wo duwo an di n' gikkite ti monjali ki towwadó kaɲ soo. A torguwadó geɲ, taɲ ado tooko ay di lattiya adda k'ahu ahu, wo i d'ize onniyo soo n'a likke t'ekki bar diddo wo onnu†. ²⁶ A torguwadó ere taɲ baadaɲ gette, n'a uune dabar aa nuɲ a biza zire t'urzi k'oydayi g'ay t'oniyo, wo t'urzi doɲ dekkiyo k'urzi, n'a uune dabar aa nuɲ a biza zire t'urzi doɲzó Yawudiyagi, wo t'urzi doɲ Yawudiyagi ye, n'a uune dabar aa nuɲ a biza zire t'urzi doɲ adda geegiryagi, wo adda balda, n'a uune dabar aa nuɲ a biza zire ekki bar, wo a daana doɲ an ti-t'isiyo tuddaɲ aa zamba a urzi k'Isa‡. ²⁷ N'a uwwe ormiyo

§ 11:22 11.22 Kun wollo adda mattup ki Pilip 3.5. * 11:24 11.24 Oogoro Muusa ti rootiyo wede booro ti ziida maɲ, an di y'oggipe marpa i ki ceere ada pide ye. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.1-3. Maɲ kane an a d'ohire a marpa ada g'ado makumu gessat, kono an orgiso beezan i ti t'igiba maɲ, an a ti doopida oogoro gette. † 11:25 11.25 Kun wollo adda mattup ki Naabo doɲ zina 14.19; 16.22; 27.39-44. ‡ 11:26 11.26 Kun wollo adda mattup ki Naabo doɲ zina 9.23; 14.5.

wo oodibe yeebe a urzi naabo, onniyo muno moone umbo, n'a uwwe mosogo wo ôrme, onniyo muno addó guguba, kallagó baata wo reele yi di n' tówwo. ²⁸ Suldí doolo ede ni k'aane ni ki ti'n deepe pay ye, wo a nuñ munda wede beehiye a jiiire, onniyo ti onniyo nuñ ulbó o d'oodiyo a tukki donj pay ogiysito ti suma k'Isa me. ²⁹ Aame wede yonj toogadí baata manj, nuñ tonj ni d'owwiyo toogadó baata kay, wo aame wede yi t'isiyo oldíko manj, nuñ addó i n'aadumu.

³⁰ Ise i dehu ki tamma tudde manj, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo. ³¹ Tamma ti kooná ki daayum a Raa Meeki Galmeega Isa, yonj yi suune ni ki lohito ono ye me. ³² Aame nuñ a geeger Damas genj, goole siido wede mozigo Aretas yi ziipe'ñ, yi d'ífi asigiryagi a boha bumbiyagi ki geeger gette ki seeduzó. ³³ Wo de zemba an ti n' ziipe adda gedde, an ti n' zuuye ti nee ti buldo waaya monjali, wo ni di t'unzile a goole siido genj meš.

12

Raa yi iidiba ita a Pool

¹ Injino i dehu'ñ n'a t'imme tuddó ko? Aha, a ki nooge ti munda ye! Wo de tonj n'a roote a suldí

donj o iido aa suniye wo Galmeega y'o di t'iidiba ita. ² Nuñ ni suune wedusu soo injino, yi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi*, onniyo soo Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane wede k'aduwe, t'ume genj iide ozzine koomat makumu pide. Raa yi y'umbe minj ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo manj, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. ³⁻⁴ Derec, ni suune wede genj, Raa yi y'umbe ki jenne. Wo de yi y'umbe minj ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo manj, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. Wo a ume genj yi d'illigo ono donj wede tudde soo tonj yi k'aane yi ki ti'n roote ye, kono a wede'ñ urzi umbo y'anni roote me. ⁵ Genj ni t'imme tuddó kono wede'ñ genno. Wo de ki nuuno k'aggadó, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo danjal. ⁶ Aame ni dehu ni t'imme tuddó manj, n'a k'orba aa ki maade ye, kono ni rootita derec danjal. Wo de ni ki tamma tuddó ye ni-ti seedu, kono ni dehu duwo an di wolle munda wede n'isiyo wo munda wede an ollige ni rootiyo danjal, munda ti doolo umbo.

⁷ Suldí donj Raa y'o t'iidiba ita genj, kane suldí donj i ceeriyo eego. Injino, kono n'a ki kili tuddó ti suldí

§ 11:33 11.33 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 9.23-25. * 12:2 12.2 Pool yi rootiyo Nuñ ni suune wedusu soo injino, yi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi: Genj yi rootiyo ti yode batum.

genno ye, geŋ Raa y'o d'ele munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa†. Geŋ aakede wede zina Meeda siitandani ti y'igibo y'a ni dabire kono o-t'eegire n'a ki kili tuddó ye. ⁸ A dabaradó gette n'a tunde Galmeega taŋ aɔo, kono y'o-ti leɔde ti tuddó me. ⁹ Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: «A kee'ŋ beekadó gettiŋ a iide baa. Kono nuŋ toogadó ti kee, aame kee toogadá baata geŋ me.» Geŋ nuŋ ulbó unŋe n'a t'imme tuddó a toogadó baata gette, kono toogo k'Almasi t'a koone eedó. ¹⁰ Kono kamo nuŋ ulbó o d'isiyo unŋe, a toogadó baata gette, ise duwo an ni kaldita, ise an ni koɔdite, ise an ni dabirsa, wo ise an oo oodiyo ulbó baadaŋ toŋ maŋ, kono ni daaniya Almasi geŋ me. Eyye, aame nuŋ toogo baata toŋ, a ume geŋ n'a d'ooniyo toogo.

Ulbe k'oodiyo Pool a doŋ Korent

¹¹ Kun wollo ankeŋ ni t'ize aa ki maade, wo de kun n'ize ki toogo n'a t'ize ki maade me, ki too maŋ nuŋ a ni naakiwe kune. Ise duwo an rootiyo nuŋ ki bita toŋ, kane doŋ kun'de doŋ zina k'Almasi i jiiire geŋ, nuŋ n'elkiyo kane an ki n' jiiire ti munda ye. ¹² Sulɔi doŋ ize di kune i-kaza nuŋ wede zina k'Isa geŋ, kun wulle: N'a imbiŋa a munda

wede ooŋe tuuku toŋ maŋ, wo kun wulle sulɔi k'armika doŋ i-kaza Raa toogo wo sulɔi doŋ i ceeriyo eego me. ¹³ Kunuŋ n'un biite a moo me a beehiyko ere n'ize a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a omagi doolo me? Munda umbo. Para maŋ ede munda soo: Ni ki guune attidi kune ye. N'ize inkiŋo ki diine ye maŋ, kun oo t'iso tam-bobino!

¹⁴ Ankeŋ kun ollo, ni kime di kune sey k'aduwe, wo n'a ki kooney a attidi kune ye, kono ni ki dehey maalaguŋ ye, wo de ni dehey kune batum. Kune kun suune inŋi geŋ an k'okumso sulɔi a maawaŋ ye, wo de maawi okumso sulɔi a inŋizaŋ me. ¹⁵ Ki nuŋ, ulbó unŋe n'a dagge sulɔizó ise tuddó batum kono kune geŋ me. Derec, geŋ nuŋ n'unni geyyiso baadaŋ, wo ki moo me geyyisaguŋ a tukki nuŋ baata me?

¹⁶ Derec kun suune, n'un ki t'ize attidi kune ye, wo de doŋ soŋ an'de, nuŋ metike n'un ti'n iimi ti metiŋko. ¹⁷ Kun t'elko do kunuŋ, ti diine doŋ n'un ikkipe geŋ, t'urzi wede soo n'un ti'n iimi ti metiŋko ko? ¹⁸ Nuŋ ni di gidɔima a Tit y'a ette di kune wo n'a-t'igibe ti yode leema wede kune batum kun yi suune. Kunuŋ Tit geŋ y'un ti'n iimi ti metiŋko ko? Aha, kun suune geŋ derec ye! Wo kun suune nuŋ ti Tit geŋ,

† 12:7 12.7 Munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa: Munda aa kuuno a tukki Pool geŋ urzizi daa suuniyo. Doŋ ongo an elkiyo Pool i d'ede eeni k'eda: Kun wollo adda mattup ki Galat 4.13-15.

ay izire soo wo elkisadey ton soo.

¹⁹ Ti kaagine kun elkiyo koo ay okkime bizey a daana kune me koo maŋ? Aha, inkiyo ye! Onamey eŋ, ay rootiyo a daana Raa kono ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi. Wo zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, ay isiyo pay geŋ kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa. ²⁰ Nuŋ n'orgiso a aaniyadó di kune geŋ, kune n'un ki'n t'ooney aa addó i dehu ye, wo nuŋ kun gi di n' wolley aa addugun i dehu ye. Nuŋ n'orgiso n'iidey di kune, ni t'ooney sulfi doŋ aakede: Orbe k'ono k'ulpi ti tuddugun, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, elkiyo ere bakadá k'a ti y' kime k'ita, dekkiyo k'ita duwo, lattiya suma duwo, koliyo tudde, wo isiyo sulfi doŋ a urzizaŋ ye pay geŋ me. ²¹ Nuŋ n'orgiso soŋ a ettiyadó ere soŋŋo gette, koo Raa yi-ti n' t'eley adda sukiyagi a daana kune me koo maŋ. Nuŋ n'orgiso koo ni-t'ooney doŋ baadaŋ an lekkiyo daayum adda k'oldfiko aakede an ize ti poone koo maŋ, wo an ki ti gime lekkiyadaŋ ye botto, an lekkiyo a lekkiyadaŋ ere k'isiyo sulfi pitinŋko, boliyo, wo an ti-t'eliyo tuddaŋ k'isiyo sulfi doŋ ulpi. Wo geŋ n'a ôoley a tukki kane geŋ me.

13

Toose ti aapuđu ki danju

¹ Nuŋ ni kime di kune eŋ k'aduwe. A sulfi pay geŋ wedusu booro ti y' seeda'ŋ, i dehu doŋ sire t'ado i wulle wo illiga munda geŋŋo doo miŋ kollo*. ² A ettiyadó ere ki sirwe di kune gette, a doŋ ize oldfiko ti poone wo a doŋ oŋgo pay geŋ n'an ti ruuto, wo de ankeŋ nuŋ dokki ti kune ton n'a-ti doole sey: Aame soŋŋo n'iida wolliyagun maŋ, n'a kooney wehini ti doŋ pay isiyo oldfiko. ³ N'aasey inkiyo kono kun dehu kun di suune munda a kize, ki kotto Almasi yi rootiyo ti bizó. Wo kun di suuney Almasi yoŋ toogadí baata ye a daanagun me, wo de yoŋ toogadí a diinagun y'un ti kaza. ⁴ Derec, Almasi yoŋ a urzi tudde toogadí baata, duwo an ti y' ti-ike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo ankeŋ yi lekkiyo zeere t'urzi toogo Raa. Wo kaye ton toogadey baata aa ki yode kono ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti yode. Wo de ti yode ay di lekkey zeere a diinagun t'urzi toogo Raa.

⁵ Kune batum kun t'elkito, wo kun ti wollo kune'ŋ ki kotto a urzi zaapu k'addugun a Isa deŋ ko? Kunuŋ kun ki suune ye ko Isa Almasi yi lekkiyo adda k'addugun me? Para maŋ duwo an k'aana an ki ti'n wolla ye sulfi doŋ i-kaza, kune kun seedu zakidí a

* 13:1 13.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

urzi zaapu k'adde a Isa me. ⁶ Wo de n'elkiyo kun suune, kaye ay un ti gize ay seedu zakidfi a urzi zaapu k'adde a k'Isa me. ⁷ Kaye ay tondiyo Raa kono munda ulsu soo ton kun ki d'ise ye. Ay rootiyo inkinno, kono ay ki dehu ay ki kize tuddey kaye ki diine ye, wo de ay dehu kun d'ise daayum beehiyko, ise duwo an rootiyo ay ki seedu zakidfi a urzi zaapu k'adde a Isa ye ton man. ⁸ Ki kotto kaye ay k'aane ay i ki t'eegire ye a derec ki Raa te, wo de ay di nooge noogiyo derec ki Raa te. ⁹ Aame tuuku kune'ŋ toogo wo kaye toogadey baata ton, ulbey i d'isiyo unse. Geŋ munda wede kaye ay tondiyo Raa, kono y'un di'n oodibe delele a urzi zaapu k'addugun a Isa. ¹⁰ Kono kamo ankenno nun dokki ti kune, geŋ n'un di raaniya mattup ettiyo, kono san onniyo ere n'iiney di kune man, kun ti gime lekkiyagun wo n'un ki d'isey wehini ye a urzi toogo ere Galmeega y'o ele gette, y'o ele urzi ki noogiyagun kun di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, ki daggiyagun ye.

¹¹ Inkinno ki danggu zamba ki nun, kun lekko t'unusuwo, kun i oolo tuddugun a Raa y'un di'n oodiba delele, kun elo kooke ti tuddugun, kun lekko onamgun soo, wo kun lekko ti toose, inkinno Raa wede ki geyyiso wo ki toose geŋ y'a koono ti kune.

¹² Kun t'eesito tuddugun kan bey sire sire aa zamba,

wo don ki Raa pay a enno, an un t'ize toose.

¹³ Beeko ki Galmeega Isa Almasi, geyyiso ere ki Raa, wo lekkiyo ere kettiyo kan soo in d'ede t'urzi k'Unde Kamileŋ gette i koono ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riije a donj siido Galat

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a siido Galat. Pool genj ki siido Galat yi iide tanj sire, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a donj Yawudiyagi ye. Wo de k'ita manj, Yawudiyagi ongonj an iide'nj an'de, Pool yonj wede zina k'Isa ki kotto ye, wo ono donj yi gizite tonj kane d'erec ye. An an di ruute a kane donj Yawudiyagi ye i ziipe addan a Isa genj, i dehu an d'ise munda wede oogoro Muusa ti rootiyo kay. Wo munda wede an ziiida zakidi a jiiire, urzi waldu ponde. Kane an rootiyo t'urzi genj, Raa yi di'n wolloyo duwo ki diine a daanadi me.

Pool y'illiga injkino manj yiti gulkuwe baadan. Kono kamo y'an di riije mattup a donj siido Galat, y'an di kize Raa yi'ni wolloyo duwo ki diine a daanadi t'urzi waldu ponde ye. Waldu ponde ere toc Raa yi rootiyo te, ere a urzi tudde duwo ge ki d'isiyo ye, wo tod'te ere Unde Kamilenj t'isiyo adda k'adde. Genj t'urzi zaapu k'adde a Isa danjal, duwo

Raa yi'ni wolloyo donj ki diine a daanadi me. Wo t'urzi zaapu k'adde a Isa danjal, lekkiyadinj t'a t'ise lekkiyo ere Raa ulbi i-d'ise unse me.

Toose ki Pool a donj Galat

¹⁻² Mattup ette i raaniya nunj Pool wede zina k'Isa, ti zemba pay i ziipe addan a Isa donj ti nunj, ay un t'ize toose a kune donj ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat*. Naabo ette ni t'uune t'urzi duwo ye, i n'igibo wedusu ye ni d'isiyo me, oo t'elo Isa Almasi ti Meega Raa wede a bilde Almasi ti diine donj unto. ³ Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koona eggun. ⁴ Yode wede y'a iili tuddi, y'a inda k'oldfikadinj, wo y'in di'n udfde ti suldi donj ulpi ki duniya. Y'ize injkino aa Meeginj Raa yi dehu. ⁵ Tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Rabila Majjaanawa soo danjal

⁶ Nunj n'a ziiida giggero kono Raa wede unni wike ti beeko ere k'Almasi kun d'iili, kesiko kun di-gime k'ume rabila majjaanawa ere ti doolo, ⁷ kacinj rabila majjaanawa ti doolo umbo. Wo donj ede an isiyo an un ti'n dagge, Rabila Majjaanawa ere k'Almasi an dehu an ti-kime ti doolo. ⁸ Injkino manj ise kaye bantum, wenda ti doolo, ise maaleeka ti kandaane tonj

* 1:1-2 1.1-2 Siido Galat: Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 16.6.

man, y'un gizita rabila majjaanawa ti doolo aa ere ay un ki gizite ye man, yode geŋ duudiyoo Raa t'a koonaa eedí! ⁹ Kaye ay un ruute ti poone, ankeŋ n'a-di doole sey, aame wenda y'un gizita rabila majjaanawa ere ti doolo aa ere kun uune ti kaye ye man, yode geŋ duudiyoo Raa t'a koonaa eedí!

¹⁰ Wo kune kun elkiyo ni riije inkiino kono duwo an di n' t'imma ko? Aha, inkiino ye! Ni dehu a ni t'imme Raa. Kun elkiyo miŋ, nuŋ ni dehu n'a t'ise wede beehiye a eda duwo ko? Aha, inkiino ye! Aame ni dehu n'a t'ise beehiye a eda duwo sey man, ni ki t'ise wede naabo k'Almasi ye.

Pool yi t'ize wede zina k'Isa

¹¹ Zamba ki nuŋ, ni dehu n'un di roote: Rabila Majjaanawa ere n'un gizite gette, ni k'illiga ti bize wadusu ye, ¹² wo wenda y'o ki gizite ye, yi ki n' duuye ye. Tode gette Isa Almasi batum y'o iifiba ita.

¹³ Wo kune kun ti suune lekkiyadó ere ti kaagate, aame nuŋ ni daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi me. Nuŋ doŋ ki Raa ogiyo ti suma k'Isa n'anni dibire baadaŋ wo ni dehu n'an uute. ¹⁴ Wo t'adda diine daamayó Yawudiyagi, nuŋ n'aa di jiire ki daaniya k'oogoro me, n'a ziida zakidí t'addó pay a oogoro mongidagó te.

¹⁵ Wo kaciŋ Raa yi ni biire t'ume t'adda k'adde meedó to, y'o d'ele beekadí y'a ti n' wiike kono ni-di naabe. ¹⁶ Aame onniyo ere Raa yi dihe t'iina man, Ulí y'o di y' gize n'a yi zuune, kono n'an di kizite rabiladí a doŋ Yawudiyagi ye. Aame geŋ ni ki tunde wede tudde ye, ¹⁷ ki Zeruzalem toŋ ni k'iide ye, n'a wollo doŋ zina k'Isa doŋ ti poone ti nuŋ me. Tiŋ geŋ miŋ n'a ingile baa, n'a ingile siido k'Arabi, saŋ n'a-gimo ki geeger Damas. ¹⁸ Iide ozzine ado man, n'aa t'iide Zeruzalem kono ay di suuno tuddey ti Piyer. Ni likko ti yode suuk sire, ¹⁹ wo wede zina k'Isa Almasi ti doolo n'aa ki wullo ye, ni wullo Zak leema Galmeega† daŋŋal. ²⁰ Ono doŋ n'un raaniya eŋ, ki kotto lohito ye, Raa toŋ yi suune.

²¹ Saŋ man ti Zeruzalem n'a ingile ki siido Siiri ti Silisi. ²² Zamba doŋ ogiysito ti suma k'Almasi a siido Ziide toŋ, t'ersadaŋ an ki n' wulle ye. ²³ An ollige miŋ duwo an rootiyo a tukki nuŋ, an'de: «Wede in di'n dibire ginno, ankeŋ yi-gime, yi kazita Rabila Majjaanawa a urzi zapu k'adde a Isa, ere ti poone yi ki dehu yi ki t'olliga ye geŋŋo.» ²⁴ Aame an illiga inkiino man, an tamma Raa kono nuuno.

2

† 1:19 1.19 Zak: Yoŋ leema Galmeega Isa, yoŋ ti diine doŋ dokkiyo ti doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Zeruzalem. Kun wollo adda mattup ki Galat 2.9 wo Naabo doŋ zina 15.13.

Pool ti don naabo k'Almasi ongon

¹ Aame iide ozzine koomat makumu pide man, n'a gime ki Zeruzalem sey kaye ti Barnabas, wo n'aa di wike Tit pay*. ² Nun n'iide kono Raa y'o ruute n'a ette. Aame ay iiney man, n'an ugiye deero ki don ogiyso ti suma k'Isa siidey, man n'an t'iide taaya a urzi Rabila Majjaanawa ere ni kazita a don Yawudiyagi ye. N'a t'ize injino kono ni ki dehu naabo ere n'ize wo ere n'isiyo ette, i-ki t'engile ki bita ye. ³ Tit wede iide ti nun gen yon Girek, wo kane deero gen an ki y'ize ki toogo ye y'a walda ponde me. ⁴ Wo de i d'ede zamba don an'de kane an ziipe addan a Isa, kacin an ki ziipe addan ye, an dehu Tit y'a walda ponde. An t'iide diinayey aa don wolliyo k'itadey, an dehu an ay ti'n dagge, kaye don eedey toore me. Ay t'ize eedey toore gen t'urzi k'Isa Almasi, wo kane an dehu an ay ti'n kime k'adda buliko ere a urzi k'oogoro Muusa sey. ⁵ A don gen kaye ay an di-tuuge, urzi boolon ton ay an k'iili ye, kono kaye ay dehu derec ki Rabila Majjaanawa gette t'a lekke a diinagun.

⁶ Wo kane don gen a eda duwo kane deero ton — a nun deerikadan ere ti poone

gette ki bita, kono Raa y'inni wolliyo kine pay min kan soo† — kane don a eda duwo kane deero gen, a nun munda an ki ruute ye ti doolo me. ⁷ Wo kacin an wulle man an zuune, derec Raa y'o ele a beezó naabo kazita Rabila Majjaanawa a don Yawudiyagi ye, aakede Raa yi ele a bey Piyer naabo ki kazita a Yawudiyagi. ⁸ Derec, Piyer Raa yi y'ize wede zina k'Isa y'a-y'igibe ki tukki Yawudiyagi, injino nun ton Raa y'an ize wede zina k'Isa y'an-igibe ki tukki don Yawudiyagi ye. ⁹ Zan, Zak wo Piyer gen, duwo an'ni suune kane deero ki don ogiyso ti suma k'Isa. Kane gen an zuune naabo gette ki kotto Raa y'o ele ti beekadi. Ay di-gitte onamey kan soo, wo ay a-ti zidde bey ki toose, i-kaza ay lekkiyo kettiyo kan soo. Injino man nun ti Barnabas ay d'ingile ki tukki don Yawudiyagi ye, wo kane an Piyer an d'ingile ki tukki Yawudiyagi. ¹⁰ Wo an ay di ruute an'de ay a d'elkoy a don an k'ede munda ye, wo nun gettin naabadó ere n'isiyo t'adde soo to‡.

Pool y'aapuɖu Piyer

¹¹ Onniyo Piyer y'iide ki geeger k'Antiyos siido Siiri§ gen, y'aaze munda wede ulsu, injino n'a y'iipide a

* **2:1** 2.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 11.30; 15.2. † **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. ‡ **2:10** 2.10 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 11.29-30. § **2:11** 2.11 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 11.19-26.

ɗaana ɗonj pay i t'ugiye. ¹² Zak geŋ yi d'igibo zemba, wo ki poone an d'aana geŋ Piyer yi d'ombo kaŋ soo ti zemba ɗonj Yawudiyagi ye me. Wo aame zemba geŋ an iina maŋ, Piyer y'aa t'irga ombo ti kane y'a iili, kono y'orgiso a zemba Yawudiyagi. ¹³ Maŋ kane Yawudiyagi onjo toŋ bizaŋ a t'ize sire sire aa ki Piyer. Injino maŋ yode Barnabas toŋ yi wulle naabadaŋ ere an ize gettiyo maŋ, y'a-t'ize aa kane. ¹⁴ Aame ni wulle naabadaŋ a ki t'iide a derec ere ki Rabila Majjaanawa ye maŋ, n'a t'iiziga, n'a t'ihira a ɗaana ɗonj pay, wo ni di ruute Piyer, n'ede: «Kee Yawudusu, wo ankeŋno lekkiyadaa aa ki ɗonj Yawudiyagi ye, ki ki lekkiyo ye aa ki ɗonj Yawudiyagi me. De mummino ki dehu k'a ti'n kime ki toogo zemba ɗonj Yawudiyagi ye, an di lekke aa ki Yawudiyagi ɗoo miŋ kollo me?»

¹⁵ Kaye ay suune Yawudiyagi miŋ kaye! Kaye soo ye ti ɗonj Yawudiyagi ye, ɗonj ay'ni waaku ɗonj k'oldiko* me! ¹⁶ Ki too maŋ in i suune ɗuwo Raa y'anni wolliyo ki diine a ɗaanadi t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye, wo ɗe y'anni wolliyo ki diine a ɗaanadi t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi ɗanjal†. Wo kaye toŋ ay ziipe addey

a Isa Almasi, kono Raa y'ay di'n wolle ki diine a ɗaanadi t'urzi zaapu k'adde a Almasi, t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye. Derec, wenda soo toŋ umbo Raa y'a yi wolle ki diine a ɗaanadi t'urzi daaniya k'oogoro Muusa me. ¹⁷ Kaye Yawudiyagi toŋ maŋ ay dehu Raa y'ay di'n wolle ki diine a ɗaanadi t'urzi beeko k'Almasi. Wo ɗe ay ize injino toŋ ɗuwo an ayni wolliyo kaye ɗonj k'oldiko aa kane ɗonj Yawudiyagi ye maŋ, geŋ Almasi yoŋ wede naabo a urzi k'oldiko ko? Aha, injino ye! ¹⁸ Aame urzi k'oogoro Muusa ni y'iili wo k'ita maŋ n'a-kime k'addaga maŋ, geŋ ni t'ize wede a ti diipida a urzi k'oogoro geŋno. ¹⁹ Nun a oogoro gette aa n'inda kono tode batum ti n'iide, wo ankeŋ ni dehu n'a lekke ki Raa. Aame Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko geŋ, aa n'inda ti yode kaŋ soo. ²⁰ Lekkiyado ette i lekkiyo nuuno ye, i lekkiyo Almasi adda k'addo me. Lekkiyado a duniya ette ni lekkiyo t'urzi zaapu k'adde a Ulo Raa wede yi ni giyye, yode batum y'a inda kono nun. ²¹ Injino maŋ beeko Raa ni k'ooli ye. Wo aame t'urzi k'oogoro ɗoo miŋ k'a t'ise ki diine a ɗaana Raa maŋ, geŋ aakede Almasi y'inda ki bita.

* **2:15** 2.15 ɗonj k'oldiko: I-kaza ɗonj Yawudiyagi ye an ki suune oogoro Muusa ye. † **2:16** 2.16 Kun wollo adda mattup ki Romenj 3.20-24.

3

Mummino kun uune Unde Kamilen me?

1 Kune donj siido Galat no, kune'ŋ elkiyagun umbo! Wee wee un ti'n digge me? Para man taaya k'Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko an un ti ruute a daanagun, kun illiga kereŋ. 2 Injkinno man ni dehu n'un di'n tonde a munda soo: Unde Kamilen Raa y'un ele gette kono kun diine urzi k'oogoro Yawudiyagi kunun, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko? 3 A munda geŋ kune elkisagun umbo me? Ki poone kun iise t'urzi k'Unde Kamilen, wo ankenj kun dehu kun a-ti danje t'urzi munda wede tudde ti dehu. 4 Kune kun elkiyo minj beeko ere kun uune pay ti Raa gette, tod'te ki bita ko? Aha, ki bita ye! 5 Kun ollo kay, aame Raa y'un ele Unde Kamilen wo y'aaze suldi k'armika a diinagun geŋ, y'isiyo kono kun daaniya urzi k'oogoro kunun, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko?

Raa yi ziipe beeko a Ibi-rayim

6 An riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk' Ibi-rayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, injkino Raa

y'a yi wulle yonj ki diine a daanadi*.» 7 Kun ollo ono enno: donj i ziipe addan a Raa danjal ita k'inni k'Ibirayim me†. 8 Ti kaaga Raa yi-ti gize rabila majjaanawa gette a Ibirayim, y'ede: «Ita duwo pay an t'oona beeko t'urzi kee‡.» Geŋ injkino an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, donj Yawudiyagi ye tonj Raa y'an isa ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'addan a yode. 9 Injkinno man donj i ziipe addan a Raa geŋ an uune beeko pay aa k'Ibirayim wede yi ziipe addi a Raa.

10 Wo donj pay i daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi geŋ duudiyoo Raa a eedan, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duudiyoo Raa a wede soo daayum y'a ki ti sooru ye a suldi pay donj an riine adda mattup k'oogoro Muusa me§.» 11 Kine in'ni suune ono geŋ kereŋ, wede y'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi k'oogoro umbo, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi wolle ki diine a daanadi geŋ, yonj y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.» 12 Derec, urzi k'oogoro ti wede ki zaapu k'adde a Raa soo ye. Wo de ki oogoro'ŋ, wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro

* 3:6 3.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6 wo Romenj 4.3. † 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Romenj 4.16. ‡ 3:8 3.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.3; 18.18; 22.18; 26.4; 49.10. § 3:10 3.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 27.26. * 3:11 3.11 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4 wo Romej 1.17.

pay genno man, t'urzi gen y'a lekka†.

13 Para man kono k'oogoro Muusa gette kine duudiyo Raa a eedin, inkinno man Isa Almasi batum y'a iido, y'a t'umbe duudiyo kine wo i-d'uupe eedi, inkinno y'in di'n udde ti duudiyo gette. Gen ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku an ti y' doddiyo ekk'undumu gen, duudiyo Raa a eedi‡.» 14 Gen a t'ize inkinno kono t'urzi Isa Almasi, beeko ere Raa yi ruute yi t'ela a Ibirayim a-teepe a don Yawudiyagi ye pay. Gen kine ton t'urzi zaapu k'adde a Isa in d'uune Unde Kamilen ere Raa yi ruute y'in t'ela te.

Oogoro ti ono don Raa yi ruute y'aasa

15 Zemba ki nun, n'un di rooto munda wede a urzi lekkiyadi ere ankenno: Aame wede yi t'aahe k'unto gen, onami don yi riije a urzi dokkide laalayí, wenda yi k'aane yi ki ti'n latte ye, wo y'a k'onke munda ti doolo ye. 16 Gen inkinno ki ono don Raa yi ruute y'aasa a Ibirayim wo k'eda k'inñizi ton man. Ti kaaga adda mattup ki Raa, an ki riije ye «a tukk'ita k'inñizi pay», aakede a kane baadan gen me. Wo de an riije «a

tukk'ulo soo t'ita k'inñizá», gen i-kaza ti ulu wede soo§, yon Almasi. 17 Onamó enno don ni dehu n'a roote me: Ki poone Raa yi gitte taasuwa ti Ibirayim t'urzutú. San iide ozzine meeda pide uto ada g'ado* man, Raa yi-d'ele oogoro a Muusa. Inkinno man oogoro gette ti k'aane ti ki t'ide taasuwa gettiyo ye, para man ono don Raa yi ruute y'aasa gen a t'isa ki bita. 18 Wo aame suldi don Raa yi boohiyo a donzi gen ki'ni t'oone t'urzi k'oogoro man, gen i-kaza suldi'n ki'ni t'oone t'urzi k'ono don Raa yi ruute y'aasa ye. Wo ki too man, Raa yi-ziipe beeko a Ibirayim t'urzi k'ono don yi ruute y'aasa.

19 De inkinno man, ki moo me Raa y'a elo oogoro a Yawudiyagi me? Oogoro gette Raa yi t'ele kono t'in di kize doopidadi ere a urzizi, bini aaniya k'ulo ti biza bumbu k'Ibirayim wede Raa yi ruute y'a yi t'igibo. Oogoro gette yi t'ele ti bize maaleekiyagi, wo wede i konso diinayan y'an di ruute†. 20 Wo aame munda ki wede soo man, gen i ki dehu wede y'a ki koone a diine ye. Raa yon soo danjal‡ wo y'aane.

21 Gen i-kaza oogoro gette dokki ko ti ono don Raa yi

† 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Romen 10.5. ‡ 3:13 3.13

Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 21.23. § 3:16 3.16 Kun wollo adda

mattup ki Zenez 12.7. * 3:17 3.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13

wo Egzod 12.40. † 3:19 3.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.2-5 wo

Naabo don zina 7.53. ‡ 3:20 3.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4.

ruute y'aasa me? Aha, dokki ye! Aame oogoro gette Raa yi t'ele t'an t'ele lekkiyo a duwo maŋ, geŋ wede y'a aane y'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi k'oogoro me. ²² Derec, an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, doŋ a duniya pay eŋ adda k'oldfiko, inŋkino Raa y'a elo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa Almasi t'urzi zaapu k'adde a yode.

²³ Ki poone urzi zaapu k'adde a Isa y'a aana geŋ, kine dangay a urzi k'oogoro bini onniyo ere Raa yi'n t'iidfiba ita a urzi zaapu k'adde a Isa. ²⁴ Inŋkino maŋ oogoro gette t'a guune ere boohiyadiŋ, bini aaniya k'Almasi, kono t'urzi zaapu k'adde a Raa y'in di'n isa doŋ ki diine a daanadi. ²⁵ Ankeŋ onniyo ki zaapu k'adde a Almasi t'iina geŋ, kine ti dandfi k'oogoro ye baa.

Inni Raa

²⁶ Derec, t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi wo ti lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti yode geŋ, kune pay kun t'ize inni Raa. ²⁷ Inŋkino maŋ kune pay kun ti zuyye batem geŋ kun aa ti gitte kaŋ soo t'Almasi, kun t'usse Almasi. ²⁸ Geŋ aŋhuntu tudde umbo: Eŋ Yawudusu eŋ Yawudusu ye, eŋ bule eŋ bule ye, eŋ kule ette erewo umbo. Kine pay miŋ soo in lekkiyo kettiyo kaŋ soo

t'Isa Almasi. ²⁹ Aame kune ki Almasi maŋ, geŋ kune ita k'inni k'Ibirayim, wo kune i koona a suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi, a-t'etta a ono doŋ yi ruute y'aasa me.

4

¹⁻² Ono ni dehu n'a roote enno: Ulo wede i koona a korbite meegi geŋ, aame yoŋ ulo botto, lekkiyadi aa bule a daana doŋ i yi dokkiyo wo i yeeriyo korbite meegi me, ise korbite pay geŋ saŋ ki yode toŋ maŋ. Wo yi d'ollige onamaŋ bini onniyo ere meegi yi ruute a t'ida. ³ Kine toŋ inŋkino kay, aame kine aa inni botto geŋ, in lekkiyo adda buliko k'undiyagi doŋ toogo i-dokkiyo duniya. ⁴ Wo aame onniyo ere Raa yi ruute t'iide maŋ, y'a t'igibo Uli an di y'ehe adda duniya t'urzi k'erewo, wo i di y' dokkiyo oogoro Yawudiyagi, ⁵ kono y'in di'n adde kine doŋ adda dangay in i dokkiyo oogoro gettiyo, wo y'in di'n ise inni Raa.

⁶ Ki kotto kune kun t'ize innizi, inŋkino Raa y'a igibo Unde k'Uli ti-t'iide adda k'adde kine pay, ti-dolle: «Abba!» I-kaza Meego. ⁷ Inŋkino ankenno kee bule ye baa, kee ulo Raa. Wo kee uli geŋ, suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi, kee toŋ adda t'urzi beekadi*.

Pool ulbi oodiyo a tukki doŋ Galat

* 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Romen 8.15-17.

⁸ Ti kaaga Raa soo d'anjajal kun ki y' zuune ye geñ, kun di lekkiyo adda buliko ere ki raayagi d'oj ki kotto kane ki bita†. ⁹ Wo ankenno Raa kun yi zuune, wo ay di roote yon y'unni zuune ti poone too. Wo de mummino kun di-kime ki tukki undiyagi d'oj ki bita toogadan baata i-dokkiyo duniya, wo kun t'ise bulagi sey me? ¹⁰ Kun di daaniya ita suldi d'oj aakede: onniyo k'oholo, aag-ulu tere, teddari tarnaapagi, wo tarnaapagi d'oj adda k'ozzinagi‡. ¹¹ Nun ulbo oodiyo a kune, kono a naabo ere n'ize pay a diinagun gette a t'isa ki bita.

¹² Zemba ki nun, n'un di'n tondo ti obe bey, kun lekko aa ki nuuno, kono nun ni t'ize aa kune. Kune munda ulsu soo ton kun o k'ize ye. ¹³ Kun elko, aame nun tuddo eeni genno n'un gizite Rabila Majjaanawa ki poone me. ¹⁴ Ki too man kune a tuddo gette kun di n' kiigira kun ti n' kime, wo inkino kun ki d'ize ye. Wo de kun di n' ziida bey sire aakede maaleeka Raa wo aa Isa Almasi batum. ¹⁵ Aame gen ulbugun unse baadan, aakede i t'ise man edagun ton, kun t'oddipe kun o t'ele. Wo de ki moo me ankenno inkino ye me? ¹⁶ Wo anken n'a t'ize wede k'adugun kono ni rootiyo ono d'oj derec ko?

¹⁷ Kun ollo, kane an un ti'n argu k'urzi wede ti doolo gen, an dehu kun an di'n daane wo de kane elkisadan oldo. An dehu an un di'n arga ti tuddo, wo a t'ise kane batum d'oj kune kun di daane me. ¹⁸ Enno munda wede beehiye me, suldi d'oj beehiye'n i dehu kun seeda daayum zakidi eego, aame nun a diinagun doo ye. ¹⁹ Inni ki nun, kono kune gen addo i ni kakkisa aa n'un ti'n t'ehe sey, wo addo a ni kadiwa daayum bini kune kun t'isa zakidi aa yode Almasi. ²⁰ Ki too man nun ni dehu n'a ette ki tuddugun, n'un di roote ono d'oj ni dehu n'a roote kun d'olliga gollado. Wo anken, kono kune gen munda n'a t'ise ni ki suune ye.

Saara ti Agar

²¹ Kun oo ki ti rooti doo, kune d'oj kun dehu un di'n dokke oogoro do gen, oogoro gette ti rootiyo munda kun suuniyo dey ko? ²² Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim i-d'ede inni sire, uli son ki eddi ere bulowo, wo son ki eddi ere uto siidoS.» ²³ Ulo bulowo gen ti y'ehe a urzi tudde, wo de ulo ki ere uto siido inkino ye, ti y'ehe a-t'iide a ono d'oj Raa yi ruute y'aasa*. ²⁴ T'urzi k'erayi sire en Raa

† **4:8** 4.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 8.4-6. ‡ **4:10** 4.10 Kun wollo adda mattup ki Romen 14.5 wo Kolos 2.16-23. § **4:22** 4.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 16.15; 21.2. * **4:23** 4.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.16 wo Romen 9.7-9.

yi dehu y'a roote munda. Agar ti Saara, kane geŋ i-kaza ita taasuwa sire doŋ Raa yi gitte ti d'uwu. Bulowo Agar gette i-kaza taasuwa ere Raa yi gitte ti Muusa ekki mukkolo sundutú Sinayi, inñitú kane bulagi. ²⁵ Agar gette aa mukkolo Sinayi a siido k'Arabi, wo tode gette aa geeger Zeruzalem ankenno. Kane doŋ pay i lekkiyo adda geŋ, kane bulagi k'oogoro. ²⁶ Wo Saara gette aa Zeruzalem ki Raa t'awwa, tod'te uto siido, wo tode meediŋ te. ²⁷ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Koŋ ere karta mi k'ehiyo ye, ulbí i iso unse!

Koŋ ere dabar k'ehiyo mi k'uwwe ye, mi yililo!

Derec, inñi ki ere an t'iili sittú an d'aagila baadaŋ a ceera

inñi ki ere kulatú a daanatú†.»

²⁸ Zemba ki nuŋ, kune aa Isaaka ti kaaga, kun t'ize inñi doŋ a ehiyo ere a-t'iide a ono doŋ Raa yi ruute y'aasa. ²⁹ Derec, ti kaaga ulo bulowo an y'ehe a urzi tudde geŋ, yi d'okko maade k'ulo wede Saara ti y'ehe t'urzi k'Unde Raa‡. Geŋ ankenno toŋ, kine inkiyo kay. ³⁰ Wo k'a elko a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Bulowo ki-t'olmu ti ulutú me, kono boy meega i k'ooma

yode ye, ooma ulo wede k'uto siido§.» ³¹ Inkiyo maŋ zemba ki nuŋ, ankenno kine inñi bulowo ye, wo de kine inñi k'uto siido.

5

Almasi y'in ti'n ize eediŋ toore

¹ Kine Almasi y'in ti'n udfe t'adda buliko k'oogoro tod'te aa sibe a golladiŋ, kono kine ki kotto in di lekke eediŋ toore. Inkiyo maŋ kun a soodo zakidi, kun ti kima k'adda sibe geŋno ye baa.

² Kun ollo koduwo, un rootiyo eŋ nuŋ Pool: aame kun dehu kun di walda ponde doo maŋ, geŋ aakede Almasi y'ize naabadi pay gette, a kune ki bita. ³ Wo nuŋ n'un di rooto sey wede tuuku yi walda ponde aakede oogoro Yawudiyagi ti rootiyo maŋ, y'a-t'oziro eego pay urziyagi k'oogoro me. ⁴ Kune doŋ kun elkiyo t'urzi daaniya k'oogoro, Raa y'un di'n wolla doŋ ki diine a daanadi maŋ, geŋ kune kun ti lidfe ti Almasi wo dokki ti beeko Raa te. ⁵ Wo kaye, ay ziipe elkisadey a Raa, yoŋ y'ay di'n isa doŋ ki diine a daanadi. Geŋ munda wede kaye ay delliyo ti toogo k'Unde Kamileŋ tod' ti naabiya t'urzi zaapu k'adde a Isa. ⁶ Ki wede i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, ise yi walda ponde, yi ki walda ye toŋ, a ki y' nooge ti munda ye, i

† 4:27 4.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 54.1. ‡ 4:29 4.29 Kun wollo adda

mattup ki Zenez 21.9. § 4:30 4.30 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.10.

jiire zaapu k'adde a Raa ere ti naabatú a urzi geyyiso.

⁷ Ti poone kun okko beehiye a urzi k'Almasi me. Wo de ankenj un ihira wee wee, y'un t'iigire ki daaniya k'ono donj derec ki Raa me? ⁸ Injino manj wede un ihira genj, onami i k'iido'nj ti Raa wede unni wiike genno ye. ⁹ Genj aakede duwo an rootiyo, orme boolonj danjal genj minj gododo baadanj yi-ti t'oozige pay*. ¹⁰ Nunj ni ziipe addó a Galmeega kono kune y'un ki'n oola, kun ki t'amba urzi doolo ye. Wo de wede lattiya diinagun genj, y'aase tuuku tonj manj, booro Raa t'a yi seeda.

¹¹ Zemba ki nunj, ki nuuno aame ni kazita a duwo waldú ponde beehiye manj, injino ki moo me an ni dabirsa me? Aame ni kazita injino manj, unto k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj ton-tilko gette ki bita, a duwo a ki t'ise mukkolo morkiye ye. ¹² Donj lattiya diinagun genj, an wolliyó urzi waldú ponde beehiye manj de, an ti dekkó ti dussimayi pay.

Tudde wo Unde Raa

¹³ Zemba ki nunj, kune Raa y'un ti'n wiike kun di lekke eggunj toore, wo kune eggunj toore genj un ki t'ise urzi k'isiyo suldi donj ulpi tudde ti dehu ye. Ki too manj t'urzi geyyiso kun naabo ti tud-
dugun. ¹⁴ Derec, to oogoro

pay gette a-t'iide minj a ono soo, ono donj an'de: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.» ¹⁵ Wo de aame kun isiyo aa seydi balda an t'ahutu tuddan wo an a-t'aadumu manj, genj kun kooná mentikagi, para'nj kun di latta lekkiyagun.

¹⁶ Kono kamo n'un di rooto, kun i oolo tuddugun a Unde Raa t'un di'n dokke, injino kun ki d'isa ye suldi donj ulpi tudde ti dehu me. ¹⁷ Derec, suldi donj tudde ti dehu genj, i k'ettiyo soo ye ti suldi donj Unde Raa ti dehu me. Wo suldi donj Unde Raa ti dehu genj, i k'ettiyo soo ye ti suldi donj tudde ti dehu me. Kane sire genj aakede anj gede t'awili, injino kun k'aane kun ki t'ise ye munda wede kun dehu kun d'ise me‡. ¹⁸ Wo de aame unni dokkiyo Unde Raa manj, genj kune bulagi k'oogoro Yawudiyagi ye baa.

¹⁹ In'ni suune suldi donj tudde ti dehu t'aase me, aakede: boliyo, pitinjo, naapu, ²⁰ daaniya longayi, kombidiko, koogire tudde, ono k'ulpi, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, kama tudde k'ita, niikiyto wo ahuntu tudde, ²¹ zaapu k'adde a munda wedusu, sobito ti ombito i ceeriyo eego i-t'eliyo isiyo suldi donj kaca kaca, wo suldi ti doolo tonj ede i'ni deeyiso me. Nunj n'un di rooto aakede n'a ruute ki poone, donj isiyo

* 5:9 5.9 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 5.6. † 5:14 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ 5:17 5.17 Kun wollo adda mattup ki Romenj 7.14-23.

injkino geŋ an k'etta ye ki Moziko Raa te.

²² Wo ettiyo naabo ere Unde Raa t'isiyo adda k'adde wedusu me: geyyiso, unŋsuwo, toose, ombiŋe, beehiyko, seedu zakidī a munda, ²³ adde tasse, wede y'a seeda tuddī. Oogoro ti ki rootiyo k'ulsuko ye a tukki suldī geŋ me. ²⁴ Kane doŋ ki Isa Almasi, suldī doŋ ulpi tudde ti dehu wo ti ŋaapu geŋ, aa an ti'n tiike kaŋ soo ti yode ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadī kaŋ tontilko. ²⁵ Kine in uune lekkiyo t'urzi k'Unde Raa, injkino in i oolo tuddiŋ a Unde Raa t'in di'n dokke. ²⁶ In ki kili tuddiŋ ye, essiyo ti tuddiŋ toŋ ulu, wo in zaape addiŋ ye a munda bakadiŋ me.

6

Sarkiya k'attidī ti tudde

¹ Zemba ki nuŋ, aame kun wulle wede y'a ti diipida urzi Raa maŋ, kune doŋ un ede Unde Raa geŋ kun ti y' kami k'urzi wede ki di-ine, wo kun i rooto ti golla ere tasse. Ni rootiyo eŋ a kune wede y'ette kama bakadī geŋ, y'a elko tuddī kono yode toŋ y'a-ki t'ooraa adda naamiya daggiya aa ki bakadī ye. ² Kun noogo tuddugun a sarkiya k'attidī wede un d'ede. Kun isiyo injkino maŋ, geŋ kun a ti sooru a oogoro k'Almasi. ³ Aame wede y'elkiyo yon

wedusu duuru wo kacin yon ki bita maŋ, geŋ yi ti daggiya tuddī batum. ⁴ Injkino wede tuuku toŋ yi wollo naabo k'aggadī. Injkino adda naabadī gette, munda ulbī i-d'ise unse ede maŋ, y'iso a naabo k'aggadī, y'a ki dooze ti naabo doŋ doolo ye. ⁵ Derec, wede tuuku toŋ yi t'idey taaya naabadī k'eedī k'eedī a daana Raa me.

⁶ Wede uune dooyiso a urzi k'ono Raa geŋ, suldī doŋ i-d'ede y'a t'ele a nooge wede i ele dooyiso geŋno.

⁷ Kun ollo, kune'ŋ wenda soo toŋ y'oola elkisadī ti ti y' dagga ye, okko maade Raa umbo. Buzu wede ki giira geŋ, k'a t'ayda miŋ yode*. ⁸ Geŋ injkino kay wede y'ooliyo tuddī k'isiyo suldī doŋ ulpi tudde ti dehu geŋ, y'a t'oonaa munda wede tudde t'eliyo, wo tod' t'eliyo unto. Wo wede y'ooliyo tuddī a naabo ere Unde Raa ti dehu geŋ, y'a t'oonaa munda wede Unde Raa t'eliyo, wo tod' t'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁹ Injkino maŋ in iso daayum beehiyko, in t'orme ye. Derec, onniyo ere Raa y'ele gette t'iina maŋ, aggadiŋ in di-t'ooney, aame in k'urma ye maŋ. ¹⁰ Ankeŋno peedo to ede botto t'a ki t'iire ye geŋ, in iso beehiye a doŋ pay, wo a jire a zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa.

Ono doŋ ki danŋu

* 6:7 6.7 Kun wollo adda mattup ki Zop 4.8; Piroberb 22.8 wo Oze 8.7.

11 Kun wollo raaniya ere deero ette, i riije nuñ Pool batum ti beezó. 12 Kane ñon an un isiyó ki toogo kun di walda ponde ño geñ, kane an dehu majjaanika a ñaana ñuwo, kono munda wede an dehu'ñ ñuwo an gi di'n dabire ye a urzi k'unto k'Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko me. 13 Kane ñon i wilda ponde ton a urzi k'oogoro an aa ki ti sooru eego ye, wo ñe an dehu kune kun di walda ponde kono an di t'imme tuddañ kune ti kane. 14 Ki nuuno, ulbó o k'isiyo unse a munda doolo ye, o isiyó unse a unto ki Galmeegiñ Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko ñañjal. Injino mañ t'urzi k'unto k'Isa ekk'undumu, suldi duniya a nuñ o-t'ize aa munda ki bita, wo nuñ ton n'a t'ize aa wede unto a suldi duniya me. 15 Injino mañ ise wede i wilda ponde, i ki wilda ponde ye ton, i k'ise munda ye. Munda wede a jire, wedusu Raa yi y'ize aware. 16 A kane ñon i daaniya ita k'ono enno, wo ti kane ñon k'Izirayel ki Raa† pây geñ, toose ti isiyó k'adde koduwo ere ki Raa i koon eedañ.

17 Ti anki en, wenda soo ton y'o roota munda ulsu ye baa, kono malkuwagi‡ a tuddó en ki bita ye, i-kaza nuñ a Isa Almasi.

18 Injino mañ zamba ki nuñ, beeko ki Galmeegiñ Isa Almasi ti lekko ti kune pay. Eyye.

† 6:16 6.16 Ñon k'Izirayel ki Raa: I-kaza ñon ki Raa pay adda duniya. 6.17 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 6.4-5; 11.23-28 wo Kolos 1.24.

‡ 6:17

Mattup ki Pool yi riije a don a Epez

En urzi k'ono don kun t'ooone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a don i ziipe addan a Isa a geeger k'Epez. Mattup ette yi riije aame yon adda dangay a geeger Room.

Pool a torguwadi ere ki sirwe y'iiney Epez man, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi don angenno. San y'a-gime y'a aahe, wo y'an di ruute san y'a kima. Aame yi gime a torguwadi ere k'aduwe man, y'a likke ozzine ado, y'an di kazita Rabila Majjaanawa a duwo pay.

Adda mattup ette munda wede Pool yi rootiyo enno: Raa y'in oodibe ita ki munda wede ombide y'ize ti beehiykadi. Gen i-kaza suldi pay Raa y'a ti'n t'ogiya don a kandaane ise don a siido, inkinno Isa Almasi y'a koono mozigo. Wo Pool yi rootiyo son, kane don i ziipe addan a Isa gen, an di lekke onaman soo, aa zamba, kane an ki roote ye en Yawudusu wo en Yawudusu ye me. Aduzan yon soo, Meeda sitandani dangal. Pool yi rootiyo son mummino an kule ti erewo an di lekke me, mummino inni an an d'ise a maawan me, wo son

mummino bulagi an an d'ise a galmaawan me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, a kune don ki Raa a Epez* wo kun seefu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ² Gen beeko ti toose ki Meegin Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

³ In amma Raa, Meeki Galmeegin Isa Almasi, y'in d'ele beeko ere pay iido ti kandaane t'urzi k'Unde Raa kono kine in lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi.

⁴ T'urzi k'Almasi Raa y'inni biire a yode ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, kono in di lekke don kamilen, daa k'oldiko munda a edayi me. ⁵ Ti geyyisadi Raa yi dihe ti poone too y'in di'n ise innizi t'urzi k'Isa Almasi. Gen a beehiykadi yi dihe y'in di'n ise inkinno me, ⁶ kono in di t'imme goolikadi ere meeda, wo beekadi ere y'in elo ti mozuwo kono in lekkiyo kettiyo kan soo ti Ulí yon yi y' giyye baadan.

⁷ Raa y'in ti'n udfce t'adda k'oldiko ti puuzo ere k'unto k'Ulí, in d'uune tambobino a doopidadin ere in aa ti diipida a urzizi. Gen Raa yi dehu y'in di k'ize laale wede baadan ki beekadi.

⁸ Raa ti beekadi ere daa

* **1:1** 1.1 Torguwo ki Pool a Epez, kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.19-21; 19.1-40.

dooziyo gette, y'in d'elo suuniyo k'ono wo ti eego soodo a elkiso pay, ⁹ kono in di suune munda wede ti kaaga ombife genno, munda wede yi dihe y'aase ti poone t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁰ Aame onniyo t'iida man, y'a-t'ogiya suldi don pay y'ikkima, ise a kandaane ise a siido ton, a t'isa mozigo soo yode Isa Almasi, gettiyo elkisadi te.

¹¹ Raa y'isiyo suldi pay aa addi i dehu, inkinno man y'inni biire aa yi dihe ti poone too in t'ise donzi, kono kine'n in lekkiyo ketiyo kan soo t'Almasi gen, aggadin ton ede a suldi don Raa yi ruute y'in t'ela me. ¹² Y'ize inkinno kono kine don ki poone in ziipe elkisadin a Almasi gen, in di t'imme goolikadi ere meeda.

¹³ Kune ton kun ziipe addugun a Almasi aame kun illiga ono don d'erec, Rabila Majjaanawa ere un d'ele uttiyo. Inkinno man Raa y'un d'ele Unde Kamilen ere yi ruute ti kaaga y'an t'ela donzi. Tode gette munda wede y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, ¹⁴ gette barta ere ki poone ki suldi don Raa y'in boohiyo san y'in t'ela. Suldi gen in t'oonaa aame addiyadin t'adda k'oldiko t'a t'iida a munda wede Raa yi dehu man. Inkinno gen in di y' t'omma kono goolikadi.

¹⁵ Ti suldi pay gen, nun n'a illiga son a lekkiyagun ere kun zaapu addugun a Galmeega Isa, wo kun'ni geeyiso don pay ki Raa me, ¹⁶ inkinno ni rootiyo koduwo a Raa daa puukiyo kono kune, a tondiyado a Raa gette sundugun ni gi di seddiyo ye. ¹⁷ Ni tondiyo Raa wede ki Galmeegin Isa Almasi, yon gen Meega goole a jiiere, kono y'un t'eele suuniyo k'ono ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen t'un di y' kiza, kun di y' suuna koduwo Raa me. ¹⁸ Ni tondiyo Raa sey y'un t'ohon biza k'ulbugun kono kun di suune a zaapu k'elkiso ere tuuku yon y'unni wiike te, wo son kun di suune laale wede baadan ki goolikadi yi boohiyo a donzi. ¹⁹ Wo ni tondiyo Raa son kune kun di suune toogadi tan miibi meeda t'a jiiere suldi pay, wo mummino ti naabiya a tukki kine don i ziipe addin a yode me. To toogo gettin ere Raa y'in di gize tuddi a kine, ²⁰ wo ere a niibe a tukk'Isa Almasi, aame yi ti y' bilde ti diine don unto, y'a ti y' guune a ammidadi a mozikadi a kandaane†. ²¹ Inkinno man y'a ti y' ziipe goole t'ekki don pay an d'ede urzi ki dokkiyo, t'ekki don pay deero, t'ekki don pay an d'ede toogo, t'ekki mozagi pay, wo t'ekki wede tuuku sundi ti moolo don adda duniya ankenno ise ere

Tondiyo Raa ere ki Pool

† **1:20** 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ **1:22** 1.22 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

ki ɗaana toŋ maŋ. ²² Raa yi di'n ele sulɗi pay a beezí wo yoŋ t'eedaŋ. Wo y'a ti y' ziipe goole t'ekki ɗoŋ pay ogiyso ti sundí. ²³ Kane geŋ tudde k'Almasi, sulɗi ɗoŋ pay adda k'addí wo a tuddí geŋ a tukki kane toŋ ede, yode wede sulɗi ɗoŋ pay adda k'adde wo a tudde Raa geŋ a tukki yode toŋ ede kay.

2

Uttiyo t'urzi beeko

¹ Kune'ŋ ti kaaga eggun aa unto a ɗaana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono k'oldfikagun gettiyo. ² Kune ti kaaga kun likke adda k'oldfiko, kun diine urzi lekkiyo duniya, kun diine ita Mohita i lekkiyo a diine kandaane ti siido, tode siitan ti naabiya ankenno adda k'adde ɗoŋ i-ti toogiyo a yode Raa. ³ Kine pay enno toŋ ti poone kine aa kane, in likke a lekkiyo ere oldo aa tuddin ti dihe, in d'ize munda wede aa addin i dihe a elkiso ere oldo gettiyo. Derec, kine t'ume k'ehiyadin too min kine ɗoŋ ulpi, booro Raa t'inni ziida aa kane ongo pay.

⁴ Wo ɗe Raa yoŋ òoniyo t'isiyo k'adde koduwo, inkinno maŋ kine y'in di'n giyye baadan, ⁵ kine ɗoŋ ti kaaga aa unto a ɗaanadi kono in aa ti diipida a urzizi geŋ, Raa y'in d'ele lekkiyo t'urzi k'Isa Almasi. Geŋ ti beekadi Raa y'un di'n utte me. ⁶ Kine Raa y'in ti'n bilde ti yode Almasi

soo, wo y'in ti'n guune a kandaane a sirpadi kono in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. ⁷ Raa y'in di gize beehiykadi t'urzi k'Isa Almasi, kono yi dihe y'a kize a ɗuwo k'ozzinagi ɗoŋ ki ɗaana ki daayum, laale wede i jiiere ki beekadi me. ⁸ Derec, ti beeko ere ki Raa wo t'urzi zaapu k'addugun a yode geŋ, kun d'uune uttiyo. Kane sulɗi pay geŋ un ele Raa, ti toogo kune ye. ⁹ Uttiyo gette kun t'uune kun ki niibe munda ye, geŋ un k'ede urzi ki koliyo tuddugun ye. ¹⁰ Derec, kine naabo yode, y'in ikkima kono in di lekke kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi, in di naabe naabo ere beehiye Raa y'ilke ti poone kine in d'ozire eego.

Kine pay kaŋ soo a urzi k'Almasi me

¹¹ Kono kamo kune ɗoŋ t'ume k'ehiyagun min Yawudiyagi ye, an unni waaku ɗoŋ daa walɗu ponde, wo kane Yawudiyagi an di'n waaku ɗoŋ i walɗu ponde, ki too maŋ walɗu ponde ere an walɗu gette, tod'te an isiyo a urzi tudde. ¹² Kun elko, ti kaaga kune dokki t'Almasi me, kune'ŋ ɗoŋ ti paate, ɗoŋ siido k'Izirayel ye. Taasuwa ere Raa yi gitte ti ɗoŋzi wo munda wede yi ruute y'an t'ela geŋ, kune adda ye. Kun likke adda duniya munda wede kun di zaape elkisagun eego umbo, kune Raa kun ki y' zuune ye.

13 Ti kaaga kune dokki ti Raa me, wo ankenno kune goppon ti yode kono kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi, yode wede puuzadi t'ibi kono kune. 14 Yode Almasi y'in d'iido toose, kono ti kaaga Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye gen, kane ahuntu si-sidan. Wo yon y'in di'n ukkiye, olmide tudde a diinayin aa waaya, t'urzi k'unto yode waaya gette y'a-dihima mentu, y'in di'n ukkiye kan soo. 15 Oogoro Yawudiyagi ti suldi don an isiyo pay adda gen, y'an ize mendan. Y'ize injkino kono yi dehu Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye gen, y'an ise ita duwo soo. Kane kettiyo ti yode gen, an t'ize soo baa ita duwo aware. Gen injkino y'an d'ele toose. 16 T'urzi k'untadi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko gen, ita don sire gette y'a ti'n gimo an t'ukkiye an t'ize tudde soo, wo pay an t'ize taasa ti Raa. Injkinoman olmide tudde a t'ize umbo y'a-t'iide. 17 Gen Almasi y'iido k'adda duniya y'un di gizite Rabila Majjaanawa ki toose a kune don dokki i ki suune Raa soo danjal ye, wo a Yawudiyagi don goppon ti yode Raa pay*. 18 T'urzi k'Almasi, kine pay Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye, in d'ede urzi in d'ette ki sirpa Meega Raa ti toogo k'Unde Kamilen ere

soo gettiyo.

19 Injkinoman kan kune don Yawudiyagi ye ton man, kune torgagi ye, don ti paate ye. Wo kune'n ti don ki Raa kan soo, kune don ti biza bumbu Raa aa ongo pay. 20 Kune'n mongali k'oozige boy, don zina k'Isa ti nebiyagi mongali ki zapu k'ita boy, wo yode Isa Almasi batum mukkolo ere majjaanawa a jire k'oozige boy. 21 T'urzi yode boy yi-lekkiyo zakidi, yi koliyo k'awwa kono a t'ise boy kamilen ki Galmeega Raa. 22 Gen t'urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi gen, kune ton kun t'ize mongali k'oozige boy. Injkinoman ti don ongo i ziipe addan a Isa, kun t'ize boy wede Raa yi-lekkiyo adda, t'urzi k'Undi.

3

Pool yi kazita ono Raa a don Yawudiyagi ye

1 Kono kamo aame nun Pool en n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo man, ni di y' ton diyo, nun an ni zida dangay min kono ni gizite rabila k'Isa Almasi a kune don Yawudiyagi ye genno. 2 Kune kun suune, wo kun illiga naabo ere Raa y'o ele t'urzi beekadi, n'aase kono ki noogiyagun. 3 Elkiso ere ti kaaga Raa yi t'iili ombide adda k'addi gette, anken y'o ti-gize n'a ti zuune, aakede n'un riine boolon enno. 4 Aame kun

* 2:17 2.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 57.19.

garey geŋ, kun di suuney, nuŋ munda wede ombide Raa y'a t'iidfiba ita t'urzi k'Almasi geŋ ni y' zuune. ⁵ Inŋkino maŋ munda wede ombide geŋ ti kaaga a ŋuwo Raa y'an k'iidfiba ita ye, wo ankenno y'an t'iidfiba ita t'urzi k'Unde Kamileŋ a doŋ zindi ti nebiyagi kane doŋ kamileŋ. ⁶ Munda wede ombide geŋ: T'urzi Rabila Majjaanawa, kane doŋ Yawudiyagi ye toŋ aggaŋ ede an t'oona kaŋ soo ti doŋ Yawudiyagi, a suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi me. Kane an t'ize tudde soo, wo kane toŋ adda a munda wede Raa yi ruute y'aasa t'urzi k'Isa Almasi geŋ me.

⁷ T'urzi munda wede Raa y'o ele ti beekadi n'a t'ize wede naabo ki kazita Rabila Majjaanawa a ŋuwo. Y'ize inŋkino ti toogadi ere baadaŋ a jiiire. ⁸ Nuŋ wede neŋku a jiiire ti diine doŋ pay ki Raa*, wo toŋ maŋ y'o d'ele beekadi n'a kizite rabila a urzi laale ki beehiykadi ere baadaŋ a jiiire ettiyo t'urzi k'Almasi, a doŋ Yawudiyagi ye. ⁹ Soŋ y'o d'ele urzi n'an di kize a ŋuwo pay, mummino munda wede ti kaaga ombide geŋ Raa yiti y'isiyo kereŋ me. Yoŋ Raa wede ikkima suldi pay, munda geŋ ti kaaga y'a y'iili ombide†. ¹⁰ Y'ize inŋkino kono ankenno yi dehu y'an di kize a kane doŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo

a doŋ pay an d'ede toogo a kandaane, an di suune t'urzi doŋ pay ogiyo ti suma k'Isa, taŋ miibi yoŋ Raa id'ede suuniyo k'ono urzutú baadaŋ baadaŋ me. ¹¹ Suldi pay geŋ a-t'iide a munda wede Raa y'ilke ti poone y'a okkima duniya botto wo a lekka ki daayum, geŋ y'a y'ize t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi. ¹² Kine in ziipe addiŋ a Isa wo in t'ize ti yode tudde soo geŋ, in d'ede urzi in d'ette ki daana Raa daa k'orgiso. ¹³ Inŋkino maŋ n'un di rooto, a dabaradó ette kune addugun i-latte ye. Nuŋ ni dabirsa maŋ kune ulbugun un iso unse, wo t'urzi tode gette kun t'oona daryika.

Geyyiso ere k'Isa Almasi

¹⁴⁻¹⁵ Aame n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo maŋ, ni-t'ottilso a daana Raa wo ni di y'tamma kono yoŋ Meeki doŋ pay a kandaane wo a siido, undaŋ a beezi. ¹⁶ Geŋ ni tonduyo Raa, kono t'urzi laale wede baadaŋ ki goolikadi, y'un eelo toogo adda k'addugun t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ. ¹⁷ Nuŋ ni tonduyo soŋ kono Almasi y'a lekke adda k'addugun t'urzi zaapu k'adde a yode. Aame geŋ kune zakidi adda geyyiso aa undumu sondayzi i ti diige, soŋ aa boy wede itadi zakidi. ¹⁸ Inŋkino maŋ kune ti doŋ ki Raa ongo pay

* **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 15.9. † **3:9** 3.9 Kun wollo adda mattup ki Romen 16.25-26.

un d'ede toogo kun di suune, taŋ miibi Almasi y'inni giyye me. K'a ette k'ume tuuku, k'a-kili k'awwa, ki-ti deege dandí siido toŋ maŋ, geyyisadí tod'te daayum ede. ¹⁹ Nuŋ ni tondiyo kono kun di suune geyyiso k'Almasi ere in k'aaniya in ki suuniyo urzutú pay ye gettiyo. Inŋkino maŋ addugun i-t'ôona ti laale wede pay ki Raa.

²⁰ In amma Raa, wede i-d'ede toogo y'aane y'a ise baadaŋ a ceere suldí pay doŋ in tondiyo koo in elkiyo toŋ maŋ. Y'isiyo inŋkino t'urzi toogo ere yi d'isiyo a tukki kine. ²¹ Doŋ pay ogiyo ti suma k'Isa an di y' t'imme t'urzi k'Isa Almasi. Tamma a yode ki daayum, wo k'eda k'inŋi! Eyye.

4

Lekkiyo kettiyo kaŋ soo ki doŋ ogiyo ti suma k'Isa

¹ Inŋkino maŋ a suldí pay geŋ, nuŋ an ni ziida danŋay kono ni gizite rabila ki Galmeega Isa, n'un d'eelo kooke: kune Raa y'un ti'n wiike kun t'ize doŋzi geŋ, kun di lekko ki diine a urzizi.

² A lekkiyagun gette kun t'iso doŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, kun koono doŋ tasse wo doŋ an d'ede ombiŋe ki daayum. Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi toŋ kun soodo tuddugun ti geyyiso.

³ Unde Raa t'un ti'n ukkiye, inŋkino maŋ t'urzi tuuku kun

deho urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti toose, ere t'un ti'n gitte ti tuddugun. ⁴ Kine doŋ i ziipe addiŋ a Isa geŋ kine aa tudde soo, Unde Raa toŋ soo, inŋkino kay Raa y'unni wiike in di zaape elkisadiŋ a munda wede soo. ⁵ Galmeega Isa miŋ yoŋ soo, urzi zaapu k'adde a yode soo, wo urzi suyyiso batem toŋ soo. ⁶ Wo Raa yoŋ soo, Meeki doŋ pay, yoŋ t'ekki suldí pay wo ti suldí pay geŋ yi d'isiyo naabadi, yoŋ aame tuuku toŋ ede.

⁷ Wo a kine'ŋ, wede tuuku toŋ Unde Kamileŋ ti-d'ele munda siidi siidi, a toogo ere Almasi yi ele ele. ⁸ Ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame yi-gili k'awwa geŋ,
doŋ k'olmidayí y'anni
jiire,

y'a ti'n zidde bulagi,
wo a duwo y'an d'ize
beeko*.»

⁹ Wo geŋ, yi-gili miŋ, i-kaza moo me? Para maŋ ki poone'ŋ yi diige ti dandí siido me? ¹⁰ Wede i diige ti dandí siido miŋ, yoŋ miŋ yode wede i-gili k'awwa ki kandaane, kono suldí pay yi-ti'n ôone. ¹¹ Wo a duwo t'urzi k'Unde Kamileŋ y'an d'ele suldí an di naabe eego: oŋgo y'an ize doŋ zina k'Isa, oŋgoŋ nebiyagi, oŋgoŋ doŋ kazita Rabila Majjaanawa, oŋgoŋ doŋ dokkiyo wo oŋgo soŋ doŋ dooyiso duwo. ¹² Y'ize inŋkino kono doŋ pay

* 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 68.19.

ki Raa an t'ise don aane i t'ise naabo ere Raa y'an ele, kono kine'n tudde k'Almasi, in di t'ihira a urzi k'Isa me. ¹³ T'urzi gen kine pay in t'isa kettiyo kan soo a urzi zaapu k'addin a Isa, wo ti suuniyo k'Ulo Raa. In t'isa don i-dirse wo don ki diine kamilen, aa yode Almasi yon ki diine kamilen. ¹⁴ Don daggiya duwo ti mentikadan an in ki ti'n mabilda ye t'urzi dooyisadan ere oldo gette. Inkinon man in ki-t'isa aa don i baakiyisa, aa inni sunni bormo t'a ki sika ye, koo ise aa puutagi ursino t'a ki sika ye. ¹⁵ Ki too man kine in di roote ono don derec wo ti geyyiso tuddin. Inkinon t'urzi tuuku ton kine in di t'ihira a urzi k'Almasi me, yon goole ki don pay ogiyso ti suma yode. ¹⁶ Almasi gen kine y'in di'n ukkiye kan soo, aa tukki wedusu ti lekkiyo kan soo, mokiyagutu kettiso a okilagi pay. Aame mokiyagi tudde gen kane zeere wo an naabiya pay beehiye man, tudde gette ti d'ohire wo ti-t'isiyo toogo. Gen kine don i ziipe addin a Isa ton inkinon, aame in geyyiso tuddin pay wo wede tuuku naabad'i yi ti-t'isiyo beehiye man, gen kine in di t'ihira ti toogo ere ki Almasi.

Lekkiyo ere ki diine a urzi k'Almasi

¹⁷ Kun ollo koduwo, ono don ni rootiyo ti suma Galmega: Kune kun ki

d'ozire aa don i ki suune Raa soo danjal ye ye, kane elkiyadan daayum a suldi don ki bita. ¹⁸ Kane daayum elkiyadan umbo an di lekkiyo adda zimolo, lekkiyo ere a urzi Raa an ki ti t'oona ye, kono addan i t'ize zakidi wo urzi Raa an ki y' suune ye. ¹⁹ Kane gen munda wede an isiyo an ki y' suune ye, an ti t'ele tuddan k'isiyo suldi don ulpi, an d'isiyo suldi pitinjo a daana duwo pay.

²⁰ Wo kune'n, aame kun zuune Almasi gen an un ki'n duuye kun ki d'ozire inkinon ye. ²¹ Ki kotto, kune kun illiga taayadi te, kune don kun aa ti gitte t'Isa kan soo gen, derec ere ki yode an un ti'n duuye. ²² Inkinon man lekkiyagan ere ti kaaga kun ti koogor, lekkiyo ere oldo kun t'oolo kono tod'te ti-ti daggiya t'urzi suldi don ulpi tudde ti dehu an un ti'n mabilsa. ²³ I dehu kun i d'ooli tuddugun a Raa, y'un di'n ise aware t'urzi k'Unde Kamilen ere un dikima eggun ere soodo a elkiso gettiyo. ²⁴ Kun t'ambo lekkiyo ere aware, tod'te Raa y'ize i deeyiso aa ki yode. Gen kun d'oziro aa yon yi dehu a urzi ki diinekamilen, aa derec ki Raa t'inni dooyiso.

²⁵ Inkinon man lohito k'ono kun di sebbo dargun, wede tuuku a bakadi yi rooto ono don derec kono kine kettiyo kan soo†. ²⁶ Aame kun ti

† 4:25 4.25 Kun wollo adda mattup ki Zakari 8.16.

gulkuwe toŋ maŋ kun isa oldfiko ye, wo kun lekka ti kulkuwaguŋ bini peefo t'a t'ooro ye, ²⁷ kun i oola urzi a Meeda siitandani t'un ti'n mabilda ye. ²⁸ Wo wede y'oogire toŋ y'oolo urzi k'oogire me. Ki too maŋ beehiye y'a naabe ti beezí a lekkiyadi te, y'a nooge doŋ an k'ede munda ye. ²⁹ Ti biziguŋ adde ono doŋ ulpi ye, wo de kun rooto ono doŋ unse aane a nooge zamba an di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, wo aane aase beehiye a kane doŋ un ollige geŋ me. ³⁰ Unde Kamileŋ kun ti-kulkuwe ye, tod'te munda wede Raa y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, bini onniyo ere k'adfiyaguŋ t'adda k'oldfiko a t'ida a munda wede Raa yi dehu me. ³¹ Suldi doŋ pay ulpi geŋ kun ti'n adfo dokki t'adda k'adduguŋ me, suldi doŋ aakede: dekkiso kadfigi, essiyo, kulkuwo, okko maade ti kaldita pay. Wo ita bundiko ere tuuku toŋ kun oolo. ³² Kun t'iso doŋ beehiye wo kun wollo sommagi tudduguŋ, kun iso tambobino ti tudduguŋ aa Raa y'un ize tambobino t'urzi k'Isa Almasi[‡].

5

Lekkiyo adda toore

¹ Ankenno kun t'ize inŋi Raa doŋ yi giyye baadan

geŋ, kune kun ambo zindi*.
² A lekkiyaguŋ gette kun geyyo daayum zamba, aa Almasi yode batum yi'n gize urzi geyyiso, y'a inda kono kine, yi-d'iili tuddí a Raa ki sedefe ere unse aa yode Raa yi dihe.

³ Anken kune doŋ ki Raa geŋ, suldi doŋ ulpi aakede: boliyo, isiyo suldi pitinŋo, okkiso a suldi pay, kane geŋ kun ise ye, sundan toŋ kun roote ye a diinaguŋ me. ⁴ A diinaguŋ beehiye ye kun di pelke t'ono horsale, t'ono doŋ daa k'elkisanan wo t'ono doŋ k'okko maade me. Ki too maŋ beehiye'ŋ kun di roote'ŋ koduwo a Raa. ⁵ Kun suuno koduwo: Kane doŋ boliyo, doŋ isiyo suldi pitinŋo wo doŋ okkiso a suldi pay geŋ, aggadan umbo a suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi adda moziko k'Almasi ti yode me. Suldi doŋ kee k'okkiso eego geŋ, i t'ize lonŋayzá i jiire Raa.

⁶ Geŋ wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye t'ono doŋ ki bita geŋ me, kono kulkuwo ki Raa ti-deegu a tukki doŋ i-ti toogiyo a yode. ⁷ Kun t'ise onamguŋ soo ye ti doŋ inŋino geŋ me. ⁸ Ti kaaga kun lekkiyo adda zimolo, wo anken kun lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeega geŋ, kune'ŋ adda toore[‡]. Inŋino maŋ kun oziro aa doŋ i

[‡] 4:30 4.30 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 63.10. § 4:32 4.32 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.12,14. * 5:1 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2 wo Matiye 5.48. † 5:8 5.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 60.1-3.

sooru adda toore, ⁹ kono wede yi sooru adda toore geŋ y'aase naabadi pay majjaanawa, ki diine wo derec. ¹⁰ Kun deho munda wede beehiye Galmeega ulbi id'ise unŋe. ¹¹ Kun aa ti keyye ye ti doŋ isiyo naabo ere adda zimolo aa ki k'aagila ti munda ye gette, ki too maŋ naabadaŋ kun an ti waare. ¹² Naabadaŋ ere ombide an isiyo gette ki rootiyo sukuyagi. ¹³ Wo de naabadaŋ ere a zimolo gette i wiira maŋ, kane aŋ wenda kun di'n suuna kollo. ¹⁴ Munda wede itadi i t'addiya geŋ yoŋ aa a onŋu. Kono kamo an di rootiyo, an'de:

«Kee wede ki moone geŋ, ki t'onno ti moone me. T'adda diine doŋ unto, ki t'onno, maŋ toore k'Almasi y'a toora eeda‡.»

¹⁵ Injino maŋ kun koona mentikagi a lekkiyaguŋ te. Kun t'ise doŋ elkisadaŋ umbo ye, wo kun t'iso doŋ mentikagi. ¹⁶ A onniytagi aŋkenŋo eŋ oldfiko ti t'ize baadaŋ, wo kine peedo tod'te ede geŋ in iso daayum naabo ere beehiye. ¹⁷ Injino maŋ kun t'ise aa doŋ i ki suune munda ye ye, wo de kun suuno munda wede Galmeega Raa yi dehu kun d'ise.

¹⁸ Kun ti-t'ise tudduguŋ kaca kaca ti toote ye, yode

geŋ y'a ki dagge, ki too maŋ kun lekko daayum ōniyo t'Unde Raa. ¹⁹ Kun elo kooke ti tudduguŋ t'urzi k'ordari doŋ ki tamma Raa, ti ordari doŋ k'ono Raa wo ti doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa. Kun ōoro a Galmeega wo kun y'amma t'adduguŋ payŋ. ²⁰ Daayum kun rooto koduwo a Meega Raa ti suma Galmeegiŋ Isa Almasi, a suldi doŋ pay y'isiyo.

Erayi ti kuulizaŋ

²¹ Kune'ŋ wede tuuku ton yi kili t'ekki bakadi ye, kono geŋ kun ottilso a Almasi.

²² Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuuluguŋ ye, geŋ beehiye aakede kun ki koliyo t'ekki Galmeega Isa ye. ²³ Derec, yo kule geŋ yoŋ goole t'ekk'eddi, aa Almasi yoŋ goole t'ekki doŋ ogiyo ti suma yode, kane geŋ tuddi, wo yoŋ Wede k'Uttiyadaŋ. ²⁴ Aa doŋ ogiyo ti suma k'Isa an ki koliyo t'ekk'Almasi ye geŋ, kane erayi ton a suldi pay an ki kili t'ekki kuulizaŋ ye.

²⁵ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo erayguŋ aa Almasi yi giyye doŋ ogiyo ti suma yode: y'a iyye y'a ele tuddi, y'a inda kono kane. ²⁶ Y'ize injino kono yi dehu kane pay geŋ y'an ise doŋ kamileŋ t'urzi k'onami wo t'urzi k'ahu*, maŋ yi di'n kiza a Raa kane doŋ kamileŋ

‡ 5:14 5.14 Adda mattup ki Epez 5.14 eŋ koo, i-kaza ōoro ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa ti poone an d'ōoro. § 5:19 5.19 Kun wollo adda mattup ki Soom 33.1-3.

* 5:26 5.26 T'urzi k'ahu: I-kaza suyyiso batem. Kun wollo adda mattup ki Tit 3.5.

a daanadí me. ²⁷ Isa yi dehu donj pay ogiyso ti suma yode genj y'a ti'n t'ogiya a daanadí ti majjaanikadan pay, donj kamilenj, wenda soo tonj yi k'aana y'an ki zaapa ono eedan ye, sole solen daa malkuwe, daa k'oldiko munda. ²⁸ Genj injkino kay, kune kuuli kun di geyye eraygunj, aa kun geyyiso tudugunj batum. Wede yi geyyiso eddí manj, genj yi geyyiso tuddí batum. ²⁹ Wede a kiigira tuddí umbo, ki too manj yi di t'ele ombo wo y'a t'okkima, aakede Almasi y'an isiyo a donj pay ogiyso ti suma yode. ³⁰ Ki kotto kine mokiyagi ki tudde yode. ³¹ Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta binj ti eddí. Kane sire genj an t'isa tudde soo†.» ³² Kane ono genj deere wo derec ombide, wo nunj ni rootiyo injkino a tukk'Almasi ti donj pay ogiyso ti suma yode. ³³ Wo genj kune'ñ wede tuuku tonj y'a geyye eddí aa tuddí batum, wo erewo tonj t'a olliga ono kulatú kay.

6

Inni ti maawan

¹ Ni rootiyo a kune injni, kun ollo ono ki maawugunj, injkino genj derec aa Galmeega yi dehu. ² Urzi k'oogoro soo, y'ede:

«Ki elo suma a meegá ti meedá*.» Enj urzi k'oogoro wede ki poone kettiyo ti munda wede Raa yi ruute y'aasa. ³ Munda wede Raa yi ruute'ñ: «Wede y'ollige ono maawí genj, y'a lekka ti unjsuwo wo ozzinagí baadan a duniyadi me†.»

⁴ Ni rootiyo a kune maawi, innigunj kun ti'n kulkuwe ye, wo kun'ni dooyo, kun aa t'in zaapo a urzi wede beehiye ettiyo ti Galmeega.

Bulagi ti galmaawan

⁵ Ni rootiyo a kune bulagi, a galmaawugunj a siido enj kun ollo onamanj daa koliyo tudugunj, ti ottilso wo t'adde soo, aakede kun i naabiya a Isa Almasi. ⁶ Kun naabe beehiye'ñ a daanadan doo ye, kono an un di'n t'imme me. Kun suune kune'ñ bulagi k'Almasi, genj kun naabo t'addugunj pay aa Raa yi dehu. ⁷ Kun naabo a daanadan t'addugunj pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a duwo ye. ⁸ Kun suune ise wede bule, bule ye tonj manj, wede tuuku tonj Galmeega yi-t'ela munda a naabadí ere beehiye y'ize.

⁹ Wo kune galmaawi ki bulagi, a bulagugunj tonj kun an iso beehiye aa kane an un isiyo kay. Kun an ise ulsu ye. Kun suune kune ti bulagugunj pay minj

† 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. * 6:2 6.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † 6:3 6.3 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.16.

Galmeegugun̄ soo a kandaane, yode gen̄ y'inni wolliyo kine d̄uwo pay min̄ kan̄ soo‡.

Suldi k'arka ki d̄on̄ i ziipe addan̄ a Isa

¹⁰ Ki d̄angiya ni dehu n'un di roote'ŋ, kun deho toogo t'urzi Galmeega wede i-d'ede toogo baadan̄ a jiiere. ¹¹ Kun ti soko suldi k'arka pay d̄on̄ Raa y'un eliyo a beygun̄ kono kun d'ôhira toogo aame Meeda siitandani t'iiziga mabilsagun̄ man̄. ¹² Deyyiso ere in d̄eyye te, ti d̄on̄ tudde aa kine ye, in d̄eyye ti d̄on̄ aakede: d̄on̄ an d'ede urzi ki dokkiyo, d̄on̄ deero wo ti mozagi d̄on̄ adda duniya ere ki zimolo, wo in d̄eyye soŋ ti siitandani i lekkiyo a kandaane. ¹³ In̄kino man̄ kun ti soko pay suldi k'arka d̄on̄ Raa y'un eliyo a beygun̄, kono onniyo ere oldo t'iina man̄, kun d'ôhira toogo a wede etto d̄eyyisagun̄, kun d̄eyya bini kun di y' ceera, wo kun di seeda daayum zakidi.

¹⁴ Kun t'ôhor kan̄ ôhire, a toonugun̄ kun ti ketto kaykisa, tode gette aa d̄erec ere un d'ede a urzi Raa. Kun t'osso saapa, tode gette aa soorugun̄ ere ki diineŸ. ¹⁵ Kun t'osso tobiyagi a zoŋgun̄, kane gen̄ aa toogo k'ettiyo ki kazita Rabila Majjaanawa

ere ki toose*. ¹⁶ Daayum kun zaapo addugun̄ a Raa, kono to zaapu k'adde gette tod'te a kune'ŋ aa dargine i-t'eegirso lenyagi bizaŋ uwo bila bila d̄on̄ Mohita k'oldiko t'akkisa ki tuddugun̄. ¹⁷ Eggun̄ kun t'osso kakkile maala, yode gen̄ aa Raa y'un utte, wo kun aa t'ambo soŋ kasigara ere Unde Raa t'un ele, tode gette aa Ono Raa d̄on̄ a bizigun̄†. ¹⁸ A suldi pay gen̄ aame ize munda toŋ man̄, kun tondo Raa t'urzi k'Undi. Kun tondo, kun sappa bere, kun koona mentikagi, kun t'orme ye. Kun tondo ki d̄on̄ ki Raa pay. ¹⁹ A nun̄ Pool toŋ man̄ kun tondo Raa kono y'o t'elo onami, aame ni t'ihina bizó gen̄ n'a roote kereŋ daa k'orgiso Rabila Majjaanawa ere y'o iidiba ita ette. ²⁰ An̄kenno nun̄ adda dangay toŋ, kono Rabila Majjaanawa ette nun̄ aa bize k'Isa Almasi. In̄kino kun tondo Raa kono n'a roote kereŋ daa k'orgiso aakede Raa yi dehu.

Toose ki d̄angu

²¹ Nun̄ ni dehu n'a t'igibe Tisik, leemadey wede ki geyyiso, yoŋ yi seedu zakidi a naabo Galmeega gen̄, rabiladó pay y'un di-t'eley. ²² In̄kino man̄ nun̄ ni y'agisa toc min̄, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tasseŷ addugun̄.

‡ 6:9 6.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. § 6:14 6.14 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.5; 59.17. * 6:15 6.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.17; 49.2.

²³ A kune zemba pay geŋ Meega Raa ti Galmeegiŋ Isa Almasi an un elo toose, wo geŋyiso, un di'n nooge a zaapu k'addugun a Raa. ²⁴ Geŋ beeko Raa ti koonaa ti doŋ pay i geŋyiso Galmeegiŋ Isa Almasi, ti geŋyiso ere i ki deegu ye.

Mattup ki Pool yi riiŋe a doŋ a Pilip

Enj urzi k'ono doŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riiŋe a doŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger ki Pilip. A torguwadĩ ere ki sirwe gette, Pool y'a gizite Rabila Majjaanawa adda geeger ki Pilip, bini doŋ ongoŋ ti diine doŋ geeger gette an d'umbe a tode. (Naabo doŋ zina 16.11-40)

Sanj maŋ Pool an ti y' ziiŋa dangay a geeger Room kono yi naabiya ki Galmeega. Aame geŋ, kane doŋ geeger Pilip an di tusse suldi wo an d'igibe wedusu soo ti diinayanj sundĩ Epiirodit, kono yi-d'ette ti suldi doŋ an tusse. Aame yi-d'iide ti suldi geŋno maŋ, Pool y'an di riiŋe mattup kono y'an di roote koduwo a naabo ere an i ize gette. Wo y'an di ruute soŋ an soodo zakidĩ a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, a Raa'ŋ an i ki kime dar ye. Geŋ doŋ eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti ere ki Raa ye gette, onaman an'n olliga ye. Y'an di ruute soŋ an aa d'elke a kettiyo ere an aa ti gitte kaŋ soo ti Almasi gettiyo, tode gette munda wede i dehu a koone a diinayanj.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanija nun Pool kaye ti Timote, doŋ naabo k'Isa Almasi, a kune pay doŋ ki Raa i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi a geeger Pilip*, ti doŋ dokkiyagun wo ti diyakire. ² Geŋ beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

Pool yi tondiyo Raa kono doŋ ki Pilip

³ Aame tuuku o elkiyo adda k'addo kono kune maŋ, ni rootiyo koduwo a Raazó. ⁴ Daayum adda tondiyadó a Raa kono kune pay gette, ni tondiyo t'unjuwo ⁵ kono kun ayni nuuge a urzi kazita Rabila Majjaanawa, kun iise ti onniyo ere ki poone bini ankenno geŋ me. ⁶ Nun ni suune munda soo adda k'addo: Raa wede iise naabo ere beehiye adda k'addugun geŋ, y'a di-t'etta ki daana bini dangiyatú ti beehiye a onniyo ere k'aaniya k'Isa Almasi. ⁷ Wo geŋ derec beehiye inkinno nun ni d'elkiyo a kune pay. Inkinno maŋ nun n'unni geyyiso baadaŋ adda k'addo, kono beeko ere Raa y'o ize ette a kine pay kaŋ soo, ise ankenno nun adda dangay, ise an ni wiike a daana doŋ booro toŋ n'a naakiwe Rabila Majjaanawa gette, n'an di kize tod'te derec. ⁸ A rootiyadó ette derec ki kotto,

* **1:1** 1.1 Aame Pool yi kazita ono Raa geŋ, geeger Pilip gette i ti dukke doŋ Romenj, tod'te adda siido Maseduwan, k'a ti t'oone adda mattup ki Naabo doŋ zina 16.12-40.

Raa toŋ yi suune, nuŋ n'unni geyyiso pay aa Isa Almasi y'unni geyyiso baadaŋ.

⁹ Wo kun ollo eŋŋo munda wede ni tondiyo Raa adda k'addó me: geyyisagun t'a t'ihira a ceere ki ceeriyo, wo kun di suune munda wede eŋ ulsu eŋ beehiye, ¹⁰ kono kun d'aane kun di suune munda wede beehiye. Injkinno onniyo ere k'Isa Almasi t'iina maŋ, kun t'isa doŋ kamileŋ, d'uwó an k'amba sundugun k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun t'isa doŋ addaŋ úune ti naabo ere ki diine iido t'urzi k'Isa Almasi, injkinno a t'ela suma wo tamma a Raa.

Pool adda dangay toŋ ono Raa an k'ihira ye

¹² Zamba ki nuŋ, ni dehu kune kun di suune, a munda wede o iido eŋ a t'ize beehiye, ki kotto a nuuge naabo ere ki Rabila Majjaanawa t'a ingile ki daana. ¹³ Kono injkinno doŋ pay, ise doŋ pay adda boy mozigo goole, wo ise doŋ ongo ti paate toŋ, an suune nuŋ an ni ziida dangay miŋ kono naabo ere a urzi k'Almasi. ¹⁴ T'urzi seedfuzó adda dangay ette, zamba baadaŋ an d'ele kooke a urzi Galmeega, injkinno maŋ an d'iiziga wehini a jiiere an di kazita ono Raa daa k'orgiso.

¹⁵ Derec, doŋ ongo an kazita rabila k'Almasi ti kolbiso wo ti elkiso ere an ti n' kime nuŋ k'ita, wo doŋ ongo an kazita t'urzi k'adde doŋ beehiye.

¹⁶ Kane geŋ an kazita t'urzi geyyiso, kono an suune nuŋ an ni ziida dangay miŋ kono ni naakiwsa Rabila Majjaanawa k'Almasi, n'an di kaza tod'te derec. ¹⁷ Wo kane doŋ i kazita rabila k'Almasi ti elkiso ere an ti n' kima nuŋ k'ita geŋ, kane elkisadaŋ ki diine ye, an elkiyo dabaradó ere adda dangay gette on oo t'aagulu.

¹⁸ Injkinno toŋ i k'ise munda ye! T'urzi tuuku toŋ suma k'Almasi kane an kizita, ise ti elkiso ere derec ye, ise ti elkiso ere derec toŋ maŋ, nuŋ ulbó'ŋ unse. Wo ulbó'ŋ aasa unse sey, ¹⁹ kono ni suune, t'urzi tondiyagun a Raa wo ti noogiyo k'Unde k'Isa Almasi gette, suldi pay geŋ a-t'etta a urzi k'uttiyadó. ²⁰ Injkinno maŋ munda wede ni delliyo gottitoŋ wo ni zaapu elkisadó eego eŋ, sukiyagi munda soo toŋ i ki n' seeda ye. Ki too maŋ ti aŋki wo ki daayum suma k'Almasi gette n'a ti kize ti tuddó pay daa k'orgiso, ise nuŋ n'a lekke, ise n'a t'inda toŋ maŋ. ²¹ Derec ki nuuno maŋ, Almasi miŋ yon lekkiyadó, wo n'inda maŋ, geŋ munda wede beehiye a jiiere. ²² Wo aame a duniya eŋ ni lekkiyo sey maŋ, o-t'ele urzi n'aase naabo ere beehiye, injkinno maŋ oo giige, tuuku ni beere te. ²³ A diine k'elkiso ere sire si-sittú ette, nuŋ oo t'ize ooŋe: ni dehu lekkiyo duniya ette nit'ooli, n'ette n'a lekkey aame k'Almasi, geŋ beehiye a jiiere

a nuɲ me. ²⁴ Wo de kono kune geɲ, koduwo baadaɲ a jiiɛ sey n'a lekke a duniya me. ²⁵ Kono sulɔi eɲ, nuɲ ni suune adda k'addo ni lekka me, wo ni lekka ti kune pay kono n'un di'n nooga, kun di t'ihira wo kun di lekka t'unɲsuwo a urzi zaapu k'addugun a Isa. ²⁶ Inkinomaɲ aame ni gima ki tuddugun sey maɲ, t'urzi nuɲ geɲ ulbugun aasey unse a ceere sey a urzi lekkiyo ere kettiyo kaɲ soo t'Isa Almasi te.

Pool y'an eliyoo kooke a zamba

²⁷ Munda wede beehiye ni dehu'ɲ, kune kun di lekke a lekkiyo ere a-t'ette a urzi ki Rabila Majjaanawa k'Almasi. Inkinomaɲ aame n'iida n'un ti'n wollo, ni k'iida ye toɲ maɲ, n'a olliga kun lekkiyo kettiyo kaɲ soo zakidi, wo kun deyyiso pay kaɲ soo t'adde soo a urzi zaapu k'adde a Isa ere itatu Rabila Majjaanawa. ²⁸ Kun an orgida ye tak a kane don k'olmidagun geɲ me. Kun likka inkinomaɲ, a kane an t'isa aa munda wede y'an kaza kane a urzi wede ki daggiya, wo kune a urzi wede k'uttiyo. Wo geɲ iido ti Raa, ²⁹ kono yon y'un ize beeko kun di naabe k'Almasi, kun di naabe kun ki zaape ad-dugun a yode danɲal ye, wo soɲ kun di dabire kono yon me. ³⁰ Ankenno kun deyyiso deyyiso ere aa kun di'n wulle n'a diyye ti kaaga,

wo anki ni deyyiso sey aa kun zuune.

2

Almasi yon toogo wo yi ki koliyo tuddi ye

¹ Aa kune kun suune, lekkiyagun ere kun lekkiyo kettiyo kaɲ soo t'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo toogo. Kun suune geyyiso k'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo kooke. Kun suune kun sooru kaɲ soo t'Unde Kamileɲ. Wo kun suune un d'ede sommagi wo kun isiyo beehiyo ti tuddugun geɲ me. ² Inkinomaɲ kun lekko lekkiyagun ere kaɲ soo, kun geyyo tuddugun t'adde soo, bizigun soo wo elkisagun toɲ i-t'ette kaɲ soo. Geɲ inkinomaɲ addo kun oo ti'n dona t'unɲsuwo. ³ Kun ise ye munda wede a urzi k'elkiso ere wede a ti y' kime k'ita, ise t'urzi k'elkiso ere oldo kun di kili tuddugun me. Ki too maɲ daa koliyo tudde kun'ni wollo eebugun aa kane deero t'eggun. ⁴ Wenda soo toɲ yi dehe munda wede k'aggadi danɲal ye, wo de ti diinagun wede tuuku toɲ y'a elko a don ongo pay. ⁵ Ti diinagun kun lekko lekkiyo ere aakede don i lekkiyo kettiyo kaɲ soo t'Isa Almasi: ⁶ Yode wede t'ume k'eesiyo aa Raa batum, wo toɲ t'urzi wede i-d'ede geɲ, a umayi geɲ y'a ki dihe ti toogo an ki d'ette ti Raa kaɲ soo ye.

7 Ki too man yode batum
ume wede suma gen
yi-d'iili, y'a t'ize wede
naabo.

Y'a t'ize wede tudde a di-
ine d'uwu, kane an di
y' wulle min yon we-
dusu.

8 Yon y'a iyee y'a t'ize
nenku,

y'a illiga ono Raa bini y'a
iyee unto, untadi ere
sukiyagi ekk'undumu
wede zaapu t'ekki
bakadi kan tontilko.

9 Kono kamo Raa yi-ti y'
gili, yi-d'ele ume wede
majjaane a jiiere pay
t'awwa a kandaane,
wo yi-d'ele suma ere a jiiere
sumbiyagi pay,

10 kono don pay i lekkiyo a
kandaane,
don i lekkiyo a siido, wo don
ti dandi siido,
kane pay an di dikkey a
suma ere ki yode Isa.

11 Wo gen don pay an di
rootey kereñ: «Isa Al-
masi yon Galmeega!»

Wo t'urzi gen d'uwu an di
t'imme suma Meega
Raa*.

*Kun tooro aa binje adda
duniya*

12 Zemba ki nun kune don
ki geyyiso, kune daayum ono
Raa kun illiga. Inkinon
kono Raa y'un utte gen,
anken i dehu kune ton
kun di naabe a-t'ette a urzi
k'uttiyo gettiyo, wo kun
naabo ti orgiso wo ti ot-
tilso. Kun ise inkino aame

nun a diinagun danjal ye,
ankenno nun umbo enno
ton man kun iso sey a ceere,
13 kono yode Raa batum
i naabiya adda k'addugun
me, y'un di'n isiyo don aane
i dehu wo i t'isiyo munda
wede a-t'ette aa Raa addi i
dehu.

14 Naabo pay ere kune
kun ise gette, kun iso
daa gurgirso daa niiku,
15 kono d'uwu an k'ambe
sundugun k'ulsuko ye, kune
kamilen, inni Raa daa
k'oldiko munda, adda diine
don duniya kane don i
t'udde t'urzi wede derec,
don isiyo ulsu mirsi gen
me. Kune a diinayan kun
di toore aa moldali don a
kandaane, 16 gen kun an
kazita Rabila Majjaanawa
i d'eliyo lekkiyo. Inkinon
man nun ulbon aasa unse
kono kune a onniyo ere
k'aaniya k'Almasi gette,
kono a naabadon ere n'ize wo
n'a iidiba yeebadon gette, i ki
t'ize ki bita ye.

17 Urzi zaapu k'addugun
a Isa gen, aakede sedefe
ere kun ele a Raa. Wo
aame anki en puuzadon t'iba
ton man, a-t'etta aa munda
wede an yergu a sedefe
gettiyo. Aame iza inkino
man, gen nun ulbon unse,
wo kune pay ton ulbugun
aasa unse ti nuuno me.
18 Gen kune ton ulbugun un
iso unse, wo nun n'aase
unsuwo ti kune kay.

Pool y'agisa Timote kane

* **2:11** 2.11 Adda mattup ki Pilip 2.6-11 en, i-kaza ooro ki don i ziipe addan a Isa ti poone an d'oro.

ti Epapirodit

19 T'urzi Galmeega Isa, n'elkiyo saŋ n'un di-t'igiba Timote, kono nuŋ batum aame n'uuna rabilaguŋ ti bey yode maŋ, o-t'ela toogo. 20 Wenda ti doolo umbo daa yode Timote ulbí i di t'ooode a nuuno me, wo ki kotto ulbí i di t'ooode a kune me. 21 Kane doŋ pay oŋgo geŋ wede tuuku toŋ ulbí i oodiyo a naabadí ere k'aggadí k'aggadí, wo wede a elke a naabo ere k'Isa Almasi umbo. 22 Wo kune kun suune yode Timote eŋ tuddí yi ti gize kun wulle yi ziida zakidí a naabadí te, y'a niibe ti nuŋ a urzi kazita Rabila Majjaanawa aakede ulu a sirpa meegí. 23 Injokino'ŋ n'elkiyo, aame a lekkiyadó ette urzutú ni ti y' wulla kereŋ maŋ, Timote n'un ti t'igiba. 24 Wo adda k'addó ni suune, saŋ maŋ nuŋ batum n'etta n'un ti'n wollo, kono Galmeega y'o ruute.

25 Wo ni t'ilke maŋ beehiye leemadiŋ Epapirodit† n'un ti y' t'igibe me, yode wede ay niibe wo ay diyye kaŋ soo, yoŋ kun y'igibo y'o d'iido ti noogiyo ere ni dihe ginno te. 26 Yoŋ mosogo kune pay yi dehu y'un ti'n wolle sey, wo yoŋ a eenizí aa kun d'illiga geŋŋo toŋ, ulbí i-d'oodiyo baadaŋ a kune me. 27 Derec, yoŋ y'aaze eeni baadaŋ taŋ lelle y'unto, wo Raa yi-d'ize adde koduwo, wo y'ize adde koduwo a yode daŋŋal ye,

a nuuno pây, kono n'a ki t'ise sommagi dondoŋ a ki ceere ye. 28 Injokino n'a naare kesiko n'un ti y' t'igibe, kono aame kune kun yi wulley sey maŋ ulbuguŋ aasey uŋse, wo nuŋ toŋ addó a-t'udiga. 29 Injokino maŋ yode eŋ kun yi soodo bey sire ti uŋsuwo, aakede leema a urzi Galmeega. Duwo doŋ aakede yode kino eŋ, kun an ottilo baadaŋ, 30 kono taŋ lelle y'unto miŋ a urzi naabo k'Almasi. Yoŋ y'a iyye y'a t'umbe puuzadí, kono y'o d'etto ti noogiyo ere kune batum kun k'iine kun ki d'iido ye gettiyo.

3

Mummino k'a koone ki diine a daana Raa me

1 Ankeŋ zemba ki nuŋ, ulbuguŋ un iso uŋse kono kune kettiyo kaŋ soo ti Galmeega. Ono doŋ n'un riine ti poone geŋ, a nuŋ oo k'ooŋe ye n'un ti'n doole me, wo injokino geŋ a kune toogo a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa me. 2 Kun koonaa mentikagi ti doŋ ulpi, kane aa gahiti kono naabo ere an isiyo gette oldo, an dooyiso duwo an di walda ponde doo, para maŋ kane doŋ Raa ye. 3 Ki too maŋ doŋ waldu toc miŋ kine, kono in naabiya a Raa t'urzi k'Undí, kine ulbiŋ in isiyo uŋse a Isa Almasi, wo in ki ziipe addiŋ a urzi tuddiŋ ye.

† 2:25 2.25 Epapirodit: Yoŋ wede doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger ki Pilip geŋ an igibe k'ume Pool.

4 Ki too maŋ nuŋ toŋ n'aane n'a zaape addó a urzi tuddiŋ geŋ me. Wo nuŋ ni-t'oone urzi a ceere n'aase, ise doŋ tuuku ti doolo toŋ maŋ. 5 Injino t'ume an ti n'ehe ñide on-niyo gessire maŋ, an oo di wilɗa ponde, nuŋ itadó doŋ k'Izirayel ti biza bumbu Benzamen*, nuŋ Eber maawó toŋ doŋ k'Eber pây. Wo a urzi k'oogoro Yawudiyagi geŋ ni ziiɗa zakidí, kono nuŋ ti diine doŋ sunɗaŋ Pariziyen. 6 A naabadó ere wehini n'ize a Raa geŋ, doŋ ogiyso ti suma k'Isa n'anni dibire baadaŋ. A urzi lekkiyo ere ki diine oogoro ti rootiyo gette n'a ziiɗa zakidí, kono ɗuwo an ki zaapu ono a eedó ye.

7 Wo urzi wede pay ti poone n'ilke munda wede beehiye n'a t'oone geŋ, ankenno a nuŋ oo t'ize ki bita kono k'Almasi me. 8 Derec, sulɗi doŋ pay genno toŋ n'a zuune a t'ize ki bita, kono anken munda wede beehiye a jiiire sey ni y'uune baa: N'a suune Isa Almasi yon Galmeegó. Kono yode geŋ n'a iyye sulɗi pay geŋ a t'ize ki bita, kane pay n'an ize aa iizi, kono munda wede a di jiiire pay a nuŋ, Almasi ɗanjal, 9 wo n'a lekke kettiyo kaŋ soo ti yode. A elkiyadó maŋ ni ki t'ise ki diine ye a ɗaana Raa t'urzi sooruzó ere a-t'ette a oogoro gette. Ki too maŋ

n'a t'ise ki diine a ɗaana Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. Geŋ ɗerec, lekkiyo ere ki diine ette t'ettiyo ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. 10 Geŋ munda wede addó i dehu, n'a suune Almasi adda k'addó, wo n'a suune toogadí ere a ti y' bilda. Ni dehu n'a di-kette kaŋ soo ti yode, n'a dabire aa yon yi dibire bini unto toŋ maŋ, n'a oyya n'a deeya aa yode a urzi k'untadí me. 11 Injino maŋ ni zaapu elkisadó aame n'inda toŋ, Raa yi ti n' balɗa kay ti diine doŋ unto me.

In okko ki ɗaana a urzi k'Almasi me

12 Nuŋ ni k'elkiyo ye okko dalala ni ti ɗiŋge baa me, ise a lekkiyadó ere ankenno ni t'ize wede ɗerec ki diine baa toŋ maŋ. Wo nuŋ a urzi ni peɗɗiŋso, n'okko n'a t'ambey agga te, kono k'injino nuŋ batum miŋ Isa Almasi yi n'umbe. 13 Zemba ki nuŋ, nuŋ toŋ maŋ ni k'elkiyo ye agga ni t'uune baa me, wo munda wede soo nuŋ n'isiyo me: ni-k'elkiyo ye baa a munda wede n'ize i t'ingile me, ni peɗɗiŋso n'a t'ambey munda wede a ɗaanadó. 14 Raa y'inni waaku t'awwa ti kandaane, kine in d'ette sirpadí in seɗɗey aggadiŋ t'urzi k'Isa Almasi. Injino maŋ nuŋ n'okko dalala ki ɗaana, n'a t'ambey agga te.

* 3:5 3.5 Biza bumbu Benzamen: Yon i-d'ede suma ti biza bumbiyagi k'Izirayel pay.

15 Kine dɔŋ pay i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa eŋ, in aa elko a sulɔi geŋŋo wo in d'oziro eego. Wo a ume tuuku kun t'ilke elkiyo ere ti doolo maŋ, a ume geŋ Raa y'un di kiza urzizí, kun di suuna. 16 Aame ise muno toŋ maŋ, kine in'do daayum ki daana ki urzi wede in daaniya bini aŋkeŋŋo.

17 Zemba ki nuŋ, kune pay kun ambo zindó. Urzi wede kun di wolle wo kun di daane geŋ, ay un y'ele. Inkino maŋ kun zaapo ersaguŋ a tukki kane dɔŋ i sooru a urzi wede geŋŋo. 18 Nuŋ ti poone toŋ n'un ruutite, wo aŋkeŋ n'un di d'oolo sey ti zumari edayó, i d'ede dɔŋ ede baadaŋ kane geŋ a sooruzan gettiŋ i-kaza dɔŋ k'adu ki Almasi wo a munda wede y'ize a urzi k'untadí ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. 19 Kane geŋ raazan miŋ addaŋ†, inkino maŋ urzizaŋ a-ti dagga adda k'ahu. An tamma tuddaŋ a sulɔi dɔŋ ki sukiyagi, wo elkisadaŋ pay tiŋ a sulɔi duniya. 20 Ki kine maŋ, duniya ette siidadiŋ ye, siidadiŋ a kandaane, ume wede kine in delliyo ettiyo ki Wede k'Uttiyadiŋ, Galmeegiŋ Isa Almasi. 21 Yode wede y'iido maŋ, tuddiŋ ere k'unto i-k'ede toogo ye ette, y'a ti

kima tudde ere i deeyiso aa tuddí, tudde ere i-d'ede toogo. Y'isiyo inkino t'urzi toogo ere i-d'eliyo urzi sulɔi pay an d'ottilso a mozikadí gettiyo.

4

Pool y'an eliyo kooke a zemba

1 Zemba ki nuŋ kune dɔŋ ki geyyiso, nuŋ mosogo addó i dehu n'un ti'n wolle sey. Kune dɔŋ addó kun oo ti'n assiya, kune a nuŋ aa kadumul ere ki wede y'a jiire a eedó. Inkino maŋ zemba ki nuŋ kune dɔŋ ki geyyiso, kun soodo daayum zakidí a lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Galmeega gette.

2 Nuŋ n'eliyo kooke a Ebodi kane ti Sentis geŋ, kono onamaŋ i-t'ette kaŋ soo a lekkiyadaŋ ere ket-tiyo kaŋ soo ti Galmeega te. 3 Wo kee pây wede i seedu zakidí naabadiŋ kaŋ soo ti nuŋ, ni ki tondiyo erayi sire eŋ k'anni noogo kono an di-t'okkiye. Kane ti nuŋ ay diyye kaŋ soo a urzi ki kazita Rabila Majjaanawa, soŋ Kilema wo ti dɔŋ oŋgo pay naabadey kaŋ soo. Kane pay geŋ sumbiyagaŋ raaniya adda mattup ere ki lekkiyo*.

4 Kun lekko daayum t'unŋsuwo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega. N'a di doole sey, kun lekko t'unŋsuwo.

5 Aa kun suune Galmeega

† 3:19 3.19 Raazan miŋ addaŋ: I-kaza ombito ere oŋgo oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombo ulu, soŋ i-kaza sulɔi dɔŋ tudde ti dehu toŋ maŋ. * 4:3 4.3 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki dɔŋ pay uune lekkiyo ere aware'ŋ, raaniya adda.

san goppon y'ettiyo, inkinno kun t'iso don tasse a daana duwo pay. ⁶ Kune ulbugun un t'oodfe a munda ye, wo de a suldi don pay kune kun dehu gen, daayum kun i-ti zaapo a Raa t'urzi tonduyo yode, ti obe bey wo ti rootiyo koduwo a Raa. ⁷ Inkinno man toose ere ki Raa gette, tod'te t'a jire suuniyo pay, tode gette t'a booha biza k'ulbugun wo elkisagun a urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi.

⁸ Ki dangiya zamba ki nun, ni dehu n'un di roote'n, kun zaapo elkisagun a suldi don pay beehiye, duwo an di'n t'imme, don pay derec wo duwo an d'otile, don pay ki diine wo kamilen, don i t'iide kun di'n geyye, wo a t'ele suma. ⁹ Munda wede nun n'unni duuye wo kun uune, munda wede kun il-liga ni rootiyo wo kun wulle n'isiyo gen, kane pay gen kun oziro eego. Inkinno man Raa wede eliyoo toose gen y'a koono ti kune.

Pool yi tamma don k'Almasi ki Pilip a eliyoo beezan

¹⁰ A lekkiyado ere ni lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeega ette, nun ulbo aaze unse baadan, kono a munda wede anken kun gitte toonugun sey gen, kun o d'ele a nuuno. Ki kotto a munda gen kune kun ilke baa, wo kun k'uune urzi k'isiyo ye dangal. ¹¹ Nun ni rootiyo inkinno a munda wede o biite ko? Aha! Ni

rootiyo inkinno kono ni-diile ulbo o isiyo unse a munda wede ki beezo. ¹² Nun urzi lekkiyado ni suune, ise nun oo k'ede ye, ise nun adda darna ton man. A ume tuuku wo aame ize munda ton man, nun oo ti diile ise addo boo, ise addo mosogo, ise nun adda darna, ise nun oo biite ton man. ¹³ A suldi pay gen, n'aane n'a lekke t'urzi toogo ere k'Almasi y'o eliyoo te. ¹⁴ Wo ton gen, kune kun ize beehiye kun d'ele agagun a di n' nuuge a dabarado.

¹⁵ Zamba don ki geeger Pilip, kune batum kun suune t'ume k'eesiyo kazita Rabila Majjaanawa aame ni t'iiziga ti siido Maseduwan gen, don ogiyo ti suma k'Isa ti doolo umbo kine in nuuge ti tud-din. Kune dangal a ni nuuge me. ¹⁶ Wo son kun suune aame nun a geeger Tessaloni ton, kun ni nuuge tan sire tan ado a munda wede oo biite me. ¹⁷ Nun ni rootiyo inkinno kono ni dehu kun o t'ele munda ko? Aha! Ni rootiyo inkinno kono ni dehu a naabo ere kun isiyo a urzi zaapu k'addugun a Isa gette, a-t'obi eego a aagila. ¹⁸ Inkinno man n'un di rooto, suldi don pay kun o igibo gen ni'n uune, nun adda darna. Anken Epapirodit y'o d'iido sulfugun me, gen baadan o iide baa. Kane pay en aa munda wede in eliyoo a Raa eediyadi unse, sedefee ere Raa yi giyye wo ulbi i-d'isiyo unse. ¹⁹ T'urzi

lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, Raa wede ni daaniya y'aana y'un di'n ôona ti suldi dŋ pay un bi-ite, ti laalayí wede baadaŋ a jiiire pay geŋ me. ²⁰ Inŋkino'ŋ tamma t'a koone a Meegin Raa ki daayum! Eyye.

Toose ki d'angu

²¹ Kun an t'isoy toose a kane dŋ pay ki Raa i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. Zembá dŋ ti nuŋ toŋ an un t'ize toose pây.

²² Kane dŋ pay ki Raa a enŋo eŋ an un t'ize toose, wo toç miŋ zembá dŋ i naabiya di mozigo goole ki Romen an un t'ize toose pây.

²³ Geŋ beeko ki Galmeega Isa Almasi ti koona ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riije a don a Kolos

Enj urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki pool yi riije a don i ziipe addan a Isa a geeger Kolos. Yode batum ki Kolos yi k'iide ye, wo y'a illiga don i ziipe addan a ummey gen, an seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa me. Gen Epapiras yon wede an sooru soo ti Pool, an gizite urzi Rabila Majjaanawa ki poone me.

Ozzinagi miibi k'ita man, don doolo an d'iide ki Kolos, a don geeger gette an an di gizite ono don ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere ki Epapiras y'an gizite gettiyo ye. Duwo gen an an di ruute, wede yi dehu Raa y'a y'utte man, y'an d'ottile a maaleekiyagi wo a suldi don i ceeriyo don tudde. An an di ruute son, an di walda ponde wo suldi don ongo k'ombo ulu. Epapiras y'illiga man, y'a iide y'a uuney Pool a geeger Room yon dangay, man yi di t'iide taaya. Aame Pool y'illiga injkino man, y'an di riije mattup kono y'an di kize a don Kolos gen, wedusu yi t'oone uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Almasi danjal.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa Almasi aa Raa yi dehu, nun ti leemadin Timote, ² a kune don ki Raa a geeger Kolos*, kune zamba don daayum i seedu zakidi a Almasi, i lekkiyo kettiyo kan soo ti yode. Gen beeko ti toose ere ki Meegin Raa i koonu eggun.

Pool yi tondiyo Raa kono zamba a Kolos

³ Adda tondiyo Raa ere daayum kaye ay tondiyo kono kune gette, ay rootiyo koduwo a Raa Meeki Galmeegin Isa Almasi, ⁴ kono ay illiga a lekkiyagun ere kun zaapu addugun a Isa Almasi wo kun'ni geyyiso don pay ki Raa me. ⁵ Kun isiyo injkino kono kun zaapu elkisagun a munda wede Raa y'un boohiyo a kandaane. Zaapu k'elkisagun gette, kun ti zuune t'urzi k'ono don derec ki Rabila Majjaanawa aame t'iina di kune gen me. ⁶ Rabila Majjaanawa gette ti-teepiyo adda siido pay, ti d'aagulu aa undumu y'ohire wo yi d'ehiyo inni. Gen injkino a t'aaze di kune ti onniyo ere ki poone, kun d'illiga ono don ki beeko Raa, wo kun di zuune gen derec. ⁷ Dooyiso gette unni duuye Epapiras leema wede ki geyyiso, yode wede naabadey kan soo. Yon daayum yi seedu zakidi a

* 1:2 1.2 Kolos gette geeger nenko ki siido Pirizi a kese peedo ti koliyo ki geeger k'Epez, k'a ozire kubbaara meeda sire doo min k'a ti t'oone kollo.

naabo k'Almasi ere y'isiyo a kune te. ⁸ Yoŋ y'ay t'iide taaya a geyyiso ere Unde Raa t'un ele adda k'addugun gette.

⁹ Kono kamo ti onniyo ere ay illiga rabilagun gen, kaye toŋ ay k'ooliyo ye ti tondiyo Raa kono kune me. Ay yi tondiyo y'un di'n ôone ti suuniyo ki suldi ñon pay Raa addi i dehu, t'urzi pay ki suuniyo k'ono ti eego soodo a elkiso kane ñon Unde Raa t'un ele. ¹⁰ Injino maŋ kun d'aane kun di lekke aakede ñon i daaniya urzi Galmeega an di lekke, wo daayum kun d'ise munda wede ulbi i-d'ise unse. Gen kun d'isa naabo pay ere tuuku beehiye wo Raa kun di y' suuna adda k'addugun a ceera ki ceeriyo. ¹¹ Kaye ay tondiyo Raa y'un t'ele toogo a ume tuuku toŋ maŋ t'urzi toogadi ere meeda ki ki ti dooze ye gettiyo, kono kune a suldi pay kun di seeda zakidi ti ombiŋe bini danju. ¹² Kun rooto koduwo a Meega Raa ti unsuwo, yode wede un di'n ize ñon aane a t'ooney aggadan t'adda suldi ñon yi boohiyo a kane ñonzi adda mozikadi ere a toore gettiyo. ¹³ Yoŋ y'in di'n udfde ti bey k'Ere toogo adda zimolo, wo y'in di'n t'iide k'adda moziko k'Uli, yoŋ yi y' giyye baadan. ¹⁴ T'urzi yode gen Raa y'in udfde t'adda k'oldfiko, y'in t'ize tambobino a oldfikadin te.

Almasi mozigo t'ekki

suldi pay

¹⁵ Raa gen wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye, wo in woliyo Almasi gen, yoŋ miŋ Raa koyok.

Yoŋ gen yi jire suldi ñon pay Raa y'ikkima,

¹⁶ kono t'urzi yode, Raa y'ikkima suldi ñon pay a kandaane wo a siido,

suldi ñon in'ni woliyo wo ñon in ki'n woliyo ye toŋ maŋ,

kane undiyagi ñon pay a dandaane k'ume, kane ñon deero, kane ñon an d'ede urzi ki dokkiyo wo kane ñon an d'ede toogo.

Kane pay gen an ikkima Raa t'urzi k'Almasi wo a Almasi.

¹⁷ Yoŋ ede too ki poone Raa y'a okkima suldi pay gen me,

wo t'urzi yode kane suldi pay gen an d'ohire a umayan me.

¹⁸ Yoŋ eego, wo tuddi kane ñon pay ogiyo ti suma k'Isa.

Yoŋ eesiyo ki suldi pay, yode wede i-bilde ki poone wo ki daayum ti diine ñon unto,

kono y'a koone wede goole t'ekki suldi pay.

¹⁹ Derec, yo Raa batum yi dihe

suldi ñon pay adda k'addi wo a tuddi gen, a tukk'Uli toŋ injino ede pay,

²⁰ wo t'urzi yode, Raa y'a dihe suldi ñon pay y'ikkima,

ise a siido ise a kandaane ton, an di-kimo an di t'okkiye ti yode Raa.

T'urzi puuzo k'Ulí ere ibi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko geñ, Raa y'an d'ele toose.

²¹ Wo kune ton ti kaaga kun likke aa torgagi dokki ti daana Raa me. Kune don k'aduzi, kun d'ilkite kun d'ise oldiko, wo oldiko kun ti t'ize. ²² Wo anken, t'urzi k'unto k'Ulí ere ki tudde gette, Raa y'un ti'n gimo kun t'ukkiye ti yode. Y'ize inkinno kono y'un di'n t'etta daanadi kune don kamilen, daa k'oldiko munda, duwo an k'ambe sundugun k'ulsuko ye. ²³ Wo geñ i dehu kun di seeda daayum zakidi wo toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo kun gi di ledde dokki ye t'urzi Rabila Majjaanawa ere in zaapu elkisadin eego gette. Tode ere kun illiga, an di gizite a duwo adda duniya pay, wo nun Pool en n'a t'ize wede naabo kono ni kazita rabila gettiyo.

Naabo Pool a don ogiyso ti suma k'Isa

²⁴ Anken nun ulbo unse a dabarado ere n'ooniyo adda naabo ere n'isiyo a kune gette. Inkinno man adda tuddo n'a-ti dange dabar k'Almasi ere yi ni wiike n'a dabire kono tuddi te, wo to tuddi tin kane don pay ogiyso ti suma yode. ²⁵ Nun ni t'ize wede naabo ki don

pay ogiyso ti suma k'Isa, a-t'ette a naabo ere Raa y'o ele a beezo ki noogiyagun: nun n'un di kizite ono Raa pay. ²⁶ Ono geñ kane munda wede t'ume k'eesiyo ombide a don pay, wo anken Raa y'an t'iidiba ita a donzi. ²⁷ Raa y'a dihe y'an di y' kize a donzi munda wede ombide geñ, yon goole i jiiire wo laalayí baadan, Raa yi y'ize a nooga kane don pay Yawudiyagi ye. Wo kun wollo munda wede ombide geñ, yon Almasi adda k'addugun, t'urzi yode kun di zaapu elkisagun a gooliko ere ki Raa gettiyo, kune ton adda kay. ²⁸ Inkinno man kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a duwo pay. A wede tuuku ton ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono don pay, kono kane pay an t'ise don i-dirse a urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo ti Almasi. ²⁹ Geñ inkinno ni naabiya wo ni deyyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addo ti toogo.

2

¹ Inkinno man nun ni dehu kun di suune deyyiso ere zakidi ni deyyiso kono kune, kono ki don Raa a geeger Lahodise* wo kono ki don Raa baadan ongo nun batum t'edayan an ki n' wulle ye. ² Ni dehu addan i-t'one

* 2:1 2.1 Lahodise: Geeger ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus.

ti toogo, an di lekke ket-tiyo kanj soo a urzi geyyiso tuddan wo ôoniyo ti eego soodo a elkiso. Injkinno an di y' suuna munda wede ombide ki Raa me, yonj Almasi batum. ³ Laale pay wede ki suuniyo k'ono wo ti suuniyo gette, kane ombide a bey k'Almasi. ⁴ Ni raaniya injkinno kono wenda soo tonj y'un ti'n mabilda ye t'urzi k'ono donj k'a t'eese derec me. ⁵ Derec, nuñ dokki ti kune me, wo tonj elkisadó daayum ti kune, wo nuñ ulbó unse a munda wede n'ollige, kune kun sooru ki diine kanj soo wo kun seedu zakidí a urzi zaapu k'addugunj a Almasi me.

Lekkiyo ere kettiyo kanj soo ti Almasi

⁶ Kune kun umbe Isa Almasi yonj Galmeega genj, injkinno kun oziro daayum kettiyo kanj soo ti yode, ⁷ aa undumu sondayzí i ti diige, wo kun zaapo addugunj a yode aa wedusu yi zaapu boy itadí zakidí. Kun soodo daayum zakidí a urzi zaapu k'addugunj a Isa wede an unni duuye genno, wo kun rooto koduwo a Raa t'addugunj pay.

⁸ Kun koonaa mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo tonj y'un ti'n mabilda kun t'ooraa adda k'ikka ki suuniyo k'ono donj daa k'urzizanj genno ye. Suuniyo k'ono gette t'ettiyo t'urzi k'elkiyo ere ki duwo wo

t'urzi k'undiyagi donj toogo i-dokkiyo duniya genno, tode gette t'ettiyo t'urzi k'Almasi ye. ⁹ Ni rootiyo injkinno kono Almasi a tuddí ere aa ki wedusu gette, suldí donj pay adda k'adde Raa wo a tuddí genj, a tukk'Almasi tonj ede pây. ¹⁰ Wo kune munda un ki'n biite ye a urzi k'Almasi me, kono kun aa ti gitte kanj soo ti yode, yonj goole t'ekki kane donj pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo t'ekki kane donj pay an d'ede toogo.

¹¹ A lekkiyo ere kanj soo kun aa ti gitte t'Almasi gette, aakede kun uune waldú ponde, waldú ere ti bey wedusu ye, wo waldú ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Waldú gette y'un ize aame munda wede adda tuddugunj y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldíko genj, y'un ti y'udde. ¹² Kune an unni zuyye batem genj aakede an un ti'n ittiba kanj soo ti Almasi†, wo kun dibilde kanj soo pây ti yode me, kono kun umbe a toogo ere ki Raa a bilde Almasi ti diine donj unto gettiyo. ¹³ Kune ti kaaga eggunj aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizí, wo kono munda wede adda tuddugunj y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldíko genj yonj botto daa k'adfiya. Wo ankenj kune Raa y'un ti'n bilde kanj soo ti Almasi me, y'in t'ize tambobino a doopidadiñ pay ere in aa ti diipida a urzi Raa genj me. ¹⁴ Raa genj mattup ere yi-

† 2:12 2.12 Kun wollo adda mattup ki Romenj 6.4.

kaza oldfikadiñ t'inni sakiysa gette y'a-t'iiide mentú baa, tode ere adu ti kine kono a urzi k'oogoro Raa. Yi-t'iiide aame Almasi an ti y' t'ike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko. ¹⁵ Soñ undiyagi doñ an d'ede urzi ki dokkiyo wo doñ an d'ede toogo toñ, toogadañ Raa y'an ti diggite aame yoñ y'anni jiire t'urzi k'unto k'Almasi ekk'undumu geñ me, y'a ti'n wiire a daana doñ pay aakede an zidfo bulagi t'ume k'arka.

¹⁶ Injino mañ kun i oola urzi a wenda soo toñ yi dekka booro eggun a urzi k'ombo ye, ise a urzi sobo, ise a urzi laayagi, ise a urzi k'aagulu tere, ise a onniyo ere ki puukiyo toñ mañ. ¹⁷ Kane pay geñ Raa y'in elo aa undiso ki munda wede sañ a etto, wo munda wede derec ki kotto miñ, yode Almasi. ¹⁸ Kun i oola urzi a wenda soo toñ y'un ti'n dagga ye, y'a t'eesa aggagun umbo a kandaane me. Kane geñ a daana duwo an ti t'isiyo tuddañ doñ i ki koliyo tuddañ ye, wo soñ ulbañ unse an ottilso a maaleekiyagi. Kane geñ an aa seedu zakidi baadañ a munda wede y'an ettiyo aa suniye. Kane doñ injino geñ ti elkisadañ ere a urzi tudde gette, an koliyo tuddañ ki makilsa, ¹⁹ an ki dehu an ki lekke kettiyo t'Almasi ye. Ki too mañ Almasi batum yoñ

eego ki doñ pay i ziipe ad-dañ a yode, kane geñ tuddi. Kune kun suune eego gette ti modfiyo tudde pay, wo t'urzi tode okilagi ti sondayi an ti t'okkiso tudde pay kañ soo, ti d'ohire aa Raa yi dehu. Geñ injino kay ki kine doñ i ziipe addiñ a Almasi me.

Unto wo baldiya t'Almasi

²⁰ Kune t'ume kun aa ti gitte kañ soo ti Almasi geñ, aa kun t'inda ti yode, wo y'un di'n udfde ti bey k'undiyagi doñ toogo i-dokkiyo duniya me‡. Wo de ki moo me kun di lekkiyo aakede kune a bey k'undiyagi doñ i-dokkiyo duniya sey me? Kun d'oyyiso kun di daaniya ita k'urziyagi k'oogoro doñ aakede: ²¹ «Munda eñ k'ambu ye», «Munda eñ k'owwiyo ye», wo «Munda eñ ki bottiyo ye» sey me. ²² Urziyagi geñ an rootiyo ti suldi doñ sañ i-t'enjilso aame duwo an ti'n isiyo mañ. Kane geñ urziyagi k'oogoro wo dooyiso ere ettiyo t'urzi duwo danjal. ²³ Kane an un rootiyo: kun di daane urzi Raa wede kane duwo batum an ilkite, soñ kun ti-t'ise tuddugun doñ i ki koliyo tuddañ ye, wo kune batum kun dabirsa tuddugun. Derec, urziyagi pay geñ a eda duwo an t'isiyo beehiye. Ki too mañ kane ki bita, kane beehiykadañ tiñ a urzi wede tudde ti dehu danjal.

‡ 2:20 2.20 Kun wollo adda mattup ki Galat 4.3.

3

¹ Kune Raa y'un ti'n bilde t'Almasi kaŋ soo, inŋkino maŋ kun deho suldi doŋ a kandaane, a ume wede Almasi yi-guune a ammade Raa*. ² Kun d'elke ki poone a suldi doŋ a kandaane, a suldi doŋ a siido ye. ³ Derec, kun t'inda t'Almasi kaŋ soo, wo lekkiyagun ere aware Raa y'un ele gette itatú i ki t'iidiba ye botto, tod'te t'Almasi a bey Raa. ⁴ Lekkiyagun ere aware gette, un t'eliyo Almasi ki daayum. Inŋkino'ŋ aame y'iina y'an ti giza tuddi a duwo maŋ, kune toŋ Raa y'an di kiza tuddugun a duwo ti yode Almasi kaŋ soo, wo doŋ pay an di wolla daryikadi gette kune toŋ adda.

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

⁵ Inŋkino maŋ suldi doŋ pay ulpi a lekkiyagun ere a siido gette, kun ti'n adfo mendaŋ ti biza k'ulbugun me, suldi doŋ aakede: boliyo, suldi pitiŋko, ŋaapu, suldi doŋ ulpi tudde ti dehu, wo okkiso a suldi pay. Suldi doŋ kee k'okkiso eego geŋ, i t'ize loŋgayzá i jiiere Raa. ⁶ Ita k'oldiko ere inŋkino, kulkuwo Raa ti-dēegu a tukki doŋ i-ti toogiyo a yode me. ⁷ Geŋ kune toŋ kun izire inŋkino aame ti kaaga kun likke adda k'oldiko geŋ me.

⁸ Wo de ankeŋ, kane pay geŋ kun di sebbo dargun,

suldi doŋ aakede: kulkuwo, zehiso kulkuwo wo bundiko. Soŋ kaldita tudde, ise ono doŋ ki sukiyagi toŋ i k'adde ye ti bizigun me. ⁹ Kun lihite ono ti tuddugun ye, kono lekkiyo ere oldo ti naabatú pay kun t'iili, ¹⁰ wo kun t'umbe lekkiyo ere aware. Geŋ kune duwo doŋ aware, wo Raa yi naabiya daayum adda k'addugun kono kun deeye aa yode wede unni ziipe. Y'isiyo inŋkino kono kun di y' suune a ceere ki ceeriyo. ¹¹ Ankeŋ ahuntu tudde umbo a edayi me, ise eŋ Yawudiyagi, eŋ Yawudiyagi ye, ise eŋ doŋ i wilda ponde, eŋ doŋ daa waldu, ise eŋ doŋ daa suuniyadaŋ, eŋ doŋ k'ita duwo aa seydi, ise eŋ bule, eŋ bule ye toŋ maŋ, wo munda wede a di jiiere pay Almasi, yoŋ yi lekkiyo adda k'adde ki doŋ pay i ziipe addaŋ a yode.

¹² Kune Raa y'un ti'n ize doŋzi, y'unni biire wo y'unni giyye baadaŋ. Kono kamo kun iso naabo ere aakede: kun wollo sommagi duwo, kun iso beehiye, kun kili tuddugun ye, kun koona doŋ tasse wo doŋ an d'ede ombiŋe. ¹³ Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi toŋ kun soodo tuddugun, wo aame wede ti diinagun i-d'ede ono ti bakadi maŋ, an aa t'iso tambobino ti tuddaŋ me, aa Galmeega y'un t'ize tambobino a kune paŋ. ¹⁴ Wo

* 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

t'ekki suldi pay geŋ kun geyyo tuddugun. Geyyiso tod'te aa sibe wede un ti'n kettiyo kune pay biŋ biŋ.

¹⁵ Geŋ toose ere k'Almasi ti dokko biza k'ulbugun. Geŋ inŋkino Raa y'unni wiike kun di lekke pay adda toose gettiyo, kono kune tudde soo. Wo Raa kun y'elko daayum. ¹⁶ Geŋ rabila k'Almasi ti laalatú pay i lekko adda k'addugun. Kun dooyo tuddugun, kun tooko kuude ti tuddugun ti suuniyo k'ono ere pay. Kun ôoro wo kun rooto koduwo a Raa t'addugun pay t'urzi k'ôrdari don ki tamma Raa, ti ôrdari don k'ono Raa wo ti don ettiyo t'urzi k'Unde Raa. ¹⁷ Suldi don pay kun ise geŋ, ise t'urzi rootiyo k'ono ise t'urzi naabo ton man, kun iso a suma ere ki Galmeega Isa, wo t'urzi yode kun di roote koduwo a Meega Raa.

Urzi lekkiyo ere aware

¹⁸ Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuulugun ye, inŋkino beehiye aakede don i daaniya urzi Galmeega an d'isiyo.

¹⁹ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo eraygun, kun an ise baaze ye.

²⁰ Ni rootiyo a kune inŋni, kun ollo ono pay ki maawugun, geŋ munda wede Galmeega ulbi i-d'ise unŋse.

²¹ Ni rootiyo a kune maawi, inŋngun kun ti'n

kulkuwe ye, para man tuddan a rorriga.

²² Ni rootiyo a kune bulagi, kun ollo ono pay ki galmaawugun don a siido. Kun ise inŋkino aame kane a daanagun kono ulban an d'ise unŋse doo ye, wo de kun ollo onaman t'adde soo kono kun orgiso a Galmeega Isa. ²³ A naabo ere tuuku kun isiyo gette, kun ti naabo t'addugun pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a duwo ye. ²⁴ Kun ise inŋkino kono kun suune kun t'ooney munda wede Galmeega yi dehu y'un t'eley t'adda suldi don yi boohiyo a kandaane a donzi. Geŋ Galmeega wede kun i-naabiya miŋ, yon Almasi. ²⁵ Wo a wede i ki sooru ki diine ye geŋ, Raa yi-t'ela dangay a sooruzi ere ki diine ye gette, kono Raa geŋ y'inni wolliyi kine duwo pay miŋ kan soo†.

4

¹ Ni rootiyo a kune galmaawi, kun an iso beehiye a bulagugun me a urzi wede ki diine d'erec, kono kun suune kune ton un d'ede Galmeega a kandaane.

Kooke Pool wede ki dangu

² Kun soodo zakidi a urzi tondiyo Raa, adda tondiyagun kun lekko zeere wo kun rooto daayum koduwo a Raa. ³ Wo aame kun tondiyo Raa geŋ, kun tondo kono kaye pay, kono y'ay di t'hina urzi ay di

† 3:25 3.25 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17.

kizite onamí a d̄uwo, kono ay di roote munda wede ombide Raa y'a t'iid̄iba ita t'urzi k'Almasi. Geŋ kun suuno, kono ni gizite onamí, aŋken̄no nuŋ adda dan̄gay me. ⁴ In̄kino maŋ kun tondo Raa kono rabila k'Almasi te n'a ti roote kereŋ, i dehu n'a-t'ise.

⁵ Kun lekko ti suuniyo k'ono a daana doŋ i ki suune urzi k'Almasi ye me, a peedo ere tuuku kun uune a daanagun maŋ. ⁶ Ono doŋ ad̄de ti bizigun geŋ aase un̄se ti sumadizaŋ, wo kun suuno kama k'ono t'urzi wede beehiye a wede tuuku toŋ maŋ.

Toose ki Pool ere ki dan̄gu

⁷ Tisik leemad̄ey wede ki geyyiso ay naabiya kaŋ soo a urzi naabo Galmeega me, yoŋ wede naabo yi seedu zakid̄i a naabo Galmeega geŋ, rabiladó pay y'un di-t'eley. ⁸ In̄kino maŋ nuŋ ni y'agisa toc miŋ, kono y'un di kiz̄ey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tasseŋ addugun. ⁹ Yoŋ an'te ti Onezim leemad̄ey wede ki geyyiso, daayum yi seedu zakid̄i a urzi k'Almasi, yoŋ ti diinagun. Kane geŋ an un di-t'ideŋ taaya a suld̄i pay doŋ isiyo a en̄no.

¹⁰ Aristarko wede adda dan̄gay ti nuŋ eŋ y'un t'ize toose, wo Markus taasa ki Barnabas* toŋ y'un t'ize

toose p̄ây. Yode wede n'un ruute kun d'iseŋ mummino ti yode aame y'iineŋ di kune maŋ. Aame y'iida di kune maŋ, kun yi soodoy bey sire.

¹¹ Isa wede sundi soo Zistus toŋ y'un t'ize toose p̄ây. Ti diine Yawudiyagi doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, kane ađo geŋno dan̄jal i naabiya ti nuuno a urzi Moziko Raa me. T'urzi kane geŋ ni d'uune toogo baadaŋ.

¹² Epapiras wede naabo k'Isa Almasi yode toŋ ti di kune, y'un t'ize toose p̄ây. Adda tondiyad̄i ere kono kune gette, yoŋ daayum wehini yi k'ormiyo ye. Yi ton̄diyo Raa kono kun di seeda zakid̄i, kun t'isa doŋ i-dirse a urzi k'Almasi, wo doŋ iyye aase suld̄i doŋ pay aa Raa addi i dehu. ¹³ Nuŋ batum ni wulle t'edayó y'oofibe yeebad̄i baadaŋ kono kune, kono doŋ geeger Lahodise wo kono doŋ geeger Irapoli† p̄ây geŋ me. ¹⁴ Lik wede ki geyyiso yoŋ wede daawiya, kane ti Demas toŋ, an un t'ize toose p̄ây.

¹⁵ Kun an t'iso toose a zemba doŋ ki Lahodise, ti teema Nempa wo doŋ ogiyo ti suma k'Isa adda boytú toŋ, kun an t'iso toose p̄ây. ¹⁶ Aame mattup ere n'un raaniya ette kun ti girey maŋ, kun an t'agiboy a doŋ ogiyo ti suma k'Isa a La-

* **4:10** 4.10 Markus taasa ki Barnabas: I-kaza Markus geŋ miŋ ulo leema meegi Barnabas koo, ulo ki teema mekki Barnabas koo maŋ, daa suuniyo. † **4:13** 4.13 Lahodise ti Irapoli: Kane geŋ sirwaŋ pay geegiryagi ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus.

hodise, an di-garey kay. Wo zemba don a Lahodise toŋ mattup ere n'an riije gette an un d'eloy, kune toŋ kun di-garoy kay. ¹⁷ Anken kun i-ti rooto a Arsip geŋ y'a soodo zakidi a naabo ere an i ele a urzi Galmeega gette, y'a ti-dango ti beehiye.

¹⁸ Kun wollo ume ki toose ki nuŋ Pool en, i riije nuŋ batum ti beezó. Un dande ye nuŋ adda dangay me.

Geŋ beeko Raa ti koona eggun.

Mattup ere ki poone Pool yi riinje a donj a Tessaloni

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riinje a donj i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Tessaloni tod'te geeger ki siido Girek, a biza bar ki Mediterane. Pool genj ti lanjayi Silas ti poone an iide ki Tessaloni me, an an di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi. Donj baadan a Tessaloni genj an d'umbe urzi k'Almasi. Wo de k'ita manj donj miibi ti diine Yawudiyagi an iide'nj an an t'eelite ono a kane donj Tessaloni, kono an di-tooge k'ollige k'ono Pool ti Silas me. (Naabo donj zina 17.1-10)

Sanj manj Pool y'a igibe Timote y'a ti'n wollo zemba ki Tessaloni genj, lekkiyadan mummino koo manj? Aame Timote y'iide wo yi-gime manj, yi di t'iide taaya a Pool y'ede, an seedu daayum zakidi a urzi k'Isa me, wo de donj ongonj ti diinayan an di-toogiyo ki naabo k'ombo bizan me. Wo kane an'de, kama k'Isa gopponj an niiba manj, a t'isa ki bita. Wo donj ongonj eedan a digge kono maawanj ti lanziyaganj baadan an t'inda, wo Isa yi ki kama ye botto. Kono

kamo Pool y'an di riinje mattup kono an t'eele toogo, wo y'an di ruute sonj mummino me kama k'Almasi t'isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanjiya nunj Pool ti Silas wo Timote, a kune donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune donj ki Meega Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. Genj beeko ti toose ki Raa i koono eggunj.

Lekkiyo wo zaapu k'adde a Isa ki donj Tessaloni

² Adda tondiyo Raa ere kaye ay tondiyo gette, daayum ay rootiyo koduwo a Raa kono kune pay wo sundugunj ay gi-di seddiyo ye. ³ Adda tondiyadey a daana Meeginj Raa gette, kaye'nj ay elkiyo daayum a kune, a naabagunj ere a urzi zaapu k'addugunj a Isa, a lekkiyagunj ere kun geyyiso Raa t'adde soo, wo a zaapu k'elkisagunj a Galmeeginj Isa Almasi ere kun seedu zakidi bini dangu. ⁴ Zemba ki nunj, kaye ay suune Raa y'unni giyye, y'unni biire kun t'ize donj ki yode. ⁵ Munda genj ay yi suune kono Rabila Majjaanawa k'Isa ere ay un gizite gette, tod' t'iina di kune t'urzi k'ono donj udfde ti bizey danjal ye, wo sonj ti toogo ti noogiyo k'Unde Kamilenj, wo ay zuune adda k'addey ono donj ay gizite genj kane derec. Injino kun suune lekkiyo ere kaye ay likke

a diine kune gette, tod'te un d'ize beehiye a kune. ⁶ Kune kun t'ize don umbe zina kaye wo ki Galmeega. Adda dabar baadan ton ono Raa kun di'n ziida t'unjswu ere ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen*. ⁷ Injkinon man kune lekkiyagun ti konso aa urzi a kane don pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi gen, an di wolle an d'ozire eego. ⁸ Ono Galmeega gen ti di kune i-tiipe adda siido Maseduwan ti Akayi fanjal ye, wo son rabila ere a urzi zaapu k'addugun a Raa gette i-tiipe a ume tuuku ton man, injkino i ki dehu ay ki roote munda ye baa a urzi zaapu k'addugun me. ⁹ Duwo pay an towwo taaya a tukki kaye an'de, mummino a ettiyadey ere di kune gette kun ayni ziida me, wo mummino kun di-gime ki tukki Raa me. Urzi longayi kun d'iili, kun di daaniya Raa ki kotto zeere kono kun i di naabe, ¹⁰ wo kun di delle Uli Isa y'a kimo ti kandaane. Yo Ulo gen Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto, wo yon y'in di'n utta ti booro Raa ere aana.

2

Naabo ki Pool a geeger Tessaloni

¹ Zamba ki nun, kune batum kun suune beehiye ettiyadey di kune gette ki bita ye. ² Son kun suune ki

poone ay d'aaney di kune gen, adda geeger ki Pilip gette an ay di'n dibire wo an ay di'n gildite. Wo de san Raa y'ay d'eele toogo ay un di gizite daa k'orgiso urzi Rabila Majjaanawa adda dabar ere baadan gettiyo ton man*. ³ Rabila Majjaanawa ere ay kazita a duwo ette, tod'te ita k'ono don butte ye, elkisadey oldo ye, wo ay ki dehu duwo ay gi di'n mabilde ti metinko ye. ⁴ Wo de ki kotto man, kaye Raa y'ay ti'n niime, y'ay di'n wulle don aane i-tise naabadi, man y'ay d'ele a beezey naabo ay di kizite Rabila Majjaanawa. Anken ono don ay kazita en, ay k'okkime onamey kono duwo ulban an ki d'ise unse do ye, wo de ay kazita kono ulbe i-d'ise unse a Raa, yode wede i suune ono k'addey. ⁵ Gen injkino kun suune beehiye, pidipidifin kaye ono don ki mabilsa duwo ulban an d'ise unse ay ki gizite ye, pidipidifin t'urzi k'onamey ay ki dihe ye ay t'oone munda ti beygun me, ono don ay rootiyo en Raa ton yi wolliyo wo y'ollige. ⁶ Kaye ay ize injkino kono ay ki dehu wenda y'ay gi di'n t'imme ye, ise kune, ise wede doolo ton man. ⁷ Ki too man kaye don zina k'Almasi gen, ay d'ede urzi ay un di'n dokke ki toogo. Wo de kaye a diinagun gen, ay ti t'isse tud-

* **1:6** 1.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 17.4-9.

wollo adda mattup ki Naabo don zina 16.19-24; 17.1-9.

* **2:2** 2.2 Kun

dey poyoyo aakede erewo ti boohiyo inñitú a gulbatú. ⁸ Kaye ay unni giyye baadan gen, ay di dihe ay un kizite Rabila Majjaanawa ki Raa danjal ye, wo de ise k'unto ton ay di-t'inda kono kune me. Derec, geyyisadey a tukki kune gette baadan a jire! ⁹ Zamba ki nun, kun suune naabo ere ay y'iidi yeebadey diddo onnu ay d'urme gette, kono ay ki dehu a wenda soo ton ti dinagun ay yi-ki t'ele attidi ye, wo gen inkino ay un gizite Rabila Majjaanawa ki Raa te.

¹⁰ Kune kun wulle wo Raa ton yi wulle, sooruzey a daana kune don i ziipe addugun a Isa gette tod'te kamilen, ki diine wo wenda yi k'ambe sundey k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun suune, aame kaye a diinagun gen, ay likke ti wede tuuku ton aa lekkiyo meege t'inñizi. ¹² Kaye ay un d'eele kooke, kun d'uune toogo wo ay di gid'dima ay un ti'n ziipe urzi kono kun di lekke lekkiyo ere aa Raa yi dehu, yon y'unni waaku kun di lekkey adda daryika ki Mozikadi.

¹³ Kaye daayum ay roote koduwo a Raa ki munda soo sey: Aame ay un gizite ono Raa gen, kun d'illiga wo kun d'umbe, kun k'ilke ye en ono don tudde me, wo de kun ilke'n kane ono Raa derec. Kane ono gen an di naabiya

adda k'adde kune don i ziipe addugun a Isa. ¹⁴ Gen zamba ki nun, kune kun diine ita don ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide, kane an lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. Kune'n don siidagun batum an un di'n dibire, aakede Yawudiyagi an dibire don ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide†. ¹⁵ Kane Yawudiyagi genno batum iide Galmeega Isa ti nebiyagi me, wo kaye ton an ay di'n dibire‡. Raa gen ulbi i-k'isiyo unse ye ti kane me, kane adu ki duwo pay. ¹⁶ Kane an ay t'eegirso ay di kizite a kane don Yawudiyagi ye ono don an t'oone uttiyo me. An isiyo inkino gen, an a-ti kummiyo oldikadan ekk'oldiko maawan ere daayum an ize, wo de kane gen an a-ti dinge ti kulkuwo Raa a eedan§.

Pool yi dehu y'a kime ki Tessaloni

¹⁷ Zamba ki nun, anken kaye ay ti lid'do ti tuddugun k'onniyto miibi, derec ki tudde kine dokki wo biza k'ulbin kan soo. Kaye ay d'ede mosogo baadan ki kune, ay dehu urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey. ¹⁸ Kono kamo ay dehu ay di kime di kune, wo nun Pool en n'a dihe tan baadan n'a ette, wo de Meeda sitandani t'ay t'iigire. ¹⁹ A

† 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 17.5-6. ‡ 2:15 2.15 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 9.23,29; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13;

18.12. § 2:16 2.16 Kulkuwo Raa a eedan; Kun wollo adda mattup ki Romen 11.1-12, ume wede Pool yi rootiyo yi zuune adda k'addi zembadi Yawudiyagi gen Raa y'an utta.

kama ki Galmeegiŋ Isa Almasi geŋ, ki kotto zaapu k'elkisadey, unŋuwadey wo kadumul ay kiley tuddey tiŋ kune a daanadi me. ²⁰ Eyye, t'urzi kune ay t'oona tamma, wo ulbey aasa unŋe.

3

Agisa Timote ki Tessaloni

¹ Kaye ay ki d'iine ombiŋe ye daa k'ollige rabilaguŋ me. Inŋkino maŋ ay d'ilke, beehiye ay di lekke siidey a geeger k'Aten* te. ² Wo kaye ay un d'igibe leemadey Timote, yoŋ wede yi naabiya ki Raa ti kaye kaŋ soo a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Almasi. Ay un y'igibe kono y'un t'eeley kooke wo kun t'ooney toogo a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa me. ³ Inŋkino maŋ ti diinaguŋ wenda soo toŋ yi t'ooro ye ti dabar ere ankenŋo ette, kono kune batum kuŋ suune beehiye, dabar gette a-t'ette a munda wede Raa yi dehu y'aase a tukki kine. ⁴ Aame kaye di kune geŋ ay un di ruute ki poone, ay'de: «Kine in t'oona dabar baadaŋ.» Wo geŋ inŋkino kun suune, dabar gette t'a iina. ⁵ Kono kamo ni k'iine ombiŋe ye n'a delle me, inŋkino n'a t'igibe Timote y'a sedfo mekk'ono a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa. N'ize inŋkino n'orgiso, koo Meeda siitandani t'unni naamey daggiya koo maŋ,

geŋ oodibe yeebadey a urzi kazita k'ono Raa di kune gette a ki t'ise ki bita ye.

Kooke a nuuge doŋ Tessaloni

⁶ Wo de anken Timote ti di kune yi-gimo†, y'ay d'iido ti rabila majjaanawa a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa ti geyyiso ere un d'ede a diinaguŋ te. Yoŋ y'ay ruute kune toŋ kun elkiyo daayum a kaye me, kun dehu kun ay ti'n wolle sey aa kaye toŋ ay dehu ay un ti'n wolle kay. ⁷ Inŋkino maŋ zemba ki nuŋ, adda k'ulbe k'oodiyo baadaŋ ti dabar ere a eedey gette, kaye ay d'uune toogo t'urzi zaapu k'adduguŋ a Isa geŋ me. ⁸ Wo anken kaye toŋ addey i t'udige, kono kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega me. ⁹ Kune a daana Raa addey kun ay ti'n uune t'unŋuwo, wo kono kune geŋ ay di roote koduwo a Raa kaŋ mummino toŋ ay ki suune ye. ¹⁰ Didfo, onnu ay koddime tondiyo Raa kono y'ay di t'ihina urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey, wo munda wede a biite a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa geŋ ay un ti y' dangey.

¹¹ Inŋkino kaye ay tondiyo Meegiŋ Raa batum ti Galmeegiŋ Isa, an ay di-t'ihina urzi wede ay d'etta di kune. ¹² Wo soŋ geyyiso ere un d'ede ti tudduguŋ wo ki doŋ pay gette, Galmeega

* **3:1** 3.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 17.15-16. † **3:6** 3.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 18.5: Pool yi riije mattup ette aame yoŋ a geeger ki Korent.

y'un t'aagal k'aagulu, tod'te aakede geyyiso ere kaye batum ay d'ede a tukki kune. ¹³ Geŋ Galmeega y'un elo toogo a biza k'ulbuguŋ, iŋkino a onniyo ere Galmeegiŋ Isa y'aana ti doŋzi pay gette, kune a daana Meegiŋ Raa ooyiso kese a yode, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa.

4

Lekkiyo ere aa Raa yi dehu

¹ Iŋkino ki daŋgu zamba ki nuŋ, kune'ŋ an unni du- uye mummino kun di lekke a urzi wede Raa ulbi i- d'ise uŋse me, wo d'erec kun sooru miŋ a urzutú. Wo de ankenno ay un obe bey wo ay un d'eelo kooke a munda wede kun d'ise ti suma Galmeega Isa, geŋ lekkiyaguŋ gette un d'odo t'iŋkino. ² Kune kun'ni su- une ono doŋ ay un ruute, kane geŋ Galmeega Isa y'a ruute.

³ Enno munda wede Raa yi dehu me: Kun lekko doŋ ooyiso kese a Raa, kun ooli tudduguŋ a urzi boliyo ye.

⁴ Wede tuuku toŋ ti diinaguŋ yi suuno seedu tuddi*, y'a lekko ooyiso kese a Raa wo duwo an i di t'ele suma. ⁵ Y'a k'ooli tuddi ki naapu a suldi doŋ ulpi tudde ti

dehu geŋno ye, aakede doŋ i ki suune Raa soo daŋŋal ye ge d'isiyo. ⁶ A urzi suldi geŋ, wede tuuku toŋ yi isa ulsu a leemadi ye wo yi ti y' mabilda yi deha eddi ye, ise erewo toŋ iŋkino. A wede y'isiyo iŋkino geŋ i-ti dooza Galmeega ti siidi, ono eŋ ay un ti'n ruute wo ay un ti'n doolo sey. ⁷ Kine Raa y'inni wiike in gi di lekke a urzi pitiŋko dehu tudde ye, wo de y'inni wiike in di lekke doŋ ooyiso kese a yode. ⁸ Kono kamo, wede y'a ti doopide a suldi doŋ ay un ruute kun d'ise geŋno maŋ, yi koogire wedusu ye, yi koogire Raa wede un ele Unde Kamileŋ.

⁹ A urzi geyyiso tudde aakede zamba geŋ, i k'ise ye baa ay un di raane sey me, kono kune batum Raa y'un ti'n duuye a urzi geyyiso tud- duguŋ me. ¹⁰ Geyyiso tiŋ, tod'te ere un d'ede a tukki zamba doŋ pay i ziipe addaŋ a Isa a siido Maseduwan pay gettiyo. Wo de zamba ki nuŋ, kaye ay un t'ele kooke ay t'eese un d'odo t'iŋkino.

¹¹ Kun deho lekkiyo ere ti toose ti duwo, kun wollo naabaguŋ, wo k'ombaguŋ kun naabo ti beyguŋ, geŋ kun iso aakede ay un ruute kun d'ise. ¹² Kun iza iŋkino maŋ, lekkiyaguŋ t'a koonaa beehiye a daana doŋ i ki

* **4:4** 4.4 Tuddi: Ono doŋ i rootiyo «tuddi» geŋ, t'ono Girek «umpo». Ono doŋ Pool yi ruute «umpo» geŋ, doŋ ongoŋ an elkiyo i-kaza «tudde», wo doŋ soŋ an elkiyo i-kaza «erewo». Iŋkino maŋ kane doŋ elkiyo «erowo» geŋ an di riine, an'de: «Wede tuuku toŋ ti diinaguŋ yi suuno beeriyo k'erewo, an di lekko ooyiso kese a Raa geŋ duwo an an t'ele suma.»

ziipe addaṅ a Isa ye me, wo kune toṅ kun ki tonda munda ti bey wenda ye.

Bald'iya ki d'oj i t'inda

¹³ Zemba ki nuṅ, ay dehu ay un di roote a urzi d'oj i t'inda, kono kun ki-t'ise som-magi dondoṅ ye, aakede d'oj i ki zaapu elkisadaṅ a Isa ye. ¹⁴ Derec, kine in umbe Isa y'inda wo yi bilde ti diine d'oj unto. Geṅ in'kino kay kane d'oj i ziipe addaṅ a Isa wo an t'inda geṅ, Raa y'a ti'n balda wo y'a ti'n t'okkiya kaṅ soo t'Isa a sirpadi.

¹⁵ Kun ollo, ay un rootiyo eṅ ono Galmeega yi ruute: Onniyo ere Galmeega yi kimo gette, kine d'oj i ziipe addiṅ a Isa i lekkiyo zeere botto geṅ, in k'ooguma ye ki d'aana kane d'oj i ziipe addaṅ a Isa i t'inda me. ¹⁶ Aame geṅ duwo an d'olliga d'olle, tod'te golla ki goole maaleekiyagi yi baahu parre Raa. In'kino yode Galmeega Isa batum y'a deego ti kandaane. Wo kane d'oj i ziipe addaṅ a Almasi wo i t'inda geṅ, an di-balda ki poone. ¹⁷ Saṅ maṅ, kine d'oj i lekkiyo zeere botto geṅ, in d'eṅgila k'awwa ti kane kaṅ soo ekki dondari, k'okkime Galmeega a kandaane. Geṅ in'kino, in di lekkey ti Galmeega ki daayum. ¹⁸ In'kino maṅ kun elo kooke ti tuddugun t'urzi dooyiso ette.

5

Onniyo kama Galmeega

¹ Zemba ki nuṅ, i k'ise ye ay un di raaje a urzi k'onniyo, ise a urzi peedo ere suldi pay geṅ an d'aana me. ² Kune batum kun suune adda k'addugun: Onniyo ere ki Galmeega y'a kimo gette, t'aana aa wede k'oogire y'ettiyo a diddo, wenda soo toṅ umbo a suuna me. ³ Aame duwo an iisa rootiso: «An'kenno kine adda toose, munda k'orgiso umbo baa» maṅ, in'kino a kaamiki geṅ miṅ dabar baadaṅ t'a deega eedaṅ. Geṅ dabar gette t'aana a kaamiki, aakede kakkisa k'erewo addutu i t'umbe k'ehiyo, wenda soo toṅ umbo a t'alda me. ⁴ Wo de zemba ki nuṅ, kune adda zimolo ye kono onniyo gette t'un di'n kiira sutte aa wede k'oogire me. ⁵ Kune d'oj ki toore Raa, lekkiyagun aa a onnu. Kine ki diddo ye, ki zimolo ye. ⁶ In'kino maṅ in t'udige ye aa kane d'oj ongo me, wo de in lekko zeere, tuddin in ti soodo. ⁷ Kane d'oj i moone geṅ an moone a diddo, wo d'oj i sobo toote i ceeriyo eedaṅ geṅ an sobo a diddo*. ⁸ Wo de kine d'oj lekkiyadin aa a onnu geṅ, tuddin in ti soodo. In lekko a urzi zaapu k'addiṅ a Isa wo ti geyyiso tuddin, kane geṅ a kine aakede asigursu yi t'usse saapa. Wo in zaapu

* **5:7** 5.7 An sobo a diddo: Ti kaaga geṅ a siido Gires kane d'oj Yawudiyagi ye an sobo toote a diddo, wo di kine in'kino ye, d'oj an sobo a onnu wo a diddo pay.

elkisadin a Raa wede yi'n utte kono zaapu k'elkiso gette, tod'te aakede asigursu yi t'usse kakkile maala.

⁹ Kine Raa yi dihe y'inni wiike toc min y'a ki dekka booro eedin ye, wo de y'inni wiike kono in t'ooney uttiyo t'urzi Galmeegin Isa Almasi. ¹⁰ Isa y'inda kono kine, inkinno a kamadi gette ise kine in lekkiyo zeere, ise in t'inda ton man, in lekkiyo kettiyo kan soo ti yode. ¹¹ Inkinno man kun elo kooke wo kun noogo tudugun kono kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo ni suune naabo gette kun isiyo too.

Toose ti kooke wede ki dangu

¹² Zamba ki nun, ay un di roote'n, kun an ottilo a don oodibe yebadan a naabo ere a diinagan, kane don Galmeega y'an ele urzi an un di'n dokkiyo wo an un di'n aapudu gen me. ¹³ Kono naabo ere an isiyo a kune gette, kun an ottilo baadan wo kun'ni geyyo. Kun lekko ti toose ti tudugun.

¹⁴ Zamba ki nun, ay un t'eele kooke, ay t'eeese'n: Don golguwo kun aapan, don an d'ede orgiso addan kun an eelo kooke, kun noogo don weedayan umbo wo kun lekko t'ombine ti duwo pay. ¹⁵ Kun koonamentikagi, wenda soo ton a bakadi yi-kima ulsuko t'ulsuko ye, wo kun deho

daayum isiyo beehiyko ti tudugun wo ti duwo pay.

¹⁶ Kun lekko daayum t'unjuwo, ¹⁷ kun tondo Raa daa puukiyo, ¹⁸ aame ize munda tuuku ton man, kun rooto koduwo a Raa. Genno suldi don Raa yi dehu kun d'ise a urzi lekkiyagan ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi te.

¹⁹ Kun i t'eegire ye a naabo k'Unde Kamilen te. ²⁰ Kun'ni kiigira ye ono don Raa y'agisa zamba an un di rootiyo gen me, ²¹ wo de ono gen kun ti'n wollo pay: Don beehiye kun di zaapo addugun, ²² wo kun ti ledfo t'ita suldi don ulpi tuuku ton man.

²³ Gen Raa wede i d'eliyo toose gen, yode batum y'un ti'n iso don ooyiso kese a yode a urzi lekkiyagan ere pay gette, y'unni boho pay, yi boho tudugun, undugun, wo biza k'ulbugun. Inkinno man a onniyo ere Galmeegin Isa Almasi yi kimo gette, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa. ²⁴ Raa wede unni waaku gen, yon yi seedu zakidi a munda wede yi rootiyo y'aasa me, gen yi t'isa suldi gen me.

²⁵ Zamba ki nun, kun tondo Raa kay kono kaye me. ²⁶ A zamba pay kun an t'iso toose kan bey sire sire aa zamba. ²⁷ Wo anken kun ollo, n'un di rooto ti suma Galmeega, mattup ette kun an ti-garoy a zamba pay.

28 Geŋ beeko ki Galmeegin
Isa Almasi ti koonā eggūŋ.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riñe a ñoñ a Tessaloni

*Enj urzi k'ono ñoñ kun
t'oono adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riñe a ñoñ i ziipe addaŋ a Isa a geeger Tessaloni. Adda mattup ette y'an di ñuule sey a urzi kama k'Almasi, wo y'ede suldiñ ede a aana, ki poone onniyo kamadi t'a aana geñ me.

Ñoñ ongoñ adda geeger gette an rootiyo Almasi yigimo baa, wo ñoñ ongo ti diinayan an d'eesiyo: «Almasi botto yi ki gimo ye, wo ñe onniyo kamadi goppon.» Kane ñoñ i ruute onniyo kamadi goppon geñ, an ditoojiyo ki naabo me wo an di rootiyo, an'de: «An niiba mañ a t'isa ki bita.» Wo ñe an t'ettiyo ombo ki di ñoñ i naabiya. Kono kamo Pool y'an riñe kono y'an di kize wede tuuku toñ y'a oomi ti ranñadi. Wo y'an ruute soñ an a seeda zakidi aame an iina dabar toñ mañ, wo an d'ise daayum beehiyko ti tuddan me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuñ Pool ti Silas wo Timote, a kune ñoñ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune ñoñ ki Meegin

Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. ² Geñ beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

Booro ere a onniyo k'ita

³ Zemba ki nuñ, i dehu ay di roote daayum koduwo a Raa kono kune geñ me. Eyye geñ a urzutú ay di roote koduwo a Raa me, kono urzi zaapu k'addugun a Isa geñ yi ñeeriyo ki ñeeriyo, wo geyyiso ere un d'ede ti tuddugun gette t'aagulu k'aagulu. ⁴ Kono kamo kaye ulbey ay d'isiyo unse, sundugun ay gi di seddiyo ye a diine ñoñ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa, kono kun seedu zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kun d'ombiñe a dabar ere ñuwo an unni dabirsa wo ti suldi ñoñ onne un ettiyo geñ me.

⁵ Kane suldi geñ i-kaza Raa yi ñekkiyo booro ere ki diine, wo t'urzi kane geñ kun t'isa ñoñ iide kun t'etta ki Moziko Raa. Kono tode gettiyo kun dabirsa me. ⁶ Derec Raa yoñ ki diine, kane ñoñ un oodibe yeebagun geñ sañ Raa y'an d'oodiba yeebadan kay. ⁷ Wo a kune ñoñ oodibe yeebagun geñ, sañ kun t'oono puukiyo ti kaye. Geñ aasa a onniyo ere Galmeega Isa yi-kimo ti kandaane ti maaleekiyagi ñoñ toogo, y'a kiza tuddi a ñuwo pay. ⁸ Y'etto ti uwo bila bila, kono y'an ti-dooza a kane ñoñ i ti toojiyo ki suuniyo Raa wo ki sooru ekk'ono ñoñ ki Rabila Majjaanawa

ki Galmeegin Isa gen me*.
 9 Kane gen dangayadan Galmeega y'anni dagga ki daayum, dokki ti daanadi wo dokki ti toogo daryikadi†.
 10 Gen aasa a onniyo ere Galmeega yi-kimo, injino man kane donzi an di y' t'imma, wo don pay i ziipe addan a yode gen an di seeda giggiran k'unusuwo. Kune pay addaga ti kane, kono kun umbe a ono don ay un gizite.

11 Kono kamo ay tondiyo Raa daa puukiyo kono kune gen me. Ay tondiyo Raazin y'un di'n ise don iide a urzi lekkiyo ere y'unni wiike. Ay tondiyo Raa sey, t'urzi toogadi y'un di'n nooge k'isiyo suldi don pay beehiye kun dehu kun d'ise, kono kun ziipe addugun a Isa. 12 Injino t'urzi kune, duwo an t'imma suma ki Galmeegin Isa, wo yode ton y'un di'n t'imma kay. Suldi pay gen aasa t'urzi beeko Raazin wo ti Galmeegin Isa Almasi.

2

Munda wede ki poone etto t'onniyo kama Galmeega

1 Zamba ki nun, a urzi kama Galmeegin Isa Almasi wo ti ogiysadin ere kan soo a daanadi gette, ay un di rooto: 2 Aame wenda y'un ruuta onniyo Galmeega y'a kimo gette t'iina baa man, gen kesiko eggun ti dagga ye

wo kun addira ye. Aame yi ruuta ono en don Raa y'igibo, ise ono en ettiyo ti bize kaye, ise ono en ettiyo t'urzi mattup ere kaye gi riine ton man, onami kun amba ye. 3 Kun i oola urzi a wenda soo ton y'un ti'n mabilda ye t'urzi tuuku ton man. I dehu don baadan Raa an di y' kiigira doo min, san onniyo gette t'a aana kollo, wo son Goole doopide k'oogoro Raa gen tuddi y'a ti kiza do, yon wede Raa y'a yi dagga adda dabar ere ki daayum gen me. 4 Yon gen y'a-tooga, y'a ti-kila tuddi t'ekki suldi pay don duwo an ottilso wo an elkiyo raazan gen me. Injino y'a t'etta k'adda Boy Raa, y'a-koona addaga y'a t'eesa yode batum min Raa*.

5 Un dunde ko, suldi don n'un ruute aame nun di kune botto gen me? 6 Wo ankenno, kun suune munda wede i ti y' seedu Goole doopide k'oogoro Raa me. Injino yi kiza tuddi a duwo pay gen a onniyo ere Raa yi dehu danjal. 7 Toogo ere kan ombide i dokkiyo duwo an a di doopide oogoro Raa gette, ankenno ti naabiya adda duniya me. Wo de aame munda wede i ti seedu toogo gette Raa yi y'irga man, tod' ti ki naaba kan ombide ye baa. 8 Injino man, san Goole doopide k'oogoro Raa gen y'a kiza

* 1:8 1.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.15. † 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 2.10,19,21. * 2:4 2.4 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 11.36 wo Ezekiel 28.2.

tuddí, wo Galmeega Isa yigimo mañ, y'a yi t'ída ti maaye wede adfa ti bizí, y'a ti y' ñiida ti toogadí†. 9 Aame Goole doopide k'oogoro Raa y'etto ti toogo ere ki Meeda siitandani geñ, y'aasa ita suldí d'ofñ tuuku toñ mañ i-kaza yoñ toogo, suldí k'armika, wo ti suldí d'ofñ i ceeriyo eego ki daggiya duwo‡. 10 T'urzi suldí d'ofñ ulpi tuuku toñ mañ geñ, y'a mabilda kane d'ofñ i t'umbe urzi daggiya geñño. Kane an daggiya kono an k'umbe ye, wo an ki ti giyye ye d'erec ki Raa ere t'an di'n utte gette. 11 Kono kamo Raa y'an d'agisa toogo ere ki daggiya ti di rooniiso addañ, an d'ambu a suldí d'ofñ ki lohito k'ono geñño. 12 Injino mañ kane d'ofñ pay i k'umbe a ono d'ofñ d'erec ki Raa ye, wo ulbañ an isiyo unje k'isiyo munda wede ki diine ye geñ, Raa y'a dekka booro eedañ.

Seedu zakidí a urzi zaapu k'adde a Isa

13 Zemba ki nuñ, kune d'ofñ Galmeega yi giyye, i dehu kaye ay di roote koduwo daayum a Raa kono kune geñ me. Ay isiyo injino kono kune Raa y'unni biire t'ume k'eesiyo duniya too§, kono kun d'utte t'urzi naabo k'Unde Kamilenñ t'un di'n ooyiso kese a Raa, wo t'urzi

zaapu k'addugun a d'erec ki Raa. 14 Geñ a suldí geñño Raa y'unni wiike t'urzi Rabila Majjaanawa ere ay un gizite te, kono yi dihe kun t'ooney gooliko ti Galmeegin Isa Almasi. 15 Injino mañ zemba ki nuñ, kun soodo zakidí wo kun ti booho beehiye dooyiso ere ay unni du-uye gette, ise kañ bizey, ise t'urzi mattup toñ mañ.

16 Geñ Meegin Raa y'inni giyye, wo t'urzi beekadí y'in ti'n selliyo ki daayum wo in zaapu elkisadin ekki munda wede beehiye. Injino ay ton-diyo yode Raa ti Galmeegin Isa Almasi batum, 17 kono an un ti'n selle wo an un t'eele toogo kun d'ise daayum beehiye ise t'urzi naabo, ise t'urzi k'ono bizigun toñ mañ.

3

Kooke a urzi ton-diyo Raa

1 Injino ki dangu zemba ki nuñ, kun tondo Raa kono kaye, kono ono Galmeega a-teepe kesiko wo d'ofñ pay an di y' t'imme aakede a ize di kune. 2 Kun tondo soñ kono Raa y'ay ti'n ledde ti d'ofñ ulpi wo bundidí an ay ki d'ise ulsu ye. Derec, d'ofñ baadañ an ki ziipe addañ a Isa ye.

3 Wo de yo Galmeega yi seedu zakidí a munda wede yi ruute y'aasa me, y'un t'ela toogo a urzi zaapu

† 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.4. ‡ 2:9 2.9 Kun wollo adda

mattup ki Matiye 24.24. § 2:13 2.13 T'ume k'eesiyo duniya too: Adda Mattupiyagi k'ono Raa ti kaaga an riine ti bey geñ, d'ofñ ongon an'de: «Kune Raa y'unni biire d'ofñ ki poone i ziipe addañ a Isa kono kun d'utte...»

k'addugun a Isa wo y'un di'n booha kun ki t'oorā bey Mohita k'oldfiko ye*. 4 T'urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo ti Galmeega gette, ay su-une adda k'addey munda soo kono kune me: Munda wede ay un rootiyo kun d'ise gen kun di y'isiyo, wo kun d'isiyo inkinō ki d'aanagun.

5 Gen Galmeega yi dokko biza k'ulbugun kono kun di geyye Raa, wo kun di seeda zakidi aa ki Almasi y'a ziida zakidi bini dangū.

Kooke a urzi naabo

6 Zemba ki nun, ay un rootiyo ti suma Galmeega Isa Almasi munda wede kun d'ise'n: Kun ti ledfo dokki ti zemba don pay i ziipe addan a Isa kane gulgagi gen me, wo sooruzan a ki t'ettiyo ye a urzi dooyiso ere ay unni duuye te. 7 Kune batum kun suune beehiye mummino kun di dooze urzi lekkiyadey me. Aame kaye di kune gen, ay ki likko lekkiyo ere ki don golguwo ye. 8 Kaye k'ombadey ay ki tunde bey wenda ye. Wo de ay d'iyye oofibe yeebe ti ormiyo naabo onnu didfo ton man, kono ay ki dihe ye ay i t'ele attidi a wenda soo ton ti diinagun me†.

9 Derec, ay d'ede urzi kun ay di'n nooge, wo de ay niibe ti beezey kono kun di wolle urzizey wo kun di dooze. 10 Gen inkinō, aame

kaye di kune gen ay un di ruute munda wede kun d'ise, ay'de: «Wede yi ki dehu yi ki naabe ye man, ombo ton kun i-t'ele ye‡.»

11 Ay rootiyo inkinō kono ay ollige rabilagun, don ongon ti diinagun kane gulgagi, ita naabadan umbo wo an t'eliyo eedan ki lattiya naabo duwo. 12 A kane don inkinō gen, ti suma Galmeegin Isa Almasi ay an t'eele kooke, wo ay an di roote munda wede an d'ise me: Kane batum an naabo t'adde soo k'ombo biza gen me.

13 Wo zemba ki nun, kune'n kun iso beehiyo daayum kun t'orme ye. 14 Aame wede yi tuuga k'ollige k'ono don ay riine adda mattup ettiyo man, kun an yi kaza a zemba wo kun di ledfo ti tuddi me, kono yi seeda sukiyagi. 15 Yon gen kun yi wolle aa adu ye, wo de kun y'aapa aakede kun aapudu leema.

Toose ere ki dangū

16 Gen Galmeega i d'eliyo toose, yode batum y'un elo toose daayum t'urzi tuuku ton man, wo yi koonā ti kune pay.

17 Ono don ki toose en, i raaniya nun Pool batum ti beezó. Gen inkinō n'a-ti raaniya sundó, a mattupiyagó don pay ni raaniya me. 18 Gen beeko ki Galmeegin Isa Almasi ti koonā eggun pay.

* 3:3 3.3 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.13 wo Zan 17.15. † 3:8 3.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 20.34 wo 1 Tessaloni 2.9. ‡ 3:10 3.10 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.11.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a Timote

*Enj urzi k'ono don kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki poone Pool yi riije a Timote. Pool y'iide kazita Rabila Majjaanawa ki Listire, geeger ere Timote yi-lekkiyo. Aame y'illiga Rabila Majjaanawa k'Isa Pool yi kazita gettiyo man, y'a umbe a ono genno. Injino an d'izirte ti yode wo an di niibe ton kan soo.

Pool gen, aame yi ollige don i ziipe addan a Isa adda geeger tuuku an i kama dar a Raa, ise i isiyo munda di kane man, y'akkisa baadan Timote y'an d'eliyo kooke. Gen injino, y'a y'igibe ki Epez ki tukki don i ziipe addan a Isa angenno, y'an t'eeley kooke an t'ooney toogo. Gen a geeger gettiyo mattup gette t'a y'uuney me. Adda mattup gette yi di duule sey, y'an di roote a kane don i ziipe addan a Isa gen, an di koone mentikagi ti don i dooyiso duwo a urzi doolo a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye gen me. Wo yi di ruute son, don i ziipe addan a Isa gen mummino sooruzan t'a koone a diine don ogiyo ti suma k'Isa me, wo mummino an di beere don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool, wede zina k'Isa Almasi aa Raa Wede k'Uttiyadin y'a ruute, wo ti Isa Almasi yon in zaapu elkisadin eego. ² Ni raaniya a kee Timote, kee wede a nun aa ulo k'addo a urzi zaapu k'adde a Isa me. Gen beeko, isiyo adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegin Isa Almasi i koon eeda.

Don eliyi dooyiso ere oldo

³ A engilsado ki siido Maseduwan gen n'a di ruute munda wede k'aase, wo anken n'ay di-doolo sey, ki lekko a geeger ki Epez kono k'an di roota a don eliyi dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo a urzi k'Almasi ye gette, an d'ohira. ⁴ Wo k'an ti rooto an oolo kazita taaya ere daayum daa k'urzutú, ti dippiyo k'ita mongidagi don i ki dangu ye gen me, kono kane gen i d'eliyo niikiyto wo a ki noogiyo ye a naabo Raa ere in isiyo a urzi zaapu k'adde a Isa te. ⁵ Nun n'a-rootiyo ono enj kono kun di geyye tuddugun ti geyyiso ere ettiyo t'urzi k'adde don kamilen, t'urzi k'elkiso ere kun di suune munda k'ulsuko a tudde umbo, wo t'urzi zaapu k'adde a Isa t'adde soo. ⁶ Don ongo urzi wede majjaane enj an d'iili, an t'umbe urzi wede ki niikiyto ki bita. ⁷ A urzi k'oogoro Raa an elkiyo kane don suuniyo, wo a munda wede kane an elkiyo an yi suune beehiye gen, urzi i

rootiyo munda toŋ an ki y' suuniyo ye.

Naabo k'oogoro Raa

⁸ Derec, kine in suune oogoro Raa tod'te beehiye, aame in sooru eego maŋ. ⁹ Injino in suuno koduwo, oogoro gette a doŋ i sooru ki diine, Raa yi ki ti t'elo ye. Tod'te yi t'elo a doŋ i koliyo t'ekki duwo wo a doŋ i-ti tuuge a yode Raa, a doŋ isiyo naabo oldo wo a doŋ k'oldiko, a doŋ i k'ottilso a Raa ye wo a doŋ onyilse suldi doŋ kamileŋ ki Raa, a doŋ i tôwwo meege ise meede wo a doŋ i tôwwo duwo mirsi. ¹⁰ Yi t'elo soŋ a doŋ boliyo, a kule y'ebirso bakadi, a doŋ k'owilte bulagi, a doŋ lo-hito k'ono, a doŋ k'alzutu waawiye, wo a doŋ pay isiyo naabo ere oldo a ki t'ettiyo ti dooyiso ere derec ki Raa ye. ¹¹ Ono doŋ ni rootiyo eŋ a-t'iide a Rabila Majjaanawa ere Raa y'o ele a beezó n'a kizite, ono doŋ iido ti Raa goole a jiire pay, yoŋ urzi k'unŋsuwo.

Tamma ki Pool a beeko ere ki Raa

¹² Nuŋ n'a roote koduwo a Galmeegiŋ Isa Almasi, yode wede y'o d'ele toogo ere n'a aane n'a t'ise naabadó ette. N'a roote koduwo sey kono yi ni wulle nuŋ wede ni seedu zakidi a naabo, injino yi ni biire ni-d'ise naabadi, ¹³ nuŋ wede ti kaaga n'a gildite sundi, n'a

dibire doŋzi wo n'an d'ize ulsu baadaŋ. Wo toŋ y'o d'ize adde koduwo, kono naabo ere n'ize gette ni ki suune ye, kono nuŋ botto ni ki ziipe addó a yode ye*. ¹⁴ Yode Galmeegiŋ y'o d'ele beekadi daa doozyo a tukki nuŋ, y'o d'ele urzi n'a ziipe addó a yode wo geyyiso ere ettiyo t'urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. ¹⁵ Eyye, kane ono doŋ ni roota eŋ derec a urzizaŋ, kine pay in d'ambe eego: Isa Almasi y'iido ki duniya kono y'a utta doŋ k'oldiko. Geŋ nuŋ wede k'oldiko a di jiire ti diinayaŋ me. ¹⁶ Wo geŋ kono k'injino Raa y'o d'ize adde koduwo: T'urzi nuŋ wede k'oldiko a di jiire ti diine doŋ k'oldiko pay geŋ, Raa y'a dihe Isa Almasi y'a k'ize ombiŋadi pay a tukki nuuno. Ombiŋadi gette aa urzi a doŋ etto k'ita an di wolla an daana, kono an zaapa addaŋ a yode wo an t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ A mozigo wede yi lekkiyo ki daayum, yi k'unto ye, wenda ki ki y' wolle ye, yoŋ Raa soo daŋŋal, injino suma ti tamma a yode ki daayum! Eyye.

¹⁸ Timote ulo ki nuŋ, ono eŋ nuŋ n'a ele k'anni booho, kane eŋ a-t'iide a ono doŋ nebiyagi an ruutite ti kaaga kono kee. Kane ono geŋ a di koone toogadá a deyyiso ere ki diine ki deyya gette. ¹⁹ Urzi zaapa k'adde a Isa wo

* 1:13 1.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 8.3; 9.4-5.

elkiyo ere k'a suune munda k'ulsuko a tudde umbo gen k'anni boho. Doŋ oŋgo an di giigira elkiyadaŋ ere an di suune munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette, inkinno urzi zaapu k'addaŋ a Isa an d'iili, an di zilditi. ²⁰ Ti diinayaŋ i d'ede Imene wo Alegzandire, kane gen n'an di'n iili a bey Meeda siitandani† kono an di suuna koduwo, suma Raa an ki kilca ye baa.

2

In tondo Raa ki doŋ pay

¹ Inkinno maŋ ni dehu ki poone'ŋ, kine in tonde Raa, in d'ahila, in sippe bere wo in roote koduwo a Raa kono duwo pay. ² In tonde Raa kono mozagi wo ki doŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo, kono in di lekke lekkiyo ere deddek ti toose, in di koone ti ottilso wo in di lekke kettiyo ti Raa. ³ Gen munda wede beehiye wo i-d'ise uŋse a Raa Wede k'Uttiyadiŋ. ⁴ Wo yoŋ yi dehu duwo pay an d'utte* wo an t'etto an di suune urzi wede derec. ⁵ Derec, Raa yoŋ soo daŋŋal, wo wede i konso a diine kine duwo ti Raa, yoŋ soo daŋŋal, Isa Almasi. ⁶ Yode wede y'a ele tuddi kono y'a t'adde duwo pay t'adda k'oldikadaŋ. Inkinno unto k'Isa a onniyo ere Raa y'ele gette, i-kaza Raa yi dehu duwo pay an

d'utte. ⁷ Gen inkinno Raa y'a n'ize wede zina k'Isa wo wede kazita k'onami, y'o d'ele urzi n'a dooye doŋ Yawudiyagi ye a urzi zaapu k'adde a Isa wo a urzi wede derec ki Raa. Ni rootiyo eŋ derec, ni ki lohito ye.

Lekkiyo kuuli ti erayi

⁸ Inkinno maŋ ni dehu a ume tuuku toŋ kuuli an tonde Raa, an di siki beydaŋ doŋ kamileŋ gen k'awwa†, daa kulkuwo wo daa niiku.

⁹ Wo ni dehu soŋ erayi toŋ an d'osse koduwo, daa makilsa, ti ottilso. An di kini eedaŋ koniyo ere a k'ambe ersa ye. An d'osse kongidagi wo kokkide toŋ doŋ zooyayaŋ ooŋe aa ki dap ye, ise dogoro toŋ inkinno. Wo kallagi doŋ zooyayaŋ ooŋe an ki d'osse ye. ¹⁰ Wo de an di lekke lekkiyo ere beehiye ki diine, a-t'ette aakede ki erayi doŋ an rootiyo kane lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹¹ A ume k'ogiyso toŋ i dehu erayi an di koone poyoyo, an d'olliga dooyiso ti ottilso. ¹² Urzi umbo ni k'ele ye a erewo t'a dooye, ise t'a t'ambe ettú awwa t'ekki kuuli me, t'a ti seeda tud-dutú poyoyo. ¹³ Derec, ki poone Raa y'ikkima Adum, saŋ Awa kollo. ¹⁴ Wo gen Meeda siitandani ti mibilde Adum ye, ti mibilde erewo, saŋ tod' ti t'iire t'a di diipida

† **1:20** 1.20 N'an di'n iili a bey Meeda siitandani: I-kaza kane gen an ti lidde ti diine doŋ i ziipe addaŋ a Isa. * **2:4** 2.4 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 18.23. † **2:8** 2.8 An di siki beydaŋ doŋ kamileŋ gen k'awwa: Isiyo inkinno doŋ k'Izirayel, i-kaza addaŋ kamileŋ a daana Raa me. ‡ **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7,21-22; 3.1-6.

ono Raa‡. ¹⁵ Wo inƙino ton kane erayi an i di'n ehiyo geŋ an t'oona uttiyo, aame an aa ziida zakidī a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, ti geyyiso tudde wo ti sooru ere ki diine kamileŋ daa makilsa, doo miŋ an d'utta kollo.

3

Lekkiyo doŋ dokkiyo ki doŋ ogiyo ti suma k'Isa

¹ Eyye, kane ono doŋ ni roota eŋ derec a urzizaŋ: aame wede yi dehu y'a t'ise wede dokkiyo ki doŋ ogiyo ti suma k'Isa maŋ, yoŋ geŋ y'umbe naabo ere beehiye.

² I dehu wede dokkiyo geŋ y'a t'ise wede d'uwu an ki zaapu ono eedī ye, wede eddī soo daŋŋal*, wede tuddī yi ti seedu, wede i-d'ede elkiyo, wede koduwo a lekkiyadi te, wede yi seedu d'uwu, wo y'aane yi dooye d'uwu.

³ Wede dokkiyo geŋ y'a ki t'ise wede sobo ye, wede bursido ye, y'a t'ise wede tasse, yi ki niikiyto ye, wo y'a ki geyye soŋko baadaŋ ye.

⁴ Wede geŋ y'aane doŋ boozī yi ti'n dokke koduwo, wo inŋizi y'a-ti'n zaape a urzi, an d'olliga onamī d'el'el ti ottilso.

⁵ Nuŋ ni rootiyo inƙino kono aame wede yi k'aaniya dokkiyo doŋ boozī ye maŋ, mummino y'a aane dokkiyo doŋ ki Raa ogiyo ti suma k'Isa me? ⁶ Aame kun zaape wede dokkiyo maŋ,

a ki t'ise wede tasse yi ziipe addī a Isa kaamiki ye, para maŋ koliyo tuddī t'a yi t'ida, maŋ booro Raa t'a yi seeda, aakede ti ziida Meeda siitandani. ⁷ Wo i dehu soŋ wede dokkiyo geŋ, aase doŋ ti paate i ki ziipe addaŋ a Isa ye ton an d'ambe taayadī ki beehiye, kono onniyo soo yi ki seeda sukiyagi a daanadaŋ ye, wo yi ki t'oore a ikka Meeda siitandani ye.

Lekkiyo diyakire

⁸ Kane diyakire ton inƙino, i dehu lekkiyadaŋ t'a koone ti ottilso, doŋ bizaŋ soo, doŋ sobo toote ye, doŋ a ki dehe sokiyo suldī kaŋ ombide ye.

⁹ Kane an di lekke kettiyo a derec ere t'iido t'urzi zaapu k'adde a Isa, ti elkiyo ere an di suune munda k'ulsuko a tuddaŋ umbo. ¹⁰ Aame kun dehu kun zappe diyakire maŋ, kun ti'n naama wo kun di wollo sooruzan doo, saŋ aame d'uwu an ki zaapu ono a eedaŋ ye doo miŋ, naabo ki diyakire kun an t'ele kollo.

¹¹ Wo erayzan† ton lekkiyadaŋ t'a koone ti ottilso, an d'ooli t'ambu suma d'uwu te, doŋ tuddaŋ an ti seedu wo an seedu zakidī a suldī pay. ¹² I dehu diyakire geŋ eddī soo daŋŋal, wo y'aane inŋizī ti doŋ boozī pay yi ti'n dokke koduwo. ¹³ Derec, kane diyakire i naabiya naabo ere beehiye a diine doŋ ogiyo ti

* **3:2** 3.2 Wede eddī soo daŋŋal: Adda mattup k'ono Raa a ume oŋgo i rootiyo: «Wede yi seedu zakidī a eddī». † **3:11** 3.11 Erayzan: Adda mattup k'ono Raa a ume oŋgo i rootiyo: «Erayi kane diyakire».

suma k'Isa gen, don pay an di'n t'imme, son an di roote daa k'orgiso a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi.

Munda wede goole wo i t'iidiba ita

¹⁴ Nun a kee Timote n'a raaniya mattup ette kono n'elkiyo san man n'etta, n'a ki ti wollo. ¹⁵ Wo aame ni k'iiney kesiko ye man, mattup ette t'a gi di zaapey urzi mummino kee k'a lekke a diine don adda boy Raa me, kane don ogiyso ti suma k'Isa, kane don ki Raa zeere, kane gen aa dundulu wo aa eesiyo k'ita boy i-seedu derec ki Raa. ¹⁶ Eyye, daa niikiyo munda wede kine in d'ambe wo in di daane gen, yode genno munda wede goole wo ombide Raa yi t'iidiba ita me.

Munda gen, yon Almasi y'a iido, tuddi y'a ti-gize yon wedusu.

T'urzi k'Unde Kamilen duwo an di y' suune yon wede ki diine, wo maaleekiyagi an di y' wulle.

Duwo an di gizite rabiladi a ita duwo pay, wo don baadan adda duniya an di ziipe addan a yode.

Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane a daryikadi.

4

Suldi pay Raa y'ize gen beehiye

¹ Unde Raa ti ruute kere, t'ede: a onniytagi don etiyoy k'ita en, don ongo urzi zaapu k'adde a Isa an d'oola, an di daana urzi sitandani an di dagga, wo an d'olliga dooyiso ere sitandani an an t'ela. ² Kane don bizaan sire sire wo don lohito k'ono gen, elkisadan ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu gette i-litte, an ti'n digge duwo t'urzi k'onaman. ³ Kane don ulpi gen an dooyiso an'de, seedu k'erewo ulu, ombon ongo ton ulu pay. Wo Raa yi ziipe suldi k'ombon en kono kane don i ziipe addan a Isa, derec an ti zuune koduwo gen, an tonde an di roote koduwo a Raa, doo min an d'oomi kollo. ⁴ Eyye, suldi pay Raa yi ziipe gen beehiye*, munda wede k'a t'ese en k'ombon ulsu umbo, wo i dehu a suldi pay k'a roote koduwo a Raa, doo min k'a oomi kollo. ⁵ Derec, ono Raa wo tonduyo Raa gen an di'n isiyo suldi'n kamilen a daanadi me.

Wede naabo beehiye k'Isa Almasi

⁶ K'an t'in dooyo suldi pay en a zamba don i ziipe addan a Isa. Inkinon man kee k'a t'isa wede naabo beehiye a urzi k'Isa Almasi me, k'an kiza a duwo kee adda une ti ono don a urzi zaapu k'adde a Isa, wo ti dooyiso ere derec daayum ki diine gettiyo. ⁷ Wo kee k'a-sebbon daara taydayi don ki

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.31.

bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye gen me. Ki too maŋ kee ki dooyo lekkiyo ere kettiyo ti Raa. ⁸ Dooyiso ere a urzi tudde ti dehu, tod'te beehiye miŋ ki munda booloŋ d'anjal, ki too maŋ lekkiyo kettiyo ti Raa, tod'te beehiye a suldi pay, kono t'urzi gen in di'n nooge a lekkiyo ere ankeŋno, wo in t'oona lekkiyo ere ki daana Raa yi ruute y'in t'ela. ⁹ Eyye, kane enj ono doŋ d'erec a urzizaŋ, kine pay in d'ambe. ¹⁰ Gen inkiŋo kine in oodibe yeebadiŋ wo in d'eyyiso miŋ kono in ziipe elkisadiŋ a Raa zeere, yoŋ Wede k'Uttiyo duwo pay, wo a jiire doŋ i ziipe addaŋ a Isa.

¹¹ Enno munda wede k'an di roote an d'ise wo k'anni dooye me. ¹² Ki oola wenda soo toŋ yi ki-kiigira ye kono kee obulsu gen me, wo lekkiyada t'a koone aa urzi a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa an di wolle an di daane: t'urzi k'onama, t'urzi sooruzá, t'urzi geyyisada, t'urzi zaapu k'adda a Isa, wo t'urzi lekkiyada ere kamileŋ gette. ¹³ Koore ki delliyo aaniyado gen, k'elo tudda ki gariya k'ono doŋ an riije ti kaaga adda mat-tup ki Raa a daana duwo pay, k'anni dooyo wo k'an d'eelo kooke. ¹⁴ Aame duwo an ruutite ono doŋ Raa y'igibo wo doŋ dokkiyo ki doŋ ogyiso ti suma k'Isa an

ay di ziipe beezaŋ gen, kee k'a uune munda wede Unde Kamileŋ t'eliyo. Inkiŋo kee tudda ki eeze lassij ye. ¹⁵ A suldi pay enj k'a soodo adda k'adda, k'a elo tudda pay a naabadá. Inkiŋo maŋ doŋ pay an di wolla naabadá t'enjilso ki daana. ¹⁶ Gen a lekkiyada ti dooyisada k'a d'elko, k'a soodo zakidi a suldi pay gen me. Aame k'iza inkiŋo maŋ, kee batum k'a utta, wo k'a utta doŋ i ki k'ollige paŋ.

5

Naabo a daana zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹ Aame ki-guune ti wede goole maŋ, ki y'ambe saac ye, ki eelo kooke ti golla tasse aa yoŋ meega*. Wo doŋ obilagi k'an eelo kooke aa zembada kuuli, ² erayi gooldali k'an eelo kooke aa maawa erayi, wo doŋ kon-azi toŋ inkiŋo aa zembada erayi, k'an eelo kooke t'adde doŋ pay kamileŋ.

³ Mandaydayi doŋ toc doŋ noogiyadaŋ umbo gen, ki'ni geyyo wo k'anni noogo. ⁴ Wo aame mandaayawa i-d'ede a beytu inni koo inni k'innitú koo maŋ, i dehu kane gen ki poone an d'ise aa urzi lekkiyo kettiyo ti Raa yi rootiyo, an di geyye doŋ boozan wo maawan an di'n modde aa kane an'ni mudde. Inkiŋo gen ki kotto Raa ulbi i-d'ise unse. ⁵ Mandaayawa ere

* 5:1 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.32.

toc wede noogiyatú umbo, daa k'inni beytú gette, ti zaapu elkisatú pay a Raa, ti tondiyo Raa diddo onnu ti k'ohire ye kono y'a di nooge. ⁶ Wo ki erewo ere elkiyatú pay a unsuwo ki suldi don tuddutú ti dehu gen, ti lekkiyo ton ettú aa t'inda baa. ⁷ Son enno munda wede k'an di roote mandaydayi an d'ise, kono duwo an ki zaape ono eedan ye. ⁸ Aame wede taasiyagi yi ki'n seedu ye, wo a jiiire don boozí yi ki'n seedu ye man, yon gen yi giigira urzi zaapu k'adde a Isa, wede yi ki ziipe addi a Isa ye gen yi y' jiiire sey.

⁹ Erewo mandaayawa kun di raaje sundutú adda mattup ki mandaydayi kun di nooge te, i dehu ozzinagutú iide ada zoot doo. Wo son i dehu t'ume to konso min ti ziiida kulatú soo, ¹⁰ wo tode gette a koduwatú duwo an ti tamma ki naabatú ere beehiye gette: innitú ti'n uufibe beehiye, torgagi ti'ni ziiida, don ki Raa t'anni nuuge a naabo, don an k'ede munda ye t'anni nuuge, wo tod' t'ize ita naabo ere pay beehiye.

¹¹ Wo ki mandaydayi don kodiyagi gen, kun ki raaje ye sundan adda mattup ki mandaydayi te, kono aame gen unsuwo tudan t'an ki'n

oola ye, an sedda kuuli, urzi k'Almasi an d'oola. ¹² Aame don an isiyo inkino man, booro ti'ni ziiida kono an ti litte onaman don an ruute ti poone a urzi k'Almasi†. ¹³ Wo son kane don golguwo, an t'eliyo ompiso boydi k'eeban. Wo a di jiiire sey, an t'ize don bakkiya, munda ki rootiyo ye ton, an di y' rootiyo, wo munda ki kane ye ton, an d'ooriyo adda. ¹⁴ Kono kamo nun ni dehu mandaydayi don kodiyagi gen, an di sedde kuuli, an t'ehe wo an seeda boydizan, kono don k'aduzin an ki t'oono urzi ki k'alditadin ye. ¹⁵ Ni rootiyo inkino kono mandaydayi ongo urzi wede ki diine an iili baa, an daaniya Meeda siitandani. ¹⁶ Aame erewo ere ti ziipe addutú a Isa gette taasiyagutú mandaydayi ede man, tode gette t'a di'n nooge. Ti k'ooli attidizan a don ogiyo ti suma k'Isa ye, kono kane an di wolle mandaydayi don toc an k'ede don noogiyadan ye.

Don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa

¹⁷ Don dokkiyo don i dokkiyo beehiye gen, an d'ede urzi kun an d'ottile baadan‡, a jiiire a don an d'ede naabo attidi ki kazita wo ki dooyiso k'ono Raa a

† 5:12 5.12 Ki mandaayawa ere an di raaje sundutú adda mattup ki mandaydayi te, mandaayawa gette ti-ti t'ele tuddutú pay a naabo Galmeege, wo kule t'a ki seeda ye baa. Wo aame tod'te kodo botto ti dehu t'a seeda kule sey man, t'a ti diipida a ono don ti ruute ti poone t'ede t'ele tuddutú ki naabo a Galmeege me. ‡ 5:17 5.17 An d'ottile baadan: Adda mattup k'ono Raa a ume ongo i rootiyo: «Rannadan kun an t'ele a doole sire.»

duwo. ¹⁸ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kan onyilse man, bizi ki ti t'ele baara yeS», wo soŋ «Wede naabo geŋ ranŋadi y'a ti t'oone*.»

¹⁹ Aame wenda yi sakiya a tukki wede dokkiyo man, kee k'ambe ye, i dehu doŋ sire t'ado i wulle wo illiga munda geŋŋo doo miŋ kollo†. ²⁰ Doŋ isiyo oldiko geŋ ki'n apan a daana duwo pay, kono doŋ ongo toŋ an d'orgide k'isiyo k'oldiko me.

²¹ Kee k'ollo n'a rootiyo en a daana Raa, a daana k'Isa Almasi wo a daana maaleekiyagi doŋ yi biire a yode: a dooyiso ette k'a soodo, duwo ki'ni wollo pay miŋ kan soo, wo t'urzi naabadá ki ki ŋaaya a wede tuuku ye. ²² Kee ki naare ye zaapu beezá a ekki wede kono y'a naabe a diine doŋ ogiyo ti suma k'Isa me. Aame k'iza inkinno man, geŋ aa k'a ti gitte kan soo a oldiko ki doŋ doolo. Kee batum ki ti booho tuddá kamilen.

²³ A urzi k'eeni k'addá wede daayum geŋ, ki sibe ahu danjal ye, wo k'a goomo toote k'inŋi biŋ boolon.

²⁴ Oldiko ki doŋ ongo gette an di wolliyi kereŋ ki poone an d'isa booro geŋ me, wo ki doŋ ongo soŋ an t'ise booro

doo miŋ, a t'oodiba ita kollo. ²⁵ Inkinno kay ki naabo ere majjaanawa gette an di wolliyo kereŋ, wo naabo ere majjaanawa wo ombife gette, bini san a t'oodiba ita.

6

Bulagi ti galmaawan

¹ Kane doŋ pay bulagi geŋ, i dehu an aa d'elke a galmaawan me, kane an d'ede urzi an an d'ottile t'addan pay, kono suma Raa ti dooyisadin wenda soo toŋ y'a ki'n kilde ye. ² Aame kane bulagi geŋ an d'ede galmaawan an ziipe addan a Isa man, i dehu a ottilso an an ki baate ye kono an elkiyo kane zemba toŋ man. Ki too man an an di naabe beehiye a ceere, kono galmaawan doŋ i ziipe addan a Isa, kane doŋ Raa yi giyye toŋ man. Geŋ inkinno ono doŋ k'a dooya duwo wo k'an t'eela kooke me.

Dooyiso ere majjaanawa ti ere oldo

³ Aame wede y'eliyo dooyiso ere ti doolo wo yi t'adfiya ti ono doŋ derec ki Galmeegin Isa Almasi wo ti dooyiso ere a ki t'ettiyo a urzi lekkiyo kettiyo ti Raa ye man, ⁴ yoŋ geŋ koliyo tuddi ti y'iide, munda yi ki suune ye. Elkiso adda k'addi tin a tukki suldi doŋ pay ki niikiyto a tukk'ono ongo danjal. Geŋ t'urzi geŋŋo ettiyo kolbiso, niikiyto

§ 5:18 5.18 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. * 5:18 5.18 Kun wollo adda mattup ki Lik 10.7. † 5:19 5.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

ono k'ulpi, kaldita tudde, elkiso ere oldo a tukki wede, ⁵ wo niikiyto ere baadan i ki dangu ye a diine don elkisadan oldo. Kane gen derec an ki ti suune ye, an elkiyo t'urzi lekkiyo kettiyo ti Raa gette, kee wede k'a t'ise ki laale.

⁶ Gen derec, lekkiyo kettiyo ti Raa gette tod'te aa laale wede baadan, aame wede tuuku ulbi i isiyo unse a munda wede i-d'ede genno man. ⁷ Inkinno in suune aame an in ehe a duniya kine munda in k'umbo ye, wo in di t'inda ton in k'aana munda in k'amba ye. ⁸ Inkinno gen aame kine in d'ede ombo ti osiyo man, ulbin aase unse eego. ⁹ Wo don i dehu an t'ise don laale doo gen, an t'ooriyo adda naamiya daggiya, an d'isiyo suldi baadan ulpi tudde ti dehu k'isiyo k'oldfiko, kane gen an d'an t'ettiyo duwo ki daggiyadan, an t'uuta aa uwo t'oggiyo biino. ¹⁰ Derec, geyyiso sonko baadan tod'te sotto k'oldfiko ere tuuku ton man. Don ongo an digeyyiso sonko te, inkinno man kane gen an t'udde dokki t'urzi zaapu k'adde a Isa me, an di dabira baadan kono k'oldfikadan.

Sooru beehiye a urzi k'ono Raa

¹¹ Wo kee wede Raa gen, a suldi pay en ki t'aldu. Wo

k'a deho lekkiyo ere ki diine, lekkiyo kettiyo ti Raa, urzi zaapu k'adde a Isa, geyyiso, ombine wo tassuwa. ¹² Urzi zaapu k'adde a Isa gen, yon aa deyyiso ere ki diine. Inkinno man kee ki deyyo deyyiso gettiyo. K'a soodo a lekkiyo ere ki daayum, kono kee Raa yi ki wiike k'a ti zuune, aame ki t'iiziga a daana don baadan an d'illiga k'a ruute onama don beehiye kee ki ziipe adda a Isa me. ¹³ Wo anken k'ollo n'a di rooto, a daana Raa wede i d'eliyo lekkiyo a suldi pay, wo a daana k'Isa Almasi wede y'a ruute onami don beehiye a daana Pons Pilat*, y'a illiga yon yi ziipe adda a Raa: ¹⁴ Ono don n'a ruute gen ki'ni soodo zakidi, k'a lekko kamilen wo duwo an ki d'ambe sundá k'ulsuko ye, bini aaniya ki Galmeejin Isa Almasi. ¹⁵ Aaniyadi gette y'aana a onniyo ere Raa y'ele ti t'iida doo: yon goole soo danjal, urzi k'unusuwo, Mozigo mozagi wo Galmee'ki galmaawi†. ¹⁶ Yode siidi i k'unto ye me, ume yi lekkiyo i ralita wic wic, wenda soo ton y'a k'ette sirpa ye. Wede tudde umbo yi ki y' wulle ye wo yi k'aane yi ki y' wolle ye‡. Suma wo toogo a yode, ki daayum! Eyye.

¹⁷ Kee k'an rooto a don laale a duniya en, an ki kili

* **6:13** 6.13 Kun wollo adda mattup ki Zan 18.36-37; 19.11. † **6:15** 6.15 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17 wo Soom 136.3. ‡ **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.2; Egzod 33.20 wo Zan 1.18.

tuddaŋ ye, wo an ki zaape elkisadaŋ a laale wede saŋ a daŋga geŋŋo ye, wo de an di zaape elkisadaŋ a Raa. Yoŋ y'in d'eliyo suldi pay ti mozuwo kono kine in d'isiyo unŋsuwo. ¹⁸ K'an rooto an iso naabo ere beehiye, an t'iso doŋ laale ki naabo ere beehiye, an t'iso wasigale, munda an an t'eele a doŋ oŋgo toŋ maŋ. ¹⁹ Inkiŋo geŋ an okumso laale beehiye wo zakidi ki daana§, kono an t'ooney lekkiyo ere ki kotto.

Toose ere ki daŋgu

²⁰ Timote ulo ki nuŋ, kee suldi doŋ Galmeega y'a ele eŋ, ki'ni booho koduwo. Milinso ere ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye, ti elkiso ere butte ettiyo t'urzi suuniyo wede gette, kee ki t'aldu. ²¹ Doŋ oŋgo an t'umbe urzi suuniyo gettiyo, wo urzi zaapu k'adde a Isa an d'iili. Geŋ beeko Raa ti koono egguŋ.

§ 6:19 6.19 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.20.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote

*En urzi k'ono don kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote. Yo Pool yi ti riije aame yon adda dangay a geeger Room. Lanziyagi pay an t'umbe an di y'iili, i d'uupe Lik wede daawiya dangal ti yode me. Pool y'owwiyo'n onniytagi i dangu i uupe goppon k'unto me. Inkinno y'a dihe yi di raane mattup a Timote i-t'eley kooke, y'a ti y' zaapey urzi, kono yon yi y' woliyo aa ulo k'addi. Mattup ette ere ki dangu Pool y'a ti riije san y'a inda.

Adda mattupadi gette yi di ruute a Timote y'a soodo zakidi a urzi zaapu k'addi a Isa aa ki yode. Yi di ruute son y'a soodo zakidi bini dangu a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa, ise aame duwo an i isiyo ulsu ton man, wo son y'a koone metike a munda wede a ki t'ettiyo ye a urzi Rabila Majjaanawa me. Wo Pool y'a ruute son yon yi diyye deyyiso ere ki diine a urzutú, wo tan boolon y'a t'etta ki gulbe Galmeega Isa. Yi rootiyo a wede tuuku i ziipe addi a Isa gen, y'iso aa ki yode inkino.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, y'o d'ele naabo ni kazita urzi lekkiyo wede yi ruute y'in t'ela t'urzi k'Isa Almasi. ² Ni raaniya a kee Timote, kee aa ulo k'addo ni ki giyye baadan. Gen beeko, isiyo k'adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegin Isa Almasi i koon eeda.

*Kooke a urzi daaniya
k'Isa*

³ Nun daayum onnu diddo adda tondiyado a Raa gette, sundá ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo koduwo baadan a Raa, yode wede ni di naabiya ti elkiyo ere ni suune munda k'ulsuko a tuddo umbo, aakede mongidago ti kaaga an i-di niibe. ⁴ Nun n'elkiyo a moolada ere kiile ti zumari gette, nun mosogo kee baadan ni dehu n'a ki ti wollo sey doo min, san addo i-t'ona t'unsowo kollo. ⁵ Wo son n'elkiyo a zaapu k'adda a Isa t'adde soo gette, tod'te aakede ki mogada Lowis ti meeda Enis don i ziipe addan ki poone ti kee, wo ankenno ni suune adda k'addo kee ton ki ziipe adda aa kane kay. ⁶ Kono kamo nun n'a-rootiyo, k'a d'elke a munda wede Raa y'a ele kee k'uune aame n'ay di ziipe beezo a eeda gen, ki y' boho beehiye y'a ti numma ye. ⁷ Derec, Unde Kamilen ere Raa y'in ele gette, t'in gi di'n ise don k'orgiso ye, t'in di'n ise don

toogo, donj i geyyiso tuddan wo donj aaniya i ti seedu tuddan.

8 Injino manj a daana duwo kee k'ise sukuyagi ye ki kazita k'ono donj k'illiga ki Galmeeginj Isa me, wo kee a-ise sukuyagi ye kono nunj an ni zidfa dangay toc minj a naabo ere n'isiyo a urzi yode gettiyo. Ki too manj k'a oyye k'a dabire aa ki nunj kono Rabila Majjaanawa te, wo k'a zaapo adda a toogo Raa. 9 Genj yode wede y'in di'n utte wo y'in ti'n wiike toc minj in t'ize donji. Y'inni wiike t'urzi naabadij ere beehiye ye, wo de t'urzi munda wede yi dihe y'aase wo ti beekadi. Beeko gette y'in t'ele t'urzi k'Isa Almasi ti poone y'a okkima duniya botto too, 10 wo ankenno tode gette Raa y'in t'iidiba ita t'urzi k'aaniya Wede k'Uttiyadij Isa Almasi adda duniya. Genj yonj unto y'a ti jire toogatú umbo baa, wo yonj t'urzi Rabila Majjaanawa gette y'in ti gize kerej lekkiyo ere ki daayum, in ki t'inda ye te.

11 Nunj Raa y'a ti'n ziipe wede zina k'Isa, aakede wede koppiyo darru ki kaza Rabila Majjaanawa wo n'a dooye duwo. 12 Genj kono k'injino nunj ni dabirsa me. Wo de a dabaradó ette o k'ede sukuyagi ye, kono ni y' suune wede ni ziipe addó a yode me, wo ki kotto ni suune adda k'addó, yonj i-d'ede toogo ki boohiyo suldi donj

y'o ele a beezó bini onniyo booro Raa.

13 Ono donj d'erec k'illiga n'a ruute genj, k'oziro eego t'urzi zaapu k'adde a Raa wo ti geyyiso ere in d'ede a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. 14 Munda wede beehiye Raa y'a ele beezá genj, ki y' booho t'urzi k'Unde Kamilenj tod' ti lekkiyo adda k'addinj.

15 Kee ki suune, kane donj pay i ziipe addan a Isa i lekkiyo a siido k'Aazi genj, an t'irga ti tuddó me, ti dinayanj i d'ede Pizel ti Ermozen. 16 Uupe'nj ti nunj yonj minj Onezipor. Genj Galmeega Raa y'iso adde koduwo ekki donj boozí, kono daayum yi d'ettiyo y'o d'eeliyo kooke, wo yi k'isiyo sukuyagi ye a nunj wede adda dangay enj me. 17 Wo de t'ume y'iina a geeger Room genj minj, y'a ni dihite t'adde soo bini y'a n'uune. 18 Genj Galmeega Isa y'iso kono Raa yi-d'isa adde koduwo a onniyo ere yi dekka booro te. Kee tonj ki suune i jire donj doolo, naabo ere pay beehiye y'o ize a geeger k'Epez gette.

2

Wede naabo Raa yonj aa asugursu

1 Injino ulo ki nunj, ki deho toogo ere ettiyo t'urzi beeko k'Isa Almasi. 2 Ono donj k'illiga ni gizite a daana donj baadanj illiga ti kuudan genj, dooyiso gette k'an t'elo a bey donj a seedu zakidfi a

urzi k'Isa, wo kane batum an aane an dooye don doolo pay.

³ Injino man, k'oyyo ki dabiro aa asugursu k'Isa Almasi wede i seedu zakidi a naabadi. ⁴ Wede tuuku y'isiyo naabo k'asigar gen, yi ki t'ette adda lekkiyo don doolo kane asigiryagi ye ye, aame yi dehu goolayi ulbi i-d'ise unse man. ⁵ Gen injino kay wede y'obe dalala gen, yi t'oone kadumul ki wede i jiiere aame y'ukke a t'iide a urzutú doo. ⁶ Wede derku i niibe oone gen, yode ki poone a t'oone agga k'inni ki suldi don yi niibe me. ⁷ Timote, k'elko a ono don ni rootiyo en me. Galmeegea y'a-d'isa k'anni suuna ita k'ono pay gen me.

⁸ K'elko a Isa Almasi, yon yi bilde ti diine don unto wo yon y'udfo ti biza bumbu mozigo Dawut, gen i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita. ⁹ Wo kono tode gettiyo nun ni dabirsa, bini an a-ti'n gittite ti zinziri aa wede isiyo suldi don ulpi. Wo de ono Raa, duwo an k'aane an ki ti'n kettite ye. ¹⁰ Kono kamo nun ni d'ombine a suldi pay gen me kono duwo don Raa yi biire a yode. N'isiyo injino kono kane ton an t'oone uttiyo t'urzi k'Isa Almasi wo ti daryika ere ki daayum. ¹¹ Eyye, kane ono don ni roota en derec a urzizan:

«Aame kine in t'inda ti Almasi man, in di lekkey ti yode kay.

¹² Aame kine in a ziida zakidi a urzizi bini danju man, in d'oomey moziko ti yode kay.

Aame kine in ruuta in ki y'suune ye man, yode ton y'a roota yi'n ki'n suune ye kay.

¹³ Aame kine in ki ziida zakidi a onami ye ton, yon daayum yi seedu zakidi a onami me, kono a ono don yi ruute gen, bizi yi ki y' kime ye.»

Wede naabo Raa wede ki diine

¹⁴ Kee, ono pay en a don i ziipe addan a Isa k'anni doolo daayum, k'ede: «N'un rootiyo en a daana Raa, ki niikiyto a tukk'ono en ulu, kono niikiyto gette ti k'okkime munda ye, tod' ti daggiya don ollige danjal.»

¹⁵ K'elo gotono kono ki t'iida daana Raa man, y'a t'eesa yon ulbi unse ti kee me, injino man ki t'iso wede naabo i-k'ede sukuyagi ye a naabadi te, wo yi kazita ono don derec ki Raa a urzizan.

¹⁶ Ki t'aldu ti tukki don i miliŋso ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye te, kono don i miliŋso injino gen ti daana Raa an ledfiyo ki ledfiyo. ¹⁷ Dooyisadan gette aa bundu a tudde i guziŋso, aakede dooyiso ki Imene ti Piletos. ¹⁸ Wo kane gen t'urzi wede derec an di lidde wo an di rootiyo, an'de: «Onniyo baldiya ti t'ingile baa.» Injino man an di daggiya don baadan

i ziipe addan a Isa. ¹⁹ Wo de inkinon ton, dooyiso ere derec Raa y'in ele gette ti lekkiyo daayum aa ita boy zakidfi. Ekk'ita boy gen an a di riine ono don enno:

«Galmeega Raa yi'ni suune donzi me*.»

Wo sonj:

«Wede tuuku yi waaku suma Galmeega Raa man, yi ledfo t'isiyo suldi don ki diine ye me.»

²⁰ Adda boy ki wede goole gen, i d'ede suldi don k'eliyo k'ombo a duwo, kane ki dap, wo ki maala gurus, kane gen an d'isiyo ombo a onniyo tarnaape. Wo don sonj an cooliyo k'inda wo an aabuflu ki lee pay, kane gen an di naabiya ki boozan. ²¹ Wede tuddi yi ti t'adfiya ti suldi don ulpi ni ruutite genno man, yon gen aa munda wede an d'isiyo ombo a onniyo tarnaape, ooyiso a kese ki Galmeega. Yon beehiye a naabo galmeegi me, tuddi yi-t'ikkima k'isiyo suldi don pay beehiye.

²² Ki ledfo ti naapu ere a urzi k'obilko, wo ki deho lekkiyo ere ki diine, zaapu k'adde a Isa, geyyiso tudde wo toose ti kane don i tonduyo Galmeega Raa t'adde don kamilen. ²³ Ki t'ikkipe bizá ye ti don i rootiyo ono don ki bita daa k'elkiso gen me, kono ki suune kane gen i-t'ehiyo niikiyo k'ono k'ulpi. ²⁴ Wo wede naabo Galmeega gen,

y'a k'ise ono k'ulpi ye. Wo ki too man i dehu y'a geyye duwo pay, i dehu y'aane y'a dooye duwo, wo i dehu y'a ombina a suldi don onne gen me. ²⁵ I dehu kane don i ti toogiyo a onami gen, y'an di'n dooye ti tasuwa: koo Raa y'an isa addan an ti kima lekkiyadan man, derec ki yode an disuuna. ²⁶ Inkinon man eedan t'a etto, an t'adfa t'adda lebidfo ki Meeda siitandani ere t'an t'ippe aa bulagi an d'isiyo munda wede tod' ti dehu gen me.

3

Onniytagi don ettiyo k'ita

¹ Timote, ono enj k'ollo koduwo: A onniytagi don ettiyo k'ita gen i d'isa onniytagi don lekkiyadan aasa onne. ² Aame gen duwo an t'isa beyyidi, an geyya sonko baadan, an t'imma tuddan t'urzi k'onaman, an kila tuddan, an kilda suma Raa, an di-tooga a maawan, an ki roota koduwo a wenda ye, an k'ottila ye a suldi don kamilen ki Raa me.

³ Kane geyyiso tudde an k'ede ye, an ki wolla sommagi duwo ye, an dekka duwo, an k'aana seedu tudan ye, kane bundidfi wo adu ki don isiyo beehiye.

⁴ Kane an ti'n t'ela duwo a bey don k'olmidayan, kane don borsale wo koliyo tudde ti ti'n towwo, Raa an ki y'geyya ye, an t'amba unsuwo

* 2:19 2.19 Kun wollo adda mattup ki Nombire 16.5.

duniya. ⁵ An ti t'isa tuddan aa kane don i lekkiyo kettiyo ti Raa kacin kane dokki ti Raa me, toogadi an di-kiigira. Inkinno ti tukki kane gen ki-ledfo.

⁶ Ita duwo don aakede kane gen, an t'ettiyo adda boydi ti metinko. A ume gen an d'ooniyo erayi don toogadan baata a urzi zaapu k'adde a Isa, an ti'n mabilisa an t'ooriyo adda lebidfo ki dooyisadan ere oldfo gettiyo. Erayi gen an d'ede attidi k'oldiko a eedan, an d'isiyo munda wede tuuku aa tuddan ti dehu. ⁷ Kane erayi don gen, daayum an'ni dooyiso wo an k'aaniya an ki ti suuniyo ye derec ki Raa te. ⁸ Gen aakede ti kaaga Zanes ti Zambires* an di tuuge a Muusa, inkino kay kane duwo genno ton an di-tooga a derec ki Raa. Kane duwo gen elkisadan oldfo, wo urzi zaapu k'addan a daana Raa gen yon ki bita. ⁹ Wo de kane duwo gen ki daana an k'etta dokki ye, kono duwo pay an di'n suuna elkisadan gette a gootu ye, aa ki Zanes ti Zambires ti kaaga genno.

Seefu zakidi a ono Raa

¹⁰ Wo de kee'n, daayum ki ni diine a urzi dooyisado, a urzi lekkiyado, a urzi naabadfo ere n'ize, a urzi zaapu k'addo a Isa, a urzi k'ombinadfo, a urzi

geyyisado wo a urzi naabadfo ere ni ziida zakidi. ¹¹ Kee ki wulle don k'olmidayo an ni dibire wo suldi don oone o iido a geeger k'Antiyos, ki Ikoniyon wo ki Listire. Eyye, an ni dibire baadan, wo ton ti dabar pay gette Galmeega y'a n'udfe. ¹² Wo derec, don pay an dehu an lekke kettiyo ti Raa t'urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi gen, an t'oono dabar ti bey don k'olmidayan. ¹³ Wo kane don ulpi ti don i mabilisa duwo gen, lekkiyadan ere adda k'oldiko gette daayum an donkiba k'onkibe, an mabilisa tuddan batum wo don doolo pay. ¹⁴ Wo de kee'n, k'a soodo zakidi a dooyiso ere an ki duuye, ere k'a ziipe adda eego, kono don i ki duuye gen ki'ni suune. ¹⁵ Inkinno t'ume nenkuwada too, kee ki'ni suune ono don kamilen an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me, kane gen an aane an a-t'ele suuniyo k'ono kono k'a t'oono uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ¹⁶ Ono don pay an riije ti kaaga adda mattup ki Raa gen iido ti Raa, kane gen beehiye ki dooyiso duwo, ki kaza munda wede wedusu y'ize butte, ki oodiso wo ki deeziyo duwo a urzi wede ki diine. ¹⁷ T'urzi gen wede Raa y'a t'ise wede i t'iide munda a ki y' biite ye, k'isiyo naabo

* **3:8** 3.8 Zanes ti Zambires: Taaya ette kun ti t'oono adda mattup ki Egzod 7.11,22 wo sumbiyagi don Zanes ti Zambires gen kane adda mattup k'Egzod umbo. Kane don dindoriyo don sire gen, mongidagi Yawudiyagi an di'n wiike Zanes ti Zambires a towwo taaya ere ti bizan.

ere pay beehiye te.

4

Kazita k'ono Raa daayum

¹ Timote k'ollo, n'a rootiyo enj ki kotto a daana Raa, wo a daana k'Isa Almasi wede a-kimo a dekka booro ekki donj zeere wo donj unto pay. Wo sonj n'a rootiyo enj ki kotto ti suma k'onniyo kama k'Almasi wo ti suma mozikadi. Genj enno suldi donj k'aase me: ² Ki kazita ono Raa t'adde soo, ise a onniyo ere majjaanawa, ise a onniyo ere oldo tonj manj. Wede i t'ize munda ulsu manj, ki y'aapido. Duwo k'an elo kooke, ki'ni dooyo daayum ti ombine.

³ Sanj i d'aana onniytagi donj duwo onjon an ki deha ye ollige ki dooyiso ere derec ki Raa te, wo de an di deha isiyo munda wede ulsu tudan ti dehu. Kane an di waakita donj dooyiso baadan an da t'an t'ogiya, donj dooyiso genj an an di kizita munda wede kane duwo genj an dehu an d'olliga. ⁴ Kuuwaganj an a ti nayya k'ollige k'ono donj derec ki Raa me, wo an di t'ihinta kuuwaganj k'ollige tayfayi donj ettiyo t'urzi k'elkiso ki duwo genno. ⁵ Wo de kee'n, kisofo tudda a munda tuuku tonj manj, k'ombonj a dabar, k'iso naabo ki kazita Rabila Majjaanawa, wo ki-t'iso naabadá pay ere Raa y'a ele te.

⁶ Wo ki nunj Pool, peedádo t'iide an di n' t'ida aakede

seysu an ele sedefe. Onniyadó t'iide, duniya nit'oola baa. ⁷ Nunj ni diyye deyyiso ere ki diine a urzutú, ankenj onniyadó t'iide aakede wede y'okko dalala y'iiney ume k'ohire, wo urzi zaapu k'adde a Isa n'a yi buuhe. ⁸ Ti anki enjin, kadumul ki wede i jiiire gette Raa y'o ti boohiyo, kono yi ni wolliyo nunj wede ki diine a daanadi. Tode gette Galmeega Isa wede i dekkey booro ere ki diine, y'o di t'eley onniyo booro t'iida manj. Yonj y'o t'eley a nuuno danjal ye, wo a kane donj pay i delliyo ti geyyiso, onniyo ere yi kiza tuddi a duwo pay.

Pool yi dangu onami

⁹ T'urzi tuuku tonj, k'edi kesiko ki ni t'ooná, ¹⁰ Demas y'ingile ki geeger Tessaloni, yi n'iili kono yonj yi giyye suldi duniya donj ankenno enj baadan. Yo Kirezanj yi turguwe ki siido Galat, wo Tit ki siido Dalmasi. ¹¹ Ti nuuno Lik danjal. A ettiyada gette k'a-ti waaki Markus ti kee, kono yonj genj y'a di n' nooga baadan a urzi naabo Raa me. ¹² Tisik n'a y'igibe ki geeger k'Epez. ¹³ Aame k'umbo k'ettiyo manj, k'o t'ambi kallayó wede goole ki reele ni d'iilo a geeger Tirowas di Karpis, wo k'oo di soki mattupiyagi donj lobide, ki k'aane ye tonj donj ki golmodo genj k'oo oolo ye.

¹⁴ Alegzandire wede adadusu genj, y'o ize ulsu

baadan, geŋ naabadí ere y'ize gette Galmeega yi di ti dooza inĵkino kay. ¹⁵ Kee toŋ ki koonā metike ti yode me, kono yoŋ yi-tuuge biŋ a ono doŋ in kazita me.

¹⁶ A ettiyadó ere ki poone k'ume booro n'iidfiba eedó ti siidó, wenda soo toŋ y'a ki n' nuuge ye, kane pay an di n'iile. Geŋ Raa y'an t'iso tambobino a munda wede an ize geŋ me. ¹⁷ Wo de nuŋ i ni nuuge Galmeega, y'o d'ele toogo. Inĵkino maŋ onamí pay n'a ti'n gizite wo kane ita duwo pay an di'n illiga, wo t'untó y'a n'utte aa yi n'udde ti bize suwwu. ¹⁸ Galmeega geŋ y'a n'adfa ti suldi doŋ pay ulpi etto ki tudde, wo y'a n'utta kono y'o do t'etta k'adda mozikadí ere a kandaane. Geŋ inĵkino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Toose ere ki danĵu

¹⁹ K'an t'isoy toose a Pirisil, Akilas wo doŋ boy k'Onezipor. ²⁰ Erasta y'a uupo a geeger Korent, wo Tiropim a geeger Mile kono yoŋ tuddí eeni. ²¹ T'urzi tuuku toŋ k'edi, ki poone ume reele y'a t'eesa geŋ me. Aŋ Ebilis, Pidens, Linis, Kilodiya wo zemba ongo pay an a-t'ize toose.

²² Geŋ Galmeega yi koonā ti kee, wo beeko Raa ti koonā eggun pay.

Mattup ki Pool yi riije a Tit

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a Tit. Tit gen yon Yawudusu ye, wo yi ziipe addi a Almasi, yon tan baadan y'izire ti Pool me.

Pool gen yi y'iilo Tit a siido ere a diine k'ahu sundutu Kiret, kono yi beere don dokkiyo wo y'a nooge don ogiyo ti suma k'Isa a siido gettiyo. San man yi di riije mattup kono yi t'eele kooke a Tit wo yi di ruute, don i ziipe addan a Isa gen mummino an di koone ti tuddan, wo wede tuuku ton lekkiyadi t'a koone me. Yi di ruute son, mummino y'an t'eele kooke a gôldali, a inni, a bulagi, wo mummino don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa gen lekkiyadan t'a koone me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede naabo ki Raa wo wede zina k'Isa Almasi. Raa y'o elo naabo ere don yi biire'ŋ n'a ti'n waako a urzi zaapu k'adde a Isa, wo n'an di kize urzi wede d'erec a t'ette a lekkiyo ere kettiyo ti Raa, ² inkinno an di zaape elkisadan an t'oona lekkiyo ere ki daayum. Lekkiyo gette Raa yi ruute y'in t'ela ti poone y'a okkima duniya

botto too, yon wede i ki lohito ono ye. ³ Aame onniyo ere Raa y'ele gette t'iide man, a lekkiyo gette y'o t'iidiba ita t'urzi k'onami, wo y'o d'ele a beezó urzi ki kazita aa Raa Wede k'Uttiyadin yi ruute.

⁴ Mattup ette ni raaniya a kee Tit, kee wede a nun aa ulo k'addó a urzi zaapu k'adin kine kan soo. Gen beeko ti toose ki Meega Raa ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadin i koonaa eeda.

Naabo ki Tit a siido Kiret

⁵ Nun ni ki k'iilo a siido Kiret min kono k'a ti dange naabo ere daa dangu, wo kizappe don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa adda geeger ere tuuku ton man, a urzi wede n'a ruute. ⁶ Don dokkiyo gen wede tuuku ton a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedi ye, wo eddi soo dangal. Inniizan an ziipe addan a Isa, duwo an ki roote sooruzan oldo ye, wo an ki koliyo t'ekki maawan ye. ⁷ Inkinno man wede dokkiyo an i ele yeeriyo ki suldi Raa gen, i dehu a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedi ye, y'a ki t'ise wede i koliyo tuddi ye, wede kulkuwo ye, wede sobo ye, wede bursido ye, wo y'a ki dehe sokiyo suldi kan ombide ye. ⁸ I dehu y'a seeda duwo, y'a geyye isiyo munda wede beehiye, yon wede i-d'ede elkiyo, wede ki diine, kamilen, tuddi yi aaniya, ⁹ y'a seeda zakidi a ono don an d'ede urzi duwo

an d'ambe eego, a-t'ette a dooyiso ere kine in duuye gettiyo. Injino maŋ yon y'a aana y'an t'ela kooke a doŋ ongo t'urzi dooyiso ere derec, wo a doŋ lattiya dooyiso gette y'a aana y'an dikiza onamaŋ doŋ butte geŋ me*.

¹⁰ Injino maŋ i d'ede doŋ baadaŋ miŋ ti diine kane doŋ Yawudiyagi i ziipe addaŋ a Isa, kane geŋ an di koliyo t'ekki duwo, wo ti onamaŋ doŋ daa k'urzizaŋ an ti'n daggiya duwo me.

¹¹ Kane geŋ urzi ki rootiyo k'an ooli ye, kono doŋ pay adda boydi an ti'n daggiya, an an d'eliyo dooyiso ere i k'ise t'eliyo ye, kono geŋ an dehu an sikiti suldi ti beezaŋ kaŋ ombide. ¹² Wo ti kaaga geŋ i d'ede wede ede ti siidadaŋ yon nebi raazaŋ†, y'a ruute, y'ede: «Kane doŋ siido Kiret geŋ kane daayum doŋ lohito k'ono, doŋ aa seydi ulpi, doŋ golguwo an elkiyo miŋ a addisadaŋ danŋal.» ¹³ Wo ono doŋ yi'ni rootiyo geŋ kane derec. Injino maŋ kee k'an rooto ti golla zakidi a munda ulsu an isiyo me, kono an di zaape addaŋ a Raa a-t'ette a urzizi. ¹⁴ Wo soŋ an a-ki seeda zakidi a taydai ki Yawudiyagi doŋ daa k'urzizaŋ, wo a oogoro ere ki duwo ti ti'n argu t'urzi wede derec geŋno ye. ¹⁵ Suldi pay miŋ kamileŋ ki

doŋ kane kamileŋ. Wo de ki doŋ ulpi ti doŋ i-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, munda kamileŋ umbo kono kane eedaŋ soodo a elkiso ti elkisadaŋ ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu geŋ, i t'ize ganigi. ¹⁶ Kane an rootiyo Raa an yi suune, wo de a naabadaŋ ere an isiyo gette an yi giigira. Geŋ kane naabadaŋ gette k'a t'azzira, kane doŋ toogyto, wo an k'aane an k'ise ye naabo ere beehiye soo toŋ maŋ.

2

Dooyiso ere derec

¹ Wo kee Tit, k'elo dooyiso ere a-t'ette ti dooyiso ere derec ki Raa. ² Gôldali kuli ki'ni dooyo tuddaŋ an ti-seeda, lekkiyadaŋ t'a koone ti ottilso, an d'ede elkiyo, wo an seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa wede ki kotto, a geyyiso wo a ombine. ³ Wo a erayi gôldali toŋ injino, ki'ni dooyo an di lekke lekkiyo ere ki diine, an d'ooli ti zappu k'ono ekki duwo me, wo an ki t'ise bulagi toote ye. An di t'ele kooke wede beehiye, ⁴ erayi doŋ kodiyagi an di'n dooye an di geyye kuulizaŋ ti inŋizaŋ, ⁵ an d'ede elkiyo, lekkiyadaŋ ki diine kamileŋ, an aane boydizaŋ an di'n seeda, an di koone doŋ beehiye, wo an ki kili t'ekki

* **1:9** 1.9 Lekkiyo ere ki wede dokkiyo: Kun wollo adda mattup ki 1 Timote 3.2-7. † **1:12** 1.12 Ono ki wede suuniyo ki siido Kiret sundi Epimenid, yi likke ozzine suma meeda zoot ki poone Isa an di y' t'eha botto.

kuulizanj ye, kono wenda soo toŋ y'a ki kild'e ono Raa ye.

⁶ Kuuli doŋ kodiyagi toŋ, k'an eelo kooke an t'ise doŋ an d'ede elkiyo. ⁷ A suldi pay geŋ, kee batum a lekkiyadá urzi naabadá wede beehiye k'an yi kaza, an di wolla an di daana. Dooyisadá gette k'anni dooyo koduwo wo t'adde soo, ⁸ onamá an di koone ono d'erec daa niikiyo. Injino maŋ doŋ k'olmid'ayá pay an seeda sukuyagi kono an ki t'oona ye munda ulsu ki rootiyo a tukki kine me.

⁹ I dehu bulagi geŋ a suldi pay an ki kili t'ekki galmaawan ye, lekkiyadan t'aase unse a kane galmaawan me. An ki dehe niikiytadan ye galmaawan me, ¹⁰ wo a munda tuuku toŋ an an ki'n oogira ye. A suldi pay geŋ an di kize tudan kane daayum an seedu zakidi a naabo galmaawan te, kono naabo ere pay an isiyo gette a t'ele suma a dooyiso ere ki Raa Wede k'Uttiyadin.

¹¹ D'erec, Raa yi t'iifiba ita a beekadi ere a urzi k'uttiyo ki doŋ pay. ¹² To beeko gette t'inni dooyiso in d'ooli sooru ere oldo, ti suldi doŋ ki duniya addin i dehu geŋ pay, kono adda duniya ette in di lekke lekkiyo ere ti elkiyo, ere ki diine wo ere kettiyo ti Raa. ¹³ Geŋ injino in di delle unsuwo ere in zaapu elkisadin eego gettiyo,

wo in di delle soŋ onniyo ere duwo pay an di wolla daryika Raa goole ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadin. ¹⁴ Yo wede y'a ele tuddi batum y'a inda kono kine, kono y'in di'n adde t'adda suldi doŋ ulpi pay, wo y'in di'n ise kine doŋzi doŋ kamileŋ, doŋ wehini k'isiyo naabo ere beehiye*.

¹⁵ Tit, geŋno munda wede i dehu kee k'a dooya ti toogo pay ere an a ele te, k'a t'ela kooke, wo a duwo k'a rootita ti golla zakidi a munda ulsu an isiyo me. Kee ki oola tudda wenda soo toŋ yikonilsa ye.

3

Sooru ki doŋ i ziipe addan a Isa

¹ Tit, kee daayum k'an rooto a doŋ i ziipe addan a Isa geŋ, an kili t'ekki doŋ booro ti deero k'akuuma ye, an d'olliga onaman, an di lekke tudan daayum okkime k'isiyo naabo pay ere beehiye. ² A wenda soo toŋ an i roota ono ulpi ye, niikiyto an oolo, an di dehe an d'ise beehiye a duwo, wo an di kize daayum kane doŋ tasse a eda doŋ pay. ³ D'erec, ti kaaga geŋ kine toŋ elkisadin umbo, in di tuuge a Raa, in digge. In t'ize bulagi k'ita suldi doŋ tuuku toŋ tudde ti dehu ti unsuwo tudde. In di lekkiyo adda bundiko, in di zaapu

* **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 130.8; Ezekiyel 37.23; Egzod 19.5 wo Deeterenom 14.2.

addiñ a suldi k'eebiñ, inkiño mañ ðuwo an in di'n gi-gigira, wo kine wede tuuku toñ yi koogire bakadí. ⁴ Wo aame Raa Wede k'Uttiyadiñ yi gize beekadí ti geyyisadí a ðuwo pay geñ, ⁵ y'in di'n utte. Wo y'in utte kono kine in ize naabo ere ki diine ko? Aha, inkiño ye! Y'in utte kono y'in ize adde koduwo, wo y'in d'ele ehiyo ere aware t'urzi suyyiso batem wo t'urzi k'Unde Kamileñ. ⁶ Unde gette Raa y'in ele daa dooziyo adda k'addiñ t'urzi k'Isa Almasi Wede k'Uttiyadiñ. ⁷ Inkiño mañ ti beekadí y'in di'n ize kine ðoñ ki diine a ðaanadí, wo y'in d'ele urzi in t'oona lekkiyo ere ki daayum, ere in zaapu elkisadiñ eego. ⁸ Ono eñ kane ðerec a urzizañ.

Wo nuñ ni dehu k'a seeda zakidí a ono eñ me, kono ðoñ i ziipe addañ a Raa geñ an seeda zakidí an t'ele tud-dañ pay k'isiyo naabo ere beehiye. Geñ munda wede beehiye wo a nooga ðuwo pay. ⁹ Wo kee ki t'aldu ti niikiyto ere ki bita, wo ti ðippiyto k'ita mongidagi ðoñ i ki ðangu ye. Wo soñ ki t'aldu ti dehutu k'ono k'ulpi, wo ti rootiyto k'ono a lette adde a urzi k'oogoro Raa. Kane geñ ki bita, a ki nooge munda ye. ¹⁰ A wede i ti teepiyo zemba ðoñ i ziipe addañ a Isa geñ, kun i di roote kañ soo ki sirwe yi k'ambu ye mañ, kun ti y'

leðdo ti tuddugun me. ¹¹ Kee ki suune wede inkiño geñ yoñ yi t'udde t'urzi wede ðerec ki Raa me, yoñ wede k'oldfiko, yode batum yi ti t'eliyo tuddí booro t'a yi seeda.

Ono ðoñ ki ðangu

¹² Aame nuñ n'a-t'igiba Artemas koo ise Tisik koo mañ, k'a ombiñi k'a edi kesiko k'anni t'oona a Nikopolis, kono angenno di dihe ni lekkey a ume reele me. ¹³ Kee k'a d'elko baadañ a torguwo ki Zenas wede k'ooniyo ti Apolos, kono a torguwadañ gette munda a ki'n beete ye. ¹⁴ Inkiño mañ zembadiñ ðoñ i ziipe addañ a Isa* toñ, an di dooye an t'ele tuddañ pay k'isiyo naabo ere beehiye, kono an t'okka ðollo ere ooñe a ðoñ oñgo, wo lekkiyadañ a ki t'isa ki bita ye.

¹⁵ Doñ pay ti nuñ eñ an a-t'ize toose, wo kee k'an t'iso toose a kane ðoñ inni giyye a urzi zaapu k'adde a Isa. Inkiño mañ beeko Raa ti koono eggun pay.

* **3:14** 3.14 Zembadiñ ðoñ i ziipe addañ a Isa: Pool yi rootiyo ti zemba ðoñ ki siido Kiret.

Mattup ki Pool yi riije a Pilemon

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a lanjayi Pilemon. Yon ti geeger Kolos, yon wede suma adda geeger gette. Wo y'illiga Pool yi kazita Rabila Majjaanawa man, a kaamiki y'a ziipe addi a Isa wo yi daaniya urzi k'Isa. Inkinno i d'ede wede soo ti diine bulagi Pilemon sundi Onezim. Yon gen y'ukke okko ti daana galmeegi me, an d'ikkima ti Pool aame yon dangay a geeger Room. Pool yi di gizite Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa Almasi, inkinno Onezim y'a ziipe addi a Isa.

Pool yi-raaniya mattup ette a Pilemon kono yi-t'ise tambobino a Onezim. Gen Onezim batum i-d'etta ti mattup a Pilemon me. Ti kaaga a urzi k'oogoro Romegen gen, Pilemon i-d'ede urzi yi-d'ise munda wede aa addi i dehu a tukk' Onezim me, ise towwo ton y'a yi t'ide. Adda mattup ette Pool yi-d'obe bey a Pilemon kono y'a ki y' wolle Onezim aakede bule wede i t'umbe ye. Yon yi di ruute y'a yi seeda bey sire, kono ankenno kane an a ti gitte kan soo a urzi k'Isa Almasi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool, wede an ni ziida dangay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ay raaniya ti leema Timote. Mattup ette a kee Pilemon leemadey wede ki geyyiso, kee wede naabadij kan soo, ² wo a zamba don ogiyso ti suma k'Isa a boozá, a teemadij Aapiya, ti Arsip wede a ti giyye ti kine deyyisadij kan soo. ³ Gen beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

Pool yi rootiyo koduwo a Raa kono Pilemon

⁴ Nun daayum adda tondiyado a Raa gette, sundá ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo koduwo a Raazó, ⁵ kono nun n'ollige kee daayum k'a seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Galmeega Isa, wo don ki Raa pay ki'ni geyyiso. ⁶ Nun ni tondiyo Raa kono zaapu k'adda a Isa gette, kee k'a-ti kette ti kaye kan soo. Tode gette t'a di t'ele elkiyo ere k'a suune suldi don pay majjandani a urzi lekkiyadij ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ⁷ Leema ki nun, nun ulbo unse wo oo d'eliyo toogo kono kee don ki Raa ki'ni giyye, wo k'an d'eliyo kooke.

Pool yi tondiyo Pilemon a urzi k'Onezim

⁸ Kono kamo beehiye'n a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi gen nun oo d'ede urzi n'a di roote a munda

wede kee k'aase me, ⁹ ki too man n'a ki tonde ti geyyiso k'o d'ise munda. Eyye, nuñ Pool en ni t'ize gôole, wo soñ nuñ adda dangay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ¹⁰ inkinno ton ni ki tondiyo kee k'aase adde beehiye a Onezim*, yon yi t'ize aa ulo n'ehe adda dangay a urzi k'Almasi me. ¹¹ Aame ti poone yi ki nuuge ye ton man, ankenno y'aane y'inni nooge, kee ti nuñ me.

¹² Wo anken n'a di y'agiba, yode wede ni y' giyye t'addo pay. ¹³ Ki too man nuñ n'a y'ooli y'a lekke a sirpadó, aame nuñ botto adda dangay a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi gen me, kono y'o di naabe a olde kee. ¹⁴ Wo ni ki dehu ni ki y' boohye ye daa kee ki ki dihe ye me, kono munda wede beehiye kee k'aase an gi di k'ise ki toogo do ye, k'aase ti ulbe unse do.

¹⁵ Onezim Raa yi ti y' lidde tuddá k'onniyo miibi koo man, onniyo yi ti y' gima sirpadá man y'a lekkey ki daayum. ¹⁶ Ankenno yon aa bule ye, yi jire bule. Yon anken yi t'ize leema wede k'oosiso. Nuñ ni y' giyye baadan wo a kee y'a t'isey wede k'oosiso a ceerey sey, kono yon leema a urzi tudde wo leema a urzi k'Almasi.

¹⁷ Aame ki ni zuune nuñ lanjayá man, yon ki y' soodoy aa ki seedu nuñ batum. ¹⁸ Wo aame y'a ize ul-

suko, koo yi ziida mundazá ton man, k'oolo a ekki nuñ. ¹⁹ Ki wollo a raaniya en nuñ Pool ti beezó: munda wede Onezim y'a di t'ela gen a di y' t'ela nuuno, wo de kee ton k'elko a-d'ede see a eedá? Derec, kee ton t'urzi nuuno doo min k'a ziipe addá a Isa Almasi kollo. ²⁰ Ki kotto leema ki nuñ, t'urzi geyyiso ere ki Galmeega, addó k'o ti'n asso, kono kine sirwin pay min in lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi.

²¹ Nuñ ni suune n'a raaniya en naabo ere ni ki tondiyo ette k'o ti t'isa, wo ni suune k'aasa naabo a ceera ere ni ki tondiyo ettiyo sey. ²² Wo soñ ni ki tondiyo: Kee k'o okkon ume moone. Nuñ n'ettiyo, kono n'elkiyo tondiyagun a Raa gette yon y'ollige, san man an di'n adda n'un di'n t'ooney.

Ono donj ki dangu

²³ Epapiras yon adda dangay ti nuñ kono ay kazita rabila k'Isa Almasi, y'a-t'ize toose. ²⁴ Markus, Aristarko, Demas wo Lik donj ay naabiya kan soo en, an a-t'ize toose pay.

²⁵ Inkinno man beeko Galmeega Isa Almasi ti koono eggun.

* 1:10 1.10 Onezim: T'ono Girek suma ette i-kaza «noogiyó».

Mattup a dɔŋ ki Eber

En urzi k'ono dɔŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup an riije a Yawudiyagi dɔŋ i daaniya urzi k'Almasi. Kane dɔŋ ki poone i ziipe addan a Isa geŋ, ki kotto an di dibire baadan bini an di dihe ume k'ombidite. Kono kamo wenda an riije mattup ette y'an rootiyo an di seeda zakidi a urzi k'Isa, an ki d'ooli ye.

Ti kaaga Raa y'a gitte taa-suwadi ti kane Yawudiyagi, y'an di ruute wede yi t'iza oldiko man, yi-t'ide seysu ki sedefe, man a wede geŋ yi-t'isa tambobino a oldikadi te. Mattup a dɔŋ k'Eber ette ti rootiyo'ŋ ti taasuwa ere aware Raa yi gitte ti dɔŋ an ziipe addan a Ulí Isa Almasi gettiyo, t'a jiiere taasuwa ere ti poone. Derec, munda wede Isa y'ize a duwo geŋ a jiiere munda wede ki maaleekiyagi, ki Muusa, ki Aron wo ki Zozuwe an ize pay. Isa y'a ele tuddi sedefe ki booyiso k'oldiko duwo pay. Wede yi ziipe addi a yode man, Raa yi-t'isa tambobino a oldikadi te. I ki dehu y'a k'ise sedefe ki seydi ki booyiso k'oldikadi ye baa.

Raa y'a ruutite t'urzi k'Ulí

¹ Ti kaaga, Raa y'an di ruutite tan baadan t'urzi tuuku ton man a mongidagin t'urzi nebiyagi. ² Wo de a onniytagi k'ita en, Raa y'in rootiyo t'urzi k'Ulí. T'urzi yode geŋ Raa y'a ikkima suldi pay a kandaane wo a siido, wo Raa y'a ti y' ziipe yon wede yi oola suldi pay geŋ a beezi. ³ Yo Ulo geŋ yi kaza gooliko ere meeda ki Raa, wo yon geŋ min Raa koyok. Wo kane suldi pay geŋ an lekkiyo t'urzi k'onami dɔŋ an d'ede toogo genno. Yon y'a t'ize munda wede i t'iide duwo an t'ise kamilen t'oldikadan a daana Raa, man y'a-gili k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammade Raa goole a jiiere pay. ⁴ Injino man ki kotto, yo Ulo geŋ y'a t'ize goole a jiiere maaleekiyagi pay, wo suma ere Raa yi ele gette tod' t'a jiiere dɔŋ ki kane.

Ulo Raa yi jiiere maaleekiyagi

⁵ Derec, Raa geŋ kudic a maaleeka soo ton yi-ki ruute ye, y'a t'eese:

«Kee Ulo nun me, wo ti anki duwo an di suune nun Meega*.»

Wo son y'a t'eese: «Nun a yode n'a t'isa Meegi, wo yon y'a t'isa a nun Ulo me†.»

⁶ Wo de aame Raa y'igibo Ulí yon yi jiiere suldi pay adda duniya geŋ, y'a ruute, y'ede:

* 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. † 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.14.

«Kune maaleekiyagi Raa pay, kun ottilo a yode‡.»

7 Geŋ ono doŋ Raa yi ruute ti kaaga a tukki maaleekiyagi, y'ede:

«Kane maaleekiyagi geŋ yi di'n isiyo aa maaye, wo doŋ naabadí yi di'n isiyo aa ilze k'uwwo§.»

8 Wo Raa y'a ruute ti kaaga a tukk'Ulo, y'ede:

«Kee'ŋ Raa, k'a koono a kaakido mozikadá ki daayum,

wo ti dalka moziko ette k'a dokka doŋzá a urzi wede ki diine.

9 Kee ki geyyiso munda wede ki diine, wo suldi doŋ ulpi ki'n azzuru.

Kono kamo nuŋ Raa wede Raazá, ni ki biire ti diine lanziyagá pay, n'ay di yirge egey k'unjsuwo a eedá, geŋ i-kaza ni ki ti ziipe mozigo*.»

10 Wo y'a ruute sey, y'ede:

«T'ume k'eesiyo kee Galmeega Raa i ziipe siido te, wo kandaane toŋ ki y'ikkima ti beezá.

11 Kane geŋ an t'engila, wo kee ki lekkiyo ki daayum. Eyye, kane pay geŋ a latta aakede kalle.

12 Siido ti kandaane k'a ti'n damba aa wede yi dambu kalle wede

goole, k'a ti'n ŋaaya a kese.

Eyye, kane geŋ k'a ti'n pelka an ki lekka a umayan ye,

wo de kee daayum kee miŋ kee, ozzinagá i ki danga ye†.»

13 Wo Raa geŋ kaŋ soo toŋ, kudic yi-ki ruute ye a maaleeka tuuku toŋ, y'a t'eese:

«K'edi ki-koono a ammidadó kino,

bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandí zoŋdá‡.»

14 Wo kane maaleekiyagi geŋ, kane pay undiyagi doŋ i naabiya ki Raa. Kane geŋ yi'n akkisa k'isiyo naabiyagi ki noogiyo kane doŋ i t'oona uttiyo.

2

Uttiyo k'arbu ye

1 Kono kamo kine in koono mentikagi a ono doŋ in illiga geŋ me, para maŋ in ti'n ledfa t'urzi wede derec me, in di'n t'etta k'ume daggiya.

2 Kun ollo, ono doŋ k'oogoro ti kaaga Raa y'an ele a bize maaleekiyagi an an gizite a maawin geŋ, ki kotto kane derec. Wo doŋ pay a ti di- ipida wo an ti-tuuge k'ollige k'ono geŋŋo geŋ, an d'uune dangay ere derec a urzi naabadaŋ. 3 Inkino maŋ kun ollo, in arbe ye t'uttiyo te, para'ŋ in a ti diipida maŋ, in ki t'alda ye ti dangay ere

‡ 1:6 1.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 97.7. § 1:7 1.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.4. * 1:9 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 45.7-8.

† 1:12 1.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 102.26-28. ‡ 1:13 1.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

ki Raa te. Urzi k'uttiyo en, i y' ruute yode Galmeega batum ki poone me. Saṅ maṅ kane doṅ i y'illiga an in di gizite an'de, uttiyo gette tod'te d'erec. ⁴ Wo Raa toṅ y'an di gize kane onamaṅ d'erec, t'urzi suldi doṅ i-kaza munda, ti suldi doṅ i-ceeriyo eego wo ti suldi k'armika doṅ tuuku toṅ maṅ, wo t'urzi k'Unde Kamileṅ ere t'in di dikkida urziyagi k'isiyo naabo Raa a wede tuuku toṅ aa yoṅ yi dehu.

Isa yoṅ Wede k'Uttiyo duwo

⁵ Kine duniya ere ki daana in ti rootiyo gette, Raa y'an ki t'ele a maaleekiyagi an gi di dokka ye. ⁶ Wo de ki too maṅ, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa ki nuṅ, wedusu miṅ moo sey me, k'a elke a yode me?»

Wede tudde miṅ wee wee, kee k'a yi boophe me?»

⁷ Wedusu kee k'a ti y' ziipe ti d'andi maaleekiyagi ki peedo booloṅ,

ki-d'ele gooliko wo suma, ki di tuune kadumul ki moziko a eedi.

⁸ K'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.»

Wede geṅ Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay, inkiṅ maṅ munda soo toṅ yi k'iili ye a lekke t'ekki yode me. Wo ankenno

kine in ki wolleiyo ye botto suldi pay geṅ kane ti d'andi yode me. ⁹ Wo kaciṅ in suune Isa Raa yi ti y' ziipe ti d'andi maaleekiyagi ki peedo booloṅ. Inkiṅ maṅ ti beeko ere ki Raa, Isa y'a inda kono duwo pay. Wo ankenno Raa yi d'ele gooliko wo suma, yi di tuune kadumul ki moziko kono yi dibire wo y'a inda.

¹⁰ Geṅ d'erec, suldi pay geṅ ikkima Raa wo an lekkiyo ki yode a beezí, wo yi dehu doṅ baadan an t'ise innizi wo y'an d'an t'ette k'adda daryikadi. Inkiṅ maṅ t'urzi dabar geṅ, Isa Raa y'a y'ize wede i-t'iide a munda wede Raa yi dehu, kono y'an di t'ihina urzi k'uttiyo a duwo. ¹¹ Isa

wede k'ooyiso duwo a kese a Raa, yode ti kane doṅ yi'n uuye a kese geṅ, kane pay geṅ miṅ Meegaṅ Raa soo. Inkiṅ maṅ yoṅ i-k'ede sukiyagi ye y'an di'n waake kane zembadi me, ¹² wo y'a ruute, y'ede:

«Raa ki nuṅ, nuṅ sundá n'an di-kiza a zembadó,

wo n'a t'ohira adda diine doṅzá gi t'ugiyé n'a ki t'immeý†.»

¹³ Soṅ y'a ruute, y'ede:

«Nuṅ n'a zaapa addó pay a Raa‡.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«En nuuno ti inṅi doṅ Raa y'o ele§.»

* **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.5-7. † **2:12** 2.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.23. ‡ **2:13** 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.17.

§ **2:13** 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.18.

¹⁴ Inñi geñ kane pay miñ kañ soo ñon tudde an d'ede sey ti puuzo, inñino mañ yode Isa toñ y'a t'ize wede tudde i-d'ede sey ti puuzo aa kane kay. Yoñ y'ize inñino kono t'urzi k'untadi geñ, yi di dihima toogo Meeda siitandani, tode ere i-d'ede toogo ki t'owwo ñuwo gettiyo. ¹⁵ Wo soñ t'urzi k'untadi geñ, y'a t'udfe kane ñon daayum i lekkiyo bulagi kono an orgiso a unto. ¹⁶ Geñ ki kotto, in suune Isa yi k'iido'ñ noogiyo ki maaleekiyagi ye, wo y'iido'ñ noogiyo k'ita k'inñi k'Ibirayim. ¹⁷ Kono kamo i dehu Isa y'a-t'ise tuddi pay a deeye zembadi, kono y'a t'ise mozigo goole ñon sefeke wede addi koduwo ti ñuwo wo y'a seeda zakidi a naabo Raa, kono y'a-booye oldiko ñuwo. ¹⁸ Derec, yode Isa batum toñ yi dibire a urzi naamiya daggiya me. Inñino mañ, ankenno en y'aane yi'ni nooge kane ñon adda naamiya daggiya me.

3

Isa goole i jire Muusa

¹ Kono k'inñino zamba ki nuñ kune ñon ki Raa, yoñ y'unni wiike geñ kun zaapo ersagun a Isa, yoñ wede zina Raa wo mozigo goole ñon sefeke ki kine ñon pay i ziipe addin a yode. ² Isa geñ i y' biire Raa k'isiyo naabo gette, wo y'a guune wede a ziida zakidi a naabadi,

aakede ti kaaga Muusa y'a guune wede y'a ziida zakidi a naabadi ere pay y'ize a ñon adda boy Raa*. ³ Inñino mañ Isa geñ y'a t'oone tamma baadan a ceere ki Muusa, aakede wede iiziga booze geñ ñuwo an di y' t'imme baadan a ceere yode booze batum. ⁴ Kine in suune boy tuuku toñ i y'oozige wedusu, wo suldi pay geñ iiziga Raa. ⁵ Muusa geñ y'a ziida zakidi a naabadi ere ki wede naabo a ñon adda boy Raa, wo naabadi tin y'an di kizite ono ñon Raa yi roota ki daana. ⁶ Wo Almasi geñ y'a ziida zakidi a naabadi, yoñ Ulo wo Raa y'a ti y' ziipe t'ekki ñon adda boozii. Wo ñon boozii miñ kine, aame a lekkiyadin in a seedu zakidi wo in zaapu elkisadin a Raa daa sukkiyagi mañ.

Ume puukiyo ki ñon Raa

⁷ Kono kamo Unde Kamilen t'a ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, t'ede:

«Aame anki kun illiga golla Raa mañ,

⁸ addugun kun ti'n isa zakidi ye, aakede mongidagun ti kaaga aame kane adda balda geñ, an d'iiziga kulkuwo ti nuñ Raa wo an di n' niime.

⁹⁻¹⁰ Wo a ume genno mongidagun an di n' niime, an di dihe an di wolle n'isa muno me, wo naabo ere n'ize adda k'ozzine ada pide

* 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki Nombire 12.7.

gette an ti wulle toj
manj.

Injino manj ni-ti gulkuwe ti
kane doj gej me,

wo n'a ruute, n'ede: "Kane
doj en daayum biza
k'ulbanj yi'ni daggiya,
wo urzizo an ki y' zu-
une ye."

11 Manj nunj adda kulkuwado
n'a di niime tuddo,
n'a ruute, n'ede:

"Ki kotto, kane gej an k'etta
ye k'adda k'ume
wede n'an ikkima ki
puukiyo me!"

12 Zemba ki nunj, kun
koono mentikagi, kun i oola
urzi a wenda soo toj ti di-
inagun yi'n isa addi ulpi yi
tooga ye ki zaapu k'addi a
Raa me, para manj a ti y'
ledfa dokki ti faana Raa
zeere me. 13 Kun ollo, onniyo
ere Raa y'a ti wiike «anjki»
gette ti lekkiyo baa manj,
kune onniyo ti onniyo kun
elo kooke ti tuddugun, kono
wenda soo toj ti diinagun
oldiko ti y' dagga yi'n isa
addi zakidi ye. 14 Injino

manj t'ume kine in ziipe ad-
dinj a Isa gej, in t'ize doj
i naabiya t'Almasi kanj soo.
Wo i dehu a zaapu k'addinj
gette in seeda zakidi, aa ti
poone bini dangu, 15 kono
ono en an riije ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de:

«Aame anjki kun illiga golla
Raa manj, addugun
kun ti'n isa zakidi ye,
aakede mongidagun
ti kaaga aame kane

adda balda gej, an
d'iizi kulkuwo ti nunj
Raa wo an di n'
niime.»

16 Injino kane minj anj wee
wee doj illiga ono Raa wo
an d'iizi kulkuwo ti Raa me?
Kane minj doj pay Muusa
y'an udfdo ti siido Misir.

17 Wo soj kun suuno, adda
k'ozzine ada pide gej Raa
yi-ti gulkuwe ti kane kono
an t'ize oldiko, injino an
t'indita nundanzan a uupe
adda balda. 18 Raa y'a

di niime tuddi, y'a ruute,
y'ede: «Kane an k'etta ye
k'adda k'ume wede n'an
ikkima ki puukiyo me.» Yi
ruute injino a kanj wee
wee? Yi ruute a kane
doj i-tuuge k'ollige k'onami
genno. 19 Injino kine in

suune, kane gej an ki d'iine
an ki t'iide ye k'adda k'ume
wede Raa y'an ikkima ki
puukiyo me, kono an ti tu-
uge k'ambu k'onami me.

4

1 Enj ono doj Raa y'in
ruute y'aasa: urzi ede
yi ikkima k'ettiyo k'ume
puukiyo me, gej derec kane
ono gej anjki toj i lekkiyo a
kine. Injino manj in koono
mentikagi kono wenda soo
toj ti diinagun yi ti t'ossa
ye k'ettiyo k'ume puukiyo
me. 2 Derec, kine toj rabila
majjaanawa a tukk'ume
puukiyo an in gizite, aakede
kane doj ti kaaga adda
balda. Wo de ono doj an

† 3:11 3.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-11 wo Egzod 17.7. ‡ 3:15
3.15 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-8.

illiga geŋ, a kane an t'ize aa munda bita, kono aame an illiga geŋ zaapu k'addaŋ a Raa umbo, ono geŋ an gi di'n ziida ye. ³ Wo etta k'ume puukiyo geŋ kine doŋ i ziipe addiŋ a Raa. Injino y'a ruute a tukk'ume puukiyo geŋ, y'ede:

«Adda kulkuwadó n'a di niime tuddó, n'a ruute, n'ede:

“Ki kotto kane geŋ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me*!”»

Yi ruute injino kono ume puukiyo umbo ye, wo de kine in suune Raa y'a ti dŋnge naabadi t'ume y'ikkima duniya too. ⁴ Ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'onniyo ere ki sarat, an'de: «Raa geŋ a onniyo ere ki sarat maŋ, y'a-buuke ti naabadi ere pay k'okkime suldi te†.» ⁵ Wo soŋ an riŋe a tukk'ume puukiyo, an'de: «Kane geŋ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me‡!»

⁶ Kane doŋ ki poone illiga rabila majjaanawa gette, an di-tuuge ki sooru eego me. Injino maŋ an ki t'iide ye k'ume puukiyo me. De geŋ a doŋ doolo urzi ede k'ettiyo k'ume puukiyo me. ⁷ Kono kamo Raa yi ziipe onniyo ti doolo sey ere y'a ti wiike «aŋki». Saŋ iide ozzinagi baadaŋ maŋ, Raa y'a ruute

a tukk'onniyo gettiyo ti bize Dawut. Ono geŋ ni ti'n ruute ti poone:

«Aame aŋki kun illiga golla Raa maŋ, addugun kun ti'n isa zakidí ye§.»

⁸ Ki kotto, Zozuwe geŋ doŋ k'Izirayel y'an gi di'n t'iide ye k'ume puukiyo me, kono k'injino Raa yi rootiyo sey a tukk'onniyo puukiyo ere ti doolo te. ⁹ Injino maŋ ume puukiyo wede aakede onniyo ere ki sarat Raa y'a buuke gette yoŋ yi lekkiyo, wo Raa y'an di y' t'ela a doŋzi. ¹⁰ Derec, wede yi t'iide adda k'ume puukiyo wede Raa y'ikkima geŋno maŋ, yode toŋ yi buuke kay, aakede yode Raa y'a-buuke ti naabadi. ¹¹ Injino maŋ in elo gotono kono in t'etta k'adda k'ume puukiyo geŋno. In iso injino kono wenda soo toŋ ti di-inayiŋ yi ki t'ooro ye, aakede moŋgidagiŋ ti kaaga an di-tuuge ki sooru eego k'ono Raa.

¹² Kun ollo, ono Raa geŋ kane an naabiya, an d'ede toogo, kane robboŋ i jiire kasigara kesiyagutu sirwan pay korbe. Kane ono geŋ i-ti deegu adda k'adde wedusu i seedu biza k'ulbe ti unde, okilagi ti sulbo. Kane ono geŋ, an dekkiyo booro a suldi doŋ tuddiŋ ti dehu wo elkiyo ere adda k'addiŋ. ¹³ Munda ombide a daana

* **4:3** 4.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. † **4:4** 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.2. ‡ **4:5** 4.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. § **4:7** 4.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7.

Raa umbo. Suldi don pay y'ikkima gen, kane waariya kereṅ a daanadi me. Gen onniyo soo, a yode kine in t'idey taaya ki naabadiṅ ere in ize te.

Isa yon mozigo goole don sedefe wede a jire

¹⁴ Kine in d'ede mozigo goole don sedefe wede a jire, yon Isa Ulo Raa yi-gili k'awwa ki kandaane k'ume Meegi. Inkinon man in a soodo zakidi a urzi zaapu k'addiṅ a Raa me. ¹⁵ Gen ki kotto, kine in d'ede mozigo goole don sedefe wede aane i wolle sommagin a renkadin te, kono yode ton Meeda sitandani t'a yi niime daggiya a urzi tuuku ton aa kine kay, ki too man yon yi k'ize ye oldiko te. ¹⁶ Inkinon man kine in'do daa k'orgiso k'ume kaakido Raa ere ki beeko a jire pay, wo aame gen y'in d'isey adde koduwo wo in t'ooney beekadi. Inkinon y'a t'okka dolladin, y'in di'n nooga aame peedo t'iida man.

5

Naabo k'Almasi mozigo goole don sedefe

¹ Mozigo goole don sedefe wede tuuku ton, Raa yi y' beeriyo ti diine kane duwo, yi-ti y' zaapu kono yi di naabe a yode Raa ki beehiyko a kane duwo. To naabadi tin k'eliyo suldi a Raa wo k'isiyo sedefe ki

booyiso k'oldiko. ² Mozigo goole don sedefe wede tuuku ton, a urzi tudde yon ren baadan aa kane kay. Inkinon man yon yi d'aaniya suuniyo k'ita renko duwo don an k'ede suuniyo ye wo i t'adfiya t'urzi wede d'erec gen me. ³ Kono yode batum ren gen, i dehu y'aase sedefe ki booyiso k'oldiko ki don doolo danalan ye, wo k'oldiko yode pay. ⁴ Wenda soo ton yi k'aane yi ki t'ele tuddi ye, y'a t'ambe suma y'a t'ise mozigo goole don sedefe ti siidi me. I waaku wedusu Raa ti siidi a naabo gette, aakede yi wiike Aron ti kaaga y'a t'ize mozigo goole don sedefe*.

⁵ Gen ki Almasi ton inkinon, a urzi gooliko yode batum yi k'ele tuddi ti siidi ye, y'a t'ise mozigo goole don sedefe me. Wo tode gette yi t'uune ti yode wede i ruute, y'ede:

«Kee Ulo nun,
wo ti anki duwo an di suune
nun Meega†.»

⁶ Wo adda mattup ki Raa a ume doolo ton yi ruute pay, y'ede:

«Kee wede sedefe ki
daayum
a urzi yode Melkisedek ti
kaaga‡.»

⁷ Yode Isa gen, a lekkiyadi ere a siido gette, y'a tunde Raa t'obe bey ti dollite baadan wo ti zumari edayi a yode wede y'aane yi y'utte

* 5:4 5.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 28.1. † 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ 5:6 5.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4.

t'unto. Wo Raa y'a y'illiga, y'a di y' nuuge kono Isa yi ki gili t'ekki Raa ye. ⁸ Derec, Isa yon Ulo Raa ton man, t'urzi dabaradi gette y'aduuye ollige k'ono. ⁹ A etiyadi gette suldi pay gen y'an ize aa Raa yi dehu, injkino yode batum y'a t'ize wede i-t'iide. Injkino man ankenno, kane don pay ollige ono k'Isa gen an d'uune uttiyo ere ki daayum t'urzi yode. ¹⁰ Gen derec, Raa y'a ti y' ziipe Isa mozigo goole don sedefe ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

Dersiyō a urzi zaapu k'adde a Isa

¹¹ A tukki yode Melkisedek gen i d'ede suldi baadan n'un di rootite me, wo kane sekinsadan oone kono eggun attidi ki seedu k'ono me. ¹² Ki too man anki kun t'ize don dooyiso duwo ti kaagine, wo anken i dehu duwo an un di'n dooye sey dooyiso ere ti poone a urzi k'ono Raa, aa don aware i ziipe addan a Isa. Gen kun k'aane kun ki t'oomi ombo ere zakidi ye, i dehu kun di sibe udu aa inni sunni. ¹³ Wede tuuku yi sobo udu botto gen, yi k'aane yi ki ti y' roote ye munda wede ki diine me, kono yon ulo nenku. ¹⁴ Wo de ki too man, don i dirse gen an d'oomi ombo ere zakidi. Kane urzi gen an d'isiyo daayum an ti duuye, an aane an di y' suune munda wede beehiye wo munda wede ulsu me.

6

¹ Gen injkino kine in ohor poone ti dooyiso ere ki poone a urzi k'Almasi gette, in a-tonyol ekki dooyiso ere ki don i-dirse. Kane suldi gen kun'ni suune ay un ki'n dooye ye baa, aakede: Dooyiso a urzi kama lekkiyo a suldi don ulpi a-d'ette unto wo a urzi zaapu k'adde a Raa, ² dooyiso a urziyagi suuyiso batem wo a urzi zaapu bey ki beeko, wo dooyiso a urzi baldiya ki don i t'inda wo a urzi booro ki Raa ere ki daayum. ³ Enno suldi don kine in d'ise ki don i-dirse me, aame Raa y'ela urzi man.

⁴ Injkino man kun elko a don i iili urzi zaapu k'addan a Raa. Kane gen ti kaaga, derec ki Raa t'a-tuure addan, an y'uwwe munda wede Raa y'eliyo me, kane aggaran ede a suldi don Unde Kamilen t'isiyo me, ⁵ an uwwe ono Raa kane unse me wo an ti zuune toogo duniya ere ki daana te, ⁶ wo de ti suldi don an uwwe genno ton, an di gime k'adda lekkiyadan ere ti poone. Kane gen urzi umbo an di-kime lekkiyadan sey me, kono naabadan ere an ize gette aakede an taakiya Ulo Raa sey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo gen an an eliyo urzi a duwo an di y' kildite.

⁷ Kun ollo, aakede i d'ede doome siidadi gette mizzi yi koppiyo a ettū daayum

man, tode gette ti d'ehiyo suldi don beehiye a don i ti derku gen me. Injino Raa yi di zaapu beeko a siido gette. ⁸ Wo de aame siido gette t'addiya inda k'ahimagi ti woskani man, tode gette ki derku ye baa. Goppon Raa y'a ti duuda wo ki dangu y'a-t'ogga mentu.

⁹ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, kaye ay rootiyo injino gen, ay suune adda k'addey kune a urzi wede beehiye, urzi wede k'uttiyo. ¹⁰ Raa gen yon daayum ki dine, i-ki dandiya ye a naabo ere kun isiyo wo ti geyyiso ere un d'ede a sundi gette. Geyyiso gette kun ti gize t'urzi noogiyo ere kun nuuge don ki Raa ti kaaga, wo ankenno ton kun'ni noogiyo. ¹¹ Wo anken, ni dehu t'addo pay n'un di roote, wede tuuku ton ti diinagun yi koonaa addi wehini aa kane bini dangu. Injino man suldi don pay kun zaapu elkisagun eego gen, kun di'n t'oona. ¹² A urzi naabo Raa kun ti t'asse ye, wo de gen kun ambo zina kane don a urzi zaapu k'addan a Raa an ziida zakidi bini dangu. Injino man an t'ooney munda wede Raa yi ruute y'an t'ela.

Raa bizi yi ki y' kama ye

¹³ Ti kaaga Raa yi ruute munda wede yi di t'ela a Ibirayim. Aame gen y'a-ti nime ti suma yode batum kono wenda soo ton goole ti

yode Raa umbo, y'a name tuddi me. ¹⁴ Raa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto nun n'ay di zaapo beeko daa doziyo, wo inniza ton an d'aagila baadan*.» ¹⁵ Ibirayim gen y'a dille ozzinagi baadan ti ombine, san munda wede Raa yi-ruute yi di y' t'ela gen y'a y'uune.

¹⁶ Duwo an name tuddan gen, an name ti munda wede goole i jire kane, name gette ti ti towwo ono, injino niikiyo t'a d'ohire goppon. ¹⁷ Gen injino, a kane don i t'oona suldi don Raa y'an ruute y'an t'ela gen, y'a dihe y'an di kize kereñ munda wede yi ti y' ruute gen, bizi yi ki y' kima ye baa. Kono kamo y'a-ti nime a onami don yi ruute gen me. ¹⁸ Injino i d'ede suldi sire, kane gen i ki kime ye, wo t'urzi kane gen Raa yi k'aane yi ki lihite ono ye. Kane gen an in d'eliyo togo baadan a kine don uune ume k'ombide t'urzi yode, kono in a seeda zakidi a suldi don in zaapu elkisadin eego Raa yi ruute y'in t'ela. ¹⁹ Zaapu k'elkisadin gette, t'in ti y' seedu biza k'ulbin ume soo aakede maala meeda ere i-ti seedu tooko ume soo. Tode zaapu k'elkiso gette ti lekkiyo zakidi umatú soo, gen ti-ti doopide alboy wede adda Boy Raa a kandaane, ti d'aaniya a ume wede k'adda. ²⁰ Gen k'ume genno

* 6:14 6.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17.

Isa y'in uugume me, yi-t'iide y'in t'ihina urzi y'a t'ize mozigo goole don sedefe ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

7

Melkisedek yon mozigo wo wede sedefe

¹ Ti kaaga yo Melkisedek gen, yon mozigo ki geeger Salem, wo wede sedefe ki Raa goole a jiire pay. Ibirayim gen yi kama t'ume k'arka mozagi yi'ni jiiro man, Melkisedek y'a t'iide okkimayi wo yi di ziipe beeko a Ibirayim me. ² Gen a yode Melkisedek, Ibirayim yi-d'ele zakka ki suldi don pay y'uubo t'ume k'arka me*. To suma Melkisedek gette, i-kaza «mozigo wede isiyo munda wede ki diine a duwo». Wo son yon mozigo ki Salem, suma gette i-kaza «mozigo ki toose». ³ Yode gen i-k'ede meege ye, meede ye, ita mongidagi ye, wo onniyo k'ehiyadi ti untadi ton umbo. Yon gen yi deeyiso aa Ulo Raa, inkino yi lekkiyo wede sedefe ki daayum.

⁴ Kun elko, Melkisedek gen ki kotto yon goole a jiire! Yode mugiyin Ibirayim wede ti diine mongidagi don k'izirayel ton, a Melkisedek yi-d'ele zakka barta ere koduwo a jiire, ki suldi don pay y'uubo t'ume k'arka. ⁵ Wo kine in suune don ongo ti biza bumbu Lebi gen, kane don sedefe. Oogoro gette

t'an rootiyo a kane, i dehu an di sedefe zakka ere ki don k'izirayel pay ise kane zembadan ton man. Wo kane pay gen min ti biza bumbu k'Ibirayim. ⁶ Wo de Melkisedek yon ti biza bumbu Lebi ye ton, Ibirayim yi d'ele zakka ki suldi don y'uubo. Wo Melkisedek yi di ziipe beeko a Ibirayim wede Raa yi ruute y'a t'oona suldi don yi-t'ela gen me. ⁷ Gen derec daa niiku, wede goole'n yi di zaape beeko a wede nenku. ⁸ Wo ki kane don ti biza bumbu Lebi i sedfu zakka gen, kane don tudde an t'unto. Wo ki yode Melkisedek wede i ziifda zakka gen, mattup ki Raa ti rootiyo a tukki yode, yon yi lekkiyo ki daayum. ⁹ Inkino man ki dangu n'a roote'n, Lebi wede i sedfu zakka ere ki don k'izirayel pay genno ton, zakka gette y'a ele a Melkisedek t'urzi mugiyi Ibirayim. ¹⁰ Derec, aame Melkisedek y'iide okkime k'Ibirayim gen, Lebi an ki ti y'ehe ye, yon a moyte ki mugiyi Ibirayim botto.

Goole don sedefe a urzi yode Melkisedek ti kaaga

¹¹ Oogoro ere Raa y'an ele a don k'izirayel, tod' ti konso ekki naabo don sedefe don ti biza bumbu Lebi. Kane gen an d'ise naabo don sedefe aa yode Aron, wo urzi naabo don sedefe gen y'a-ki t'iide ye a suldi don pay Raa yi dehu

* 7:2 7.2 Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 14.17-20.

me. Para man̄ ki moo me i d'ise wede sedefeke ti doolo sey a urzi yode Melkisedek ti kaaga me? ¹² Aame don̄ sedefeke geŋ Raa yi ti'n bilke ti doolo man̄, urzi k'oogoro don̄ sedefeke toŋ i dehu Raa y'a ti-pelke ti doolo kay. ¹³⁻¹⁴ Kane ono eŋ don̄ an riin̄e ti kaaga adda mattup ki Raa, kane geŋ an'ni ruute a tukki Galmeegin̄. Wo kine in suune Galmeegin̄ yon̄ ti biza bumbu Lebi ye, y'ud̄fo ti biza bumbu doolo, ti biza bumbu Ziida. Wenda soo toŋ ti biza bumbu geŋ aase naabo a ume sedefeke adda Boy Raa umbo. Wo Muusa aame yi ruute a urzi naabo don̄ sedefeke geŋ, munda soo toŋ yi ki ruute ye ki biza bumbu Ziida me.

¹⁵ Kun ollo, en̄no munda wede in t'ad̄fa ita suldi pay kereŋ a jiire me: wede sedefeke wede ud̄fo ti doolo eŋ, yon̄ yi deeyiso aa Melkisedek. ¹⁶ Yon̄ yi ki t'ize wede sedefeke t'urzi k'oogoro ere ti rootiyo wede sedefeke an yi t'ehe ti biza bumbu wede a urzi tudde ye. Wo de yi t'ize wede sedefeke t'urzi lekkiyadi ere i-d'ede toogo, wenda soo toŋ yi k'aane yiki ti latte ye. ¹⁷ Geŋ derec, ono eŋ an riin̄e ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, an'de:

«Kee wede sedefeke ki daayum

a urzi yode Melkisedek ti kaaga†.»

¹⁸ In̄kino oogoro ere a urzi sedefeke gette, Raa y'a-t'iide mentu kono t'a biite, t'a ki t'iide ye a munda wede Raa yi dehu me. ¹⁹ Derec, oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me‡. Ti kaaga duwo an ziipe elkisadan̄ ekk'oogoro gettiyo, wo anken̄no Raa y'in eelo munda wede a jiire tode gettiyo sey, kine in zaapo elkisadin̄ eego, kono t'urzi zaapu k'elkiso gette kine in aane in t'ette ki daana Raa.

²⁰ Wo son̄ aame Raa yi ti y' ziipe Isa wede sedefeke geŋ, y'a-ti niime tuddi. Wo don̄ ongo an t'ize don̄ sedefeke daa naamiya tuddan̄. ²¹ Wo ki yode Isa geŋ Raa y'a di niime tuddi doo miŋ, y'a ti y' ziipe wede sedefeke kollo, kono Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Nun̄ Galmeega Raa n'a ti niime tuddo,
wo bizo ni ki y' kima ye baa:
Kee wede sedefeke ki daayum§.»

²² Kono kamo ti naamiya gette Isa y'a t'ize wede k'ambu k'attidi* ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone.

²³ Wo son̄, don̄ baadan̄ an t'ize don̄ sedefeke kono unto ti ki'n ooliyo ye, an

† 7:17 7.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. ‡ 7:19 7.19 Oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me: I-kaza kono duwo an k'ede toogo ye an d'ozire eego me. § 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. * 7:22 7.22 Wede k'ambu k'attidi: I-kaza t'urzi yode kine in suune adda k'adin̄ taasuwa ere aware gette a t'isa.

di lekke daayum don sedefe me. ²⁴ Wo de ki Isa inkinno ye, yon yi lekkiyo zeere daayum gen, naabadí ere ki sedefe ton tod'te ki yode yillak ki daayum. ²⁵ Kono kamo ankenno yon y'aane y'an utte ki daayum kane don ettiyo ki daana Raa t'urzi yode me, kono yon yi lekkiyo zeere daayum wo yi tondiyo Raa kono kane.

²⁶ Inkinno man Isa mozigo goole don sedefe wede idfiza a kine: Raa ulbí id'ise unse ti yode, yi k'ize oldfiko ye, i-k'ede munda k'ulsu a tuddí ye, yon ti don isiyo oldfiko soo ye, wo y'a-gili k'awwa ki kandaane. ²⁷ Deero don sedefe pay gen i dehu onniyo ti onniyo an d'ise sedefe ki booyiso k'oldfikadan, san ki don doolo kollo. Wo de Isa'n aakede kane genno ye, aame yode batum y'ele tuddí sedefe ki duwo man, sedefe ere y'ele kan soo gettin at'íide baa. ²⁸ A urzi k'oogoro Muusa gen an zippe deero don sedefe, don an ki t'íide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me. Ti kaaga Raa y'ele oogoro a Muusa doo min, san man y'a ruute ono don y'a-ti niime tuddí kollo, wo de t'urzi k'ono gen y'a ti y'ziipe Ulí mozigo goole don sedefe ki daayum, gen y'a-ti dinge suldi don pay Raa yi dehu.

8

Isa yon mozigo goole don sedefe wede i jiire

¹ Enno munda wede toc n'un di roote eego me: Ki kotto kine in d'ede mozigo goole don sedefe inkinno. Yon yi-guune a kandaane a ammade Raa toogo a jiire suldi pay. ² Wo yon wede naabo adda k'ume wede kamilen, yon gen Boy Raa ki kotto ikkima Galmeega batum wedusu ye.

³ Mozigo goole don sedefe wede tuuku ton, Raa yi y' zaapu kono yi di t'ele suldi wo y'aase sedefe. Inkinno man mozigo goole don sedefe wede ki kine enno ton, i dehu munda a bezi kono yi di t'ele a Raa. ⁴ Aame anki Almasi yon adda duniya man, yi ki t'ise wede sedefe ye kono don sedefe a duniya ettiyo ton ede, kane an eliyo suldi a Raa don tode oogoro Muusa ti rootiyo. ⁵ Naabo ki Raa ere don sedefe an isiyo a duniya ette, tod'te undiso, i deeyiso suldi don derec a kandaane. Gen aakede munda wede i iide aa suniye a Muusa, ki poone y'a okkima Boy Raa ki golmodo gen me. Aame gen Raa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, k'odo k'a t'okkimoy boy aa wede ki wulle n'a-gize eego mukkolo*.» ⁶ Wo de ankenno Isa Raa yi ele naabo ere meeda a jiire ere ki don sedefe pay, kono yon yi konso a diine kine

* 8:5 8.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.40.

duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone. Taasuwa ere aware gette ti konso ekki suldi don beehiye Raa yi ruute y'an t'ela a donzi, kane suldi gen a jiire don ki taasuwa ere ti poone.

⁷ Taasuwa ere ti poone gette t'a ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me, injino Raa y'a ti bilke ti ere ki sirwe. ⁸ Wo Raa yi wulle donzi an a ti doopide a urzizi, injino yi'n aapudu, y'ede:

«Kun ollo, san onniytagi an d'aana, aame gen nun Galmeega Raa n'a-ketta taasuwa ere aware ti don k'Izirayel wo ti don biza bumbu Ziida.

⁹ Taasuwa ere aware gette ti k'isa ye aa ere n'a gitte ti maawan ti kaaga te,

aame n'an ziido beezan n'an uddo ti siido Misir me.

Kane an k'izire ki diine ye a urzi taasuwa gette.

Injino man nun ton n'an gime dar. En i rootiyo nun Galmeega Raa.

¹⁰ Kun ollo, ette taasuwa ere ni ketta ti don k'Izirayel,

aame onniytagi gen an t'ingila man.

Oogirado n'an ti raana adda k'eedan wo n'an ti za-apa adda k'addan,

nun n'a t'isa Raazan, wo kane an t'isa donzo. En i rootiyo nun Galmeega Raa.

¹¹ Wede tuuku ton ti dinayan i k'ise ye y'a dooya bakadi, ise leemadi ton man, a urzi suuniyo nun Galmeega Raa me.

Derec, kane pay an di n' suuna, iise ti nenku a jiire bini goole a jiire.

¹² Gen a t'isa injino kono a doopidadan a urzizo gette n'an t'isa tambobino, wo oldikadan ni ki seeda addo ye baa†.»

¹³ Raa yi rootiyo injino ti taasuwa ere aware man, gen i-kaza taasuwa ere ti poone gette i t'ize mazzini. Wo munda wede i t'ize mazzini wo yi guulike gen, uupe goppon yi-t'engila.

9

Urzi wede ki poone k'ottilso a Raa

¹ Taasuwa ere ti poone gette, tod'te i-d'ede urziyagi k'ottilso a Raa, wo Boy Raa wede an ikkima a siido. ² Boy gen yon ki golmodo, addi bindani sire dookide ti alboy. Biino ere ki poone gette, tod'te an ti waaku ume wede kamilen, adda an di ziipe munda aa gooro garzina sarat ti pitila eego eego*, wo son taabul ti mappa

† 8:12 8.12 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.31-34. * 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.31-39. † 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.23-30.

eego wede an ele a Raa†. ³ Wo biino ere ti dar k'alboy gette, tod'te an ti waaku ume wede kamilen a jiire, ⁴ adda an di ziipe munda aa sandup ki dap an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadan unse eego‡, soŋ an di ziipe sandup ki taasua ere Raa yi gitte ti d'ŋzi, tode gette an a di-tuuye dap§. Adda sandup gette i d'ede seelo an ikkima ki dap, adda'ŋ ombo sundutú mann*. Dalka k'Aron ere t'a giira puutagi t'a bubbe† toŋ adda sandup pây, wo ti pakirtagi monjali sire raaniya eego urziyagi k'oogoro ki taasua ti d'ŋzi. ⁵ Wo t'ekki sandup gette an d'iibida duwo sire aakede maaleekiyagi sundaŋ seriben an ti'n zippe, i-kaza Raa batum yo adda. Undiso ki kambaraŋ ti-ti diibiyo ume wede mozigo goole d'ŋ sedefeke yi sakkisa puuzo ki booyiso k'oldfiko. Wo de ankenno peedo ti k'iide ye botto ki sekiŋso suldi pay geŋ me.

⁶ Geŋ suldi d'ŋ pay adda Boy Raa an di'n ikkima inkiŋo, maŋ kane d'ŋ sedefeke geŋ onniyo ti onniyo an d'ettiyo k'adda biino ere ki poone gettiyo, an d'isiyo suldi kono an d'ottilso a Raa. ⁷ Wo k'adda biino ere ki sirwe gette, ettiyo mozigo goole d'ŋ sedefeke siidi, y'ettiyo kaŋ soo d'anŋal

adda k'ozzine me. Wo y'ettiyo ti puuzo seysu a beezi ki sedefeke a Raa, ki booyiso k'oldfiko ki yode batum wo k'oldfiko ki duwo pây. ⁸ Kun ollo, t'urzi geŋ Unde Kamilen ti'n kaza urzi k'ettiyo k'adda k'ume wede kamilen a jiire geŋ umbo botto, koore Boy Raa wede ki poone an ikkima ki golmodo yi lekkiyo botto geŋ me. ⁹ Kane suldi geŋ undiso ki suldi d'ŋ iina a lekkiyadin ankenno. Geŋ i-kaza suldi d'ŋ an i eliy o a Raa wo ti sendikagi seydi d'ŋ an isiyo geŋ, kane an ki t'iide ye, an ti t'ise elkiyo ki wede isiyo suldi d'ŋ yi d'ottilso a Raa geŋ, delele aa Raa yi dehu me. ¹⁰ Wo suldi d'ŋ an eliy o a Raa ti sendikagi seydi d'ŋ an isiyo geŋ, kane an konso ekk'urziyagi k'oogoro d'ŋ an rootiyo a urzi k'ombito, sobito wo k'opilsito tudde, kane suldi geŋ an isiyo ti paate a biza k'ulbe ye. Kane urziyagi k'oogoro geŋ duwo an isiyo a urzi tudde, bini saŋ Raa y'an isa suldi pay awardi.

Almasi y'ele tuddi sedefeke

¹¹ Wo de ankenno Almasi yi t'ize mozigo goole d'ŋ sedefeke, ki suldi d'ŋ maj-jandani in uune ankenno. Yoŋ yi-t'iide k'adda Boy Raa goole, munda a ki y' biite ye, a jiire wede duwo an ikkima

‡ 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.1-10. § 9:4 9.4 Kun wollo adda

mattup ki Egzod 25.10-16. * 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.31-35.

† 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.16-26.

ki golmodo a siido. Boy geŋ i k'ikkima doŋ tudde ye, geŋ i-kaza adda duniya ettiyo ye. ¹² Almasi geŋ y'iide k'adda k'ume wede kamilen a jiire geŋ kaŋ soo danjal a-t'iide baa. Yoŋ y'iide ti puuzo modu ise k'ulo buru an ele ki sedefe ye, wo de yoŋ y'iide ti puuzo ki yode batum, wo geŋ inokino yoŋ y'in di'n ufde ti oldikadiŋ ki daayum. ¹³ A urzi k'oogoro Muusa, puuzo modu ti puuzo k'ulo buru wo ti oddagi doŋ an oggiyo k'ulo buru geŋ, an an dirroriso a tukki doŋ an t'ize ganigi a daana Raa geŋno, maŋ tuddaŋ i-t'isiyo kamilen a daana Raa‡. ¹⁴ Wo de geŋ, puuzo k'Almasi i-d'ede toogo baadaŋ a jiire sey. T'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo ki daayum, yode batum y'a ele tuddi sedefe a Raa, yoŋ wede aa seysu daa munda k'ulsuko a tuddi, an wilda ki sedefe. Puuzo k'Almasi gette t'in ti t'isa kamilen elkisadiŋ ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette ti naabiyagi doŋ ulpi in di'n t'ettiyo k'adda k'unto, kono in i di naabe a Raa zeere.

Taasuwa ere kettiyo ti puuzo k'Almasi

¹⁵ Geŋ kono k'inokino Almasi yoŋ yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere aware. Yoŋ y'inda kono duwo y'an adde t'adda k'oldiko ere an ize aame an a ti diipida a

urzi taasuwa ere ti poone. Inokino maŋ kane doŋ Raa yi'ni wiike geŋ an t'oone suldi doŋ yi ruute y'an t'ela a doŋzi ki daayum.

¹⁶ Aame wedusu yi lekkiyo zeere geŋ, onami doŋ yi riine a urzi dokkide laalay geŋ an k'ede toogo ye, y'inda doo miŋ an d'ise munda wede yi riine kollo. ¹⁷ Derec, aame yoŋ geŋ yi lekkiyo zeere maŋ, onami doŋ yi riine geŋ an k'ede toogo ye, wo aame y'inda doo miŋ an d'ede toogo kollo. ¹⁸ Inokino kay taasuwa ere ti poone batum toŋ, tod' t'iise ti puuzo ere ibi doo miŋ kollo. ¹⁹ Ti kaaga toŋ urzi k'oogoro wede tuuku Raa y'ele a Muusa geŋ, y'an ti y' gize a duwo pay. Saŋ yi ziida puuzo ki modu ti puuzo k'ulo buru doŋ an waldutu, y'a d'eezi ahu, y'a di ilmi ilali dambami teesibi, y'a-dihima soole sundi izop yi di zulpe adda puuzo, y'a di rorriso ekki mattup ere k'oogoro wo a tukki duwo pay. ²⁰ Aame yi rorriso geŋ, yi d'eesiyo: «Ette puuzo ere ki taasuwa Raa yi gitte ti kune, taasuwa ette y'un ruute kun d'ozire eegoŒ.»

²¹ Saŋ Boy Raa wede an ikkima ki golmodo ti suldi doŋ pay ki naabo a Raa toŋ, Muusa y'a di rurrige puuzo.

²² Geŋ derec t'urzi puuzo gette, a urzi k'oogoro suldi baadaŋ i t'isiyo kamilen a

‡ 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 16.11-16 wo Nombire 19.4-19.

Œ 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.3-8.

ɗaana Raa, wo ki tambobino k'oldfiko toŋ, i dehu puuzo t'a obi ɗoo miŋ kollo*.

Sedeke k'Almasi ti booyiso k'oldfiko

²³ Sulɗi ɗoŋ pay ki naabo a Raa geŋ, kane undiso ki sulɗi ɗoŋ a kandaane. Wo ɗerec kane geŋ i ti'n isiyo kamileŋ sendikagi, geŋ iŋkino kay i dehu kane sulɗi ɗoŋ ki kotto a kandaane batum toŋ i ti'n isiyo kamileŋ sendikagi ɗoŋ majjandani a jiiire geŋno. ²⁴ Almasi geŋ yi k'iide ye k'adda k'ume wede kamileŋ ɗuwo an ikkima me, yoŋ ki kotto undiso ɗaŋŋal ki Boy Raa a kandaane. Yoŋ y'iide ki kandaane batum, aŋkenŋo yoŋ a ɗaana Raa kono kine. ²⁵ Mozigo goole ɗoŋ sedeke ki Yawudiyagi geŋ y'ettiyo k'adda k'ume wede kamileŋ a jiiire, ozzine ti ozzine ti puuzo seysu a beezí. Wo ɗe Almasi geŋ, y'iide'ŋ y'a k'ele tuddí sedeke taŋ baadaŋ ye. ²⁶ Para maŋ t'ume Raa y'ikkima duniya geŋ, Almasi y'a dabire taŋ baadaŋ bini untadí. Wo a onniytagi ɗoŋ k'ita eŋ, yoŋ y'iido kaŋ soo ɗaŋŋal k'adda duniya ette, kono oldfiko y'a ti t'iide mentú t'urzi k'eliyo tuddí batum ki sedeke. ²⁷ Kun ollo, wede tuuku toŋ y'a t'inda kaŋ soo ɗaŋŋal, wo y'inda maŋ, saŋ y'a t'ettey ɗaana Raa kono yi di ɗekkey booro. ²⁸ Geŋ iŋkino kay Almasi

toŋ y'ele tuddí sedeke kaŋ soo ɗaŋŋal, kono ki booyiso k'oldfiko ɗoŋ baadaŋ†. Wo yoŋ y'etto ki sirwe ki booyiso k'oldfiko ye baa, wo y'etto k'uttiyo ɗoŋ i delliyo kamadí.

10

Sedeke k'Almasi t'a jiiire pay

¹ Oogoro Muusa gette, tod' t'a ki t'iide ye a olde sulɗi ɗoŋ ɗerec a kandaane me, tod' ti deeyiso boolon ɗaŋŋal sulɗi ɗoŋ majjandani aana me. Tode gette ti rootiyo ozzine ti ozzine i dehu an d'ise sedeke seyɗi a Raa daayum aa ere an d'isiyto. Kono kamo ɗoŋ ettiyo ki sirpa Raa geŋ, ki kotto oogoro gette ɗuwo ti k'aane ti ki'n ise ye ɗoŋ i t'iide a munda wede Raa yi dehu me. ² Para maŋ kane ɗoŋ isiyo sedeke a Raa y'an ise kamileŋ t'oldikadaŋ, geŋ ti sedeke ere an isiyo kaŋ soo gettiŋ a-ti t'iide baa. Geŋ kane an di naabiya a Raa iŋkino ti elkiyo ere an di suuniyo munda k'ulsuko a tuddaŋ umbo, wo an ki d'isiyo sedeke ti doolo ye baa. ³ Wo ki too maŋ, t'urzi sedeke seyɗi ere an isiyo ozzine ti ozzine gette, ɗuwo an ki dandiya ye an a d'elkiyo a oldikadaŋ te. ⁴ Derec, puuzo k'ulo buru ti puuzo moɗu gette, kudic ti k'aane ti ki booye oldfiko wede ye.

* 9:22 9.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 17.11. † 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

⁵ Kono k'inqino, aame Almasi y'ettiyo k'adda duniya genj, yi di ruute a Raa, y'ede: «Kee ki ki dihe duwo an a-ki d'ise sedefe seydi ye, ise an a-di t'ele munda tonj manj, wo kee k'a-n'ize tudde.

⁶ Kee'ñ ulbá a-k'ize unse ye a seydi donj an oggiyo a ume sedefe, ise sedefe ere an isiyo ki booyiso k'oldfikadanj tonj manj.

⁷ Injino manj n'a ruute, n'ede: «Raa ki nunj, ankenj nunj batum n'a ette, munda wede ki dehu genj n'a-di y'iso, Enj munda wede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno *.”»

⁸ Genj Almasi y'a ruute ki poone, y'ede: «Kee ki ki dihe duwo an a-ki d'ise sedefe seydi ye, ise an a-di t'ele munda tonj manj, ise sedefe ere an t'oggiyo a ume sedefe wo sedefe ere ki booyiso k'oldfiko tonj manj. Kane pay genj minj ulbá a-k'ize unse ye.» Wo ki too manj kane pay genj minj sendfikagi donj oogoro Muusa ti ruute duwo an d'ise. ⁹ Manj Almasi y'a ruute sey, y'ede: «Ankenj nunj batum n'a ette, munda wede kee ki dehu n'a-di y'iso.» Injino manj urzi wede ki poone y'a-y'iide, wo y'a ti y' bilke ti wede ki sirwe. ¹⁰ Almasi yi di t'ize naabo ere Raa yi dehu te,

inqino y'in di'n uuye kese a yode Raa t'urzi sedefe ere k'Isa Almasi y'ele tuddi kanj soo danjal, gettinj a-t'iide baa.

¹¹ Wede sedefe tuuku tonj onniyo ti onniyo yi lekkiyo kanj ohire jep kono yi d'isiyo naabadi, yi d'eliyo daayum sedefe ere tod'tinj tode d'ey†, wo de tod'te kudic ti k'aane ti ki booye oldfiko ye. ¹² Wo de ki yode Almasi genj, y'ele tuddi sedefe ki booyiso k'oldfiko kanj soo danjal, sanj y'iide'ñ y'a-guune a ammade Raa ki daayum. ¹³ Wo a ume genj yi-delliyo, bini onniyo ere Raa y'an isa donj k'aduzi aa munda ki bita ti dandi zondif‡. ¹⁴ Genj t'urzi sedefe ere Almasi y'ele tuddi kanj soo danjal gettinj, kane donj yi'n uuye kese a Raa genj y'an ize donj i t'iide a munda wede Raa yi dehu ki daayum.

¹⁵ Unde Kamilenj tonj t'in ruute ti kaaga, d'erec ti ruute ki poone, t'ede:

¹⁶ «Galmeege Raa y'a ruute, y'ede:

Ettiyo taasuwa ere ni ketta ti kane te, aame onniytagi genj an t'ingila manj.

Oogirado n'an ti zaapa adda k'addanj, wo n'an ti-raanja adda k'eedanj.»

¹⁷ Sonj y'a ruute sey, y'ede: «Nunj oldfikadanj wo suldi donj ulpi an isiyo genj

* **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 40.7-9. † **10:11** 10.11 Kun wollo adda mattup k'Egzod 29.38. ‡ **10:13** 10.13 Kun wollo adda mattup ki Soom

110.1. § **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33-34.

ni ki seeda addó ye
baaŒ.»

¹⁸ Wo aame wede y'uune tambobino k'oldfikadí mañ, i ki dehu y'a ki t'ele munda ki sedefe a Raa ki booyiso k'oldfikadí ye baa.

Almasi yon urzi wede aware

¹⁹ Injino kun ollo zemba ki nun, t'urzi puuzo k'Isa geñ, kine in d'ede urzi k'ettiyo daa k'orgiso k'adda k'ume wede kamilen a jiire geñ me. ²⁰ Geñ i-kaza Isa y'in ihina urzi aware y'in di'n t'etta k'ume lekkiyo, y'in ihina aame yi ti di-ipcfa alboy ki Boy Raa, i-kaza urzi geñ y'in ihina t'urzi tuddí batum ere y'ele sedefe. ²¹ Wo kine in d'ede wede sedefe i jiire pay, Raa y'a ti y' ziipe t'ekki don boozí. ²² Injino mañ kine in a odo goppon ki sirpa Raa t'adde soo, ôoniyo ti zaapu k'adde a Isa, addin kamilen ti suldi don pay i-ti lattiya elkiyadin ere in di suuniyo munda en beehiye en ulsu geñ me, wo tudđin suyyiso t'ahu don kamilen. ²³ In soodo zakidí daayum a kazita munda wede kine in zaapu elkisadin eego, kono Raa yi seedu zakidí a munda wede yi ruute y'aasa me. ²⁴ In aa elko ti tudđin kono in t'ele kooke a urzi geyyiso wo a urzi k'isiyo naabiyagi don beehiye. ²⁵ Kine in ti defke ye t'ogiyso ere ki zemba me,

aakede don ongo ge d'isiyo daayum me. Ki too mañ in t'ele kooke baadan a jiire sey ti tudđin, kono kun suune onniyo ere ki Galmeega tod'te goppon.

²⁶ Aame kine d'erec ki Raa in ti zuune kereñ wo in d'isiyo oldfiko mirsi mañ, geñ sedefe ti doolo umbo a booya oldfikadin te. ²⁷ Wo de wede y'isiyo injino geñ i guute munda soo, yi dello t'orgiso baadan booro ere ki Raa wo uwwo ere t'oggiyo ki daayum, t'a t'oggey kane don i-ti toogiyo a Raa. ²⁸ Kun suune ti kaaga geñ, wede y'a ti doopide a oogoro Muusa mañ, yon ki tôwwo daa wolliyo sommagi, wo i dehu don sire t'ado i wulle wo illiga munda geñño doo min kollo*. ²⁹ Kun elko, wede yi t'oniyile Isa Ulo Raa, yi ti wolliyo puuzo ki taasawa ere t'a y'uuye kese a yode Raa gette ganigi, wo yi kalda Unde Raa ere t'in di kaza beeko Raa mañ, ki kotto yon geñ y'a t'oona dabar ere oone a jiire sey. ³⁰ Eyye, kine in yi suune yode wede yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku ton danggayadí i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«Galmeega Raa y'a defka booro a tukki donzi†.»

* **10:28** 10.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15. † **10:30** 10.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35.

31 Geŋ ooŋe baadan a wede i t'iira a bey Raa zeere maŋ.

32 Wo de kun elko a munda wede ize ti kaaga aame kun uune toore Raa i d'eliyo uttiyo geŋŋo. Kune duwo an un di'n dibire baadan, wo kun a ziida zakidi bini danŋu adda deyyiso ere zakidi gette.

33 Doŋ onŋoŋ ti diinaguŋ an an di'n gildite, an an di'n dibire, an an d'an d'ele sukiyagi a daana doŋ duuru, wo doŋ onŋoŋ ti diinaguŋ kun di guune ŋolloŋ ti kane a dabaradan gette. 34 Inŋino maŋ kune kun di wulle sommagi ki doŋ an ti'n zidde danŋay, wo aame suldufuŋ an ti ziki toŋ, kun d'iyye ti unŋuwo kono kun suune un d'ede suldi doŋ Raa y'un ele, kane geŋ laale wede a jiire i lekkiyo ki daayum. 35 Seedu zakidi ere kun seedu gette, kun ti dagga ye, kono ti tode gette kun t'ooney suldi baadan doŋ Raa yi dehu y'un t'eley a naabaguŋ te. 36 Geŋ i dehu kun d'ombiŋa, kun di seeda zakidi bini danŋu, kono kun i-ti t'ise naabo ere Raa yi dehu te. Inŋino kun di y' t'ooney munda wede Raa yi ruute y'un t'eley me. 37 Ono eŋ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ume a guute goppon, taŋ
booloŋ danŋal,

wede a etto geŋ y'a aana, yi
ki ti t'osso ye.

38 Wede yoŋ ki diine a daanadó geŋ, y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a nuuno,
wo de aame t'urzi zaapu k'addi a nuuno yi t'irga maŋ,
ulbó o k'isa unŋe ye ti yode me[‡].»

39 Kine eŋ, kine ti diine doŋ i t'argu t'urzi zaapu k'addan a Raa an di daggiya geŋŋo ye. Wo de kine doŋ i ziipe addan a Raa, an d'utta undiyagan geŋŋo.

11

Zaapu k'adde a Raa ki doŋ a ziida zakidi ti kaaga

1 Zaapu k'adde a Raa gette, tod'te urzi wede in d'ooniyo suldi doŋ in zaapu elkisadin eego, wo tod'te urzi wede in di suune suldi doŋ in ki'n woliyo ye geŋ kane ki kotto.
2 Kane moŋgidagi ti kaaga geŋ an ziipe addan a Raa, inŋino maŋ Raa ulbi i di t'ize unŋe ti kane me.

3 T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, kine in suune suldi pay Raa yi'n ikkima t'ono doŋ uŋde ti bizí. Geŋ inŋino suldi doŋ in'ni woliyo eŋ, Raa yi'n ikkima t'urzi suldi doŋ in ki'n woliyo ye.

4 T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Abel yi-d'ize sedefe a Raa beehiye a jiire ere ki Kayeŋ. Abel geŋ yi ziipe addi a Raa, inŋino maŋ Raa y'a yi wulle ki diine a daanadi me, wo sedikadi toŋ y'a ti ziida bey sire.

‡ 10:38 10.38 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.3-4.

T'urzi zaapu k'addi a Raa, Abel geŋ y'inda toŋ, aŋki t'urzi munda wede y'ize geŋ aakede yi'n rootiyo sey*.

⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Enok Raa y'a y'umbe ki kandaane daa k'unto. Wenda soo toŋ yi ki y' wulle ye baa, kono Raa yi y'umbe ki sirpadi. Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: Ki poone Raa y'a y'amba Enok ki kandaane geŋ, lekkiyadi gette i-d'ize unse a Raa me†.

⁶ Wo de wede yi ki ziipe addi a Raa ye maŋ, geŋ i-k'ise ye Raa ulbi i-d'ise unse ti yode me. Derec, wede y'ette ki sirpa Raa yi-d'ottile geŋ, i dehu y'a ambe adda k'addi Raa ede wo Raa y'an d'isiyo suldi doŋ beehiye a kane doŋ i yi dehu t'adde soo me.

⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Nowe Raa yi dituuke kuudi a munda wede yi ki y' wulle ye botto. A ono doŋ Raa yi-ruute geŋ y'a umbe onami y'a t'ikkima tooko ere meeda a jiiere, kono y'a utta doŋ boozí. Inkiŋo maŋ t'urzi munda wede y'ize geŋ, doŋ duniya booro t'anni ziida wo yoŋ y'a uune beeko, wo Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a daanadi kono yi ziipe addi a yode.

⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Ibirayim y'a iyye a

waaku Raa, wo y'a illiga onami, inkiŋo maŋ y'a ingile ki siido ere Raa yi-ruute yi di t'eley, wo y'a ingile daa suuniyo k'ume wede y'ette.

⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Ibirayim y'a t'iide y'aguune aa torgusu a siido ere Raa yi ruute yi di t'ela te, yoŋ yi likke adda bindani ki tanda, saŋ k'ita maŋ Isaaka ti Yakup an di likke aa yode kay, kane toŋ an uune kay munda wede Raa yi ruute yi di t'ela a Ibirayim me‡. ¹⁰ Ibirayim y'ize inkiŋo kono yi delliyo geeger ere itatú zakidi, tode ere yode Raa batum y'ilke wo y'a-t'iiziga.

¹¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Sara gette tod'te gôolowo wo karta toŋ, Raa y'a-t'ize t'a iine ti d'ehe ulo. Y'ize inkiŋo kono tod' ti zuune adda k'addutú Raa geŋ yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. ¹² Geŋ inkiŋo t'urzi wedusu soo yi t'ize gôole yi t'aahe k'unto toŋ maŋ, i d'udde doŋ baadan aakede moldali a kandaane, wo aa dolso ere a biza bar wenda yi ki ti'n kize ye§.

¹³ Kane pay geŋ miŋ an ziipe addan a Raa bini an t'inda, daa k'ooniyo suldi doŋ Raa yi ruute y'an t'ela. Suldi geŋ an di'n wulle ti dokki, ulbaŋ aaze unse, wo kane an di ruute kereŋ a daana duwo, a lekkiyadan

* **11:4** 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.3-10. † **11:5** 11.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 5.24. ‡ **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1-5

wo 35.12. § **11:12** 11.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17.

a siido ette kane aa torgagi doŋ iido torgowo. ¹⁴ Kane doŋ i rootiyo inŋkino geŋ, i-kaza kereŋ kane an dehu siido ere ti doolo. ¹⁵ Kane an k'elkiyo ye baa a siido ere an d'ufdo t'adda gette, wo aame an diha an di-kime k'adda sey maŋ, urzi ede an aane an di-kime. ¹⁶ Wo ki too maŋ, kane an zaapu elkisadaŋ a siido ere a kandaane a jiiere. Kono kamo Raa geŋ i-k'ede sukuyagi ye an di y' waake Raazaŋ me, inŋkino maŋ yon geeger y'an ikkima.

¹⁷⁻¹⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Ibirayim y'a iyye yi di t'ele uli Isaaka ki sedefe a Raa aame yi y' niime geŋ me. Derec, Raa yi ruute ki poone, y'ede: «Geŋ t'ita k'inŋi k'Isaaka duwo an di'n waaka ita k'inŋizá*.» Inŋkino toŋ, uli yon soo danŋal y'a iyye yi di t'ele sedefe a Raa. ¹⁹ Wo Ibirayim geŋ y'elkiyo adda k'addi Raa i-d'ede toogo y'aane yi ti y' balde wede inda me, geŋ inŋkino Raa yi y' gimo uli Isaaka aa ti bize k'olde. T'urzi geŋ i-kaza munda wede aana k'ita.

²⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Isaaka y'an di ziipe beeko a inŋizí kane Yakup ti Ezayu a urzi lekkiyadaŋ ere ki daana†.

²¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Yakup aame

y'ambe k'unto maŋ, a inŋi Yusup wede tuuku toŋ yi di ziipe beeko beeko wo yi d'uttile a Raa kaŋ dirsiyo a bize dalkadi‡.

²² T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Yusup aame y'ambe k'unto maŋ, y'an di ruute a zembadi inŋi k'Izirayel, y'ede: «Onniyo soo ti siido Misir kun t'adda kun t'aaha ki siidagun», wo y'an di ruute a munda wede an d'isa, y'ede: «A addiyagun gette, ossagó kun oola ye§.»

²³ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Muusa maawí an ti y'ehe maŋ, an di y'umbida y'a likke tere ado, kono an wulle'ŋ ulaŋ majjaane wo an ki d'urgide ye an a-ti diipida a oogoro ere mozigo Parahoŋ y'ize te*.

²⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Muusa yi t'ize goole maŋ, y'a ki y'iyye ye baa duwo an di y' waake ulo k'uto Parahoŋ me. ²⁵ Y'a dihe duwo an i-d'ise ulsu ti kane doŋ Raa bee miŋ, y'aase unsuwo ki peedo booloŋ adda k'oldfiko. ²⁶ Yon y'ilke adda k'addi miŋ, y'a oyye y'a t'oone sukuyagi doŋ aa k'Almasi yi t'oona. Sukuyagi geŋ kane zooyayan oone a jiiere korbite ki siido Misir, kono yon yi woliyo munda wede Raa yi dehu yi-t'eley.

* **11:17-18** 11.17-18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12 wo 22.1-14. † **11:20** 11.20 Kun wollo adda mattup ki Zenez 27.27-40. ‡ **11:21** 11.21 Kun wollo adda mattup ki Zenez 48.13-20. § **11:22** 11.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.24-25 wo Egzod 13.19. * **11:23** 11.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.22-2.2.

²⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Muusa y'a t'udfe ti siido Misir daa k'orgiso a kulkuwo mozigo Parahon, yon y'a ziida zakidi kono yi wolloyo Raa wede wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye. ²⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Muusa y'an di gize don k'Izirayel an d'ise tarnaape Pak ki Yawudiyagi, injino boha bumbiyagan an a-t'unjkite puuzo, kono maaleeka wede ki lattiya gen y'a ki ti'n t'ida ye inni kabba ki don k'Izirayel me[†].

²⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Bar Teezewo a di-ikida sire, don k'Izirayel an di diipida siido meedi. Wo de don siido Misir an dehu an di doopida kay, man ahu an da t'an bilde an t'inda[‡].

³⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, don k'Izirayel an duule geeger Zeriko onniyo sarat, man waaya mongali ki geeger gette t'a iire. ³¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Raahap ere t'ooniyo ombo bittu t'itatú ton, don seddiyo beere t'anni ziida ti toose. Injino man don k'Izirayel an di'n iide don i-tuuge a Raa me, wo tod'te an gi di-t'iide ye[§].

³² N'a t'eese moo sey me, peedo t'a ni biite n'a roote taaya ki don aakede: Zedeyon, Barak, Samson, Zepte, Dawut, Samiyel wo ti nebiyagi don ongo me. ³³ T'urzi zaapu k'adde a Raa

gen, don ongon ti diinayan an di diyye mozagi wo an di jiire, don ongon an d'ize munda wede ki diine a duwo me, don ongon an d'uune munda wede Raa y'an ruute y'an t'ela, wo don son suwwidi ton bohanan an an t'ippite. ³⁴ Don ongon uwwo ti wehinkatú ton an ti-t'iide, don son an d'utte ti unto ere ki kasigara. Don ongon toogadan umbo ton an t'ize don toogo, don son an t'ize don kuuli a urzi k'arka, wo don son asigiryagi don ki siido doolo ton an di'n ilmi. ³⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, erayi ongon an di wulle donzan don i t'inda gen an ti bilde.

Wo de don ongon an di'n dibire baadan k'unto ton, kane an di-tuuge k'adfiya ti dabar te kono kane an suune an t'ooney baldiya ere a jiire. ³⁶ Ongon an d'uune okko maade wo gor-piso ti marpa, don son an ti'n gittite ti zinziro wo an di'n ibi dangay. ³⁷ Don son an ti'n gikkite ti mongali an di'n iide, don ongon an ti'n dikkite sire sire ti si, wo don ongon an di'n iide ti kasigara. Don ongon an derilsito, ossiyadan golmodo dambami ti moode, an k'ede munda ye, duwo an an d'oodibe yebadan, wo an an d'isiyo ulsu. ³⁸ Kacin kane don duniya batum an

[†] 11:28 11.28 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.12-42. [‡] 11:29 11.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.21-31. [§] 11:31 11.31 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 6.12-21.

ki t'üide ye düwo geñ an di lekke ti kane me. Injino an di sewiyso adda balda, adda monğali, an di lekkiyo adda k'urmidî wo adda k'oldfagi.

³⁹ Kane pay geñ munda wede Raa yi ruute y'an t'ela an ki y'uune ye toñ, an di ziipe adda a Raa wo yoñ ulbî i di t'ize unse ti kane me. ⁴⁰ Geñ Raa y'a dihe y'in d'ise munda wede beehiye a jüre sey a kine me, injino mañ Raa yi ki dihe ye, kane an t'ise doñ i-t'üide a munda wede yi dehu, daa kine adda ye me.

12

Raa yoñ Meegin

¹ Doñ pay i gize urzi zaapu k'adda a Raa geñ, kane a kine aakede doñ baadañ an di ti'n düule. Injino mañ attidî pay wede in d'ede ti oldiko ere in ti'n seedfu a sooruziñ ere a urzi Raa gette, in ti'n booyo. Wo soñ in okko ti ombiñe a dalala ere Raa y'in ruute gette, bini ume k'aaniya. ² Kine in sebbo daayum edayiñ ki tukk'Isa, yoñ eesiyo k'urzi zaapu k'adde a Raa, wo y'a-di d'ingila bini a ti-t'üida a munda wede Raa yi dehu. Yoñ y'a iyeye y'a inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadî kañ ton-tilko. A unto ki sukiyagi kino ette, a yode i di t'ize aa munda ki bita, kono yoñ yi wolleiyo unsuwo ere yi

t'oona, wo ankenno yoñ yiguune a ammade ki kaakido moziko Raa.

³ Injino kun elko a yode Isa, kane doñ k'oldfiko geñ an i d'ize ulsu baadañ, wo yoñ y'a ziidfa zakidî bini dangu. Injino mañ, kune'ñ tuddugun i rorriga kun ti tasse ye. ⁴ Kune'ñ adda deyyisagun ere ti oldiko gette, kun ki diyye bini puuzagun t'a k'ibi ye. ⁵ Ki kotto, kune un dunde kooke wede Raa y'un ele a kune inñizî me! Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ulo ki nuñ, kee k'orgide ye a deeziyo Galmeega Raa te,

wo kee ki-tassa ye aame y'a rootiyo munda k'isiyo eñ ulsu mañ.

⁶ Derec, Galmeega Raa yi deeziyo wede yi giyye, yi kossiyo ulo wede tuuku yi y' ziidfa bey sire*.»

⁷ Kun ombon a dabar ere ettiyo t'urzi deeziyo Raa te. Yoñ y'un isiyo injino kono kune inñizî wo y'un di'n oodibe. Ede ko ulo wede meegi yi ki y' deeziyo ye me?

⁸ Aame kune Raa y'un ki'n deeziyo aa yi deeziyo inñizî pay ye mañ, geñ kune inñi k'addî ye, inñi doñ ki bande.

⁹ Adda duniya ette kine wede tuuku toñ i-d'ede meege an in di'n deeziyo wo in d'ollige onamañ. Injino mañ derec, kine a Meegin Raa a kandaane in i d'ottille a ceere sey kono in t'oona

* 12:6 12.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.11-12.

lekkiyo ere ki daayum.
 10 Maawin kuuli gen an inni deeziyo ki peedo boolon aa addan i dehu. Wo yo Raa y'inni deeziyo ki beehiyko a kine, kono yi dehu in t'ise don kamilen aa yode batum.
 11 Deeziyo ere pay gette a kaamiki a di t'owwe eeni, unse ye. Wo san kane don ooniyo deeziyo gette, adda k'addan ti t'ehiyo lekkiyo ere ki diine ti toose.

Seedu zakidi a urzi daaniya k'Isa

12 Inkinno man kune don beydiyagun urme ti zibban-gun don ombo gede gede gen, kun ti'n ohor wayirak.
 13 Wo ki zongun erkiyagi kun ti'n okkon delele, kono wede jekese y'a ki di kima ti dunfilsadi ye, wo ki too man y'a t'oone beeko.

14 Kun elo gotono ki lekkiyo ti toose ti duwo pay, wo son kun di lekko don ooyiso kese a yode Raa, kono wede ooyiso kese a yode ye man, yi k'aana yi ki y' wolla ye Galmeega Raa me. 15 Kun koona mentikagi, kono wenda soo ton yi ledfa ye t'urzi beeko ere ki Raa te. Ti diinagun wenda soo ton yi t'isa wede lattiya k'ume ye, aakede undumu kadfigi yi t'adfiya man, kadfigiwadi gette ti seedu don baadan.

16 Kun koona mentikagi kono wenda soo ton ti diinagun y'isa boliyo ye, wo

son suldi don kamilen ki Raa yi'n onyilsa ye, aakede Ezayu, kono k'ombo ere kan soo takkat y'a t'iwila ag-gadi ere ki gooliko k'ehiyadi.
 17 Wo kun suune, san man Ezayu y'a dihe yi-d'obe bey ti zumari edayi, meegi y'a-kime bizi yi di zaape beeko ton umbo, y'a ti y' lidde beeko y'a ki t'uune ye†.

18 Ankenno kune kun a k'iide ye k'ita munda wede k'a yi botte ti beezá me, aa mukkolo Sinayi ti kaaga don k'Izirayel an a d'iide gette. Ekki mukkolo gette an di wulle uwo t'oggiyo dala dala, ume zimolo dil aa diddo wo ursino. 19 An d'illiga parre wo golla Raa ti rootiyo, wo kane don k'Izirayel illiga golla gettiyo gen, an tunde Raa kono y'an ki roote ye baa ono ti doolo me‡. 20 Kane an ize inkinno kono an k'iine an k'imbiina ye a ono don Raa y'an ruute, y'ede: «Wede tuuku yi butta tokomo ettiyo ise seysu ton man, an ti y' kakkita ti mongali an di y' t'ida§.»
 21 A suldi don an wulle gen, an di biha k'orgiso. Inkinno Muusa y'a ruute, y'ede: «Nun ton ni-biha k'orgiso, ni nonjirso*.»

22 Wo ki kune inkinno ye, kune kun iide ki tukki mukkolo Siyon, wo ki tukki geeger ere ki Raa zeere,

† 12:17 12.17 Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 25.29-34; 27.30-40.

‡ 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.16-22. § 12:20 12.20 Kun

wollo adda mattup ki Egzod 19.12-13.

* 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup

ki Deeterenom 9.19.

tod'te Zeruzalem ere a kandaane. Wo soñ kun iide ki tukki maaleekiyagi baadan an t'ugiyee an isiyo unjusuwo, ²³ wo ki tukki ñon pay ogiyso ti suma k'Isa, kane geñ aa inñi kabba, sumbiyagan raaniya adda mattup ere a kandaane. Soñ kun iide ki tukki Raa wede a ñekka booro ki ñon pay, wo kun iide ki tukki ñon kane ki diine i t'inda ti kaaga, kane Raa yi'n ize a-t'iide a munda wede yi dehu. ²⁴ Soñ kune kun iide ki tukk'Isa, yon yi konso a diine kine ñuwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere aware, wo ki tukki puuzadi ere ibi t'in di'n ize kamilen a ñaana Raa, tod'te toogo i jire puuzo ere ki Abel.

²⁵ Injino man kun koonamentikagi, kun ti tooge ye k'ollige ki wede un rootiyo me. Derec, ñon k'Izirayel an di-tuuge k'ollige k'ono ñon Muusa y'an tuuke kudan adda duniya geñ, ti booro Raa an ki t'ilda ye. Geñ injino a jire sey, kine ton in ki t'alda ye ti booro Raa te, aame in ti tuuga k'ollige k'ono ki wede in rootiyo ti kandaane man. ²⁶ Ti kaaga geñ Raa a golladi ñanjal siido t'a njanjire, wo ankenno in suune munda wede Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «K'ita en, kan soo sey ni ki njanjira siido sittu ñanjal ye, wo kan-

daane pay†.» ²⁷ Ono ñon yi ruute, y'ede: «K'ita en, kan soo sey» i-kaza suldi ñon pay Raa y'ikkima geñ, ñon aane i gozzige an t'engila, kono suldi ñon i k'aane i ki gozzige ye, an di lekka.

²⁸ I dehu kine in di roote koduwo a Raa, kono y'in ele moziko ere i ki gozziso ye. Injino man in naabo a Raa t'orgiso wo ti ottilso, kono yode ton ulbi i-d'ise unse. ²⁹ Ki kotto Raazin geñ yon aa uwwu, yi-t'oggiyo suldi ñon pay ulpi a ñaanadi me‡.

13

Kooke a ñon i ziipe addan a Isa

¹ Kune daayum kun geyyo tuddugun aakede zemba. ² Un dande ye, ñuwo kun'ni soodo bey sire, kono t'urzi geñ ñon ongo an di'n ziida maaleekiyagi bey sire, daa suuniyo kane maaleekiyagi me. ³ Kun a elko a ñon an ti'n zidde dangay, aakede kune ton adda dangay ti kane kan soo. Kun a elko a ñon ñuwo an an isiyo ulsu, kono kune ton ñon tudde kun dabirsa aa kane kay.

⁴ I dehu ñon pay an t'ele suma a urzi seedu geñ me, wo kule yi ki t'udige t'ere bakadi ye, ise erewo ton injino. Kun suune, ñon i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban wo ñon isiyo boliyo geñ, Raa y'a ñekka booro a eedan.

† 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Aaze 2.6. ‡ 12:29 12.29 Raazin geñ yon aa uwwu: I-kaza wede y'arbu ti yode yi-ti y' t'ela dangay. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.24.

5 A lekkiyagun gette unni dokke geyyiso sonko ye, ulbugun iso unse a munda wede un d'ede, kono Galmeega Raa batum yi ruute, y'ede: «Nun, n'a-k'eeza ye wo ni ki kiigira ye tak*.» 6 Kono kamo kine in aane in zaape addin pay a yode, wede tuuku y'a roote, «Galmeega Raa yon wede yi ni noogiyo, ni k'orgide a munda ye.

Kane don tudde an aane an o d'ise moo me?»

7 Kun elko a don dokkiyagun don un gizite ono Raa. Inkinno kun elko a lekkiyadan ere an likke mummino bini an a-t'inda gen me, wo gen kune ton kun doozo urzi zaapu k'addan a Raa. 8 Isa Almasi gen yi lekkiyo yon min yode, t'ume k'eesiyo, anki wo ki daayum. 9 Gen kun oola tuddugun a duwo an un ti'n dagga ye, t'urzi dooyiso ere ettiyo ti paate a ki t'ettiyo a Rabila Majjaanawa gettiyo ye. Gen beehiye'n in t'oone toogo adda k'addin t'urzi beeko ere ki Raa, t'urzi daaniya k'oogoro ere a urzi k'ombito ye, tode gette kane don i ti daaniya wenda soo ton ti ki nuuge ye.

10 Kane deero don sedefe ki Yawudiyagi don i naabiya adda Boy Raa gen, an k'ede urzi an ki d'oomi ombo ere ettiyo t'ume sedikadin ye. 11 Kun suune seydi don

an waldfutu ki sedefe gen, puuzadan mozigo goole don sedefe yi-t'ambu k'adda Boy Raa wede kamilen a jire genno, kono ki booyiso k'oldiko. Wo tudde ki seydi don an waldfutu ki sedefe gen, t'adda k'ille an di'n adfiya paate k'oggiyo mendan. 12 Gen inkinno kay Isa ton, kono duwo y'an ooya kese a Raa ti puuzadi gen, ti geeger an di y'udde paate, an di y' dibire wo an di y'iide. 13 Inkinno man kine ton t'adda k'ille in t'adfo in t'odo okkime k'Isa, wo in oyyo sukuyagi don aa yode y'uune gen me. 14 A duniya ette kine in k'ede ye geeger ere in di lekke ki daayum te, wo de in dehu geeger ere ki daana in di lekka ki daayum. 15 Inkinno man t'urzi k'Isa gen, kine in amma Raa daa puukiyo, wo tamma gette aa sedefe a Raa, tode gette ono don adfiya ti bize i-kaza Raa yon wee wee. 16 Kune un dande ye a isiyo beehiyko ti noogiyo tuddugun te, kono kane gen aakede sedefe ere Raa ulbi i-d'isiyo unse.

17 Kun ollo ono don dokkiyagun, kun kili t'eedan ye, kono kane gen ersadan a tukki kune, wo an suune onniyo soo an t'idey taaya a Raa a naabo ere pay an ize a tukki kune gette. Kun iso t'urzi tuuku ton an d'ise naabadan ti unsuwo, addan i latta ye, para'n addan i

* 13:5 13.5 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 31.6-8 wo Zozuwe 1.5.

† 13:6 13.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.6. ‡ 13:11 13.11 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 4.1-12.

litta maŋ, a kune beehiye ye. ¹⁸ Kun tondo Raa ki kaye, kono ay suune adda k'addey ay d'ede elkiyo ere ay di suuniyo munda k'ulsuko a tuddey umbo, ay dehu ay di lekke ki diine aame tuuku toŋ maŋ. ¹⁹ Nuŋ ni koddime a kune, kun di tonde Raa, y'o di t'ihina urzi n'a-kime kesiko k'ume kune.

Toose ere ki dangu

²⁰ Raa wede i d'eliyo toose, yoŋ wede a bilde Galmeegin Isa ti diine doŋ unto. Isa geŋ goole k'elso dambami, wo t'urzi puuzadi ere ibi ki sedeke gette, Raa y'a gitte taasawa ti kine ki daayum. ²¹ Nuŋ ni tonduyo Raa, y'un di'n ise doŋ aane i t'ise suldi doŋ pay beehiye kono kun d'ise munda wede aa yoŋ yi dehu, wo t'urzi k'Isa Almasi geŋ Raa yi-kama addin kono ulbi i-d'ise unse. Inkino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

²² Zemba ki nuŋ, n'un rootiyo eŋ ti obe bey, kooke wede adda mattup ette kun y'ollo t'ombiŋe, kono ono doŋ adda mattup n'un agisa eŋ kane baadaŋ ye. ²³ Kun ollo, leemadin Timote ti dangay an ti y'udde. Aame de y'iina kesiko maŋ, ay t'etta ti yode kaŋ soo ay un ti'n wollo. ²⁴ Kun an t'iso toose a doŋ dokkiyaguŋ pay wo a doŋ ki Raa pay. Doŋ siido k'Itali an un t'ize toose. ²⁵ Inkino maŋ beeko Raa ti koono eggun pay.

Mattup ki Zak yi riine a don Raa

*En urzi k'ono don kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere Zak yi riine a don Raa pay i lekkiyo teepiyo adda duniya. Ti kaaga Zak gen yon wede dokkiyo t'adda diine don i ziipe addan a Isa a Zeruzalem, wo Zak gen Isa leemadi. Kane don pay y'an riine mattup gette, don ongo t'adda diinayan an'de kane an ziipe addan a Isa, kacin urzi lekkiyadan a ki t'ettiyo ye ti don i ziipe addan a Isa me. Inkinon man Zak y'an di ruute, zaapu k'adde a Isa gette a t'ettiyo t'urzi naabo ere beehiye do.

Zak gen y'a illiga di kane don i ziipe addan a Isa gen, don an k'ede munda ye an dabirsa baadan, kono don laale an ti-koliyo tuddan awwa. Inkinon man y'an di ruute a don laale, an ti-t'ise lekkiyadan aa ki don duniya ye, an'ni soodo bey sire don an k'ede munda ye me. Zak y'a ruute sey a kane don pay, an ti ledfo t'urzi niikiyto k'ono ulpi wo bizan ton an yi soodo, wo an oziro daayum beehiye aa ono Raa an rootiyo.

Toose ki Zak

¹ Mattup ette i raaniya nun Zak wede naabo ki Raa wo ki Galmeega Isa Almasi, n'un t'ize toose a kune pay don Raa don i lekkiyo teepiyo adda duniya*.

*Urzi zaapu k'adde a Raa
wo suuniyo k'ono*

² Zamba ki nun, kune ulbugun un iso unse baadan aame un iido munda wede onne tuuku ton man, ³ kono kun suune, aame a zaapu k'addugun a Raa gette kun ohire toogo a naamiya man, kun t'isa don a seedu zakidi bini dangu. ⁴ Wo kun lekko zeere kono a seedugun ere kun zida zakidi gette t'a k'ohira ye bini dangu, inkinon kun t'isa don i-dirse, kun iide, kun a ki biite ye a urzi zaapu k'addugun a Raa me. ⁵ Aame wede soo ti diinagun i baatiya suuniyo k'ono man, yi tondo Raa wo yon yi di t'ela, kono Raa yon y'eliyo a don pay daa dooziyo wo ti beehiyo. ⁶ Wo i dehu yon y'a tonde ti zaapu k'adde a Raa daa niiku adda k'addi, kono wede i-d'ede niikiyo adda k'addi gen, yon aakede ahu don ki bar maaye yi'ni kolzite baadan an d'ambu kenno kenno. ⁷ Wede inkinon gen y'elke ye yi-t'oonna munda ti bey Galmeega Raa me, ⁸ kono yon yi-baakiya, elkiyadi soo

* 1:1 1.1 Don Raa don i lekkiyo teepiyo adda duniya: I-kaza Zak yi riine a kane don pay i ziipe addan a Isa adda duniya, ise a kane don Yawudiyagi biza bumbu koomat makumu sire an ziipe addan a Isa i lekkiyo a paate dokki ti siifadan.

ye a munda wede y'isiyo tuuku toŋ maŋ.

Wede i-k'ede munda ye ti wede laale

⁹ Leema wede i-k'ede munda ye geŋ, ulbí i iso unŋe kono Raa yi y'ize goole, ¹⁰ wo wede laale toŋ, ulbí i iso unŋe kono Raa yi y'ize neŋku, kono yoŋ yi-t'engila aakede bobbo k'inda. ¹¹ Peedo ti koliyo, ti d'oggiyo wehini, bobbo i-ti baahu, i-t'eepiyo wo majjaanikatú ti-daggiya. Geŋ inŋkino kay wede laale toŋ, y'a dagga adda diine naabiyagi doŋ y'isiyo geŋ me.

Naamiya wo naamiya daggiya

¹² Unsuwo a wede y'a seedu zakidi a suldi doŋ ooŋe bini danŋu, kono aame Raa yi ti y' niime maŋ, y'a t'ooney kaŋumul ere ki wede i jüre, tod'te lekkiyo ere ki daayum Raa yi ruute y'an t'ela a kane doŋ i yi geyyiso. ¹³ Aame wede yoŋ an yi niime daggiya maŋ, yi ki roote ye: «I ni niime daggiya Raa me», kono wede tuuku toŋ maŋ yi k'aane naamiya daggiya Raa y'a k'ise ulsu ye, wo yode Raa batum yi ki naame daggiya wede ye. ¹⁴ Wo ki kotto maŋ, wede tuuku toŋ yi t'ettiyo adda naamiya daggiya geŋ, aame yi ooliyo tuddi a suldi doŋ ulpi tudde ti dehu maŋ, geŋ an di y'argu wo an ti y' daggiya. ¹⁵ Wo aame yi ooliyo tuddi a suldi doŋ ulpi

tudde ti dehu maŋ, i-t'ehiyo oldiko, wo oldiko gette ti d'ohire d'ohire, saŋ t'a ti danŋu ti wede y'a t'inda. ¹⁶ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kune'ŋ wenda soo toŋ y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. ¹⁷ Suldi doŋ pay majjandani munda a ki'n biite ye in ooniyo geŋ, kane an'tiyo ti kandaane, ti Raa wede i ziipe suldi doŋ i-tooriyo a kandaane. Wo yo Raa geŋ yi ki kama tuddi ye, yoŋ i-k'ede munda aa undiso ere i-ti kama t'enno t'enno ye. ¹⁸ Yode batum y'a dihe kine in d'ũune ehiyo ere aware t'urzi k'onami doŋ derec geŋ me, kono kine in t'ise ki poone ti diine suldi doŋ pay y'ikkima.

Kun ollo wo kun d'iso

¹⁹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, ono eŋ kun ollo koduwo: Wede tuuku toŋ kuwwagi i-t'iso soodo k'ollige k'ono, bizi attidi ki rootiyo wo kulkuwadi ti koonaa attidi, ²⁰ kono wede yi ti gulkuwe geŋ, yi k'aane yi ki lekke ye lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Inŋkino kun oolo suldi doŋ pay un di'n isiyo ganigi, ti bundiko ere i ceeriyo eego un d'ede gette. Ono doŋ Raa y'un ele adda k'addugun geŋ, kun'ni soodo ti tasuwa, kono kane geŋ an d'ede toogo k'uttiyagun.

²² Kune'ŋ, ono Raa kun ti'n olli ollige danŋal ye, wo kun'ni soodo kun d'oziro eego, para maŋ kune batum kun ti dagga tuddugun

te. ²³ Derec, wede geŋ ono yi'n ollige wo yi ki sooru eego ye maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede yi wolliyoo ume k'edayi adda kaynaaŋa miŋ, yoŋ miŋ yode. ²⁴ Aame yi ti wolliyoo y'engilso maŋ, a kaamiki i-dandiya yoŋ mummino geŋ me. ²⁵ Wo eŋ ki wede i ti wolliyoo koduwo urzi k'oogoro ere beehiye munda a ki ti bite ye, ere in di'n udfde t'adda k'oldfiko gettiyo. Yoŋ yi lekkiyo kettiyo daayum a tode, ono Raa yi'n ollige ere saŋ i ki dandiya ye, wo yi sooru eego. Injino wede geŋ y'a t'oona unjuwo a munda wede y'isiyo geŋ me.

²⁶ Aame wede y'elkiyo yi daaniya urzi Raa wo bizi yi ki ti y' sedfu ye maŋ, geŋ yi ti daggiya tuddi batum, urzi daaniya Raazi ki bita. ²⁷ Urzi wede kamileŋ daa k'oldfiko ki daaniya Meega Raa enno: Mandaydayi ti nongayi kun'ni noogo adda dabaradaŋ te, wo k'a booho tudda ti suldi pay doŋ ulpi adda duniya.

2

Wolliyo duwo pay kaŋ soo

¹ Zamba ki nuŋ, kune urzi wede duwo kun ki'n wolliyo kaŋ soo ye geŋ, kun a ti y' keyye ye t'urzi zaapu k'addugun a Galmeegiŋ Isa Almasi yoŋ goole a di jiire me. ² Kun ollo, aakede i d'ede wede laale yi-t'usso kokkide ki dap a yelsadi,

ti kallagi majjandani, y'a t'iido k'ume k'ogiysagun, wo wede soŋ i-k'ede munda ye yi-t'usso kallagi sattita y'a t'iido kay. ³ Injino maŋ a wede i t'usso kallagi majjandani geŋ, kun di y' seeda bey sire wo kun i di roote, kun t'eese: «Kee k'edi ki koonaa a ume wede majjaane kino.» Wo a wede i-k'ede munda ye geŋ, kun t'eese: «Kee ki t'ohor ohire» umbo'ŋ «Ki-koonaa a siido kino.» ⁴ Wo kune kun isiyo injino maŋ, geŋ kun'ni wolliyo duwo kaŋ soo ye, kun dekkiyo booro a urzi wede derec ye.

⁵ Kun ollo, zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, ki kotto duwo doŋ a eda duwo an k'ede munda ye geŋ, Raa yi'ni biire kono an t'ise doŋ laale a urzi zaapu k'adde a yode wo an t'ooney Moziko ere yi ruute y'an t'eley a kane doŋ i yi geyyiso. ⁶ Wo de kune, kun di'n wolliyoo doŋ an k'ede munda ye t'umbo soo. Wo ki kotto maŋ, kune'ŋ un oodibe yeebagun doŋ laale, an un di'n t'ettiyo ki daana doŋ booro. ⁷ De geŋ kane doŋ laale ye ko, i kaldita suma k'Isa ere majjaanawa Raa y'un ele te?

⁸ Derec, aame kun a seedu a oogoro ki Moziko Raa, tode ere an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ki geyyo bakadaa aa ki geyyiso tudda batum*» maŋ, geŋ kun isiyo beehiye. ⁹ Wo de aame duwo kun ki'n wulla

* 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

kay soo ye man, gen kun isiyo oldiko wo oogoro t'un di'n seeda kono kun a ti diipida. ¹⁰ Injino man wede urziyagi k'oogoro gen pay yi ti'n sooru wo yi diipida urzi soo ton man, gen aakede kane pay gen min y'a ti diipida. ¹¹ Derec, yode Raa wede i ruute, y'ede: «Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu[†]», y'a ruute son, y'ede: «Ki towwo wewusu mirsi ulu[‡].» Wo de aame t'ere bakada ki ki moone ye too, wo ki iide wenda mirsi man, gen min oogoro pay k'a ti diipida. ¹² Injino kun a elko a ono don kun roote wo a naabo ere kun ise gette, kono kune duwo don Raa y'a dekka booro a eggun t'urzi k'oogoro ere in di'n udde t'adda k'oldiko. ¹³ Injino man onniyo ere Raa yi dekka booro gette, wede i k'isiyo adde koduwo a don ongo ye gen, Raa yi-k'isa adde koduwo ye kay. Wo de wede isiyo adde koduwo a don ongo gen, yon i-k'ede orgiso a booro Raa ye.

Zaapu k'adde a Raa ti naabatú

¹⁴ Zamba ki nun, a wede koduwatu moo me y'a t'ese: «Nun ni ziipe addo a Raa», wo yi ki-ti kaza t'urzi naabo ere beehiye ye man? Ki kotto zaapu k'adde ere injino gette ti ki y'utte ye! ¹⁵ Kun ollo, aakede i d'ede lema ise teema an

lekkiyo daa munda k'ossiyo, munda k'ombo daayum an baatiya. ¹⁶ Wo a wede soo ti diinagun koduwatu moo me y'an di roote, y'a t'ese: «Kun engilo ti toose, tuddugun kun t'osoy t'a-kookoy wo kun a d'oomoy a mosikagun te», daa kun an k'ele munda ki noogiyadan ye man? ¹⁷ Gen injino kay, zaapu k'adde a Raa daa kaza naabo ere beehiye gette, tode sittu aakede munda unto.

¹⁸ Wo de wenda y'a roote, y'a t'ese: «I d'ede don an d'ede zaapu k'addan a Raa, ongo an d'ede naabo ere beehiye.» Injino nun Zak ni di roote, n'a t'ese: «De kee k'o kazi zaapu k'adda a Raa daa naabo ere beehiye, wo ki nuuno man t'urzi naabadó ere beehiye n'a-di kiza ki kotto nun ni ziipe addo a Raa.» ¹⁹ Derec, kee k'umbe Raa yon soo danjal, beehiye. Wo kane siitandani ton man an ambu kay Raa yon soo danjal me, wo a daanadi an orgiso an di nonjirso. ²⁰ Kee wede elkisada umbo! Ki dehu k'a suune, to zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette ki bita ko? ²¹ Kune kun suune mugiyin Ibirayim gen Raa y'a yi wulle yon ki diine a daanadi t'urzi naabo ere y'ize, kono y'a iyye uli Isaaka y'a ti y' duwwe a ume sedefe y'a walda. ²² Kun ollo, zaapu k'addi a Raa gette

[†] 2:11 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14. [‡] 2:11 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13.

t'a-t'iide kaŋ soo ti naabadi te, inŋkino naabadi ere beehiye gette a t'ikkima urzi zaapu k'addi. ²³ Wo geŋ a-t'iide a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim y'a ziipe addi a Raa, inŋkino maŋ Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a daanadi meŒ.» Maŋ Raa y'a yi wiike lanŋayí. ²⁴ Geŋ kun suune, wedusu Raa yi yi wolle ki diine a daanadi t'urzi naabo ere beehiye, t'urzi zaapu k'addi a yode daŋŋal ye.

²⁵ Wo ki Raahap ere t'ooniyo ombo bittú t'itatú toŋ inŋkino, t'urzi naabatú ere beehiye Raa y'a ti wulle ki diine a daanadi, kono doŋ zina ki doŋ k'Izirayel t'anni ziiŋa bey sire wo t'an di'n unzile t'urzi doolo*. ²⁶ Geŋ kun wollo, tudde ere daa k'unde gette tod'te unto, wo inŋkino kay zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette, tod'te aakede munda unto.

3

Sedfu bize

¹ Zemba ki nuŋ, ti di-inaguŋ doŋ baadaŋ an dehe ye an t'ise doŋ dooyiso fuwo a urzi k'ono Raa me, kono kun suune kaye doŋ dooyiso eŋ Raa yi dekkey booradey ooŋe a ceerey doŋ oŋgo. ² Kine pay in eliyo morkiye t'urzi baadaŋ. Aame wede adda k'onami yi k'isiyo

oldiko ye maŋ, yoŋ geŋ yidirse a urzi zaapu k'addi a Raa me, y'aaniya tuddi pay yi ti seedfu. ³ Kine in eliyo aljima a bize puzu miŋ kono y'in d'otile, wo tiŋ geŋ in d'aaniya in di dokkiyo tuddi pay. ⁴ Wo soŋ kun wollo tookiyagi adda k'ahu geŋ, ise kane deero deero wo maaye baadaŋ y'anni ŋaayu toŋ maŋ, an d'ooyiso a wedusu yi di'n dokkiyo ti undumu wede ŋeŋku ki dokkiyadaŋ geŋŋo, y'an d'an t'ettiyo k'ume wede yoŋ yi dehu y'an di'n t'ette. ⁵ Inŋkino kay ilze geŋ yoŋ munda ŋeŋku adda tudde, wo de y'aane y'a kili tuddi k'isiyo suldi deero deero.

Wo kun wollo i d'ise rip-pinso k'uwwu daŋŋal t'aane t'a t'ogge balda pay. ⁶ Ilze toŋ yoŋ aa uwwu, yoŋ adda tuddiŋ aa duniya ere ūune t'oldiko, yi d'aaniya tud-diŋ pay yi-ti t'isiyo ganigi t'oldiko. Ilze geŋ yi-t'oggiyo lekkiyadiŋ pay gette ti uwwu ere ettiyo t'ume k'uwwu ere ki dabar. ⁷ Wede tudde geŋ y'an d'aaniya a ita seydi pay geŋ me, doŋ ki balda, ise embi, ise doŋ sunni i morkimso t'addaŋ wo ise puuni toŋ maŋ. ⁸ Wo ilze geŋ wenda soo toŋ i-d'aane umbo, yoŋ geŋ munda ulsu, lekkiyadi tiŋ dekilso baa, wo ono doŋ adfiya ti yode geŋ aa naawa k'unto. ⁹ Ti yode in

§ 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6. * 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 2.1-21.

di tamma Meegin Galmeege, wo soŋ ti yode pây in di duufiyo dūwo dōŋ Raa y'ikkima an deeyiso aa yode. ¹⁰ Ise ono dōŋ ki tamma, ise ono dōŋ ki duufiyo toŋ maŋ, adfiya miŋ ti bize soo geŋŋo. Zemba ki nuŋ, geŋ inkiŋo ise ye. ¹¹ Ersa k'osso soo t'a t'idfiga ahu dōŋ uŋse wo dōŋ soŋ kadfigi umbo. ¹² Zemba ki nuŋ, ki kotto tormo ti k'aane ti ki t'ehe inŋi golgolo ye, wo sunto ti k'aane ti ki t'ehe inŋi tormo ye. Soŋ t'ersa k'osso ere ahutu nobofo gette, ki k'eesi ye ahu dōŋ uŋse me.

Suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa

¹³ Aame wede ti diinagun y'elkiyo yoŋ i-d'ede suuniyo k'ono wo eedí soodo a elkiso maŋ, kane geŋ yi ti'n kaza t'urzi sooruzi ere ki diine, wo t'urzi naabadí ere y'isiyo ti tassuwa gettiyo. ¹⁴ Wo de aame addugun i t'ũune ti kolbiso baadan wo ti elkiyo ere bakadá k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere maŋ, geŋ kun d'oolo ti koliyo tuddugun me. Para maŋ gette lohito k'ono a d'erec ki Raa. ¹⁵ Ita suuniyo k'ono ere inkiŋo gette ti k'ettiyo ti Raa ye, tode gette t'ettiyo t'urzi duniya, t'urzi dūwo wo t'urzi Meeda siitandani. ¹⁶ Aame dūwo an lekkiyo ti kolbiso wo ti elkiso ere bakadá k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere maŋ, a ume geŋ toose umbo, wo ita k'oldiko ere tuuku toŋ ede pây. ¹⁷ Wo de suuniyo

k'ono ere ettiyo ti Raa gette, tod'te ki poone ti'n di'n isiyo dōŋ kamilen, dōŋ i dehu toose, dōŋ tasse, dōŋ i suune okkiso dūwo, dōŋ isiyo adde koduwo a dūwo wo isiyo naabo ere beehiye, dōŋ an'ni woliyo dūwo kaŋ soo wo dōŋ addaŋ soo. ¹⁸ Kane dōŋ i dehu toose t'a koone adda diine dūwo pay geŋ, kane an naabiya ti toose wo munda wede an t'oone geŋ, lekkiyo ere ki diine.

4

Kun oolo suldi duniya

¹ Kune kun elkiyo miŋ, deyyiso ti niikiyto k'ono a diinagun geŋ an ettiyo ti too me? Kane geŋ an ettiyo t'urzi ŋaapu ere i deyyiso daayum adda k'addugun gettiyo. ² Kune kun di dehu suldi dōŋ ulpi tudde ti dehu, wo kun ki'n ooniyo ye. Kun di tōwwo dūwo mirsi wo kun di kolbiso, toŋ kun k'aane kun ki'n t'oone ye. Inkiŋo kun di deyyiso, kun di niikiyto, toŋ suldi geŋ kun ki'n t'oone ye, kono kun ki tonduyo Raa ye. ³ Wo aame kun tonde Raa toŋ, munda kun ki y' t'oone ye kono elkisagun oldo, kun dehu pay kun di latte a ŋaapu ere tuddugun ti dehu. ⁴ Kune dōŋ i ki seedu urzi Raa ye, ki kotto kun suune kee ti duniya laŋziká maŋ, geŋ kee adu ti Raa. Inkiŋo geŋ d'erec, wede yi dehu laŋziká ti duniya maŋ, yoŋ geŋ y'a t'ise adu ti Raa. ⁵ Kune kun elkiyo miŋ ono dōŋ an

riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ ki bita ko, ono doŋ an'de: «Raa yoŋ y'okkiso*, yi ti geyyiso baadan unde ere y'in ele te»? ⁶ Wo beeko ere Raa y'in ize gette, tod'te a jiire sey, kono soŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A doŋ i koliyo tuddaŋ geŋ Raa y'an di-toogiyo, wo de y'an d'isiyo beehiye a doŋ i ki koliyo tuddaŋ ye†.» ⁷ Inkiŋo maŋ Raa geŋ kun i ottilo, wo de a Meeda siitandani kun i-ti toogo wo tod' t'a ledfa dokki ti tuddugaŋ me. ⁸ Kun a odo goppon ki sirpa Raa, wo yoŋ y'a d'etta goppon ki sirpagaŋ. Kune beydiyagaŋ doŋ kun d'isiyo oldiko geŋ kun ti'n iso kamileŋ, wo kune doŋ i baakiysa geŋ addugaŋ kun ti'n iso kamileŋ. ⁹ Kun t'iso sommagi dondon, kun lekko adda mōolo wo kun ōolo ti zumari a edagaŋ. Koobiytagaŋ gette ti-kama ti mōolo, wo unswagaŋ ti-kama ti ulbe k'oodiyo. ¹⁰ Kun ti-t'iso tuddugaŋ neŋkiti a daana Galmeega, wo yoŋ y'un di'n isa deero.

Dekkiyo booro ulu ekki leema me

¹¹ Zemba ki nuŋ, kun dekke tuddugaŋ ye. Wede yi dekkiyo leemadi, ise yi dekkiyo booro ekki leemadi maŋ, geŋ yi rootiyo ulsu a oogoro Raa wo yi dekkiyo booro ettú. Wo de aame ki dekkiyo booro ekk'oogoro

maŋ, kee ki t'ize wede dekkiyo booro wo ki-t'ize tuddá aa wede i ki daaniya oogoro ye baa. ¹² Ki too maŋ Raa danjal elo oogoro wo i deffa booro me, yode danjal eliyo uttiyo a duwo wo i tōwwo me. Inkiŋo maŋ k'elkiyo kee wee wee ki dekkiyo booro ekki bakadá me?

Koliyo tudde ulu

¹³ Ankeŋ kun ollo, kune doŋ kun rootiyo, kun'de: «Anki, koo soggo koo maŋ ay t'etta k'adda geeger soo, ay di lekko ozzine, ay d'isey suuk wo ay a-t'ooney soŋko t'eego.» ¹⁴ Wo kune kun ki suune ye munda wede un aana a lekkiyagaŋ ere ki soggo te. Derec, kune lekkiyagaŋ gette aakede koliyo ti d'ettiyo taŋ boolon, saŋ ti-t'engilso gettiyo. ¹⁵ Ki too maŋ munda wede kun di roote enno: «Aame Galmeega yi dehu maŋ, kaye ay di lekka wo ay d'isa munda kino kino.» ¹⁶ Wo ki kotto, t'urzi k'onamgaŋ geŋ kun koliyo wo kun tamma tuddugaŋ. Ita koliyo tudde ere inkiŋo gette oldo. ¹⁷ Inkiŋo maŋ wede tuuku yi suune isiyo beehiyo wo yi ki ti t'isiyo ye maŋ, yoŋ geŋ yi t'ize oldiko.

5

Ondirso a doŋ laale

¹ Wo ankeŋ kun ollo, kune doŋ laale noo! Kun

* **4:5** 4.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5. † **4:6** 4.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34.

odultu mōolo a dabar ere etto eggun. ² Laalagun geŋ i ruume, kallagugun diibe yi t'iimi. ³ Daapiyagun ti sonkagun geŋ a ti gili puunu, wo puunu geŋ y'a koonaa wede i wulle naabo ere oldo kun ize gettiyo, puunu y'a t'aadima tudugun aa uwwo t'oggiyo. Wo geŋ aasa inkiŋo kono ankenno kun okumso laale a duniya ere goppon t'a dange. ⁴ Kun ollo, kune kun an di-toogiyo a ranŋa ki doŋ aydu dombugun. Inkiŋo maŋ kane an sakiysa, wo dollite ki doŋ naabo gette ti ti gili a kandaane ibey a daana Raa, Galmeega Goole k'arka. ⁵ Kune kun likke duniyagun ere a siido adda k'unŋsuwo, inkiŋo kun di bikkidita aakede seydi doŋ onniyo soo an d'an t'etta k'ume waldutu. ⁶ Doŋ ki diine kun ti'n zidde kun'de booro ti'ni ziida, kun di'n fiide, wo an un gi-di tuuge ye.

Ombiŋe ti tondiyo Raa

⁷ Inkiŋo maŋ zamba ki nuŋ, kun ombon bini aaniya Galmeega. Kun wollo wede derku geŋ, yoŋ yi suune yidelliyo ti ombiŋe mizzi wede ki morkiŋi bini mizzi wede ki sommide, suldi doŋ yi dirke geŋ an t'ehiyo beehiye. ⁸ Kune toŋ kun ombon, biza k'ulbugun yi koonaa zakidi kono ettiyo Galmeega tod'te goppon.

⁹ Zamba ki nuŋ, kun gurgire ti tudugun ye, para maŋ Raa y'a dekkey booro eggun. Kun ollo, wede

dekkiyo booro yi t'udfo yo a biza bumbu. ¹⁰ Zamba ki nuŋ, kun elko a nebiyagi doŋ ti kaaga i gizite ti suma Galmeega Raa, kane geŋ an dibire ti ombiŋe. Inkiŋo kun wollo urzi kane genno wo kun di daano. ¹¹ Kun ollo, kine in di roote unŋsuwo a kane doŋ a seedu zakidi bini danŋu. Kune kun illiga taaya ki Zop a ombiŋe ere y'imbiŋa gette, wo kun suune munda wede Galmeega Raa yi ele aame danŋu me. Derec, yode Galmeega geŋ i-d'ede beehiyo baadan wo yi wolliyo sommagi duwo.

¹² Zamba ki nuŋ, a suldi pay geŋ ki poone kun naama tudugun ye, ti kandaane ise ti siido, wo ise t'urzi tuuku toŋ maŋ. Aame kun roote «eyye» maŋ, kun rooto «eyye» danŋal, wo aame kun roote «aha» maŋ, kun rooto «aha» danŋal. Inkiŋo booro Raa t'un gi di'n seeda ye.

¹³ Aame wede soo ti dinagun yoŋ yi dabirsa maŋ, geŋ yi tondo Raa. Aame wede yoŋ ulbi unŋse maŋ, geŋ y'amma Raa ti ofdari. ¹⁴ Aame wede soo ti dinagun yoŋ tuddi eeni maŋ, geŋ y'a waake doŋ dokkiyo ki doŋ ogiyo ti suma k'Isa. Kane geŋ an tonde Raa kono yode wo an i yerge egey a eedi ti suma Galmeega. ¹⁵ Ita tondiyo ere t'urzi zapu k'adde a Raa inkiŋo gette, wede k'eeni y'a utte. Galmeega y'a y'ooziga wo aame yi t'ize oldfiko toŋ

maṅ, Raa yi-t'isa tambobino.

¹⁶ Inḱino maṅ kun t'ooḱo'ḱ addugun a oldiko ere kun ize, wo kun tondo Raa ti tuddugun kono kun t'oona bee. Tondiyo Raa ki wede yon ki diine geṅ, tod'te i-d'ede toogo baadan. ¹⁷ Eli geṅ yon wede tudde aa kine, y'a tunde Raa ti toogo kono mizzi y'a ki koppe ye, maṅ mizzi y'a ki guppe ye ozzine aḱo ti tere zoot a siido me. ¹⁸ Saṅ maṅ y'a tunde Raa sey, maṅ mizzi y'a guppe wo suldi a siido an d'ehe.

¹⁹ Zemba ki nun, aame wede soo ti diinagun yi t'irga t'urzi wede d'erec wo wede doolo yi ti y' gimo maṅ, ²⁰ geṅ kun suuno, wede yi ti kama wede k'oldiko t'urzi wede yi digge geṅṅo maṅ, yode geṅ leemadi yi y'utte wo yi ele urzi, Raa yi-t'isa tambobino a oldiko baadan.

Mattup ere ki poone Piyer yi riije

*Enj urzi k'ono d'ofj kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki poone Piyer yi riije a d'ofj i ziipe addan a Isa adda siidiyagi paat ki Aazi. Aame Isa yon a siido genj, Piyer y'izire ti yode. Wo aame Isa yi-gime k'awwa ki kandaane manj, Piyer y'a t'ize wede zina k'Isa a kane Yawudiyagi, y'an di kizite Rabila Majjaanawa.

Kane d'ofj i ziipe addan a Isa, Piyer y'an riije genj, duwo an di'n dibire kono an ziipe addan a Galmeega Isa Almasi. Kono k'injino Piyer y'an di riije mattup, kono an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, kono i dibire ki poone kane danjal ye. Y'an di ruute sey, yode Almasi an ziipe addan genj, an yi dibire ki poone ti kane bini an a y'iide. Genj i-kaza aame an iido dabar manj, an d'ombina aa ki yode. Y'an di ruute sonj, mummino lekkiyadanj t'a koone a diine d'ofj i-tuuge k'ollige k'ono Raa me.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nunj Piyer wede zina k'Isa Almasi. Ni raaniya a kune d'ofj Raa yi biire, i lekkiyo

a borkiyagi, i-tiipite k'adda siidiyagi ki Pontus, ki Galat, ki Kapados, ki Aazi wo ki Bitini pay. ² Ti kaaga too Meega Raa y'unni biire a yode me, genj a-t'iide a munda wede yi dihe y'aase ti poone. Y'un di'n uuye kese ti toogo ere k'Unde Kamilenj kono kun d'olliga ono k'Isa Almasi, wo t'urzi rorriso puuzadi kun t'isa d'ofj kamilenj a daana Raa. Genj toose ti beeko ere daa doozyo i konna eggunj.

Uttiyo t'urzi k'Isa Almasi

³ In amma Raa, meeki Galmeeginj Isa Almasi, y'in d'ize adde koduwo baadanj, injino in d'uune ehiyo ere aware t'urzi baldiya k'Isa Almasi ti diine d'ofj unto. Kono k'injino kine in di zaapu elkisadinj in di lekke kanj soo ti yode. ⁴ Genj injino Raa y'in okkime suldi d'ofj a kandaane yi boohiyo a kine d'ofjzi, suldi d'ofj a lekka ki daayum, i k'isa ganigi ye, majjaanikadanj i ki dagga ye. ⁵ A kune d'ofj i ziipe addugunj a Raa, y'un di'n booha ti toogadi kono y'un utte. Uttiyo gette a t'oodiba ita kereñ onniyo ere ki Raa t'iida manj.

⁶ Injino manj kun di lekkiyo adda k'unjuwo, ise ankenno kun t'ize sommagi dondonj tonj manj k'onniyo miibi danjal, kono kun uune naamiya t'urzi wede baadanj. ⁷ Naamiya gette kun di-t'oone kono an di suune kun ziipe addugunj

a Raa dey ko? Kune kun suune dap gette aane a lette, wo an t'eliyo adda k'uwwo doo miŋ an di wolleiyo majjaanikatú kollo. Wo zaapu k'addugun a Raa gette inŋkino kay, tod'te zooyatú ooŋe baadan a jiiire dap, wo ton an di niime kono an ti wolle tod'te derec dey ko. Inŋkino maŋ kun t'oona tamma, daryika wo suma a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay geŋ me. ⁸ Kune'ŋ, Isa Almasi kun ki y' wulle ye, ton kun di y' geyyiso, wo ankenno kun ki y' wolleiyo ye botto ton, kun di zaapu addugun a yode. Kono kamo ulbugun i d'isiyo unŋse baadan, kun d'isiyo unŋsuwo ere soo wenda yi k'aane yi ki ti roote ye. ⁹ Unŋsuwo gette kun uune kono Raa y'un utte. Geŋ munda wede kun t'oone kono kun ziipe addugun a Isa.

¹⁰ Kono k'uttiyo gette, ti kaaga ton kane nebiyagi an di dihite urzutú ki koduwo, wo an di gizite ki poone a urzi beeko ere Raa yi dehu y'un t'ela. ¹¹ Inŋkino maŋ Unde k'Almasi adda k'addan, tod' t'an di ruute ki poone dabar ere Almasi Raa yi biire'ŋ yi t'oona wo saŋ daryika ere i-etta te. Kane an di dihe, an di suune aame muno wo t'urzi mummino suldi geŋ an d'aana me. ¹² Wo eŋ munda wede Raa y'an t'iidiba ita a nebiyagi: ono don an kazita geŋ a kane

batum ye, wo de a kune. Anken kane ono geŋ, don i kazita Rabila Majjaanawa an un ti'n ruute ti toogo k'Unde Kamilen ere iido ti kandaane. Wo rabila gette kane maaleekiyagi ton an dehu baadan an di suune.

Lekkiyo ere ki diine

¹³ Kono kamo kun koonamentikagi a munda wede kun ise, kun lekko daayum zeere. A zaapo k'elkisagun gette, kun i ti zaapo pay a beeko ere Raa y'un t'ela a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay. ¹⁴ Kun ollo ono Raa aa inni an ollige ono meegaŋ, wo kun ooli tuddugun a suldi don ulpi tudde ti dehu ye, aakede ti kaaga kun d'ize aame kun ki zuune Almasi ye botto. ¹⁵ Wo de aakede Raa wede unni wiike yon kamilen, geŋ inŋkino kay kun lekko kamilen a soorugun pay te. ¹⁶ Derec ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun lekko kamilen kono nun Raa kamilen*.»

¹⁷ Adda tondiyagun a Raa'ŋ, yon kun di y' waaku kun d'eesiyo Meega. Geŋ inŋkino a daanadi kun di lekko t'orgiso a onniytagi don kune botto adda duniya eŋ me, kono Raa yi dekkiyo booro a wede tuuku ton a naabo ere y'ize y'ize, wo yi'ni wolleiyo duwo pay kan soo. ¹⁸ Wo kun suune ti zooye miibi Raa y'un

* 1:16 1.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2.

di'n udfde t'urzi lekkiyo ere ki bita ki maawi an unni duuye te. Geŋ y'un udfde ti suldi dŋŋ i-ti lettiyo aa dap ti soŋko geŋŋo ye, ¹⁹ wo y'un udfde ti puuzo k'Almasi ere zooyatú ooŋe baadan, yoŋ wede aa ulo damu kamileŋ daa k'oldfiko munda a tuddí, an wilda ki sefeke. ²⁰ Yo Almasi geŋ Raa yi biire ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, wo aŋkeŋŋo a onniytagi dŋŋ ki dŋŋu eŋ, Raa y'an ti y' gize a dŋwo kono aasa beehiye a kune. ²¹ T'urzi yode Isa kun di zaapu addugun a Raa, Raa wede a ti y' bilde ti diine dŋŋ unto, wo yi-d'ele gooliko. Kono kamo kun di zaapu addugun wo kun di zaapu elkisagun a yode Raa.

Geyyiso tudde

²² T'urzi soorugun ere a-t'iide a urzi wede derec ki Raa, kun t'ize dŋŋ kamileŋ kono kun di geyye tuddugun t'adde soo aakede zemba. Injkinu maŋ kun geyyo tud-dugun daayum t'addugun pay. ²³ Geŋ kun suune kun uune ehiyo ere aware. Ehiyo ere aware gette, kun ki ti t'oone ye t'urzi wede ki maawi dŋŋ i-t'unto me, wo kun ti t'oone t'urzi Raa batum wede i k'unto ye, t'urzi k'ono Raa dŋŋ i-lekkiyo ki daayum wo i d'eliyo lekkiyo. ²⁴ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Dŋwo pay kane aa soole, majjaanikadan aa bobbo.

Onniyo miibi soole i di baahu wo bobbo i-t'eepiyo,

²⁵ wo kane ono Galmeega Raa i-lekkiyo ki daayum†.»

Wo kane ono geŋ Rabila Majjaanawa an un gizite gettiyo.

2

Isa yoŋ mukkolo ere majjaanawa a jiire

¹ Injkinu maŋ kun di sebbo dargun ita suldi dŋŋ ulpi pay, aakede: daggiya dŋwo ti metiŋko, bize sire sire, zaapu k'adde a munda wede, wo dekkiyo dŋwo. ² Kun t'iso aakede inŋi dŋŋ adda buddfiko, an dehu daayum udu ki meede daa kalsiya. Geŋ injkinu kun deho ono Raa kono kun di t'ihira a urzizi, wo kun t'oona uttiyo. ³ Derec, ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun suune adda k'addugun Galmeega Raa yoŋ beehiye a jiire*.»

⁴ Kun aa odo ki sirpa Galmeega yi d'eliyo lekkiyo, yoŋ aa mukkolo dŋwo an di zidde mentú, wo de a daana Raa mukkolo zooyatú ooŋe, yi biire a yode. ⁵ Wo kune dŋŋ kun uune lekkiyo ere aware geŋ, kune toŋ kun t'isa aa mongali dŋŋ Raa yi zappu k'oozige boy ume lekkiyo k'Unde Raa. Wo kun t'isa dŋŋ sefeke ki Raa, kun i di naaba t'adde soo, kun d'isa sefeke ere a urzi

† 1:25 1.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.6-8. * 2:3 2.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.9.

k'Unde Raa†, i-d'isa unje a Raa kono k'Isa Almasi gen me. ⁶ Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo, ni biire makkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy,

tode gette n'a ti zaapa adda geeger ki Siyon, wo n'a-t'ooziga boozó eego,

wo wede yi ziipa addi a tode man, yi-ki seeda sukuyagi ye‡.»

⁷ Makkolo ette tod'te beehiye baadan a kune don i ziipe addugun a Raa me, wo de a kane don i ki ziipe addan a Raa ye gen, inkino ye. Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Makkolo ere don k'oozige boy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize makkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy te§.»

⁸ Wo son an riije, an'de:

«Makkolo ette k'eliyo morkiye a duwo,

makkolo ere k'a oore*.»

Kane gen an eliyto morkiyagi kono an ti tuuge k'ambu a ono Raa me. Gen ti kaagine too munda wede Raa yi dihe aasa inkino.

⁹ Wo kune ita duwo don Raa yi biire, don sedefe ki Raa wede mozigo, don

kamilen, don a yode yillak. Kune Raa y'unni biire, y'un di'n udde t'adda k'ume zimolo, y'un di'n t'iide k'ume toorayi beehiye a jiire, kono kun kizite a duwo suldi don majjandani Raa y'ize. ¹⁰ Ti kaaga kune don ki Raa ye, wo ankenno kun t'ize donzi. Ti kaaga kun ki zuune ye Raa y'isiyo adde koduwo, wo de ankenno kun zuune yon y'isiyo adde koduwo a kune me.

Lekkiyo ere ki don naabo Raa

¹¹ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, kun suune adda duniya en kune aa torgagi, don i lekkiyo a borkiyagi. Inkino man kun ollo n'un di rooto, kun ooli tuddugun a suldi don ulpi tudde ti dehu, i deyyiso ti undiyagun genno ye. ¹² Soorugun ti koon beehiye a daana don i ki suune Raa soo danjal ye me, kono aame ise kane an unni kalda kune don ulpi ton, an di wolla naabagun ere beehiye gettiyo, wo an di t'omma Raa a onniyo ere y'etto gette.

¹³ Kun kili t'eedan ye don deero k'akuuma pay a siido me, aa Galmeega yi dehu. Kun kili t'eedi ye mozigo goole ki Roman me, kono yon t'ekki don pay, ¹⁴ wo a don deero siido, kane mozigo goole yi'n

† 2:5 2.5 Sedefe ere a urzi k'Unde Raa: I-kaza munda wede i-d'ise unje a Raa, ise t'urzi tamma, ise t'urzi k'isiyo naabo ere beehiye, ise t'urzi k'eliyo munda a wede. Kun wollo adda mattup ki Eber 13.15,16 wo Pilip 4.18. ‡ 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § 2:7 2.7 Kun wollo adda mattup ki Soom

118.22. * 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.14.

agisa sedfu dɔŋ isiyo naabo ere oldo k'eliyo dangay, wo dɔŋ isiyo beehiyko an di'n tamma. ¹⁵ Injino enno munda wede Raa yi dehu me, t'urzi naabo ere beehiye kun isiyo, kane dɔŋ elkisadaŋ umbo an ki suune munda ye'ŋ, bizaŋ an ki ti y' t'ihina ye. ¹⁶ Soorugun t'a koone aa dɔŋ eedaŋ toore. Injino maŋ a eggun toore gette, kun t'ise aa munda wede ki diibiyo a bundikagun ye, wo kun oziro aakede dɔŋ naabo Raa. ¹⁷ Kun an elo suma a dɔwo pay, kun geyyo zemba dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa, kun orgido a Raa, wo kun elo suma a mozigo goole ki Romaŋ.

Lekkiyo ki dɔŋ naabo a daana galmaawan

¹⁸ Kune dɔŋ naabo, galmaawugun kun an orgido kun kili t'eedaŋ ye, kun oliga ono ki kane dɔŋ beehiye tasse danjal ye, wo ki kane dɔŋ unni dabirsa pay. ¹⁹ Derec, gette beeko a daana Raa, a wedusu y'a ombina a dabar ere y'ooniyo a urzi ki diine ye, kono yon y'isiyo munda wede aa Raa yi dehu. ²⁰ Aame kun iza oldiko, injino kun t'oonna kossiyo wo kun d'ombina ton, un di'n t'imma wee wee? Wo aame kun iza beehiye, injino an un di'n dabira wo kun imbina maŋ, gette beeko a daana Raa me. ²¹ Gen a urzi genno Raa y'unni wiike me, kono yode

Almasi batum yi dibire kono kune. Urzi gen y'un iili a kune kono kun di wolle kun d'ambe zindi.

²² Yon oldiko yi k'ize ye, wo ono dɔŋ ki lohito ton, umbo i k'udde ye ti bizi me.

²³ Aame an yi gildite, yon y'an ki'n gilde ye.

Aame an yi dibire ton, yon y'an ki ruute ye y'an d'isa ulsu me,

wo yon yi ziipe addi a Raa i d'ekkiyo booro ere d'erec.

²⁴ Gen yode Almasi batum y'a t'umbe oldikadiŋ a tukki yode

aame an ti y' tiike ekk'undumu.

Y'ize injino kono y'in di'n udde ti lekkiyadiŋ ere a urzi k'oldiko,

wo in di lekke lekkiyo ere ki diine.

Gen t'urzi kundayi dɔŋ y'uune, kun d'uune beeko k'oldikagun.

²⁵ Derec, kune ti kaaga aakede dambami dɔŋ i digge†, wo ankenno kun ti gimo ki tukki yode wede y'unni dokkiyo, aa wede k'elso yi dokkiyo dambami.

3

Lekkiyo k'erayi ti kuulizaŋ

¹ Kune erayi ton, kun kili t'ekki kuulugun ye, kono aame ti diinayan dɔŋ ongo ono Raa an k'umbe ye botto ton, an di wolla sooru ere beehiye ki kune erayzaŋ,

† 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4-6.

mañ an di zaapa addañ a Isa daa ki rootiyo k'ono Raa a kane. ² An t'ida edayan an di wolla soorugun ere ki diinekamileñ ti ottilso gettiyo. ³ Kune erayi kun dehe majjaanika ere ti paate ye, aakede: koniyo k'eego ere a ambe ersa, ossiyto suldi ki dap, wo ossiyo kallagi don majjandani zooyayan ooñe. ⁴ Ki too mañ kun di dehe miñ majjaanika ere t'ettiyo ti adde don tasse ki toose. Gette majjaanika i ki ruumiyo ye, zooyatú ooñe baadañ a daana Raa me. ⁵ Geñ inkinno majjaanika k'erayi don ki Raa don ti kaaga, don an ziipe elkisadañ a yode me. Kane an ki gili t'ekki kuulizañ ye, ⁶ aakede Sara t'a illiga ono kuulatú Ibirayim, wo ti di y' waaku galmeegutú. Wo ankenno kune ton inñi don erayi ki tode, aame kun isiyo beehiyko wo kun k'orgiso a munda ye mañ.

⁷ Kune kuuli ton, a lekkiyo ere ti eraygun, kun a elko a tuddañ ere tasse i jiiere ki kune gettiyo. Kun an elo suma kono kane ton mañ an t'oono ti kune kañ soo, lekkiyo ere Raa y'un ele ti beekadi. Kun iza inkinno mañ, munda un t'eegira a urzi tondiyagan a Raa umbo.

Seedu tudde

⁸ Enno onamó don ki dangu me, kune pay miñ kun lekko addugun kañ soo,

kun wollo sommagi tudugun, kun geyyo tuddugun aakede zemba, kun iso adde koduwo, daa koliyo tudde ti tuddugun me. ⁹ Aame bakadá y'a ize ulsu mañ, ki-ti kime ti ulsuko ye, wo aame yi ki gildfe mañ, ki ki ti kime ti kaldfa ye. Ki too mañ ki di ti kime ti zaapu beeko, kono tode gettin zaapu beeko ere Raa yi ruute kun t'oono, aame y'unni wiike me. ¹⁰ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede yi diha y'a geyye lekkiyo ere unse wo onniytadi t'aase majjaanawa mañ,

y'a sedde bizi ki rootiyo k'ono don ulpi wo ti lohito k'ono.

¹¹ Ti oldfiko y'a-lefdfe, y'aase beehiyko,

y'a dehe urzi ki toose wo y'a seeda zakidi.

¹² Derec, eda Galmeega Raa kane a tukki don ki diine, wo kuwagi an ollige tondiyadan te.

Wo a kane don isiyo ulsu'n, Galmeega Raa y'an kama dar*.»

K'a oyye dabirsa

¹³ Aame kune wehini k'isiyo beehiyko mañ, wee wee un d'isa ulsu me?

¹⁴ Wo son aame duwo an unni dabirsa kono kun isiyo munda wede ki diine mañ, ulbugun iso unse. Kun an orgida ye, tuddugun kun ti-tasso kono kane me. ¹⁵ Ki too mañ Almasi kun i-t'ele suma

* 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.13-17.

daayum adda k'addugun, kono yon Galmeega soo. Aame wede tuuku yi ki tunda y'iisa kee ki zaapu elkisada a Almasi moo me man, ki koonaa daayum goppon ki towwo taaya a zaapu k'elkisada gette. ¹⁶ Wo kun i rooto ti tassuwa, ti ottilso wo ti elkiyo ere kun di suune munda k'ulsuko a tuddugun umbo. Injino kane don unni kalda a soorugun ere beehiye a urzi k'Almasi, a kane sukiyagi a kalditadan gette. ¹⁷ Beehiye a kee wede k'a dabire a munda wede k'ize beehiye aame Raa yi dihe man, min k'a dabire a munda wede k'ize ulsu.

Almasi y'a jiire unto

¹⁸ Injino man Almasi yode batum y'a dibire kono k'oldfiko duwo, untadi y'inda kan soo gette a-t'iide, ki sirwe yi ki t'inda ye baa. Yode wede ki diine, y'a inda kono don ki diine ye, kono y'in di'n t'etta k'ume Raa. Yon duwo an y'iide a urzi tudde, wo Raa yid'ele puukiyo t'urzi k'Unde Kamilen. ¹⁹ Ti toogo k'Unde gette, y'a t'iide kazita Rabila Majjaanawa a undiyagi don a dangay. ²⁰ Kane undiyagi gen duwo don ti kaaga i-ti tuuge a Raa, aame y'ni delliso t'ombine a ozzinagi don Nowe y'a ikkima tooko ere meeda a jiire. Don miibi danjal i t'iide adda tooko me, kane pay min gessire don Raa y'an utte t'urzi k'ahu me. ²¹ Kane ahu gen

i-kaza urzi suyyiso batem ere anki t'un di'n uttiyo. To suyyiso batem gette i ki d'opilso ganigi tudde ye, wo tod'te i-kaza wede y'ele tuddi a Raa ti elkiyo ere y'a suune munda k'ulsuko a tuddi umbo. Suyyiso batem gette t'un di'n uttiyo t'urzi baldiya k'Isa Almasi, ²² yode wede injile k'awwa ki kandaane, yi lekkiyo a ammade ki Raa, yon goole t'ekki maaleekiyagi wo t'ekki don an d'ede urzi ki dokkiyo ti don an d'ede toogo a kandaane.

4

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

¹ Kine in suune Almasi y'uune dabar a tuddi, injino'n kune ton kun oyyo kun di dabire aa ki yode, kono wede uune dabar a tuddi yi ki lekke a urzi k'oldfiko ye baa. ² Injino man ti anki en, lekkiyagun ere a guute a duniya ette, kun di lekke aa Raa yi dehu, wo kun gi di lekke a isiyu suldi don ulpi tudde ti dehu ye. ³ Gen d'erec, kune'n ti kaaga ume baadan kun di y'ingile a isiyu suldi don aa kane don i ki suune Raa soo danjal ye addan i dehu. Kune kun likke a urzi boliyo, kun d'ize suldi don ulpi tudde ti dehu, kun d'iibe i ceeriyo eego, kun d'iimi duniyagun, kun d'iibite kan soo, wo munda wede ki sukiyagi kun d'uttile a longayi. ⁴ Wo anken kane

an seedu giggiran kono kun ki sooru ti kane ye baa a urzi lekkiyadan ere oldo daa k'ume dirsiyatú gette. Injino'ŋ an un di'n kaldita. ⁵ Wo kane'ŋ onniyo soo an i-t'idey taaya a Raa ki naabadan ere an ize, kono yon goppon y'a deka booro ki don zeere wo ti don unto pay. ⁶ Kono k'injino don i t'inda ti kaaga ton, Rabila Majjaanawa an an gizite. Gen Raa y'an dikke booro a eedan an t'inda, aakede y'aasa ki duwo pay. Wo ankenno, t'urzi k'Unde Kamilen kane an aane an di lekke a lekkiyo ere aa Raa yi dehu.

Don naabo don beehiye ki Raa

⁷ Onniyo a guute goppon duniya t'a danga me. Injino man kun lekko ti suuniyo k'ono wo daayum zeere, kono kun di tonde Raa. ⁸ Munda wede ki poone a jire, kun geyyo tuddugun t'addugun pay, kono geyyiso gette ti d'eliyo urzi k'isiyo tambobino k'ita k'oldiko baadan*. ⁹ Kun soodo tuddugun bey sire, daa gurgirso. ¹⁰ Raa y'un ele beeko t'urzi baadan, a wede tuuku ton Unde Raa ti d'ele munda k'isiyo naabo Raa kono a nooge tuddugun. Injino man kun t'isa don yeeriyo beehiye ki suldi don Unde Raa t'un ele me. ¹¹ Gen wede Unde Raa ti ele munda ki kazita k'ono man, y'a

kizite ono Raa. Wo wede Unde Raa ti ele munda ki noogiyo duwo man, y'anni nooge ti toogo ere Raa yi ele. Injino'ŋ a suldi don pay kun ise'ŋ, a t'ele tamma a Raa t'urzi k'Isa Almasi. Gen a yode tamma wo toogo ki daayum! Eyye.

Dabar a urzi k'Isa Almasi

¹² Zamba ki nun kune don ki geyyiso, kun ki seeda giggirgun ye a munda un iido oone baadan aa uwo dala dala ton man. Kun elke ye dabar gette aa munda wede a urzizi ye me. ¹³ Wo de kun lekko t'unsowo kono kun dabirsa a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi. Wo gen injino a onniyo ere duwo pay an wulla daryikadi man, ulbugun aasa unse baadan a ceera. ¹⁴ Aame duwo an unni kaldita kono kun umbe a suma k'Almasi man, kun lekko t'unsowo kono Unde Raa tod'te i-d'ede toogo, tod'te ti kune. ¹⁵ Aame wenda ti diinagun yi dabirsa kono yon wede towwo duwo mirsi, ise wede k'oogire, ise wede isiyo suldi don ulpi, wo ise wede eliyo eedi a suldi don doolo ton man, gen munda wede beehiye ye. ¹⁶ Wo de aame wede yi dabirsa kono yon wede k'Almasi man, y'a k'ise sukiyagi ye. Ki too man y'a t'imme Raa kono duwo an yi waaku yon wede k'Almasi.

¹⁷ Kun ollo, onniyo ere Raa y'a t'eesa dekkiyo booro a

* 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 10.12.

duwo t'iina baa, wo yi t'eesa booro ti d'ofzi. Wo aame yi t'iisa booro ti kine d'ofzi batum man, a kane d'ofj i-tuuge i k'umbe a Rabila Majjaanawa ki Raa ye, booradan t'aasa ooŋe baadan. ¹⁸ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame kane d'ofj ki diine'ŋ ooŋe an utta me man, ooŋe baadan sey a d'ofj k'oldiko i ti toogiyo k'ambu a ono Raa me†.»

¹⁹ Geŋ in'kino d'ofj i dabirsa a urzi wede aa Raa yi dehu'ŋ, kane an d'ise beehiye daayum, wo an i-d'ooli tuddan pay a Raa wede i'n ikkima, yoŋ yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

5

Kooke a d'ofj dokkiyo

¹ An'ken ni rootiyo en kooke a d'ofj kane ti diinagun i dokkiyo d'ofj ogiyo ti suma k'Isa. Nuŋ toŋ wede dokkiyo aa kane kay. Aame Almasi yi dibire, nuŋ ni y' wulle, wo nuŋ toŋ aggado n'a ti t'ooney onniyo ere Raa yi kiza daryikadi gette. Enno munda wede n'an rootiyo me: ² Kun'ni soodo beehiye d'ofj Raa y'un ele beygun me, aakede wede k'elso yi boohiyo dambami. Daayum kun ambo attidizan t'adde soo aa Raa yi dehu, kun ise aa an un isiyo ki toogo do ye. Kun zaapo addugun

pay a naabo gettiyo, kun k'ise kono k'ooniyo k'agga ye. ³ Kun koone zakidi ye a ekki d'ofj Raa y'un ele a beygun me, ki too man konsagun a diinayan t'aase beehiye aa urzi an di wolle an d'ozire eego. ⁴ In'kino geŋ aame Raa mozigo d'ofj k'elso y'iina man, yoŋ y'un t'ela kadumul ki gooliko ere a lekka ki daayum.

Kooke a d'ofj i ziipe addan a Isa

⁵ A kune obilagi toŋ, kun ollo, n'un di rooto: kun kili t'ekki d'ofj dokkiyo i jiire kune ye. Wo onamo en a kune pay: kun t'ise d'ofj i koliyo tuddan ye ti tuddugun me, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A d'ofj i koliyo tuddan geŋ, Raa y'an di-toogiyo, wo de a d'ofj i ki koliyo tuddan ye, beekadi a eedan*.»

⁶ In'kino man n'un di rooto: kun ottilo, kun kili tuddugun ye a daana Raa wede i-d'ede toogo geŋ me, kono yode batum y'un ti'n kila t'awwa a onniyo ere yi diha man. ⁷ Kun i ti zaapo attidugun pay a bey ki Raa, kono wede k'ambu k'attidugun yode.

⁸ Kun lekko daayum zeere, kun koona mentikagi! Derec, Meeda siitandani ere k'adugun gette t'unni dooliyo liw liw ti dehu wee wee ti seeda me, aa suwwu yi moolo wiyirr wiyirr yi dehu yi seeda seysu. ⁹ Aame

† 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 11.31.

* 5:5 5.5 Kun wollo

adda mattup ki Piroberb 3.34.

daayum kun konso zakidí a urzi zaapu k'adde a Raaman, kun d'ôhira toogo a daanatú me. Kune kun suune zembagun don a urzi k'Isa adda duniya pay gen, kane an dabirsa aa kune kay. ¹⁰ Kune kun a-dabira sey k'onniyto miibi danjal, wo Raa ki beeko ere pay y'unni wiike kun t'etta a daryikadí ere ki daayum kono kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi. Injino man yode batum y'un di'n oodiba ki diine, y'un t'ela toogo wo y'un di'n isa kun seeda zakidí a urzi zaapu k'addugun. ¹¹ Gen toogo ti koon eedí ki daayum! Eyye.

Toose ere ki dangu

¹² Nun n'un riine ono don boolon adda mattup ette ti noogiyo ki Silas. Ni suune yon leema wede yi seedu zakidí a naabo. Nun ni riine kono n'un d'eeliyo kooke, wo n'un di roote kereñ: kun soodo zakidí a beeko ere derec ki Raa.

¹³ Zemba don ogiyso ti suma k'Isa a enno a Babiloon† gen, kane don Raa yi biire aa kune kay, an un t'ize toose. Wo Markus wede yon aa ulo‡ ton, y'un t'ize toose pay. ¹⁴ Kun t'eesito tuddugun kan bey sire sire aa zemba.

Gen toose ti koon eggun, kune don pay i lekkiyo kettiyo kan soo ti Almasi me.

† 5:13 5.13 Babiloon: Ki Piyer man suma «Babiloon» gette i-kaza geeger ki Room. ‡ 5:13 5.13 Markus wede yon aa ulo: Markus gen ulo k'adde Piyer ye, yon sanallusu wede yi giyye.

Mattup ere ki sirwe Piyer yi riije

*Enj urzi k'ono donj kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki sirwe Piyer wede zina k'Isa yi riije. Yoŋ yi riije a kane donj i ziipe addaŋ a Isa uune mattupadi ere ki poone. (2 Piyer 3.1)

Piyer yi rootiyo donj ongon an t'iide a diine kane donj i ziipe addaŋ a Isa, an an di gizite ono donj ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere y'an gizite gettiyo ye. Kane donj geŋ an d'isiyo aa addaŋ i dehu wo an an di ruute, Isa geŋ yi ki kimo ye baa. Piyer yi rootiyo sey, lekkiyo ki wede yi ziipe addi a Isa gette, i dehu Raa ulbi i-d'ise unse. Munda wede derec me, kane ono donj Isa yi duuye donj izire ti yode aame yoŋ a siido botto. Injino a dooyiso gettiyo, kine donj i ziipe addiŋ a Isa in d'ozire eego.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nun Simo Piyer, wede naabo wo wede zina k'Isa Almasi, a kane donj i ziipe addaŋ a Isa aa kaye kay, t'urzi naabo ere ki diine ki Raaziŋ Isa Almasi Wede k'Uttiyadiŋ y'ize gettiyo. ² Geŋ beeko ti toose i koonaa eggun daa doozyio,

t'urzi suuniyo ere kun'ni zuune Raa ti Galmeegiŋ Isa geŋ me.

*Sooru ki wede i ziipe addi
a Isa*

³ T'urzi toogo Raa, Galmeega y'in d'elo suldi pay donj beehiye a kine kono in di lekke kettiyo ti Raa. Injino Raa y'in di y' gize Isa wede y'inni wiike t'urzi goolikadi wo t'urzi toogadi ere i naabiya. ⁴ Geŋ injino y'in d'ele suldi donj a di jiire baadaŋ wo zooyayan oone, donj ti poone yi ruute y'in t'ela geŋno, kono aame suldi geŋ kun uuna maŋ, kun aana kun t'aldfa ti suldi donj ulpi tudde ti dehu, an d'an t'ettiyo donj duniya k'ume daggiya, wo soŋ kun di lekke kettiyo kaŋ soo ti Raa. ⁵ Wo kono injino toŋ, kune kun ziipe addugun a Isa geŋ, kun ti ketto toonugun zakidi kun d'oziro ki diine. Wo kun izira ki diine maŋ, kun t'isa donj i suune Raa ki kotto. ⁶ Wo Raa geŋ kun yi zuuna maŋ, tuddugun kun i-d'aana. Wo tuddugun kun i iina maŋ, kun soodo zakidi. Wo kun ziiida zakidi maŋ, kun lekko kettiyo ti Raa. ⁷ Ki dangu, kun likka kettiyo ti Raa maŋ, kun di geyyo tuddugun aakede zemba. Wo kun giyya tuddugun aakede zemba maŋ, duwo pay kun di'n geyyo. ⁸ Aame suldi geŋ kun uuna baadaŋ adda k'addugun wo kun izira eego maŋ, kane geŋ an un ti'n isa donj tasse ye, wo de donj ettiyo ki daana

a urzi suuniyo Galmeegin Isa Almasi. ⁹ Wo aame suldi geŋ wede yi ki'n uune adda k'addi ye maŋ, yoŋ geŋ yi ki wolliyo dokki ye aa wede koosiyo, geŋ i dunde a oldikadi ere ti kaaga Raa yi y'ize kamilen geŋ me.

¹⁰ Kono kamo zamba ki nuŋ, kun ketto toonugun zakidi sey a ceere kono kun di seeda zakidi a waaku ere Raa y'unni wiike, wo a beeriyo ere yi biire kune doŋzi. Derec, suldi geŋ kun a ziida zakidi maŋ, umbo kun ki t'ooraa adda k'oldiko ye. ¹¹ T'urzi geŋ Raa y'un d'ooley urzi waŋ wede kun t'ettey a moziko ere ki daayum ki Galmeegin Isa Almasi Wede k'Uttiyadiŋ.

¹² Geŋ inkiyo ni dehu suldi geŋ n'un ti'n doole doole sey me, aame suldi geŋ kun'ni zuuna baa, wo kun lekkiyo kettiyo zakidi a derec ere kun uune gettiyo maŋ. ¹³ Wo aame nuŋ ede botto ni lekkiyo geŋ, ni suune derec suldi geŋ n'un ti'n doole doole beehiye, kono kun di lekke zeere. ¹⁴ Nuŋ ni suune bini toŋ ni t'inda, aa Galmeegin Isa Almasi y'o ruute*. ¹⁵ Nuŋ ni dehu n'aase t'urzi mummino toŋ maŋ, kono aame n'inda toŋ kun d'aana daayum kun d'elka a suldi geŋ me.

Gooliko k'Almasi

¹⁶ Kun ollo, aame kaye ay un gizite ti poone Galmeegin

Isa Almasi y'iido ti toogadi geŋ, ono doŋ ay ruutite geŋ ay k'iide taaya ere iido ti elkiso duwo ye, kaye ay yi wulle t'edayey toore mozikadi me. ¹⁷ Ki kotto, Meega Raa y'a y'ize yoŋ wede suma wo yid'ele gooliko. Wo Raa adda daryikadi ere meeda gette, golladi Isa y'a t'illiga, t'ede: «Enj ulo nuuno ni y' giyye baadaŋ, ulbo unse ti yode me.» ¹⁸ Wo golla gette t'iido ti kandaane, kaye batum ay di-t'illiga aame kaye ti yode ekki mokoloo ere kamilen gette.

¹⁹ Inkiyo kaye ay boohiyo sey adda k'addey ono doŋ nebiyagi an ruutite me. A kune beehiye kun ziipa kuudugun a onamaŋ genno maŋ, kono kane aakede toore i-tooriyo adda k'ume zimolo bini ompilso k'ume, wo toore k'Isa yi-tooriyo a biza k'ulbugun aa moole biza soohe yi koliyo yitooriyo. ²⁰ Munda wede ki poone a jiire miŋ: Ono doŋ nebiyagi an riine ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ, wede tudde yi k'aane yi ki suune itadaŋ ye yode ti siidi me. ²¹ Derec, ono doŋ nebiyagi an ruutite geŋ, soo toŋ umbo i k'iido ye t'urzi k'elkiso duwo me, wo geŋ an i njiya Unde Kamilen kono an di ruutite ono doŋ iido ti Raa me.

2

* **1:14** 1.14 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 21.18-19. † **1:17** 1.17 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.1-5; Markus 9.2-7 wo Lik 9.28-35.

Doŋ eliyi dooyiso ere oldo

1 Ti kaaga geŋ i d'ede doŋ ede t'adda diine doŋ k'Izirayel kane an ti t'ize tuddaŋ aa nebiyagi, wo geŋ inkiŋo ti diine kune toŋ i d'adfa doŋ an t'ela dooyiso ere oldo. Kane geŋ dooyisadaŋ an ti kalsa kaŋ ombide ti ono doŋ derec ye ki daggiya duwo, wo urzi Galmeega wede an di'n udfe geŋ an d'oola. Inkiŋo maŋ kane geŋ kesiko an t'oona kulkuwo Raa a eedaŋ ki daggiyadaŋ. 2 Wo a lekkiyadaŋ ere ki boliyo gette doŋ baadaŋ an di'n daana, wo t'urzi kane duwo an di kildita urzi wede derec ki Raa. 3 Kane doŋ eliyi dooyiso ere oldo geŋ an un t'in dagga t'urzi lohito k'ono a bizaŋ, kono an t'oona munda beyguŋ. Kane geŋ ti kaagine too booradaŋ Raa y'an ti-dikke, wo daggiyadaŋ t'aasa kesiko.

4 Derec, kuŋ suune kane maaleekiyagi doŋ i t'ize oldfiko toŋ, Raa yi ki'n iili ye, wo y'a ti'n zidfe y'a ti'n gittite, yi ti'n ibi adda k'olde goole sohuru wo zimolo, yi di'n boohiyo an di lekke bini onniyo booro. 5 Wo duwo doŋ ti kaaga ulpi toŋ Raa yi ki'n iili ye, kane y'an iide pay ti ahu baadaŋ a t'iimi siido, wenda soo toŋ i k'utte ye. Wo a utte Nowe siidi, wede i gizite urzi wede ki diine, ti doŋ sarat a itadi*.

6 Saŋ maŋ geegiryagi Sodom ti Gomor geŋ kane ulpi, Raa y'a dikke booro eedaŋ, y'an igge t'uwwo ti doŋzaŋ pay a t'ize oddagi, kono a kiza urzi a doŋ isa oldfiko ki dfaana an di wolla. 7 Aame geŋ Lot yoŋ wede ki diine Raa y'a y'utte, kono yoŋ i y'uune a lekkiyo ere ki boliyo ki doŋ siido an isiyo daa sukiyagi gette†. 8 Derec, yo wede ki diine geŋ yi lekkiyo a diinayan, yi wolliyi wo y'ollige naabo ere pay an isiyo onnu didfo gette. Inkiŋo lekkiyadaŋ tod'te sukiyagi i ti lattiya biza k'ulbi wede ki diine geŋno. 9 Inkiŋo maŋ Galmeega geŋ yoŋ yi suune urzi mummino y'a t'adfa doŋ i lekkiyo kettiyo ti yode t'adda suldi doŋ ooŋe an aaniya me, wo yoŋ yi suune urzi mummino doŋ k'oldfiko y'anni boohi bini yi ti'n t'ela dangay a onniyo ere Raa yi dekka booro me. 10 Wo yoŋ yi t'ela dangay ki poone kane doŋ i daaniya urzi pitinŋo tuddaŋ ti dehu gettiyo, wo an aa ti diipida a ono Raa geŋ me.

Kane doŋ eliyi dooyiso ere oldo gette a wenda an k'orgiso ye, eedaŋ zakidi. Ottilso soo toŋ an k'ede ye a maaleekiyagi doŋ toogo ti kandaane geŋ me, an di'n kaldita. 11 Wo kane maaleekiyagi doŋ an ede toogo baadaŋ a jiire geŋ, kane doŋ eliyi dooyiso ere

* 2:5 2.5 Taaya ki Nowe gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6-8. † 2:7 2.7 Taaya ki Lot gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-29.

oldo tonj an ki'n kaldita ye aame d'ekkiyo booro a daana Galmeega me. ¹² Wo kane geŋ eedaŋ aa seydi balda daa k'elkisa daŋ, kane geŋ a lekkiyadaŋ an ti'n seŋdu, an ti'n t'owwo. Geŋ an kaldita a munda an ki y' suune ye. An di-t'inda aa seydi balda. ¹³ Injino maŋ a oldiko ere pay an ize gette, Raa y'an ti dooza. A onnu tonj maŋ an isiyo unsuwadaŋ a urzi naabo ere oldo tuddaŋ ti dehu. Aame an aa konso a ombagun tonj, lekkiyadaŋ gette oldo a duwo sukuyagi baadaŋ, ulbaŋ an isiyo unse ki lohito k'ono danjal. ¹⁴ Edayaŋ bilbil ki moonite t'erayi k'eebaŋ. Kane an k'ormiyo ye k'isiyo k'oldiko me, doŋ tasse an ti'n daggiya, wo an d'okkiso a suldi pay. Injino maŋ duudiyo Raa a eedaŋ. ¹⁵ Kane geŋ urzi wede d'erec an d'iili, an digge, an di diine urzi wede ki Baalam ulo Bozor paŋ. Yode wede y'a giyye soŋko ere an i eliyi y'aase ulsu, ¹⁶ wo yo nebi Baalam geŋ a oldiko y'ize gette, Raa y'a y'iipide t'urzi bize buuru. Injino maŋ onniyo gette t'a ruute aa i rootiyo wedusu, injino t'a y'ihira kono y'a ki isa ye baa naabo daa k'elkiso gette‡.

¹⁷ Kane doŋ eliyi dooyiso ere oldo gette, aa osso ahutu i t'iibe, aa dondari maaye wede baadaŋ yi-ti'n teepiyo, mizzi yi-ki koppiyo ye. Kane

geŋ umayaŋ Raa y'an ti t'ikkima adda k'ume zimolo dil. ¹⁸ Kane geŋ ti bizaŋ i d'addiya ono doŋ baadaŋ ki koliyo tudde wo ki bita. An d'isiyo naabo sukuyagi ere a jiiere ki tuddaŋ ti dehu, kono an di mabilde kane doŋ i t'uddo ti oone ti diine doŋ i lekkiyo a urzi daggiya. ¹⁹ Kane geŋ an an di rootiyo a duwo an t'isa doŋ eedaŋ toore, kaciŋ kane batum miŋ bulagi ki naabo ere an isiyo daayum ki lattiya gettiyo, kono wede tuuku tonj yoŋ bule ki munda wede i-iide. ²⁰ Injino maŋ i d'ede doŋ ongo an t'uddo t'adda suldi doŋ ganigi ki duniya t'urzi suuniyo ere ki Galmeegin Wede k'Uttiyadiŋ Isa Almasi, wo aame saŋ an iila tuddaŋ an ti gima k'adda suldi doŋ ulpi an i-iide geŋno sey maŋ, kane geŋ lekkiyadaŋ ere k'ita ette oldo a jiiere ere ki poone. ²¹ A kane injino geŋ beehiye urzi wede ki diine an gi di y' suune ye tonj bee, miŋ an di y' suune wo saŋ an d'ooli ono doŋ kamileŋ doŋ Raa y'an ruute an illiga geŋ me. ²² Geŋ an d'iina a-t'iide a munda wede ono ombide an ruute me, an'de: «Gede yi-ti kama ombi paladitadi», wo soŋ «Kinziŋ kun ti y' zuuye tonj, yi-ti kama k'adda nirdito sey.»

3

Kama k'Isa ki duniya

‡ 2:16 2.16 Taaya ki Baalam gette k'a ti t'oono adda mattup ki Nombire 22.4-35.

¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geeyiso, kun ollo mattup n'un raaniya ette, ere ki sirwe. Ise a mattup ere ki poone, wo a ere ki sirwe toŋ maŋ, ni dehu kune eggun a lekke ohine a elkiso ere ki diine t'urzi k'ono pay doŋ n'un ruutite geŋŋo. ² Ni dehu kun aa d'elke a ono doŋ nebiyagi doŋ kamileŋ an ruutite ti kaaga, wo ti urziyagi k'oogoro doŋ ki Galmeega Wede k'Uttiyadiŋ kun illiga t'urzi kaye doŋ zina k'Isa. ³ Wo munda wede kun di suune ki poone eŋŋo, a onniytagi doŋ et-tiyo k'ita i d'adfa duwo an di lekka lekkiyo ere aa tuddaŋ ti dehu. An un di'n t'okka maade, ⁴ wo an t'eesa: «Eeyu Isa Almasi yi ruute saŋ y'a-kimo, de ankeŋ too me yi d'aaniya me? Maawiŋ toŋ an diŋge baa, wo kane suldi pay miŋ an lekkiyo a umayaŋ t'ume Raa y'a t'ikkima duniya too.» ⁵ A elkiyadaŋ gette kane an dunde ti kaaga Raa y'ikkima siido kane ti kandaane t'urzi k'ono bizi me. Siido ti ahu y'a ti'n diikida, wo siido yi t'ikkima t'adda k'ahu. ⁶ Wo geŋ inkiŋo t'urzi k'ahu doŋ baadaŋ a t'iimi siido, doŋ adda duniya ti suldizaŋ pay ti kaaga an t'uute. ⁷ Wo ki kandaane kane ti siido doŋ ankeŋŋo eŋ, t'ono doŋ ki bizi geŋŋo Raa yi'ni boohiyo k'uwwu t'an uuta. Kane geŋ yi'ni boohiyo k'onniyo ere Raa y'a dekka booro

wo k'onniyo daggiya doŋ k'oldfiko.

⁸ Wo zemba ki nuŋ kune doŋ ki geeyiso, i-d'ede munda soo i dehu un ki dande ye: Galmeega a elkisadi onniyo soo gette aa ozzine dupu, wo ozzine dupu geŋ aa onniyo soo. ⁹ Doŋ oŋgo an elkiyo Galmeega yi t'ossiyo a munda wede yi ruute y'aasa geŋ me. Wo inkiŋo ye, yo y'ombiŋe baadaŋ kono kune, yi ki dehu wenda soo toŋ a ki dagge ye. Ki too maŋ yo yi dehu duwo pay an di-kime lekkiyadaŋ.

¹⁰ Inkiŋo maŋ onniyo kama Galmeega t'aana aa wede k'oogire, wenda soo toŋ yi ki suuna ye. A onniyo gette kandaane a nokkida ti tarkuuse baadaŋ wede k'a orgide, suldi doŋ pay a kandaane uwwu t'an ogga a t'isa umbo, wo siido ti suldi doŋ pay adda geŋ a t'isa umbo paŋ. ¹¹ Derec, suldi pay geŋ an t'engila inkiŋo, geŋ kun suuno koduwo mummino kun di lekke me! I dehu kun di lekke doŋ kamileŋ, wo a kize kune kettiyo ti Raa. ¹² Koore kun delliyo aaniya k'onniyo ere Raa y'a dekka booro geŋ me, kun di-kette toonugun zakidi kono onniyo gette t'a aane kesiko. Onniyo gette onniyo ere kandaane uwwu t'a y'ogga a t'isa umbo, wo suldi doŋ pay a kandaane geŋ a t'ombila ti wehinko k'uwwu gettiyo. ¹³ Wo Raa

* 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.17; 66.22.

yi ruute yi d'isa kandaane aware wo siido toŋ aware*, aame geŋ d'uwu an d'isa munda wede ki diine aa Raa yi dehu, wo geŋŋo kine in delliyo munda wede yi ruute y'aasa me.

¹⁴ Kono kamo zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, koore kun delliyo aaniya k'onniyo gettiyo geŋ, kun ketto toonugun zakidi, kono y'un di'n t'oona doŋ kamileŋ, kun lekkiyo ti toose, wo d'uwu an k'ambu sundugun k'ulsuko ye. ¹⁵ Wo kun elko koduwo ombine Galmeegin gette, t'un d'e'e urzi kun t'oone uttiyo. Injino kay leemadin Pool wede in giyye geŋ, a suldi geŋŋo toŋ y'un ti'n riine ti suuniyo k'ono ere Raa yi ele. ¹⁶ Geŋ munda wede yi riine adda mattupiyagi pay injino, aame y'essiyo raaniya a urzi suldi geŋŋo maŋ, i d'ede omagi oŋgo ooŋe ki suuniyadan me. Injino maŋ kane doŋ i ki suune munda ye, wo an di baakiya a suldi Raa, ono an ti'n kama t'urzi doolo aa an d'isiyo a omagi oŋgo adda mattupiyagi ki Raa ti doolo. An isiyo injino geŋ an daggiya tuddan batum.

¹⁷ Injino maŋ zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, anken n'un ti ruute ki poone suldi geŋ an d'aana. Kun koono mentikagi, kono kane doŋ i k'ambu ono Raa ye geŋ an un ki ti'n dagga ye, wo kun gi di t'assa lekkiyagun ere zakidi gettiyo ye. ¹⁸ Wo

de kun'do ki d'aana daayum a urzi beeko ti suuniyo ere ki Galmeegin Wede k'Uttiyadin Isa Almasi. Geŋ tamma t'a koone a yode ti anki wo ki daayum! Eyye.

Mattup ere ki poone Zanj yi riije

Enj urzi k'ono d'ofj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere ki poone Zanj yi riije». Zanj yi riije mattupiyagi paat: «Rabila Majjaanawa k'Isa Zanj yi riije», «Apokalipse» wo mattupiyagi d'ofj ado a biza tuddaj. Ti diine kane d'ofj ado gen, ette mattupadi ere ki poone.

Ti kaaga gen, i d'ede d'ofj ongo an di lohito ono, an d'eesiyo, Isa Almasi yon an y'ehe aa wedusu gen, yon Ulo Raa ye. Wo an di rootiyo son, wede tuuku ton y'aase munda aa addi i dehu wo Raa yi ki y' wolle yon aa wede k'oldiko ye. Kono kamo Zanj y'an di riije a d'ofj i ziipe addaj a Isa, an di suune kerej Isa min yon wee wee, wo y'an di ruute son, ki kotto lekkiyo ere ki daayum tod'te ede, wo y'an di gize mummino kee wede k'a ti t'oone me. Wede tuuku yi ziipe addi a Isa gen, lekkiyo gette y'a ti t'oone. Wo a duwo y'an di ruute sey, ti Raa wo ti Ulí Isa an aa ti ketto kan soo, wo Raa an di y' geyye ti d'ofj pay i ziipe addaj a Isa. An iza injkino man, ki kotto an di suuna adda k'addaj an t'oona lekkiyo ere ki daayum.

Wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo

¹ Kun ollo mattup ere ay un raaniya ette a tukki wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo, yon gen wede t'ume k'eesiyo suldi pay yon ede to. Yode gen ay y'illiga ti kuudey, ay di y' wulle, ay yi wulle t'edayey noo, wo beezey ton y'a yi butte. ² Aame wede i d'eliyo lekkiyo y'iido y'a gize tuddi gen, kaye ay di y' wulle. Kono kamo ay un di kazita rabiladi, rabila ki yode wede i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, yon yi likke a sirpa Meega Raa, anken Raa y'in ti y' gize. ³ Munda wede ay wulle wo ay illiga ti kuudey gen, a kune ton ay un ti y' kaza, kono kune ti kaye in lekkiyo kettiyo kan soo. Wo lekkiyadinj kettiyo kan soo gette, tod'te ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi. ⁴ Gen kaye ay un raaniya injkino, kono kine pay addin a ona t'unjsuwo.

Raa yon toore

⁵ Raa gen yon toore, munda zimolo di yode umbo. Enno ono d'ofj ay illiga ti bize k'Isa Almasi me, wo ay un ti'n kaza. ⁶ Aame kine in'de in lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa wo in sooru adda zimolo man, gen kine d'ofj lohito k'ono, in ki sooru a urzi wede d'erec ye. ⁷ Wo de aame in sooru adda toore aakede yode batum adda toore gen, in di lekka pay kettiyo kan soo, wo puuzo

k'Ulí Isa t'in di'n isa kamilen t'oldikadiñ pay te.

⁸ Aame kine in'de oldiko in k'isiyo ye mañ, geñ in dag-giya tuddiñ, munda derec di kine umbo. ⁹ Wo aame kine in t'oodfibe addiñ a oldikadiñ mañ, yode Raa toñ y'in t'isa tambobino a oldikadiñ te, kono yoñ wede ki diine, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa: injkino mañ y'in t'isa tambobino a oldikadiñ, wo y'in di'n isa kamilen ti suldi ñoñ pay ulpi*. ¹⁰ Aame kine in'de oldiko batum in k'ize ye mañ, geñ Raa in ti y'ize wede lohito k'ono, geñ on-amí adda k'addiñ umbo.

2

¹ Inñi ki nuñ, n'un raaniya injkino kono ni dehu kun ki d'ise oldiko ye. Wo ñe aame wede yi t'iire adda k'oldiko mañ, kun suuno wede noogiyadiñ ede a ñaana Meega Raa me, yoñ Isa Almasi wede ki diine. ² Yode batum y'ele tuddi sedeke, y'a inda ki booyiso k'oldikadiñ, wo kono k'oldikadiñ ñañjal ye, k'oldiko ki ñoñ duniya pay*.

Geyyiso tudde a urzi Raa

³ Aame kine in seedu urziyagi k'oogoro Raa mañ, t'urzi geñ in di suune yoñ in yi suune. ⁴ Wede y'ede Raa yi y' suune wo yi ki seedu urziyagi k'oogiradi ye mañ, yoñ geñ wede lohito

k'ono, ono ñoñ derec di yode umbo. ⁵ Wo wede y'a seedu ono Raa mañ, yoñ geñ ki kotto yi giyye Raa t'addi pay. T'urzi seedu k'onamí geñ i-kaza in yi suune, kine in lekkiyo kettiyo kañ soo ti yode. ⁶ Aame wede y'ede yoñ yi lekkiyo kettiyo ti Raa mañ, i dehu y'a ozire aa Isa Almasi y'izire kay.

⁷ Zemba ki nuñ kune ñoñ ki geyyiso, ono ñoñ n'un raaniya eñ kane urzi k'oogoro aware ye, wo ñe kane urzi k'oogoro ere ti kaaga kun illiga t'ume k'eesiyo†. Urzi k'oogoro ti kaaga eñ kane ono ñoñ kun illiga. ⁸ Wo añkeñ ono ñoñ n'un raaniya eñ kane urzi k'oogoro aware. Naabo k'Isa Almasi y'ize wo ti sooru ere ki kune gette, i-kaza urzi k'oogoro geñ derec, kono naabo ere oldo a zimolo gette t'engilso, wo iina ette naabo ere ki diine a toore kereñ baa.

⁹ Wede y'ede yoñ adda toore wo y'olmide leemadi mañ, yoñ geñ yi lekkiyo daayum adda zimolo. ¹⁰ Wede yi geyyiso leemadi geñ yi lekkiyo daayum adda toore, munda umbo yi ti y'oore leemadi adda k'oldiko me. ¹¹ Wo ñe wede y'olmide leemadi mañ, yode geñ yi lekkiyo adda zimolo, y'ambe k'ume tundañ yi ki suune ye, kono zimolo ti t'ippe a edayí.

* **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-5. * **2:2** 2.2 Kun wollo adda mattup ki Romenj 3.25-26. † **2:7** 2.7 Kun wollo adda mattup ki Zanj 13.34.

Duniya kun ti geyye ye

12 Inni ki nun, n'un raaniya kono oldfikagun Raa y'un t'ize tambobino t'urzi suma ki yode Isa. 13 Kune maawi no, n'un raaniya kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo suldi pay me. Obilagi no, n'un raaniya kono Mohita k'oldfiko kun ti jiiere.

14 Inni ki nun, n'un raaniya kono Meega Raa kun yi zuune. Kune maawi no, n'un riije kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo suldi pay me. Obilagi no, n'un riije kono kune un d'ede toogo, wo ono Raa kun'ni ziiida zakidi, Mohita k'oldfiko ton kun ti jiiere.

15 Kune duniya kun ti geyye ye ti suldutú pay. Aame wede yi geyyiso duniya man, gej geyyiso Meega Raa adda k'addi umbo. 16 Kun ollo enno suldi don adda duniya me: suldi don ulpi tudde ti dehu, suldi don ersa ti zaapu wo koliyo tudde ti maala. Kane gej i k'ettiyo ti Meega Raa ye, kane'n suldi duniya. 17 Kun suune duniya ti suldutú duwo an zaapu addan eego gej, an t'engila, wo de wede y'a ziiida zakidi a naabo ere Raa yi dehu man, y'a lekka ki daayum.

Kun koona mentikagi ti don k'olmide k'Isa

18 Inni ki nun, onniyo k'ita t'iina aa kun d'illiga, a onniyo k'ita Wede k'olmide k'Almasi y'a etto, ankenno don k'olmide k'Almasi kane ede baadan an t'udfo. Gej i-kaza onniyo k'ita t'iina. 19 Kane gej an udfde ti diine kine don i ziipe addin a Isa, wo de ti poone to kane pay min ki kine ye. Derec, anki kane ki kine kotto man, an di lekke ti kine. Wo anken an t'udfde ti diinayin min, a t'iidfiba ita kane pay ki kine ye.

20 Wo kune'n, kun d'uune Unde Raa, tod'te Almasi wede kamilen y'un ele, injino man kune pay derec kun ti suune. 21 Nun n'un riije kono derec kun ki ti zuune ye ye. Aha, n'un riije kono derec kun ti zuune, wo kun zuune derec i-k'ede lohito k'ono ye.

22 Wede lohito k'ono min yon wee wee? Yon min wede i-tuuge yi rootiyo Isa yon Almasi Raa yi biire ye. Wede k'olmide k'Almasi gej yon yi-tuuge yi rootiyo Raa yon meek'Almasi ye wo Almasi Ulo Raa ye. 23 Wede yi-tuuge yi rootiyo Almasi Ulo Raa ye man, yode gej Meega Raa ton yi ki y' zuune ye. Wo wede y'umbe a Ulo Raa man, gej yon yi zuune Meega Raa pay.

24 Wo kune'n kun aa soofa zakidi a ono don kun illiga t'ume k'eesiyo. Aame

‡ 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.5,23-24 wo Markus 13.21-22.

§ 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Matiye 11.27 wo Zanj 5.23; 15.23.

ono don kun illiga t'ume k'eesiyo kun'ni ziida zakidi adda k'addugun man, kune ton kun di lekka kettiyo ti Ulo wo ti Meega. ²⁵ Enno munda wede Isa yi ruute y'in t'ela me: lekkiyo ere ki daayum.

²⁶ Nun n'un riije inkino kono kun di koone mentikagi ti don an dehu an un ti'n dagge. ²⁷ Wo kune'η, Almasi y'un ele Unde Kamilen, wo tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune. Gen i ki dehu wede dooyiso ti doolo y'un gi di'n dooye ye baa. Tode Unde Kamilen getin t'un di'n dooye a suldi don pay derec, munda ki lohito k'ono umbo. Inkino man kun lekko daayum kettiyo t'Almasi aakede Unde Kamilen t'unni duuye.

²⁸ Wo anken inni ki nun, kun lekko daayum kettiyo t'Isa Almasi. Inkino onniyo ere y'aana yi-kiza tuddi a duwo pay gette, y'in di'n t'oona daa niiku adda k'addin, in ki seeda sukuyagi ye a daanadi me.

Inni Raa

²⁹ Kun suune Almasi yon ki diine gen, kun suune kay wede tuuku y'isiyo naabo ere ki diine man, yon gen ulo Raa.

3

¹ Kun ki wollo do Meega Raa y'in di'n giyye baadan, y'in di'n waaku kine innizi*, wo gen ki kotto kine inni Raa! Wo de kane don

duniya an in ki'n suune ye kine inni Raa me, kono kane Raa an ki y' suune ye. ² Zamba ki nun kune don ki geyyiso, anken kine in t'ize inni Raa, wo de munda wede kine in t'isa a daana Raa y'in ki t'iidiba ita ye botto. Wo in suune aame Isa Almasi y'iina man, kine in t'isa aa yode, kono in di y' wolla kereη eda ti eda. ³ Wede tuuku yi zaapu elkiso ere inkino a Almasi man, y'a t'ise kamilen, aa yode batum kamilen.

⁴ Wede tuuku y'isiyo oldiko gen, y'a ti doopide a oogoro Raa. Derec, isiyo k'oldiko gette, tod'te doopide a oogoro Raa. ⁵ Wo de kun suune Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'a buuye oldikadin, yode wede i-k'ede oldiko ye. ⁶ Wede tuuku yi lekkiyo kettiyo ti yode man, y'a ki lekke adda k'oldiko ye, wo wede tuuku y'isiyo oldiko man, gen Isa yi ki y' wolle ye, wo yi ki y' suune ye.

⁷ Inni ki nun, kun oola tudugun wenda soo ton y'un ti'n dagga ye. Wede yi sooru ki diine gen yon ki diine aakede Isa Almasi yon ki diine. ⁸ Wo wede y'isiyo oldiko gen, yon ki Meeda siitandani, kono to Meeda siitandani gette t'isiyo oldiko t'ume k'eesiyo duniya too, wo yo Ulo Raa y'iido toc min y'a-lette naabo ki Meeda siitandani.

⁹ Wede tuuku yon ulo

* 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Zan 1.12.

Raa mañ, y'a ki lekke adda k'oldfiko ye kono yoñ ono Raa i lekkiyo adda k'addí. Injino yi k'aane yi k'ise oldfiko ye kono yoñ ulo Raa. ¹⁰ Wede tuuku yi k'isiyo suldí ki diine ye wo yi ki geyyiso zemba ye mañ, yoñ geñ ki Raa ye. T'urzi eñ kun di'n suune inñi Raa koo ki Meeda siitandani koo mañ.

Kun geyyo tuddugun

¹¹ Kun ollo, enño ono don kun illiga t'ume k'eesiyo me: Kine in geyyo tuddin†. ¹² Wo kine in ise ye aa ki Kayeñ y'a iide leemadí me, kono yoñ ki Mohita k'oldfiko. Wo ki moo me yi y'iide leemadí me? Yi y'iide kono yo Kayeñ geñ naabadí oldo, wo ere ki leemadí beehiye ki diine‡.

¹³ Zemba ki nuñ, kune ulbugun i t'oodo ye aame don duniya an un olmife mañ§. ¹⁴ Kine in suune t'urzi k'unto in t'udde, ankeñ kine in uune urzi lekkiyo kono in geyyiso zemba. Wede yi ki geyyiso zemba ye mañ, yoñ geñ yi sooru daayum a urzi k'unto. ¹⁵ Wede tuuku y'olmife zemba mañ, yoñ aa wede i t'owwo duwo mirsi, wo kun suune wede i t'owwo duwo geñ i-k'ede lekkiyo ere ki daayum ye. ¹⁶ Isa Almasi y'iido y'a ele tuddí, y'a inda kono kine. Injino mañ kine toñ mañ in di geyye zemba, in t'ele tuddin kono kane.

T'urzi eñ kine in di zuune geyyiso Raa mummino me. ¹⁷ Aame wede i-d'ede maala ki duniya, wo yi woliyo leemadí yi daayisa y'a-t'appiya edayí yi ki woliyo sommagí ye mañ, yoñ geñ i-k'ede geyyiso Raa adda k'addí ye*. ¹⁸ Inñi ki nuñ, kine in geyye tuddin ti ono biziñ danjal ye, wo de t'urzi naabo pay, geñ i-kaza geyyisadin tod'te derec.

¹⁹ T'urzi geñ in di suuna kine a urzi wede derec ki Raa, wo geñ addin a-t'assa a daana Raa me. ²⁰ Wo aame addin i dekkiyo booro eedin mañ, Raa yoñ goole yi jiiere addin wo yi suune suldí pay. ²¹ Zemba ki nuñ kune don ki geyyiso, aame addin i ki dekkiyo booro eedin ye mañ, geñ kine in d'ette daana Raa daa k'orgiso. ²² A munda wede tuuku kine in tonde bey yode geñ, in di y' t'oone kono kine in aa seedu urziyagi k'oogiradí, wo in isiyo naabo ere yoñ ulbí i-d'isiyo unse. ²³ Kun ollo enño urzi k'oogiradí me: Kine in lekko in d'ambo a suma k'Ulí Isa Almasi wo in di geyyo tuddin. Geñ munda wede yoñ yi ruute in d'ise. ²⁴ Wede yi seedu urziyagi k'oogoro Raa mañ, yoñ geñ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. Wo kine in di suune, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine t'urzi k'Unde Kamileñ

† 3:11 3.11 Kun wollo adda mattup ki Zan 13.34. ‡ 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.1-8. § 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Lik 6.22 wo Zan 15.18-19; 17.14. * 3:17 3.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.7-8.

ere y'in elo gettiyo.

4

Doŋ daggiya duwo

1 Zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kane doŋ i rootiyo an'de an d'ede Unde Raa geŋ, kun ti wollo naabadaŋ do, onamaŋ kun ambe baa ye. An d'ede Unde Raa kotto maŋ kun di'n suuna*, kono doŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa nebiyagi, an di tiipe baadaŋ adda duniya. 2 Kun ollo, wede i-d'ede Unde Raa kun di y' suune a ono doŋ adfiya ti bizi. Inkiyo wede tuuku yi rootiyo Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'umbe tudde ki wedusu, geŋ yoŋ ki Raa. 3 Wede tuuku yi ki y' zuune Isa inkiyo ye maŋ, yoŋ geŋ ki Raa ye, unde ere i-d'ede gette t'ettiyo ti Wede k'olmife k'Almasi, wede kun d'illiga y'etto k'adda duniya geŋ, ankeŋ y'iina baa.

4 Wo de kune inŋi ki nuŋ, kune ki Raa, wo kane doŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa nebiyagi geŋ kune kun'ni jiire, kono Unde ere un d'ede gette tod'te toogo ti jiire ere i dokkiyo doŋ duniya. 5 Kane geŋ ki duniya. Inkiyo maŋ an orbe aa doŋ duniya ge d'orbe, wo doŋ duniya an di'n ollige. 6 Wo kine'ŋ ki Raa. Wede yi suune Raa y'in di'n olliga, wo wede ki Raa ye y'in ki'n olliga ye. T'urzi

geŋ in di suuna Unde ere derec ki Raa too te, wo unde ere ki lohito k'ono too te.

Raa yoŋ wede geyyiso

7 Zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kine in geyyo tuddiŋ, kono geyyiso gette t'ettiyo ti Raa, wo wede tuuku i-d'ede geyyiso geŋ yoŋ ulo Raa, wo yi suune Raa. 8 Wede tuuku i-k'ede geyyiso ye geŋ, yoŋ yi ki suune Raa ye kono Raa yoŋ wede geyyiso. 9 Uli soo daŋŋal y'aa di y'igibo ki duniya kono t'urzi yode kine in t'oone lekkiyo ere ki kotto†. Geŋ inkiyo Raa y'in ti gize geyyisadi a kine me. 10 Kun ollo urzi geyyiso enno: kine ye i giyye Raa ki poone me, wo de yode in i giyye ki poone me, y'a t'igibo Uli y'iido y'a ele tuddi sedefe, y'a inda ki booyiso k'oldfikadiŋ.

11 Zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, aa kine Raa y'inni giyye baadaŋ inkiyo geŋ, kine toŋ in di geyye tuddiŋ. 12 Wenda soo toŋ i wulle Raa umbo‡, wo aame kine in geyyiso tuddiŋ maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine, wo geyyisadi pay y'a-ti diŋge a tukki kine.

13 Wo Raa y'in elo Undi adda k'addiŋ. T'urzi geŋ kine in di suune in lekkiyo kettiyo ti Raa, wo yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti kine. 14 Meega Raa y'a igibo Uli ki duniya kono yoŋ y'a utta

* 4:1 4.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 13.2-6. † 4:9 4.9 Kun wollo adda mattup ki Zan 3.16. ‡ 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Zan 1.18.

duwo pay, geŋ kaye ay yi wulle wo ay di rootiyo taayadí. ¹⁵ Aame wede tuuku yi rootiyo bizi y'ede Isa Almasi yoŋ Ulo Raa maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode wo yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹⁶ Wo kaye ay ti zuune geyyiso ere Raa y'ize a kaye te, wo ay d'umbe.

Raa geŋ yoŋ wede geyyiso, wo wede yi lekkiyo a urzi geyyiso maŋ yoŋ geŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. ¹⁷ Aame kine addiŋ ûune ti geyyiso maŋ, a onniyo ere Raa yi dekka booro toŋ kine in k'ede orgiso ye, kono lekkiyadiŋ a duniya ette tod'te aa lekkiyo k'Almasi. ¹⁸ Aame in d'ede geyyiso maŋ orgiso toŋ umbo, wo geyyiso ti t'ôoniyo adda k'adde maŋ ti-ti lomme orgiso. Inkiŋo maŋ wede i-d'ede orgiso geŋ, y'elkiyo yi t'oona dangay. Inkiŋo maŋ wede i-d'ede orgiso geŋ, addi i ki t'ûune ti geyyiso ye.

¹⁹ Wo kine in geyyiso Raa, in geyyo tuddiŋ kono Raa y'inni giyye ki poone. ²⁰ Aame wede y'ede yi giyye Raa wo leemadí yi y'olmife maŋ, yoŋ geŋ wede lohito k'ono. Leemadí wede yi y' woliyo a daanadí miŋ yi gi di y' geyyiso ye de, y'a geyye Raa wede yi ki y' woliyo ye mummino me? ²¹ Wede yi giyye Raa maŋ, leemadí

toŋ y'a yi geyye. Geŋŋo urzi k'oogoro wede Isa Almasi y'in ruute in d'ise meŝ.

5

Kine toogo in jiire Meeda siitandani

¹ Wede tuuku y'umbe Isa yoŋ Almasi Raa yi biire maŋ, yoŋ geŋ ulo Raa. Wo wede tuuku yi geyyiso Meega Raa geŋ, inŋizi toŋ y'anni geyye. ² Aame kine in geyyiso Raa wo in sooru a urzi k'oogiradí maŋ, t'urzi geŋ in di suune kine in geyyiso inŋi Raa. ³ Derec, urzi geyyiso Raa geŋ yoŋ in di seeda urziyagi k'oogiradí*. Wo urziyagi k'oogiradí geŋ, kane daaniyadaŋ i k'oone ye a kine me, ⁴ kono kine pay inŋi Raa geŋ in d'ede toogo in jiire duniya, wo in t'ize toogo in di jiire ti zaapu k'addiŋ a Isa. ⁵ Wee wee i ti jiire duniya te? Yode wede umbe Isa yoŋ Ulo Raa.

⁶ Yode Isa Almasi y'iido y'a ude t'urzi k'ahu wo ti puuzo ere k'untadí. Y'iido t'urzi k'ahu danŋal ye, y'iido t'ahu wo ti puuzo pây. Wo taaya gette i rootiyo Unde Raa, kono Unde Raa gette tod'te derec. ⁷ Inkiŋo maŋ kane doŋ ado i rootiyo Isa Ulo Raa me, ⁸ kane Unde Raa, ahu doŋ ki batem wo puuzo ere k'untadí. Inkiŋo maŋ kane ado geŋ an rootiyo bizaŋ soo. ⁹ Aame duwo an in rootiyo taaya

ŝ 4:21 4.21 Kun wollo adda mattup ki Matiye 22.36-40; Markus 12.28-31 wo Lik 10.25-28. * 5:3 5.3 Kun wollo adda mattup ki Zan 14.15.

a munda wede an wolloyo mañ, geñ kine in d'ambu wo munda wede Raa yi rootiyo in d'ambe a ceere. Geñ Raa yi ruute taaya a tukk'Ulí. ¹⁰ Wede yi ziipa addí a Isa Ulo Raa mañ, ono geñ y'i'ni zuune adda k'addí, wo wede yi k'umbe a ono Raa enno ye mañ, geñ Raa yi ti y'isiyo wede lohito k'ono, kono yi k'umbe ye a ono don Raa yi ruute a urzi k'Ulí me. ¹¹ Geñ enno ono don Raa yi ruute me: yon y'in ele lekkiyo ere ki daayum, wo lekkiyo gette in t'uune t'urzi k'Ulí. ¹² Wede yi ziipe addí a Ulo Raa geñ, yon y'uune lekkiyo gette, wo wede yi ki ziipe addí a Ulo Raa ye geñ, yon lekkiyo gette umbo†. ¹³ N'un raanjiya mattup ette kono kun di suune kun uune lekkiyo ere ki daayum, kune don umbe a suma k'Ulo Raa me.

In tondo t'adde soo

¹⁴ Geñ inkinno kine in k'ede orgiso ye a daana Raa me. Aame in tonduyo munda wede aa Raa addí i dehu mañ, y'in di'n ollige. ¹⁵ Aame munda wede kine in tonduyo geñ in suune Raa yon y'in ollige, geñ in suune sey aa munda wede kine in tunde in y'uune.

¹⁶ Aame wenda yi wulle leemadi yi t'iire adda k'oldiko ere i-ki d'etta unto ye mañ, yi tondo Raa kono yode wo Raa yi di t'ela lekkiyo a leemadi me. Ni rootiyo ti oldiko ere i-ki

d'etta unto ye kun tonde me. Wo oldiko ede a-d'ette unto te, wo geñ ni rootiyo ti oldiko ere gettiyo ye kun tonde me. ¹⁷ Naabo pay ere in isiyo oldo gettin oldiko, wo oldiko ongo a-ki d'ette unto ye.

¹⁸ Kine in suune wede tuuku yon ulo Raa geñ oldiko yi k'ise ye, kono Ulo Raa yi y' boohiyo, Mohita k'oldiko ti-k'ise munda ye. ¹⁹ Kine in suune kine ki Raa, wo kane don duniya pay geñ an lekkiyo a bey Mohita k'oldiko. ²⁰ Kine in suune son Ulo Raa y'iido y'in d'ele eego soodo a elkiso in di suune Raa yi rootiyo ono don derec. Wo in di lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa yon yi rootiyo ono don derec, t'urzi k'Ulí Isa Almasi. Yode wede i rootiyo ono don derec, yon Raa batum, y'in d'elo lekkiyo ere ki daayum.

²¹ Inni ki nun, kun koona mentikagi, kun daane ye ita lonngayi me!

† 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zan 3.36.

Mattup ere ki sirwe Zanj yi riine

*Enj urzi k'ono don kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette «mattup ere ki sirwe Zanj yi riine». Yi riine a tode «erewo ere Raa yi biire». Wo ki kotto erewo gette i-kaza kane don ogiysito ti suma k'Isa. Zanj yi ki dihe y'a ki'n waakite ti sumbiyagan ye, kono deero k'akuuma an gi di'n dabira ye. Y'an di ruute mummino don i ziipe addan a Isa an di geyye tuddan me. Yon y'an di ruute son, an di seefa zakidfi a zaapu k'addan a Isa gette, wo an koonna mentikagi ti duwo don eliyoo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti Rabila Majjaanawa k'Isa ye gettiyo.

Toose ki Zanj

¹ Mattup ette i raaniya nun wede dokkiyo, a kon erewo ere Raa yi biire* wo son a innizi don ni giyye t'addo pay. Wo kane i ni giyye nun siido danjal ye, don pay i suune urzi wede derec gen an'ni giyye pay, ² kono derec ki Raa gette ti lekkiyo adda k'addin, wo to t'a lekka ti kine ki daayum. ³ Gen beeko,

isiyo adde koduwo ti toose ki Meega Raa wo ti Isa Almasi Ulo ki Meega, i koonna eedin. Suldi gen an in di'n t'elo kono in di lekke ti derec wo ti geyyiso.

Derec ti geyyiso

⁴ Nun ulbo unse baadan aame n'illiga innizi ongo an sooru a urzi wede derec, a urzi k'oogoro wede ki Meegin Raa y'in ruute. ⁵ Wo anken kon erewo no, nun ni di rooto kine in di geyye tuddin. Kane ono don ni raaniya enj urzi k'oogoro aware ye, kane min don kun d'illiga t'ume k'eesiyo genno†. ⁶ Wo to geyyiso gette, ti dehu kine in di daane urziyagi k'oogoro Raa yi rootiyo, wo urzi k'oogoro wede kun illiga t'ume k'eesiyo, yi rootiyo'n kun di geyye daayum tudugun.

*Kun koonna mentikagi ti
don i ti t'isiyo tuddan aa
nebiyagi*

⁷ Nun n'un rootiyo inkino kono ankenno i uddo don daggiya duwo baadan adda duniya me. Kane gen an k'ambu ye Isa Almasi y'iido duniya y'a t'umbe tudde ki wedusu me. Yon wede yi rootiyo inkino gen yon wede daggiya duwo, yon wede k'olmife k'Almasi. ⁸ Inkino man kun koonna mentikagi, kono naabo ere in isiyo ette

* 1:1 1.1 Kon erewo ere Raa yi biire: I-kaza don ogiyo ti suma k'Isa a ume soo wo don'tu an di'n waaku «innizi», umbo'n i-kaza kine don pay i ziipe addin a Isa. † 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki Zanj 13.34; 15.12,17.

i-ki t'engila ki bita ye, wo in aa ziida maŋ in di t'ooney munda wede Raa yi dehu y'in t'eley. ⁹ Wede tuuku yi ki lekkiyo kettiyo a dooyiso ere ki Isa Almasi gi duuye ye, wo yi t'adfiya ti paate maŋ, yoŋ geŋ ti Raa kettiyo ye. Wo wede yi lekkiyo kettiyo a dooyiso gettiyo maŋ, yoŋ geŋ kettiyo ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi. ¹⁰ Aame wede y'iido tuddugun wo yi ki dooyiso aa ere ki Isa ye maŋ, wede geŋ kun yi seeda ye a boygun me, wo toose toŋ kun i ise ye. ¹¹ Derec, wede isiyo toose a yode geŋ, aakede y'a ti gitte kaŋ soo ti yode a naabadí ere oldo y'isiyo gette.

Ono d'ofŋ ki d'angu

¹² Nuŋ oo d'ede ono baadaŋ n'un di roote miŋ ni ki raaje ye, wo nuŋ n'elkiyo di kune n'etta wo in di rootey bize ti bize kono addiŋ a ôoney t'unŋsuwo. ¹³ Inkiŋo maŋ inŋi teemadí ere Raa yi biire[‡] an i-t'ize toose.

[‡] **1:13** 1.13 Inŋi teemadí ere Raa yi biire: I-kaza d'uwu d'ofŋ ogiyo ti suma k'Isa a ume wede Zanj ge lekkiyo geŋŋo.

Mattup ere k'aduwe Zanj yi riije

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere k'aduwe Zanj yi riije». Yi riije a wedusu yi ziipe addi a Isa sundi Gayus.

Zanj yi d'igibe duwo an d'ette ki siidiyagi onjon, an di kizitey ono Raa a donj i ziipe addan a Isa. Wo de kane duwo geñ an iiney adda geeger ere Gayus yi lekkiyo man, i d'ede wedusu sundi Diyotirep yonj ti diine donj dokkiyo ki donj ogiyo ti suma k'Isa, y'a-tuuge y'anni seeda di yode me. Donj onjon i ziipe addan a Isa ki geeger gette, duwo geñ an ti'n ziiida di kane. Injino tonj kane donj i ziiida torgagi a boydizan geñ, Diyotirep y'an ufdde ti diine ki donj ogiyo ti suma k'Isa me. Kono kamo Zanj yi di riije mattup a Gayus yonj ti diine donj i ziiida torgagi, kono y'a seeda zakidi a naabo ere y'isiyo, wo donj ettiyo kazita k'ono Raa tonj y'anni seeda bey sire.

Toose ki Zanj

¹ Mattup ette i raaniya nunj wede dokkiyo, a leema wede

ki geyyiso Gayus*, wede ni giyye t'addo pay. ² Leema ki nunj kee wede ki geyyiso, ni dehu tudda t'a koone bee, naabadá pay t'aase ki diine kono nunj ni suune biza k'ulba geñ yonj daayum a Raa.

³ Nunj ulbo unje baadanj kono zemba donj i ziipe addan a Isa an iido t'ummey geñ an oo ruute, kee ki sooru a urzi wede derec, wo derec kee k'isiyo munda wede ki diine. ⁴ Aame nunj n'ollige innizo an sooru a urzi wede derec man, ulbo i d'oniyo t'unjsuwo baadanj.

Kooke a leema

⁵ Leema ki nunj kee wede ki geyyiso, ki seedu zakidi a urzi seedu zemba, ise torgagi tonj man. ⁶ Kane donj geñ an'tiyo kenno man, an di rootiyo sunda a urzi geyyisada a daana kane donj ogiyo ti suma k'Isa a enno, a beehiyko ere k'an isiyo gette. Injino man n'a di rooto, donj injino geñ k'anni noogo aa Raa yi dehu, an seeda urzi torguwadanj ⁷ kono kane an addiya ti boydizan minj ki naabo a suma k'Isa Almasi. An ki tondiyo munda ye ti bey donj i ki suune Raa soo danjal ye me. ⁸ Injino manj kine tonj in di'n nooge donj injino geñ me, kono kine in t'ise donj naabadij kanj soo a urzi wede derec.

* **1:1** 1.1 Gayus: Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 19.29; Romenj 16.23 wo 1 Korent 1.14. † **1:9** 1.9 Zemba donj ogiyo ti suma k'Isa: I-kaza donj ogiyo ti suma k'Isa a ume soo wede Gayus yi d'ettiyo, wo sonj Diyotirep yonj wede teesiyo k'eejo duwo.

⁹ Adda mattup ette n'an riije ono boolonj a zamba donj ogiyso ti suma k'Isa†. Wo de Diyotirep wede yi dehu y'a t'ise ki daana do genj yi k'ollige ye onamey me. ¹⁰ Injino manj nuñ onniyo ere n'iida manj, munda wede ulsu genj n'a ti y' rootey a daana duwo. Ono donj ulpi y'orbe, lohito k'ono a eedó genno tonj i k'iide ye, zamba donj ettiyo ti dokki yi ki'n seedu ye, wo donj ede i ni seeda tonj yi ki dehu ye kane donj i dehu seedu torgagi genj yi-ti'n lomme ti diine kane donj ogiyso ti suma k'Isa me. ¹¹ Leema ki nuñ kee wede ki geyyiso, ki daane ye ita donj k'isiyo k'oldfiko me, wo kee ki wollo munda wede beehiye, kono wede isiyo beehiye genj yonj ki Raa, wo wede y'isiyo ulsu genj yi ki suune Raa ye. ¹² Wo yo Demetirus genj donj pay an rootiyo taayadí beehiye. Sooruzí ere d'erec gettiyo tonj ti rootiyo ti yode. Kaye tonj ay rootiyo wo kun suune onamey genj d'erec.

Ono donj ki dangu

¹³ Ono donj ni dehu n'a di roote baadanj minj ni ki raane ye. ¹⁴ Wo n'elkiyo sanj manj n'etta n'a ki ti wollo, in di rootey bize ti bize. ¹⁵ Injino manj toose ti koono ti kee, lanziyagá an a-t'ize toose, wo kee tonj a lanziyagey k'an t'iso toose soo soo pây.

Mattup ki Ziid

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Ziid leema k'Isa yi riinje. Anj Zak ti Ziid genj, Isa'ŋ leemadan goole. Mattup ette tod' ti deeyiso mattup ere ki sirwe Piyer yi riinje.

Ziid yi riinje mattup ette a kane donj Raa yi biire a yode. Y'an di ruute an koono mentikagi ti donj dooyisadan a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye genj me. Lekkiyadan gette ikaza kane a Isa Almasi ye, kono lekkiyadan beehiye ye. Wo y'a ruute soj munda wede Raa y'an isa a kane donj lekkiyadan beehiye ye.

Toose ki Ziid

¹ Mattup ette i raaniya nun Ziid, wede naabo k'Isa Almasi wo leema Zak, a kane donj Meega Raa yi'ni giyye. Kane y'a ti'n wiike wo yi di'n boohiyo t'urzi k'Isa Almasi. ² Genj isiyo k'adde koduwo, toose, ti geyyiso ki Raa i koono eggunj daa dooziyo.

Donj eliyi dooyiso ere oldo

³ Zemba ki nunj kune donj ki geyyiso, nunj n'a dihe t'addo pay n'un di raanje mattup a urzi k'uttiyo wede ki kine pay. Wo de ni wulle manj, a n'ele ankenj ni dehu

n'un di raanje kono un t'eley kooke kun di deyya a urzi zaapu k'adde a Isa, yo urzi genj Raa yi y'elo a donji kanj soo danjal tak. ⁴ Nun n'un raaniya kono donj ulpi ongo genj an t'iide diinagun wo kune kun ki suune ye. Kane genj urzi beeko Raa an ti y' kama dergilagi kono an t'okkima urzi lekkiyadan wede a urzi boliyo genno, wo an di koogire Isa Almasi, Galmeega wede dooyisadin yonj soo danjal. Aa an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, kane genj booro Raa t'anni seeda.

⁵ Derec, kane suldi genj kun'ni suune pay baa, wo tonj n'un ti'n rooto sey kun a d'elke mummino Galmeega Raa y'an utte y'an udfdo donj k'Izirayel ti siidfo Misir me, wo sanj manj y'an d'ize a kane donj i-tuuge zaapu k'addan a yode, an t'inda*. ⁶ Kun elko a maaleekiyagi donj urzi dokkiyo wede Raa y'an ele genj an gi di buuhe ye, ume lekkiyadan an d'iili. Kane genj Raa yi'ni boohiyo kettiso ti zinziiri ki daayum adda zimolo, bini onniyo meeda ere Raa y'a dekka booro. ⁷ Kun elko a geeger Sodom ti Gomor wo ti geegiryagi donj gopponj ti kane†. Kane donzanj tonj manj sooruzanj t'a guune oldo aa maaleekiyagi genno, an d'iili tuddanj k'isiyo boliyo wo kuuli tonj an di

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.29-30. † **1:7** 1.7 Taaya gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-25.

moonite ti kuuli eebaŋ. Wo ankenno an uune dangay adda k'uwwo ere t'oggiyo ki daayum, dangay ere Raa y'an ele a kane gette, tookiyo kuude a duwo pay.

⁸ Geŋ inŋkino kay, kane doŋ eliyo dooyiso ere oldo gette, sooruzan tin aa kane doŋ geegiryagi geŋno. Kane an ti t'isiyo tuddan ganigi ti boliyo ere an ettiyo t'urzi suniye, inŋkino maŋ an di koogire Raa wede t'ekki suldi pay, wo an di kaldita maaleekiyagi doŋ toogo a kandaane. ⁹ Wo goole maaleekiyagi Mikayel toŋ, aame an niikiyto wo an a-t'irba ti Meeda siitandani a tukki nuune Muusa geŋ, y'a-ziida tuddi, yi ki dihe y'a ki dekke booro a tukki tode t'urzi kaldita ye, inŋkino yi di ruute, y'ede: «Galmeega Raa yi elo dangay‡.» ¹⁰ Wo de kane duwo geŋ, munda wede an ki y' suune ye toŋ an di kaldita. Wo munda wede kane an suune a urzi tudde geŋ, an t'isiyo aa seydi balda elkisadan umbo, suldi geŋ an d'an t'ettiyo k'ume daggiya. ¹¹ Dabar a kane, kono an diine urzi Kayeŋ. An giyye sonko baadan geŋ an ti t'ele tuddan a urzi daggiya aa ki Baalam, wo an t'inda kono an ti tuuge a Raa aa ki KoreŤ. ¹² Derec, kane geŋ ettiyadan ere k'adda

diine zemba doŋ i ziipe addan a Isa an ti guune ombo geŋ, a duwo sukuyagi. A ume geŋ kane an d'ombo wo an di sobo baadan daa sukuyagi, an lomme addisadan. Kane geŋ aa dondari doŋ maaye y'ambu i ki koppio mizzi ye. Kane geŋ aakede inda doŋ i k'ehiyo ye, ume k'ehiyadan i toŋwo toŋ maŋ, an di dekkita ti sondayzan pay, inŋkino untadan t'a doola tan sire. ¹³ Kane geŋ aa ooye y'ũune i-kolzite baadan. Inŋkino maŋ suldi doŋ ki sukuyagi an isiyo geŋ, kane aa goopio k'ooye i-paldita a daanadan. Kane aa moldali doŋ i sewiyo a kandaane, wo kane geŋ umayan Raa y'an ti y' buuhe ki daayum a ume zimolo dil.

¹⁴ Yode Enok mugiyee wede ki sarat iise ti Adum geŋ, a tukki kane toŋ yi ruute ti kaaga ono doŋ Raa y'igibo, y'ede: «Kun ollo, Galmeega Raa y'a etto ti maaleekiyagi kamilen suma dupiyagi baadan, ¹⁵ kono y'a dekkka booro a tukki duwo pay. Kane doŋ k'oldfiko pay geŋ, booro t'an di'n seeda kono a suldi doŋ ulpi pay an ize kono an ti tuuge a Raa, wo a ono doŋ pay ulpi an ruutite a tukki yode daa k'ottilso.» ¹⁶ Kane duwo geŋ daayum ulban unse ye, an di moolo

‡ **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 34.6, i-kaza ottibe ki Muusa danjal. Ume niikiyto ti ume an irba geŋ, mongidagi Yawudiyagi an iide taaya ti bizan danjal. **§ 1:11** 1.11 Taaya ki Kayeŋ k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 4.3-8. Taaya ki Baalam k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.1-35. Taaya ki Kore k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 16.1-35.

a urzi lekkiyadañ, wo an daaniya ita suldi ñoñ ulpi tuddañ ti dehu. Ti bizañ i d'adfiya ono ñoñ ki tamma tudde wo kane an di tamma ñuwo kono an d'oomi bizañ.

Kooke a ñoñ i ziipe addañ a Isa

¹⁷ Wo ñe zemba ki nuñ kune ñoñ ki geyyiso, kun a elko a ono ñoñ ñoñ zina ki Galmeegin Isa Almasi an ruute ti kaaga. ¹⁸ Kane an un ruute, an'de: «A onniytagi ñoñ ettiyo k'ita geñ, i d'adfa ñuwo an un ñi'n t'okka maade wo an daana ita suldi ñoñ ulpi tuddañ ti dehu.» ¹⁹ Kane geñño i t'eliyo ñoñ i ziipe addañ a Isa an t'âhuntu tuddañ me, elkisadañ ki tudde ñañjal wo i ki'n dokkiyo Unde Raa ye. ²⁰ Wo ñe zemba ki nuñ kune ñoñ ki geyyiso, kun iso t'urzi tuuku toñ lekkiyaguñ t'a koone daayum a suldi ñoñ ñerec ki Raa kun zaapu adduguñ eego. Kun tondo Raa ti toogo k'Unde Kamilen. ²¹ Kun lekko daayum a geyyiso ere ki Raa, kun di dello onniyo ere Galmeegin Isa Almasi y'un d'isa adde koduwo wo y'un t'ela lekkiyo ere ki daayum gette.

²² Kun wollo sommagi ki ñoñ an d'ede niiku a urzi zaapu k'addañ a Isa, ²³ ñoñ ongo ette k'adda k'uwwo geñ kun ti'n kami kun'n utto. Wo a ñoñ ongoñ kun an d'iso adde koduwo kay, wo ñe ti metiñko: Kun ti ledfo ti tuddañ, ise kallagañ toñ

kun a botta ye, para mañ un ñi'n seeda, kono kane ganigi t'urzi suldi ñoñ ulpi an isiyo.

Tamma a Raa

²⁴⁻²⁵ In amma Raa soo ñañjal, yoñ y'in ñi'n uttiyo t'urzi Galmeegin Isa Almasi. Yoñ i-d'ede toogo y'un t'eegire kun ki t'oore adda k'oldfiko ye, wo y'aane y'un ñi'n t'ette ki ñaanadi k'adda daryikadi daa zaapu k'ono eggun, wo ñoniyo t'unñsuwo. Geñ moziko, gooliko, toogo, wo urzi dokkiyo, kane pay geñ ki yode ki poone duniya t'a t'eesa botto too, bini anki, wo ki daayum! Eyye.

Apokalipse

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Zan wede zina k'Isa Almasi yi riije. Suldi don pay yi riije en yi'ni wulle wo yi'n illiga adda munda i-d'iido aa suniye. Adda mattup ette Zan y'an d'eele kooke a kane don i ziipe addan a Isa, kono ti kaaga gen duwo an'ni dibire baadan. Injino y'an rootiyo an aa seeda zakidi bini onniyo k'ita, wo an di zaape elkisadan a Isa.

Adda mattup ette i d'ede suldi ede kine in di'n su-une: Ki poone'n, kane sitandani an naabiya adda duniya ette, injino kane don i ziipe addan a Isa gen an t'oona dabar baadan, bini don ongon ti diinayan duwo an ti'n t'ida. Ki sirwe'n, Isa yon Galmeega, kane don pay i ti toogiyo k'ollige k'ono Raa gen y'an di'n ceera. K'aduwe'n, Raa yi yi boohiyo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane i ziipe addan a Isa, wo a jiire a kane don duwo an ti'n iide kono yode.

Zan yi wulle son suldi don aana a onniyo k'ita. Isa y'a ceera Meeda siitandani ti maleekiyagutu ti kane don pay illiga onamtú, wo yi-ti'n sebba adda baala k'uwwu. Aame gen i d'isa kandaane

aware, siido aware, geeger aware wo Raa ti Galmeega Isa an di lekka adda ti kane don pay illiga onaman.

Suldi don Isa Almasi yi gizite a Zan

¹ Mattup ette ti kaza a suldi don Isa Almasi y'an iifiba ita a don naabadi. Raa yi d'ele ono en a Isa Almasi kono y'an t'oodiba ita an di suune munda wede aana goppon. Kono k'injino Isa Almasi y'a igibe maaleekayi ki tukki Zan wede naabadi, kono munda en yi di ti y' kize. ² Man Zan y'an di gizite a duwo suldi don pay maaleeka yi gize, y'ede: «Ki kotto en ono Raa, wo gen yode Isa Almasi batum yi kaza ono gen derec.»

³ Unsuwo a wede i gariya wo a don ollige ono don Raa y'igibo adda mattup ettiyo. Unsuwo a don ollige ono don an riije enno wo an aa seedu gen me. Gen kun suuno koduwo suldi en peedadan goppon a t'isa.

Toose ki Zan

⁴ Mattup ette i raaniya nun Zan. Toose a kune don ogiyo ti suma k'Isa a gegiryagi sarat ki siido k'Aazi*. Beeko ti toose i koon eggun t'urzi Raa, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton yon ede. Wo kane undiyagi don sarat ki Raa

* 1:4 1.4 Siido k'Aazi: I-kaza siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga don Romen ga-dukke, ankenno tod'te a kese peedo k'ooriyo ki siido Turki.

a daana kaakido mozikadi genno ton, an un elo beeko ti toose. ⁵ Yode Isa Almasi wede i ziida zakidi a urzi kazita k'ono Raa, y'un elo beeko ti toose. Yode wede i bilde ki poone ti diine don unto, yon Mozigo mozagi a siido pay.

Yon y'inni giyye, y'in di'n udde t'adda k'oldiko t'urzi puuzadi ibi. ⁶ Yon mozigayin wo kine donzi, y'in di'n ize kine don sedefe ki Meegi Raa. Inkinno tamma ti moziko a koone a yode ki daayum. Eyye. ⁷ Kun wollo, y'ettiyo adda dondari. Wede tuuku ton y'a yi wolla, ise don i y' girbe t'aryagi ton an di y' wolla. Ita duwo pay adda duniya an dillita an d'ola kono yode. Gej ki kotto a t'isa! Eyye. ⁸ Galmeege Raa y'a ruute, y'ede: «Nun sundo Alpa wo Omega. Nun Raa toogado t'a jire pay, nun wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton nun ede.»

Zan i-d'iido munda aa suniye, y'a wulle Isa

⁹ Mattup ette un raaniya nun Zan lemagun, nun ti kune in lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa. Kine in dabirsa kan soo wo in seeda zakidi a urzi k'Isa me, yon mozigo kine pay. Wo nun an ti'n zidde a siido ere a diine k'ahu sundutu Patimos, kono an'de n'ize ulsu ni kazita ono Raa, wo ni gizite urzi wede derec Isa

y'o iidiba ita. ¹⁰ Onniyo soo, onniyo Dumas man, Unde Raa ti-t'une adda k'addo, san ki daaro n'a iliga golla awwa ti rootiyo aa ti parre, ¹¹ ti d'eesiyo: «Munda wede ki woliyo en, ki ti y' raanja adda mattup, wo mattup gette k'an t'agiba a don ogiysito ti suma k'Isa i lekkiyo a gegiryagi sarat: a Epez, a Simirn, a Pergam, a Tiyatir, a Sarde, a Piladelpi wo a Lahodise genno.»

¹² Aame n'illiga inkino man, n'a gilde daaro n'a wolle o rootiyo wee wee. Man n'a wulle pitila sarat ki dap†. ¹³ Wo a diine pitila sarat gette, ni wulle munda i deeyiso aa wedusu yi t'usso kalle sohuru i d'argu a dondali, wo ser ki dap y'azidde lan'kaya. ¹⁴ Ilali k'eedi tuwardi kar aa kaawa, edayi i d'omilte aa uwwu. ¹⁵ Zondí aa maala teezowo an ti t'ele adda k'uwwu i d'oggirso dondot, golladi i durriyo aa ooye y'okko. ¹⁶ A beezi k'ammade moldali sarat, wo ti bizi i d'ad'ia kasigara kesiyagutu sirwan pay korbe robbon. Ume k'edayi i rala aa peedo ti ziida.

¹⁷ Aame ni y' wulle man, n'a iire a zondí aa n'inda, man y'a-ti ziipe beezi k'ammade a tuddo wo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye, nun wede ki poone wo k'ita ton nun. ¹⁸ Nun wede ni lekkiyo zeere, wo nun wede ti

† 1:12 1.12 Pitila ki dap: I-kaza munda aa gooro ki dap i-d'ede garzina ti pitila eego eego.

kaaga n'a inda wo n'a bilde, ankenj ni lekkiyo zeere ki daayum. Nun oo d'ede toogo a tukk'unto wo a tukk'ume ki donj i t'inda. ¹⁹ Injino manj munda wede ki wulle genj, pay ki ti y' raanja. Munda wede ki wolleiyo ankenno wo wede aana k'ita tonj, ki ti y' raanja pay. ²⁰ A moldali sarat donj ki wolleiyo a beezó k'ammade wo ti pitila sarat ki dap enj, k'ollo n'a di t'oodo itadanj. Moldali donj sarat enj, i-kaza maaleekiyagi sarat donj Raa y'igibe ki boohiyo donj ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat genno. Wo kane pitila sarat genj, i-kaza donj ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat genno.»

2

Mattup a donj ogiysito ti suma k'Isa a Epez

¹ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiysito ti suma k'Isa a geeger k'Epez: Kun ollo, enj ono ki nunj wede i seedu moldali sarat a beezó k'ammade wo ni-sooru adda diine pitila sarat ki dap, ni rootiyo, n'ede: ² “Nunj ni ti suune lekkiyagunj te, wo naabagunj ere oone gette kun a seedu zakidfi, wo ni suune kun an k'ooliyo urzi ye a donj bundidfi an di lekke a diinagunj me. Genj kun ti'n niime kane donj an'de kane donj zina k'Isa, kacinj kane donj zina ye. Injino

kun di'n zuune kane donj lohito k'ono. ³ Kune kun seedu zakidfi a urzi zaapu k'adde a Isa, kun dibire kono kun umbe a sundó wo kun ki t'isse ye. ⁴ Wo de enno munda wede kun ize wo nunj addó i ki dehu ye me: Kune ankenno kun ki n' giyye aa t'ume k'eesiyo ye. ⁵ Kun elko ume wede kun t'iire me, kun di kama lekkiyagunj wo kun t'amba naabagunj ere ki poone, wo aame kun ti tuuga ki kama lekkiyagunj manj, n'a t'amba pitila t'umatú me. ⁶ Wo de enno munda wede beehiye kun ize me: Kune naabo ere kane donj sundanj Nikolayit* an isiyo gette, kun ti giigira aa nunj tonj ni ti giigira. ⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo ono donj Unde Raa t'an rootiyo a donj ogiysito ti suma k'Isa me. A donj i jiira manj, n'an t'ela an d'ooma injni k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yonj genj adda jenne ki Raa.”»

Mattup a donj ogiysito ti suma k'Isa a Simirn

⁸ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo donj ogiysito ti suma k'Isa a geeger Simirn: Kun ollo, enj ono ki nunj wede ki poone wo k'ita tonj nunj, wede n'a inda wo sanj n'a bilde, ni rootiyo, n'ede: ⁹ “Nunj dabaragunj ni ti suune ti daayisagunj te, wo ki too manj a urzi Raa kune'nj ki laale. Nunj ni suune

* **2:6** 2.6 Donj sundanj Nikolayit: Kane donj i ziipe addanj a Isa ti kaaga wo an diine dooyiso ere oldo ki Nikolayus, dooyiso gette t'a ti'n lidde duwo t'urzi wede derec ki daaniya k'Isa.

kaldita ere an unni kaldita te. Doŋ an rootiyo inŋino geŋ an'de kane Yawudiyagi, kacinŋ Yawudiyagi ye†, kane ogiyo ki doŋ ge dooyiso suldi Meeda siitandani. ¹⁰ Kun orgide ye a dabar ere un etto te. Kun ollo, Meeda siitandani t'un di'n naama, doŋ baadan ti diinagun ti di'n oba dangay, wo duwo an un di'n dabira k'onniyo suma koomat. Kun a soodo zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa, ise un iido unto toŋ maŋ, wo nuŋ n'un di t'ela kadumul ki doŋ i ceeriyo, tode gette lekkiyo ere ki daayum. ¹¹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono doŋ Unde Raa t'an rootiyo a doŋ ogiysito ti suma k'Isa me. Kane doŋ i jiira maŋ, unto ere ki sirwe t'an ki'n seeda ye."»

Mattup a doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Pergam

¹² «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Pergam: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede a beezó kasigara kesiyagutú sirwan pay korbe robbon, ni rootiyo, n'ede: ¹³ "Nuŋ ni y' suune umagun wede kun di lekkiyo me, yoŋ geŋ ume kaakido Meeda siitandani. Wo kun di lekkiyo kettiyo a suma nuŋ, kun ki giigira ye urzi zaapu k'addugun a nuŋ me, ise aame Antipas

wede i ziida zakidi a urzi kazita k'onamó an y'iide di kune, a ume wede Meeda siitandani ti lekkiyo toŋ maŋ.

¹⁴ Wo de enno munda wede kun ize, wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Di kune i d'ede doŋ ede, kane geŋ an daaniya urzi wede Baalam yi dooyiso, yode geŋ yidi t'elite ono a Balak y'an t'ekke ikka a doŋ k'Izirayel, kono an d'aadi sey wede an ele sedefke a longayi wo an d'ooli tuddan k'isiyo boliyo‡.

¹⁵ Wo soŋ di kune i d'ede doŋ ede kane an daaniya dooyiso ere ki doŋ sundan Nikolayit.

¹⁶ Kun ti kama lekkiyagun, para maŋ nuŋ goppon ni kama ki tuddugun, doŋ geŋ n'anni d'eyya ti kasigara ere adfa ti bizó. ¹⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono doŋ Unde Raa t'an rootiyo a doŋ ogiysito ti suma k'Isa me. A doŋ i jiira maŋ, n'an t'ela an d'ooma ombo ere ombide sundutú mann, wo a kane geŋ wede tuuku toŋ ni di t'eela sey wehilu tuware, raaniya eego suma aware wenda soo toŋ yi k'aane yi ki ti suune ye, a ti suune wede ni ele danjal."»

Mattup a doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Tiyatir

¹⁸ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tiyatir: Kun ollo, eŋ ono doŋ ki nuŋ

† 2:9 2.9 Doŋ an'de kane Yawudiyagi, kacinŋ Yawudiyagi ye: I-kaza kane Yawudiyagi t'ume k'ehiyadan to wo de an ti tuuge k'ollige k'ono Raa wo kane ki yode ye, geŋ inŋino an t'ize Yawudiyagi doŋ ki kotto ye. ‡ 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-2; 31.16.

Ulo Raa, edayó omilte aa uwwó wo zɔŋdó aa maala teezowo i d'oggirso dɔdɔdot, ni rootiyo, n'ede: ¹⁹ "Nuŋ ni suune lekkiyagun, geyyisagun, zaapu k'addugun a Isa, naabagun ere ki noogiyo d'uwó wo a seed'ugun ere zakidí a urzi zaapu k'adde a Isa. Nuŋ ni suune naabagun ere kun isiyó ankenno ette, i jiire ere t'ume k'eesiyo. ²⁰ Wo de enno munda wede kun ize wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Kune kun t'ooliyo Zizabel erewo ere t'ede tod'te nebi ti kazita ono Raa. Kaciŋ dɔŋ naabadó ti'ni daggiya, ti di'n dooyiso kono an t'ette a isiyó boliyo, wo an d'aadí sey wede an ele sed'efeke a longayi. ²¹ Ni-iili peedo boolon kono t'a-kime lekkiyatú, wo de ti ki dehu ti ki kime lekkiyatú ere a urzi boliyo ye. ²² In'kino maŋ n'a ti sed'fa eeni ekk'on'gali ti dɔŋ isiyó boliyo ti tode me an di dabira baadan, wo de a ki t'isa in'kino ye aame kane an ti gima lekkiyadan ere oldó an isiyó t'urzi tode gettiyo maŋ. ²³ Wo in'nitú toŋ n'a ti'n t'ida, in'kino maŋ dɔŋ pay ogiysito ti suma k'Isa an di suuna nuŋ wede ni suune elkiyo wedusu ti munda wede addí i dehu. A kune'ŋ wede tuuku toŋ ni di t'ela munda a naabadí ere y'ize y'ize.

²⁴ Wo kune dɔŋ a Tiy-atir, kun ki diine ye ita

dooyiso ere oldó gette, wo kun ki duuye ye suldi dɔŋ an'ni waaku suldi ombide ki Meeda siitandani me. In'kino nuŋ di rooto: A kune attidí ti doolo n'un ki zaape ye baa. ²⁵ Wo de dooyiso ere kun uune gette kun aa soodo zakidí bini aaniyadó.

²⁶⁻²⁸ A dɔŋ i ziid'a zakidí a naabadó bini d'angu wo an jiira maŋ, n'an t'ela toogo ere nuuno batum n'uune ti bey Meegó, n'a ti'n zappa mozagi ekk'ita d'uwó pay, an di'n dokka ti toogo ki dalka maala, an di'n kossita aa an kossiyto bongali lee, wo soŋ n'an t'ela moole biza soohe.

²⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo kofuwo ono dɔŋ Unde Raa t'an rootiyo a dɔŋ ogiysito ti suma k'Isa me."»

3

Mattup a dɔŋ ogiysito ti suma k'Isa a Sarde

¹ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo dɔŋ ogiysito ti suma k'Isa a geeger Sarde: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede o d'ede undiyagi sarat ki Raa wo moldali sarat, ni rootiyo, n'ede: "Nuŋ ni ti suune lekkiyagun te, sundugun ti molo aa kune zeere a urzi Raa me, kaciŋ kune aa unto. ² Kun t'onno, kun a soodo zakidí a zaapu k'addugun a Isa, kono rippani zaapu k'addugun dɔŋ a guute geŋ an a-ki ti t'inda ye. Derec ni wulle maŋ, lekkiyagun a

§ 2:24 2.24 Suldi ombide ki Meeda siitandani: Kane geŋ dooyiso ere oldó ki Zizabel, t'ede tod'te nebi kaciŋ nebi ye. Dooyiso ere ombide gette i ti suune kane dɔŋ i duuye d'angal.

daana Raazó gette a ki t'íide ye a munda wede Raa yi dehu me. ³ Injino kun elko a ono don an un i duuye wo kun illiga genno. Kun'ni booho beehiye wo kun di kama lekkiyagun. Aame kun ki t'inna ye man, nun n'a etto n'un di'n oora aa wede k'oogire a peedo ere tuuku kun ki ti suuna ye. ⁴ Wo ton a Sarde gen dongun miibi ede, kallagan an ki ti'n ize ganigi ye. Kane gen an t'ossa kallagan tuwardi ay d'ozira kan soo, kono kane an iide an d'ozire ti nun. ⁵ Injino don i jiira man, an t'ossa kallagi tuwardi. Sundañ t'adda mattup ere ki lekkiyo* gette n'a ki t'ida ye, wo a daana Meegó Raa wo a daana maaleekiyagi ton n'a rootey en donzó. ⁶ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono don Unde Raa t'an rootiyo a don ogiysito ti suma k'Isa me.»

Mattup a don ogiysito ti suma k'Isa a Piladelpi

⁷ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo don ogiysito ti suma k'Isa a geeger Piladelpi: Kun ollo, en ono ki nun wede kamilen ni rootiyo ono don derec, a beezó kerle ki biza bumbu Dawut, ni t'ihina man, wenda soo ton yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye, wo n'a t'ippe man, wenda soo ton yi k'aane yi ki t'ihina ye. Ni rootiyo, n'ede: ⁸ «Ni ti suune lekkiyagun te, ni

suune kune toogagun baata wo ton onamó kun di'n ziida zakidi wo sundó kun gi di zidde ye. Injino man ni d'ihina biza a daanagun, wenda soo ton yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye. ⁹ Kun ollo munda wede n'an isa a don ogiysito ge dooyiso suldi Meeda siitandani me, kane don an'de kane Yawudiyagi, kacin kane Yawudiyagi ye. Kane gen n'an isa ki togo min an d'etto an dikka a daanagun, wo an di suuna nun n'unni giyye. ¹⁰ Onamó kun i ziida zakidi t'ombine wo kun di'n buuhe, injino man nun ton n'un di'n booha a onniyo ere ki dabar t'etto ekki duwo pay ki naamiya don pay a siido gen me. ¹¹ Nun goppon n'ettiyo, kun a soodo zakidi a dooyiso ere kun uune te, para man kadumulagun ki don i jiire gette wenda ti doolo y'a t'amba. ¹² Don i jiira man, n'an isa aa dundulu ki seedu Boy Raazó, wo an di lekka adda ki daayum. Wo a tuddan n'an di raana suma Raazó wo suma ki geeger ere ki Raazó, tod'te Zeruzalem aware, i diigo ti kandaane ti daana Raazó. Wo n'an di raana suma nuuno ere aware. ¹³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono don Unde Raa t'an rootiyo a don ogiysito ti suma k'Isa me.»

Mattup a don ogiysito ti suma k'Isa a Lahodise

* **3:5** 3.5 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki don pay uune lekkiyo ere aware'n, raaniya adda.

14 «Ki raaja a maaleeka wede i boohiyo don ogiyo ti suma k'Isa a geeger Lahodise: Kun ollo, en ono ki nuñ wede sundó Eyye†, nuñ wede d'erec wo i ziidfa zakidí a urzi kazita k'ono Raa, nuñ wede t'ume k'eesiyo Raa y'ikkima suldi pay geñ ti nuñ soo, ni rootiyo, n'ede: 15 "Nuñ ni ti suune lekkiyaguñ te, kune'ñ aakede ahu don ñoyoyo ye, wehini ye. Nuñ ni dehu kun t'ise wehini wehini, ise ñoyoyo ñoyoyo danñal! 16 Wo de kune'ñ wehini ye ñoyoyo ye, kune dullimo geñ, n'a pidfa leezó. 17 Kun rootiyo kune ki laale, suldi kun t'ukumte, inkinno un ñide munda kun ki dehu ye baa. Wo kune kun ki suune ye kune adda daayika, munda un k'ede ye me, kune adda dabar, konzayi wo bontilin. 18 Inkinno mañ n'un d'eelo kooke, kun owol dap ere an ti t'ele adda k'uwwu i ralita wic wic di nuuno, kono kun t'isa don laale ki kotto, soñ kun owol kallagi tuwardí kun t'ossa kono kun ki lekka bontilin ti sukkiyaguñ ye, wo kun a d'owol dawwa k'eda kun a yergito edaguñ a wolla. 19 Nuñ don pay ni'ni geyyiso, n'an di rootiyo a munda wede an isiyo ulsu me wo ni di'n deeziyo. Inkinno mañ kun ti kama lekkiyaguñ wo kun t'iso don wehini a naabo Galmeega

Isa. 20 Kun ollo, nuñ ni t'ihira a biza bumbu wo ni koppiyo. Aame wede y'illiga golladó wo y'o t'ihina biza mañ, ni-t'etta di yode ay d'oomey ti yode kañ soo. 21 A don i jiira mañ, n'an t'ela urzi an di-koona ti nuuno a kaakido mozikadó wo ay d'ooma mozikadó kañ soo. Nuñ ton mañ inkinno, aame ni jiire geñ n'a t'iide n'a-guune ti Meegó a kaakido mozikadí wo ay d'ombo mozikadí kañ soo. 22 Wede i-d'ede kuwwa k'ollige mañ, y'ollo koduwo ono don Unde Raa t'an rootiyo a don ogiysito ti suma k'Isa me.»

4

Daryika Raa

1 Sañ mañ n'a wulle sey biza bumbu ohine a kandaane, wo golla ere n'illiga ki poone gette aa t'o rootiyo ti parre, t'ede: «Ki-koli k'awwa kenno n'a di kizita suldi don aana goppon.» 2 A kaamiki Unde Raa ti-t'ûune adda k'addó, wo ni wulle kaakido moziko a kandaane, wo a kaakido gette wedusu y'a ti guune eego. 3 Wede i-guune geñ yon yi ralita aa mukkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan*. Kaakido moziko gette i ti d'uule ti zakilsa, zakilsa gette i ralita i-ti kama bicici, teeze, aa mukkolo majjaanawa sundutú emerood. 4 Kaakido

† 3:14 3.14 Nuñ wede sundó Eyye: I-kaza suldi don pay Raa yi ruute y'aasa a donzi geñ, yon yi'n ize.

* 4:3 4.3 Mukkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan: I-kaza mukkolo ere majjaanawa gammilawa i ralita aa rilo.

moziko gette d'ooliyo ti kaakidagi ada sire makumu pide, wo a kaakidagi geŋ i d'ede doŋ deero ada sire makumu pide, konsito eego, ossiyto ti kallagi tuwardi wo a awhaŋ biibo ki dap. ⁵ Ti kaakido moziko gette i d'ad'fiya omilte bi-bid'idi bi-bid'idi aa ki mizzi wo ti eddisito togom togom. A daana kaakido moziko gette pitila sarat i tooriyo baadaŋ, wo kane pintilagi sarat geŋ miŋ undiyagi doŋ sarat ki Raa. ⁶ Wo sey a daana kaakido moziko gette i d'ede bar d'ed'el aa kaynaaŋa.

A diine kaakido moziko gette, i d'ede seydi pide, tuddaŋ gettiŋ eda baa ki daana wo k'ita. An ti duule kaakido moziko gette, soŋ ti kese soo te soo te. ⁷ Seysu wede ki poone geŋ aa suwwu, wede ki sirwe aa ulo buru, wede k'aduwe ume k'edayi aa wedusu, wo wede ki pidiwe aa kor t'obiyso. ⁸ Kane seydi pide geŋ wede soŋ kambari zoot zoot, wo kambaraŋ geŋ ti paate t'adda i t'uune eda baa. Did'do onnu an d'ed'diso miŋ: «Kamileŋ, kamileŋ, kamileŋ yoŋ Galmeega Raa toogadi t'a jiiire pay, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini aŋki wo bini onniyo k'ita toŋ yoŋ ede.» ⁹ Geŋ inkiŋo an i-d'eliyo tamma, suma wo an di rootiyo koduwo a Raa zeere yi-guune a kaakido moziko, yi lekkiyo ki daayum. ¹⁰ A peedo tuuku

kane seydi pide geŋ an eesiyo d'ed'diso inkiŋo maŋ, doŋ deero ada sire makumu pide geŋ an di-dikkiyo ti zibbaŋaŋ a daana wede i-guune a kaakido moziko, an d'ottilso a yode wede i lekkiyo zeere ki daayum, an t'od'dipe biibiyagaŋ a daana kaakido moziko wo an d'eesiyo: ¹¹ «Eyye kee Galmeega Raazey, kee a-d'ede urzi duwo an a t'ele tamma wo suma kono toogo pay tod'te ki kee, kane suldi pay geŋ ikkima kee. Kee k'an ikkima aa ki dihe.»

5

Mattup linyiyo ti tiibi

¹ Saŋ n'a wulle mattup lobide linyiyo ti tiibi omagi sarat, eego raaniya t'addutu wo ti dartu, a bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko. ² Saŋ n'a wulle sey maaleeka toogo yi tondiyo ti golla awwa, y'ede: «Wee wee iide a forkite tiibi eego mattup wo y'a t'ihina me?»

³ Miŋ wenda soo toŋ umbo, ise a kandaane, a siido wo ti dandi siido toŋ maŋ, a aane a t'ihina mattup wo y'a wolle addutu me. ⁴ Maŋ n'a iise mo'olo baadaŋ kono wenda soo toŋ umbo a aane a t'ihina mattup wo a wolle addutu me. ⁵ Wo ti diine doŋ deero geŋ wede soo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'ole ye! K'ollo wede'ŋ ede, an yi waaku "suwwu y'ud'do ti biza bumbu Ziida", t'ita moziko Dawut, yoŋ yi jiiire

ɗoŋ k'aduzi, yoŋ geŋ yi-borkite tiibi eego mattup a omagi sarat, wo y'a t'ihina.»

6 Saŋ maŋ n'a wulle Ulo Damu kaŋ ôhire a diine kaakido moziko, kane seyɗi pide ti ɗoŋ deero geŋ an di ti ɗuule. Ki wulle maŋ yoŋ geŋ Ulo Damu wede ti kaaga an ti y' wilda. Yoŋ geŋ i-d'ede omba sarat wo edayi toŋ sarat, kane edayi geŋ undiyagi ɗoŋ sarat ki Raa yi d'akkisa k'adda duniya pay. 7 Ulo Damu geŋ y'a iide, y'a-ziida mattup gette ti bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko me. 8 Aame yi ziida mattup maŋ, kane seyɗi pide ti ɗoŋ deero ada sire makumu pide geŋ, an di-dikke ti zib-banaŋ a daana k'Ulo Damu. Kane ɗoŋ deero ada sire makumu pide geŋ, a beezan munda aa kundije ti ban-jirka ki dap boo ti sulɗi kod-diyo eediyadan unse. Kane sulɗi koddiyo geŋ, i-kaza ton-diyo ki ɗoŋ ki Raa a yode. 9 An d'ôoro ôoro aware, an'de: «Kee k'iide k'a t'ambe mattup ettiyo, wo k'a borkite tiibi k'a-t'ihina kono kee an ki ti wilda, wo ti puuzadâ ɗuwo t'oldikadan k'an uɗɗe, an t'ize ɗoŋ ki Raa, ɗuwo ti boha bumbiyagi pay, t'ita k'ono pay, a siidiyagi pay wo t'ita ɗuwo pay. 10 Kee k'a t'ize mozigayan wo kane ɗoŋzá, ɗoŋ sedefe a Raazin wo an di koonna mozagi ekki ɗoŋ duniya pay.»

11 Saŋ maŋ n'a wulle, wo

n'a illiga golla maaleekiyagi baadan baadan wenda yi ki ti'n k'ize ye. An di ti ɗuule kaakido moziko gette, kane seyɗi pide ti ɗoŋ deero pây. 12 An d'ôoro ti golla awwa, an'de: «Ulo Damu wede an wilda geŋ, yoŋ toogo yi t'iide y'a-t'oone laale, suuniyo k'ono, gudire, suma, daryika wo tamma.» 13 N'a illiga sey sulɗi pay Raa yi zippe, a kandaane ise a siido, ɗoŋ ti ɗandi siido ise adda k'ahu, kane sulɗi pay geŋ an d'ôoro, an'de: «In amma wede i-guune a kaakido moziko wo Ulo Damu. A kane tamma, suma, daryika wo toogo, ki daayum.» 14 Wo kane seyɗi pide geŋ an rootiyo, an'de: «Eyye, i t'iso in'kino!» Maŋ kane ɗoŋ deero geŋ an di-dikkiyo wo an t'ottilso.

6

Borkiso tiibi a omagi zoot

1 Saŋ n'a wulle Ulo Damu y'a-burke tiibi wede ki poone, aame geŋ n'a illiga seysu soo ti diine seyɗi pide y'a ruute ti golla awwa aa edɗiso mizzi, y'ede: «K'edi!» 2 Maŋ n'a wulle i d'udɗo puzu tuware. Wede a ti gili eego'ŋ ti bedige a beezí wo an i-d'ele biibo moziko. Yoŋ geŋ yi jiire wo y'a ingile y'a ceero sey.

3 Saŋ Ulo Damu y'a-burke tiibi wede ki sirwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede ki sirwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» 4 Maŋ i d'udɗo puzu teeze boŋ.

Wede a ti gili eego'ŋ an i-d'ele urzi y'a t'oodfiba toose adda duniya a t'ise umbo, kono d'uwu an di t'ide tudan. An i-d'ele kasigara so-horo a beezí.

⁵ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede k'aduwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede k'aduwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» Wo n'a wulle i d'udfo puzu gammili. Wede a ti gili eego'ŋ a beezí miifo. ⁶ Maŋ a diine seydi pide geŋ, n'a illiga munda aa golla i rootiyo, y'ede: «Soŋko ki naabo k'onnu soo gette, k'a t'owila jeenu soo ki mudu wo musifo jeenu ado, wo de egey ti toote geŋ zooyayan ki y' kila ye, i lekko inkino.»

⁷ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki pidíwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede ki pidíwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁸ Maŋ n'a wulle i d'udfo puzu bolile. Wede a ti gili eego'ŋ sundí «Unto», wo ume ki doŋ i t'inda geŋ yi di y'daaniya. An an d'ele toogo ki t'owwu d'uwu ti kasigara, ti mosogo, t'urzi k'endani wo ti seydi balda doŋ a siido, a kese soo ti diine kesiyagi pide ki siido.

⁹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki paat, aame geŋ n'a wulle ti dandí k'ume sedefe, undiyagi ki doŋ an ti'n iide kono an ziiida zakidi a urzi k'ono Raa wo an di gizite. ¹⁰ Kane an di dollite ti golla awwa, an'de: «Galmeegey, kee kamileŋ wo k'isiyo munda

wede d'erec, bini woogo me k'a della k'a dekka booro wo k'a daagila puuzadey a tukki doŋ a siido pay me?»

¹¹ Maŋ an an d'eelite kallagi tuwardi a wede tuuku ton maŋ, wo an an di ruute, an'de: «Kun aa dello boolon kono zembagun ti doŋ i naabiya aa kune a urzi Raa ede, kane geŋ an aa ti'n iida, eggun t'iida maŋ, n'a daagila kollo.»

¹² Saŋ y'a burke tiibi wede ki zoot, aame geŋ n'a wulle siido t'a nonjire baadan, peedo a t'ize gammilawa aa kuule, wo tere a t'ize teeze boŋ aa puuzo. ¹³ Wo moldali ti kandaane an d'iise soldite, aa inŋi tormo zeere g'eepiyo a maaye baadan. ¹⁴ Kandaane a t'ilbida aa an lobide raaga, wo mongali pay ti siidiyagi doŋ adda diine k'ahu t'omagan an digge tunda.

¹⁵ Mozagi a siido pay, deero siido, deero k'asigiryagi, doŋ laale, doŋ toogo, kane bulagi wo doŋ boy pay an t'umbidita adda k'urmidi wo a ita zombali. ¹⁶ Wo a zombali ti mongali geŋ an an di rootiyo, an'de: «Kun ay di ti'n ruugi eedey, kun ay ti'n ombidi, ti daana wede i-guune a kaakido moziko wo ti daana kulkuwo k'Ulo Damu. ¹⁷ Eyye, onniyo ere meeda ki kulkuwadan t'iide, wo de wee wee a ohira a daanadan me?»

7

Doŋ ki Raa dupu meeda

uto ada pide makumu pide

1 Saŋ maŋ n'a wulle maaleekiyagi pide an t'ihirte a kesiyagi pide ki siido. An di ziida maaye wede i baahu t'omagi pide geŋŋo, kono y'a ki baaha a siido ye, ekk'ahu ye, ise ekk'undumu tuuku toŋ maŋ ye. 2 Wo ni wulle maaleeka ti doolo y'ettiyo ti kese peedo ge-koliyo wo a beezí suwwo k'appuzu ki Raa zeere. Y'a idili ti golla awwa a maaleekiyagi pide doŋ an an ele urzi ki lattiya siido ti ahu geŋŋo, y'ede: 3 «Kun oolo do, kun ti'n latte ye siido, ahu wo inda me, bini ay di'n eegire doŋ naabo Raazey ay an t'appiza a zumbamaŋ doo miŋ kollo.» 4 Wo n'a illiga kane doŋ an an t'ippiza geŋ, kane dupu meeda uto ada pide makumu pide, kane geŋ pay ti boha bumbiyagi ki doŋ k'Izirayel. 5 Ti biza bumbu Ziida, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Riiben, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Gad, dupu koomat makumu sire. 6 Ti biza bumbu ki Azer, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Nepitali, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Manase, dupu koomat makumu sire. 7 Ti biza bumbu Simeyoŋ, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Lebi, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu ki Isakar, dupu koomat makumu sire. 8 Ti biza bumbu Zabiloŋ, dupu

koomat makumu sire. Ti biza bumbu Yusup, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Benzamen, dupu koomat makumu sire. Kane pay an an t'ippiza appuzu ere ki Raa.

Doŋ duuru a daana kaakido moziko

9 Saŋ maŋ n'a wulle sey doŋ baadaŋ baadaŋ wenda yi k'aane kazadaŋ ye, kane geŋ t'ita duwo pay, ti boha bumbiyagi pay, ti siidiyagi pay wo t'ita k'ono pay. Kane geŋ an t'ihira a daana kaakido moziko wo a daana k'Ulo Damu, ossiyo ti kallagi tuwardi wo a beydaŋ an dimbo puutagi k'inda, an tamma. 10 An dollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Galmeegey Raa i-guune a kaakido moziko ti Ulo Damu geŋ, kane ay ele uttiyo me.»

11 Wo kane maaleekiyagi pay an ti-duule kaakido moziko gette, ti doŋ deero ti seydi pide. Kane pay geŋ an di dikkite zumbamaŋ a siido, a daana kaakido moziko, wo an d'uttile a Raa, 12 an d'eesiyo: «Eyye! Tamma, daryika, suuniyo k'ono, rootiyo koduwo a Raa, suma, toogo wo gudire, kane pay geŋ a Galmeegin Raa ki daayum! Eyye.»

13 Maŋ wede soo ti dine doŋ deero y'a ni tunde, y'ede: «Kane doŋ ossiyo ti kallagi tuwardi geŋ an wee wee, wo an iido ti too me?» 14 Wo ni di ruute, n'ede: «Galmee'ki nuŋ, ni ki'n suune ye, i'ni suune kee.» Maŋ y'o di

ruute, y'ede: «Kane geŋ dɔŋ an uɔɔdo t'adda dabar ere baadaŋ, an t'upile kallagaŋ an di'n ize tuwardi ti puuzo k'Ulo Damu. ¹⁵ Kono kamo an t'ihira a daana kaakido moziko Raa an i-di naabiya diddo onnu adda boozí. Wo yoŋ yi-guune a kaakido moziko geŋ, y'anni booha. ¹⁶ Mosogo ti ki'n t'ida ye, ôrme toŋ umbo. Peedo ise malla toŋ an ki'n seeda ye, ¹⁷ kono Ulo Damu a daana kaakido moziko geŋ y'an elsa, y'an d'an t'etta ki biza k'ahu dɔŋ i d'eliyo lekkiyo. Wo Raa y'an di sippa zumari k'edayan.»

8

Tiibi wede ki sarat

¹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki sarat. Aame geŋ a kandaane i d'inda kuy, peedo suma k'a ozire kubbaara sire. ² Saŋ n'a wulle maaleekiyagi sarat an t'ihira a daana Raa, an an d'eele parragi sarat.

³ I d'iido maaleeka ti doolo y'a t'ihira a sirpa k'ume sedefe, a beezí banjirka ki dap. An i-d'eele sulɔi koddiyo baadaŋ eediyadan unse, yi di t'ele a Raa ti tonɔiyo ere pay ki dɔŋ ki Raa, a ume sedefe wede ki dap a daana kaakido moziko gettiyo. ⁴ Saa ki sulɔi koddiyo eediyadan unse ti tonɔiyo ki dɔŋ ki Raa adda banjirka a bey maaleeka gette, i di-koliyo ki daana Raa. ⁵ Saŋ maaleeka

y'a t'umbe banjirka gette, yi-t'ũune ti ubali dɔŋ a ume sedefe wo y'a-zibbe siido. Maŋ i d'ize tarkuuse, eddisito, omilte wo ŋoŋŋirso siido.

Parragi zoot dɔŋ ki poone

⁶ Kane maaleekiyagi dɔŋ sarat ti parragi sarat a beezaŋ geŋ, an t'ikkima tuddan ki baahu.

⁷ Maaleeka wede ki poone y'a biiha parre, maŋ goyoyo wo uwwu kalsiya puuzo a iipo siido, kese soo ti diine kesiyagi aɔo ki siido a t'igge, kese soo ti diine kesiyagi aɔo ki inda a t'igge, wo soole zeere pay a t'igge.

⁸ Saŋ maaleeka wede ki sirwe y'a biiha parre, maŋ munda soo inkiino aa mokoloo meeda a ziiɔa uwwu wo an ti y' gibira adda bar, wo kese soo ti diine kesiyagi aɔo ki bar a t'ize puuzo. ⁹ Kese soo ti diine kesiyagi aɔo ki seyɔi dɔŋ adda k'ahu a t'inda, wo kese soo ti diine kesiyagi aɔo ki tookiyagi a dimbe.

¹⁰ Saŋ maaleeka wede k'aduwe y'a biiha parre, maŋ mooliso meeda i d'oggiyo dala dala aa bingɛ t'a iiro ti kandaane, wo t'a-t'iire a kese soo ti diine kesiyagi aɔo ki oyɔayi wo ti omagi k'okko k'ahu. ¹¹ Mooliso gette sundutú Makadigi*. Kese soo ti diine kesiyagi aɔo ki ahu a t'ize kadigi, wo dɔwo baadaŋ an t'iibe ahu geŋŋo maŋ, an

* **8:11** 8.11 Makadigi: Makadigi ti ono Nasaarika Apisent.

t'inda kono kadigi mooliso gettiyo.

¹² Saŋ maaleeka wede ki piɖiwe y'a biiha parre. Aame geŋ munda a diine peedo, tere wo moldali, injkino maŋ kese soo ti diine kesiyagi aɖo ki toorayaŋ a digge. Wo kese soo ti diine kesiyagi aɖo ki onnu, toorayi a digge, wo ki didɖo toŋ injkino kay.

¹³ Saŋ maŋ n'a wulle kor kaŋ obiyo a kandaane wo n'a illiga ti rootiyo ti golla awwa, t'ede: «Dabar! Dabar! Dabar etto a tukki ɖoŋ a siido pay aame maaleekiyagi aɖo an baaha parragan geŋ me!»

9

¹ Saŋ maaleeka wede ki paat y'a biiha parre, maŋ n'a wulle mooliso ti doolo t'a iiro ti kandaane a siido. Wo an i-d'ele kerle ki biza k'olde wede aakede buldume. ² Mooliso gette t'a t'ihina biza k'olde wede aakede buldume geŋ me. Maŋ i d'udɖo saa gammilawa biriŋ aa saa ki baala meeda. Saa gette peedo ti kandaane ti di'n ippe, ume a t'ize zimolo. ³ T'adda saa gette i d'udɖo wessu a-tiipe adda siido. Wo an i-d'ele toogo aa ki otto a siido. ⁴ An i di ruute y'an ki d'ise ulsu a inda ye, a soole ye, a munda doolo toŋ maŋ ye. Wo ɖe y'an d'ise ulsu a ɖuwo ɖoŋ an k'ede appuzu ere ki Raa a zumbamaŋ ye ɖaŋŋal. ⁵ A wessu geŋ an i-k'ele urzi ki t'owwadaŋ ye, wo y'an

di'n dabira dabirsa ɖaŋŋal ki tere paat. Eeniko ere y'an isa gette aa aadumu k'otto aame ti tolge wedusu. ⁶ Adda tedɖari paat geŋ ɖuwo an di-deha unto te, wo ɖe umbo an ki ti t'oono ye. An di deha an di-t'inda toŋ, unto t'a t'omba dokki ti tuddaŋ me.

⁷ Yo wessu geŋ yi deeyiso aa punzigi ɖoŋ an an ti zidde ki deyyiso, a eedi munda aa biibo ki dap wo ume k'edayi aa ume k'eda ɖuwo. ⁸ Ilali dokiyok aa ilali k'erayi, wo sinani aa sina suwwu. ⁹ A giggiri munda aa saapa ki maala, wo tarkuuse kambari aa tarkuuse puusiyagi baadaŋ ti punzigi an okko k'ume deyyiso. ¹⁰ Silmi neŋnelele aa ki otto. Geŋ ti silmi geŋno i-d'ede toogo k'isiyo k'ulsu a ɖuwo adda tedɖari paat geŋ me. ¹¹ Wessu geŋ mozigayi maaleeka ki olde wede aakede buldume, t'ono ɖoŋ k'Eber an yi waaku sundi «Abaddon», wo t'ono Girek an yi waaku sundi «Apoliyon», i-kaza «Wede lattiya». ¹² Dabar ere ki poone i t'ingile, wo saŋ maŋ a etto dabar sire sey.

¹³ Saŋ maaleeka wede ki zoot y'a biiha parre, maŋ n'a illiga golla t'ettiyo ti kesiyagi k'omba pide k'ume sedefe ki dap a ɖaana Raa. ¹⁴ Golla gette ti di ruute a maaleeka wede ki zoot parre a bezi geŋ, t'ede: «K'an t'eezo a maaleekiyagi ɖoŋ pide, kettiso goppon a biza k'ooye goole sundi Epirata

geŋ me.»¹⁵ Injino maŋ maaleekiyagi pide geŋ an an t'iize, kane geŋ an'ni buuhe toc miŋ ki peedo gettiyo, k'onniyo gettiyo, ki tere geŋŋo wo k'ozzine geŋŋo, koŋo ki tōwwo dūwo dōŋ a kese soo ti diine kesiyagi ađo ki siido.¹⁶ Saŋ an o di gize duuruko asigiryagi ti punzigi, kane dupiyagi dupiyagi.¹⁷ Geŋ adda munda o iido aa suniye n'a wulle punzigi, wo dōŋ aa ti gili an d'ede saapa teezowo aa uwwo, bicici aa kandaane wo soŋ aa derwe. Awhaŋ aa eego suwwo, wo ti bohanaŋ i d'adfiya uwwo, saa wo moonno ki suupire.¹⁸ Ti sulđi dōŋ ađo: uwwo, saa wo moonno ki suupire adfiya ti bizaŋ geŋ, an t'iide dūwo dōŋ a kese soo ti diine kesiyagi ađo ki siido.¹⁹ Toogo punzigi gette tod'te adda bohanaŋ ti silmidagaŋ. Silmidagaŋ geŋ an d'ede awhi aa mimbayi, wo ti awhaŋ geŋŋo an an d'isiyo ulsu a dūwo me.

²⁰ Kane dūwo pay uupe i ki t'inda ti dabar ere ađo ye gette, lekkiyadaŋ an ki ti gime ye a sulđi dōŋ ulpi an isiyo ti beezaŋ geŋ me. An ki d'ohire ye ottilso a siitandani wo a longayi dōŋ an ikkima ki dap, ki maala gurus, ki toozi, ki mongali wo ki inda me. Kane longayi geŋ an ki woliyo ye, an k'ollige ye, an ki sooru ye.²¹ Kane dūwo geŋ lekkiyadaŋ an ki ti gime ye a sulđi dōŋ an isiyo aakede tōwwo dūwo mirsi,

kombidiko, isiyo boliyo wo oogire te.

10

Mattup neŋko ohine

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka toogo ti doolo yi deegu ti kandaane tuddi tuuniyo ti dondirso, eedí tuuniyo ti zakkilsa, ume k'edayí i tooriyo aa peedo, wo zoŋđi aa uwwo baadaŋ i dalđutu bila bila.² A beezí mattup neŋko ohine, zindí k'ammade y'a ziipe ekki bar wo ere ki geelo a siido.³ Y'a idfili ti golla awwa aa suwwo yi mōolo. Aame y'idfili injino maŋ, an i-ti gime ti edđisito sarat.⁴ Munda wede an i ruute geŋ ni dehu n'a ti y' raaje, wo n'ollige golla ti kandaane t'o rootiyo, t'ede: «Munda wede edđisito sarat ti ruute geŋ, ki ti y' booho adda k'addá, ki y' raaje ye.»

⁵ Injino maŋ maaleeka wede ni wulle yi t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido geŋ, y'a umbe beezí k'ammade ki kandaane.⁶ Wo y'a di nūime ti suma ki wede i lekkiyo zeere ki daayum, yode wede a ikkima kandaane ti sulđi dōŋ addaga, a ziipe siido ti sulđi dōŋ eego, wo bar ti sulđi dōŋ addaga. Maaleeka y'a ruute, y'ede: «Ankeŋ peedo t'iide, delliyo umbo baa.⁷ Wo de onniytagi dōŋ maaleeka wede ki sarat yi t'eesa baahu parre geŋ, munda wede ombide ki Raa a-t'isa, aa y'an gizite ti kaaga a nebiyagi dōŋ naabadi.»

⁸ Saŋ golla ere n'illiga ti kandaane gette t'o di ruute sey, t'ede: «K'odo ki seedi mattup ɲeɲko ohine a bey maaleeka wede i t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido geɲɲo.» ⁹ N'a iide k'ume maaleeka wo ni di ruute, n'ede: «Mattup gette k'o eli.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Ooho, wo k'a t'oomo, a biza k'a t'owwa uɲse aa madde, wo de adda k'addá k'a t'owwa kadigi.» ¹⁰ N'a-ziida mattup ɲeɲko gette ti bey maaleeka me, n'a t'iimi, tod'te a bizó uɲse aa madde, wo de ni t'ihe maŋ, adda k'addó n'a uwwe kadigi. ¹¹ Inkiño maŋ an o di ruute, an'de: «I dehu k'a rootite sey ono doŋ Raa y'agisa a tukki doŋ a siidiyagi pay, a ita duwo pay, a doŋ orbe ita k'ono pay, wo a mozagaŋ baadaŋ geŋ pây.»

11

Agisa nebiyagi sire

¹ Saŋ maŋ an oo d'eele koyile wo an o di ruute, an'de: «K'odo ki doozi Boy Raa, ume sedeke wo k'a di kazi doŋ ottilso a Raa adda boy geɲɲo. ² Wo booro ere ti paate k'a t'oolo ki doozo ye, kono tode gette an an t'iili a doŋ i ki suune Raa soo daŋɲal ye, an d'onɲilsa geeger ere kamileɲ gette ti zoŋdaŋ adda teddari ada pide makumu sire. ³ N'a t'igiba doŋzó sire an di

rootey ono doŋ derec ki nuuno, an t'ossita kallagi m'oolo, an di kizita on-amó adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot geɲɲo*.»

⁴ Kane doŋ sire geŋ i-kaza inda k'olibiyee sire wo pitila sire i t'ihira a daana Galmeeki duniya†. ⁵ Aame wede yi dehu y'an d'ise ulsu maŋ, uwo t'a adfa ti bize kane geɲɲo t'a ti'n t'ida doŋ k'aduzan me. Geŋ ki kotto inkiño an t'ida doŋ i dehu an an d'ise ulsu me. ⁶ Kane an d'ede toogo k'appiya kandaane, kono mizzi y'a ki koppe ye a onniytagi doŋ an rootita ono doŋ Raa yi t'igibo geŋ me. An d'ede toogo ahu an ti'n kime puuzo, wo an d'ede toogo sey k'eliyo k'eeni wede tuuku toŋ maŋ a duniya pay ise k'onniyto miibi toŋ maŋ, aa addaŋ i dehu.

⁷ Aame ono geŋ an ti gizita maŋ, seysu wede adfa t'adda k'oldfe wede aakede buldume y'an di'n deyya, y'an di'n ceera wo y'an ti'n t'ida. ⁸ Nundanzaŋ a lekka a bere doŋ duuru ki geeger meeda, ume wede an di tiike Galmeegaŋ ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko. Geeger gette an di waaku ti suma ombide Sodom wo Misir. ⁹ Doŋ ti siidiyagi pay, doŋ ti boha bumbiyagi pay, doŋ orbe ita k'ono pay wo t'ita duwo pay an d'etta an di

* **11:3** 11.3 Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza teddari ada pide makumu sire. † **11:4** 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zakari 4.1-14.

wolley nundanzaŋ adda k'onniyo afo ti gootiyo, wo nundanzaŋ an an ki t'ela urzi a doŋzaŋ an ki t'ottiba ye. ¹⁰ Doŋ pay a siido ulbaŋ aasa unse a unto ki doŋ sire geŋ me, an d'isa tarnaape an dokkiŋa sulfiŋaŋ rosoŋ ti tuddaŋ kono nebiyagi sire geŋ an an iidiba yeebaŋ baadaŋ. ¹¹ Wo aame onniyo afo ti gootiyo iida maŋ, Raa y'an di baaha maaye ki lekkiyo an di balda an t'ooziga. Wo kane doŋ i'ni wolliyo geŋ orgiso t'an di'n seefa baadaŋ.

¹² Saŋ maŋ kane nebiyagi sire geŋ an d'olliga golla t'awwa ti kandaane t'an di roota, t'a t'eesa: «Kun ti koli keŋŋo.» Maŋ an di-kila ki kandaane adda dondari, wo kane doŋ k'olmidayaŋ an di'n wolla. ¹³ A peedo gettiŋ siido t'a ŋoŋŋira, kese soo ti diine kesiyagi koomat ki geeger gette a-ruuga, wo doŋ dupu sarat an di-t'inda adda ŋoŋŋirso siido gettiyo. Wo kane doŋ a goota geŋ orgiso t'an di'n seefa, an di t'imma Raa wede a kandaane. ¹⁴ Dabar ere ki sirwe i t'ingile. Wo kun koono mentikagi, dabar ere k'aduwe t'ettiyo goppon sey.

Parre wede ki sarat

¹⁵ Saŋ maaleeka wede ki sarat y'a biha parre, maŋ n'a illiga golliyagi baadaŋ a kandaane an di ruute ti golla awwa, an'de: «Moziko duniya ankeŋŋo a bey Galmeeŋiŋ Raa ti Almasi Raa yi biire, wo y'a koono

mozigo ki daayum.» ¹⁶ Kane doŋ deero ada sire makumu pide konsito a kaakidagan a daana Raa geŋ, an didikke zumbamaŋ a siido, an i-d'uttile a Raa, ¹⁷ an'de: «Galmeegey Raa toogada t'a jiire pay, kee wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too wo bini anki toŋ kee ede, ay ki tamma kono a-d'ede toogo ere meeda ki dokkiyo duniya pay. ¹⁸ Doŋ siidiyagi pay an gulkuwe ti kee, wo kee toŋ maŋ kulkuwada t'iina wo peedo t'iide k'a defke booro a doŋ i t'inda. Peedo t'iide ere k'an t'ele munda wede aa ki dehu, a doŋ naabadá nebiyagi wo a doŋzá doŋ pay orgiso a sundá, ise deero wo sunniŋi toŋ maŋ. Peedo t'iide ere kee k'a-t'iide doŋ i lattiya siido.»

¹⁹ Inŋino maŋ Boy Raa a kandaane a t'ihina, wo sandup ere ki taasawa ti Raa ay di wulle adda boy geŋŋo. Aame geŋ a iise omilte, tarkuuse, eddisito, ŋoŋŋirso siido wo goyoyo baadaŋ a zilditi.

12

Erewo ti maaloogo

¹ Saŋ maŋ i d'ize munda goole a kandaane i-kaza munda, n'a wulle erewo t'usso kallatú ki peedo wo zoŋtú t'a-t'ibi ekki tere, wo a ettú biibo ki moldali koomat makumu sire. ² Tod'te mahuwe, addutú i t'umbe k'ehiyo i di-kakkisa ti-dawilsa ti dollite.

³ Saŋ maŋ i d'ize munda ti doolo a kandaane i-kaza munda, maaloogo meeda wo teezowo boŋ aa uwwo. Awhutú sarat, ombantú koomat wo a awhutú sarat geŋ ossiyto ti saame moziko. ⁴ Ti silmitú t'a ruuke moldali doŋ a kese soo ti diine kesiyagi afo ki kandaane t'a zibbo siido. Maaloogo gette t'a t'ihira a daana k'erewo ere ti dehu t'a t'ehe gettiyo, kono ti t'eha maŋ ulo geŋ t'a siha. ⁵ Maŋ erewo gette t'a t'ehe ulo, ulo wede a dokka ita duwo pay ti toogo ere ki dalka maala. Wo ulo geŋ an di y'umbe kandaane, an di-t'iide ki daana Raa wo ki daana kaakido mozikadi. ⁶ Wo erewo gette t'a t'umbe k'adda balda k'ume wede Raa yi ikkima, an di-modde adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot*.

⁷ Inkino maŋ a kandaane geŋ i d'iiziga deyyiso, maaleeka Misel ti maaleekiyagi an di deyyiso maaloogo. Wo tode maaloogo toŋ ti maaleekiyagutú an di deyyiso Misel ti maaleekiyagi. ⁸ Maaloogo gette an di jiiere ti maaleekiyagutú me, urzi an ki d'uune ye an di lekke a kandaane me. ⁹ Tode maaloogo meeda gettiŋ an ti-gibiro. Tod'te miipo ere ti kaaga sundutú Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani ere daggiya doŋ duniya pay. An ti-gibiro siido ti

maaleekiyagutú pay.

¹⁰ Saŋ maŋ n'a illiga golla awwa a kandaane ti rootiyo, t'ede: «Ankeŋ onniyo ere Raa y'in di'n utta t'iina baa, ankeŋ Raaziŋ yi dokkiyo duniya pay ti toogo ere ki mozikadi, ankeŋ yo Almasi Raa yi biire toŋ i-d'ede urzi ki dokkiyo duwo pay. Wo tode Ere Sakiysa zembadiŋ, tode gette ti'ni sakiysa diddo onnu a daana Raa, ti kandaane an ti-gibiro. ¹¹ Wo de kane zembadiŋ an ti jiiere t'urzi puuzo k'Ulo Damu, wo t'urzi k'ono doŋ derec an illiga wo an di gizite. Kane an d'iyye an d'ele tuddaŋ k'unto toŋ maŋ. ¹² Inkino maŋ kee kandaane ti kune doŋ i lekkiyo a kandaane, kun iso unsuwo. Wo de dabar baadaŋ a kune doŋ a siido wo suldi doŋ adda bar, kono Meeda siitandani an ti-gibira k'ume kune wo ti ti gulkuwe baadaŋ, ti zuune peedatú i guute booloŋ.»

¹³ Aame maaloogo ti zuune ti kandaane an ti-gibiro a siido'ŋ, t'a iise lomme k'erewo ere ehe ulo gettiyo. ¹⁴ Wo de erewo gette an i-d'eele kambari sire ki kor meeda, kono t'a t'obiye dokki ti daana maaloogo k'ume wede an i ikkima adda balda. A ume geŋ an di modde ozzine afo ti tere zoot. ¹⁵ Inkino maŋ maaloogo gette t'a bidde sidiko aa ooye goole a ita k'erewo gettiyo, kono ahu an

* **12:6** 12.6 Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza teddari ada pide makumu sire.

ti t'ambe. ¹⁶ Maṅ siido gette ti d'uune erewo, ti d'ihina olde, ahu don maaloogo ti bidde sidfiko geṅ olde y'a t'iibe. ¹⁷ Maaloogo t'a gulkuwe baadan ti erewo gette, wo t'a ingile deyyiso k'ita k'inṅi k'erewo don pay ti doolo, kane don i sooru a urziyagi k'oogoro Raa wo i seedu zakidi a ono don Isa yi gizite. ¹⁸ Wo maaloogo gette t'iide, t'a t'ihira a biza bar.

13

Seysu wede udfdo t'adda bar

¹ Saṅ maṅ ni wulle seysu y'adfiya t'adda bar, awhizi sarat wo ombani koomat, wo opiso soṅ i-d'ede biibo ki moziko moziko, wo a awhizi raaniya ti sumbiyagi ki kaldita suma Raa. ² Seysu wede ni wulle geṅ yi deeyiso aa golme, zondí aa ki nuuniye wo bizi goole aa ki suwwu. Maaloogo gette ti-d'ele toogatú, mozikatú wo urzi dokkiyo wede a jiiire. ³ N'a wulle ti diine k'awhutú geṅ, soo aa an i eele kuno k'unto, wo de kuu-natú k'unto gette i di t'isse. Injino maṅ don siido pay an ziida giggiraṅ wo seysu geṅ an di y' diine. ⁴ Don pay an i d'ottilso a maaloogo kono ti ele urzi dokkiyo a seysu geṅno, wo don pay an i d'ottilso a seysu, an'de: «Wee wee goole aa seysu eṅ me wo a aane a deyye ti yode me? Wenda soo ton umbo.»

⁵ Wo seysu an i-d'ele ono don y'a kili tuddi wo y'a kildite suma Raa. An i-d'ele urzi dokkiyo y'aase injino bini teddari ada pide makumu sire. ⁶ Maṅ y'a iise rootiyto ulsu a tukki Raa, yi kalda suma Raa, Boy Raa ti kane don pay i lekkiyo a kandaane. ⁷ A seysu geṅ an i-d'ele urzi sey ki deyyiso don ki Raa kono y'anni ceere, wo an i-d'ele toogo a tukki boha bumbiyagi pay, a tukki don a siidiyagi pay, a tukki don orbe ita k'ono pay, wo a tukk'ita duwo pay. ⁸ Wo kane don a siido pay geṅ an d'ottilso a seysu geṅno, i-k'ottilso ye kane don sumbiyagan raaniya adda mattup ere ki lekkiyo k'Ulo Damu wede an wilda geṅno. Mattup gette tod'te ede t'ume an d'okkima duniya botto too.

⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maṅ, y'ollo koduwo. ¹⁰ Aame Raa yi dihe, wede an di y' seeda bule maṅ, ki kotto an di y' seeda, wo wede an yi t'ida ti kasigara maṅ, ki kotto an di y' t'ida ti kasigara. Aame geṅ don ki Raa an soodo zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa bini danḡu.

Seysu wede udfde t'adda siido

¹¹ Saṅ ni wulle seysu ti doolo y'adfiya t'adda siido, ombani sire aa ki ulo damu, wo yi d'orbe aa ki maaloogo. ¹² Yi naabiya ti toogo ere an i ele a seysu wede ki poone wo yon yi di y' wolliyo.

Yi'n isiyo ki toogo siido ti don'tu pay an d'ottile a seysu wede ki poone an i eele kuuno k'unto wo anken i t'isse genno. ¹³ Yi d'isiyo suldi k'armika don oone. A daana duwo pay yi d'adfiya uwo ti kandaane yi-ti deegu ki siido, an di woliyo. ¹⁴ Yi ti'n daggiya don pay a siido, ti toogo ere an i ele k'isiyo suldi k'armika a daana seysu wede ki poone genno. A don pay a siido y'an di rootiyo, y'ede: «Kun ollo, kun okkon undiso ki seysu wede an i eele kuuno ti kasigara wo anken yon zeere genno.» ¹⁵ Wo seysu wede ki sirwe gen an i-d'ele toogo yi di biiha maaye a undiso ki seysu ere an ikkima gettiyo, inkino t'a iise puukiyo wo ti rootiyo pay, wo t'a-t'ide duwo don i-k'ottilso undiso seysu genno ye. ¹⁶ A don pay, ise sunni wo deero, don laale wo don an k'ede munda ye, don boy wo bulagi pay, seysu gen y'an ize ki toogo an an t'ippiza a beydan k'ammade ise a zumbaman. ¹⁷ Aame wede yi dehu yi d'owila munda a yode, ise mundazi y'a t'owila man, i dehu i-d'ede appuzu. Appuzu gette tod'te suma ki seysu genno, ise kaza a-t'ette a sundi.

¹⁸ Inkino man peedo t'ide kono duwo an t'one suniyo k'ono. Wede eedi soodo a elkiso gen, kaza ki suma seysu gette y'a ti suune, kono kaza gette i-kaza suma wedusu. Kaza gette

tod'te meeda zoot uto ada zoot makumu zoot.

14

Ôoro aware a kandaane

¹ Wo san ni wulle Ulo Damu yi t'ihira ekki mukkolo Siyon, wo ti yode don dupu meeda uto ada pide makumu pide an d'ede sundi ti suma Meegi raaniya a zumbaman. ² Man n'a illiga golla ti kandaane i durriyo aa ooye goole y'okko wo son aa edfiso mizzi. Wo golla n'illiga gette aa don an ondige kundije. ³ An d'oro oro aware a daana kaakido moziko, a daana seydi pide wo a daana don deero. Wo wede a aane a ti suune oro gette umbo, daa ki kane don dupu meeda uto ada pide makumu pide, don Raa y'an udfde t'adda diine don duniya genno danjal ye man.

⁴ Kane don i-ki t'ize tudan ganigi ti erayi ye, kono kane an lekkiyo obilagi, an daaniya ita ki Ulo Damu k'ume tuuku y'ette ton man. Raa y'an udfde t'adda diine don pay, kane an t'ize don yode ki poone a daanadi wo a daana k'Ulo Damu gen me. ⁵ Wo kan soo ton a biza wenda yi k'illiga lohito k'ono ye, duwo an ki zaapu ono eedan ye.

Booro Raa

⁶ San ni wulle maaleeka ti doolo y'obiyo awwa a kandaane, i-d'ede Rabila Majaanawa ere i lekkiyo ki daayum, y'an di kizite a

ɗoŋ pay i lekkiyo a siido: a ita ɗuwo pay, a boha bumbiyagi pay, a ɗoŋ orbe ita k'ono pay, wo a ɗoŋ a siidiyagi pay. ⁷ Y'an di ruute ti golla awwa, y'ede: «Kun orgiɗo a Raa, kun y'amma kono peedo t'iide ere y'a ɗekka booro a tukki ɗuwo te. Kun i ottilo, yode wede ikkima kandaane ti siido, bar wo omagi k'ahu pay.»

⁸ Maaleeka ti doolo, wede ki sirwe, y'a yi diine, y'ede: «Geeger ere meeda Babiloon mozikatú t'iire baa! Tod'te ita ɗuwo pay t'a ti'n gumme ti tootatu kadigi, geŋ i-kaza t'a ti'n duuye k'isiyo sulɗi sukuyagi ɗoŋ ti d'isiyo.»

⁹ Maaleeka ti doolo, wede k'aduwe, y'anni diine wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede tuuku y'ottilso a seysu ti undisadi, wo y'uune appuzu ki seysu a zumayi ise a beezi geŋ, ¹⁰ yode toŋ an i-di gumma toote kulkuwo Raa. Toote geŋ yon kadigi daa kalsiya munda, Raa yi-t'oba adda kulso ki kulkuwadi. Wede geŋ y'a dabira baadan adda k'uwwo wo ti moono ki suupire a daana maaleekiyagi ɗoŋ kamilen wo a daana k'Ulo Damu. ¹¹ Wo saa ki uwwo dabaradan t'a kila k'awwa ki daayum. Kane ɗoŋ i ottilso seysu ti undisadi wo ɗoŋ an d'ede appuzu ki sundi geŋ, an k'ede puukiyo ye, diɗɗo onnu kane adda dabar.

¹² Injino man kune ɗoŋ ki

Raa, ɗoŋ i sooru a urziyagi k'oogiradi wo kun ziipe ad-dugun a Isa geŋ, peedo t'iide kun soodo zakidi bini dangu.»

¹³ Wo n'a illiga golla ti kandaane t'o di ruute, t'ede: «Ki raana: Kane ɗoŋ i t'inda a urzi Galmeega, ti anki unsuwo a kane.» Wo Unde Kamilen t'a ruute: «Eyye, kane geŋ an ti buuke ti ormiyto ere a urzi naabadan, kono naabadan gette ti t'udde beehiye kereŋ.»

Peedo t'iide k'ayɗu

¹⁴ Ni wulle sey dondirso tuware kar, wo ekki dondirso gette munda i deeyiso aa ulo wedusu a eedi biibo ki dap wo a beezi suwwo korbe robbon. ¹⁵ Wo i d'udɗo maaleeka ti doolo t'adda Boy Raa, yi di ruute ti golla awwa a wede i-guune ekki dondirso geŋ, y'ede: «Ki t'ambo suwwada, k'eeso ayɗu baa kono peedo t'iide k'ayɗu, kono dombi a siido an iine k'ayɗu.» ¹⁶ Man wede i-guune ekki dondirso geŋ y'a t'umbe suwwadi, y'a iise ayɗu wo dombi pay a siido y'a t'iyɗa.

¹⁷ Saŋ i d'udɗo maaleeka sey ti doolo t'adda Boy Raa a kandaane, yode toŋ a beezi suwwo korbe robbon.

¹⁸ Wo i d'udɗo maaleeka ti doolo t'ume sedefe, i-d'ede toogo a tukkuwwo. Man yi di ruute ti golla awwa a maaleeka wede ti suwwo korbe robbon a beezi geŋ, y'ede: «Ki t'ambo

suwwadá, k'a odo k'adda dombi k'inda biñ a siido, k'a t'aydi kono inñizan an iine.»
 19 Mañ maaleeka y'a t'umbe suwwadí y'a t'iyda inñi biñ a siido me, wo inñi y'iide'ñ yi-t'ibi adda sôole goole ki kulkuwo Raa. 20 Wo i d'ede sôole a paate ti geeger. An d'iise ñayyu k'inñi biñ adda sôole geñño kono a t'adde ahuzan wo ahu i d'adfiya ki puuzo. Puuzo gette a ukke suma kubbaara meeda ado, wo k'awwa a iina a sukumagi punzigi.

15

Dabar ere sarat

1 Sañ mañ ni wulle a kandaane munda goole ti doolo a jiire eedó i-kaza munda: maaleekiyagi sarat, a beydan dabar sarat ere ki danju, kono kulkuwo Raa a ti danja ti kane geñño.

2 Sañ ni wulle munda aa bar ki kaynaña kalsiya ti uwo i ralita wic wic. Wo kane donj i jiire seysu, ti undisadí, wo ti kaza ere ki sundí geñ, an t'ihirte a biza bar ki kaynaña gettiyo, a beydan kundinje wede Raa y'an ele. 3 An d'ôoro ôoro ere ki Muusa wede naabo Raa wo ôoro ki Ulo Damu, an'de: «Galmeegey Raa toogadá t'a jiire pay, naabadá tod'te baadan wo majjaanawa. Naabadá ere k'isiyo gette tod'te ki diine derec, kee mozigo ki donj a siido pay. 4 Galmeegey, wee wee a-k'orgide ye wo i ki t'imme sundá ye me? Derec, kee danjal wede

kamileñ wo ita duwo pay an d'etto an d'ottila a daanadá, kono donj pay an zuune booradá ki dekkiyo ki diine.»

5 Sañ mañ n'a wulle Boy Raa a kandaane a t'ihina. Adda boy geñ n'a wulle ume wede kamileñ a jiire, adda'ñ sandup ki taasawa ere Raa yi gitte ti duwo. 6 Kane maaleekiyagi donj sarat i seedu dabar ere sarat geñ, an d'udfo t'adda Boy Raa ossiyto ti kallagi tuwardi i ralita wic wic, wo ser ki dap kettiso a ume ki giggi- ranj. 7 Mañ ti diine seydi pide geñ, seysu soo y'an d'eele a maaleekiyagi sarat, kunjali dap sarat ôonyto ti kulkuwo Raa, yonj yi lekkiyo ki daayum. 8 Wo Boy Raa geñ i d'ûune ti saa i-kaza daryika Raa ti toogadí. Injino mañ wenda soo tonj yi k'aane yi ki t'ette k'adda boy geñño ye, bini dabar ere sarat a bey maaleekiyagi ti- t'engila doo minj kollo.

16

Kunjali sarat ti kulkuwo Raa

1 Wo n'a illiga golla awwa ti rootiyo t'adda Boy Raa a maaleekiyagi sarat, t'ede: «Kun'do, kunjali sarat ti kulkuwo Raa geñ kun ti sebitoy siido.»

2 Mañ maaleeka wede ki poone y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kul- sadí a siido, donj pay an d'ede appuzu ki seysu wo an ottilso a undisadí geñ, tud- danj an di ti'n gusse dabar ki

kundfayi tuddaŋ rosidonj i'n aadumu.

³ Maaleeka wede ki sirwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi adda bar. Wo ahu bar a-gime puuzo a-zidde, suldi pay donj i puukiyo adda bar an t'inda.

⁴ Maaleeka wede k'aduwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi, adda k'oydfayi ti omagi k'ahu pay, wo ahuzan pay a-gime puuzo, ⁵ wo n'a illiga maaleeka wede i-d'ede toogo a tukk'ahu genj y'a ruute, y'ede: «Kee kamilenj, kee wede ti poone wo anki tonj kee ede, kee ki diine kono booro ette ki ti dikke a urzutú, ⁶ kono duwo an t'iide donza ti nebiyagi, wo kee k'an d'ele puuzo an di sibe genj, derec a t'iide.»

⁷ Wo n'a illiga golla ti koliyo t'ume sedefe t'a ruute, t'ede: «Eyye, Galmeega Raa toogada t'a jiiire pay, ki dekkiyo booro derec ki diine.»

⁸ Maaleeka wede ki pidfiwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a tukki peedo. Wo peedo ti d'uune urzi t'an igge duwo ti wehinkatu aa uwwu. ⁹ Duwo donj wehinko peedo baadan t'in igge genj, an di kaldita suma Raa wede i-d'ede toogo ekki dabar gettiyo. Wo kane an di-tuuge ki kama lekkiyadan wo ki tamma Raa me.

¹⁰ Maaleeka wede ki paat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a tukki kaakido moziko seysu. Omagi pay ki mozikadi genj

a t'ize zimolo, wo duwo pay an d'aadumu sinananj a dabar ere an iido gette.

¹¹ An di kaldita suma Raa a kandaane kono dabar ti kundfayi donj an d'ede genj me. Wo de lekkiyadan an kiti gime ye a suldi donj ulpi an isiyo genj me.

¹² Maaleeka wede ki zoot y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi, adda k'ooye goole sundi Epirata. Wo ahuzi a t'iibe, kono an d'ooli urzi a mozagi donj ettiyo ti kese peedo ti koliyo.

¹³ Ni wulle siitandani ado aa gonhanj, sonj y'udde ti bize maaloogo, sonj y'udde ti bize seysu, wo sonj y'udde ti bize wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi. ¹⁴ Kane genj siitandani, an d'isiyo suldi k'armika, an t'ette tussiyo mozagi pay a siido ki deyyiso. Deyyiso gette t'aasa a onniyo ere Raa toogadi t'a jiiire pay yi dekka booro a tukki donj duniya pay. ¹⁵ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, n'un etto aa wede k'oogire. Unsuwo a wede yi lekkiyo daayum zeere wo kallagi ossiyo a tuddi, kono aame nunj n'iina manj y'a ki lekka bontilinj a daana duwo wo yi-ki t'oono sukuyagi a daana donj pay ye.» ¹⁶ Kane siitandani ado genj an di'n ugiye mozagi pay a siido, a ume wede ti ono donj k'Eber an yi waaku Armege donj.

¹⁷ Maaleeka wede ki sarat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a maaye. Manj golla awwa t'adda Boy Raa

t'ume kaakido moziko t'a ruute, t'ede: «A ti dɛngi baa!»¹⁸ Injino a iise omilte, tarkuuse, edfisisito, wo siido ti ɲɔɲɲirso baadan. T'ume Raa yi ziipe wedusu a siido gen, ɲɔɲɲirso siido baadan kino i k'ize ye.¹⁹ Aame siido ti ɲɔɲɲire gen, geeger meeda gette a dikkida omagi adɔ, geegiryagi adda siidiyagi pay a ruugite. Wo Raa i ki dunde ye a oldiko ki geeger meeda Babiloon gette, kono yi-ti gumme ti toote kulkuwadɪ. Kulso kulkuwadɪ baadan gette t'a ti dɛnge ti sobo.²⁰ Siidiyagi pay adda diine k'ahu ti monjali an di digge t'omagan me, ki ki'n wolle ye.²¹ Saɲ maɲ goyoyo baadan wo deero, goyoyo soo gette attiditɪ suma suwal ki mudu, a zildito ti kandaane a tukki duwo, wo kane duwo an di kaldita suma Raa kono dabar ere ki goyoyo gette ooɲe baadan.

17

Meeda boliyo

¹ Saɲ maɲ maaleeka soo ti diine dɔɲ sarat i ziidɔa kunzali sarat ti kulkuwo Raa gen, y'a iido wo y'o di ruute ono, y'ede: «K'edi, n'a di kiza booro ere Raa yi dekka a tukki meeda boliyo ere i-guune ekk'ahu baadan gettiyo.² Mozagi dɔɲ a siido pay an ti-t'ibi tuddan adda boliyo ti tode, wo dɔɲ duniya pay gen t'a ti'n gumme ti toote boliykatɪ wo y'an iide.»³ Saɲ maɲ

Unde Raa ti-t'ũune adda k'addɔ, maaleeka y'a n' umbe y'a ti n' ziipe adda balɔa. Wo aame gen n'a wulle erewo ti-guune a tukki seysu teeze boɲ, seysu gen tuddɪ pay raaniyta ti sumbiyagi ki kaldita suma Raa, awhizɪ sarat wo ombanɪ koomat.⁴ Erewo gette ti-t'usse juwa teezowo boɲ, sulɔi konswatɪ ki dap, ki dɔgoro tuwarwa kar wo ki mukkolo majjaanawa pay, wo a beytɪ kulso dap boo ti sulɔi dɔɲ ganigi k'a azzira ki boliykatɪ.⁵ A zumatɪ raaniya ti suma ere itatɪ ombidɛ: «Nuɲ te sundɔ Babiloon geeger meeda, mekki dɔɲ boliyo wo ki sulɔi dɔɲ a siido k'azzuru k'a ki wolle ye.»⁶ Kane dɔɲ ki Raa i ruute kereɲ Isa yon Galmeega gen, an di'n iide. Wo erewo gette n'a ti wulle ti-t'iibe puuzo kane i ti gili ettɪ. Aame ni ti wulle injino n'a ziidɔo giggirɔ.

⁷ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki moo me ki seedu giggirɔ me? Munda wede ombidɛ ki erewo gen n'a di t'oodɪba ita wo ki seysu wede t'a ti guune, awhizɪ sarat wo ombanɪ koomat gen me.⁸ Seysu wede ki wulle gen, ti kaaga yon ede wo saɲ y'a inda. Bini maɲ y'a balɔa, y'a-kilo t'adda k'olde wede aakede bulɔume me. Aame yi-gilo maɲ, Raa y'a yi dagga mendɪ. Wo kane dɔɲ duniya dɔɲ t'ume Raa y'ikkima duniya too, sumbiyagan yi ki riɲe adda mattup ere ki

lekkiyo ye geɗ, an wulla seysu geɗɗo maɗ an seeda giggiraɗ kono seysu geɗ ti poone yoɗ ede, saɗ y'a inda wo anken yi bilɗo geɗ me.»

⁹ Maɗ maaleeka y'o di ruute sey, y'ede: «Peed'o t'iide, i dehu duwo eedaɗ a t'ise soodo a elkiso wo a suuniyo k'ono. Kane awhi sarat ki seysu geɗ, i-kaza kessagi sarat don erewo t'a ti guune eego geɗɗo, wo soɗ i-kaza mozagi sarat. ¹⁰ Mozagi don paat geɗ mozikaɗan t'iire, wede ki zoot yo ede, wo wede ki sarat yi k'iina ye botto, wo aame y'iina maɗ mozikaɗi t'aasa ki peed'o booloɗ. ¹¹ Seysu wede yoɗ ti kaaga ede wo saɗ y'a inda geɗ, yoɗ mozigo wede ki gessire. Ti poone yoɗ ti diine kane mozagi sarat geɗɗo, wo yoɗ geɗ Raa y'a yi dagga mend'i. ¹² Omba don koomat ki wulle geɗ, kane mozagi koomat don botto mozikaɗan an ki t'uune ye. Wo aame an t'uuna maɗ, an di lekka a mozikaɗan ti seysu kaɗ soo ki peed'o booloɗ. ¹³ Kane mozagi geɗ pay onamaɗ kaɗ soo, an i-d'ele toogadaɗ ti mozikaɗan a seysu kono y'a oomi mozikaɗi. ¹⁴ An di deyya ti Ulo Damu, wo Ulo Damu y'an di'n ceera kono yoɗ Galmeega y'a jiiire pay wo Mozigo mozagi. Donzi don yi wiike wo yi biire an seedu zakidi a urzizi geɗ, an di ceera ti yode kaɗ soo.»

¹⁵ Maɗ maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ahu don ki

wulle ere boli t'a ti guune eego geɗ, kane don siidiyagi pay, don duuru, ita duwo pay, wo ti don orbe ita k'ono pay. ¹⁶ Kane omba don koomat ki wulle geɗ, ti seysu an di kiigira ere boli gettiyo, sulɗutu an t'odɗipa pay i-t'oola bontiliɗ. Seytu an d'aadima, wo a guuta an aa t'oyya uwwo mend'i. ¹⁷ Derec, Raa y'ize adda k'adde mozagi koomat geɗ, an di gitte onamaɗ kaɗ soo aa yoɗ yi dehu, an i-d'ele toogadaɗ ti mozikaɗan a seysu kono y'a oomi mozikaɗi bini ono don Raa yi ruute a-t'etta. ¹⁸ Wo erewo ere ki wulle gette, tod'te i-kaza geeger meeda mozikaɗu ekki mozagi pay a siido.»

18

Babiloon suukatú t'iire

¹ Saɗ maɗ n'a wulle maaleeka ti doolo yi deegu ti kandaane i-d'ede togo baadaɗ, wo duniya pay gette a-tuure ti toore wede ki daryikaɗi. ² Y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Babiloon geeger meeda meeda, anken suukatú t'iire baa! Ti t'ize ume lekkiyo siitandani pay, ume lekkiyo ki embi don ulpi ki koobiko, ³ kono ita duwo pay ti ti'n gumme toote wede ki boliykatú ere t'isiyo gettiyo. Wo kane mozagi pay a siido an ti t'ibi tuddaɗ moonite ti tode. Wo kane don suuk adda duniya pay an t'ize don bey ti toogo

ere i-d'ede a suldfutú baadan geɲɲo.»

⁴ Maɲ n'a illiga golla ti doolo ti kandaane ti rootiyo, t'ede: «Kune donzó kun t'adfi ti di tode me, kono kun a gi di ketta kaɲ soo ti tode a oldíkatú, wo karre ki dabaratú y'un gi di'n seeda ye. ⁵ Derec, oldíkatú i t'ukume baadan i ti gili a kandaane. Wo Raa geɲ i ki dunde ye a oldíkatú gette. ⁶ Dabaratú kun i-ti doozo aa tod' t'an ize a d'uwu, kun i-ti doozo taɲ sire ti ere tod' t'an ize. Wo kulsatú kun i-t'oono ti toote kadigi a doole sire, ti wede t'an ele a d'uwu. ⁷ Tod' t'ossiyo suldi koɲsuwo wo ti tamma tuddutú baadan geɲ, kun ti-t'elo adda dabar ti moolo baadan in'kino kay, kono ti rootiyo adda k'addutú, t'ede: "Nuɲ ette ni guune mohita, nuɲ te mandaayawa ye, wo moolo munda toɲ ni k'isa ye." ⁸ A tamma tuddutú gette, i-daana ita dabar aakede unto, isiyo moolo wo mosogo a onniyo soo, wo uwwo t'a-t'ogga. Derec, Galmeega Raa i dikke booro a ettú geɲ, yoɲ toogo.»

⁹ Wo mozagi pay a siido don ize boliyo ti suldi tamma tudde ti tode soo geɲ, aame an wulla saa ki uwwo ere ti t'oggiyo maɲ, an d'oola wo an di lekka adda moolo kono tode. ¹⁰ Kane mozagi geɲ an t'ohira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i aana gette, an dillita: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon

geeger meeda meeda wo toogo, adda peedo boolon kino miɲ booro t'a ti ziida!»

¹¹ Wo don suuk adda duniya an d'oola wo an di lekka adda moolo kono tode, kono suldizan wenda an d'owila umbo baa. ¹² Suldizan don aakede: dap, maala gurus, dogoro tuwarwa kar, mongali don majjandani, sotor tuwarwa, juwa, ramica, sotor tezewo boɲ, ita k'inda don eediyadan unse, suldi don ki dilɲise k'elbi, suldi don majjandani an cooliyo k'inda, ki toozi, ki maala, ki mukkolo ere morsowo, ¹³ arardari, egey don eediyadan unse, mirr, suldi koddiyo eediyadan unse, toote, egey, moonoo, geme, buɲgari, dambami, punzigi ti puusiyagi, bulagi wo don an zidfo toɲ maɲ. Wenda an d'owila umbo baa suldi geɲ me. ¹⁴ In'kino don suuk an i di roota, an t'eesa: «Suldi don aa addi i dehu geɲ i t'igge umbo baa, suldi don majjandani k'uuniyo geɲ i digge kane dokki ti koɲ me, an ki'n t'oono ye baa.» ¹⁵ Kane don suuk i t'ize don bey t'urzi tode geɲ, an t'ohira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i iide gette, an d'oola baadan wo an di lekka adda moolo. ¹⁶ An dillita, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda don'tú an ossiyo suldi k'uuniyo, juwa, sotor tezewo boɲ, wo suldi koɲsuwo ki dap,

dogoro tuwarwa kar wo monjali don majjandani pay. ¹⁷ Adda peedo boolon kino ettin maala baadan gette a t'igge!»

Wo kane don pay i tულიyo tooko, deero tooko pay, don pay adda tooko gen, an ambe ki geeger gettiyo, wo don pay ombadan t'urzi bar an t'ihira ti dokki ¹⁸ aame an wulle saa ki uwwu t'oggiyo geeger gettiyo man. An d'iise dollite: «Geeger meeda meeda aa tode kino ette umbo!» ¹⁹ An di kossa puure a awhan, an di dillita, an d'ola wo an di lekka adda molo, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Geeger meeda meeda ere don tooko an t'ize don bey ti tode min, a peedo boolon a dimbe kame kamec!»

²⁰ Kune don a kandaane pay kun iso unsuwo kono geeger gette t'uute baa, wo kune don ki Raa, don zina k'Isa wo nebiyagi, kun iso unsuwo kay kono Raa yi ti dikke booratú te a suldi don pay ulpi t'ize a tukki kune me. ²¹ San man maaleeka toogo yi d'umbe mukkolo aa assa meeda, wo yi ti zidde adda bar, y'ede: «Gen inkino kay Babiloon geeger meeda meeda a kaamiki an ti sedfa ki toogo wo t'a dagga, duwo an gi di'n wolla ye baa. ²² Wo di tode gette wenda yi k'olliga don k'ondige kundine ye, don k'oro ye, don siraro ye, wo don parre ye baa. Di tode wenda yi ki wolla naabo

ere tuuku ton man ye, yi k'olliga molo k'assa massu ye. ²³ Di tode wenda yi ki wolla toore pitila ye. Kudic an k'olliga ye ette golla kule yi zidfa, ette golla k'erewo ti zidfa me. Gen aasa inkino kono ti kaaga don suuk ki tode gen, kane an jire don suuk adda duniya pay, wo ita duwo pay mi ti'n digge t'urzi kombidikadi. ²⁴ Wo di tode an d'uune puuzo ki nebiyagi, ki don ki Raa, wo ki don pay an ti'n wildite adda duniya.»

19

¹ San man n'a illiga tarkuuse a kandaane aa golla ki don duuru baadan. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Yon Wede k'Uttiyadin. Daryika, toogo kane'eta ki yode Raazin. ² Yi dekkiyo booro derec ki diine. Geeger meeda boliyo, booratú yi-ti dikke kono don siido ti ti'n nukke ti boliykatú. Towo ki don naabadi yi-ti duuze a tode ton man.» ³ Wo golla gette t'a ruute sey, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Saa ki geeger meeda ere an aa t'uuye gette ti koliyo ki daayum!» ⁴ Kane don deero ada sire makumu pide ti seyfi pide gen an didikke, an d'uttila a Raa wede i-guune a kaakido mozikadi, an'de: «Eyye! Aleluya! Kun amma Galmeega Raa.»

Ono ombide ki tarnaape ki seedu k'erewo

⁵ Ti kaakido moziko gette i d'ize golla, t'a ruute, t'ede: «Kune don naabadi pay gen, kun amma Raazin, kune duwo pay deero sunni, kun i ottilo.» ⁶ San man n'a illiga tarkuuse aa golla ki don duuru baadan, i-durriyo aa ooye goole y'okko, wo aa eddiso mizzi. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa toogadi t'a jire pay, kono y'ombo mozikadi baa! ⁷ Ulbin in iso unse wo in lekko t'unusuwo. In y'amma, kono onniyo ere Ulo Damu y'a seeda eddi t'iina, tode eddi ton ti t'ikkima tuddutu. ⁸ An i d'eele kalle majjaane kamilen i ralita wic wic. Kalle majjaane gen, i-kaza naabo ere ki diine ki don ki Raa.»

⁹ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki raana, unusuwo a kane don soo an'ni wiko a tarnaape seedu k'Ulo Damu.» Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Gen ono don derec udde ti bize Raa.» ¹⁰ Man n'a iire a zondi n'a dikke ki tammadi, min yon y'o di ruute, y'ede: «K'oolo, k'o ottilo ye, kono nun ton man wede naabo aa kee, wo aa zembada don umbe a ono don Isa yi ruutite. Kee ki ottilo a Raa, kono ono don Isa yi ruutite gen kane derec, kane gen min ono don Raa y'an ele a bize nebiyagi an di ruutite.»

Wede a ti gili a puzu tuware

¹¹ San n'a wulle kandaane a t'ihina, wo i d'uddo puzu tuware. Wede a ti gili eego an yi waaku sundi «Wede Derec, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa», yi dekkiyo booro wo yi deyyiso a urzi wede ki diine. ¹² Wo edayi i d'omilte aa uwo, a eedi biibiyagi moziko, suma an riije a tuddi wenda soo ton yi ki ti suune ye, i ti suune yode siidi. ¹³ Kallayi y'usso sulpiyo adda puuzo, wo an yi waaku sundi soo «Ono Raa.» ¹⁴ Asigiryagi a kandaane ti punzigi tuwardi an di y'daaniya, kallagan tuwardi kar majjandani kamilen. ¹⁵ Ti bizi i d'adfiya kasigara robbon, ti tode gette y'a oggipa ita duwo pay don i giigira yode wo y'anni dokka ti toogo ere ki dalka maala. Yode batum y'a ti'n nayya aa an nayyu inni bin adda soole. Gen i-kaza kulkuwo Raa toogadi t'a jire pay. ¹⁶ A tukki kallayi wede goole wo a zindi an aa di riije suma ettiyo: «Yon Galmeega yi jire pay wo Mozigo mozagi.»

Omba a zumbi

¹⁷ San man n'a wulle maaleeka yi t'ihira ekki peedo. Y'a idili ti golla awwa a embi don pay oppiyso awwa a kandaane, y'ede: «Kun'di kun t'ogiyi a omba ere baadan Raa y'un ize! ¹⁸ Kun'di, kun ooma sey ki mozagi, sey ki deero k'asigiryagi wo ki asigiryagi, sey ki punzigi wo ki don i

gilo eego, sey ki don pay bulagi wo bulagi ye, sey ki don pay deero wo sunni.»

¹⁹ San man n'a wulle seysu, mozagi siido ti asigiryagan an t'ugiyi ki deyyiso wede a ti gilo puzu ti asigiryagi. ²⁰ Seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi, an ti'n zidde. Wede i-t'ize tuddi aa nebi gen, yon y'aaze suldi k'armika a daana seysu, inkino don an d'ede appuzu ki seysu wo an d'uttile undisadi gen, yi ti'n digge. Seysu ti yode gen an di'n ibi zeere adda k'olde oggiyo uwo dala dala ti moonno ki suupire. ²¹ Asigiryagan don aa guute, wede a ti gilo a puzu y'aa di'n iide ti kasigara ere addiya ti bizi, wo embi an d'iimi seyan an d'issite.

20

Ozzine dupu

¹ Man n'a wulle maaleeka yi deegu ti kandaane a bezi kerle ki biza k'olde wede aakede buldume ti zinziri meeda. ² Y'a ziida maaloogo, tod'te miipo ere ti kaaga Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani, y'a ti-gitte ki ozzine dupu. ³ Maaleeka yi ti zidde adda k'olde wede aakede buldume biza y'a-t'ippe ti kerle wo y'a di nilde ti tiibi, kono maaloogo t'a ki dagge ita duwo ye bini a t'ida ozzine dupu. San man yi-d'eeza ki peedo boolon.

⁴ San man n'a wulle kaakidagi moziko, wo don a ti gundite eego an an d'ele urzi ki dekkiyo booro. Wo son n'a wulle undiyagi ki don an ti dikite awhan kono an ruutite taaya k'Isa wo an di gizite ono Raa. Wo n'a wulle sey kane don pay i k'uttile a seysu ye, a undisadi ye, wo appuzu ki seysu a zumbaman umbo ise a beydan ton man. Kane gen an di-bilde, an d'ooma moziko ti Almasi k'ozzine dupu. ⁵ Gette baldiya ere ki poone. Wo kane don unto ongo an gi-di balda ye bini ozzine dupu a t'ida. ⁶ Unsuwo a kane don uune baldiya ere ki poone kono kane don ki Raa. Unto ere ki sirwe i-k'ede toogo ye a tukki kane me. Kane gen an t'isa don sedefe ki Raa wo ki Almasi, wo an d'ooma moziko ti Almasi adda k'ozzine dupu genno.

Deyyiso ere ki dangu

⁷ Aame ozzine dupu gen i t'ingila man, Meeda siitandani ti dangay an i-d'eeza ⁸ wo t'a engila daggiya duwo don a kesiyagi pide ki siido, kane duwo gen sumbiyagan Goog wo Magoog* t'a ti'n t'ogiya ki deyyiso, d'urikadan t'aasa aa dolso k'ooye. ⁹ An t'iizigo t'adda siido pay, ume don ki Raa an t'ugiyi an da t'an duule ti geeger ere Raa yi giyye gette pay. Wo de i diigo uwo ti kandaane t'an

* **20:8** 20.8 Goog wo Magoog: I-kaza don k'olmidde Raa.

igge kane donj i-duule donj ki Raa geŋ me. ¹⁰ Injino maŋ Meeda siitandani, ere daggiyadan, an ti zidde adda k'oldfe oggiyo uwwo dala dala ti moonno ki suupire, a ume wede seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddi aa nebi adda. An di dabira diddo onnu ki daayum.

Booro ere k'ita

¹¹ Saŋ n'a wulle kaakido moziko meeda tuware kar, wo wede a ti guune eego'ŋ, siido kane ti kandaane an t'umbe dokki ti daanadi me, wo wenda yi ki'n wulle ye baa. ¹² Saŋ maŋ n'a wulle donj i t'inda deero sunni an t'ihira a daana kaakido moziko. N'a wulle sey mat-tupiyagi ohinte, wo adda mattupiyagi geŋ an a ti riije naabo ere ki wede tuuku y'ize. Wo mattup soo ti doolo ohine pay, tode gette mattup ere ki lekkiyo. Wo donj i t'inda geŋ, wede i-guune a kaakido moziko y'a dikke booradan a naabadan ere an ize raaniya adda mat-tupiyagi genno. ¹³ Bar t'an d'iize a donj i t'inda t'urzi tode me, unto tonj t'an d'iize donj a beytu me, wo ume ki donj i t'inda tonj donj angen y'an d'iize. Wo wede tuuku tonj an'ni di dikke booradi a naabo ere y'ize. ¹⁴ Saŋ unto ti ume ki donj i t'inda geŋ, an di'n ifi adda k'oldfe oggiyo uwwo dala dala. Olde geŋ yonj unto ere ki sirwe. ¹⁵ Wede tuuku sundi raaniya adda mattup ere ki lekkiyo gettiyo ye maŋ, an ti y'

sedde adda k'oldfe oggiyo uwwo dala dala genno.

21

Kandaane ti siido aware

¹ Saŋ maŋ n'a wulle kandaane aware, siido tonj aware, wo bar umbo kono kandaane wede ki poone ti siido ere ki poone kane an digge. ² Wo n'a wulle geeger ere kamilen, tode gette Zeruzalem aware ti dfeegu ti kandaane, Raa y'igibo an ti t'ikkimo aa erewo ti t'ikkima tuddutu majjaanawa ti t'ette k'ume kulatu. ³ N'a illiga golla awwa ettiyo ti kaakido moziko, t'ede: «Ankenno Boy Raa yonj a diine duwo. Yode Raa batum y'a lekka ti kane, kane an t'isa donji wo yonj Raazan. ⁴ Aame geŋ Raa y'a sippa zumarzan pay a ume k'edayan. Unto umbo baa, molo umbo baa, dollite umbo baa, dabar tonj umbo baa. Suldi donj pay mazzini geŋ an t'ingile.»

⁵ Maŋ wede i-guune a kaakido moziko y'a ruute, y'ede: «Ankenno suldi pay ni'n ize awardi.» Wo y'o di ruute, y'ede: «Ono enj ki ti'n raana, kono kane'ŋ derec, duwo an d'ambe eego.» ⁶ Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Geŋ i t'ize baa! Nuŋ sundo Alpa wo Omega, nuŋ wede t'ume k'eesiyo wo ki danju tonj nuŋ. Wede orme maŋ y'edi ni di t'eela ahu ki waawiye yi sifa. Ahuzo enj i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁷ Wede tuuku yi jiira maŋ, suldifoz

pay enj ki yode. N'a t'isa Raazí wo yonj y'a t'isa ulo nuñ. ⁸ Wo a kane donj dalwidí, donj sooruzanj ki diine ye, donj isiyo suldí donj ulpi k'a ki wolle ye, donj tówwo d'uwu mirsi, donj isiyo boliyo, kombidagi, donj daaniya longayi wo donj pay i lohito ono, kane pay genj umayanj adda k'old'e oggiyo uwwu d'ala d'ala ti moonu ki suupire. Ume genj sundí unto ere ki sirwe.»

Zeruzalem aware

⁹ Maaleeka soo ti diine maaleekiyagi sarat donj ti poone a beezanj kunjzali sarat ôonyto ti dabar ere sarat ki Raa an di zibbite genj, y'a iido wo y'o di ruute, y'ede: «K'edi, n'a di kiza erewo ere i seeda Ulo Damu.» ¹⁰ Unde Raa ti-t'úune adda k'addó, maaleeka y'a-n'umbe, y'a-ti n' ziipe eego mukkolo meeda wo sohoru, y'o di gize geeger ere kamilenj, Zeruzalem. Tod' ti d'eeegu ti kandaane, Raa yi t'igibo, ¹¹ ti-tooriyo ti toore wede ki daryika Raa batum, tooratú aa ki mukkolo ere majjaanawa sundutú zasipe kere kereñ aa kaynaanja. ¹² Geeger gette d'ooliyo ti waaya mongali dullanj wo awwa, boha bumbiyagutú'ñ koomat makumu sire, wo maaleekiyagi koomat makumu sire an di boohiyo. A boha bumbiyagi genj, an aa ti riine suma soo soo ki boha bumbiyagi koomat makumu

sire ki donj k'Izirayel genno. ¹³ Boha bumbiyagi an di'n ikke ado ado. Ki kese peedo koliyo ado, ki kese peedo k'ooriyo ado, ki kese k'awwa ado, wo ki kese d'andí ado. ¹⁴ Waaya geeger gette an iiziga ekki mongali koomat makumu sire donj t'ume k'eesiyo i di seedu me, wo ekki mongali genj an aa ti riinite sumbiyagi donj zina k'Ulo Damu kane koomat makumu sire genno.

¹⁵ Maaleeka wede o rootiyo genj a beezí dalka dap ki dooziyo geeger, ti boha bumbiyagi, ti waaya mongali gettiyo. ¹⁶ Geeger gette ki sohirko wo ki tontilko genj, pay sohirkadanj kanj soo. Maaleeka y'a-duuze geeger gette ti dalka gettiyo, a iide dalka dupu koomat makumu sire, ki sohirko, k'awwa wo ki tontilko genj, pay sohirkadanj kanj soo. ¹⁷ Waaya tonj y'a-duuze ki tontilko a iide oole meeda uto ada pide makumu pide. Maaleeka yi duuze aa dooziyo ere ki d'uwu an di dooziyo. ¹⁸ Waaya gette an iiziga ti mongali donj majjandani aa ossoyo sundanj zasipe wo tode geeger batum ki dap daa kalsiya munda, kabibalbal aa kaynaanja. ¹⁹ Mongali donj k'ita waaya geeger an zippe ti mongali donj majjandani. Mukkolo an ziipe ki poone sundutú zasipe*, ki sirwe sundutú

* **21:19** 21.19 Zasipe: I ralita aa ossoyo.

‡ **21:19** 21.19 Kalseduwan: Kilnowo.

† **21:19** 21.19 Sapir: Bicici aa goriye.

sapir†, k'aduwe sundutú kalseduwan‡, ki pidiwe sundutú emerood§, ²⁰ ki paat sundutú sarduwan*, ki zoot sundutú kornaliin†, ki sarat sundutú kirizolit‡, ki gessire sundutú beril§, ki gessat sundutú topaz*, ki koomat sundutú kirizopaz†, ki koomat makumu soo sundutú iyasant‡, ki koomat makumu sire sundutú ametiste§. ²¹ Boha bumbiyagi koomat makumu sire geŋ, wede soŋ an ikkima ki d'ogoro tuwarwa kar kar. Wo erkuyagi d'ofŋ deero adda geeger geŋ ki dap, daa kalsiya munda d'edfel aa kaynaana.

²² Adda geeger gette ni ki wulle ye Boy Raa me, kono yode Galmeega Raa toogadi t'a jiiire pay, wo soŋ Ulo Damu kane ede, duwo an d'ottilso wo an di tamma a daana kane baa. ²³ Geeger gette i ki dehu peedo koo tere y'a ki ti toore doo ye, kono daryika Raa ti di tooriyo wo Ulo Damu biŋgatú. ²⁴ Ita duwo pay an d'ozira a tooratú wo mozagi pay a siido an d'etto ti laale mozikadaŋ a tode. ²⁵ Boha bumbiyagi a lekka ohinte daayum, kono ume daayum onnu, diddo umbo. ²⁶ Doŋ ti ita duwo pay an i-d'etto a tode ti laale mozikadaŋ. ²⁷ Wo munda ganigi soo toŋ

i k'etta ye k'adda geeger gette, ise wede isiyo suldi doŋ k'azzuru k'a ki wolle ye, ise wede lohito k'ono toŋ maŋ. Etta k'adda wede sundi raaniya adda mattup ere ki lekkiyo ere k'Ulo Damu daŋŋal.

22

¹ Saŋ maŋ maaleeka y'o di y' gize ooye wede ahuzi i d'eliyo lekkiyo me. Ahuzi i ralita aa ossoyo wo i lohito pupuc ti kaakido moziko Raa ti Ulo Damu me. ² Wo ooye geŋ yi d'okko adda diine geeger, wo a kuukulu k'ooye i d'udde undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yi d'ehiyo adda k'ozzine taŋ koomat makumu sire, a tere yi d'ehiyo d'ehiyo. Puutagi i d'eliyo beeko a ita duwo pay. ³ Adda geeger gette, munda wede Raa yi ti y' duude umbo.

Kaakido moziko Raa ti Ulo Damu t'aasa adda geeger gettiyo, wo d'ofŋ naabo Raa an i-d'ottila. ⁴ An di y' wolla Raa t'edayan wo sundi t'a koonaa raaniya a zumbamaŋ. ⁵ Aame geŋ diddo umbo, wenda yi ki deha toore pitila ye, ki peedo ye, kono toore Galmeega Raa y'an toora, wo an d'ooma moziko ti yode ki daayum. ⁶ Saŋ maŋ maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ono eŋ kane'ŋ d'erec, duwo

§ 21:19 21.19 Emerood: Bicici aa soole. * 21:20 21.20 Sarduwan: Teezowo aa ekke. † 21:20 21.20 Kornaliin: Teezowo aa gulgilo. ‡ 21:20 21.20 Kirizolit: Bicici aa kilen. § 21:20 21.20 Beril: Bicici aa derwe. * 21:20 21.20 Topaz: Bolile. † 21:20 21.20 Kirizopaz: Bicici aa dalbite. ‡ 21:20 21.20 Iyasant: Teezewo boŋ. § 21:20 21.20 Ametiste: Aa moymo.

an d'ambe eego. Galmeega Raa wede i d'eliyo Unde Kamilen a nebiyagi gen, y'a igibo maaleekayí y'an di kize a don naabadí suldí don aana goppon.»

Kama k'Isa

7 Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nun goppon n'ettiyo. Unsuwo a kane don a seedu ono don Raa y'igibo adda mattup ettiyo.»

8 Suldí en, nun Zan ni'ni wulle wo ono n'illiga ti kuudó. Wo aame suldí en ni'ni wulle wo ono ni n'illiga man, n'a iire a zon maaleeka wede o di gize suldí genno. Man n'a-dikke ni-d'ottile min, 9 yon y'o di ruute, y'ede: «Kee k'oolo, k'o ottile ye, ki ottilo a Raa! Kono nun ton man wede naabo aa kee, aa zembadá nebiyagi wo aa don pay i seedu ono mattup en adda k'addan.»

10 San man y'o di ruute, y'ede: «Ono don Raa y'igibo k'a ti'n riine adda mattup ette, k'a ti t'ippa adda ye, kono onniyo ere Raa yi dikke ki aaniya suldí gette, tod'te goppon. 11 Wede ki diine ye gen, i-d'onko k'isiyo munda wede ki diine ye, wo wede isiyo suldí ganigi gen, i-d'onko k'isiyo suldí ganigi. Wo de wede ki diine gen, i-d'onko k'isiyo munda wede ki diine, wo wede kamilen gen, i-d'onko ki lekkiyo kamilen.»

12 Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nun goppon n'ettiyo, n'a t'ambo a beezó munda wede ni dehu n'un t'eley a naabo ere kun ize, wede tuuku ton y'a t'ooney a naabadí naabadí. 13 Nun sundó Alpa wo Omega, nun wede ki poone wo k'ita ton nun, nun wede t'ume k'eesiyo wo ki dangu ton nun.»

14 Unsuwo a kane don kallagan opilso, kane gen an d'ede urzi k'ettiyo k'adda geeger ti biza bumbu wo k'ombo k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo. 15 Wo oopa ti paate don isiyo suldí don k'a azzira, kombidagi, don boliyo, don tówwo duwo mirsi, don i daaniya longayi, wo don pay i geyyiso lohito k'ono wo an di lohito!

16 Nun Isa n'a igibo maaleekayó kono suldí gen y'an ti'n kizite a kane don ogiysito ti sundó. Nun n'udfo ti biza bumbu mugiyó Dawut, nun moole biza soohe wede omilte wic wic genno.» 17 Unde Kamilen kane ti erewo ere i seeda* an di ruute, an'de: «K'edi!»

Wede ono gen yi'n ollige man, y'a roote kay: «K'edi!»

Wede orme man y'edi, yi dehu man ni di t'eela ahu don i d'eliyo lekkiyo, yi siba ki waawiye.

Ono don ki dangu

18 Nun Zan, n'un ondirso a kune don pay ollige ono don Raa y'igibo wo n'a ti'n riine

* 22:17 22.17 Erewo ere i seeda: I-kaza don pay i ziipe addan a Isa.

adda mattup ettiyo: Aame wede y'a unka munda t'eedi man, dabar ere ni riije adda mattup ette Raa yi di-t'aagila kay. ¹⁹ Wo ono don Raa y'igibo wo n'a ti'n riije adda mattup ette, wede tuuku yi iidiba munda boolon man, Raa yi ki t'ela ye kay aggadi ere k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo a duwo me, wo

k'adda geeger ere kamilen aa an riije adda mattup ette, yi k'etta ye.

²⁰ Wede yi'ni suune adda k'addi suldi en derec gen, y'ede: «Eyye, nun goppon n'ettiyo!» Eyye! Gen i t'iso! K'edi Galmeega Isa!

²¹ Beeko ere ki Galmeega Isa ti koono ti kune pay.